

Het Nederlandse
Pensioenfonds

HN PF

Jaarverslag

2022

Leeswijzer

Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds is een Algemeen Pensioenfonds dat vanaf 1 januari 2017 operationeel is. Het Nederlandse Pensioenfonds voert in 2022 pensioenregelingen uit in zes afgescheiden collectiviteitkringen te weten Collectiviteitkring 1, Collectiviteitkring Flexibele regeling, Pensioenkring Arcadis, Pensioenkring OWASE, Pensioenkring Randstad Groep en Pensioenkring Sweco. Ten behoeve van het bestuur en beheer van Het Nederlandse Pensioenfonds beschikt Het Nederlandse Pensioenfonds over een bestuursbureau waarvoor een afgescheiden administratie wordt bijgehouden (hierna: Bedrijfsomgeving).

De indeling van het jaarverslag is wettelijk voorgeschreven. In dit jaarverslag vindt u voor de Bedrijfsomgeving en voor iedere collectiviteitkring:

- een bestuursverslag en een verslag van het toezichthoudende orgaan (voor de Bedrijfsomgeving is dit de raad van toezicht en voor de collectiviteitkringen is dit het belanghebbendenorgaan);
- jaarrekening en financiële verantwoordingen;
- overige gegevens.

De volledige opgave staat weergegeven in de inhoudsopgave op pagina 3.

Alle bedragen in dit jaarverslag zijn weergegeven in duizenden euro's tenzij anders is aangegeven.

Inhoud

Kerncijfers	5
Kerncijfers Collectiviteitkring 1	6
Kerncijfers Collectiviteitkring Flexibele regeling	8
Kerncijfers Pensioenkring Arcadis	10
Kerncijfers Pensioenkring OWASE	12
Kerncijfers Pensioenkring Randstad Groep	14
Kerncijfers Pensioenkring Sweco	16

Bestuursverslag	18
Bedrijfsomgeving	19
Verslag van de raad van toezicht over 2022	56
Bestuursverslag Collectiviteitkring 1	61
Verslag van het belanghebbendenorgaan	89
Bestuursverslag Collectiviteitkring Flexibele regeling	94
Verslag van het belanghebbendenorgaan	117
Bestuursverslag Pensioenkring Arcadis	121
Verslag van het belanghebbendenorgaan	148
Bestuursverslag Pensioenkring OWASE	153
Verslag van het belanghebbendenorgaan	182
Bestuursverslag Pensioenkring Randstad Groep	185
Verslag van het belanghebbendenorgaan	209
Bestuursverslag Pensioenkring Sweco	212
Verslag van het belanghebbendenorgaan	239
Ondertekening bestuursverslag	244

Jaarrekening	245
Jaarrekening Bedrijfsomgeving	248
Financiële verantwoording Collectiviteitkring 1	266
Financiële verantwoording Collectiviteitkring Flexibele Regeling	300
Financiële verantwoording Pensioenkring Arcadis	328
Financiële verantwoording Pensioenkring OWASE	362
Financiële verantwoording Pensioenkring Randstad Groep	396
Financiële verantwoording Pensioenkring Sweco	428
Ondertekening jaarrekening	462

Overige gegevens	464
Statutaire regeling omtrent bestemming van het saldo van baten en lasten	465
Actuariële verklaring Collectiviteitkring 1	466
Actuariële verklaring Collectiviteitkring Flexibele Regeling	468
Actuariële verklaring Pensioenkring Arcadis	470

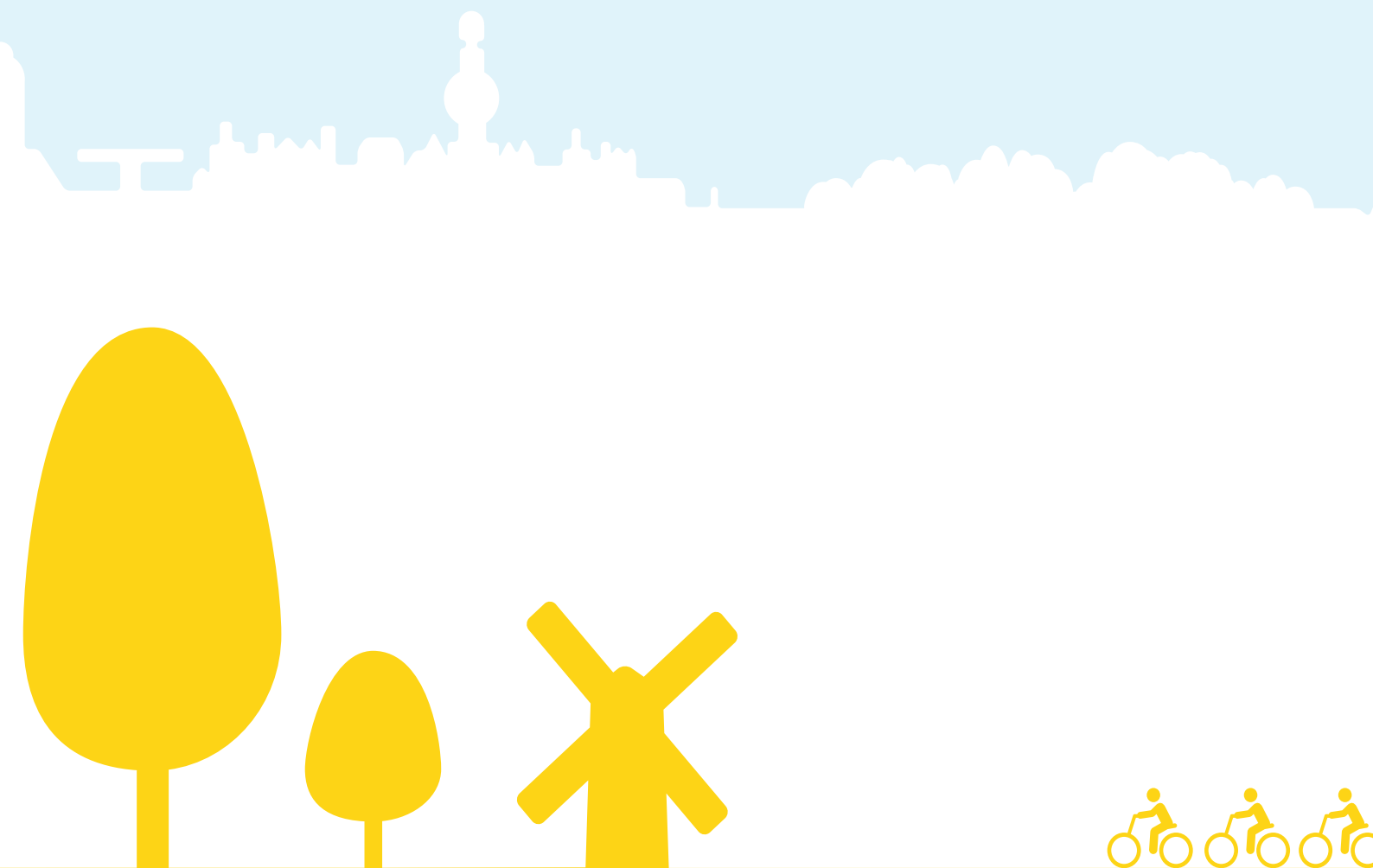
Actuariële verklaring Pensioenkring OWASE	472
Actuariële verklaring Pensioenkring Randstad Groep	474
Actuariële verklaring Pensioenkring Sweco	476
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	478

Bijlagen 487

Personalia bedrijfsomgeving	488
Personalia Collectiviteitkring 1	490
Personalia Collectiviteitkring Flexibele regeling	491
Personalia Pensioenkring Arcadis	492
Personalia Pensioenkring OWASE	493
Personalia Pensioenkring Randstad Groep	494
Personalia Pensioenkring Sweco	495
Sleutelfunctiehouders, adviseurs, actuaris en onafhankelijk accountant	496
Rapportagenormen Code Pensioenfondsen	497
Bijlage IV SFDR Collectiviteitkring 1	500
Bijlage IV SFDR Collectiviteitkring Flexibele regeling	507
Bijlage IV SFDR Pensioenkring Arcadis	514
Bijlagen IV SFDR Pensioenkring OWASE	521
Bijlage IV SFDR Pensioenkring Randstad Groep	528
Bijlage IV SFDR Pensioenkring Sweco	535
Toelichting op de SFDR rapportage	542

Kerncijfers

Kerncijfers Collectiviteitkring 1

Collectiviteitkring 1 is opgericht op 1 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben betrekking op de sindsdien verstreken periode.

Kerncijfers Collectiviteitkring 1	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal werkgevers	12	11	11	7	5	4
Aantal deelnemers						
Actieve deelnemers	3.244	5.166	5.284	3.879	3.452	3.239
Gewezen deelnemers	9.870	7.172	6.050	3.551	2.876	2.309
Pensioengerechtigden	415	383	340	272	243	236
	13.529	12.721	11.674	7.702	6.571	5.784
Pensioenuitvoering						
Feitelijke premie	30.971	40.262	31.512	23.182	18.705	19.405
Kostendekkende premie	38.541	54.258	37.251	27.133	21.663	21.157
Gedempte kostendekkende premie	26.791	30.136	21.278	18.832	15.679	17.641
Pensioenuitvoeringskosten	862	826	462	381	339	297
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)	236	149	82	92	92	85
Uitkeringen	3.068	2.927	2.211	1.986	1.850	1.790
Vermogenssituatie en solvabiliteit						
Aanwezig eigen vermogen	41.140	40.960	-5.368	4.119	8.540	16.160
Minimaal vereist eigen vermogen	17.467	25.877	25.653	12.347	9.047	7.416
Vereist eigen vermogen	76.571	97.732	94.023	46.320	37.916	32.817
Voorziening	386.626	565.963	567.014	268.318	197.503	155.071
Pensioenvermogen	427.766	606.923	561.646	272.437	206.043	171.231
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	110,6%	107,2%	99,1%	101,5%	104,3%	110,4%
Vereiste dekkingsgraad (in %)	119,8%	117,3%	116,6%	117,3%	119,2%	121,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,5%	104,6%	104,5%	104,6%	104,6%	104,8%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	109,1%	103,0%	93,5%	102,1%	109,2%	109,1%
Reële dekkingsgraad (in %)	80,1%	82,3%	75,7%	80,9%	87,7%	87,2%

Kerncijfers Collectiviteitkring 1	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Beleggingsportefeuille						
Aandelen	132.421	186.346	153.173	80.944	50.535	54.734
Vastrentende waarden	250.023	331.733	296.981	139.707	128.388	103.482
Vastgoedbeleggingen	51.210	81.036	68.669	34.592	23.812	12.402
Derivaten	-110.673	-1.684	31.784	12.484	116	-2.413
Totaal beleggingen	322.981¹	597.431	550.607	267.727	202.851	168.205
Beleggingsperformance						
Beleggingsrendement (in %)	-33,00%	1,35%	12,80%	21,48%	0,05%	3,03%
Benchmark rendement (in %)	-31,70%	1,41%	13,80%	21,47%	-0,78%	0,89%
Kosten vermogensbeheer in % van gem. belegd vermogen	0,34%	0,28%	0,31%	0,36%	0,43%	0,39%
Transactiekosten in % van gem. belegd vermogen	0,17%	0,04%	0,14%	0,06%	0,11%	0,21%
Totale kosten ratio:						
Totale kosten (excl. Transactiekosten) in % van gem. belegd vermogen	0,52%	0,43%	0,45%	0,51%	0,60%	0,57%

¹ Voor de negatieve waarde van derivaten hebben we collateral geplaatst en daarvoor een vordering op de balans opgenomen. Deze vordering bedraagt € 98.732 duizend. Daarmee rekening houdend bedraagt de totale waarde van onze beleggingen € 421.713 duizend.

Kerncijfers Collectiviteitkring Flexibele regeling

Collectiviteitkring Flexibele regeling is opgericht op 1 januari 2022.

Kerncijfers Collectiviteitskring Flexibele regeling		2022
Aantal werkgevers		1
Aantal werkgevers		
Actieve deelnemers		2.234
Gewezen deelnemers		449
Pensioengerechtigden		-
		2.683
Pensioenuitvoering		
Feitelijke premie		8.746
Kostendekkende premie		8.830
Pensioenuitvoeringskosten		124
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)		56
Uitkeringen		-
Vermogenssituatie en solvabiliteit		
Aanwezig eigen vermogen		136
Minimaal vereist eigen vermogen		209
Voorziening		7.591
Pensioenvermogen		7.727
Aanwezige dekkingsgraad (in %)		101,8%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)		102,8%
Beleidsdekkingsgraad (in %)		101,8%
Beleggingsportefeuille		
Vastgoedbeleggingen		968

Kerncijfers Collectiviteitskring Flexibele regeling		2022
Aandelen		4.798
Vastrentende waarden		1.829
Derivaten		23
Overige beleggingen		-27
Totaal beleggingen voor risico deelnemers		7.591
Beleggingsperformance deelportefeuilles (in %)		
Beleggingsrendement matchingportefeuille (in %)		-17,5%
Benchmark rendement matchingportefeuille (in %)		-17,3%
Beleggingsrendement rendementsportefeuille (in %)		-6,9%
Benchmark rendement rendementsportefeuille (in %)		-7,1%
Beleggingsrendement vastrentende portefeuille (in %)		-12,2%
Benchmark rendement vastrentende portefeuille (in %)		-12,1%
Kosten vermogensbeheer in % van gem. belegd vermogen		0,35%
Transactiekosten in % van gem. belegd vermogen		0,03%
Totale kosten ratio:		
Totale kosten (excl. Transactiekosten) in % van gem. belegd vermogen		2,68% ¹

¹ De totale kostenratio wordt berekend door de kosten te delen door het gemiddelde belegd vermogen. Doordat de kring in 2022 is gestart met een belegd vermogen van nul euro, valt de kostenratio hoog uit.

Kerncijfers Pensioenkring Arcadis

Pensioenkring Arcadis is opgericht op 1 juli 2018. De vergelijkende cijfers hebben betrekking op de sindsdien verstreken periode.

Kerncijfers Pensioenkring Arcadis	2022	2021	2020	2019	2018
Aantal werkgevers	4	4	3	3	4
Aantal deelnemers					
Actieve deelnemers	2.354	2.308	2.204	2.176	2.121
Gewezen deelnemers	3.858	3.702	3.626	3.516	3.409
Pensioengerechtigden	2.739	2.708	2.603	2.597	2.558
	8.951	8.718	8.433	8.289	8.088
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie	29.383	29.282	24.659	24.626	12.120
Kostendeekkende premie	48.394	49.867	39.026	32.426	15.871
Gedempte kostendeekkende premie	29.383	29.282	24.659	24.626	12.120
Pensioenuitvoeringskosten	1.484	1.364	1.387	1.283	656
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)	291	272	289	269	140
Uitkeringen	32.305	30.915	30.396	29.881	14.905
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Aanwezig eigen vermogen	218.171	223.320	58.900	86.344	34.426
Minimaal vereist eigen vermogen	37.659	51.683	55.041	49.504	42.969
Vereist eigen vermogen	190.973	242.188	249.459	240.628	228.419
Voorziening	904.451	1.254.147	1.337.621	1.202.696	1.045.377
Pensioenvermogen	1.122.567	1.477.303	1.396.249	1.289.040	1.079.803
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	124,1%	117,8%	104,4%	107,1%	103,2%
Vereiste dekkingsgraad (in %)	121,1%	119,4%	118,6%	120,0%	121,9%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,2%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	120,0%	111,6%	98,8%	105,0%	108,9%
Reële dekkingsgraad (in %)	91,3%	90,5%	81,2%	84,8%	88,8%

Kerncijfers Pensioenkring Arcadis	2022	2021	2020	2019	2018
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	404.130	601.838	513.978	475.530	429.682
Vastrentende waarden	544.598	663.074	722.435	683.183	523.953
Vastgoedbeleggingen	184.288	195.675	149.239	115.651	93.830
Derivaten	-106.453	70.104	139.492	71.963	15.312
Overig	4.154	10.946	9.561	13.827	13.335
Totaal beleggingen	1.030.717¹	1.541.637	1.534.705	1.360.154	1.070.858
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement (in %)	-23,70%	6,18%	9,00%	20,36%	-2,82%
Benchmark rendement (in %)	-23,40%	6,20%	10,10%	21,07%	-2,19%
Kosten vermogensbeheer in % van gem. belegd vermogen	0,35%	0,33%	0,36%	0,36%	0,16%
Transactiekosten in % van gem. belegd vermogen	0,11%	0,05%	0,08%	0,10%	0,04%
Totale kosten ratio:					
Totale kosten (excl. Transactiekosten) in % van gem. belegd vermogen	0,47%	0,43%	0,47%	0,46%	0,21%

¹ Voor de negatieve waarde van derivaten hebben we collateral geplaatst en daarvoor een vordering op de balans opgenomen. Deze vordering bedraagt € 94.897 duizend. Daarmee rekening houdend bedraagt de totale waarde van onze beleggingen € 1.125.614 duizend.

Kerncijfers Pensioenkring OWASE

Pensioenkring OWASE is opgericht op 1 januari 2020.

Kerncijfers Pensioenkring OWASE	2022	2021	2020
Aantal werkgevers	21	21	21
Aantal deelnemers			
Actieve deelnemers	1.320	1.294	1.271
Gewezen deelnemers	1.530	1.583	1.598
Pensioengerechtigden	1.722	1.663	1.625
	4.572	4.540	4.494
Pensioenuitvoering			
Feitelijke premie	16.808	15.458	14.578
Kostendekkende premie	24.082	25.111	20.842
Gedempte kostendekkende premie	16.808	15.458	14.578
Pensioenuitvoeringskosten	977	936	950
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)	321	317	328
Uitkeringen	24.673	23.662	22.888
Vermogenssituatie en solvabiliteit			
Aanwezig eigen vermogen	141.032	232.247	118.169
Minimaal vereist eigen vermogen	29.555	38.841	38.830
Vereist eigen vermogen	147.584	159.952	182.907
Voorziening	719.744	891.353	949.834
Pensioenvermogen	860.776	1.123.600	1.068.003
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	119,6%	126,1%	112,4%
Vereiste dekkingsgraad (in %)	120,5%	118,0%	119,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,1%	104,1%	104,1%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	130,0%	121,6%	105,7%
Reële dekkingsgraad (in %)	99,7%	99,0%	87,2%
Beleggingsportefeuille			
Aandelen	348.885	467.256	443.602
Vastrentende waarden	426.478	559.987	569.227
Vastgoedbeleggingen	84.304	93.287	54.104
Derivaten	-43.329	729	744
Totaal beleggingen	816.338 ¹	1.121.259	1.067.677

Kerncijfers Pensioenkring OWASE	2022	2021	2020
Beleggingsperformance			
Beleggingsrendement (in %)	-22,70%	6,11%	8,70%
Benchmark rendement (in %)	-21,60%	5,65%	10,10%
Kosten vermogensbeheer in % van gem. belegd vermogen	0,29%	0,24%	0,30%
Transactiekosten in % van gem. belegd vermogen	0,12%	0,06%	0,08%
Totale kosten ratio:			
Totale kosten (excl. Transactiekosten) in % van gem. belegd vermogen	0,39%	0,33%	0,40%

1 Voor de negatieve waarde van derivaten hebben we collateral geplaatst en daarvoor een vordering op de balans opgenomen. Deze vordering bedraagt € 41.937 duizend. Daarmee rekening houdend bedraagt de totale waarde van onze beleggingen € 858.275 duizend.

Kerncijfers Pensioenkring Randstad Groep

Pensioenkring Randstad Groep is opgericht op 1 januari 2020.

Kerncijfers Pensioenkring Randstad Groep	2022	2021	2020
Aantal werkgevers	1	1	1
Aantal deelnemers			
Arbeidsongeschikten	141	147	154
Gewezen deelnemers	13.566	14.570	14.664
Pensioengerechtigden	1.139	1.012	974
	14.846	15.729	15.792
Pensioenuitvoering			
Feitelijke premie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kostendekkende premie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gedempte kostendekkende premie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Pensioenuitvoeringskosten	1.098	1.085	937
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)	858	936	831
Uitkeringen	12.138	11.151	10.531
Vermogenssituatie en solvabiliteit			
Aanwezig eigen vermogen	39.025	6.972	-75.667
Minimaal vereist eigen vermogen	35.609	53.835	59.013
Vereist eigen vermogen	113.039	143.948	136.802
Voorziening	887.696	1.342.277	1.471.329
Pensioenvermogen	926.721	1.349.249	1.395.662
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	104,4%	100,5%	94,9%
Vereiste dekkingsgraad (in %)	112,7%	110,7%	109,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,0%	104,0%	104,0%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	103,2%	98,0%	92,5%
Reële dekkingsgraad (in %)	77,0%	78,7%	75,2%
Beleggingsportefeuille			
Aandelen	188.998	271.162	246.586
Vastrentende waarden	665.883	997.127	998.601
Vastgoedbeleggingen	78.588	79.940	82.145
Derivaten	-191.511	429	95
Overig	0	0	66.984
Totaal beleggingen	741.958 ¹	1.348.658	1.394.411

Kerncijfers Pensioenkring Randstad Groep	2022	2021	2020
Beleggingsperformance			
Beleggingsrendement (in %)	-30,00%	-2,38%	10,70%
Benchmark rendement (in %)	-28,80%	-2,31%	11,50%
Kosten vermogensbeheer in % van gem. belegd vermogen	0,33%	0,31%	0,29%
Transactiekosten in % van gem. belegd vermogen	0,08%	0,07%	0,07%
Totale kosten ratio:			
Totale kosten (excl. Transactiekosten) in % van gem. belegd vermogen	0,43%	0,38%	0,35%

1 Voor de negatieve waarde van derivaten hebben we collateral geplaatst en daarvoor een vordering op de balans opgenomen. Deze vordering bedraagt € 183.193 duizend. Daarmee rekening houdend bedraagt de totale waarde van onze beleggingen € 925,151 duizend.

Kerncijfers Pensioenkring Sweco

Pensioenkring Sweco is opgericht op 1 juli 2020. De vergelijkende cijfers 2020 hebben betrekking op de periode 1 juli 2020 tot en met 31 december 2020.

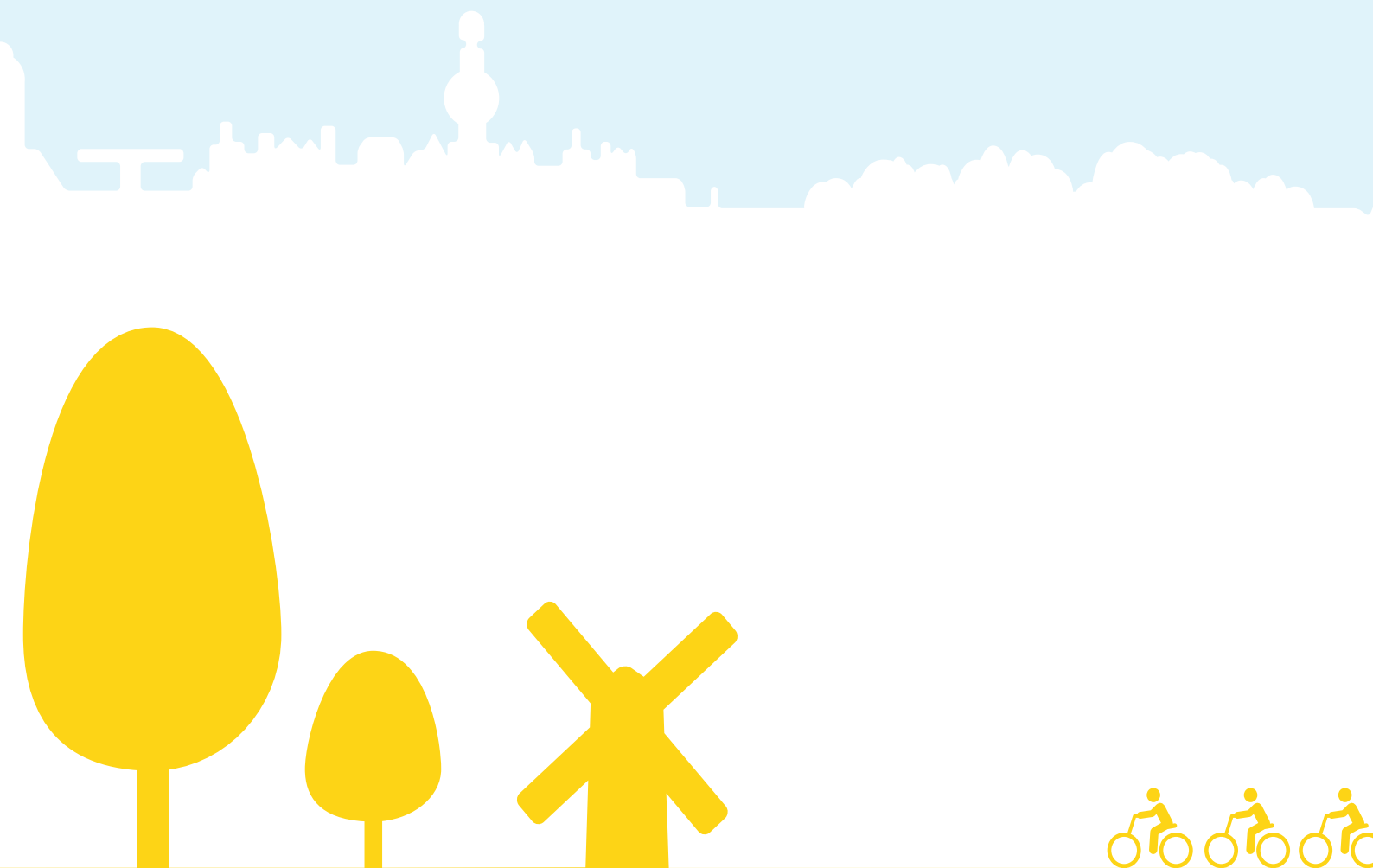
Kerncijfers Pensioenkring Sweco	2022	2021	2020 ¹
Aantal werkgevers	4	4	4
Aantal deelnemers			
Actieve deelnemers	1.529	1.534	1.520
Gewezen deelnemers	3.686	3.639	3.620
Pensioengerechtigden	1.845	1.816	1.757
	7.060	6.989	6.897
Pensioenuitvoering			
Feitelijke premie	17.157	16.401	8.058
Kostendekkende premie	17.884	18.962	9.247
Gedempte kostendekkende premie	16.669	16.175	6.702
Pensioenuitvoeringskosten	1.378	1.300	633
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)	408	388	193
Uitkeringen	29.447	28.820	13.876
Vermogenssituatie en solvabiliteit			
Aanwezig eigen vermogen	120.117	111.121	23.353
Minimaal vereist eigen vermogen	33.009	44.487	48.207
Vereist eigen vermogen	121.984	118.856	114.810
Voorziening	791.314	1.066.936	1.160.345
Pensioenvermogen	911.431	1.178.057	1.183.698
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	115,2%	110,4%	102,0%
Vereiste dekkingsgraad (in %)	115,4%	111,2%	109,9%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,2%	104,2%	104,2%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	116,8%	106,8%	99,1%
Reële dekkingsgraad (in %)	89,5%	86,9%	81,2%
Beleggingsportefeuille			
Aandelen	212.077	316.120	283.890
Vastrentende waarden	613.462	753.154	792.016
Vastgoedbeleggingen	73.918	86.263	81.144
Derivaten	19.686	170.780	250.076
Totaal beleggingen	919.143	1.326.317	1.407.126

Kerncijfers Pensioenkring Sweco	2022	2021	2020 ¹
Beleggingsperformance			
Beleggingsrendement (in %)	-21,20%	1,18%	4,10%
Benchmark rendement (in %)	-20,60%	0,85%	4,60%
Kosten vermogensbeheer in % van gem. belegd vermogen	0,32%	0,32%	0,11%
Transactiekosten in % van gem. belegd vermogen	0,12%	0,05%	0,01%
Totale kosten ratio:			
Totale kosten (excl. Transactiekosten) in % van gem. belegd vermogen	0,46%	0,43%	0,17%

¹ Cijfers over 2020 hebben betrekking op 1 juli 2020 t/m 31 december 2020

Bestuursverslag

Bedrijfsomgeving

Voorwoord van de voorzitter

We hoefden ons in 2022 niet te vervelen. Samen met Blue Sky Group lanceerden we in januari 2022 de multiclientkring Collectiviteitkring Flexibele regeling, met de Efteling als eerste toetreders. In dit jaarverslag leggen we over deze nieuwe kring voor het eerst verantwoording af. Gedurende 2022 besloten ook B&S, Sanorice Netherlands BV en de Xerox-ondernemingen hun actieve opbouw per 1 januari 2023 in deze kring te laten plaatsvinden.

In 2022 mochten we ons bovendien verheugen op de komst van drie nieuwe kringen in 2023. Roba Pensioenfonds is per 1 januari 2023 ondergebracht in een eigen kring bij Het Nederlandse Pensioenfonds. Pensioenfonds Croda zal op 1 juli 2023 de overstap maken naar de eigen Pensioenkring Cargill Bioindustrial. Stichting Pensioenfonds Xerox zal zijn opgebouwde aanspraken en rechten per 31 december 2023 bij ons onderbrengen in een eigen besloten kring. We zijn erg blij dat deze drie partijen ervoor gekozen hebben samen met ons de transitie naar het nieuwe stelsel te maken.

Wendbaar met twee nieuwe uitvoerders

Alle DB-regelingen die we al hadden, blijven tot eind 2024 onder de hoede van a.s.r. Pensioenfonds Services. De Collectiviteitkring Flexibele regeling wordt uitgevoerd door Blue Sky Group. Met de komst van de fondsen van Roba en Croda zijn we overeenkomsten aangegaan met twee nieuwe uitvoerders: de administratie van Roba blijft tot aan de overgang naar de Wtp bij Appel Pensioenuitvoering en die van Croda bij DION Pensioen Services. We kozen daarvoor om voor Roba en Croda een dubbele transitie te voorkomen. Net als a.s.r. Pensioenfonds Services administreren deze twee partijen in AxyLife. Een samenwerking met vier administrateurs in de komende jaren vergt wat van de inrichting van onze uitbesteding, maar daartegenover staat het grote voordeel van flexibiliteit in capaciteit.

Om ervoor te kunnen blijven zorgen dat eenieder die bij Het Nederlandse Pensioenfonds aangesloten is profiteert van groei, is onze visie op de minimale omvang van een eigen collectiviteitkring ongewijzigd. Daarom is met de nieuwe toetreders Croda en Roba afgesproken dat zij bij de overgang naar het nieuwe stelsel zullen opgaan in een multiclientkring.

Vorbereid op de Wtp

Net als bij andere pensioenfondsen is veel tijd en aandacht uitgegaan naar de komst van het nieuwe stelsel. Daarin zijn wij niet anders dan onze collega-fondsen. In december 2022 werd in de Tweede Kamer de Wet toekomst pensioenen (Wtp) goedgekeurd. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wtp. Per 1 juli 2023 treedt de wet in werking.

Samen met onze kringen, de daaraan verbonden sociale partners, alle fondsgremia en onze adviseurs bereidden we ons in 2022 verder voor op de overgang naar de Wtp. We organiseerden in dat kader meerdere kennissessies en zetten bij een aantal kringen projectgroepen op. Bij Pensioenkring Arcadis en Pensioenkring Owase kozen sociale partners in 2022 al voor de solidaire premiereregeling. Een paar andere kringen zetten grote stappen om tot die keuze te komen. We geven de kringen de ruimte om het transitieproces in te richten op een manier die bij hen past. Soms zijn we daarbij aanjager en soms spelen we meer een rol op de achtergrond. In alle gevallen bewaken we de voortgang van het proces.

Inspelen op ontwikkelingen

We deden in 2022 niet minder dan vijf ALM-studies, waarvan een aantal eerder dan gepland. Reden voor die vervroeging waren de forse rentebewegingen in het vorige jaar. De ALM-studies leidden voor alle kringen tot nieuwe strategische keuzes in het beleggingsbeleid. Pensioenkring Sweco kwam in 2022 uit herstel, zodat voor deze kring per eind september 2022 samen met het strategisch beleggingsbeleid ook het risicoprofiel is aangepast.

We zijn blij dat we, mede door gebruikmaking van de versoepelde indexatieregels van het kabinet, toeslagen konden verlenen bij Pensioenkring OWASE (14,53%), Pensioenkring Arcadis (5,71%), Pensioenkring Sweco (6,5%) en Collectiviteitkring 1 (1%). Helaas liet bij Pensioenkring Randstad Groep de dekkingsgraad geen indexatie toe.

2022 was een slecht jaar voor de beleggingsrendementen. Door de gestegen rente lieten de vastrentende waarden negatieve rendementen zien maar ook de aandelenmarkten lieten in 2022 negatieve rendementen zien. 2022 was ook het jaar waarin Oekraïne in oorlog raakte met Rusland. Onze gedachten gaan daarbij allereerst uit naar het leed

dat de oorlog veroorzaakt in de levens van zoveel mensen. Natuurlijk hadden wij als pensioenfonds en belegger ook aandacht voor de consequenties die de oorlog had voor de financiële markten. De directe impact op onze beleggingen was klein, omdat onze blootstelling aan Russische bedrijven zeer minimaal was. De indirecte impact vanwege stijgende energieprijzen en inflatie was echter veel groter.

De kracht van het onafhankelijk collectief

In alles wat wij doen proberen we zo veel mogelijk voordelen te bereiken door krachten te bundelen. Dat streven hebben we in november 2022 opnieuw naar buiten gebracht in de campagne Samen groeien. De campagne ging gepaard met de presentatie van een nieuwe huisstijl, een nieuwe website en een aantal banners waarin de gezichten achter Het Nederlandse Pensioenfonds onze boodschap wereldkundig maakten.

Ruimte voor eigenheid

In onze communicatie met deelnemers vinden wij de persoonlijke benadering belangrijk. Dat geldt eveneens voor ons contact met werkgevers en belanghebbendenorganen. Er blijft voor hen ruimte voor eigenheid, ook binnen het collectief. Zo hebben niet al onze kringen gekozen voor een actieve ESG-invulling bij de categorie aandelen ontwikkelde landen. Bovendien hebben de belanghebbendenorganen verschillende opleidingsbehoeften. Studietoelagen stemmen we af op die behoeften, waarbij we zo veel mogelijk gezamenlijk aanbod organiseren. Zo zoeken we continu naar een balans tussen harmonisatie als dat in het belang van deelnemers of kringen is en ruimte voor eigenheid waar dat mogelijk en wenselijk is.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Al in 2021 begonnen we met een aanscherping van ons ESG-beleid. Dat leidde tot een kalender die we volgen om verschillende beleggingscategorieën onder de loep te nemen. In lijn met die kalender is de implementatie van het beleid in 2022 voortgezet. Onder meer de transitie bij de categorie aandelen ontwikkeld heeft ertoe geleid dat we onze CO₂-reductiedoelstellingen conform de Climate Transition Benchmark ruimschoots gehaald hebben. Behalve naar beleggingscategorieën kijken we ook op thematisch niveau naar ESG. Zo besteden we op dit moment veel aandacht aan het thema biodiversiteit.

Dank

Het geeft ons energie te zien dat Het Nederlandse Pensioenfonds blijft groeien en dat er vele wensen blijven waarop wij kunnen inspelen. Dat kunnen wij doen vanwege de inzet en deskundigheid van iedereen die voor of namens Het Nederlandse Pensioenfonds werkt. Wij zijn blij met de prettige samenwerking die we hebben met onze uitvoerders a.s.r. Pensioenfondsen Services en Blue Sky Group, en ook met het feit dat we DION en Appel aan deze samenwerkingen hebben kunnen toevoegen. Veel vertrouwen hebben we in onze strategische partners Van Lanschot Kempen Investment Management en Cardano, met wie onze samenwerking in 2022 verder verdiept is. Maar de kracht van ons collectief ligt het meest in de betrokkenheid van alle aangesloten werkgevers, hun medewerkers, de gepensioneerden, slapers, nabestaanden en arbeidsongeschikten. Want samen vormen wij Het Nederlandse Pensioenfonds.

Namens het bestuur,

José Suarez Menendez, voorzitter

Karakteristieken van Het Nederlandse Pensioenfonds

Doelstelling

Het Nederlandse Pensioenfonds is in januari 2016 opgericht. Het heeft op grond van artikel 112a van de Pensioenwet als een van de eerste algemeen pensioenfondsen (APF's) in Nederland op 30 september 2016 van De Nederlandsche Bank (DNB) een vergunning verkregen om het bedrijf van algemeen pensioenfonds uit te oefenen. Een algemeen pensioenfonds is een pensioenfonds dat één of meer pensioenregelingen uitvoert en daartoe één of meer collectiviteitkringen instelt. Per collectiviteitkring houdt het APF een afgescheiden vermogen aan.

Het fonds heeft ten doel deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, hun nagelaten betrekkingen en gewezen partners per collectiviteitkring te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden.

Missie, visie en strategie

Missie

Onze missie is het realiseren van het pensioen dat werkgevers met hun werknemers hebben afgesproken, tegen lage kosten en op een veilige, verantwoorde en duurzame wijze. We doen dit vanuit een onafhankelijke stichting zonder winst oogmerk, met een betrokken bestuur en deskundige medewerkers.

Visie

Wij vinden dat iedereen in aanmerking moet komen voor een goed geregeld pensioen en hechten eraan dat zorgvuldig en risicobewust met andermans geld wordt omgegaan. Wij geloven dat er ruimte moet zijn voor eigen keuzes en hebben de overtuiging dat de positie van een onafhankelijke stichting leidt tot besluiten en afwegingen die het meest in het belang van de deelnemers zijn.

We bieden zekerheid door krachten te bundelen, schaalvoordelen te creëren, kosten laag te houden en duurzaam verantwoord te beleggen. Deze taken uitvoeren in het belang van onze deelnemers, is wat ons drijft.

Strategie

Uit de volle overtuiging van onze visie realiseren wij onze missie door:

- te voorzien in kundig management in de besturing van het pensioenfonds, in afstemming met onze werkgevers en hun (oud-) werknemers;
- oog te hebben voor de dynamiek en wensen van grote werkgevers;
- de vereiste juridische en financiële governance te borgen;
- werkgevers tijd te besparen en met hen samen op te trekken, met persoonlijke aandacht;
- ruimte te laten voor eigen identiteit en invloed;
- schaalvergroting te creëren met het inrichten van open en besloten collectiviteitskringen, zodat de kosten door meerdere deelnemers worden gedeeld, wat voor lagere kosten per deelnemer zorgt;
- te investeren in de producten, branches en bedrijven van de toekomst;
- innovatief te zijn en digitalisering te omarmen.

Onderscheidend vermogen

Wij zijn het enige volledig onafhankelijke algemeen pensioenfonds (APF) van Nederland. We stellen deelnemers en hun toekomst centraal in alles wat wij doen.

Wij zijn een onafhankelijke stichting die zelf krachtige en kundige partners kiest om mee samen te werken. Daardoor maken we objectief en vanuit een groot aanpassingsvermogen de beste keuzes in het belang van onze deelnemers. In onze structuur met pensioenkringen is er voor iedereen ruimte om input te leveren. Bij een eigen collectiviteitkring blijft de naam van de werkgever of het pensioenfonds behouden en daarmee ook het vertrouwen van de deelnemer. De kosten van pensioenuitvoering houden we laag door schaalvergroting en synergie. We nemen tijd en zorgen weg

met een solide financiële en juridische governancestructuur, waardoor onze werkgevers zich kunnen focussen op hun core business.

Naast onze onafhankelijkheid onderscheiden we ons door onze betrokkenheid, slagvaardigheid en persoonlijke benadering.

Kernwaarden: persoonlijk, wendbaar en solide

Het Nederlandse Pensioenfonds (HNPF) is opgericht vanuit de wens werkgevers en werknemers blijvend te kunnen ondersteunen bij de uitvoering van pensioen. Dat doen wij met persoonlijke aandacht vanaf het eerste contact tot en met de laatste uitkering. Onze regisseurs staan dicht bij onze werkgevers en deelnemers, van welkomstregisseur tot pensioenregisseur. We kennen de dilemma's van onze deelnemers en werkgevers en spreken hun taal.

We stellen hoge eisen aan ons handelen, de governance van het fonds en de partners met wie we samenwerken. Door de onafhankelijke rolverdeling tussen de fiduciair manager en de onderliggende vermogensbeheerders is onze structuur onderscheidend en verantwoord. Met Van Lanschot Kempen Investment Management, Cardano en Blue Sky Group als krachtige partners voor fiduciair management en pensioenuitvoering beschikken we over alle benodigde expertise en ondersteuning om tot de beste pensioenoplossing voor onze deelnemers te komen. Dat maakt ons tot een solide algemeen pensioenfonds.

We zijn een wendbare organisatie in zowel denken als doen. We weten ons snel aan te passen aan veranderingen. Onze wendbaarheid uit zich op vele vlakken, zoals bij de selectie van uitbestedingspartijen, ICT, de aanname van medewerkers, etc.

Waar geloven wij in?

- Wij geloven in de kracht van het onafhankelijk collectief.
- Wij geloven in de meerwaarde van onafhankelijkheid. Daarmee is er geen commerciële prikkel of externe druk om veranderingen door te voeren die niet in het voordeel van de deelnemer zijn.
- Wij geloven dat het delen van risico's, kosten, kennis en kunde voordelen heeft die de deelnemers ten goede komen.

Wat beloven we?

We beloven een toekomstbestendige fondsbesturing. We beloven dat we werkzaamheden uit handen nemen en de vereiste juridische en financiële governance borgen, terwijl eigen identiteit en invloed behouden blijven. We beloven ook dat pensioengelden verantwoord en duurzaam worden belegd, zonder dat we belang van rendement voor de deelnemers uit het oog verliezen.

Waar gaan we heen?

Vol energie nemen we onze klanten mee de nieuwe pensioenwereld in! Vol kansen voor werkgevers en pensioenfonds om hun eigen identiteit en invloed te behouden en om in nieuwe pensioencontracten solide rendementen voor hun deelnemers te borgen.

In de koers die wij varen, hebben we oog voor de veranderende wereld. Een wereld waarin er meer aandacht komt voor duurzaamheid en de ouder wordende mens. Daarop passen wij onze beleggingen aan en in dat licht bereiden we ons voor op langer doorwerken, toenemende vergrijzing, het belang van reële pensioenen en andere thema's die hiermee samenhangen.

Toelichting missie, visie en strategie

Het herijken van de missie, visie en strategie is een proces dat wij als bestuur op gezette tijden evalueren. Met alle wijzingen die op komst zijn in het nieuwe stelsel, hebben wij de missie, visie en strategie herijkt in 2022. Centraal staat de kracht van het onafhankelijk collectief. In alles wat wij doen, proberen we zo veel mogelijk voordelen te bereiken door krachten te bundelen. De kernwaarden blijven solide, wendbaar en persoonlijk. Deze veranderen niet. Wij maken de beste keuze in het belang van onze deelnemers. Dit is ook het belang van de aangesloten werkgevers.

In 2022 zijn er diverse nieuwe werkgevers toegetreden. In januari 2022 zijn we gestart met een nieuwe kring Collectiviteitkring Flexibele regeling, met de Efteling als eerste toetreders. Per 1 januari 2023 zijn ook B&S, Sanorice Netherlands BV en de Xerox-ondernemingen overgegaan naar Collectiviteitkring Flexibele regeling.

In 2023 starten we ook met drie nieuwe besloten kringen. Roba Pensioenfonds is per 1 januari 2023 ondergebracht in een eigen kring bij Het Nederlandse Pensioenfonds. Pensioenfonds Croda zal op 1 juli 2023 de overstap maken naar de eigen Pensioenkring Cargill Bioindustrial. Stichting Pensioenfonds Xerox zal zijn opgebouwde aanspraken en rechten ultimo 2023 bij ons onderbrengen in een eigen besloten kring.

Wij zijn een onafhankelijke stichting die zelf krachtige en kundige partners kiest om mee samen te werken. In 2021 heeft Het Nederlandse Pensioenfonds een aantal strategische keuzes gemaakt om zich voor te bereiden op de toekomst en het nieuwe stelsel. Het Nederlandse Pensioenfonds is per 1 januari 2022 een strategische samenwerking aangegaan met pensioen-, risico- en vermogensbeheerspecialist Cardano en heeft gekozen voor de uitvoering van nieuwe pensioenregelingen voor Blue Sky Group. Hiermee zijn wij klaar voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Van Lanschot Kempen Investment Management blijft de fiduciaire vermogensbeheertaken uitvoeren.

Met de oprichting van de nieuwe kringen Pensioenkring Roba en Pensioenkring Cargill Bioindustrial zijn we overeenkomsten aangegaan met twee nieuwe uitvoerders: de administratie van Roba blijft tot aan de overgang naar de Wtp bij Appel Pensioenuitvoering en die van Croda bij DION Pensioen Services. We kozen daarvoor om voor Roba en Croda een dubbele transitie te voorkomen. Een dubbele transitie is niet in het belang van de deelnemer. Een samenwerking met vier administrateurs maakt ons wendbaar en heeft als groot voordeel dat we flexibel zijn in capaciteit.

Het Nederlandse Pensioenfonds wil op een maatschappelijk verantwoorde wijze met de toevertrouwde middelen omgaan. Wij hebben de overtuiging dat verantwoord beleggen de beleggingsrisico's beperkt en tot verantwoorde, stabiele en goede beleggingsresultaten zal leiden. Het sluit daarbij aan bij ons streven naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie via onze beleggingen.

In 2022 hebben we de MVB-aandelentransitie voor zowel ontwikkelde als opkomende landen afgerond. Voor aandelen opkomende landen is een ESG-benchmark geselecteerd, welke passief is ingevuld in 2022. Hierdoor heeft elke kring een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie. Onze CO₂-reductiedoelstelling is ook in 2022 behaald. Bij bedrijfsobligaties hebben we een actieve fondsmanager toegevoegd voor nieuwe allocaties. Deze manager biedt meer perspectief op rendement en positieve impact door striktere ESG-criteria op het gebied van klimaat. De implementatie hiervan is in 2023 afgerond. In de paragraaf Maatschappelijk verantwoord beleggen wordt het MVB beleid nader toegelicht.

Kringen

Bij Het Nederlandse Pensioenfonds kan een werkgever of pensioenfonds kiezen voor een open collectiviteitkring of, als die niet past, voor een eigen besloten collectiviteitkring. In het eerste geval is de financiële opzet van de kring al bekend en kijken we op welke wijze de nieuwe toetreders het beste kan instromen. In het tweede geval wordt een nieuwe kring toegevoegd. Dat is een optie voor liquiderende pensioenfonds die groot genoeg zijn. Hierbij wordt in de regel de financiële opzet van het overkomende fonds overgenomen in de kring. In een besloten kring kunnen we ook premiedepots overnemen.

Het pensioenfonds is per 1 januari 2017 gestart met één open collectiviteitkring, namelijk 'Collectiviteitkring 1', voor meerdere werkgevers. Het Nederlandse Pensioenfonds voert in 2022 in Collectiviteitkring 1 de pensioenregeling uit voor de medewerkers van de Efteling (gesloten regeling), DAS Rechtsbijstand, DAS Legal Finance, de Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers, Ocean Network Expresse B.V. (gesloten regeling), Jindal Films Kerkrade B.V. (gesloten regeling), Antargaz Nederland B.V., ORTEC International B.V., Ortec Finance B.V., Algemene Werkgeversvereniging Nederland (gesloten regeling), B&S en Sanorice Netherlands BV.

Het pensioenfonds is per 1 juli 2018 gestart met een nieuwe besloten collectiviteitkring voor de medewerkers van Arcadis Nederland B.V. De verplichtingen en beschikbare middelen zijn per 1 juli 2018 overgedragen door middel

van een collectieve waardeoverdracht. Vanaf diezelfde datum voeren we ook de pensioenregeling uit voor Arcadis Nederland B.V.

Per 1 januari 2020 zijn twee nieuwe besloten collectiviteitkringen van start gegaan: Pensioenkring OWASE voor de medewerkers van 26 werkgevers die zijn voortgekomen uit buizenfabrikant Wavin en Pensioenkring Randstad Groep voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Stichting Pensioenfonds Randstad. De verplichtingen en beschikbare middelen van Stichting Pensioenfonds OWASE respectievelijk Stichting Pensioenfonds Randstad zijn per 1 januari 2020 overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht.

Per 1 juli 2020 is een nieuwe besloten collectiviteitkring, Pensioenkring Sweco, gestart voor de medewerkers van Sweco Nederland. De verplichtingen en beschikbare middelen van Stichting Pensioenfonds Grontmij zijn per 1 juli 2020 overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht.

Wij hebben per 1 januari 2022 een nieuwe kring opgericht voor de beschikbare premieregeling: Collectiviteitkring Flexibele regeling. De kring voert de pensioenregeling uit voor meerdere werkgevers. Vanaf 1 januari 2022 is de pensioenopbouw van medewerkers van de Efteling ondergebracht bij Collectiviteitkring Flexibele regeling. Per 1 januari 2023 zijn ook B&S, Sanorice Netherlands BV en de Xerox-ondernemingen overgegaan naar Collectiviteitkring Flexibele regeling.

In 2023 starten we met drie nieuwe besloten kringen. Stichting Roba Pensioenfonds heeft per 1 januari 2023 de pensioenregelingen ondergebracht bij Het Nederlandse Pensioenfonds. In Pensioenkring Roba voeren we de pensioenregelingen uit voor (oud-)medewerkers van Roba Holding B.V., Roba Metals B.V., KBM Affillips B.V. en KBM Master Alloys B.V. Stichting Pensioenfonds Croda brengt de basispensioenregeling per 1 juli 2023 onder bij Het Nederlandse Pensioenfonds. In Pensioenkring Cargill Bioindustrial gaan we de pensioenen van (oud-)medewerkers van Cargill Bioindustrial B.V. (voorheen Croda Nederland B.V.) uitvoeren. Stichting Pensioenfonds Xerox zal zijn opgebouwde aanspraken en rechten ultimo 2023 bij ons onderbrengen in een eigen besloten kring. Het gaat om de opgebouwde aanspraken en rechten van (oud-)deelnemers.

Het bestuur

Samenstelling bestuur

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft gekozen voor een onafhankelijk bestuursmodel. De onafhankelijke bestuurders staan onder toezicht van een raad van toezicht. Het bestuur legt verantwoording af aan de belanghebbendenorganen en aan de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Daarnaast krijgen zij (deels) beleidsinstemming van de belanghebbendenorganen en in voorkomende gevallen ook van de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Het bestuursbureau en verschillende commissies ondersteunen het bestuur. De samenstelling van het bestuur is in 2022 niet gewijzigd.

De samenstelling van het bestuur op 31 december 2022

Naam	Functie	Huidige termijn		Geboortejaar	Geslacht
		Termijn	eindigt op		
José Suarez Menendez	voorzitter	2 ^e	31-12-2023	1969	m
André van Vliet	secretaris	2 ^e	31-12-2023	1967	m
Mila Hoekstra	bestuurslid	2 ^e	30-09-2024	1963	v

Beleggingsadviescommissie

Het bestuur bepaalt zijn beleggingsbeginselen, beleggingsstrategie en beleggingsbeleid met ondersteuning van de beleggingsadviescommissie, die tevens toeziet op de implementatie en het beheer hiervan. De commissie rapporteert haar bevindingen, op basis van beeldvorming en oordeelsvorming, aan het bestuur op zodanige wijze dat het bestuur in staat gesteld wordt op adequate wijze besluiten te nemen. Tevens bereidt de beleggingsadviescommissie wijzigingen in het beleggingsbeleid voor, mede op basis van de ALM-studies. De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over de voorgenomen benoeming en het ontslag van operationele

vermogensbeheerders na voorstellen hiertoe door de fiduciair manager op basis van de criteria van het pensioenfonds. Het bestuur blijft verantwoordelijk voor de strategische, tactische en operationele invulling van het beleggingsbeleid.

De beleggingsadviescommissie bestaat uit een vertegenwoordiging vanuit het bestuur. De directeur bestuursbureau en de financieel risico-experts wonen de vergaderingen van de commissie bij. Tevens hebben de sleutelfunctiehouder Risicobeheer en de leden van de raad van toezicht een standing invitation om de vergaderingen van de commissie bij te wonen. Op verzoek van de commissie worden de vergaderingen bijgewoond door een vertegenwoordiging van de fiduciair manager van het fonds.

Risk- en auditcommissie

De risk- en auditcommissie geeft het bestuur inzicht in de risico's die het pensioenfonds loopt en in de opzet en werking van maatregelen ter beheersing van die risico's, op zo'n manier dat het bestuur initiërend kan optreden. Daarnaast heeft de risk- en auditcommissie een adviserende en beleidsvoorbereidende rol in vraagstukken op het gebied van integraal risicomanagement. De commissie heeft adviesrecht bij de benoeming van de certificerend actuaris, de externe accountant en de compliance officer.

De risk- en auditcommissie bestaat uit een vertegenwoordiging vanuit het bestuur. De manager bedrijfsvoering woont de vergaderingen bij. De compliance officer, de sleutelfunctiehouder Interne Audit, de sleutelfunctiehouder Risicobeheer en de leden van de raad van toezicht hebben een standing invitation om de vergaderingen van de commissie bij te wonen. Op uitnodiging kunnen ook de externe accountant, de certificerend actuaris en de adviserend actuaris de vergaderingen bijwonen.

Klachten- en geschillencommissie

De klachten- en geschillencommissie geeft een oordeel over geschillen tussen één of meer belanghebbenden en Het Nederlandse Pensioenfonds, op basis van de statuten en reglementen van Het Nederlandse Pensioenfonds en de pensioenreglementen van de betrokken collectiviteitskringen. Het oordeel van de commissie is een zwaarwegend advies aan het bestuur van het pensioenfonds.

De klachten- en geschillencommissie komt bijeen wanneer nodig. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de klachten- en geschillencommissie zijn vastgelegd in een klachten- en geschillenregeling. De klachten- en geschillencommissie heeft drie leden. De zittingstermijn van Wim Witjes en Quirijn Ligtenstein liep per 31 december 2022 af. Het bestuur heeft de leden herbenoemd voor een nieuwe periode van vier jaar vanaf 1 januari 2023.

De samenstelling van de klachten- en geschillencommissie is op 31 december 2022

Naam	Functie	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geslacht
Wim Witjes	Voorzitter	1 ^e	31-12-2022	m
Quirijn Ligtenstein	Lid	1 ^e	31-12-2022	m
Karin Bitter	Lid	1 ^e	31-12-2023	v

Klachten en geschillen in 2022

In 2022 zijn er twee klachten ingediend bij het fonds. Er zijn in 2022 geen geschillen of geëscaleerde klachten bij de klachten- en geschillencommissie ingediend.

Eén klacht had betrekking op de registratie van werknemersgegevens. Een oud deelnemer kreeg na waardeoverdracht nog post over toeslagverlening omdat zijn ex-partner nog een achtergebleven bijzonder nabestaandenpensioen had. Vanwege de klacht is de controleprocedure bij postverzending aangepast.

De andere klacht had betrekking op de behandelingsduur van een verzoek. Deze klacht is gegrond verklaard: ten onrechte is er geen reactie naar deelnemer en pensioenuitvoerder gestuurd.

Bestuursbureau

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft een eigen bestuursbureau. De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van het fonds. Het bestuursbureau draagt onder verantwoordelijkheid van het bestuur zorg voor beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Ook zorgt het bestuursbureau voor de dagelijkse aansturing en monitoring van de uitbestedingspartners. Daarnaast ondersteunt het bureau het bestuur bij de invulling van de onafhankelijke risicofunctie. Het bureau volgt de ontwikkelingen in de pensioensector en de relevante wet- en regelgeving, inclusief het toezicht hierop. Ook ondersteunt het bestuursbureau de raad van toezicht. Tevens worden de belanghebbendenorganen vanuit het bestuursbureau ondersteund door kringregisseurs.

Naast beleidsondersteuning is het bestuursbureau betrokken bij de gesprekken die worden gevoerd met potentiële toetreders en bij het uitbrengen van offertes aan werkgevers en pensioenfonds.

Het jaar 2022 stond in het teken van strategische keuzes voor de toekomst en het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuursbureau heeft zich beziggehouden met de start van Collectiviteitkring Flexibele regeling, met de Efteling als eerste toetreders. Per 1 januari 2023 zijn ook B&S, Sanorice Netherlands BV en de Xerox-ondernemingen aangesloten bij Collectiviteitkring Flexibele regeling. Verder stond het jaar 2022 in het teken van de toetreding en collectieve waardeoverdracht van Stichting Roba Pensioenfonds naar een eigen besloten pensioenkring per 1 januari 2023. Daarnaast volgt het bestuursbureau de ontwikkelingen rondom de Wet toekomst pensioenen op de voet en zijn diverse projectgroepen bezig met de voorbereidingen voor de overstap naar het nieuwe stelsel. Het bestuursbureau heeft zich ook beziggehouden met de verder aanscherping van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie personen, zijnde een voorzitter en twee leden. De raad van toezicht is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook, onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. De raad van toezicht heeft een gemengde samenstelling, onder meer met betrekking tot opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, ervaring en geslacht.

Op 30 september 2022 heeft Piet Molenaar wegens onverenigbare werkzaamheden elders afscheid genomen als lid van de raad van toezicht. Een selectiecommissie, bestaande uit leden van de Vergadering van Belanghebbendenorganen en de raad van toezicht is na de zomer gestart met de selectie van een opvolger voor Piet. Omdat ook Gérard Aben had aangegeven niet meer beschikbaar te zijn vanaf 1 maart 2023, is de selectiecommissie gestart met de werving van twee kandidaten.

Op 22 december 2022 is Nery Anderson door de Vergadering van Belanghebbendenorganen benoemd tot voorzitter. Cis Marring en Frank Kusse zijn na een zorgvuldige selectieprocedure op 22 december benoemd tot lid van de raad van toezicht, onder voorbehoud van instemming van DNB.

In verband met het vertrek van Piet Molenaar heeft de raad van toezicht in 2022 niet het hele jaar in volledige samenstelling gefunctioneerd.

De samenstelling van de raad van toezicht op 31 december 2022

Naam	Functie	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortjaar	Geslacht
Gérard Aben	voorzitter	2 ^e	afgetreden op 1-3-2023	1950	m
Nery Anderson	lid sinds 20-01-2022	1 ^e	1-1-2026	1969	v
Vacature		1 ^e			

Op 9 februari 2023 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de benoeming van Nery Anderson tot voorzitter. Op 1 maart 2023 heeft Nery deze functie van Gérard Aben overgenomen.

Op 9 februari heeft De Nederlandsche Bank ook ingestemd met de benoeming van Cis Marring tot lid van de raad van toezicht. Op 13 maart volgde instemming met de benoeming van Frank Kusse. Hiermee is de raad van toezicht weer op volle sterkte.

Het bestuur is Piet veel dank verschuldigd voor zijn inzet en deskundige bijdrage in de afgelopen jaren. Ook dankt het bestuur Gérard Aben voor zijn deskundigheid en betrokkenheid sinds de start van Het Nederlandse Pensioenfonds.

Governance en compliance

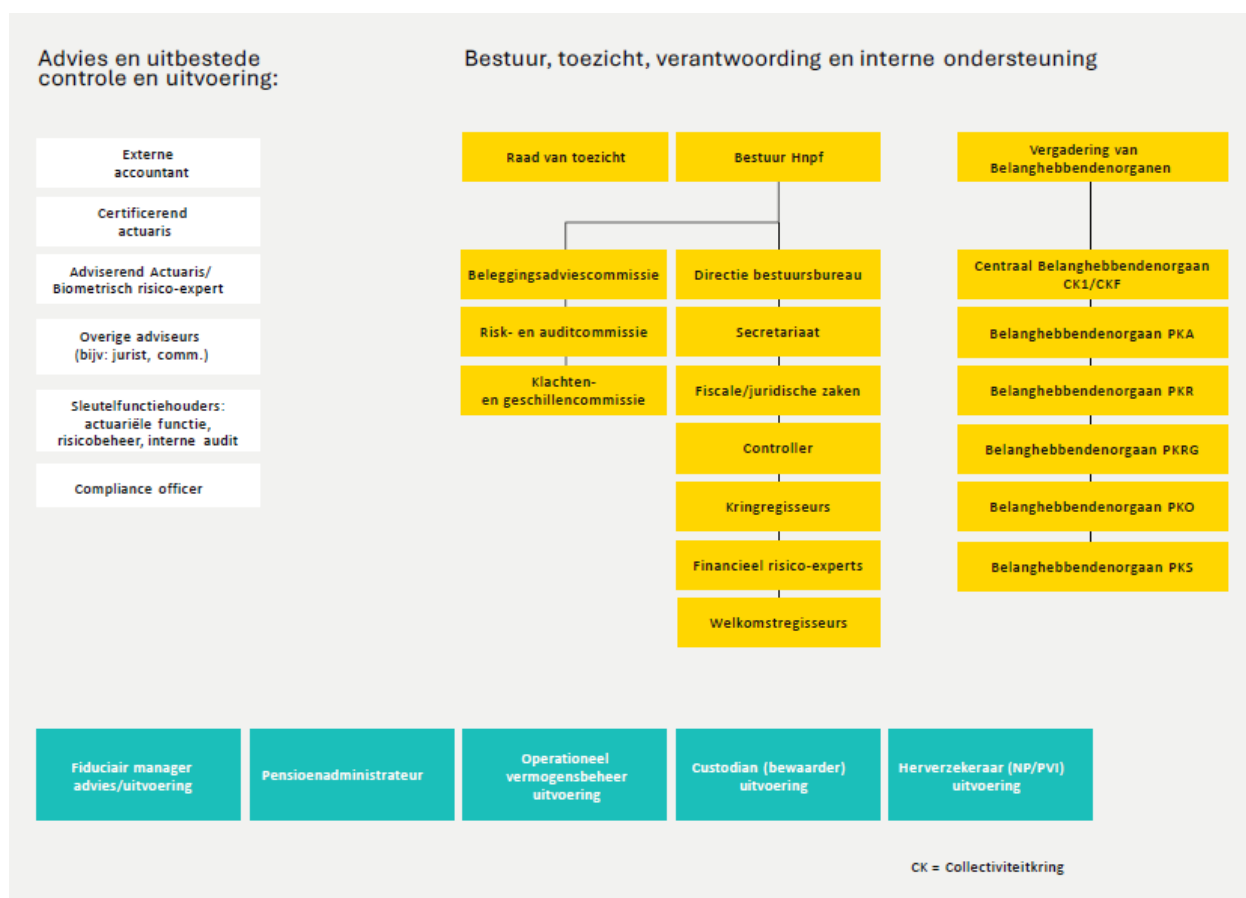
Bestuursmodel

Het Nederlandse Pensioenfonds wordt bestuurd door een onafhankelijk bestuur. De keuze voor het onafhankelijk bestuursmodel is gebaseerd op een sterkte-zwakteanalyse van bestuursmodellen. Uit de analyse blijkt dat een model met onafhankelijke professionele bestuurders duidelijk de voorkeur heeft. Dit hangt samen met het karakter van een APF, de complexiteit van de organisatie en het feit dat de partijen die deelname aan een APF overwegen, beperking van de governancelast vaak als belangrijk argument aanvoeren. Een onafhankelijk model kent een belanghebbendenorgaan, waar veel zwaardere bevoegdheden zijn neergelegd dan bij een verantwoordingsorgaan. Wij hechten aan de betrokkenheid van de belanghebbenden bij belangrijke (strategische) onderwerpen, om zo een goed alternatief te kunnen bieden voor het eerdere pensioenfonds. De leden van het belanghebbendenorgaan worden – anders dan leden van het verantwoordingsorgaan – als medebeleidsbepalers aangemerkt. De voorkeur voor de duidelijke taak- en rolverdeling binnen een ‘twotiermodel’ maakt dat voor het onafhankelijke bestuursmodel is gekozen. Met die keuze is de medezeggenschap bij bestuursbesluiten die op belanghebbenden van het fonds veel impact hebben via een belanghebbendenorgaan goed verankerd.

In 2023 zal het bestuursmodel worden geëvalueerd.

De belanghebbendenorganen adviseren het pensioenfonds desgevraagd of op eigen initiatief over aangelegenheden die de betrokken collectiviteitkring betreffen. De belanghebbendenorganen bewaken dat het bestuur de belangen van de verschillende groepen evenwichtig afweegt. Daarnaast heeft ieder belanghebbendenorgaan advies- en goedkeuringsbevoegdheden bij een aantal voorgenomen besluiten van het bestuur met betrekking tot de eigen kring. Deze bevoegdheden zijn vastgelegd in de statuten.

De governancestructuur per 1 januari 2023 is in de volgende afbeelding schematisch weergegeven.

Werkwijze binnen bestuur

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de pensioenregelingen die Het Nederlandse Pensioenfonds uitvoert. Het bestuur laat zich ondersteunen door commissies, te weten een risk- en auditcommissie en een beleggingsadviescommissie. Binnen Het Nederlandse Pensioenfonds fungeren de commissies als voorbereidende commissies voor het bestuur en kennen de commissies geen rol in de tweede of derde lijn van het risicomanagementraamwerk van het fonds. De tweede en derde lijn zijn daarmee onafhankelijk van de uitvoering en de eerste lijn ingericht; zij rapporteren direct aan het bestuur.

Het bestuur vindt dat een commissie toegevoegde waarde moet hebben voor de bestuurlijke kwaliteit. Gezien de bestuurlijke omvang met drie leden geldt dit voor een risk- en auditcommissie en een beleggingsadviescommissie. Tevens borgt het bestuur met het instellen van deze commissies dat de taken die binnen het domein van deze commissies vallen de focus krijgen die het bestuur noodzakelijk acht, zeker omdat zowel het beheerd vermogen als de risico's in een kort tijdsbestek aanmerkelijk kunnen wijzigen. De taken die (nog) niet in een commissie zijn belegd worden direct door het bestuur behandeld.

Het bestuur krijgt op alle beleidsterreinen ondersteuning van het bestuursbureau.

Naleving Code Pensioenfondsen

Bij de inrichting van Het Nederlandse Pensioenfonds heeft de Code Pensioenfondsen als leidraad gediend. In 2018 is een nieuwe versie van de Code Pensioenfondsen verschenen. De normen zijn gegroepeerd in acht thema's. De acht thema's zijn:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen

4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

De manier waarop Het Nederlandse Pensioenfonds deze thema's invult, is hieronder toegelicht. Vervolgens geven we een toelichting over de norm waar we gemotiveerd van afwijken (volgens het 'pas-toe of leg uit'-principe). In de bijlage Rapportagenormen Code Pensioenfonds bij dit jaarverslag wordt, conform het advies van de Monitoringcommissie Code Pensioenfonds, voor een achttal normen specifiek aangegeven wat de vindplaats is in dit verslag.

Toelichting op de normen die we naleven

Thema 1 Vertrouwen waarmaken

Normen 1 – 9 gaan over vertrouwen waarmaken. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement. De normen zijn onder andere vastgelegd in de statuten, de ABTN en het uitbestedingsbeleid. In beleidsdocumenten is beschreven dat het bestuur altijd eindverantwoordelijk is. In het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Daarnaast is het bestuur in gezamenlijke vergaderingen rechtstreeks in gesprek met het belanghebbendenorgaan van iedere collectiviteitkring en met de Vergadering van Belanghebbendenorganen.

Het bestuur heeft beleggingsbeleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen vastgelegd. Het bestuur volgt een zogenoemd 'top-down beleggingsproces'. Verantwoord beleggen is onderdeel van het strategisch beleid van ons fonds en onderdeel van onze missie. Bij de haalbaarheidstoets worden de belanghebbenden betrokken via het belanghebbendenorgaan.

Het bestuur heeft een document over integraal risicomanagement vastgesteld. Evaluatie vindt jaarlijks plaats. Er is een jaarkalender opgesteld voor de risicomanagementcyclus. Ook in het financieel crisisplan staan de risico's en bijbehorende beheersmaatregelen met betrekking tot de financiële risico's beschreven. Het bestuur heeft naast een financieel crisisplan ook een noodprocedure voor spoedeisende situaties opgesteld. Dit is vastgelegd in het Business Continuity Plan.

Thema 2 Verantwoordelijkheid nemen

Normen 10 – 14 gaan over verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Het bestuur draagt te allen tijde eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering. Specifieke taken zijn uitbesteed aan uitbestedingspartners en de taak- en rolverdeling is daarbij expliciet vastgelegd. De normen zijn verankerd in het uitbestedingsbeleid van het fonds. Ieder kwartaal rapporteert de uitbestedingspartij over de dienstverlening en de mate waarin de SLA-normen zijn gerealiseerd. In de SLA's met uitbestedingspartners is geregeld dat het bestuur jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch evalueert.

In het uitbestedingsbeleid van het fonds is vastgelegd dat in de overeenkomst tot uitbesteding ten minste wordt vastgelegd dat de partij aan wie wordt uitbesteed de werkzaamheden niet deels of geheel op zijn beurt uitbesteedt aan een derde partij, anders dan met uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van het pensioenfonds. Er is een volledige 'look-through' van onder- en onderonderuitbesteding. Daarnaast moeten alle uitbestedingspartijen aantonen dat ze een beloningsbeleid voeren waarbij het variabele deel niet kan leiden tot ongewenste beloningsprikkels, zodat de belangen van het fonds niet in gevaar kunnen worden gebracht. In de uitbestedingsovereenkomst met dienstverleners is de aansprakelijkheid voor schade als gevolg van toerekenbare tekortkomingen vastgelegd.

Thema 3 Integer handelen

Normen 15 – 22 gaan over de manier waarop het bestuur een cultuur van integriteit en compliance bevordert. Deze normen zijn uitgewerkt in de ABTN's, de gedragscode, het integriteitsbeleid en het uitbestedingsbeleid. Het jaarverslag van het fonds geeft inzicht in de door de bestuursleden uitgeoefende relevante nevenfuncties. Het onderwerp compliance maakt structureel deel uit van de bestuursagenda. Het bestuur heeft een klokkenluidersregeling en een incidentenregeling vastgesteld en een compliance officer benoemd. De compliance officer vervult een onafhankelijke rol binnen het fonds. De compliance officer heeft als taak toe te zien op de

naleving van relevante wet- en regelgeving en de gedragscode, zowel binnen het fonds en de fondsorganen als bij de uitbestedingspartners.

Thema 4 Kwaliteit nastreven

Normen 23 – 30 gaan over kwaliteitseisen, het beleid dat daarop gevoerd wordt en het lerend vermogen van de organisatie. Het bestuur heeft een geschiktheidsplan opgesteld dat ervoor zorgt dat de deskundigheid van het bestuur, de leden van de raad van toezicht en de leden van de belanghebbendenorganen continu op peil is. Het bestuur is zich bewust van de continue veranderende wereld en ziet het als zijn verantwoordelijkheid de deskundigheid up-to-date te houden. Er zijn specifieke profielschetsen opgesteld voor bestuursleden, de leden van de raad van toezicht en de leden van de belanghebbendenorganen. Het bestuur, de raad van toezicht en de belanghebbendenorganen evalueren jaarlijks hun eigen functioneren (en periodiek onder leiding van een derde) en zorgen voor permanente educatie van de leden.

In de statuten is de wijze van besluitvorming van het bestuur vastgelegd. Hier is beschreven dat elke bestuurder één stem heeft. Het bestuur neemt besluiten bij gewone meerderheid van stemmen.

Het bestuur heeft een regeling voor de behandeling van klachten en geschillen opgesteld.

Thema 5 Zorgvuldig benoemen

Normen 31 – 40 hebben betrekking op zorgvuldig handelen bij (her)benoeming en ontslag, en zorgen voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds. Het geschiktheidsplan stelt dat de samenstelling van het bestuur (en overige bestuursorganen) complementair en divers moet zijn. In het beleidsplan diversiteit is aangegeven hoe een divers samengesteld bestuur (en overige organen) eruit moet zien. Bij het invullen van vacatures, bij het opstellen van profielen en bij werving wordt rekening gehouden met complementariteit en diversiteit, waarbij zij opmerkt dat het bestuur diversiteit breder ziet dan alleen leeftijd en geslacht.

Bepaald is dat een termijn van een bestuurder vier jaar duurt en dat een bestuurder maximaal tweemaal herbenoemd kan worden. De belanghebbendenorganen kennen een evenwichtige vertegenwoordiging van de collectiviteitkring. De belanghebbendenorganen hebben een rooster van aftreden opgesteld. In de statuten staat de procedure bij schorsing en/of ontslag beschreven. Bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het belanghebbendenorgaan worden benoemd met inachtneming van een profielschets.

Thema 6 Gepast belonen

Normen 41 – 45 gaan over een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Dit is vastgelegd in het beloningsbeleid van het fonds. Jaarlijks wordt expliciet aangegeven wat de beloningen zijn voor bestuur, raad van toezicht en de belanghebbendenorganen.

Het bestuur hanteert onder andere de volgende uitgangspunten in het beloningsbeleid. Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. De beloning moedigt niet aan tot het nemen van duurzaamheidsrisico's of tot het afwijken van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Het beloningsbeleid is in overeenstemming met de werkzaamheden, risicoprofiel, doelstellingen, het langetermijnbelang, de financiële stabiliteit en de prestaties van het pensioenfonds als geheel en draagt bij aan een deugdelijk, prudent en doeltreffend bestuur van het pensioenfonds. De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het feitelijk tijdsbeslag. Het beloningsbeleid wordt zoveel als mogelijk gekoppeld aan objectieve en maatschappelijk aanvaarde normen. Het pensioenfonds hanteert geen prestatiegerelateerde beloningen.

Thema 7 Toezicht houden en inspraak waarborgen

Normen 46 – 57 gaan over de manier waarop het fonds het intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering waarborgt.

Onafhankelijkheid van de raad van toezicht is onderdeel van de profielschets bij werving van leden. Door de raad van toezicht wordt een jaarplanning met thema's ter beoordeling opgesteld en afgestemd met bestuur. De raad van toezicht volgt de Code Pensioenfondsen en de VITP toezichtcode. Deze raad heeft minstens zes keer per jaar overleg met het bestuur en geeft in een van deze overleggen zijn oordeel over het functioneren van het bestuur. De raad van toezicht rapporteert zijn bevindingen over het functioneren van het bestuur respectievelijk het

fonds jaarlijks schriftelijk en licht deze rapportage mondeling toe. De rapportage van de raad van toezicht wordt in het bestuursverslag opgenomen. Daarin wordt onder meer ingegaan op het gevoerde toezicht over de Code Pensioenfondsen en de verhouding tussen bestuur en toezicht. Als er onderdelen van de Code Pensioenfondsen zijn waar in het afgelopen jaar bijzondere aandacht naar is uitgegaan, dan wordt dat in de rapportage vermeld. De raad van toezicht legt verantwoording af aan de belanghebbendenorganen en de Vergadering van Belanghebbendenorganen en hiermee ook aan de werkgevers.

De samenwerkingsafspraken met de belanghebbendenorganen zijn in overleg vastgesteld en in de reglementen vastgelegd. In de reglementen is opgenomen dat de belanghebbendenorganen waarborgen dat hun leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. In de statuten zijn de taken, bevoegdheden en ontslagprocedures vastgelegd. Het bestuur legt verantwoording af aan elk belanghebbendenorgaan van een kring over het beleid van het fonds en de wijze waarop het is uitgevoerd voor zover dit beleid of de wijze van uitvoering uitsluitend betrekking heeft op de collectiviteitkring waarvoor het desbetreffende belanghebbendenorgaan is ingesteld. Er is minimaal twee keer per jaar overleg met elk belanghebbendenorgaan. Daarnaast legt het bestuur verantwoording af aan de Vergadering van Belanghebbendenorganen over kringoverstijgend beleid en de wijze van uitvoering door het fonds.

Als het bestuur een accountant of actuaris niet-controlewerkzaamheden wil laten verrichten, verstrekt het bestuur hiervoor een afzonderlijke opdracht. Het bestuur beoordeelt ten minste eens in de vier jaar het functioneren van de accountant en de actuaris.

Thema 8 Transparantie bevorderen

Normen 58 – 65 gaan over de manier waarop het fonds openheid nastreeft, communiceert over missie, visie en risico's en verantwoording aflegt over gevoerd beleid. Het bestuur hecht aan transparantie. Dat komt in diverse beleidsdocumenten naar voren. Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het fonds. Het geeft daarin aan in hoeverre het fonds de gestelde doelen heeft bereikt. Het bestuur rapporteert in het jaarverslag ook over de naleving van de gedragscode en de Code Pensioenfondsen en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.

Het bestuur heeft die werkzaamheden uitbesteed die als gevolg van de complexiteit van regelgeving door een externe partij effectiever en efficiënter kunnen worden verricht dan door middel van een uitvoering in eigen beheer. Dit geldt ook voor het uitvoeren van verzekerings- en beleggingsproducten. Het bestuur is van oordeel dat de belangen van de deelnemers bij deze uitbesteding beter zijn gediend. Elders in het jaarverslag wordt hierover informatie opgenomen.

Aan transparantie in communicatie wordt aandacht besteed in het communicatiebeleidsplan. Om zo effectief mogelijk te zijn, zet het fonds moderne communicatiemiddelen in ter verhoging van de effectiviteit.

Het fonds beschikt over een klachten- en geschillenregeling. Deze is toegankelijk via de website van het fonds. Elders in het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en geschillen.

Toelichting op norm en waar we van afwijken

Op één punt wordt niet voldaan aan de Code Pensioenfondsen. Dat betreft norm 33. Norm 33 stelt dat in zowel het bestuur als het belanghebbendenorgaan ten minste één man en één vrouw zitting moeten hebben, en zowel personen van boven als onder de 40 jaar. Wij streven binnen de mogelijkheden van het onafhankelijke bestuursmodel voor alle organen naar een evenwichtige verdeling van functies over leeftijd en geslacht. Dit is vastgelegd in ons diversiteitsbeleid. Bij het invullen van vacatures, bij het opstellen van profielen en bij werving wordt rekening gehouden met complementariteit en diversiteit, waarbij het bestuur diversiteit breder ziet dan alleen leeftijd en geslacht.

In het bestuur, de raad van toezicht en de belanghebbendenorganen zitten zowel mannen als vrouwen. Op dit punt wordt voldaan aan norm 33. In het bestuur en de raad van toezicht zitten geen leden onder de 40 jaar. De personele samenstelling van het bestuur is sinds de oprichting niet gewijzigd. Bij wijzigingen in de raad van toezicht heeft diversiteit, ook wat betreft leeftijd, onderdeel uitgemaakt van de selectie. De belanghebbendenorganen van Pensioenkring OWASE en Pensioenkring Randstad Groep hebben geen (aspirant-)leden onder de 40 jaar. Het Centraal Belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling alsmede het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Arcadis hebben één lid onder de veertig jaar. Het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Sweco heeft twee leden onder de 40 jaar (één hiervan is aspirant-lid).

Het bestuur is zich ervan bewust dat de huidige situatie afwijkt van hetgeen beoogd wordt met de norm uit de Code Pensioenfondsen en ziet het als zijn taak hier alert op te blijven bij het invullen van vacatures. In het geschiktheidsplan is het streven naar complementariteit en diversiteit als taak opgenomen. Bij het opstellen van de profielen en de werving wordt rekening gehouden met het diversiteitsbeleid. Het bestuur heeft een stappenplan diversiteit vastgesteld om de diversiteit binnen het fonds te waarborgen. Bij een bestuur en een raad van toezicht die beide uit drie leden bestaan, is het echter lastig om naast kennis- en ervaringseisen tevens te voldoen aan alle diversiteitseisen.

Het bestuur heeft de ambitie om deelnemerspanels van wisselende samenstelling in te richten met jonge deelnemers om periodiek mee van gedachten te wisselen. Het deelnemerspanel kan tevens als kweekvijver voor de belanghebbendenorganen fungeren. Bij Pensioenkring OWASE is in 2022 gestart met een deelnemerspanel. Hierbij zijn drie werknemers betrokken in de leeftijd van 33, 42 en 51 jaar.

Geschiktheidsbevordering en zelfevaluatie

In 2022 heeft het bestuur het geschiktheidsplan geëvalueerd en vastgesteld. Dit plan heeft als doel om de geschiktheid van bestuurders en (mede-)beleidsbepalers van Het Nederlandse Pensioenfonds te waarborgen en te bevorderen.

In het jaar 2022 zijn in het kader van permanente educatie persoonlijke opleidingen gevolgd en seminars en themabijeenkomsten bijgewoond. Het bestuur heeft gedurende het jaar in meerdere kennissessies stilgestaan bij het nieuwe pensioenstelsel, het evenwichtigheidskader en MVB, in het bijzonder bij biodiversiteit.

Daarnaast is er voor elk (centraal) belanghebbendenorgaan in het tweede kwartaal een kennissessie georganiseerd over het nieuwe pensioenstelsel en de Wet toekomst pensioenen.

Voor de leden van het bestuur, de raad van toezicht en de belanghebbendenorganen is een gezamenlijke kennissessie georganiseerd over de Wet toekomst pensioenen en het transitie-FTK. Daarnaast heeft het bestuur elk kwartaal een bijpraatsessie georganiseerd voor leden van de belanghebbendenorganen over de Wet toekomst pensioenen en andere onderwerpen die in 2022 op de bestuursagenda hebben gestaan.

Onderdeel van de geschiktheidscyclus is de jaarlijkse zelfevaluatie van de verschillende pensioenfondsorganen. In 2021 heeft de zelfevaluatie van alle fondsorganen plaatsgevonden onder begeleiding van een externe partij. Wij vinden dat het meerwaarde heeft om de zelfevaluatie van de fondsorganen gezamenlijk te doen. Begin 2022 is hier invulling aan gegeven in een gezamenlijke sessie met het bestuur, de raad van toezicht en de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Het doel van de sessie was optimalisatie van de samenwerking en overlegstructuur tussen het bestuur, de raad van toezicht en de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Aan de hand van de conclusies en acties uit de sessie zijn aanpassingen doorgevoerd in de overlegstructuur, het vergaderschema en de agendaopstelling.

In 2022 heeft de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur, de raad van toezicht, de Vergadering van Belanghebbendenorganen en de belanghebbendenorganen van alle kringen zonder externe begeleiding plaatsgevonden.

Gedragscode

Het Nederlandse Pensioenfonds hecht grote waarde aan het op integere wijze behalen van de doelstellingen. Om te voorzien in eenduidige uitleg van het begrip integriteit en in een juiste toepassing hiervan, heeft Het Nederlandse Pensioenfonds integriteitsbeleid opgesteld. Een nadere uitwerking van het integriteitsbeleid is vastgelegd in onderliggende beleidsdocumenten als de gedragscode, de klokkenluidersregeling en de incidentenregeling. In 2022 heeft het bestuur alle documenten geëvalueerd en herzien waar nodig.

Door uitvoering van het beleid en het toepassen van deze regelingen voorkomen we belangenconflicten. Daardoor is voor iedereen duidelijk wat van hem of haar wordt verwacht.

In het geval van uitbesteding borgt Het Nederlandse Pensioenfonds dat de uitbestedingspartner minimaal in lijn handelt met de gedragscode van het fonds. De eigen gedragscode is van toepassing op de verbonden personen van Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit zijn de medewerkers van het bestuursbureau, de leden van de raad van toezicht en de leden van de belanghebbendenorganen. De gedragscode is ook van toepassing op de bestuurders, in de hoedanigheid van insider van Het Nederlandse Pensioenfonds.

Algemene verordening gegevensbescherming

In 2019 heeft de Werkgroep AVG van de Pensioenfederatie na overleg met de Autoriteit Persoonsgegevens de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens ontwikkeld. Deze gedragslijn biedt pensioenfonds een kader om de Algemene verordening gegevensbescherming na te leven. De Algemene Ledenvergadering van de Pensioenfederatie heeft in juni 2019 de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfonds vastgesteld. Deze is na een 'gewenningsperiode' van zes maanden per 1 januari 2020 in werking getreden. In 2022 is de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens geactualiseerd. Op de ALV van de Pensioenfederatie is ingestemd met de geactualiseerde gedragslijn. Deze geactualiseerde Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens geldt per 1 januari 2023.

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft in 2022 de gedragslijn nageleefd.

Uitbesteding

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft de administratieve uitvoering van de pensioenregeling, het fiduciair management en het vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. Hiervoor is een uitbestedingsbeleid vastgesteld, waarin is bepaald aan welke eisen de uitbesteding moet voldoen. De uitbestedingen dragen bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering van Het Nederlandse Pensioenfonds tegen een aanvaardbaar kostenniveau.

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft besloten per 1 januari 2022 de pensioenuitvoering van de nieuwe beschikbare premieregeling onder te brengen bij de Blue Sky Group. Voor de beleggingsadministratie van Collectiviteitkring Flexibele regeling is AssetCare aangesteld. Het bestuur heeft beoordeeld dat deze nieuwe uitbestedingen voldoen aan het uitbestedingsbeleid.

Per 1 januari 2023 is de nieuwe besloten Pensioenkring Roba van start gegaan. Het bestuur heeft besloten de administratie voor deze kring bij Appel Pensioenuitvoering BV te laten. Dit was de administrateur van Stichting Roba Pensioenfonds voor de collectieve waardeoverdracht naar Het Nederlandse Pensioenfonds. Het bestuur heeft beoordeeld dat deze uitbesteding voldoet aan het uitbestedingsbeleid.

Per 1 juli 2023 gaat de nieuwe besloten Pensioenkring Cargill Bioindustrial van start. Het bestuur heeft besloten de administratie voor deze kring bij DION Pensioen Services te laten. Dit is de huidige administrateur van Pensioenfonds Croda. Het bestuur heeft beoordeeld dat deze uitbesteding voldoet aan het uitbestedingsbeleid.

Met de uitbestedingspartners zijn concrete afspraken over vergoedingen gemaakt. De prestatiebeloningen binnen de uitbestedingspartners in de contracten zijn zodanig dat ze de partijen niet aanmoedigen om meer risico te nemen dan het bestuur aanvaardbaar acht. Het bestuursbureau voert periodiek overleg met de uitbestedingspartners over de kwaliteit van de uitvoering en rapporteert hierover aan de commissies en het bestuur.

Uitbesteden brengt risico's met zich mee. Het uitbestedingsrisico (het risico dat de continuïteit van de bedrijfsvoering, de integriteit en de kwaliteit van de uitbestedingspartners onvoldoende gewaarborgd zijn) komt aan bod in de paragraaf Integraal risicomanagement.

Uitbestedingspartners

Het Nederlandse Pensioenfonds maakt gebruik van de volgende uitbestedingspartners:

- A.s.r. Pensioenfonds Services is aangesteld als pensioenadministrateur voor de operationele werkzaamheden voor de pensioenadministratie, de pensioencommunicatie en de actuariële en financiële administratie van het fonds. Bij aanvang van de activiteiten van Het Nederlandse Pensioenfonds is hiertoe met a.s.r. Pensioenfonds Services een uitbestedingsovereenkomst aangegaan. a.s.r. Pensioenfonds Service voert de pensioenregeling

uit van Collectiviteitkring 1, Pensioenkring Arcadis, Pensioenkring OWASE, Pensioenkring Randstad Groep en Pensioenkring Sweco.

- Voor de uitvoering en communicatie van de pensioenregelingen in het nieuwe pensioenstelsel is Blue Sky Group geselecteerd. Blue Sky Group is via een uitbestedingsovereenkomst aangesteld als pensioenadministrateur voor Collectiviteitkring Flexibele regeling.
- Voor de uitvoering en communicatie van de pensioenregelingen van Pensioenkring Roba is Appel Pensioenuitvoering BV via een uitbestedingsovereenkomst aangesteld als de pensioenadministrateur.
- Voor de uitvoering en communicatie van de pensioenregelingen van Pensioenkring Cargill Bioindustrial is DION Pensioen Services via een uitbestedingsovereenkomst aangesteld als de pensioenadministrateur.
- De fiduciair manager voor ondersteuning bij de beleggingsstrategie, het beleggingsbeleid en de implementatie hiervan is Van Lanschot Kempen Investment Management N.V. Op 31 december 2022 is de juridische naam gewijzigd van Kempen Capital Management N.V. naar Van Lanschot Kempen Investment Management N.V. Onder de werkzaamheden valt het selecteren van operationele vermogensbeheerders, die vervolgens door het bestuur worden aangesteld. Sinds de aanvang van de activiteiten van Het Nederlandse Pensioenfonds is Van Lanschot Kempen Investment Management N.V. via een uitbestedingsovereenkomst bij het pensioenfonds betrokken.
- Operationeel vermogensbeheerders (OVb's) voor het feitelijke beheer van (delen van) het pensioenkapitaal selecteren wij specifiek op basis van vastgestelde criteria van Het Nederlandse Pensioenfonds.
- Bij aanvang van de activiteiten van Het Nederlandse Pensioenfonds is KAS BANK N.V. als custodian aangesteld. In de loop van 2019 is KAS BANK verder gegaan onder de naam CACEIS Investor Services. De custodian zorgt voor het centraal administreren en bewaren van de beleggingen en voor het uitvoeren van de bewaarfunctie van de bankrekeningen van het pensioenfonds voor stortingen en onttrekkingen aan het pensioenkapitaal.
- Voor de beleggingsadministratie van Collectiviteitkring Flexibele regeling is AssetCare aangesteld.
- Daarnaast heeft Het Nederlandse Pensioenfonds de inrichting en het beheer van de ICT-omgeving van het bestuursbureau uitbesteed aan DeLorentz & Partners B.V. Overige dienstverleners waar het bestuur werkzaamheden aan heeft uitbesteed zijn Legisway en HR2day.

Pensioenbeheer

Wij zijn het enige volledig onafhankelijke algemeen pensioenfonds van Nederland. We stellen deelnemers en hun toekomst centraal in alles wat wij doen. Wij zijn een onafhankelijke stichting die zelf krachtige en kundige partners kiest om mee samen te werken. Daardoor maken we objectief en vanuit een groot aanpassingsvermogen de beste keuzes in het belang van onze deelnemers.

Meerdere regelingen

DB- en CDC-regelingen

Samen met onze uitbestedingspartner a.s.r. Pensioenfonds Services hebben wij een pensioenadministratiesysteem opgezet waarmee we diverse pensioenregelingen kunnen uitvoeren. Zo kunnen we alle DB- en CDC- regelingen uitvoeren, met eigen parameters die flexibel per kring en per werkgever in te vullen zijn. a.s.r. Pensioenfonds Services voert de pensioenregeling uit voor Collectiviteitkring 1, Pensioenkring Arcadis, Pensioenkring OWASE, Pensioenkring Randstad Groep en Pensioenkring Sweco.

Voor Pensioenkring Roba is besloten de administratie bij Appel pensioenuitvoering BV te houden. Er wordt naast een middelloonregeling ook een eindloonregeling uitgevoerd. Voor Pensioenkring Cargill Bioindustrial is besloten om de administratie van de basisregeling bij DION Pensioen Services te houden.

DC-regelingen

Voor de uitvoering en communicatie van de pensioenregelingen in het nieuwe pensioenstelsel is Blue Sky Group geselecteerd, een uitvoerder met een sterk trackrecord in kwalitatief hoogwaardige pensioenuitvoering die de flexibiliteit biedt die nodig is in de overgang naar het nieuwe stelsel. Vanaf 1 januari 2022 voert Blue Sky Group de beschikbare premieregeling van Het Nederlandse Pensioenfonds uit voor Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Een samenwerking met vier administrateurs in de komende jaren maakt ons wendbaar en heeft het grote voordeel van flexibiliteit in capaciteit.

Financiële paragraaf

Weerstandsvermogen

Volgens de vergunningseisen moet Het Nederlandse Pensioenfonds beschikken over voldoende weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is bedoeld om de bedrijfsrisico's van de stichting te kunnen opvangen. Deze risico's brengen wij niet ten laste van de collectiviteitskringen van het fonds.

Financiering van de niet-financiële risico's vindt plaats vanuit het wettelijk vereist weerstandsvermogen van Het Nederlandse Pensioenfonds. Het weerstandsvermogen biedt Het Nederlandse Pensioenfonds de mogelijkheid om opgetreden schades ten laste te brengen van het weerstandsvermogen. De risicoanalyse herijken we jaarlijks met behulp van het ICAAP-model (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Naarmate de tijd voortschrijdt, krijgen wij op basis van ervaring steeds beter inzicht in processen en risico's. In 2022 heeft de herijking van het ICAAP plaatsgevonden en is het benodigde risicokapitaal vastgesteld op € 493.006 voor 2022. Dit is een toename ten opzichte van 2021 (€ 465.845), met name door hogere risico's met betrekking tot financiële parameters, per saldo hogere operationele risico's (start pensioenkring Flexibele Regeling en hoger cybercriminaliteitsrisico, tegenover verbetering van processen bij uitbestedingspartner CACEIS na migratie) en een lager risico in verband met verbetering van onze marktpositie.

Voor het wettelijk vereist weerstandsvermogen houden wij een aparte administratie bij. Wij kunnen daardoor aantonen dat Het Nederlandse Pensioenfonds altijd beschikt over het minimale vereiste weerstandsvermogen. Het fonds beschikt naast het minimale vereiste weerstandsvermogen over een aanvullend weerstandsvermogen van € 900.000. In de administratie van het wettelijk vereist weerstandsvermogen administreren wij de bijdragen aan en rechten op het wettelijk vereist weerstandsvermogen per kring afzonderlijk.

Voor toetredende partijen geldt dat het weerstandsvermogen wordt gevormd door een vast percentage van het pensioenvermogen onder beheer van het pensioenfonds. Het Nederlandse Pensioenfonds rekent over alle ontvangen bedragen een opslag van 0,2%, op de volgende wijze:

- een opslag van 0,2% in de bij werkgevers in rekening gebrachte premie;
- een opslag van 0,2% in de koopsom bij een collectieve waardeoverdracht;
- een onttrekking aan de collectiviteitskring ter grootte van 0,2% van de wettelijke overdrachtswaarde bij inkomende individuele waardeoverdrachten;
- een afslag van 0,2% van het positieve beleggingsrendement dat binnen de collectiviteitskringen wordt behaald.

Indien het beheerd pensioenvermogen daalt door negatieve beleggingsresultaten, uitkeringen, uitgaande individuele waardeoverdrachten of uittreding van een werkgever wordt 0,2% onttrokken aan het weerstandsvermogen mits het minimaal verplichte weerstandsvermogen aanwezig blijft.

Op basis van de voorgaande financieringsbronnen blijft het weerstandsvermogen binnen Het Nederlandse Pensioenfonds altijd op het vereiste niveau.

Garantstelling

Cardano Risk Management B.V. (Cardano) heeft met ingang van 1 januari 2022 en tot en met 31 december 2028 een garantstelling afgegeven aan Het Nederlandse Pensioenfonds om aanloopkosten van het pensioenfonds op te vangen. De garantstelling door Cardano wordt voor de helft verstrekt als gift waarop geen terugbetalingsverplichting rust. De andere helft betreft een achtergestelde lening voor Het Nederlands pensioenfonds. De garantstelling door a.s.r. is per 1 januari 2022 beëindigd.

Het bestuur van Het Nederlandse Pensioenfonds beoordeelt periodiek of een beroep op (een deel van) de garantstelling moet worden gedaan. Een hoger dan benodigd weerstandsvermogen en de garantstelling waarborgen de solvabiliteit.

Kosten uitvoering bedrijfsomgeving

Het Nederlandse Pensioenfonds maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kosten die wel en niet direct toegerekend kunnen worden aan een kring. De kosten die niet direct toegerekend worden aan een kring zijn de kosten voor de bedrijfsomgeving. Deze bestaan uit:

- de vergoedingen aan bestuur en raad van toezicht;
- de kosten voor de inhuur van (onafhankelijke) deskundigen (niet zijnde deskundigen die door de belanghebbendenorganen worden ingeschakeld);
- de kosten voor contributies, voor zover niet aan een kring toe te rekenen;
- de kosten van het bestuursbureau, bestaande uit personeelskosten, inhuur derden en advieskosten;
- overige kosten waaronder huisvestingskosten en onderhoudskosten, verzekeringspremie voor verzekeringen afgesloten door en voor het pensioenfonds, zoals onder andere de beroepsaansprakelijkheidsverzekering en schadeverzekeringen;
- aanloopkosten van Collectiviteitkring Flexibele regeling vanaf 1 januari 2022 als eerste fase richting het nieuwe pensioenstelsel.

Ongeacht de kosten voor de bedrijfsvoering brengt Het Nederlandse Pensioenfonds per collectiviteitkring een vast bedrag in rekening, gerelateerd aan de omvang van het gemiddeld belegd vermogen per kalenderjaar. Het fondsbestuur vindt het belangrijk transparant te zijn over deze kosten.

Als de werkelijke kosten voor de bedrijfsvoering minder bedragen dan het zojuist genoemde bedrag per collectiviteitkring, voegen we het restant toe aan het eigen vermogen van Het Nederlandse Pensioenfonds. Hierdoor ontstaat een buffer die nodig is voor de bedrijfsvoering.

Als de werkelijke kosten voor de bedrijfsvoering meer bedragen dan het bedrag dat we per collectiviteitkring in rekening brengen, onttrekken we het tekort aan het vermogen van Het Nederlandse Pensioenfonds. Als dat eigen vermogen ontoereikend is, kunnen we het tekort niet verhalen op één of meerdere andere kringen en wordt er beroep gedaan op de garantstelling.

De kosten die wel direct toegerekend kunnen worden aan een kring worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer.

Bezoldiging bestuur en raad van toezicht

Met ingang van 1 januari 2021 is de beloning van het bestuur aangepast naar € 94.000 voor de voorzitter en € 75.200 voor een bestuurslid voor een tijdsbeslag per week van 2,5 respectievelijk 2,0 dagen. De beloning ligt onder de norm gesteld in de Wet normering topinkomens.

Overzicht bezoldiging leden van het bestuur en van de raad van toezicht

Honoraria	2022	2021
Voorzitter bestuur	94	94
Overige twee leden bestuur	151	150
Voorzitter raad van toezicht	27	26
Overige twee leden raad van toezicht	28	30
Totaal	300	300

De in deze specificatie genoemde bedragen zijn in duizenden euro's.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeginselen

Een maximaal waardevast pensioen en de (nominale) verplichtingen zijn de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Risico's worden geaccepteerd om rendement te behalen en de uitvoeringskosten beperkt te houden. De beleggingsbeginselen vormen de algemene overtuigingen van het pensioenfonds ten aanzien van beleggen en de houding ten aanzien van de risico's. Deze beleggingsbeginselen vormen ook de uitgangspunten voor het strategisch beleggingsbeleid van de kringen.

Het pensioenfonds gebruikt de volgende beginselen bij zijn beleggingsbeleid:

Langetermijnvisie

Gezien het lange termijn karakter van de verplichtingen zal het pensioenfonds zich bij het formuleren van zijn beleggingsstrategie primair richten op de lange termijn. De beleggingsstrategie kan worden beïnvloed door korte termijn beperkingen en -overwegingen.

Verantwoord passief

Het pensioenfonds gelooft dat een benchmark een belangrijk hulpmiddel is bij het construeren van een portefeuille, maar dat het naadloos volgen van een index vaak niet efficiënt is. Door het selectief afwijken van de index kunnen transactiekosten worden beperkt of kan een beter risicoprofiel worden gerealiseerd door specifieke doelstellingen te verwezenlijken zoals de implementatie van maatschappelijk verantwoord beleggen. Het is onze ambitie om de performance van de gekozen passieve benchmark zo goed mogelijk te repliceren na aftrek van kosten.

Afweging rendement en risico

Risico-/rendementsprofielen van asset categorieën en individuele titels variëren in de tijd. Het fonds monitort dit profiel via de rapportages en indien het risico-/rendementsprofiel naar het oordeel van het bestuur niet meer past zal het bestuur de allocatie heroverwegen. Diversificatie is een van de manieren om de effecten van de volatiliteit te mitigeren.

Voorzichtigheidsbeginsel

Het pensioenfonds hanteert het voorzichtigheidsbeginsel (prudent person beginsel). Het vermogen wordt op zo'n manier belegd dat de veiligheid, kwaliteit en liquiditeit van de middelen voldoende zijn gewaarborgd.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Het pensioenfonds hecht vanuit zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan maatschappelijk verantwoord beleggen als onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid. Daartoe wordt in het beleggingsbeleid rekening gehouden met milieu-, sociale en governancefactoren. Dit betreft het integreren van deze factoren in de beleggingsbeslissingen, in dialoog gaan met ondernemingen teneinde gedragsverandering te bewerkstelligen, het uitsluiten van beleggingen die niet aan de eisen voldoen en het kunnen aanhouden van specifiek op deze factoren gerichte beleggingen. De consequenties daarvan zijn zichtbaar in de inrichting van de portefeuille.

Diversificatie

Diversificatie is belangrijk. Door een goede spreiding over de beleggingscategorieën, regio's, landen en beleggingsstijlen wordt een optimale verhouding tussen rendement en risico bepaald. Risico's die naar verwachting niet beloond worden, worden, voor zover in de portefeuille aanwezig, deels of geheel afgedekt.

Beheersing kosten

De kosten die samenhangen met het vermogensbeheer en beleggingstransacties moeten acceptabel zijn in relatie tot de geleverde prestatie en de bijdrage aan het portefeuille-resultaat; dit geldt voor (stapeling van) fees die betaald dienen te worden voor investeringen in beleggingsfondsen alsmede voor transactiekosten voor (onnodig veel) transacties in de portefeuille.

Gedegen processen

Bij de selectie van beleggingen spelen operationele aspecten een belangrijke rol, zoals kosten, transparantie,

begrijpelijkheid en kennis van het beleggingsproduct en een transparant beleggingsproces, naast verwacht rendement en risicoprofiel.

Illiquide beleggingen

Het pensioenfonds heeft een lange verplichtingenhorizon. Daardoor is het pensioenfonds in staat om een deel van het vermogen in illiquide assetcategorieën te beleggen, waarmee een extra vergoeding wordt ontvangen.

Derivaten

Derivaten zijn efficiënte hulpmiddelen bij hedging. Het gebruik van derivaten wordt beperkt tot het afdekken van risico's en het efficiënt kunnen beheren van de portefeuille.

Onafhankelijk fiduciair management

De fiduciair manager ondersteunt Het Nederlandse Pensioenfonds bij de verschillende aspecten van vermogensbeheer: van advies over het strategische beleggingsbeleid tot managerselectie, van implementatie tot monitoring en rapportering.

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft het fiduciair management uitbesteed aan Van Lanschot Kempen Investment Management (VLK IM). VLK IM heeft als onafhankelijke partij diepgaande kennis van vermogensbeheer met een bewezen trackrecord. VLK IM bedient vanuit zijn rol als fiduciair manager meerdere Nederlandse pensioenfondsen en is daarmee goed bekend met de relevante wet- en regelgeving, ook op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

VLK IM heeft wereldwijd toegang tot gespecialiseerde vermogensbeheerders, op het gebied van zowel liquide als illiquide beleggingscategorieën waaronder ook niet-beursgenoteerd vastgoed. Op grond van zijn schaalomvang en uitgebreide netwerk is VLK IM uitstekend in staat om maatwerk te leveren tegen scherpe vergoedingen.

Beleggingsbeleid

Per kring krijgt het strategisch beleggingsbeleid vorm op basis van de verplichtingen, de beleggingsbeginselen van Het Nederlandse Pensioenfonds en de risicohouding van de kring. Het strategisch beleggingsbeleid evalueren we jaarlijks en we stellen het normaal gesproken vast voor een periode van minimaal drie jaar.

Als vertaling van het strategisch beleggingsbeleid stellen we jaarlijks een beleggingsplan vast. Hierin staat hoe binnen de kring het vermogen in het volgende kalenderjaar wordt belegd en hoe risico's worden beheerst.

Het dagelijks beheer van de beleggingen krijgt uitvoering aan de hand van beleggingsmandaten of via beleggingsfondsen van gespecialiseerde (externe) vermogensbeheerders. De fiduciair manager adviseert over selectie, stuurt aan en monitort deze beleggingen. In de beleggingsmandaten en fondsvoorwaarden zijn de beleggingsdoelstellingen en -richtlijnen en de randvoorwaarden vastgelegd.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Beleid en beleggingsbeginselen

De maatschappij verandert voortdurend, en dat geldt ook voor de manier waarop we kijken naar milieu, sociale omstandigheden, mensenrechten en regimes wereldwijd. Het Nederlandse Pensioenfonds kan én wil zich niet aan die veranderingen onttrekken. We zien het als onze taak om op verantwoorde wijze met de ons toevertrouwde middelen om te gaan. Bovendien hebben we de overtuiging dat beleggingsbeleid dat rekening houdt met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen en governance (ESG-factoren) leidt tot goede en stabiele rendementen op de lange termijn. Ook zijn we van mening dat maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid bijdraagt aan een goede afweging van mogelijkheden en risico's.

Maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid (MVB-beleid) maakt deel uit van ons strategisch beleggingsbeleid en daarmee van alle beleggingsbeslissingen die wij nemen. Het MVB-beleid wordt uitgevoerd door de dienstverleners van Het Nederlandse Pensioenfonds, waaronder onze fiduciair manager. MVB-keuzes worden altijd gemaakt onder de voorwaarde van beheerst portefeuillebeheer en binnen beschikbare mogelijkheden. We selecteren specifieke MVB-initiatieven die passen bij doel en opzet van Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn deelnemers. Op die basis

kozen we in 2020 voor een focus op een aantal duurzame ontwikkelingsdoelen – of SDG's, Sustainable Development Goals - van de VN, namelijk:

- SDG 3: gezondheid en welzijn voor iedereen;
- SDG 7: toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen;
- SDG 11: veilige, veerkrachtige en duurzame steden;
- SDG 13: aanpak klimaatverandering.

In het MVB-beleid staat daarnaast onder meer hoe we gebruikmaken van ons stemrecht op aandelen in beursfondsen en hoe we met bedrijven de dialoog aangaan over bepaalde MVB-thema's. Ons volledige MVB-beleid staat op onze website. In dit algemene jaarverslag vermelden we de belangrijkste resultaten en ontwikkelingen op het vlak van MVB. Over de borging en ontwikkelingen van ESG-integratie binnen beleggingsbeleid en beleggingsprocessen leggen we elk jaar verantwoording af in het MVB-jaarverslag.

In 2021 hebben we ons MVB-beleid aangescherpt, in samenspraak met de belanghebbendenorganen van de kringen en de raad van toezicht. We kozen ervoor om verder te gaan dan een MVB-ambitie die draait om het voorkomen van negatieve gevolgen op het gebied van ESG. Ons beleid is er dan ook op gericht een positieve bijdrage te leveren ("do better"), onder de voorwaarde dat bij beleggingskeuzes risico en rendement met elkaar in balans blijven. De aanscherping hield verder in dat we een CO₂-reductiedoelstelling formuleerden voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd onroerend goed tezamen. De aanscherping van ons beleid in 2021 leidde in 2022 tot flinke CO₂-reductie bij iedere kring.

CO₂-reductiedoelstelling

In lijn met de internationale afspraken uit het Klimaatakkoord streven we ernaar dat onze gehele beleggingsportefeuille in 2050 klimaatneutraal is. In 2021 besloten we de Europese Climate Transition Benchmark (CTB) te volgen voor de categorieën aandelen (ontwikkeld en opkomend), bedrijfsobligaties (investment grade en hoogrentend) en beursgenoteerd onroerend goed tezamen. De CTB vereist een CO₂-reductie van 30% ten opzichte van het reguliere beleggingsuniversum en vervolgens een reductie van minimaal 7% per jaar.

MVB-resultaten per beleggingscategorie

MVB-resultaten per beleggingscategorie en planning	
Aandelen	In 2022 hebben we de MVB-aandelentransitie voor zowel ontwikkelde als opkomende landen afgerond. De categorie aandelen ontwikkelde landen is grotendeels passief ingevuld door twee aandelenfondsen die aansluiten bij het MVB-beleid. Daarnaast zijn medio 2022 twee aandelenfondsen toegevoegd die nadrukkelijker ESG-doelen nastreven en waarin de vermogensbeheerder daar ook meer ruimte voor krijgt (actief beheer). Voor aandelen opkomende landen is voor de helft van de invulling een ESG-benchmark geselecteerd, welke passief is ingevuld in 2022. De andere helft is conform een bestaand passief fonds ingevuld met een wat lichtere ESG-focus om voor voldoende spreiding te zorgen. De categorie aandelen is hiermee conform het MVB-beleid ingevuld. Hierdoor heeft elke kring een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie. Door middel van een best-in-classaanpak selecteren we nu per sector 50% van de best presterende bedrijven op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Daarnaast sluiten we bedrijven uit die zich bezighouden met controversiële wapens en tabak en beleggen we niet in bedrijven die een "fail" scoren op basis van de Global Compact principes van de VN. Ook brengen we in onze aandelenportefeuille een focus aan op SDG's 3 (Gezondheid), 7 (Duurzame energie) en 13 (Klimaatimpact).
Bedrijfsobligaties investment grade	In 2022 zijn de beleggingen in bedrijfsobligaties investment grade verder in lijn gebracht met onze MVB-doelstellingen, door selectie van een actieve fondsmanager voor nieuwe allocaties. Deze fondsmanager biedt meer perspectief op rendement en positieve

MVB-resultaten per beleggingscategorie en planning	
	impact door striktere ESG-criteria op het gebied van klimaat. In 2023 zijn we gestart met de implementatie.
Onroerend goed	In 2022 hebben we een selectietraject uitgevoerd voor de categorie beursgenoteerd vastgoed. We hebben een nieuwe benchmark geselecteerd die aansluit bij ons MVB-beleid. In 2023 zijn we gestart met de implementatie middels een passieve invulling. In 2023 onderzoeken we hoe SDG Duurzame steden (SDG 11) kan worden geïntegreerd in niet-beursgenoteerd vastgoed. GRESB scores geven inzicht in hoe een vastgoedbeheerder om gaat met ESG-aspecten. Daarnaast geven energie-labels van Nederlandse woningen inzicht in hoe energiezuinig de woningen zijn.
Hypotheeken	50% NHG en 50% niet-NHG hypotheeken: Beheerders van hypotheekbeleggingen zijn in 2020 gestart met het meten van de CO₂-uitstoot per miljoen belegd vermogen. Ook is gestart met het inventariseren van energie-labels van woningen waar de hypotheeken aan zijn gekoppeld. Hierdoor kunnen fondsen beter met elkaar worden vergeleken. In 2022 hebben we de invulling van de categorie hypotheeken geëvalueerd. Hieruit bleek dat de huidige invulling volstond en aansloot bij het MVB-beleid. Binnen hypotheekbeleggingen is de aandacht voor positieve verandering vergroot. Het fonds houdt rekening met de consument door via de aanbieders ondersteuning te bieden bij betalingsproblemen, betaalbare woningen te financieren via hypotheeken met een Nationale Hypotheek Garantie (NHG) en actief consumenten te benaderen als hun woning niet energiezuinig is. Dit levert naast een kostenbesparing voor de consument ook een positieve bijdrage aan het klimaat. NHG-hypotheeken worden in het algemeen gebruikt voor de aankoop van iets minder energiezuinige woningen.
Hoogrentende landen	Binnen de categorie hoogrentende landen beleggen alle kringen, behalve Pensioenkring Sweco, via passieve oplossingen, waarbij het gewicht van de landen onder andere wordt bepaald door de ESG-score. In 2022 hebben we ons Landenbeleid vormgegeven met onder andere focus op mensenrechten en democratische regimes. In 2023 gaan we verder met de implementatie van het Landenbeleid.
Hoogrentende bedrijven	We hebben ons in 2021 georiënteerd op duurzame benchmarks voor hoogrentende bedrijven. Daarbij hebben we gekozen voor de ICE GHY ESG Tilted Index. In 2022 is deze duurzame wereldwijde high yield benchmark geïmplementeerd.
Staatsobligaties	Begin 2022 legden we binnen het LDI-mandaat voor groene obligaties een streefgewicht van 20% vast bij een gelijk risico/rendementsprofiel. Het percentage obligaties met een ESG-rating in de LDI-portefeuilles van de kringen per ultimo 2022 varieert van 12,4% voor Pensioenkring Arcadis, 9,2% voor Collectiviteitkring 1, 4,4% voor Pensioenkring Randstad Groep, 2,2% voor Pensioenkring OWASE tot 2,1% voor Collectiviteitskring Flexibele regeling. Pensioenkring Sweco had in 2022 nog geen groene obligaties in portefeuille aangezien dit niet in het LDI-mandaat was opgenomen vanwege de VEV-restrictie. Vanaf 31 januari 2023 is dit streefgewicht van 20% wel opgenomen in de LDI-portefeuille van Pensioenkring Sweco.

Een nadere precisering van de bereikte resultaten en invulling van het MVB-beleid is te vinden in de jaarverslagen van Collectiviteitkring 1 Maatschappelijk verantwoord beleggen, Collectiviteitkring Flexibele regeling Maatschappelijk verantwoord beleggen, Pensioenkring Arcadis Maatschappelijk verantwoord beleggen, Pensioenkring OWASE Maatschappelijk verantwoord beleggen, Pensioenkring Randstad Groep Maatschappelijk verantwoord beleggen en Pensioenkring Sweco Maatschappelijk verantwoord beleggen.

Deelnemersonderzoek

In december 2021 hebben we een deelnemersonderzoek gehouden onder onze deelnemers. Hieruit kwam duidelijk naar voren dat onze deelnemers duurzaamheid belangrijk vinden. Een zeer ruime meerderheid bij alle kringen vindt het een verantwoordelijkheid van Het Nederlandse Pensioenfonds om bij de beleggingen rekening te houden met de gevolgen voor mens en milieu. Uit dit onderzoek blijkt fondsbreed dat mensenrechten, democratische regimes en biodiversiteit belangrijke thema's zijn voor onze deelnemers. We hebben hier in 2022 gevolg aan gegeven door vormgeving van het Landenbeleid met onder andere focus op mensenrechten ('S') en democratische regimes ('G').

Landenbeleid

Het landenbeleid is van toepassing op staatsobligaties (EMD) en staatsgerelateerde bedrijven (EME) uit opkomende landen en beoordeelt op basis van hulpbronnenefficiëntie, arbeidsrechten en democratisch gehalte. Een land of staatsgerelateerd bedrijf wordt uitgesloten wanneer het op één van de 'E', 'S' of 'G' maatstaven onvoldoende scoort. In 2023 gaan we verder met de implementatie van het Landenbeleid.

Biodiversiteit

Wij zijn in 2022 gestart om het thema biodiversiteit nader uit te werken. Biodiversiteitsverlies is een urgent milieuprobleem. Verlies van biodiversiteit leidt bijvoorbeeld tot de vernietiging van leefgebieden voor mens en dier, het verlies van de functies van ecosystemen ('ecosysteem-diensten'), de bedreiging van de voedselvoorziening en het verdwijnen van geneeskrachtige planten en bedreigde diersoorten.

Biodiversiteitsverlies zien we als een mogelijk materieel financieel risico binnen het risicobeheer. In 2023 willen we onderzoeken op welke wijze we kunnen bijdragen om de negatieve impact op biodiversiteit te beheersen of mitigeren. Op dit moment is de impact van verlies van biodiversiteit op de beleggingsportefeuille nog niet volledig in beeld, mede doordat biodiversiteitsdata in ontwikkeling zijn. Dit wordt in 2023 verder uitgewerkt.

Stemgedrag

We vinden het belangrijk om als betrokken aandeelhouder gebruik te maken van stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin Het Nederlandse Pensioenfonds belegt. Daarmee spreken we ons expliciet uit over beslissingen die binnen deze ondernemingen genomen worden. Dat past bij ons MVB-beleid, waarin ook richtlijnen zijn opgenomen over ons stemgedrag. Aangezien HNPf belegt in beleggingsfondsen, bepaalt niet HNPf maar de beheerder van het betreffende beleggingsfonds het stembeleid. HNPf ziet toe op de uitvoering hiervan via de fiduciair manager. Onze stem kan afwijken van de aanbeveling van het bestuur van de betreffende onderneming als die aanbeveling niet past binnen het stembeleid van Het Nederlandse Pensioenfonds. We verwijzen naar het MVB-Jaarverslag 2022 voor een overzicht van de gevallen waarin de stem van Het Nederlandse Pensioenfonds in 2022 afweek van de aanbeveling van een ondernemingsbestuur.

Engagement

Wij streven via vermogensbeheerders naar een constructieve dialoog ('engagement') over milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen met de bedrijven waarin het belegt. Het belangrijkste doel van deze dialoog is om problemen op deze gebieden aan de orde te stellen en ondernemingen aan te sporen om mogelijke negatieve impact op te lossen. Wij hebben de overtuiging dat engagement op deze manier leidt tot waardecreatie op de lange termijn. Engagementactiviteiten hebben we uitbesteed aan onze fiduciair manager, die met ondernemingen de dialoog aangaat. Indien nodig wordt daarbij samengewerkt met andere aandeelhouders. We verwijzen naar het MVB-Jaarverslag 2022 voor voorbeelden van engagementactiviteiten in 2022.

Uitsluitingsbeleid

Met ons uitsluitingsbeleid voorkomen we dat we beleggen in bedrijven die activiteiten ontplooiën die niet passen bij onze uitgangspunten. Het Nederlandse Pensioenfonds sluit ondernemingen uit die betrokken zijn bij controversiële wapens en tabak. Ook sluiten we bedrijven uit die volgens de MSCI-scoringsmethodiek op het gebied van ESG lager scoren dan CCC.¹ Daarnaast wordt de Global Compact Screening toegepast: een methode waarbij wordt getoetst of bedrijven voldoen aan belangrijke internationale normen en principes op het gebied van corruptie en schendingen

¹ De MSCI ESG-ratings zijn ontworpen om investeerders een beeld te geven van de ESG-risico's en kansen waaraan bedrijven blootgesteld zijn en hoe zij hiermee omgaan. Bedrijven worden door MSCI beoordeeld op basis van drie pijlers: Environment, Social en Governance. Elke pijler is onderverdeeld in een aantal thema's, zoals CO₂-uitstoot, bedrijfsethiek en werkomstandigheden. Het bedrijf wordt daarop gescreend. De uitkomst wordt vervolgens afgezet tegen het gemiddelde van de industrie waarin het bedrijf zich bevindt, waarna een score tussen AAA en CCC wordt toegekend.

van arbeidsrechten, mensenrechten en milieu. We streven ernaar om bedrijven die volgens deze methode een “fail” scoren, uit te sluiten. Verder worden de beleggingen beoordeeld aan de hand van internationale normen zoals vastgelegd in de United Nations Global Compact Principles (UNGC), de Internationale Labour Organisation’s (ILO) Conventions en de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPBHR). Beleggingen die op basis van deze normen slecht scoren, worden uitgesloten. En tot slot beleggen we niet in staatsobligaties van overheden op basis van de sancties van de wapenembargolijst van de Europese Commissie en in landen die op de sanctielijst van de VN staan. We verwijzen naar de Uitsluitingenlijst per ultimo 2022 op onze website.

Duurzaamheidsinitiatieven

Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant (IMVB-convenant)

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant (IMVB) ondertekend met als doel om samen met overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties verder invulling te geven aan verantwoord beleggen door de Nederlandse pensioensector. Dit convenant trad op 1 januari 2019 in werking en heeft een looptijd van vier jaar. Het convenant is gericht op de implementatie in Nederland van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs).

OESO-richtlijnen

Het Nederlandse Pensioenfonds gebruikt het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad voor het vormgeven van een MVB-due diligence procedure. Door due diligence (ofwel gepaste zorgvuldigheid) toe te passen volgens de OESO-richtlijnen wordt er zo goed mogelijk op gelet dat beleggingen niet betrokken zijn bij schendingen op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu of corruptie. De due diligence uit het OESO-richtsnoer is opgenomen in onze MVB-beleidscyclus en wordt uitgevoerd door onze fiduciair manager.

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverstopping over duurzaamheid in de financiële dienstensector. Ook pensioenfonds vallen daaronder. Doel van de wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in beleggingsbeslissingen.

Onze pensioenregelingen kwalificeren zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als lichtgroene producten onder de Europese SFDR-wetgeving, of zogenaamde artikel 8-producten, ofwel als producten die ecologische en sociale kenmerken promoten, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De Europese Unie is bezig met het vaststellen van een taxonomie voor duurzame investeringen. Met dat classificatiesysteem wordt het mogelijk om te bepalen welke economische activiteiten daadwerkelijk als duurzaam mogen worden aangemerkt. In de bijlagen Annex IV per kring rapporteren we over de duurzaamheidsaspecten van de pensioenregeling en welke maatregelen we hebben ondernomen om te voldoen aan de gepromote duurzaamheidskenmerken.

In onderstaand overzicht zijn de SFDR-classificaties per beleggingscategorie opgenomen, op basis van de totale beleggingsportefeuille van Het Nederlandse Pensioenfonds per ultimo 2022. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een product waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

SFDR-classificatie per asset categorie	
LDI/matching portefeuille	Artikel 8
Aandelen	Artikel 8
Bedrijfsobligaties investment grade	Artikel 8
Genoteerd onroerend goed	Artikel 6
Niet-genoteerd onroerend goed	Artikel 8 ¹
Hypotheke	Artikel 8
Hoogrentende landen	Artikel 8
Hoogrentende bedrijven	Artikel 6/8 ²

1 Verschillende posities in fondsen die geclassificeerd zijn als artikel 8, behalve één vastgoedfonds (artikel 6)

2 Alleen Pensioenkringen Arcadis, OWASE en Randstad Groep beleggen in deze categorie

In 2022 is een belangrijke stap gezet om de aandelenportefeuille ontwikkelde landen aan te passen conform onze MVB-ambities, wat terug te zien is in de hoge SFDR-classificatie 8 voor de categorie aandelen. Ook de categorieën bedrijfsobligaties investment grade, hypotheke en hoogrentende landen hebben conform ons MVB-beleid een "Artikel 8-classificatie". De LDI/matching portefeuille heeft een "Artikel 8-classificatie" per eind 2022, danwel begin 2023 voor Pensioenkring Sweco.

In 2022 hebben we in de categorie beursgenoteerd onroerend goed een nieuwe ESG-benchmark geselecteerd met artikel 8-classificatie. De implementatie hiervan volgt in 2023. Bij hoogrentende bedrijven zijn Pensioenkringen Arcadis en OWASE belegd in een fonds met artikel 8-classificatie. Pensioenkring Randstad Groep belegt in een structured credit fonds met een artikel 6-classificatie. Dit fonds wordt in 2023 verkocht.

Vooruitblik 2023

In 2023 blijft MVB onverminderd hoog op de agenda staan. Beheerst, maar met het tempo dat deze tijd van ons vraagt zullen we ons beleid blijven aanpassen aan maatschappelijke trends, veranderende wensen van stakeholders en de eisen die wetgeving aan ons stelt. Wat dat laatste betreft gaan we in 2023 verder aan de slag met de implementatie van de Europese SFDR-richtlijn en initiatieven die voortvloeien uit Europese klimaatwetten. Ook wordt in 2023 aandacht besteed aan ESG-ricicobeheer, waarbij we duurzaamheidsrisico's verder uitwerken, zoals bijvoorbeeld de beoordeling van risico's van het verlies van biodiversiteit.

Er staan heel wat specifieke MVB-thema's op de jaaragenda. Na de beleggingscategorie aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed leggen we ook de categorieën niet-beursgenoteerd vastgoed en staatsobligaties in opkomende landen langs onze eigen MVB-lat. Het is bekend dat opkomende landen die staatsobligaties uitgeven minder aandacht voor MVB hebben dan ontwikkelde landen. Toch zullen we ook voor deze categorie op zoek gaan naar de beste beleggingsmogelijkheden met een ESG-component om ons landenbeleid in te vullen.

Beleggingen bedrijfsomgeving

Het Nederlandse Pensioenfonds moet volgens de Pensioenwet een wettelijk weerstandsvermogen aanhouden. Het weerstandsvermogen dient voor het opvangen van bedrijfsrisico's van het APF. Dit zijn risico's waarvan de eventuele gevolgen niet ten laste kunnen worden gebracht van de aangesloten collectiviteitskringen. Het Nederlandse Pensioenfonds volgt daarbij de voorwaarden zoals door De Nederlandsche Bank gepubliceerd over hoe hoog het weerstandsvermogen moet zijn en hoe een APF het weerstandsvermogen moet aanhouden. Het weerstandsvermogen dient liquide en risicovrij te worden aangehouden, het doel is niet het behalen van rendement. Daarom wordt het weerstandsvermogen belegd in hoogwaardig kortlopend staatspapier of in een geldmarktfonds binnen de genoemde voorwaarden.

Integraal risicomanagement

Ontwikkelingen risicomanagement

In 2022 vonden op het gebied van risicomanagement onder andere de volgende ontwikkelingen plaats.

2022 kenmerkt zich als het jaar waarin op het vlak van COVID-19 zaken weer terug zijn gegaan naar het 'oude normaal'. Restricties zijn gedurende het jaar volledig opgeheven. 2022 is ook het jaar van de oorlog in Oekraïne. In februari 2022 is Rusland Oekraïne binnengevallen met als doel Oekraïne binnen de Russische invloedssfeer te krijgen. Per eind 2022 is de oorlog nog steeds gaande.

Als het gevolg van de oorlog is de energielevering sterk onder druk komen te staan met grote prijsstijgingen tot gevolg. Tevens zijn de aanvoerlijnen van grondstoffen bemoeilijkt. Een en ander heeft een zeer sterke inflatiestijging tot gevolg gehad. Hierop is door de centrale banken gereageerd met forse rentestijgingen. Dit heeft enerzijds een negatief effect gehad op de financiële markten, anderzijds een positief effect op de verplichtingen met gestegen dekkingsgraden tot gevolg. Voor het eerst sinds lange tijd hebben veel pensioenfondsen de pensioenen door deze gestegen dekkingsgraden weer kunnen indexeren. Ook Het Nederlandse Pensioenfonds heeft voor een aantal kringen in meer of mindere mate een indexatie doorgevoerd.

Het fonds heeft zijn risicobeleidsagenda goed kunnen uitvoeren, waarbij de risicomanagementfunctie op veel vlakken een actieve rol heeft gespeeld binnen het pensioenfonds. Op hoofdlijnen betreft dit:

- het uitwerken van het nieuwe pensioenakkoord;
- strategische ontwikkelingen;
- datakwaliteit;
- IT-/IB risico.

Hieronder geven we op deze onderwerpen een nadere toelichting.

Uitwerken nieuwe pensioenakkoord

De uitwerking van het nieuwe pensioenakkoord is voor risicomanagement gedurende 2022 een belangrijk onderwerp van gesprek geweest. Ondanks het feit dat de Tweede Kamer pas in december 2022 met de definitieve uitwerking van de Wet toekomst pensioenen heeft ingestemd hebben we gedurende 2022 al flinke slagen gemaakt op basis van de informatie die bekend was.

In het eerste kwartaal van 2022 is samen met het bestuursbureau een specifiek Risk Self Assessment (RSA) uitgevoerd op het nieuwe pensioenstelsel. Dit RSA is de bron op basis waarvan over de risico's wordt gerapporteerd door zowel de eerstelijns risicorapportage (middels de projectrapportage) als de tweedelijns risicorapportage.

Strategische ontwikkelingen

We hebben gedurende 2022 veel aandacht besteed aan de strategie van het fonds voor de komende jaren. We focusten daarbij op de veranderende markt en keken vooruit naar de implicaties van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij is gekeken naar de financiële continuïteit, de propositie en de operationele uitvoering van Het Nederlandse Pensioenfonds.

Onze analyses hebben geleid tot een aantal majeure wijzigingen in de financieringsstructuur en in uitbestedingspartners voor de pensioenuitvoering. De tweede lijn is gedurende het traject betrokken geweest door middel van risico-opinies bij risicoanalyses op potentiële nieuwe uitbestedingspartijen.

De jaarlijkse strategische risicoanalyse heeft in 2022 in het teken gestaan van de organisatorische opzet van Het Nederlandse Pensioenfonds, waarbij de nadruk lag op uitdagingen en risico's voortkomende uit meerdere pensioenuitvoerders, groei in het aantal kringen, etc.

Tevens zijn vanuit risicomanagement de formele overlegstructuren en rapportagelijnen met de nieuwe pensioenuitvoerder(s) uitgewerkt en geïmplementeerd.

IT-/cyberrisico en datakwaliteitsrisico

Een van de belangrijke aandachtspunten vanuit risicomanagement in 2022 (en verder) is datakwaliteitsrisico. Datakwaliteit is een zeer belangrijk onderwerp en het zal alleen maar in belang toenemen. Om het datakwaliteitsrisico goed te kunnen beheersen is het allereerst nodig om heldere kaders en uitgangspunten vast te stellen.

Gedurende 2022 heeft de focus sterk gelegen op het fundament van datakwaliteitsrisicobeheersing. Hiertoe is het datakwaliteitsbeleid verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Datakwaliteit is een belangrijk onderdeel binnen de risicotaxonomie.

Tevens is in 2022 het Kader datakwaliteit Wet toekomst pensioenen van de Pensioenfederatie gepubliceerd. Dit kader is een mooie leidraad voor borging van datakwaliteit en voor het datakwaliteitsbeleid van Het Nederlandse Pensioenfonds. Voor de verdere uitwerking van beleid en borging van datakwaliteit is in 2022 additionele capaciteit beschikbaar gemaakt.

Met betrekking tot het IT-/cyberrisico is verder opvolging gegeven aan de uitkomsten van de gapanalyse bij de 58 beheersmaatregelen uit de good practice van DNB.

Regulier risicomanagement

Gedurende 2022 hebben het reguliere risicomanagementproces en de governance naar behoren gefunctioneerd. Het Nederlandse Pensioenfonds werkt conform de IORP II-wetgeving met drie sleutelfunctionarissen, namelijk:

- sleutelfunctiehouder Risicobeheer;
- sleutelfunctiehouder Actuarieel;
- sleutelfunctiehouder Interne Audit.

Ieder van deze sleutelfunctiehouders heeft zijn eigen aandachtgebied en tussen hen is een sterke interactie aanwezig. Gedurende 2022 heeft dit zich vertaald naar onder andere periodieke overleggen tussen de sleutelfunctiehouders waarin bevindingen en observaties vanuit de verschillende disciplines gedeeld zijn.

De sleutelfunctiehouder Risicobeheer en de sleutelfunctiehouder Actuarieel zijn via onafhankelijke opinies veelvuldig betrokken bij bestuursbesluiten.

Het risicomanagementproces wordt per kwartaal gemonitord conform het risicomanagementbeleid van het fonds. Hierbij komen de onderkende risico's, de governance rondom risicomanagement en het proces rondom risicomanagement aan bod. Het beleid en het risicoraamwerk zijn erop gericht om risico's zo te beheersen dat sprake is van een verantwoorde en evenwichtige afweging tussen deze risico's enerzijds en rendement, stabiliteit in het verwacht pensioen, uitvoeringsefficiëntie en kosten anderzijds. Hierbij realiseert het bestuur zich dat sommige risico's zich anders kunnen voordoen dan vooraf ingeschat.

Risicoraamwerk

Voor een adequate risicobeheersing heeft Het Nederlandse Pensioenfonds een risicoraamwerk ingericht. Het is gebaseerd op FIRM en FOCUS! en waar nodig verder aangevuld. Het risicoraamwerk onderscheidt 42 risico's in totaal, gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau en worden behandeld in paragraaf Risicomanagement Collectiviteitkring 1, Risicomanagement Collectiviteitkring Flexibele regeling, Risicomanagement Pensioenkring Arcadis, Risicomanagement Pensioenkring OWASE, Risicomanagement Pensioenkring Randstad Groep en Risicomanagement Pensioenkring Sweco.

Overzicht onderkende risico's Het Nederlandse Pensioenfonds

1) Strategische risico's		2) Financiële risico's		3) Niet- Financiële risico's		4) Integriteit risico's	
1.1 Business model	1.2 Impact wet- en regelgeving op strategie	2.1 Dekkingsgraad	2.2 Rente/ matching	3.1 IT (strategie & beleid, beveiliging, beheersbaarheid, continuïteit)	3.2 Uitbesteding	4.1 Witwassen	4.2 Fiscale fraude
1.3 Omgeving (incl. concurrentie)	1.4 Publiciteit HNPf & APF algemeen	2.3 Valuta	2.4 Liquiditeit	3.3 Juridisch/ wet- en regelgeving/ compliance	3.4 Communicatie	4.3 Corruptie	4.4 Omzeiling sanctiewetgeving
1.5 Besturing/ governance	1.6 Focus, Visie & Strategie	2.5 Markt	2.6 Krediet/ tegenpartij	3.5 Interne beheersing	3.6 Medewerkers HNPf	4.5 Terrorisme-financiering	4.6 Belangen-verstrengeling
		2.7 Verzekering-technisch	2.8 Concentratie	3.7 Continuïteit (operationeel)	3.8 Continuïteit (financieel)	4.7 Interne fraude	4.8 Externe fraude
		2.9 Deelnemers-bestand	2.10 Inflatie	3.9 Privacy	3.10 Implementatie	4.9 Cybercrime	4.10 Maatschappelijk onbetamelijk gedrag
		2.11 Risicohouding deelnemers en draagvlak	2.12 Premie	3.11 Datakwaliteit		4.11 Markt-manipulatie	4.12 Uitkerings-fraude
		2.13 Reputatie kring					

Belangrijkste risico's bedrijfsomgeving

Uitbesteding

Onder het uitbestedingsrisico wordt verstaan het risico dat de continuïteit van de bedrijfsvoering, de integriteit en de kwaliteit van de externe dienstverleners onvoldoende gewaarborgd zijn. Vanwege het feit dat de administratieve uitvoering van de pensioenregeling, het fiduciair management en het vermogensbeheer is uitbesteed aan derde partijen, is het uitbestedingsrisico een van de belangrijkste risico's binnen het risicoraamwerk.

Ten behoeve van de beheersing van het uitbestedingsrisico is een breed scala aan beheersmaatregelen geïmplementeerd:

- Het Nederlandse Pensioenfonds beschikt ten aanzien van elke uitbestedingspartij over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan de wettelijke regels op het gebied van uitbesteding;
- Met de uitbestedingspartijen zijn nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatievervalsing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement;
- Het Nederlandse Pensioenfonds ontvangt en beoordeelt periodieke rapportages (waaronder ISAE 3402 Type II-rapportages, risicoverantwoordingsrapportages en SLA-rapportages van de uitbestedingspartijen);
- Periodieke overleggen waarin de niet-financiële risicorapportage van de uitbestedingspartij wordt besproken;
- Ad-hocanalyses op het voldoen aan het beleid van Het Nederlandse Pensioenfonds door de uitbestedingspartij.

Met de beschikbare set aan beheersmaatregelen is Het Nederlandse Pensioenfonds voldoende in staat de uitbestedingsrisico's goed te monitoren en te beheersen.

IT-/cyberrisico

Een belangrijk deel van de kritische IT-systemen ligt bij derden, waardoor het IT-risico in belangrijke mate een uitbestedingsrisico is. Het IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen, IT-infrastructuur en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd zijn. Daardoor kunnen de doelstellingen van Het Nederlandse Pensioenfonds in gevaar komen. Dit risico beperkt zich niet tot de IT-infrastructuur zoals in gebruik bij Het Nederlandse Pensioenfonds, maar omvat tevens de IT-infrastructuur bij de serviceproviders. Belangrijke subrisico's bij uitbesteding zijn onder andere het cyberrisico en het dataprivacyrisico.

Gedurende 2022 heeft Het Nederlandse Pensioenfonds aanvullende stappen gezet in het verder professionaliseren van de IT-risicobeheersing. In 2021 is een gapanalyse uitgevoerd om in beeld te brengen in hoeverre het voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in de good practice voor informatiebeveiliging (met de 58 COBIT-controls) van De Nederlandsche Bank. Gedurende 2022 is deze analyse in meer detail uitgewerkt, waarbij gekeken is naar alle risico's en onderliggende beheersmaatregelen. De uitkomst van de gapanalyse uit 2021 was dat Het Nederlandse Pensioenfonds in grote mate voldoet aan de vereisten. De bevindingen die uit de gapanalyse naar voren zijn gekomen zijn per eind 2022 opgelost. De gapanalyse is ook bij de belangrijkste uitbestedingspartijen uitgevoerd. De uitkomst daarvan was dat de belangrijkste uitbestedingspartijen van Het Nederlandse Pensioenfonds voldoen aan de vereisten.

Gedurende 2022 is het datakwaliteitsbeleid verder uitgewerkt, wat heeft geleid tot concretere acties en beheersmaatregelen.

Businessmodel en omgevingsrisico

Het Nederlandse Pensioenfonds is een algemeen pensioenfonds (APF). Een APF is nog relatief nieuw in de pensioensector en de kans blijft bestaan dat het businessmodel van het APF niet (voldoende) aanslaat, dan wel dat de marktpotentie pas later dan gepland op gang komt. Een en ander heeft als risico dat Het Nederlandse Pensioenfonds niet in staat is om binnen de gestelde tijd de schaalomvang te creëren waarmee het op lange termijn bestendig is.

Om dit risico te mitigeren worden de marktontwikkelingen op de voet gevolgd en bespreken we de propositie op regelmatige basis. Hierbij wordt gekeken naar de gehele propositie, van kostenniveau tot communicatie en beleggingsbeleid. Dit beeld wordt vervolgens afgezet tegen dat van andere aanbieders.

Integriteitsrisico's en fraude

We hechten groot belang aan de goede reputatie van Het Nederlandse Pensioenfonds. Bewaking van integriteit en het voorkomen van fraude zijn daarom belangrijke aandachtspunten. Dat is dan ook een van de redenen dat we het integriteitsbeleid, de incidentenregeling en de klokkenluidersregeling in 2022 hebben geactualiseerd. Tevens hebben we in 2022 een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitgevoerd. Het bestuur is van mening dat de genomen beheersmaatregelen ertoe leiden dat de integriteitsrisico's voldoende zijn gemitigeerd.

Daarnaast monitoren Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn uitbestedingspartners op verschillende gebieden om mogelijke fraude te detecteren. Er zijn beheersmaatregelen om fraude te voorkomen of, als fraude toch zou optreden, te bestrijden. Dit betreft onder andere:

- screening van medewerkers;
- adequate functiescheiding;
- vierogencontroles; het hebben van en uitvoering geven aan de gedragscode.

In 2022 zijn geen gevallen van fraude geconstateerd.

Liquiditeitsrisico

In de dagelijkse bedrijfsvoering hanteren we een regulier budget waarin de financiering van de bedrijfskosten op stichtingsniveau is opgenomen, inclusief de financiering hiervan door onder andere de collectiviteitkringen. De feitelijke ontwikkeling wordt gevolgd aan de hand van een liquiditeitsprognose. Mocht blijken dat additionele liquiditeiten noodzakelijk zijn, dan kan het fonds gedurende 2022 aanspraak maken op de financiële garantstelling die door de garantsteller is verleend. De continuïteit van de financiering van de bedrijfsvoering is daarmee geborgd.

Kredietrisico

Het kredietrisico valt nooit helemaal uit te sluiten. We kijken bij de binnenkomst van een nieuwe werkgever naar de kredietwaardigheid als onderdeel van het klanttoetredingsbeleid. Gedurende het jaar worden de ontwikkelingen bij aangesloten werkgevers gevolgd en hun eventuele impact op het kredietrisico. Doordat in onze kringen sterke ondernemingen vertegenwoordigd zijn, heeft dit risico zich gedurende 2022 niet gemanifesteerd.

Solvabiliteitsrisico

Wettelijk wordt verlangd dat Het Nederlandse Pensioenfonds een weerstandsvermogen aanhoudt ter grootte van 0,2% van de waarde van het beheerde pensioenvermogen, met een minimum van € 500.000 en een maximum van

€ 20 miljoen. Dit weerstandsvermogen dient om de financiële gevolgen van het zich materialiseren van risico's op te kunnen vangen. Deze risico's worden jaarlijks door Het Nederlandse Pensioenfonds ingeschat door het toepassen van het ICAAP (uitkomst 2022: € 493.000). We hebben het beleid om bovenop het wettelijk weerstandsvermogen van 0,2% een aanvullend weerstandsvermogen aan te houden. Hiervoor is € 900.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag is daarmee ruimschoots hoger dan de uitkomst van het ICAAP. Bovendien kent Het Nederlandse Pensioenfonds een garantstelling die gedurende 2022 door de garantsteller is verleend. Het hoger dan benodigd weerstandsvermogen en de garantstelling waarborgen de solvabiliteit.

Risicomanagementsysteem

Het ingerichte risicoraamwerk helpt ons van Het Nederlandse Pensioenfonds om vanuit de lange- en kortetermijndoelstellingen van het fonds risico's structureel in kaart te brengen, zodat we ieder kwartaal kunnen bepalen of het beheersingskader goed werkt of aanpassing behoeft. Daarbij nemen we ook interne en externe omgevingsfactoren in acht. Binnen dit raamwerk brengen we financiële en niet-financiële risico's en beheersmaatregelen in beeld.

Onderstaand schema geeft het risicomanagementproces op hoofdlijnen weer.

Voor een effectieve beheersing van de risico's die het fonds loopt, is het noodzakelijk om de onderlinge afhankelijkheid van risico's te doorgronden. De structuur van het integrale risicomanagementproces geeft het bestuur de mogelijkheid om risico's te onderkennen en op een consistente manier beheersmaatregelen te treffen.

Gedurende 2022 heeft het fundament op het gebied van risicobeleid, risicoraamwerk, proces en governance goed gewerkt.

Met de huidige inrichting en werking van het risicoraamwerk is het bestuur van mening dat de relevante risico's worden onderkend en geadresseerd. Hiermee wordt een beheerste en integere bedrijfsvoering in voldoende mate geborgd.

Risicomanagement - vooruitblik op 2023

Strategie

In de aanloop naar de implementatie van de Wtp zijn veel fondsen zich de komende jaren aan het bezinnen op de toekomst. Verwacht wordt dat fondsen in de komende periode gaan bewegen. Voor Het Nederlandse Pensioenfonds is het belangrijk de komende jaren deze potentiële fondsen aan zich te binden. Om hierin te slagen zullen we in onze strategie op onderdelen wat meer moeten uitgaan van divergeren dan van convergeren. Dat betekent dat we wat opener zullen kijken naar onder andere kringomvang en het aantal uitvoeringsorganisaties.

Het nieuwe pensioenstelsel

In het pensioenakkoord van 2020 zijn de contouren van het nieuwe pensioenstelsel geschetst. Voor de tweede lijn is de uitwerking van het pensioenakkoord door de eerste lijn een belangrijk aandachtspunt gedurende 2023 en verder. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de impact op het bedrijfsmodel van het fonds en de communicatie over het nieuwe stelsel richting deelnemers van het fonds. Het is van groot belang hier transparant en helder over te communiceren en de deelnemers mee te nemen in de keuzes die voorliggen.

Overig

Nadat in 2022 een stevig fundament is gelegd voor het datakwaliteitsrisico zal gedurende 2023 de uitwerking verder plaatsvinden. Die uitwerking is gericht op meer inzicht in en een sterke onderbouwing van de datakwaliteit. Hierbij wordt als leidraad het Kader datakwaliteit Wet toekomst pensioenen van de Pensioenfederatie gehanteerd.

Naast bovenstaande activiteiten verwachten we vanuit de toezichthouder en de sector weer verschillende sectorbrede uitvragen en enquêtes met betrekking tot de inrichting en werking van het risicomanagementsysteem.

Communicatie

Het Nederlandse Pensioenfonds is opgericht met een duidelijke doelstelling: het realiseren van het pensioen dat werkgevers met hun werknemers hebben afgesproken, en waarvan zij de waarde begrijpen. Wij hechten groot belang aan transparante communicatie en geloven in de meerwaarde van heldere, interactieve, evenwichtige, duidelijke, correcte en tijdige communicatie. Wij communiceren bij voorkeur digitaal, niet alleen over de inhoud van de pensioenregeling, maar ook over risico's en handelingsperspectief.

Met de komst van de Wet toekomst pensioenen wordt communicatie nog belangrijker. Deelnemers kunnen meer keuzes maken die rechtstreeks van invloed zijn op de uiteindelijke hoogte of wijze van uitkeren van hun pensioen. Door de overstap naar de solidaire en flexibele premieregelingen nemen de risico's voor de deelnemer toe. Dat stelt hogere eisen aan deelnemerscommunicatie. Ook heeft het gevolgen voor de wijze waarop wij als fonds onze deelnemers begeleiden in de keuzes waar zij voor staan. Wij passen onze contactstrategie voor deelnemers en werkgevers daarop aan. Een beleidsdocument dat hiervoor is opgesteld wordt in overleg met de Vergadering van Belanghebbendenorganen in 2023 vastgesteld.

In aanloop naar de nieuwe wet communiceren wij via onze website, kringpagina's, nieuwsbrieven en pensioenkranten over (de transitie naar) het nieuwe pensioenstelsel. Zo is een speciale webpagina beschikbaar waarop deelnemers informatie vinden over het nieuwe pensioenstelsel, met uitleg over wat er gaat veranderen, waarom dat gaat veranderen en per wanneer. Ook laten we op deze pagina toelichtende filmpjes zien. In het voorjaar van 2023 stellen we een communicatiebeleidsplan voor de Wet toekomst pensioenen en een nieuw communicatiebeleidsplan voor de periode 2024-2026 vast.

In 2022 hebben we ons logo en onze huisstijl aangepast om de herkenbaarheid van Het Nederlandse Pensioenfonds te vergroten en onze onafhankelijkheid te benadrukken. We lanceerden een campagne om het merk en het DNA van het fonds te verduidelijken.

Voor vier kringen hebben we in 2022 een toeslagbesluit kunnen nemen, mede dankzij de versoepelde indexatieregels van het kabinet. Uitgebreide communicatie over de besluitvorming heeft plaatsgevonden in de vorm van brieven en op de kringpagina's, met extra toelichtingen over de gevolgen van de toeslagverlening voor de verschillende leeftijdsgroepen.

2022 stond in het teken van verdere verhoging van de registratiegraad. We hebben diverse acties uitgevoerd om de registratiegraad onder deelnemers en pensioengerechtigden te verhogen. Enerzijds hebben we het contact met de werkgevers gezocht om het belang van registratie - bij voorkeur met privé-emailadres - te benadrukken. Anderzijds is onder deelnemers in alle fysieke nieuwsbrieven, pensioenkranten en UPO's een oproep gedaan tot registratie. Deze acties hebben ertoe geleid dat ook in 2022 de registratiegraad bij de kringen is verhoogd, zij het in beperkte mate.

In 2022 hebben we de jaarlijkse pensioenkranten verstuurd voor de pensioenkringen van Arcadis, OWASE (twee keer per jaar) en Sweco. Uit onderzoek blijkt dat deze kranten zeer worden gewaardeerd. In de jaarlijkse nieuwsbrief voor deelnemers van 55 jaar en ouder hebben we aandacht gevraagd voor de keuzes bij pensioneren. De rol van de pensioenregisseur is daarbij onder de aandacht gebracht. We hebben een filmpje gemaakt op de speciaal hiervoor gemaakte landingspagina waarin de pensioenregisseur wijst op het belang van nu nadenken over pensioen.

In 2022 zijn we gestart met een eerste deelnemerspanel bij Pensioenkring OWASE. De gesprekken met het panel geven ons inzicht in de wijze waarop onze deelnemers communicatie ervaren, zodat kan worden bijgestuurd waar nodig.

Verder is in 2022 een pensioenfondsbreed deelnemersonderzoek gedaan onder pensioengerechtigden naar het proces rondom pensioneren.

Voor dit onderzoek zijn alle geregistreerde deelnemers uitgenodigd die in de voorafgaande zes maanden met pensioen gingen. Respondenten gaven aan de ondersteuning richting pensionering als (zeer) positief te hebben ervaren.

Identiteit van het fonds

Nadat we in 2021 een nieuwe strategische koers hadden ingezet hebben we in 2022 onze missie, visie en strategie herijkt. Daarmee zijn onze kernwaarden solide, wendbaar en persoonlijk in onze identiteit verankerd.

Deze identiteit is zichtbaar op onze website, de deelnemers- en werkgeversportalen en in overige communicatiemiddelen. Wij zijn een nuchtere no-nonsense-organisatie en we vallen op door eenvoud, rust en transparantie. We gebruiken geen ingewikkelde termen en spreken altijd duidelijk, beknopt en eenvoudig. We schrijven positief, maar verstoppen niets. We zijn eigentijds, maar doen niet mee aan trends.

Persoonlijke informatie

Onze website speelt in op de digitale toekomst en is ingericht volgens het Google-principe. Onze deelnemers en werkgevers krijgen na het invullen van een zoekterm in de zoekbalk of de kennisbank een passend antwoord. Ook is er de mogelijkheid om direct vragen te stellen door middel van de chatfunctionaliteit. Daarmee is informatie toegesneden op de persoonlijke behoefte van de vrager, naast de communicatie op specifieke momenten, zodat optimaal inzicht en overzicht gegeven wordt. Informatiefilmpjes ondersteunen daarbij. De pensioenregisseur geeft persoonlijke aandacht daar waar dat gewenst is, bijvoorbeeld bij het proces van pensioneren. Daarnaast is er ook de mogelijkheid om telefonisch of via whatsapp contact op te nemen.

Communicatieprincipes

De pensioencommunicatie van Het Nederlandse Pensioenfonds is gebaseerd op een aantal principes die richting geven aan de wijze waarop we communiceren met deelnemers en werkgevers.

- Digitaal: we bieden volledig digitaal inzicht en overzicht. Actuele pensioengegevens zijn in het persoonlijke pensioenportaal 'Mijn Pensioen' online beschikbaar en gemakkelijk te wijzigen.
- Aansluiten op behoeften van deelnemers en werkgevers: de communicatie wordt zo veel mogelijk afgestemd op de behoefte, situatie of vraag van de deelnemer en werkgever, zowel qua inhoud als qua timing.
- Behulpzaam en toegankelijk: we willen naast de deelnemer en de werkgever staan en 'helpen door te doen'. We willen voor elke doelgroep relevante communicatie en contactmomenten bieden op een persoonlijke, eenvoudige en toegankelijke manier.

- Relevantie, duidelijke informatie gericht op actie: we bieden inhoudelijk juiste informatie tijdig aan, die voor alle informatiedragers consistent is, zodanig dat hij of zij de tijd heeft om na te denken over zijn of haar positie en eventuele vervolgstappen. Het bieden van handelingsperspectief staat hierbij centraal.
- Privacy: we benadrukken dat Het Nederlandse Pensioenfonds geen informatie aan derden verstrekt anders dan voor de uitoefening van het pensioenbedrijf.

Communicatiedoelen

Het Nederlandse Pensioenfonds streeft met de communicatie de volgende doelstellingen na:

- We informeren onze deelnemers op een persoonlijk manier met relevante informatie, zo veel mogelijk toegespitst op hun levensfase of life-event. We hebben daarbij speciale aandacht voor actieven vanaf 55 jaar. Deze groep wordt via de kringpagina op de website en via het UPO uitgenodigd om contact op te nemen met de pensioenregisseur om inzicht te krijgen in de pensioensituatie en om de juiste pensioenkeuzes te kunnen maken. Daarnaast wordt een nieuwsbrief gestuurd aan alle deelnemers die de leeftijd van 55 jaar bereiken. Ook daarin worden zij opgeroepen om contact op te nemen met de pensioenregisseur. In een speciaal daarvoor gemaakt filmpje wordt deze deelnemer uitgenodigd om een afspraak te maken met een pensioenregisseur voor een persoonlijk gesprek. Daarin worden keuzemogelijkheden besproken. Zes maanden voor de AOW-datum wordt de deelnemer benaderd door de pensioenregisseur, die hem of haar begeleidt in het pensioneringsproces.
- De werkgever heeft een belangrijke rol als vraagbaak voor deelnemers. Wij zorgen ervoor dat werkgevers deze rol zo goed en gemakkelijk mogelijk kunnen uitvoeren.
- De pensioencommunicatie draagt bij aan de kennis, houding en het gedrag van deelnemers. Wij vinden het specifiek belangrijk dat onze deelnemers:
 - hun eigen pensioen snappen;
 - weten wat ze straks krijgen en weten of dit genoeg is;
 - weten welke keuzes ze hebben;
 - weten wat ze zelf kunnen doen;
 - weten dat wij er voor hen zijn;
 - weten dat we alles zo goed en efficiënt mogelijk organiseren;
 - weten waar ze ons kunnen vinden en hoe ze met ons kunnen communiceren.
- Boven alles vinden we het belangrijk dat onze deelnemers en werkgevers tevreden zijn over Het Nederlandse Pensioenfonds en over onze dienstverlening.
- Onze communicatie moet ertoe leiden dat de deelnemer, slaper en pensioengerechtigde Het Nederlandse Pensioenfonds ervaren als betrokken, benaderbaar, betrouwbaar, en als een fonds dat weet wie de deelnemer is en dat goed op zijn geld let.

Communicatie per collectiviteitkring

Op onze nieuwe website staat algemene informatie over het gehele fonds en heeft elke collectiviteitkring een eigen kringpagina met kring specifieke informatie. Daarnaast wordt onderscheid per kring gemaakt in de portalen. Er is een werkgeversportaal en een deelnemersportaal. Het deelnemersportaal is kring specifiek en integraal gekoppeld aan het pensioenadministratiesysteem. Zo hebben deelnemers altijd en op elk gewenst moment, real time, volledig inzicht in hun persoonlijke pensioensituatie en de aan hen verzonden correspondentie. Via het portaal kunnen zij ook op elk moment bepaalde informatie doorgeven. Alleen informatie die betrekking heeft op de betreffende persoon of werkgever in de betreffende kring wordt weergegeven. De bezoeker van het portaal ziet alleen de regeling die op hem of haar van toepassing is. Wij informeren de werkgever over actuele ontwikkelingen in de pensioensector en, indien relevant, over de gevolgen voor de regeling of uitvoering. Wij trekken samen met de werkgever op richting de Wet toekomst pensioenen.

Focus in 2022

Ons communicatiebeleidsplan 2021-2023 werd uitgewerkt in een aantal concrete activiteiten en doelstellingen voor de kringen in het communicatiejaarplan 2022. Onze focuspunten voor 2022 waren als volgt.

- We willen onze communicatie zo veel mogelijk afstemmen op de beleving en de behoeften van de deelnemer. We doen voortdurend onderzoek, ook in 2022, zodat we communicatie kunnen aanpassen indien nodig.

- In 2022 zijn we gestart met een eerste deelnemerspanel bij Pensioenkring OWASE. De gesprekken met deelnemers geven ons inzicht in hun wensen en behoeften. Daar zullen we in onze communicatie op inspelen. Ook bij de andere kringen bestaat het plan om een deelnemerspanel in te richten.
- In onze pensioenkranten houden we interviews met deelnemers over diverse actuele thema's. Daarmee geven we invulling aan onze kernwaarde persoonlijk. Uit onderzoeken onder deelnemers naar aanleiding van de pensioenkranten blijkt dat deelnemers een interview prettig vinden om te lezen. Dit blijkt ook uit de terugkoppeling die wij van het deelnemerspanel op de pensioenkrant kregen.
- Met duidelijke uitlegfilmpjes op de website zijn deelnemers uitgenodigd om in actie te komen, eigen verantwoordelijkheid te nemen en aan de slag te gaan met hun financiële toekomst. De pensioenregisseur nodigt deelnemers van 55 jaar en ouder in een filmpje uit om een afspraak met hem te maken.
- We bleven in 2022 focussen op digitalisering. Bij elke vorm van fysieke communicatie wordt aandacht gevraagd voor registratie. Het Nederlandse Pensioenfonds wil een digitaal fonds zijn, omdat dat voordelen oplevert voor duurzaamheid en efficiency. Daarom gaat veel aandacht uit naar de registratie van deelnemers. In 2022 zijn diverse acties gedaan om de registratiegraad onder de deelnemers en pensioengerechtigden te verhogen. We zochten daarbij contact met de werkgevers om via hen het belang van registratie met het privé-e-mailadres te benadrukken. Daarnaast lag de focus op vergroting van de registratiegraad in fysieke nieuwsbrieven, pensioenkranten en UPO's.

Wet- en regelgeving

Relevante ontwikkelingen

Nieuw pensioenstelsel

Op 22 december 2022 heeft de Tweede Kamer de Wet toekomst pensioenen aangenomen. Op 17 januari 2023 is de behandeling door de Eerste Kamer gestart. Eind mei heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. De wet gaat in per 1 juli 2023. Sociale partners zullen uiterlijk 1 januari 2025 een keuze moeten maken voor de nieuwe pensioenregeling. Uiterlijk 1 januari 2028 zullen alle regelingen moeten zijn aangepast aan het nieuwe wettelijk kader.

Overgang naar het nieuwe stelsel

Het Nederlandse Pensioenfonds streeft naar een toekomstbestendige oplossing waarbij kostenefficiëntie, solidariteit en collectief risicodelen het uitgangspunt is. We gaan beide varianten van pensioenopbouw die het nieuwe pensioenstelsel toestaat uitvoeren. Daarbij zien we voordelen van het invaren van de oude pensioenaanspraken. We dragen er zorg voor dat alle deelnemers, de aangesloten werkgevers en nieuwe toetreders bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel maximaal ontzorgd worden.

De huidige pensioenregelingen van onze kringen zijn uitkeringsovereenkomsten en kunnen na 1 januari 2028 niet langer worden voortgezet met uitzondering voor gesloten pensioenfondsen/ kringen. Vanaf 2028 mag de nieuwe pensioenopbouw alléén nog plaatsvinden in een premieregeling. Sociale partners bepalen welke premieregeling en welke premie zij willen afspreken. Er zijn straks twee contracten; de solidaire premieregeling en de flexibele premieregeling.

In de solidaire premieregeling heeft de deelnemer een aandeel in een gezamenlijke pensioenpot. De waarde van die gezamenlijke pensioenpot en de pensioenuitkering die daaruit wordt betaald is afhankelijk van de beleggingsresultaten. Er wordt een buffer aangehouden (solidariteitsreserve) om schommelingen op te vangen en risico's te delen tussen generaties.

In de flexibele regeling heeft de deelnemer een individuele pensioenpot die collectief wordt belegd op basis van lifecycles. Dat betekent dat de premies van jongeren risicovoller worden belegd dan van oudere deelnemers. De deelnemer kan daarin nog keuzes maken en afwijken van deze standaard. In de uitkeringsfase kunnen pensioengerechtigden kiezen voor een variabele of een vaste pensioenuitkering. Binnen de flexibele premieregeling is het mogelijk optioneel solidariteitselementen toe te voegen.

Projectaanpak en besluitvormingsproces

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft een meerjarig project voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Het jaar 2021 is benut om kennis te delen, kaders, wensen en randvoorwaarden te definiëren, inzicht te geven aan de belanghebbendenorganen en de sociale partners, en het ontwikkelen van nieuwe producten. In 2022 hebben we

beleidsuitgangspunten geformuleerd voor de flexibele premiereregeling en voor de solidaire premiereregeling. Bij de verschillende kringen is de voorbereiding van de besluitvorming geregeld via projectgroepen met sociale partners. Per 2022 heeft de Efteling de pensioenregeling ondergebracht in de nieuwe Collectiviteitskring Flexibele regeling. Bij Arcadis en bij OWASE hebben sociale partners een keuze gemaakt voor het solidaire contract en is de intentie tot invaren uitgesproken. Bij andere werkgevers verwachten we de contractkeuze in 2023. De periode 2023 en 2024 staat in het teken van het transitieplan en het implementatieplan. In deze fase worden berekeningen uitgevoerd en wordt de uitvoerbaarheid getoetst. De communicatiefase is al in 2020 van start gegaan met kennissessies voor de leden van de belanghebbendenorganen. Ook de landingspagina's voor de deelnemers en werkgevers op onze website zorgen ervoor dat alle stakeholders goed worden geïnformeerd. Zodra er besluiten zijn genomen krijgen deelnemers persoonlijk inzicht in de hoogte van het pensioen dat zij voor de overstap mochten ontvangen en het verwachte pensioen na de overstap. Uiterlijk op 1 januari 2028 zal bij alle kringen de nieuwe regeling geïmplementeerd zijn.

Invaren

Sociale partners moeten met elkaar afspreken wat ze doen met de opgebouwde pensioenen. De hoofdregel is dat er wordt ingevaren. Invaren betekent dat de opgebouwde pensioenen - ook die van de gepensioneerden - worden ingebracht in de nieuwe regeling. Er kan alleen worden afgezien van invaren als dit erg ongunstig uitpakt voor de belanghebbenden en invaren dus onevenwichtig is. Deelnemers kunnen individueel geen bezwaar maken tegen het besluit tot invaren. Wel hebben de belanghebbendenorganen en raad van toezicht een goedkeuringsrecht over het invaarbesluit. Voor een vereniging van pensioengerechtigden en een vereniging van gewezen deelnemers wordt een hoorrecht geïntroduceerd bij de werkgever waarmee deze verenigingen in de gelegenheid worden gesteld, te worden gehoord of schriftelijk inbreng te kunnen geven over het transitieplan. Sociale partners kunnen deze inbreng meenemen bij de definitieve besluitvorming.

Gesloten fondsen/ kringen

Gesloten pensioenfondsen en gesloten kringen bij een APF nemen een bijzondere positie in omdat er geen nieuwe opbouw plaats vindt. Het Nederlandse Pensioenfonds zal de toegezegde pensioenen van de gesloten kringen blijven uitvoeren op basis van het onderliggende pensioenreglement. In principe blijft hiervoor het huidige FTK van kracht. Als sociale partners een gewijzigde pensioenregeling overeenkomen en bepalen dat deze nieuwe pensioenregeling ook van toepassing is op slapers en pensioengerechtigden bij het gesloten pensioenfonds, kan het standaard invaarpad bij het gesloten pensioenfonds worden toegepast. Hoofdregel om te kunnen invaren is dat de werkgever dit verzoek tot invaren doet. Bestaande gesloten pensioenfondsen kunnen overigens op basis van de bestaande wet- en regelgeving wel overgaan tot liquidatie en de bestaande aanspraken op basis van het huidige regime van artikel 84 Pensioenwet onderbrengen bij een andere pensioenuitvoerder. Hetzelfde geldt voor de beëindiging van een collectiviteitskring bij een algemeen pensioenfonds. De bestaande pensioenaanspraken en -rechten worden dan overgezet naar een andere pensioenuitvoerder of collectiviteitskring.

Transitie-FTK – overgangsperiode 2023-2027

Voor pensioenfondsen die verwachten te zullen invaren kunnen vanaf de ingangsdatum van de Wet toekomst pensioenen 1 juli 2023 tot en met 2027 gebruik maken van het Transitie FTK. Omdat nu nog de regels van het financieel toetsingskader (FTK) gelden kan het zijn dat een pensioenfonds in het huidige pensioenstelsel zou moeten korten, terwijl dit in het nieuwe pensioenstelsel niet nodig zou zijn. Daarom is er een overgangsperiode mogelijk met een transitie-FTK. In deze periode wordt voorkomen dat er besluiten worden genomen die niet aansluiten bij het nieuwe pensioenstelsel.

Voor pensioenfondsen die gebruik maken van het transitie-FTK geldt een minimale dekkingsgraad van 90%. Pensioenfondsen die hieraan voldoen hoeven in principe niet te korten, tenzij niet kan worden aangetoond dat de kring voor 1 januari 2028 kan toegroeien naar een invaardekkingsgraad. De invaardekkingsgraad is de dekkingsgraad die benodigd is voor een verantwoorde, uitlegbare en evenwichtige overstap naar het nieuwe stelsel. Deze moet nog worden vastgesteld en komt naar verwachting uit in de range van 100% - 110%. Hiertoe dient jaarlijks een overbruggingsplan te worden opgesteld in plaats van het herstelplan. Dit plan wordt goedgekeurd door het belanghebbendenorgaan.

In deze fase kunnen ook al eerder toeslagen worden verleend, namelijk bij een dekkingsgraad boven 105%. Er hoeft dan geen sprake te zijn van toekomstbestendige toeslagverlening. In de transitieperiode krijgen pensioenfondsen die gaan invaren meer ruimte om hun beleggingsbeleid aan te passen richting het beleggingsbeleid zoals dat in het vernieuwde stelsel van toepassing zal zijn.

Belangrijke rol voor het belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan krijgt goedkeuringsrecht op het besluit tot invaren, waarbij de focus ligt op de evenwichtige belangenbehartiging. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan goedkeuringsrecht op het overbruggingsplan, de inrichting van de reserves, het strategisch beleggingsbeleid en op eventuele compensatie uit vermogen. Het belanghebbendenorgaan heeft een adviesrecht over de wijziging van de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement. Het bestuur informeert het belanghebbendenorgaan bij alle stappen die zij neemt voor en na het overleg met sociale partners.

Europese richtlijn Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Op grond van de SFDR moet iedere pensioenuitvoerder een verklaring op de website opnemen over het meewegen van de negatieve impact van het beleggingsbeleid op duurzaamheidsfactoren. Ook Het Nederlandse Pensioenfonds moet verklaren of het de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren meeweegt, en zo ja, hoe het beleid daarop is afgestemd. De lagere regelgeving over de inhoud en wijze van verslagleggen wat betreft duurzaamheidsinformatie is op 6 april 2022 door de Europese Commissie vastgesteld. De nieuwe normen gelden vanaf 1 januari 2023. We hebben de voorgeschreven informatie tijdig in onze communicatie opgenomen.

Toezichthouders DNB en AFM

In 2022 heeft informeel overleg plaatsgevonden met De Nederlandsche Bank (DNB). Daarnaast hebben we in 2022 meegewerkt aan uitvragen van DNB over niet-financiële risico's, operationele wendbaarheid, rentebenchmarkvorming en de transitie naar een nieuwe pensioenregeling (NPR). De uitvraag over niet-financiële risico's bestond uit zes onderdelen: operationele risico's (ORM), governance, gedrag, cultuur en risicomanagement (GGCRM), beheersing van financiële risico's (BFR), bedrijfsmodel en strategie (B&S), en informatiebeveiliging (IB) en integriteit.

In 2021 heeft DNB een beleggingsonderzoek uitgevoerd, dat heeft geleid tot een beperkt aantal bevindingen. De opvolging hiervan is in 2022 naar tevredenheid van DNB afgerond.

In 2022 werkten we mee aan meerdere informatieverzoeken van de Autoriteit Financiële Markten (AFM): het informatieverzoek over de Toezichtrapportage inzicht tweedepijlerpensioenmarkt, het informatieverzoek over de SFDR 2022 Pensioen en het informatieverzoek over tijdelijke toeslagverlening.

Aan Het Nederlandse Pensioenfonds zijn in 2022 geen dwangsommen en boetes opgelegd.

Vooruitblik 2023

Administratie DB-regelingen naar DION Pensioen Services

Per 1 januari 2025 eindigt het huidige contract met a.s.r. Pensioenfonds Services. In dat kader zijn we in de tweede helft van 2022 gestart met het zoeken naar een oplossing voor de administratie van onze kringen voor de periode na 1 januari 2025. Hiervoor zijn we gesprekken gestart met andere uitvoerders die met AXYLIFE werken. Hier is uiteindelijk DION Pensioen Services naar voren gekomen als mogelijke partner. Dit zal in 2023 nader worden uitgewerkt en aan onze kringen worden voorgelegd ter advisering.

Verdere groei

Kort voor het verschijnen van dit jaarverslag konden we bekendmaken dat Stichting Pensioenfonds Xerox zijn opgebouwde aanspraken en rechten per 31 december 2023 bij ons onderbrengt in een eigen besloten kring. Het gaat om de opgebouwde aanspraken en rechten van (oud-)deelnemers. De pensioenopbouw van de actieve medewerkers van Xerox (Nederland) BV, Xerox Manufacturing (Nederland) BV en Veenman BV. is al per 1 januari 2023 ondergebracht bij Het Nederlandse Pensioenfonds in Collectiviteitkring Flexibele regeling. Met diverse andere fondsen zijn we nog in gesprek over een eventuele overgang naar Het Nederlandse Pensioenfonds. We zien veel mogelijkheden om verder te groeien en ons collectief nog sterker te maken.

Nieuwe samenstelling raad van toezicht

In maart 2023 wisselde Nery Anderson van functie in de raad van toezicht: ze volgde voorzitter Gérard Aben op, die sinds de oprichting bij Het Nederlandse Pensioenfonds betrokken was. Omdat Piet Molenaar de raad van toezicht al in september 2022 verliet, waren twee vacatures in de raad van toezicht ontstaan, die inmiddels zijn ingevuld door Cis Marring en Frank Kusse. Wij zijn blij met de grote betrokkenheid die de nieuwe raad toont bij strategische vraagstukken die op dit moment op ons bord liggen.

Wtp

Het Nederlandse Pensioenfonds zal in het nieuwe stelsel zowel de flexibele als de solidaire premiereregeling uitvoeren. Ook zullen we uitvoering geven aan gesloten regelingen en regelingen die in het huidige ftk blijven. Omdat al onze DB-kringen geadmineistreerd zijn in AxyLife kunnen we bij de transitie gebruikmaken van één transitietool. Dat beperkt de complexiteit en daarmee ook de risico's.

Het Nederlandse Pensioenfonds is al een heel eind op weg in de voorbereiding op het nieuwe stelsel. We spreken veelvuldig over de inrichting van de regelingen in de toekomst en laten in dat kader onderzoeken en berekeningen uitvoeren. Alle fondsgremia worden betrokken bij de planning van de transitie en hun rol daarin. We overleggen met sociale partners van alle kringen en leveren kennis en advies waar dat van pas komt. Daar gaan wij in 2023 mee voort, door kringen te begeleiden in alle keuzes die er te maken zijn, alle plannen die moeten worden ingediend en alle berekeningen die moeten worden gemaakt. Om de door hen gewenste transitiedata zo veel mogelijk veilig te stellen, voeren we continu overleg met uitvoerders en adviseurs.

Aan ons uiteindelijk de taak om keuzes en de timing van overgangen samen te brengen, rekening houdend met zowel het collectieve belang als kringspecifieke wensen. Nog steeds verwelkomen we graag andere fondsen die deel willen uitmaken van dat overkoepelende plan en die in de overgang gebruik willen maken van onze expertise.

Verslag van de raad van toezicht over 2022

Organisatie en invulling van het intern toezicht

Samenstelling van de raad

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft het intern toezicht ingericht middels een raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit drie leden. De zittingstermijn bedraagt vier jaar met de mogelijkheid van herbenoeming voor opnieuw vier jaar. De leden treden af volgens een door de raad vastgesteld rooster. De raad is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur en andere mogelijke belanghebbenden, onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. De raad heeft een gemengde samenstelling met betrekking tot opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, ervaring en geslacht.

Op 30 september 2022 heeft Piet Molenaar afscheid genomen als lid van de raad van toezicht wegens andere werkzaamheden. Omdat ook Gérard Aben had aangegeven niet meer beschikbaar te zijn vanaf 1 maart 2023, is de selectiecommissie gestart met de werving van 2 kandidaten. Na een uitgebreide selectieprocedure is de Vergadering van Belanghebbendenorganen op 22 december 2022 overgegaan tot benoeming van Cis Marring en Frank Kusse tot lid van de raad van toezicht en is Nery Anderson benoemd tot voorzitter vanaf 1 maart 2023.

De raad van toezicht is Piet Molenaar veel dank verschuldigd voor zijn inzet en deskundige bijdrage de afgelopen jaren. De raad dankt ook Gérard Aben voor zijn inzet, deskundigheid en betrokkenheid sinds de start van Het Nederlandse Pensioenfonds.

Taken

De raad van toezicht heeft als wettelijke taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur, de algemene gang van zaken bij het fonds, een adequate risicobeheersing en op een evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Daarnaast is het de taak van de raad van toezicht om het bestuur advies te geven. De raad van toezicht betreft de VITP-Toezichtcode, de Code Pensioenfonds en de naleving hiervan bij zijn taak. De taken en werkzaamheden van de raad zijn opgenomen in de statuten en vastgelegd in het reglement van de raad van toezicht. De raad legt verantwoording over haar werkzaamheden af aan de Vergadering van Belanghebbendenorganen, de belanghebbendenorganen en daarmee ook aan de werkgevers.

Visie op toezicht

In november 2022 heeft de raad van toezicht haar Toezichtvisie vastgesteld. Daarbij is een beoordelingskader geformuleerd en is vastgelegd hoe invulling wordt gegeven aan de taken, hoe de overlegstructuur is vormgegeven met de diverse gremia en op welke wijze verantwoording wordt afgelegd.

In het Jaarplan zijn specifieke thema's opgenomen die passen bij de feitelijke positie en de ontwikkelingsfase van het fonds. Voor 2022 waren deze thema's: de strategie en continuïteit, het nieuwe pensioenakkoord, de governance van het fonds, monitoring en strategische beleidscyclus vermogensbeheer, risicomanagement en groei. In een jaarlijkse rapportage Intern Toezicht die gebaseerd is op het jaarplan wordt verantwoording afgelegd.

Overleg

In 2022 heeft de raad van toezicht acht keer zelf vergaderd en zeven keer samen met het bestuur. Verder is twee keer met de Vergadering van Belanghebbendenorganen gesproken. Eén overleg betrof het verantwoordingsoverleg samen met het bestuur. Met alle belanghebbendenorganen is twee keer vergaderd, waarvan eenmaal inzake het jaarverslag 2021.

Bevindingen en goedkeuring

Bevindingen en aanbevelingen

Voor de beoordeling van het beleid, de algemene gang van zaken, adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging vormt de raad van toezicht zich een beeld van het bestuurlijke proces en van het ‘reilen en zeilen’ van het fonds door gesprekken met bestuursleden, de sleutelfunctiehouders en andere direct betrokkenen, door de aanwezigheid bij vergaderingen van bestuur en commissies en door bestudering van relevante documenten waaronder de notulen van de bestuursvergaderingen.

Hieronder bespreekt de raad van toezicht de thema's uit het jaarplan voor 2022:

I. Strategie en Continuïteit

In 2022 is veel aandacht gegeven aan de verdere invulling van het partnerschap met Cardano, Blue Sky Group (BSG) en Van Lanschot Kempen Investment Management. De raad is van mening dat hiermee een goede stap is gezet in de richting van het nieuwe pensioenstelsel. De raad van toezicht heeft hierbij nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de onafhankelijkheid van het fonds bij de selectie en monitoring van Cardano als uitvoerder van de matching-portefeuille voor verschillende kringen. Met Van Lanschot Kempen Investment Management als fiduciair is dit goed geborgd en ook BSG heeft een goed trackrecord als het gaat om pensioenuitvoering.

In 2022 is een nieuwe DC-kring gestart. De administratie is ondergebracht bij BSG. Metaalbedrijf Roba Metals, kopieer- en printerfabrikant Xerox en met Croda Nederland BV (nu Cargill Bioindustries BV) brengen in 2023 de pensioenregelingen onder bij Het Nederlandse Pensioenfonds. De nieuwe partijen Roba en Croda blijven bij hun huidige uitvoeringsorganisatie Appel respectievelijk DION, die beide met hetzelfde pensioenadministratiesysteem werken als a.s.r. Omdat de samenwerking met meerdere uitvoeringsorganisaties complexiteit met zich meebrengt, vraagt de raad van toezicht extra aandacht voor de aansturing hiervan en de operationele risico's die hiermee gepaard gaan.

2. Impact nieuwe pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen vroeg ook in 2022 veel aandacht. Net als in 2021 is in 2022 veel geïnvesteerd in het meenemen van partijen in de ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioenstelsel met kennissessies. De raad van toezicht volgt de ontwikkelingen met aandacht. Een aantal werkgevers heeft een keuze gemaakt voor de solidaire premieregeling en is gestart met een projectgroep die voorbereidingen treft voor de invoering van de nieuwe regeling. De raad van toezicht bespreekt de voortgangsrapportage met het bestuur, spreekt over het beleid tijdens de transitie, volgt de parlementaire behandeling en woont kennissessies bij. Daarnaast heeft de raad van toezicht de uitgebreide risicoanalyse op het gebied van het nieuwe pensioenstelsel met het bestuur besproken. Op deze wijze monitort de raad van toezicht de ontwikkelingen bij de verschillende kringen, en de timing en planning van de implementatie. Naast de risico's die met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel gepaard gaan, zal bijzondere aandacht blijven uitgaan naar de evenwichtige belangenafweging bij het invaren in de nieuwe regelingen en de aantoonbaarheid van zorgvuldige besluitvorming. De raad van toezicht zal criteria ontwikkelen waaraan hij de goedkeuring van een invaartraject zal toetsen.

Informatiebeveiliging en datakwaliteit

In 2022 is onderzoek gedaan naar de risico's in verband met informatiebeveiliging en datakwaliteit. Beheersing van cybersecurity en IT-risico's is een van de geïdentificeerde kernrisico's van het bestuur. Het is opgenomen als onderwerp in het meerjarenplan Internal Audit 2021-2023. Eind 2022 is een audit op het gebied van IT-beleid uitgevoerd. Datakwaliteit valt daaronder, zij het vanuit procesmatig perspectief. Op het bestuursbureau is een functionaris ICT aangesteld die uitvoering geeft aan het ICT-jaarplan. Het bestuur zal de komende periode explicieter aandacht geven aan datakwaliteit. Ook in het jaarplan 2023 voor risk en compliance wordt aandacht geschonken aan datakwaliteitsrisico. De raad vindt het hebben van een goede en verreikende IT- en digitaliseringsstrategie naar de toekomst toe cruciaal.

Evenwichtige belangenafweging

De raad van toezicht is van mening dat het bestuur zich richt naar het belang van het fonds en zich bewust is van de onderscheiden belangen. Het bestuur weegt deze op een transparante wijze af en legt deze vast. Een goed voorbeeld hiervan is het evenwichtigheidskader dat in 2022 is opgesteld en dat als leidraad kan dienen bij complexe

besluitvorming in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. Zo spreekt de raad van toezicht waardering uit voor de wijze waarop het bestuur aandacht heeft gegeven aan de evenwichtigheid bij de toeslagverlening in 2022.

Communicatie NPS

Het fonds communiceert voornamelijk digitaal met de deelnemers. Voor deelnemers blijft het belangrijk om te weten wanneer ze met pensioen kunnen, hoe hoog het pensioen dan is en of dit voldoende is. Keuzebegeleiding wordt nog belangrijker omdat het aantal keuzes toeneemt. Het bestuur is bezig met de voorbereiding van een communicatieplan voor de korte en middellange termijn. Bij HNPF is een prominente rol weggelegd voor de pensioenregisseur. Het fonds heeft de ambitie om de communicatie zodanig in te richten dat de mogelijkheid tot persoonlijk contact op belangrijke momenten ook in het nieuwe stelsel blijft bestaan. Met BSG worden gesprekken gevoerd om te bezien of de opvattingen over klantbeleving en visie op digitale strategie parallel lopen. De raad van toezicht zal de communicatie de komende periode - mede in het kader van het nieuwe pensioencontract - nauwlettend volgen.

3. Governance

Aan de hand van een zelfevaluatie in 2021 van het bestuur, de raad van toezicht en de Vergadering van Belanghebbendenorganen zijn de verhoudingen tussen de gremia in de governancestructuur tegen het licht gehouden. Doel was een optimalisatie van de samenwerking en overlegstructuur tussen het bestuur, raad van toezicht en de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Naar aanleiding van de evaluatie zijn conclusies getrokken, zijn acties geformuleerd en is de overlegstructuur en -frequentie op punten aangepast. Er was behoefte aan meer overleg op strategisch niveau, waardoor de afspraak is gemaakt dat meer tijd wordt besteed aan strategische onderwerpen en minder aan operationele. Verder zijn de adviesrol van het belanghebbendenorgaan en de klankbordrol van de Vergadering van Belanghebbendenorganen nu beter onderscheiden en is de rol van de raad van toezicht scherper neergezet. De raad verwacht dat de onlangs vastgestelde toezichtvisie, het jaarplan en de rapportage intern toezicht hieraan zullen bijdragen. Naast de overleggen met bestuur, belanghebbendenorganen en de Vergadering van Belanghebbendenorganen zitten leden van de raad van toezicht periodiek aan bij vergaderingen van de beleggingsadviescommissie en de risk- en auditcommissie en ontvangen in dat kader diverse rapportages. Ook zijn in 2022 gesprekken gevoerd met de sleutelfunctiehouders Internal Audit en risicobeheer en Compliance.

4. Strategische beleidscyclus vermogensbeheer

In het kader van vermogensbeheer heeft de raad van toezicht gesproken over de financiële performance en de wijze waarop het bestuur daarin inzicht houdt via rapportages en dashboards. In 2021 heeft DNB een beleggingsonderzoek uitgevoerd, dat heeft geleid tot een beperkt aantal bevindingen. De opvolging hiervan is in 2022 naar tevredenheid van DNB afgerond. De raad zal de komende periode bijzondere aandacht besteden aan het beleggingsbeleid en de beleggingsresultaten van de kringen. De uitbreiding van het aantal kringen maakt het steeds belangrijker dat het bestuur de uitvoering van het beleggingsbeleid voor de verschillende kringen harmoniseert. Het komt de beheersing van de beleggingen ten goede wanneer vergelijkbare categorieën per kring op dezelfde wijze worden uitgevoerd. Daar staat tegenover dat iedere kring zijn eigen specifieke kenmerken kent met verschillende deelnemersbestanden. In 2022 zijn goede stappen gezet door het LDI-mandaat, de beleggingen in niet-genoteerde onroerend goed en de invulling van het ESG-beleid te harmoniseren. Dat geldt ook voor ESG en de keuzes die het fonds heeft gemaakt richting een 'do-betteraanpak', met focus op Sustainable Development Goals 3, 7, 11 en 13 (goede gezondheid en welzijn, betaalbare en duurzame energie, duurzame steden en gemeenschappen en klimaat,). De focus van de raad van toezicht ligt op het proces van de vormgeving en implementatie van het beleid. Voor 2023 staan nieuwe uitdagingen op de agenda, zoals bijvoorbeeld het voldoen aan SFDR-wetgeving.

In 2022 zijn vijf ALM-studies gedaan. Op basis van de deze studies is de rente-afdekking verhoogd. De raad van toezicht is van mening dat het bestuur pro-actief heeft gereageerd op de veranderende rente-omgeving en heeft geconstateerd dat een zorgvuldig proces is doorlopen waarbij alle betrokken partijen op de juiste wijze zijn aangehaakt.

De raad van toezicht heeft met het bestuur de situatie in Oekraïne besproken en de gevolgen die deze heeft voor de beleggingsportefeuilles. HNPF heeft slechts een kleine exposure naar Rusland.

5. Risicomanagement

De raad is van oordeel dat het bestuur zich bezighoudt met de juiste thema's en een goede invulling geeft aan het Integraal risicomanagementproces, voor zowel de financiële als de niet-financiële risico's. De good practice van

DNB voor de IT-risicoanalyse is besproken. Het bestuur is met betrekking tot compliance met wet- en regelgeving in voldoende mate 'in control', mede door het goed functioneren van het bestuursbureau, de sleutelfunctiehouders en de compliance officer. Adequate risicobeheersing vindt bij ieder bestuursbesluit nauwgezet plaats.

6. Groei van het fonds

De raad van toezicht spreekt periodiek met het bestuur over de groeidoelstelling en de marketing-activiteiten. Inspanningen op dit gebied waren voorheen bij a.s.r. ondergebracht, maar worden nu ingevuld door het bestuursbureau. In 2022 zijn overeenkomsten gesloten met nieuwe partijen. Metaalbedrijf Roba Metals, kopieer en printerfabrikant Xerox en Croda Nederland BV (nu Cargill Bioindustries BV) brengen in 2023 hun pensioenregelingen bij HNPfF onder. De raad is blij dat het fonds drie nieuwe werkgevers heeft kunnen verwelkomen en constateert dat na een wat stille periode verdere groei wordt gerealiseerd. De balans tussen enerzijds beheersing van de organisatie en anderzijds focus op bestendige groei zal de raad aandachtig monitoren.

Goedkeuring

Collectieve waardeoverdrachten De raad van toezicht beoordeelde de collectieve waardeoverdracht van Stichting Roba Pensioenfonds naar de besloten Pensioenkring Roba bij Het Nederlandse Pensioenfonds per 1 januari 2023. De pensioenregeling wordt een-op-een overgenomen. De raad van toezicht heeft goedkeuring verleend op de collectieve waardeoverdracht op basis van due diligences en actuariële adviezen.

Verder beoordeelde de raad van toezicht de collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Croda naar de besloten pensioenkring Cargill Bioindustrial bij Het Nederlandse Pensioenfonds. De beoogde datum van overgang is op 1 juli 2023. De pensioenregeling wordt een-op-een overgenomen. De raad van toezicht heeft goedkeuring verleend aan de collectieve waardeoverdracht op basis van due diligences en actuariële adviezen.

Het proces van waardeoverdrachten, inclusief de tijdige betrokkenheid van de raad van toezicht, is zorgvuldig doorlopen, mede op basis van het vastgestelde beleid voor klanttoetreding.

Beoordeling leden belanghebbendenorgaan

De raad van toezicht heeft in 2022 diverse aspirant-leden van de belanghebbendenorganen beoordeeld op geschiktheid.

Goedkeuring jaarverslag 2021

Op 14 juni 2022 heeft de raad in een vergadering met het bestuur het jaarverslag 2021 besproken en goedkeuring verleend aan het besluit van het bestuur tot vaststelling van het jaarverslag.

Goedkeuring jaarverslag 2022

Op 13 juni 2023 heeft de raad in een vergadering met het bestuur het jaarverslag 2022 besproken en goedkeuring verleend aan het besluit van het bestuur tot vaststelling van het jaarverslag.

Vooruitblik

Het jaarplan 2023 is besproken met het bestuur en de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Voor 2023 staan de algemene gang van zaken, de groei en continuïteit, de impact van het pensioenstelsel, de beheersing van de uitvoeringsorganisatie, de beheersing van de vermogensbeheerorganisatie, communicatie naar deelnemers en governance op de jaarkalender van de raad van toezicht.

Samenwerking en ondersteuning

Ook in 2022 hebben wij de open en constructieve samenwerking met het bestuur zeer gewaardeerd. De ondersteuning door het bestuursbureau is hoogwaardig. De documenten zijn ter beschikking gesteld via een online portaal. Uit de vergaderingen die wij periodiek bijwonen blijkt een open houding van het bestuur en een goede interactie met de medewerkers van het bestuursbureau, de sleutelfunctiehouders en de andere fondsorganen.

Conclusie

Naar onze mening heeft het bestuur in 2022 de juiste onderwerpen behandeld en gemonitord. Deze worden effectief voorbereid (met duidelijke notities, countervailing power waar nodig en een goede bespreking in de commissies), waardoor het bestuur onderwerpen efficiënt en met focus op de inhoud doorneemt. Daarom zijn wij van oordeel dat de besluitvorming van het bestuur adequaat gebeurt. Aansluiting bij de strategie van het fonds, risicomanagement en evenwichtige belangenafweging komen hierbij systematisch aan de orde.

Wij danken het bestuur en het bestuursbureau voor de prettige samenwerking en voor hun inspanningen om uitvoering te geven aan het beleid van het pensioenfonds. Er wordt veel werk verzet en de kwaliteit is en blijft van hoog niveau. Daarnaast waarderen wij de inzet, de constructieve houding en waardevolle bijdragen van alle belanghebbendenorganen en de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Wij volgen de opvolging van onze aanbevelingen en zien de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Badhoevedorp, 13 juni 2023

Nery Anderson, voorzitter
Frank Kusse
Cis Marring

Reactie van het bestuur

Wij hebben op 30 januari 2023 overleg gevoerd met de raad van toezicht over de rapportage Intern Toezicht. Op 15 en 16 mei is het bestuursverslag 2022 en het verslag van de raad van toezicht 2022 besproken. Wij spreken waardering uit over de wijze waarop de raad van toezicht de taken in het afgelopen jaar heeft uitgeoefend. In de samenwerking is sprake van een open cultuur en constructief overleg.

Met de raad van toezicht is onder andere gesproken over de strategie en continuïteit van het fonds, de impact van het nieuwe pensioenstelsel, de governance, de strategische beleidscyclus vermogensbeheer, risicomanagement en de groei van het fonds. De raad heeft de collectieve waardeoverdracht beoordeeld van Stichting Roba Pensioenfonds naar de besloten Pensioenkring Roba bij Het Nederlandse Pensioenfonds per 1 januari 2023 en de collectieve waardeoverdracht van Pensioenfonds Croda naar de besloten pensioenkring Cargill Bioindustrial bij Het Nederlandse Pensioenfonds per 1 juli 2023. Daarnaast heeft de raad van toezicht in 2022 diverse aspirant-leden van de belanghebbendenorganen beoordeeld op geschiktheid.

Op 30 september 2022 heeft Piet Molenaar afscheid genomen als lid van de raad van toezicht. Gérard Aben heeft op 1 maart 2023 afscheid genomen als voorzitter van de raad van toezicht. Wij danken Piet en Gérard voor hun jarenlange inzet voor het fonds.

Op 22 december 2022 heeft de Vergadering van Belanghebbendenorganen Cis Marring en Frank Kusse tot lid van de raad van toezicht benoemd en is Nery Anderson benoemd tot voorzitter vanaf 1 maart 2023. Wij zijn blij dat de raad weer op volle sterkte is.

We danken de raad van toezicht voor de inzet en prettige samenwerking en zien er naar uit dit in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten.

Bestuursverslag Collectiviteitkring 1

Algemene informatie

Doelstelling van Het Nederlandse Pensioenfonds is het verzorgen van pensioenen voor deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. De eerste toetreders tot Collectiviteitkring 1 waren VNV, DAS Rechtsbijstand, DAS Legal Finance en de Efteling. Per 1 januari 2018 is Ocean Network Express (Netherlands) B.V. toegetreden, waarvan ook de bestaande verplichtingen en beleggingen zijn overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht.

Per 1 januari 2019 zijn Jindal Films Europe Kerkrade B.V. en Antargaz Nederland B.V. toegetreden tot Collectiviteitkring 1. Per 1 oktober 2020 is vervolgens de pensioenregeling van Ortec International B.V. en Ortec Finance B.V. ondergebracht bij Collectiviteitkring 1. De pensioenregeling maakte eerst deel uit van Collectiviteitkring Secundo van Volo. Nadat het APF Volo Pensioen werd stopgezet heeft een collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden naar Het Nederlandse Pensioenfonds. Per 1 november 2020 trad AWWN toe zonder nieuwe opbouw en per 1 december 2020 B&S. De uitvoeringsovereenkomst met Ocean Network Express (Netherlands) B.V. is per 1 januari 2020 stopgezet.

Per 1 januari 2022 heeft de Efteling de pensioenregeling ondergebracht in de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling en zijn de pensioenen in Collectiviteitkring 1 premievrij gemaakt.

Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan van al onze kringen bestaan uit vertegenwoordigers van deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. Het belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 heeft in 2022 zeven keer zelf vergaderd. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan vijf keer vergaderd met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met het bestuur en de raad van toezicht gezamenlijk. Ook is het belanghebbendenorgaan bijeen gekomen voor kennissessies en een zelfevaluatie.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Collectiviteitkring 1 op 31 december 2022

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Daan van Baarsen	vice-voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2024	1961	m
Eva Bakker	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-7-2026	1972	v
Valerie van den Berg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2025	1964	v
Jan-Hendrik Gualthérie van Weezel	lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2025	1976	m
Bas van Tilborg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1971	m
Jacob de Vries	voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2026	1990	m

Eind 2021 is gestart met de werving van een kandidaat namens de pensioengerechtigden. Na een oproep hadden zich geen kandidaten gemeld en heeft het bestuur - na het belanghebbendenorgaan te hebben gehoord - Eva Bakker, vertegenwoordiger van de gewezen deelnemers van AWWN, in het voorjaar van 2022 benoemd. DNB heeft op 23 juni 2022 met haar benoeming ingestemd. Met de benoeming van Eva Bakker zijn alle geledingen vertegenwoordigd.

Met de komst van de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling is besloten om voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling een Centraal Belanghebbendenorgaan (CBO) op te richten. Daarmee vertegenwoordigen de zes leden van het belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 ook de belangen van Collectiviteitkring Flexibele regeling. In verband met de oprichting van het Centraal Belanghebbendenorgaan zijn alle leden opnieuw getoetst en is een nieuwe zittingstermijn ingegaan. De leden van het Centraal Belanghebbendenorgaan hebben eind 2022 een rooster van aftreden vastgesteld zodat niet alle leden gelijktijdig aftreden en de continuïteit gewaarborgd is.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

De aangesloten werkgevers kunnen binnen de kaders van Het Nederlandse Pensioenfonds en de collectiviteitkring de details van hun pensioenregeling invullen. Hieronder volgt een korte samenvatting van deze kaders. De precieze inhoud van de pensioenregelingen is opgenomen in het pensioenreglement.

Belangrijkste kenmerken pensioenregelingen Collectiviteitkring 1

Betreft	Invulling
Type regeling	Uitkeringsregeling op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.
Pensioendatum	Eerste dag van de maand waarin de deelnemer 68 wordt. De pensioenleeftijd sluit aan bij de fiscale pensioenleeftijd. Bij een wijziging van de fiscale pensioenleeftijd wordt de pensioendatum voor zowel de in de toekomst op te bouwen pensioenaanspraken als de reeds opgebouwde pensioenaanspraken automatisch aangepast (inclusief conversie op basis van collectieve actuariële gelijkwaardigheid). Werkgevers kunnen een andere pensioendatum kiezen. Bij een wijziging van de fiscale pensioenleeftijd worden de pensioenaanspraken niet aangepast.
Pensioengevend salaris (fulltime)	Het geldende salaris op basis van het pensioenreglement van de aangesloten werkgever met een maximum van € 114.866 (2022).
Franchise (opbouwgedeelte)	De geldende franchise op basis van het pensioenreglement van de aangesloten werkgever. De franchise zal nooit lager zijn dan op grond van fiscale wetgeving is toegestaan.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Percentage van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris minus franchise) tussen 0,500% en 1,875%.
Opbouwpercentage partnerpensioen (optioneel)	Percentage van de pensioengrondslag tussen 0,350% en 1,313%.
Partnerpensioensysteem	Voor alle deelnemers wordt een partnerpensioen opgebouwd volgens het onbepaalde man-/vrouwsysteem. Ten aanzien van het risicodeel wordt eveneens het onbepaalde systeem gehanteerd.
ANW Pensioen	De regeling kent een vrijwillig ANW Pensioen. Er kan worden gekozen voor een verzekerd bedrag ter grootte van 25%, 50%, 75% of 100% van de Anw-uitkering. Het ANW Pensioen gaat in na overlijden en wordt daarna niet meer aangepast. Er wordt geen toeslag verleend op het ANW Pensioen
Opbouwpercentage wezenpensioen (optioneel)	Percentage van de pensioengrondslag tussen 0,070% en 0,263%.
Wezenpensioensysteem	Eindleeftijd van het Wezenpensioen is 21 jaar, met een verlenging tot 27 jaar bij arbeidsongeschikte of studerende kinderen. Het pensioen wordt verdubbeld bij volle wezen. Voor alle deelnemers wordt een wezenpensioen verzekerd op basis van het

Betreft	Invulling
	onbepaalde-kind-systeem. De werkgever kan kiezen of dit op opbouwbasis is of op risicobasis.
Toeslagverlening	Toeslagverlening is voorwaardelijk. Een eventuele toeslag vloeit voort uit het algemene toeslagbeleid van de collectiviteitkring.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid van 35% of meer wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet voor rekening van de collectiviteitkring op basis van 6 klassen.

Premiebeleid

Voor de financiering van de pensioentoezegging wordt premie geheven. We stellen jaarlijks de premie vast die de aangesloten werkgevers zijn verschuldigd om de collectiviteitkring in staat te stellen aan de pensioenverplichtingen te voldoen.

Kostendeekkende premie

Op collectiviteitkringniveau stellen we een kostendeekkende premie vast zoals bedoeld in artikel 128 van de Pensioenwet op basis van de volgende elementen:

1. de actuariel benodigde premie voor de nominale pensioenopbouw en risicodekking;
2. een solvabiliteitsopslag ter grootte van het procentuele vereist eigen vermogen;
3. een opslag voor uitvoeringskosten;
4. de actuariel benodigde premie voor toeslagen.

Daarbij geldt dat:

- onderdeel 1 wordt berekend aan de hand van de actuariële grondslagen die ten grondslag liggen aan de technische voorziening. Voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (VPA) geldt een opslag;
- onderdeel 2 wordt berekend als de procentuele omvang van het vereist eigen vermogen per de start van het kalenderjaar, vermenigvuldigd met onderdeel 1;
- onderdeel 3 gelijk staat aan de jaarlijkse uitvoeringskosten, onder aftrek van de vrijgevallen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten als gevolg van uitkeringen;
- onderdeel 4 voor de kostendeekkende premie nihil is.

Gedempte kostendeekkende premie

We stellen de gedempte kostendeekkende premie vast op basis van dezelfde elementen als de kostendeekkende premie met de volgende verschillen:

- Onderdeel 1 wordt berekend op basis van een rentetermijnstructuur gebaseerd op een verwachte waarde van het toekomstige rendement. Voor de vaststelling van de verwachte waarde van het toekomstige rendement wordt uitgegaan van de berekeningsmethodiek zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen.
 - Het verwachte netto meetkundig rendement op vastrentende waarden, bedoeld in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen wordt vastgesteld voor een periode van vijf jaar (2022 tot en met 2026) op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september 2021.
 - Het verwachte netto meetkundig rendement op zakelijke waarden wordt bepaald op basis van de maximaal te hanteren parameters zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen.
 - Het strategische beleggingsbeleid is het uitgangspunt voor het vaststellen van de verwachte waarde van het toekomstige rendement. Bij een wijziging van het strategische beleggingsbeleid wordt het netto verwachte beleggingsrendement opnieuw vastgesteld.
 - Iedere vijf jaar wordt de peildatum voor de rentetermijnstructuur bijgesteld, eerstvolgend per 30 september 2026. Voor het overige worden dezelfde grondslagen gehanteerd als voor de kostendeekkende premie.
- Onderdeel 4 wordt bepaald als het verschil tussen:
 - onderdeel 1 waarbij conform artikel 4 van het Besluit FTK pensioenfondsen aanvullend rekening wordt gehouden met toekomstige toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK

pensioenfondsen (inclusief het ingroeipad voor de eerste vijf jaar conform de CPB-raming van september 2021); en

- onderdeel 1, onder aftrek van onderdeel 2.

Onderdeel 4 zal nooit negatief zijn.

Feitelijke premie

De feitelijke premie stellen we vast als de gedempte kostendekkende premie, eventueel verhoogd met een premieopslag. Deze opslag wordt vanaf 2021 vastgesteld op basis van het verschil tussen de gedempte kostendekkende premie op basis van maximale parameters en de kostendekkende premie op basis van een reëel verwacht rendement van 0,9% en berekend als een percentage op de gedempte kostendekkende premie. De stijging of daling van de premie ten opzichte van het voorgaande jaar wordt gemaximeerd. Afspraak is dat de totale feitelijke premie op het niveau van de collectiviteitkring maximaal 20% (factor tussen 0,83 en 1,20) stijgt of daalt ten opzichte van het voorgaande jaar, voor zover deze stijging of daling niet wordt veroorzaakt door wijzigingen in het deelnemersbestand. Voorwaarde is dat de feitelijke premie nooit lager zal zijn dan de gedempte kostendekkende premie.

In 2022 is een opslag gehanteerd van 15,6% (2021: 33,6%).

Aanpassing premiebeleid 2023

In verband met de forse rentestijging in 2022, besloten we om het verwachte reële rendement voor de vaststelling van de premie in 2023 te verhogen van 0,9% naar 1,25% en daarmee de feitelijke premie te verlagen.

De feitelijke premie stellen we vast als de gedempte kostendekkende premie, eventueel verhoogd met een premieopslag. Deze opslag wordt vanaf 2023 vastgesteld op basis van het verschil tussen de gedempte kostendekkende premie op basis van maximale parameters en de kostendekkende premie op basis van een reëel verwacht rendement van 1,25% en berekend als een percentage op de gedempte kostendekkende premie.

De overige beleidsbepalingen zijn ongewijzigd gebleven.

De premieopslag voor 2023 is vastgesteld op 5,6%.

Toeslagbeleid

Binnen Collectiviteitkring 1 bestaat de mogelijkheid de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden jaarlijks per 1 januari te verhogen op basis van maximaal het ambitieniveau zoals dat is vastgelegd in de pensioenregeling.

Toeslagverlening binnen Collectiviteitkring 1 is in beginsel voorwaardelijk. Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitkring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning.

Collectiviteitkring 1 volgt de systematiek van toekomstbestendige toeslagverlening. We verlenen alleen een toeslag voor zover deze in de toekomst ook verleend kan worden.

Toeslagverlening per 1 januari 2023

Vooruitlopend op het transitie-FTK heeft de wetgever de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekent dat er ruimte was om een hogere toeslag toe te kennen. Wij hebben voor Collectiviteitkring 1 gebruik gemaakt van deze versoepelde regelgeving. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Toeslagverlening in het hoofdstuk Financiële positie en herstelplan.

Wijzigingen reglementen en uitvoeringsovereenkomst

In verband met de versoepeling van de indexatie in 2022 hebben we het pensioenreglement voor Collectiviteitkring 1 aangepast. Verder hebben we in het pensioenreglement de mogelijkheid opgenomen voor deelnemers die elders pensioenkapitaal hebben opgebouwd en slapersrechten hebben in Collectiviteitkring 1, om op de pensioendatum met het elders opgebouwde DC-kapitaal extra pensioen in te kopen in Collectiviteitkring 1.

Daarnaast hebben we de bedragen aangepast voor 2022 en zijn de nieuwe grondslagen voor de flexfactoren in het reglement opgenomen.

Deelnemersonderzoek risicobereidheid

Eind 2021 hebben we samen met Motivaction een onderzoek uitgevoerd naar de risicohouding onder deelnemers en gepensioneerden van Collectiviteitkring 1. 13% van de gepensioneerde deelnemers en 11% van actieve deelnemers hebben aan het onderzoek meegewerkt. We wilden inzicht hebben in de wensen en behoeften van onze deelnemers wat betreft beleggingsrisico's en duurzaam beleggen.

Uit het onderzoek blijkt dat voor een ruime helft van actieve deelnemers het behoud van koopkracht belangrijk is en daarom willen zij best wat meer risico nemen. Een klein deel van de deelnemers wil juist zo min mogelijk risico nemen en kiest voor zekerheid, ook al betekent dat een lager pensioen.

De uitkomsten van het onderzoek geven ons als bestuur belangrijke inzichten om onze koers vast te stellen. De uitkomsten zijn gedeeld met het belanghebbendenorgaan en de werkgevers. Hoewel er uit het onderzoek geen duidelijke voorkeur naar voren is gekomen voor het Solidaire of het Flexibele pensioencontract, kan het de sociale partners helpen bij de keuze voor een nieuw pensioencontract.

Weerstandsvermogen

Het weerstandvermogen voor Collectiviteitkring 1 bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat wij moeten aanhouden om de bedrijfsrisico's te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Collectiviteitkring 1 en het telt ook niet mee in de balans van Collectiviteitkring 1. Periodiek toetsen we of door wijziging van het pensioenvermogen een overschot of tekort voor Collectiviteitkring 1 ontstaat. Hierna vindt eventueel aanzuivering van het saldo plaats.

Financiële positie en herstelplan

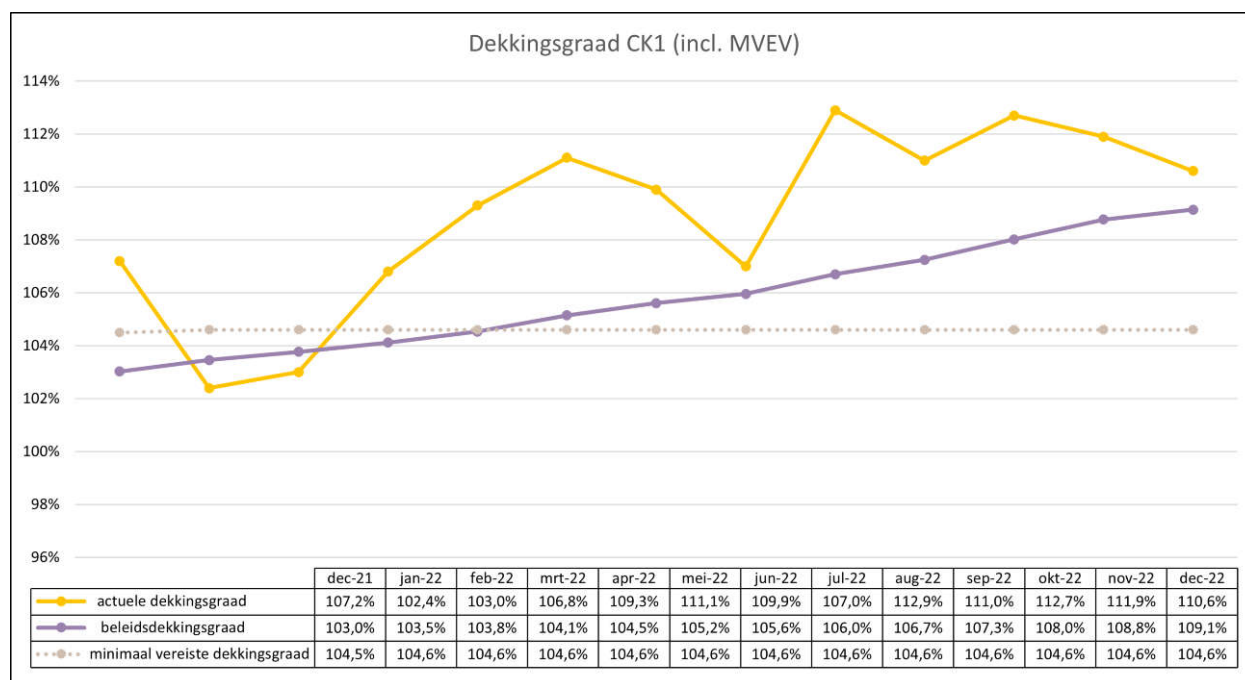
Financiële positie

De beleidsdekkingsgraad van Collectiviteitkring 1 steeg gedurende 2022 van 103,0% naar 109,1%. De actuele dekkingsgraad op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur (de 'toezichtscurve') is in 2022 gestegen naar 110,6%. Dit is 3,4 procentpunt hoger dan ultimo 2021. De voornaamste oorzaak hiervan was de gestegen rente. 2022 was een slecht jaar voor beleggingsrendementen. De gestegen rente had een negatief effect op de waarde van de vastrentende waarden, maar omdat het renterisico deels is afgedekt was de daling van de waarde van de verplichtingen groter. Het rendement van de rendementsportefeuille was tevens negatief.

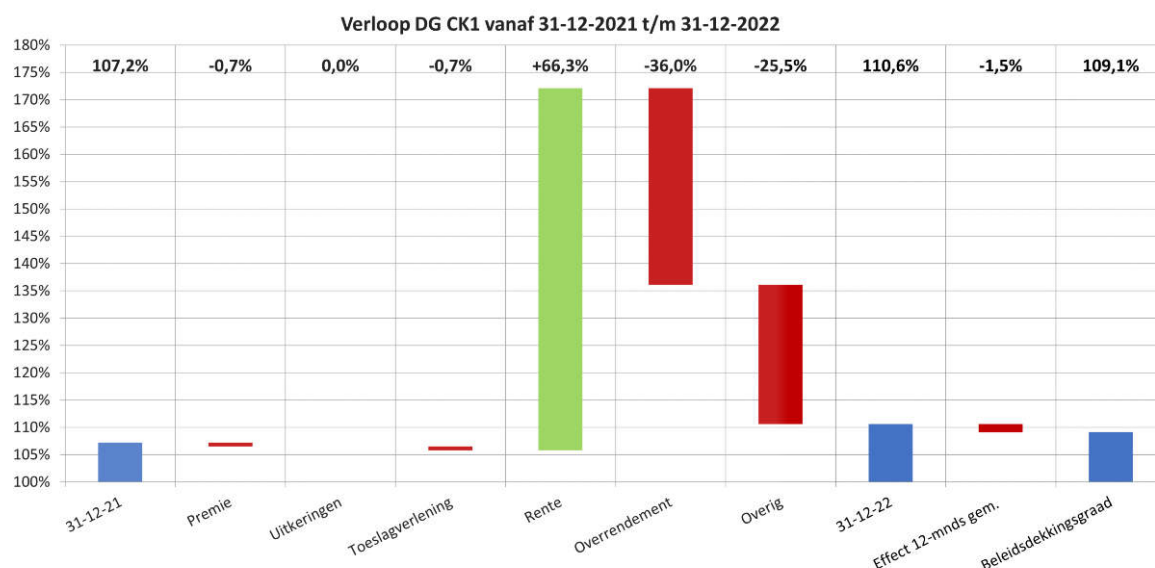
Samenvatting ontwikkeling financiële positie Collectiviteitkring 1 in 2022

Omschrijving	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Dekkings- graad
Stand 1 januari	606.923	565.963	107,2%
Premiebijdragen (regulier)	30.541	32.490	-0,7%
Uitkeringen	-3.068	-3.072	0,0%
Toeslagverlening	0	3.736	-0,7%
Aanpassing RTS	0	-216.310	66,3%
Beleggingsresultaten	-205.663	-2.792	-36,0%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-967	6.611	-25,5%
Stand 31 december	427.766	386.626	110,6%

In bovenstaand overzicht wordt bij beleggingsresultaten in het verloop van het pensioenvermogen het behaalde rendement op beleggingen verantwoord. Bij het verloop van de technische voorziening staat de rentetoevoeging aan de technische voorziening op basis van de eenjaarsrente zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank in de RTS van 31 december 2021.

Grafische weergave verloop dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad van Collectiviteitkring 1 in 2022

Ontwikkeling dekkingsgraad Collectiviteitkring 1 in 2022

De technische voorzieningen worden berekend op basis van de RTS. Dit komt overeen met het contant maken op basis van een gemiddelde rekenrente van 2,31%. In beginsel is deze RTS een marktrente, maar sinds 2012 wordt deze voor lange looptijden gecorrigeerd met een UFR.

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als de som van de technische voorzieningen en de reserves, gedeeld door de technische voorzieningen. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf actuele dekkingsgraden.

Vereist eigen vermogen en minimaal vereist eigen vermogen

Collectiviteitkring 1 bevindt zich ultimo 2022 in een situatie van reservetekort aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische beleggingsportefeuille. De vereiste dekkingsgraad is bepaald op 119,8% (2021: 117,3%%). Indien het vereist eigen vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille dan zou dit uitkomen op 118,3% (2021: 120,3%). We hebben voor 1 april 2023 een update van het herstelplan opgesteld.

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van de regels zoals vastgelegd in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Ultimo 2022 is de minimaal vereiste dekkingsgraad 104,5% (2021: 104,6%).

Herstelplan

Ontwikkeling in 2022 van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan
Stand 1 januari	107,2%	107,2%
Premiebijdragen (regulier)	-0,7%	-0,7%
Uitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	-0,7%	0,0%
Aanpassing RTS	66,3%	0,0%
Beleggingsresultaten	-36,0%	3,4%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-25,5%	0,1%
Stand 31 december	110,6%	110,0%

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2022 110,6% en liep daarmee voor op het herstelplan dat uitgaat van 110,0% op die datum.

De premie en uitkeringen hebben bijgedragen aan de dekkingsgraad in lijn met het herstelplan. Vanwege de versoepelde indexatieregels kon er meer geïndexeerd worden dan verwacht in het herstelplan.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft in 2022 geleid tot een forse stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan gingen we uit van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil was. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan. Deze is hoger dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft fors negatiever bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard door de gedaalde aandelenkoersen en de gestegen rente in 2022. De gestegen rente heeft een negatief effect gehad op de waarde van de vastrentende waarden.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan als gevolg van de gehanteerde berekeningsmethodiek die is voorgeschreven door De Nederlandsche Bank.

Op basis van het FTK is per 31 december 2022 sprake van een reservetekort. Eind maart 2023 hebben wij een geactualiseerd herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank, waarin de beleidsdekkingsgraad op basis van het reguliere beleid in 2029 is hersteld tot de vereiste dekkingsgraad. Dit is binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar. Op 23 mei 2023 heeft De Nederlandsche Bank instemming gegeven aan het herstelplan 2023.

Toeslagverlening

We hebben besloten om voor Collectiviteitkring 1 per 1 januari 2023 een gedeeltelijke toeslag toe te kennen van 1,0%. Dit was mogelijk omdat de wetgever vooruitlopend op het transitie-FTK de indexatieregels voor 2022 heeft versoepeld. Dat gold ook voor toeslagen per 1 januari 2023 als de besluitvorming daarover nog in 2022 plaatsvond. De stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle bestedingen, over september 2022 ten opzichte van september 2021 bedroeg 14,53%. De gemiste toeslag bedraagt daarmee 13,53%.

Om gebruik te kunnen maken van deze versoepelde indexatieregels diende de kring aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- de intentie tot invaren is uitgesproken;
- de beleidsdekkingsgraad is hoger dan 105%;
- de actuele dekkingsgraad blijft hoger dan 105% na het toekennen van de indexatie;

- de evenwichtigheid van het besluit is onderbouwd doordat kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar inzichtelijk zijn gemaakt.

Intentie tot invaren

We hebben alle werkgevers in Collectiviteitkring 1 een brief gestuurd waarin is verzocht in het geval van een uitdrukkelijke wens om niet in te varen, dit aan ons kenbaar te maken. Alle werkgevers hebben gereageerd dat hiervan geen sprake is.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

Eind september 2022 bedroeg de actuele dekkingsgraad van Collectiviteitkring 1 111,0% en de beleidsdekkingsgraad 107,3%. Op basis hiervan konden we per 1 januari 2023 een gedeeltelijke toeslag toekennen. Op grond van het bestaande beleid was het niet mogelijk geweest om een toeslag toe te kennen aangezien de beleidsdekkingsgraad lager was dan 110%.

Kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar

Het effect van de toeslagverlening verschilt per generatie. Om aan te tonen dat het indexatiebesluit evenwichtig is, hebben we de effecten van gebruikmaking van de versoepelde indexatieregels voor de verschillende generaties onderzocht. Daarvoor is gebruik gemaakt van de haalbaarheidstoets die jaarlijks aangeeft hoe het pensioenresultaat zich voor de verschillende generaties ontwikkelt.

Na de belangen van alle deelnemers en pensioengerechtigden gewogen te hebben, hebben we besloten de pensioenen te verhogen met 1,0%. We houden bij een toeslagverlening van 1,0% een marge ten opzichte van de benodigde invaardekkingsgraad, waarvoor we voorlopig uitgaan van 105%. Door de toeslagverlening per 1 januari 2023 neemt het pensioenresultaat voor ouderen licht toe ten opzichte van het pensioenresultaat voor jongeren, maar eigenlijk verandert het pensioenresultaat voor zowel ouderen als jongeren nauwelijks (maximaal 0,6%). Dit komt door het beperkte toeslagpercentage dat is toegekend.

Inhaaltoeslag

Als de toeslag in enig jaar niet volledig wordt toegekend, kan dat in een later stadium hersteld worden door middel van een inhaaltoeslag, eveneens toe te kennen per 1 januari. We kunnen inhaaltoeslag toekennen indien:

1. er een reserveoverschot is; en
2. de reële dekkingsgraad minimaal 100% is.

Het voor inhaaltoeslagen beschikbare vermogen is gelijk aan maximaal 20% van het vermogen boven het maximum van de situaties waarin precies aan voorwaarden a en b wordt voldaan. Voor het toekennen van inhaaltoeslagen hanteren we de volgende aanvullende voorwaarden:

- Inhaaltoeslagen en herstel van kortingen worden op collectieve basis verleend. We maken geen onderscheid tussen actieven, inactieven, pensioengerechtigden en overige aanspraakgerechtigden;
- Inhaaltoeslagen en herstel van kortingen worden toegepast als een percentage van het voor de individuele deelnemer totaal te herstellen bedrag. Dit percentage berekenen we door het beschikbare vermogen te delen door de waarde van het totaal aan gemiste toeslagverleningen en doorgevoerde kortingen. Hierbij wordt geen termijn gehanteerd en geen onderscheid gemaakt tussen gemiste toeslagverleningen en doorgevoerde kortingen;
- Naast (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die daadwerkelijk in de kring aanwezig waren ten tijde van de toekenning van de niet volledige toeslag, komen ook deelnemers die zijn toegetreden middels een collectieve waardeoverdracht – over de periode voor toetreding – in aanmerking voor herstel van de gemiste toeslag. Hierbij geldt als maximum het hoogste percentage dat door de aanwezige deelnemers in de kring aan toeslag is gemist;
- Alleen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die daadwerkelijk in de kring aanwezig zijn ten tijde van het herstel van de niet volledige toeslag, komen voor herstel in aanmerking;
- Er vindt geen nabetaling aan pensioengerechtigden plaats van in het verleden niet uitgekeerde pensioenbedragen die het gevolg zijn van het niet volledig toekennen van de toeslag.

Overzicht van toegekende toeslagverlening en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2018	0,00%	1,30%	1,30%	1,30%
2019	0,05%	2,10%	2,05%	3,38%
2020	0,00%	2,70%	2,70%	6,17%
2021	0,00%	0,67%	0,67%	6,88%
2022	0,00%	2,70%	2,70%	9,76%
2023	1,00%	14,53%	13,53%	24,62%

1 De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar.

Actuariële paragraaf

Premies

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie, de gedempte kostendeekkende premie en de (ongedempte) kostendeekkende premie worden gekwantificeerd. De samenstelling van de premies is opgenomen in onderstaande tabel. Voor verdere details verwijzen we naar de toelichting op de premiebaten in de jaarrekening.

Kwantificering feitelijke, gedempte en kostendeekkende premie over 2022

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	30.543	13.211	13.211
Risicopremie overlijden	615	303	303
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	1.332	579	579
Totale koopsom	32.490	14.093	14.093
Kostenopslag pensioenbeheer	430	430	430
Opslag voorwaardelijke opbouw	0	9.830	9.830
Opslag instandhouding VEV	5.621	2.438	2.438
Premieopslag	0	0	4.180
Totaal premiebijdragen	38.541	26.791	30.971

Analyse van het resultaat

In 2022 is een resultaat behaald van € 180 duizend (2021: € 46.328 duizend). In de hieronder opgenomen actuariële analyse geven we inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid. Ter vergelijking zijn de cijfers over 2021 opgenomen.

Resultatenbron

Omschrijving	2022	2021
Beleggingen en rekenrente	13.439	51.758
Premies	-2.025	-9.692
Waardeoverdachten	-57	262
Kosten	0	0
Uitkeringen	4	-11
Kanssystemen	1.958	621
Toeslagverlening/korting	-3.736	0
Incidentele mutaties TV	0	0
Wijziging Grondslagen	-8.666	2.356
Overige mutaties technische voorzieningen	-44	-100
Andere oorzaken	-693	1.134
Resultaat	180	46.328

Het resultaat op beleggingen en rekenrente is vanwege de grote materialiteit in de onderliggende resultaten hierna nader uitgesplitst.

Resultaat beleggingen / rekenrente

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-205.663	7.614
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	2.792	3.128
Wijziging marktrente	216.310	41.016
Totaal beleggingen en rekenrente	13.439	51.758

De voornaamste oorzaken van het resultaat in 2022 zijn:

- **Beleggingen / rekenrente**
De wijziging van de nominale rekenrente droeg € 216.310 duizend positief bij aan het resultaat. Deze verandering bestaat uit twee componenten, namelijk een negatief resultaat door een overgang naar de UFR samenstelling van 2022 (50% oude en 50% nieuwe) en een positief resultaat door de DNB curve van ultimo 2022. Deze wijzigingen bedragen respectievelijk € -14.844 duizend en € 231.154 duizend. Daarnaast zijn de technische voorzieningen afgenomen met € 2.792 duizend als gevolg van de technisch benodigde rente (op basis van 0,486% negatieve eenjaarsrente per 31 december 2021). De beleggingsopbrengsten leidden tot een verlies van € 205.663 duizend. Per saldo is het resultaat op beleggingen / rekenrente € 13.439 duizend positief.
- **Premies**
Op premie is een negatief resultaat behaald van € 2.025 duizend. De ontvangen premie is gebaseerd op de gedempte kostendeckende premie op basis van verwacht rendement. De werkelijke kosten van de pensioenopbouw zijn vastgesteld op grond van de marktrente.
- **Toeslagverlening**
Er is per 1 januari 2023 een gedeeltelijke toeslag toegekend van 1,0%. Aangezien het besluit reeds in 2022 is genomen, is deze toeslag verwerkt in de dekkingsgraad per eind 2022. Hierdoor is de voorziening met € 3.736 duizend toegenomen.
- **Kanssystemen**
In 2022 is een behoorlijk positief resultaat van € 1.958 duizend gerealiseerd op kanssystemen. De hoofdoorzaak hiervan is het positieve resultaat op arbeidsongeschiktheid van € 1.153 duizend.

- **Wijziging grondslagen**

De wijzigingen van de overlevingstafel heeft geresulteerd in stijging van de voorziening met € 6.792 duizend. De wijziging van de ervaringssterfte leidde tot een stijging van de voorziening met € 2.171 duizend. De aanpassing van de partnerfrequentie verlaagde de voorziening met € 1.497. Daarnaast is het vaste bedrag in de kostenvoorziening verhoogd met € 1.200 duizend per 31 december 2022. Per saldo komt het resultaat van de wijziging grondslagen uit op een negatief resultaat ad € 8.666 duizend.

Grondslagen

We hebben de actuariële grondslagen die gehanteerd worden in de berekening van de technische voorziening in Collectiviteitkring 1 in 2022 op de volgende punten aangepast:

- **Overlevingstafel**

In 2022 hebben we besloten om over te stappen naar de meest recente algemene overlevingstafel zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap. Dit is Prognosetafel AG2022 die in 2022 is gepubliceerd. Met het toepassen van de Prognosetafel AG2022 hanteren we de meest recente inzichten over de Nederlandse bevolkingssterfte en er wordt rekening gehouden met een voorzienbare trend in de overlevingskansen.

- **Ervaringssterfte**

Voor ervaringssterfte wordt gebruik gemaakt van het model van Sprenkels: het S&V inkomensafhankelijke ervaringssterftemodel. Deze wordt reeds sinds 2020 toegepast en is nu geactualiseerd met de meest recente cijfers met betrekking tot levensverwachting naar inkomensniveau.

- **Opslag wezenpensioen**

De opslag voor wezenpensioen (opbouw) is aangepast van 2% naar 1% van de voorziening voor het latent partnerpensioen.

- **Partnerfrequentie**

De partnerfrequentie is aangepast naar CBS 2022, inclusief samenwonend.

- **Voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten**

Voor Collectiviteitkring 1 wordt jaarlijks een deel van de kosten gefinancierd uit het vaste bedrag in de kostenvoorziening. Door vertrekkende werkgevers wordt het deel van de kosten dat gefinancierd wordt uit het vaste bedrag in de kostenvoorziening groter. Het bestuur heeft daarom besloten om het vaste bedrag in de kostenvoorziening te verhogen met € 1,2 miljoen per 31 december 2022.

Oordeel certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft geconcludeerd dat de technische voorzieningen, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend zijn vastgesteld. Hij constateert dat het eigen vermogen van Collectiviteitkring 1 op de balansdatum lager is dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. In zijn verklaring geeft hij aan dat er wordt voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikelen 132 (vereist eigen vermogen). Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merkt hij op dat Collectiviteitkring 1 in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft de collectiviteitkring onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden. De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. De vermogenspositie van Collectiviteitkring 1 is naar zijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merkt hij op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, zijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen. De verklaring van de certificerend actuaris is opgenomen in de Actuariële verklaring Collectiviteitkring 1.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeleid Collectiviteitkring 1

Volgend op de in 2022 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking per eind september 2022 verhoogd van 50% naar 60%. Op hoofdlijnen bestond ons strategische beleggingsbeleid voor Collectiviteitkring 1 eind 2022 uit

een vermogensverdeling met 57,5% vastrentende waarden en 42,5% zakelijke waarden, 60% afdekking van het renterisico en 75% afdekking van het valutarisico op de US dollar en het Britse pond.

Bij de invulling van de beleggingsportefeuille voeren we een kwalitatief hoogwaardig beleggingsbeleid. We zorgen voor een goede spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en debiteuren. Bij de afdekking van rente- en valutarisico, alsook bij specifieke beleggingscategorieën, vormen beleggingsrichtlijnen het uitgangspunt voor het te voeren beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze beleggingsrichtlijnen zijn leidend bij het selecteren en monitoren van operationele vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen.

Ontwikkelingen op de financiële markten

Terugblik markten 2022

In 2022 werden financiële markten vooral gedreven door rente, inflatie en de oorlog in Oekraïne. Het jaar begon met oplopende inflatie als gevolg van de heropening van economieën na de corona lockdowns. Centrale banken hadden reeds aangekondigd het verruimende monetaire beleid te gaan draaien.

In februari 2022 ontvouwde zich het donkere scenario van een oorlog in Europa en viel Rusland Oekraïne binnen. Dat leidde tot sterke prijsstijgingen van grondstoffen over een breed front. Olie, gas en nikkel, maar ook graanprijzen lieten door aanvoerproblemen of boycot maatregelen sterke prijsstijgingen zien. Energieprijzen, en dan vooral de gasprijzen in Europa, schoten omhoog, waardoor de inflatie niveaus bereikte die in decennia niet meer gezien waren. Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden hadden hun weerslag op de economische groei. Waar veel landen aan het begin van het jaar nog rugwind hadden van heropening na lockdowns, werden vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 de negatieve effecten van hoge inflatie en oplopende rentes zichtbaar. Inflatieniveaus wereldwijd bereikten piekniveaus van boven de 10% in de VS en Europa.

Het vertrouwen onder producenten nam af alsook het vertrouwen onder consumenten. De koopkracht van consumenten daalde doordat loongroei de hoge inflatie niet kon bijbenen. De weerslag hiervan op consumptiegroei wakkerde de vrees voor een recessie aan. Ook coronabesmettingsgolven en lockdowns in China, alsmede grote problemen in de Chinese vastgoedsector, droegen bij aan het lagere wereldwijde groeitempo. Dankzij een surplus aan besparingen die gezinnen tijdens de coronapandemie hadden opgebouwd, krappe arbeidsmarkten en heropeningseffecten, bleef de groei wel positief. Richting het einde van het jaar begon de inflatie in de VS te dalen, terwijl die in de eurozone nog hoog bleef. Door een milde winter en goed gevulde gasvoorraden daalden Europese gasprijzen weer snel in de laatste maanden van 2022.

Centrale banken, en dan vooral het Amerikaanse stelsel van centrale banken ('de Fed'), hielden lang vol dat de oplopende inflatie tijdelijk zou zijn. Maar in 2022 maakten zij een enorme draai, waarbij inflatiebestrijding prioriteit kreeg. De Fed bouwde haar obligatieopkoopprogramma versneld af, verhoogde de rente van maart tot december 2022 met maar liefst 4,25 procentpunt, en besloot daarnaast vanaf juni de omvang van haar balans af te bouwen. De Europese Centrale Bank (ECB) bouwde ook haar obligatieopkoopprogramma in 2022 af. Die operatie was in juli gereed. Het beleid van de ECB is steeds geweest om eerst de opkoopprogramma's af te bouwen en daarna pas de rente te verhogen. Gedwongen door hoge inflatie, zag de ECB zich genoodzaakt om de renteverhoging in juli al een maand van tevoren aan te kondigen. Deze was met 0,5 procentpunt ook hoger dan verwacht. Daarna volgden nog renteverhogingen met in totaal 2 procentpunten tot het einde van het jaar. Door hoge inflatie en agressieve centrale banken liepen kapitaalmarktrentes gedurende 2022 snel op.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar met circa 6% versus de euro onder invloed van de sneller oplopende renteniveaus in de VS en het tekort op de lopende rekening van de eurozone door de hoge energieprijzen in Europa. Het Britse pond, de Japanse yen en de Chinese renminbi daalden in waarde ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Oplopende inflatiecijfers en renteniveaus gaven druk op aandelenkoersen gedurende het jaar. Bedrijfswinsten bleven nog op peil doordat bedrijven de opgelopen prijsniveaus over het algemeen konden doorberekenen in hun prijzen. Hierdoor konden winstmarges van bedrijven stand houden.

De wereldwijde aandelenindex daalde in 2022 in euro's gemeten met bijna 13%. De sterkere dollar heeft deze daling voor de eurobelegger wat verzacht. Sectoraal waren de verschillen groot. Groeisectoren als informatietechnologie en

communicatiediensten werden door de oplopende renteniveaus relatief hard geraakt. Aan de andere kant deed de energiesector het juist goed, aangezien deze kon profiteren van de oplopende olie- en gasprijzen en de onzekerheid die op energiemarkten ontstond na de inval van Rusland in Oekraïne.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten bleven in 2022 achter bij ontwikkelde markten en moesten een verlies incasseren van bijna 15%. Naast lagere vraag naar goederen in het algemeen en microchips in het bijzonder, wat met name impact had op bedrijven in Taiwan en Zuid-Korea, was het slechte beursjaar in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten problemen in de vastgoedsector en het strenge zero-covid beleid aandelenkoersen onder druk zetten. Het strenge zero-covid beleid werd door de Chinese overheid aan het einde van het jaar onverwacht versoepeld, waardoor aandelenmarkten met stijgende beurskoersen anticipeerden op een heropening van de Chinese economie. Dit kon de opgelopen schade in aandelenkoersen die gedurende het jaar was ontstaan echter niet meer goedmaken.

Onroerend goed

Ook vastgoed had het moeilijk in 2022. Ondanks de koppeling die huren met inflatie kennen, kregen de opgelopen renteniveaus de overhand op de waardeontwikkelingen binnen vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was deze, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. In de tweede jaarhelft viel al een voorzichtige daling waar te nemen bij niet-beursgenoteerd vastgoed indices met name voor de sector kantoren. Bij kantoren is er nog altijd onduidelijkheid rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, waarbij de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen. In het vierde kwartaal van 2022 zagen we verdere afwaarderingen bij niet-beursgenoteerd vastgoed. Dit zal de komende kwartalen leiden tot verdere druk op waarderingen.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben gedurende het jaar het monetaire beleid telkens verscherpt. Tegenvallende en hogere inflatiecijfers dwongen de centrale banken harder in te grijpen. De Fed bouwde haar opkoopprogramma af en verhoogde in zeven stappen de rente met 425 basispunten. De ECB was wat terughoudender, maar bouwde haar PEPP-opkoopprogramma af en verhoogde de rente met 250 basispunten.

Renteniveaus kenden een volatiel verloop in 2022 doordat financiële markten zich moesten aanpassen aan hoger dan verwachte inflatieniveaus en de reacties van centrale banken hierop. Per saldo stegen kapitaalmarktrentes wereldwijd fors. Dit leidde tot een ware 'bear market' op obligatiemarkten met ongekennde verliezen. Ook was er in 2022 sprake van een sterker invers worden van de yieldcurve. De stijging op de kortere looptijden was significant groter ten opzichte van de langere looptijden. Zo steeg de 10-jaars swaprente met 290 basispunten, van een niveau van 0,30% per eind 2021 naar 3,20% per eind 2022, terwijl de 50-jaars swaprente met 171 basispunten steeg, van een niveau van 0,34% per eind 2021 naar 2,05% per eind 2022.

De Duitse tienjaars rente steeg in 2022 van -0,2% naar +2,6%. De Europese AAA-staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -18,5% zien. Ook kredietopslagen liepen gedurende het jaar op door verslechterende economische vooruitzichten. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,2%. Hypotheken en de meer conjunctuurgevoelige high yield bedrijfsobligaties lieten eveneens een negatief rendement zien.

Portefeuilleposities en rendementen

In onderstaande tabel tonen we de posities en rendementscijfers van de beleggingscategorieën binnen de portefeuille, afgezet tegen de bijbehorende benchmarks.

Voor de uitvoering van het vermogensbeheer worden vermogenscategorieën toegewezen aan de matchingportefeuille of de rendementsportefeuille. In de matchingportefeuille worden categorieën opgenomen die vooral meebewegen met de rente, zodat ze bijdragen aan het afdekken van het renterisico. In de rendementsportefeuille worden de overige categorieën opgenomen. Deze zijn vooral gericht op extra rendement bovenop de rente.

Uit het strategische beleid resulteert een verhouding van 30% matching- en 70% rendementsportefeuille.

2022	Allocatie strategisch beleid	Allocatie beleid 2022	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
	(in %)	(in %)	(in%)	(in %)
matchingportefeuille	30	30	-65,5	-63,0
swaps, staatsobligaties, liquiditeiten	30	30		
rendementsportefeuille	70	70	-15,2	-15,2
aandelen ontwikkelde landen	24	24	-14,2	-12,1
aandelen opkomende landen	6	6	-15,0	-14,9
niet-genoteerd onroerend goed	10	10	0,5	0,5
beursgenoteerd onroerend goed	2,5	2,5	-19,6	-20,2
vastrentende waarden bedrijfsobligaties	12,5	12,5	-14,0	-14,2
vastrentende waarden hypothecaire leningen	10	10	-18,9	-18,9
vastrentende waarden hoogrentende landen	5	5	-9,4	-9,2
totaal ¹	100	100	-33,0	-31,7

¹ Inclusief valuta-afdekking

Matchingportefeuille: afdekking renterisico

Collectiviteitkring 1 loopt via de waardering van zijn technische voorzieningen ('verplichtingen') een risico bij veranderingen in de rente. Het beleid was om 50% van het renterisico af te dekken op basis van de marktrente. Volgend op de in 2022 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking per eind september 2022 verhoogd van 50% naar 60%. De feitelijke afdekking per ultimo 2022 bedroeg 62,9%. Die afwijking valt binnen de toegestane bandbreedte. De afdekking heeft grotendeels plaatsgevonden met behulp van vastrentende beleggingen in de matchingportefeuille: staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen. Daarnaast dragen de beleggingen in bedrijfsobligaties en hypotheekleningen bij aan de afdekking.

De swaprente is sterk gestegen in 2022, waardoor het resultaat van zowel het af te dekken deel van de verplichtingen (-63,0%) als de matchingportefeuille (-65,5%) flink negatief was. Doordat het renterisico niet volledig wordt afgedekt, beweegt de dekkingsgraad nog steeds mee met rentebewegingen. Dit heeft in 2022 geleid tot een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. In de paragraaf Risicomanagement hebben we de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor rentebewegingen in een tabel in beeld gebracht.

Voor Collectiviteitkring 1 hanteren we een curvebeleid in het afdekkingsbeleid. In 2020 is de stapsgewijze aanpassing van de UFR-methodiek in de richting van de marktrente begonnen. Dat resulteert in een toename van de rentegevoeligheid van de lange verplichtingen. Op basis van een uitgebreide risico-rendementsafweging hebben we in 2021 besloten om in het afdekkingsbeleid deze toename niet te volgen en de afdekking vooral te blijven richten op de middellange looptijden. Vanwege het verder invers worden van de rentecurve heeft dat in 2022 negatief bijgedragen aan het resultaat van de matchingportefeuille en daarmee aan de dekkingsgraad.

Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en de benchmark (-2,5 procentpunt) komt vooral doordat de rente op overheidsleningen gemiddeld genomen harder is gestegen dan de swaprente, waardoor de waardedaling van deze leningen groter was dan die van de verplichtingen. Verder wordt het resultaat ook beïnvloed doordat bandbreedtes zijn vastgesteld waarbinnen de uitvoering van de renteafdekking mag bewegen.

Rendementsportefeuille: aandelen en vastrentende waarden

In 2022 hebben alle beleggingscategorieën, behalve niet-genoteerd onroerend goed, een negatieve bijdrage geleverd

aan de rendementsportefeuille van Collectiviteitkring 1. Het beleggingsresultaat werd met name bepaald door de beleggingscategorieën aandelen en vastrentende waarden.

Aandelen ontwikkelde landen

De afgelopen jaren hebben we stappen gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid, specifiek ten aanzien van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) en CO₂-reductie. Hierdoor beleggen we bijvoorbeeld minder in fossiele energiebedrijven en meer in technologiebedrijven. Energie heeft in 2022 zeer goede rendementen laten zien, terwijl technologiebedrijven vanwege de stijgende rente juist minder goed presteerden. We vergelijken onze resultaten met een aandelenindex waarin geen ESG-keuzes zijn opgenomen. De vergelijking laat zien dat aandelenfondsen in 2022 minder goed hebben gepresteerd dan de benchmark, met een negatief relatief resultaat van -2,1 procentpunt. Medio 2022 zijn fondsen toegevoegd die nadrukkelijker ESG-doelen nastreven en waarin de vermogensbeheerder daar ook meer ruimte voor krijgt (actief beheer). Deze fondsen hebben in 2022 goed gepresteerd ten opzichte van de index.

Het MVB-beleid wordt met een langetermijnperspectief gevoerd en de resultaten van 2022 zijn een logisch gevolg van de gemaakte keuzes.

Aandelen opkomende landen

Ook bij aandelen opkomende landen hebben we een verdere stap gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid. Sinds eind juli 2022 wordt een passief beleggingsfonds ingezet dat nadrukkelijker rekening houdt met onze specifieke keuzes op het gebied van MVB (de SDG's en CO₂-reductie). Deze stap verbeterde het resultaat, maar kon niet voorkomen dat voor de categorie aandelen opkomende landen over geheel 2022 een klein negatief relatief resultaat van 0,1 procentpunt resteerde ten opzichte van de brede benchmark.

Beleidsmatig hanteren we voor de categorie aandelen een regioverdeling met 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen. Binnen aandelen ontwikkelde landen is de strategische regioverdeling ongewijzigd: 50% Noord-Amerika, 40% Europa en 10% Pacific.

Onroerend goed

De categorie vastgoed had het in 2022 moeilijk. Ondanks de langjarige koppeling van huren met inflatie hadden de opgelopen renteniveaus de overhand bij de waardeontwikkelingen van vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was die, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. Dit zal in 2023 kunnen leiden tot verdere druk op de waarderingen. Niet-genoteerd vastgoed heeft in 2022 een rendement van 0,5% laten zien.

In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPf, die hiervoor in aanmerking kwamen, samengebracht in de HNPf Private Real Estate Pool. Daarmee verbetert voor de kring de spreiding en de liquiditeit.

Bij illiquide categorieën, zoals niet-genoteerd onroerend goed, wordt op jaarbasis het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan dat van de portefeuille.

Vastrentende waarden

De vastrentende portefeuille (bedrijfsobligaties, hypotheek en hoogrentende landen) rendeert in 2022 in lijn met de benchmark. Door de opgelopen rente was het absolute resultaat echter negatief. Met name de rendementen op de beleggingscategorieën hypotheek en bedrijfsobligaties waren in 2022 sterk negatief. Op zich is dat een ontwikkeling die zo is bedoeld, aangezien deze categorieën onderdeel zijn van de renteafdekking. Bij hypotheek nam naast de opgelopen rentes ook de risicopremie op hypotheek toe, wat eveneens een negatief effect had op de waardeontwikkeling. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,0%, in lijn met de benchmark.

Voor staatsobligaties in opkomende landen was 2022 eveneens een moeilijk jaar. Dat kwam door de duurdere dollar, oplopende grondstofprijzen, krappere financiële condities en afnemende wereldwijde groei. Het rendement van de portefeuille was met -9,4% licht lager dan de benchmark.

Valuta-afdekking

Voor Collectiviteitkring 1 dekten we in 2022 het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% af. Zodra de euro sterker wordt ten opzichte van andere valuta, dan zullen die beleggingen omgerekend naar euro's in waarde dalen. Doordat het valutarisico voor 75% wordt afgedekt, wordt zo'n waardedaling grotendeels gedempt. In 2022 is de euro verzwakt ten opzichte van de dollar maar gestegen ten opzichte van het Britse pond en de Japanse yen. Gegeven de grotere blootstelling naar de US dollar, in vergelijking met het Britse pond en de Japanse yen, had de valuta-afdekking in 2022 een dempend effect op de waardeinstijging. Vanaf 2023 zullen we de Japanse yen niet meer afdekken, gezien de beperkte exposure naar deze valuta.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dat beleid gaat over de integratie van MVB-factoren in beleggingsbeslissingen, de dialoog met ondernemingen om gedragsverandering te bewerkstelligen (engagement), stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen en uitsluiting van bedrijven en landen. Op grond van ons MVB-beleid houden we in het beleggingsbeleid van Collectiviteitkring 1 rekening met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Binnen Collectiviteitkring 1 hebben we in 2022 verdere stappen ondernomen om het MVB-beleid te implementeren in de beleggingsportefeuille. Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hypotheeklen, hoogrentende landen en staatsobligaties wordt belegd in oplossingen die rekening houden met ons MVB-beleid. Hiermee sluiten we beleggingen in controversiële wapens, tabak en bedrijven die in strijd met de United Nations Global Compact opereren of een slechte governance hebben uit.

In 2022 hebben we de MVB-aandelen transitie voor ontwikkelde en opkomende landen afgerond, waardoor Collectiviteitkring 1 een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie.

CO₂-uitstoot

Broeikasgasuitstoot (zoals uitstoot van CO₂ en methaan) wordt weergegeven in CO₂e, waarbij de 'e' voor equivalenten staat. Dit betekent dat de impact van broeikasgassen wordt omgerekend naar tonnen CO₂. Hierna wordt ter vereenvoudiging alleen naar CO₂-uitstoot verwezen.

Het Greenhouse Gas Protocol is de meest gebruikte methodiek voor het berekenen van de uitstoot van broeikasgassen. In die methodiek worden drie zogenaamde scopes onderscheiden. Onder scope 1 vallen alle emissies die door bedrijven direct worden uitgestoten als gevolg van de eigen activiteiten. Scope 2 heeft betrekking op indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie, bijvoorbeeld van een elektriciteitsbedrijf. Als de uitstoot van andere leveranciers en afnemers ook wordt meegenomen (scope 3), dan ligt de voetafdruk een stuk hoger. De totale CO₂-voetprint van de beleggingen wordt uitgedrukt in scope 1, 2 en/of 3. In dit jaarverslag zijn alleen voor scope 1 en 2 CO₂-data opgenomen. De beschikbare en getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen.

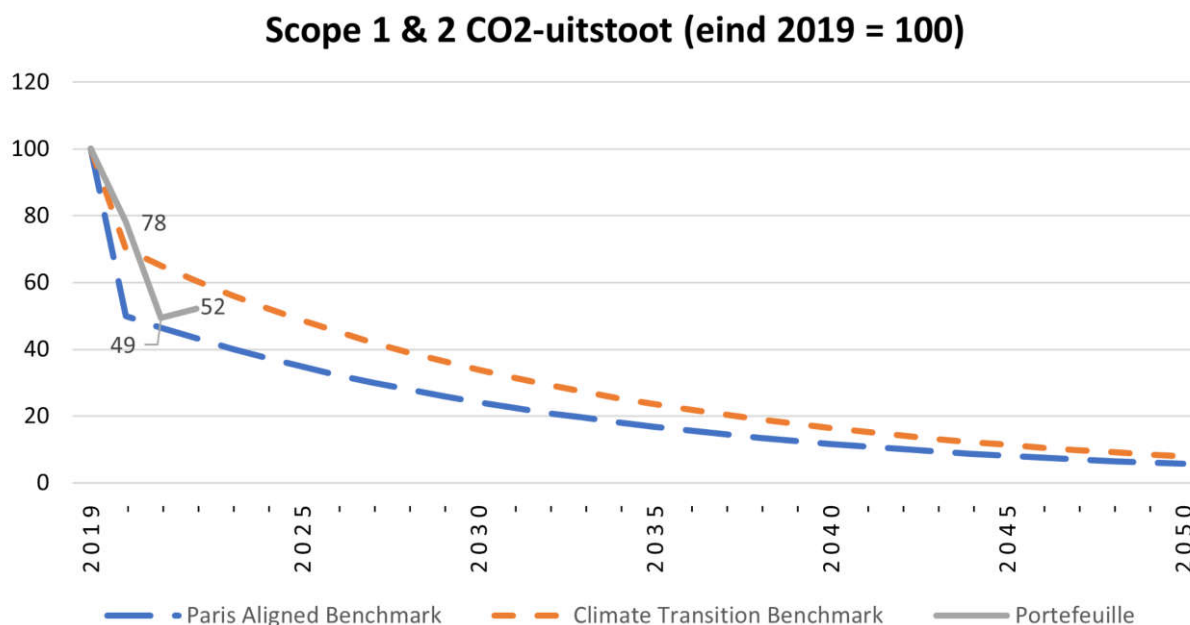
CO₂-reductiedoelstelling

Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen hebben we een CO₂-reductiedoelstelling vastgesteld conform de Climate Transition Benchmark (CTB) van de Europese Unie. Dat houdt in dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille met 30% moet zijn verminderd ten opzichte van basisjaar 2019. Daarna geldt een reductiedoel van ten minste 7% per jaar.

In onderstaande grafiek en tabel wordt de relatieve CO₂-voetprint op basis van scope 1 en 2 weergegeven. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen weer.

Collectiviteitkring 1 heeft in 2022 significante vervolgstappen gezet in CO₂-reductie. We noemen in dat kader de afronding van de MVB-aandelen transitie bij ontwikkelde landen voor het wereldwijde stuk en voor Europa in 2022, het aanstellen van de twee actieve wereldwijde aandelenmanagers M&G en Hermes in 2022, en de aandelen transitie bij opkomende landen vanaf eind juli 2022. In onderstaande grafiek is te zien dat onze CO₂-reductiedoelstelling ook in 2022 ruimschoots is behaald. Wel is in de grafiek desondanks een kleine toename van 49 naar 52 te zien. Dit komt doordat in deze maatstaf de CO₂-uitstoot wordt gedeeld door de waarde van de portefeuille aandelen,

bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen. Ondanks dat de CO₂-uitstoot in 2022 met 40% daalde, nam de omvang van deze portefeuille met 44% af, waardoor de emissie per miljoen euro belegd vermogen hoger uitkwam, maar nog ruim binnen onze CO₂-reductiedoelstelling.

De CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen is voor Collectiviteitkring 1 per ultimo 2021 (37) met 37% gedaald in vergelijking met ultimo 2020 (58). Per ultimo 2022 (39) steeg deze uitstoot met 5% in vergelijking met ultimo 2021 (37). De totale CO₂-reductie ten opzichte van basisjaar 2019 bedraagt 48%, waardoor de kring de CO₂-reductiedoelstelling heeft behaald.

Ultimo	Relatieve CO ₂ -voetprint Scope 1 en 2	Basisjaar 2019	Daling van:	Gerealiseerd:
2019	74	100		
2020	58	78	22%	in 2020
2021	37	49	37%	in 2021
2022	39	52	-5%	in 2022
		CO ₂ -reductie:	48%	ten opzichte van basisjaar 2019

Wat zijn de CTB en PAB?

Zowel de Climate Transition Benchmark (CTB) als de Paris Aligned Benchmark (PAB) zijn EU-benchmarks gericht op het bewerkstelligen van CO₂-neutraliteit in 2050, met een jaarlijkse decarbonisatie van 7%. In beide gevallen worden controversiële wapens, tabak, schenders van EU-milieunormen en schenders van OESO en UNGC-richtlijnen uitgesloten. Het voornaamste verschil tussen de benchmarks is dat de CTB minder ambitieus start (30% CO₂-reductie) dan de PAB (50% CO₂-reductie).

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverschaffing over duurzaamheid. Ook pensioenfondsen vallen daaronder. Doel van de wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op

duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in onze beleggingsbeslissingen.

De pensioenregeling van Collectiviteitkring 1 kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen, of zogenaamd artikel 8-pensioenproduct onder de Europese SFDR-wetgeving, ofwel als een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De fondsen waarin Collectiviteitkring 1 belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

Collectiviteitkring 1 voldoet, afgezien van de categorie beursgenoteerd onroerend goed, aan de criteria van een lichtgroen pensioenproduct ofwel een artikel 8-product. Een overzicht van de beleggingsfondsen is opgenomen in het hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38. Een kringspecifiek overzicht nemen we op in het MVB-Jaarverslag 2022.

Wij gaan in 2023 verder met aanscherping en implementatie van het MVB-beleid. Onze plannen staan beschreven in de paragraaf over Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38.

Kostentransparantie

Voor de uitvoering van de regeling voor Collectiviteitkring 1 maken we diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. We vinden het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. Hieronder is in dat kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de Autoriteit Financiële Markten. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

Administratieve uitvoeringskosten

De administratieve uitvoeringskosten voor Collectiviteitkring 1 bedroegen in 2022 € 862.000 (2021: € 826.000).

De administratiekosten pensioenadministratie zijn in 2022 gedaald ten opzichte van het jaar ervoor door minder actieve deelnemers. De governancekosten zijn gedaald door een dalend belegd vermogen. De inzet van de adviserend actuaire is verhoogd door werkzaamheden voor onder andere een herstelplan, de kostenvoorziening, kennissessies voor belanghebbendenorganen, de haalbaarheidstoets en een grondslagenonderzoek. Ook is er in 2022 een ALM studie uitgevoerd. De advieskosten in verband met de overgang naar het nieuwe stelsel zijn opgenomen in de categorie Overige in 2022. Sinds 1 januari 2021 is CK1 zelf kostendekkend zonder aanvulling vanuit de garantstelling, waardoor er geen sprake meer is van een compensatie van het kostenresultaat. Onderdeel van deze wijziging is dat meer kosten naar rato worden toegerekend aan de beleggingen. Gemiddeld genomen zijn de administratieve uitvoeringskosten per (actieve) deelnemer en pensioengerechtigde gestegen van € 149 in 2021 naar € 236 in 2022.

We hebben over het jaar 2019 een benchmarkonderzoek laten doen bij het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). Kenmerkend voor Collectiviteitkring 1 blijkt dat de regeling minder complex, meer geautomatiseerd en meer servicegericht is dan de benchmark. Een analyse door Het Nederlands Pensioenfonds van het jaar 2021 geeft het beeld dat de pensioenuitvoeringskosten per (actieve) deelnemer en pensioengerechtigde voor Collectiviteitkring 1 met € 149 substantieel lager zijn dan die bij andere APF'en. Gemiddeld genomen waren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in de APFmarkt € 402 in 2021, tegenover een gemiddelde in de totale pensioenmarkt van € 496 (van circa 200 pensioenfondsen). De stijging van de pensioenuitvoeringskosten in 2022 naar € 236 per deelnemer ligt nog steeds aan de onderkant van de (APF-) markt. Wij zijn van mening dat het kostenniveau past bij de opzet van Collectiviteitkring 1.

Omschrijving	2022	2021
Administratiekosten pensioenadministratie	589	618
Certificerend actuaire	36	39
Adviserend actuaire	93	31
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	48	30
Belanghebbendenorgaan	39	43
Verkiezing belanghebbendenorgaan	0	0
Ondersteuning BO en werkgever (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	10	0
Toezichtkosten (DNB/AFM)	41	33
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	167	186
Overige kosten	51	18
Overige baten en lasten	-1	0
Aan beleggingen toegerekende kosten	-211	-172
Totaal	862	826
Berekening kosten per deelnemer:	2022	2021
Aantal actieve deelnemers	3.244	5.166
Aantal pensioengerechtigden	415	383
Totaal aantal deelnemers	3.659	5.549
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	236	149

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 voor Collectiviteitkring 1 zijn uitgekomen op € 2.413 duizend, een stijging van € 616 duizend ten opzichte van 2021 (€ 1.797 duizend). Het gemiddeld belegd vermogen is met 17% gedaald en bedroeg in 2022 € 470 miljoen tegenover € 563 miljoen in 2021. Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de totale kosten vermogensbeheer 0,51%, een stijging van 0,19%-punt ten opzichte van 2021 (0,32%). Zie de volgende specificatie:

Specificatie kosten vermogensbeheer

2022	Beheerkosten en overige kosten	Transactie-kosten inclusief aan- en verkoop-kosten	Totaal	Procenten van het gemiddeld totaal belegd vermogen
Kosten per beleggingscategorie		Beheerkosten		
Vastgoed	230	37	267	0,06%
Aandelen	168	297	465	0,10%
Vastrentende waarden	282	94	376	0,08%
Overige beleggingen				
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. Overlay	680	428	1.108	0,24%
Kosten overlay (LDI-gerelateerde) beleggingen ¹	209	360	569	0,12%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	889	788	1.677	0,36%
		Overige kosten		
Kosten vermogensbeheer bestuur en bestuursbureau	219		219	0,05%
Kosten fiduciair beheer	290		290	0,06%
Bewaarloon	26		26	0,00%
Advieskosten vermogensbeheer				
Overige kosten	201		201	0,04%
Totaal overige vermogensbeheerkosten	736		736	0,15%
Totaal kosten vermogensbeheer	1.625		2.413	0,51%

1 Kosten overlay beleggingen zijn kosten voor LDI-gerelateerde beleggingen inclusief beleggingsinstrumenten, die worden gebruikt voor LDI-uitvoering

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties, die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Deze totale kosten zijn gestegen van 0,32% in 2021 naar 0,51% in 2022.

De totale kosten vermogensbeheer van 0,51% in 2022 zijn onder te verdelen in drie componenten; (1) beheerkosten, (2) overige vermogensbeheerkosten en (3) transactiekosten:

- Beheerkosten**

De 'beheerkosten' zijn de kosten voor het portefeuillebeheer door vermogensbeheerders ofwel de lopende kosten voor alle beleggingsfondsen in de portefeuille. In de lopende kosten zijn eventuele kortingen (rebates) al verrekend. Als maatstaf voor de beheerkosten van de beleggingsfondsen wordt de Ongoing Charges Figure (OCF) gehanteerd. De OCF bevat de beheervergoeding plus administratiekosten, accountantskosten, custodykosten, kosten voor securities lending etc. die door het beleggingsfonds worden gemaakt. Beleggingsfondsen publiceren de OCF in het jaarverslag. Voor nieuwe fondsen waarvoor nog geen OCF beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt. Indien een beleggingsfonds geen OCF maar Total Expense Ratio (TER) rapporteert, wordt deze maatstaf gebruikt.

De beheerkosten bedroegen in 2022 € 889 duizend (2021: € 827 duizend) ofwel 0,19% van het vermogen. Ten opzichte van 2021 (0,15%) zijn deze kosten in percentage van het vermogen in 2022 met 0,04%-punt gestegen naar

0,19% met name door een groter gewicht van de duurder beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed in de portefeuille en doordat het gemiddeld belegd vermogen afnam.

- Overige vermogensbeheerkosten

Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor onder andere kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau, de bewaarbank, de beleggingsadministratie en fiduciair management. Deze overige vermogensbeheerkosten bedroegen in 2022 € 736 duizend ofwel 0,15% van het vermogen (2021: 0,13%). Een deel hiervan zijn vaste kosten, die in 2022 relatief zijn gestegen vanwege de daling van het gemiddeld belegd vermogen van de kring.

- Transactiekosten

De transactiekosten bestaan uit gefactureerde toe- en uittredingskosten en aan- en verkoopkosten van individuele titels. De transactiekosten bedroegen in 2022 € 788 duizend (2021: € 253 duizend) ofwel 0,17% van het vermogen. De transactiekosten zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van het uitzonderlijk lage niveau van 0,04% in 2021 met weinig portefeuillemwijzigingen. De stijging heeft grotendeels een eenmalig karakter en komt met name door transitie in 2022, zoals de transitie en optimalisatie van de matchingportefeuille, de aandelen transitie en bijzondere ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten. Dit blijkt uit onderstaande tabel met een overzicht van transactiekosten over de afgelopen 3 jaar.

Kosten	2022	2021	2020
Beheerkosten	0,19%	0,15%	0,17%
Overige kosten	0,15%	0,13%	0,14%
Transactiekosten	0,17%	0,04%	0,14%
Totaal	0,51%	0,32%	0,45%

In 2022 hebben de volgende wijzigingen in de portefeuille plaats gevonden:

- Herbalancering: vanwege de uitzonderlijke ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten is het nodig geweest te herbalanceren tussen of binnen de matchingportefeuille en de rendementsportefeuille. We verwachten dat dit komende jaren minder nodig zal zijn.
- De MVB-aandelen transitie is voor zowel aandelen ontwikkelde landen als aandelen opkomende landen geïmplementeerd, waarbij twee nieuwe impact managers zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille ontwikkelde landen en bij opkomende landen een nieuw passief fonds in de portefeuille is opgenomen. Dit heeft geleid tot hogere transactiekosten in 2022.
- In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. De hogere beheerkosten worden met name veroorzaakt door het toevoegen van duurder fondsen in de sector logistiek vastgoed en de intensievere monitoring die is afgesproken met de beheerder. Dit heeft geen effect gehad op de transactiekosten.
- Per 1 januari 2022 is het beheer van de matchingportefeuille van a.s.r. overgebracht naar Cardano en is de uitvoering van de valutahedge overgebracht naar Van Lanschot Kempen. Deze transitie heeft bijgedragen aan de hogere transactiekosten in 2022.

HNPF maakt jaarlijks een analyse van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van de markt. De meest recente beschikbare informatie is over 2021 en geeft het beeld dat de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten voor Collectiviteitkring 1 met 0,28% van het vermogen gelijk zijn aan het APF-gemiddelde in de markt van 0,28% in 2021. Gemiddeld genomen zijn de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten van de pensioenmarkt 0,37% in 2021 (ca. 190 pensioenfondsen).

HNPF is met geen van haar vermogensbeheerders een overeenkomst aangegaan waarin de beheervergoeding geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het door de vermogensbeheerder behaalde beleggingsrendement. Het fonds kent daarom geen performance gerelateerde kosten. Daarnaast wordt ook niet belegd in de alternatieve categorieën hedgefondsen of grondstoffen. In bovenstaand kostenoverzicht zijn alleen de kostencategorieën opgenomen die daadwerkelijk zijn gemaakt.

Na afstemming met de fiduciair over de kosten vermogensbeheer 2022 voor deze kring, is het bestuur van mening dat het niveau van de gerapporteerde kosten en de ontwikkeling daarvan gedurende het verslagjaar passend zijn

bij de omvang en karakteristieken van het vermogen van deze kring. Het pensioenfonds heeft een verantwoord beleggingsbeleid, waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden. De ambitie van het bestuur blijft om de vermogensbeheerkosten te verlagen de komende jaren.

Het bestuur wil een helder en transparant inzicht in de vermogensbeheerskosten die het fonds maakt. Om die reden zijn in dit jaarverslag de kosten inzichtelijk gemaakt, dit in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Totale kosten

De relatie tussen de verschillende kengetallen wordt in onderstaande tabel uitgewerkt.

Totale kosten ratio

2022	EUR	% gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	862	0,18%
Vermogensbeheerkosten	1.625	0,34%
Totale kosten	2.487	0,52%
Transactiekosten	788	0,17%

Risicomanagement

Risicohouding

De risicohouding van Collectiviteitkring 1 is door het bestuur van Het Nederlandse Pensioenfonds vastgesteld. Deze risicohouding wordt getoetst aan de risicohouding van aansluitende partijen. Aanpassingen aan de risicohouding vinden plaats in overleg met het belanghebbendenorgaan.

De mate waarin de kring risico's accepteert, wordt kwantitatief uitgedrukt in een tweetal maatstaven:

- een maximaal vereist eigen vermogen (dit betreft de risicohouding voor de korte termijn);
- ondergrenzen voor het pensioenresultaat (dit betreft de risicohouding voor de lange termijn).

Voor de vaststelling van de risicohouding hebben wij een ALM-studie laten uitvoeren om inzicht te krijgen in het verwachte verloop van de financiële positie, de premie en de toeslagen in de komende jaren. Gegeven de ALM-studie en het op basis daarvan vastgestelde strategische beleggingsbeleid bedraagt het vereist eigen vermogen (VEV) gemiddeld 19%, binnen een bandbreedte afhankelijk van marktvolatiliteit van circa 17% tot 23%. Het bestuur heeft gekozen voor een maximaal VEV van 23%.

Voor de langetermijnrisicohouding staat het pensioenresultaat centraal, conform de definitie zoals gehanteerd in de haalbaarheidstoets ('koopkrachtbehoud'). Deze gaat uit van een horizon van 60 jaar. Aangezien de prijsinflatie de maatstaf voor toeslagverlening is, is het niet realistisch volledig koopkrachtbehoud als minimumnorm te hanteren. Op basis van de haalbaarheidstoets verwachten wij voor de kring een pensioenresultaat van 91,0% (niveau 2022). Om te voorkomen dat bij een kleine verslechtering van de marktomstandigheden een beleidswijziging noodzakelijk is, hebben we gekozen voor een ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat van 80%.

In een slechtweersscenario zal toeslagverlening voor langere tijd onder druk komen te staan. Om die reden kozen we voor een slechtweerpensioenresultaat dat minimaal gelijk moet zijn aan het nominale pensioen. Dit komt ongeveer overeen met een pensioenresultaat van 50%, dus met een maximale relatieve afwijking ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat van 40%.

Periodieke toetsing van de financiële opzet aan de risicohouding vindt voor de kortetermijn- en de langetermijnrisicohouding afzonderlijk plaats.

Financieel crisisplan

Voor Collectiviteitkring 1 is een crisisplan opgesteld. In dit crisisplan zijn de te nemen stappen en maatregelen weergegeven voor specifieke scenario's. Aan de hand van het plan kan het bestuur handelen indien zich een van deze specifieke scenario's voordoet. Aangezien Collectiviteitkring 1 zich in een situatie van een tekort bevond, was het financieel crisisplan in 2022 van kracht.

Risicomanagement

In paragraaf Integraal risicomanagement is het algemene risicomanagementproces beschreven. Dit proces is zowel op de stichting van toepassing als ook op elke kring. Deel van het risicomanagementproces is een risicoraamwerk, gebaseerd op FIRM/FOCUS. Wij hebben daarin 42 risico's beschreven, gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau. Ze worden hieronder toegelicht voor Collectiviteitkring 1.

Financiële risico's

Binnen de kringen zijn financiële risico's geïdentificeerd gebaseerd op FIRM. De inschatting van het risico kan per kring verschillen op basis van de specifieke kenmerken van de betreffende kring. Met betrekking tot Collectiviteitkring 1 gelden risicoschattingen per risico, waarbij het brutorisico de inschatting is vóór het treffen van beheersmaatregelen en de netto-inschatting nadat beheersmaatregelen genomen zijn.

Ieder kwartaal vindt een Risk Control Self-Assessment plaats, waarbij alle risico's beoordeeld worden op wijzigingen in de bruto-inschatting en de werking van de beheersmaatregelen om naar nettorisico's te komen.

Toelichting financiële risico's

Renterisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat ontwikkelingen in de rente een ongewenst effect hebben op de dekkingsgraad door een mismatch in rentegevoeligheid versus gevoeligheid van de verplichtingen".

Het renterisico heeft niet alleen betrekking op obligaties en leningen op schuldbekentenis, maar ook op de verplichtingen. Onder het Financieel Toetsingskader (FTK) dat per 2007 is ingevoerd, is het verschil in renterisico tussen beleggingen en verplichtingen van belang. Dit wordt veroorzaakt door het verschil in de gemiddelde looptijd van de beleggingen (kort) versus de verplichtingen (lang). Hierdoor zijn verplichtingen meer rentegevoelig en dat betekent een risico voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad in het geval dat de rente gaat dalen.

We beheersen dit risico door het renteafdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het renterisico tussen beleggingen en verplichtingen. De afdekking vindt plaats op basis van de zuivere RTS, dus zonder toepassing van de UFR. Voor het gewenste renteafdeckingsniveau is het noodzakelijk om derivaten (onder andere renteswaps) in te zetten. Het beleid voor het gebruik van derivaten is vastgelegd in het beleggingsbeleid.

Wij schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Valutarisico

We hanteren als definitie voor dit risico: "Het risico op ongewenste effecten van fluctuaties in de koersen van vreemde valuta".

We beheersen dit risico door het valuta-afdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het valutarisico. In Collectiviteitkring 1 wordt het valutarisico grotendeels afgedekt door afdekking van het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75%. Vanaf 2023 dekken we alleen de US dollar en het Britse pond af. De afdekking wordt gerealiseerd via een portefeuille van valutatermijncontracten, derivaten waarmee op termijn valuta's kunnen worden ge- of verkocht. Het valutarisico voor zakelijke waarden in opkomende markten wordt niet afgedekt.

Wij schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Inflatierisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat door inflatie de pensioenaanspraak aangetast wordt".

De toeslag is voorwaardelijk, dus strikt genomen is er geen inflatierisico. Het Nederlandse Pensioenfonds heeft de ambitie om prijsinflatie toe te kennen als toeslag.

Marktrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat de waarde van de beleggingen daalt als gevolg van veranderingen in de marktfactoren”. Beleggingscategorieën met een hoog risico, zoals zakelijke waarden, stijgen en dalen door omstandigheden in de markten waarin wordt belegd. Dit risico wordt enerzijds geaccepteerd omwille van het behalen van rendement en anderzijds zo veel mogelijk beheerst door de beleggingen te spreiden over meerdere markten.

Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid van iedere kring en is vastgesteld op basis van een ALM-studie en goed huisvaderschap en gezond verstand. In de vermogensbeheerovereenkomsten is vastgelegd door welke partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden.

In de fiduciaire beheerovereenkomst ligt vast dat de fiduciair manager intensiever informatie verstrekt tijdens een financiële crisis. Daarnaast is in de overeenkomst vastgelegd dat de fiduciair manager in samenwerking met de beleggingsadviescommissie en het bestuur alternatieve maatregelen kan overwegen om schade en risico's tijdens een crisis te beperken.

De beleggingsrichtlijnen worden vastgesteld door het bestuur. Ze bevatten alle restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Monitoring van het marktrisico geschiedt door de beleggingsadviescommissie op basis van mandaten, limietmonitoring en periodieke rapportages.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en marktrenterisico per eind 2022

In onderstaande tabel geven we de gevoeligheid van de dekkingsgraad weer voor het rente- en aandelenrisico als die risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat alle andere factoren onveranderd blijven. De aandelenrendementen worden hierbij schoksgewijs tussen de -25% en +25% aangepast. De rente wordt schoksgewijs tussen de -1% en +1% aangepast.

Veranderingen in de marktrente zoals in deze tabel weergegeven komen met vertraging tot uitdrukking in de beleidsdekkingsgraad. Dit komt doordat een rekenrente op UFR-basis moet worden gehanteerd, waardoor de langetermijnrentes met vertraging naar de marktniveaus toe bewegen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad een twaalfmaands voortschrijdend gemiddelde, wat tot verdere demping van de beweging van de beleidsdekkingsgraad leidt.

Gevoeligheidsanalyse dekkingsgraad (toezicht, in %)			
	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden
Delta rente	-25%	0%	25%
-1,00%	94,5	103,9	113,2
-0,50%	96,6	107,2	117,8
0,00%	98,6	110,6	122,6
0,50%	100,5	114,0	127,6
1,00%	102,3	117,5	132,7

Wij schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Liquiditeitsrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat er onvoldoende liquide middelen voorhanden zijn om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen en dat het fonds hierdoor onder andere gedwongen wordt om assets te verkopen”.

Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van Collectiviteitkring 1 bij Het Nederlandse Pensioenfonds groter zijn dan de uitkeringen. Uit dien hoofde is het liquiditeitsrisico beperkt. Hierbij gaat het erom of Collectiviteitkring 1 tijdig aan zijn verplichtingen kan voldoen. De portefeuille is bovendien grotendeels belegd in dagelijks of wekelijks verhandelbare beleggingen.

Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met stressscenario's en regelmatig wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Collectiviteitkring 1 bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kan leveren. Aan het risico (exposure) van derivaten is een maximum gesteld. Het bestuur toetst regelmatig of dit maximum houdbaar is.

Indien het liquiditeitsrisico te groot wordt, moeten we overwegen om de portefeuille aan te passen.

Wij schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Kredietrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Kredietrisico (ofwel tegenpartijrisico) is het risico dat tegenpartijen niet aan hun overeengekomen verplichtingen ten opzichte van Collectiviteitkring 1 kunnen voldoen”.

Collectiviteitkring 1 loopt kredietrisico in de beleggingsportefeuille door de staats- en bedrijfsobligaties waarin wordt belegd en de aangegeven valutacontracten en swaps met tegenpartijen. Alleen partijen met een degelijke kredietwaardigheid worden daarom als tegenpartij bij een derivatentransactie geaccepteerd.

We nemen de volgende maatregelen om het kredietrisico voor Collectiviteitkring 1 te beperken:

- Periodiek wordt geïnventariseerd met welke tegenpartijen Het Nederlandse Pensioenfonds zakendoet. Er wordt vastgesteld of en in welke mate een eventueel faillissement van deze partijen, of een samenloop van faillissementen, Collectiviteitkring 1 raakt;
- Voor de dienstverlening door vermogensbeheerders zijn standaardcontracten inclusief duidelijke opdrachtverlening opgesteld;
- Indien noodzakelijk worden per (soort) tegenpartij en over het totaal limieten vastgesteld en wordt het stellen van onderpand vereist voor rente- en valutaderivaten;
- In rapportages en in de jaarrekening wordt een overzicht opgenomen van de grootste concentratierisico's;
- Het beleid omtrent kredietrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid.

Het Nederlandse Pensioenfonds schat het bruto risico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Verzekeringstechnische risico's

Onze definitie voor dit risico is: “Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product”.

De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Wij verzekeren alleen risico's die het fonds niet zelf kan dragen. De behoefte van Collectiviteitkring 1 is dan het grootst op het gebied van nabestaandenpensioen (NP) en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVA).

De aanname is dat naar mate de collectiviteitkring in volume toeneemt de behoefte aan herverzekering van NP en PVA afneemt. Door een grotere omvang neemt namelijk de impact van opgetreden schades van individuele deelnemers op het collectief af. Het Nederlandse Pensioenfonds heeft voor Collectiviteitkring 1 met Zwitserleven een stoplosherverzekeringcontract afgesloten met een looptijd van drie jaar.

Wij schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Vooruitblik 2023

Financiële markten

Waar in Europa in de herfst van 2022 nog een zware recessie werd verwacht, zijn de vooruitzichten verbeterd, met name door een sterke verbetering op de gasmarkt. Een zware recessie is minder waarschijnlijk geworden, maar een periode van lage tot licht negatieve groei ligt wel in het verschiet. De koopkracht van consumenten is in 2022 sterk uitgehouden doordat loongroei behoorlijk achterbleef bij de inflatie. Maar de consumentenuitgaven hebben daar nog niet op gereageerd. Dit kwam met name door heropening na de coronapandemie, met het herstel in de uitgaven aan diensten. Voor 2023 wordt wel verwacht dat de lagere koopkracht druk op consumentenuitgaven zal geven. De renteverhogingen en krappere financiële condities zullen, met een vertraagde werking, druk op de economische groei blijven uitoefenen in het eerste deel van 2023. Het krappere beleid van de ECB doet zich al voelen in rentegevoelige sectoren als de huizenmarkt. Huizenprijzen dalen over een breed front. Dalende inflatie en een nog altijd krappe arbeidsmarkt, die bedrijven ervan weerhoudt ontslagrondes aan te kondigen, zullen de schade aan de economie beperken. Ook fiscale compensatieprogramma's van overheden, met als doel om de impact van hogere energiekosten voor consumenten te beperken, geven wat lucht.

In de VS is het momentum van de groei in het laatste kwartaal van 2022 afgenomen. Consumenten zijn voorzichtiger geworden nu vooral bij lagere inkomens de extra besparingen van tijdens de coronapandemie opgesoupeerd zijn. De agressieve renteverhogingen van de Fed hebben een duidelijk negatief effect op de huizenmarkt en rentegevoelige consumptieve bestedingen. De arbeidsmarkt vertoont voorzichtige tekenen van afkoeling, waarbij loongroei begint af te vlakken. Een recessie in de VS lijkt in de loop van 2023 onvermijdelijk.

De inflatie zal in de loop van 2023 verder gaan dalen. Eerst vooral aan de energie- en goederenkant, later ook in de dienstensector. Na nog enkele renteverhogingen kunnen centrale banken vanaf het voorjaar van 2023 een pauze inlassen. De Fed is daar overigens dichterbij dan de ECB. Markten speculeren al op renteverlagingen in de VS, maar daar is de Fed voorlopig nog niet aan toe. De banengroei is voor nu nog te sterk voor de Fed om al renteverlagingen te kunnen overwegen.

Ontwikkeling financiële positie

Voor Collectiviteitkring 1 zijn pensioenverlagingen in 2023 niet aan de orde. De actuele dekkingsgraad van de kring is in het eerste kwartaal van 2023 met 2,1% gestegen van 110,6% naar 112,7%. Met name de hogere aandelenkoersen hebben geleid tot deze stijging van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is in het eerste kwartaal van 2023 met 2,2% gestegen van 109,1% naar 111,3%. De kring bevindt zich nog steeds in een situatie van reservetekort.

DNB heeft besloten om vanaf 1 januari 2023 bij het vaststellen van de rentetermijnstructuur de UFR-methodiek te wijzigen in lijn met het advies van de Commissie Paramaters 2022. De nieuwe UFR heeft per 1 januari 2023 geleid tot een daling van de dekkingsgraad van 1,2%.

Pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer en is daarna ter behandeling voorgelegd aan de Eerste Kamer. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wet Toekomst Pensioenen. Vanaf 1 juli 2023 treedt de wet in werking. Uiterlijk 1 januari 2028 moet alle toekomstige pensioenopbouw vormgegeven worden op basis van het nieuwe pensioenstelsel.

Enkele werkgevers binnen Collectiviteitkring 1 hebben ervoor gekozen om over te stappen op de beschikbare premiereregeling die is ondergebracht in de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling. Andere werkgevers binnen Collectiviteitkring 1 zullen nog een keuze maken tussen de solidaire premiereregeling en de flexibele premiereregeling. In 2023 zal er veel aandacht zijn voor de nieuwe wetgeving en de migratie naar het nieuwe stelsel.

Groei

In 2022 hebben wij een aantal nieuwe werkgevers welkom geheten bij Het Nederlandse Pensioenfonds.

Op 1 maart 2022 trad SanoRice B.V. toe tot Collectiviteitkring 1. Vanaf 1 januari 2023 bouwen de deelnemers van SanoRice pensioen op in Collectiviteitkring Flexibele regeling.

In 2023 hebben nieuwe partijen als metaalbedrijf Roba Metals, kopieer- en printerfabrikant Xerox en met Croda Nederland BV (nu Cargill Bioindustries BV) hun pensioenregelingen bij Het Nederlandse Pensioenfonds ondergebracht. In 2023 vindt voor Roba en Croda een collectieve waardeoverdracht plaats. Stichting Pensioenfonds Xerox draagt de waarde van de opgebouwde rechten over in 2024. De pensioenopbouw voor deelnemers werkzaam bij de Xerox-ondernemingen is per 1 januari 2023 ondergebracht in Collectiviteitkring Flexibele regeling. Roba en Croda hebben ervoor gekozen de huidige regeling voort te zetten in een eigen kring.

Verder zijn wij volop bezig in RFI- en RFP-trajecten om meer pensioenfondsen bij ons te laten aansluiten.

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Taak en werkwijze

In 2022 is een Centraal (samengevoegd) Belanghebbendenorgaan opgericht voor Collectiviteitkring 1 en de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling. Hiertoe is besloten vanwege belangen van werkgevers in beide kringen. Bij de start is een reglement voor het nieuwe belanghebbendenorgaan vastgesteld. De zes leden van het Centraal Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigen de belangen van Collectiviteitkring 1 en van Collectiviteitkring Flexibele regeling. Na één jaar zal de werking van het Centraal Belanghebbendenorgaan worden geëvalueerd.

In verband met de oprichting van het Centraal Belanghebbendenorgaan zijn alle leden opnieuw getoetst en is een nieuwe benoemingstermijn termijn van vier jaar ingegaan op 1 juli 2022. Om te voorkomen dat de zes leden op 1 juli 2026 tegelijk aftreden is door het Centraal Belanghebbendenorgaan eind 2022 een rooster van aftreden vastgesteld. Jacob de Vries is gekozen tot voorzitter en Daan van Baarsen tot plaatsvervangend voorzitter van het Centraal Belanghebbendenorgaan.

Eind 2021 is gestart met de werving van een kandidaat namens de pensioengerechtigden bij de aangesloten werkgevers. De oproep heeft niet geleid tot een kandidaatstelling. Het bestuur heeft - na het belanghebbendenorgaan te hebben gehoord - in het voorjaar van 2022 Eva Bakker als vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden benoemd. Eva is gewezen deelnemer in de gesloten pensioenregeling van AWWN in Collectiviteitkring 1. Met de benoeming van Eva tot lid van het Centraal Belanghebbendenorgaan zijn alle geledingen vertegenwoordigd.

In het Centraal Belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling hebben 2 vertegenwoordigers namens de deelnemers, 1 namens de pensioengerechtigden en 3 namens de werkgevers zitting.

Het belanghebbendenorgaan heeft verschillende bevoegdheden die zijn vastgelegd in de statuten van het fonds. Het bestuur en de raad van toezicht leggen verantwoording af over het beleid en de uitvoering hiervan aan het belanghebbendenorgaan en de vergadering van belanghebbendenorganen. Het belanghebbendenorgaan beoordeelt het handelen van het bestuur aan de hand van de jaarrekening, het bestuursverslag en andere informatie en rapporteert zijn bevindingen in het jaarverslag.

Het belanghebbendenorgaan bewaakt conform de Code Pensioenfondsen of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement juist uitvoert en de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt. Het belanghebbendenorgaan waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch ten opzichte van de achterban en van elkaar kunnen opereren.

Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft in 2022 zes keer vergaderd over Collectiviteitkring 1 en zes keer met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met het bestuur en de raad van toezicht. Verder is het Centraal Belanghebbendenorgaan bijeengekomen voor kennissessies en een zelfevaluatie. Een delegatie van het bestuursbureau woont de vergaderingen van het Centraal Belanghebbendenorgaan bij.

Thema's belanghebbendenorgaan

NPS en multiclientkring

Met het bestuur is in 2022 diverse keren gesproken over het Nieuwe Pensioenstelsel. In een kennissessie is bijzondere aandacht geschonken aan het onderwerp invaren bij een multiclientkring. Bij Collectiviteitkring 1 kan pas worden ingevaren nadat de verzoeken van alle sociale partners voor alle regelingen zijn ingediend. Daarmee neemt Collectiviteitkring 1 een bijzondere positie in binnen Het Nederlandse Pensioenfonds.

Omdat de ABTN van 30 juni 2022 leidend is voor de invaarberekeningen is deze in juni geüpdatet met een positief advies van het Centraal Belanghebbendenorgaan.

Het bestuur heeft met de werkgevers van Collectiviteitkring 1 gesproken over het Nieuwe Pensioenstelsel. Daarbij is besproken hoe en wanneer werkgevers de overstap naar een nieuwe regeling willen maken. Het Centraal Belanghebbendenorgaan volgt deze ontwikkelingen en de planning die werkgevers in overleg met het fonds maken. In het overleg met de Raad van Toezicht is de rolverdeling aan de orde geweest inzake evenwichtige belangenbehartiging bij invaren.

De komende periode zal er veel aandacht zijn voor de nieuwe wetgeving en de migratie van de kring naar het nieuwe stelsel met alle besluiten die moeten worden genomen in dit proces.

Versoepeling indexatieregels

De wetgever heeft in aanloop naar het nieuwe stelsel de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekent dat er ruimte is gegeven om een hogere toeslag toe te kennen. Voorwaarde is wel dat de intentie bestaat om de huidige opgebouwde pensioenen in te varen naar het nieuwe stelsel. De verantwoordelijkheid om te beoordelen of er wordt ingevaren ligt bij de sociale partners. In september heeft het fonds mede daarom alle werkgevers van Collectiviteitkring 1 aangeschreven om te inventariseren of er aanleiding is om niet te willen invaren. Bij geen van de werkgevers was dit het geval.

Toeslagbesluit

De beleidsdekkingsgraad bedroeg ultimo september 2022 107,3%. De stijging van het CPI-consumenten prijsindexcijfer september 2022 t.o.v. september 2021 bedroeg 14,53%. Op basis van het huidige beleid was er geen indexatie mogelijk per 1 januari 2023. Door gebruik te maken van de versoepelde indexatieregels is met goedkeuring van het Centraal Belanghebbendenorgaan besloten voor Collectiviteitkring 1 een toeslag te verlenen per 1 januari 2023 van 1%. Hoewel de impact van de toeslagverlening beperkt is, is bij het nemen van dit besluit de evenwichtige belangenafweging zowel kwalitatief als kwantitatief in kaart gebracht. De onzekerheid die het indexatiebesluit met zich meebrengt tijdens de transitieperiode is uitgebreid aan de orde geweest. De dekkingsgraad daalt en dit kan effect kan hebben op de minimale invaardekkingsgraad. Verder is de herverdeling van gelden van jongeren naar ouderen ten opzichte van het huidige toeslagbeleid gekwantificeerd en besproken aan de hand van een door het bestuur opgesteld evenwichtigheidskader.

ALM

In 2022 stond voor Collectiviteitkring 1 een ALM-studie op de agenda. Conform bestuursbeleid wordt deze studie 3-jaarlijkse uitgevoerd. Het doel van de studie was de herijking van het strategische beleggings- en risicobeleid, rekening houdend met de bestaande ambitie, risicohouding, pensioenregeling en deelnemersbestand van Collectiviteitkring 1 en gegeven de economische omstandigheden. Vanwege de Wet toekomst pensioenen en de mogelijkheid tot invaren lag de focus meer dan anders op de korte termijn.

Op basis van de ALM-studie is met goedkeuring van het Centraal Belanghebbendenorgaan de renteafdekking verhoogd naar 60%. Het strategisch beleggingsbeleid is met goedkeuring van het Centraal Belanghebbendenorgaan hierop aangepast.

Bedrag Ineens

Vooruitlopend op de invoering van de keuzeoptie om bij pensionering 10% van het pensioen als Bedrag Ineens te laten uitkeren, heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan advies uitgebracht over de volgorde waarin alle keuzemogelijkheden in de administratie worden toegepast. Ook is advies gegeven over de te hanteren afkoopfactoren voor het Bedrag Ineens.

Premiebeleid

In 2022 is het premiebeleid uitgebreid aan de orde geweest in de vergaderingen met het bestuur. Omdat in de eerste helft van 2022 de rente fors was gestegen, is naar aanleiding daarvan besloten om het verwachte reële rendement voor de vaststelling van de premie in 2023 te verhogen van 0,9% naar 1,25% en daarmee de feitelijke premie te verlagen. Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft goedkeuring gegeven op de wijziging van het premiebeleid. Voorts is met het bestuur stilgestaan bij de vraag hoe de weging plaatsvindt tussen de premiedekkingsgraad en actuele dekkingsgraad bij het nemen van een premiebesluit de komende periode. Wenselijk is dat deze met elkaar in lijn zijn, zodat de impact van de nieuwe opbouw op de dekkingsgraad in negatieve en/of positieve zin gering is. Bij te nemen premiebesluiten worden de consequenties voor alle belanghebbenden in ogenschouw genomen en

wordt vanuit de evenwichtige belangafweging bekeken wat de maximale impact mag zijn, uitgaande van de situatie op dat moment.

Nieuwe toetreders

In 2022 heeft Collectiviteitkring 1 SanoRice Nederland B.V. als nieuwe werkgever welkom geheten en positief geadviseerd op de toetreding van SanoRice Nederland B.V. tot Collectiviteitkring 1 per 1 maart 2022.

Omdat de grootste werkgever binnen Collectiviteitkring 1, De Efteling, de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2022 heeft ondergebracht in de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling en in de toekomst mogelijk meer werkgevers de kring zullen verlaten voor de DC-kring, heeft dit gevolgen voor de financiële opzet van de kring. Aan de hand van scenarioberekeningen is daarom besloten de vaste kostenvoorziening te verhogen waardoor de kring de komende jaren voldoende horizon heeft.

Naast de Efteling, die per 1 januari 2022 de pensioenopbouw heeft ondergebracht bij Collectiviteitkring Flexibele regeling, hebben twee andere aangesloten werkgevers binnen Collectiviteitkring 1 (B&S en SanoRice) aangegeven per 1 januari 2023 de pensioenopbouw te willen onderbrengen in de Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Inkoop DC-kapitaal

In 2022 is positief geadviseerd op het besluit om inkoop van DC-kapitaal toe te staan in Collectiviteitkring 1 voor alle deelnemers die al pensioenaanspraken hebben opgebouwd in deze kring. De tarieven zullen één keer per jaar worden vastgesteld. Het Pensioenreglement is aangepast met positief advies van het Centraal Belanghebbendenorgaan.

Herstelplan

Ultimo 2021 was de dekkingsgraad van Collectiviteitskring 1 lager dan het vereist eigen vermogen. Het Nederlandse Pensioenfonds heeft daarom een brief ontvangen van De Nederlandsche Bank om voor 1 april 2022 een herstelplan in te dienen. Het bestuur heeft het herstelplan van Collectiviteitkring 1 geactualiseerd, ter goedkeuring voorgelegd aan het Centraal Belanghebbendenorgaan en na goedkeuring vastgesteld en ingediend bij De Nederlandsche Bank.

Communicatieplan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2022 een positief advies gegeven op het communicatieplan voor 2023. Het plan is gebaseerd op het communicatiebeleidsplan 2021-2023 van het fonds en is uitgewerkt in een aantal concrete activiteiten en doelstellingen voor de kring in 2023. Verder zal communicatie in 2023 in het teken staan van de Wet toekomst pensioenen die op 1 juli in werking treedt. In aanloop naar de nieuwe wet wordt via de website, kringpagina en nieuwsbrieven gecommuniceerd over (de transitie naar) het nieuwe pensioenstelsel. Zo is een speciale webpagina beschikbaar waar deelnemers informatie vinden over het nieuwe pensioenstelsel, met uitleg over wat er gaat veranderen, waarom het gaat veranderen en per wanneer.

Het fonds zal in 2023 een communicatiebeleidsplan opstellen voor de Wet toekomst pensioenen en een communicatiebeleidsplan 2024-2026.

Kringbegroting

In 2022 is advies gevraagd voor de uitbreiding van de begrote uitgaven voor Marketing en Sales om verdere groei te realiseren. De regie voor Marketing en Sales lag voorheen bij de administrateur maar is overgebracht naar het bestuursbureau. Verder heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan in 2022 positief advies gegeven op de kringbegroting voor 2023.

Overige onderwerpen

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2022 een positief advies gegeven over de update van de Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van de collectiviteitkring.

Zelfevaluatie

Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft in het najaar een zelfevaluatie uitgevoerd. In het algemeen is het Centraal Belanghebbendenorgaan positief over diens functioneren en de openheid waarmee discussies zowel binnen het belanghebbendenorgaan als ook tussen het belanghebbendenorgaan en bestuur gevoerd worden. Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft onder andere stilgestaan bij de tijdsbesteding. Als gevolg van de invoering van de “Wet Toekomst Pensioenen” is de tijdsbesteding nog niet significant toegenomen, hoewel naar de toekomst

toe hier wel een grotere tijdsbesteding verwacht wordt. Ook is de tijdsbesteding als gevolg van de overgang van het belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 naar een Centraal Belanghebbendenorgaan voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling nog niet significant toegenomen. Het Centraal Belanghebbendenorgaan blijft de tijdsbesteding monitoren. Naast tijdsbesteding is ook gesproken over de evenwichtige besluitvorming, de wijze van vergaderen en de voorbereiding op vergaderingen. Daar waar nodig zijn verbeterpunten geïdentificeerd om vergaderingen in de toekomst efficiënter in te laten verlopen.

Adviezen en goedkeuringen

In 2022 heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan goedkeuring verleend aan de volgende voorgenomen besluiten van het bestuur:

- Vaststellen van het herstelplan 2022
- Indexatiebesluit per 1 januari 2023 van 1,0%
- Wijziging premiebeleid
- Wijziging van het strategisch beleggingsbeleid

Over de volgende onderwerpen bracht het Centraal Belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 in 2022 advies uit:

- Bestuursverslag 2021
- Begroting Collectiviteitkring 1
- ABTN
- Communicatiejaarplan 2023
- Reglementswijziging inzake inkoop DC-kapitaal
- Volgorde keuzeopties i.v.m. Bedrag Ineens en te handteren afkoopfactoren
- Toetreding SanoRice Nederland B.V. tot Collectiviteitkring 1

Bevindingen en oordeel

Bevindingen

Wij zijn op een constructieve wijze betrokken en ontvingen voldoende informatie om ons een oordeel te vormen over het handelen van het bestuur. De samenwerking met het bestuur verloopt goed en transparant. Wij waarderen het dat het bestuur ons meeneemt in alle ontwikkelingen rondom het fonds. Daarbij zijn de Wet toekomst pensioenen en de groei van het fonds belangrijke thema's. Beide thema's zullen ook in 2023 hoog op de agenda staan.

Oordeel

De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet met oog op de toekomst. In 2022 is verdere groei gerealiseerd en ook in 2023 sluiten nieuwe partijen aan bij het fonds. Dit geeft veel vertrouwen. Wij als Centraal Belanghebbendenorgaan zijn blij met de stappen die worden gezet richting het nieuwe pensioenstelsel. Er moet nog veel gebeuren maar wij worden goed meegenomen in het proces en hebben vertrouwen dat alle belangen van de deelnemers in Collectiviteitkring 1 nu en in de toekomst evenwichtig worden behartigd. Wij constateren voorts dat het bestuur op effectieve en prudente wijze invulling heeft gegeven aan het besturen van het fonds.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag 2022 een juiste weerspiegeling geeft van het gevoerde beleid en de door het bestuur genomen besluiten inzake Collectiviteitkring 1. Op 15 mei 2023 heeft de raad van toezicht verantwoording aan ons afgelegd. Dankzij een goede samenwerking met het bestuur, raad van toezicht en ondersteuning binnen het pensioenfonds hebben wij de werkzaamheden goed kunnen uitvoeren en hopen wij dit in komende periode op deze wijze voort te zetten.

Badhoevedorp, 15 mei 2023

Jacob de Vries, voorzitter
Daan van Baarsen, vice-voorzitter
Bas van Tilborg

Valerie van den Berg
Jan Hendrik Gualthérie van Weezel
Eva Bakker

Reactie van het bestuur

Wij hebben op 15 mei 2023 met het Centraal Belanghebbendenorgaan gesproken over het oordeel 2022. Wij spreken waardering uit over de wijze waarop het belanghebbendenorgaan afgelopen jaar heeft gefunctioneerd en de taken heeft uitgeoefend.

In 2022 is een Centraal Belanghebbendenorgaan opgericht voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling en is het belanghebbendenorgaan versterkt met de benoeming van Eva Bakker tot lid namens de pensioengerechtigden. In de samenwerking heerst een open cultuur waarin ruimte is om kritisch te zijn en inhoudelijke discussies te voeren.

Met het belanghebbendenorgaan hebben wij in 2022 goede gesprekken gevoerd over het premiebeleid en het toeslagbesluit. Daarnaast is gesproken over het nieuwe pensioenstelsel, de ALM-studie, het communicatieplan en de mogelijkheid om inkoop van DC-kapitaal toe te staan in Collectiviteitkring 1 voor deelnemers die al pensioenaanspraken hebben binnen de kring. Binnen het belanghebbendenorgaan is een positieve betrokkenheid waarbij de evenwichtige belangenafweging voorop staat.

Wij danken het belanghebbendenorgaan voor de inzet en prettige samenwerking en zien er naar uit dit in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten.

Bestuursverslag Collectiviteitkring Flexibele regeling

Algemene informatie

Doelstelling van het pensioenfonds is het verzorgen van pensioenen voor deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. De eerste toetreders in 2022 is de Efteling.

Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Belanghebbendenorgaan

In 2022 zijn we een nieuwe kring gestart, de Collectiviteitkring Flexibele regeling. De kring voert een beschikbare premieregeling uit. De Efteling is de eerste aangesloten werkgever die de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2022 in de nieuwe kring heeft ondergebracht. Bij de start van de nieuwe kring is een Centraal (samengevoegd) Belanghebbendenorgaan opgericht voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling. De zes leden van het Centraal Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigen de belangen van Collectiviteitkring 1 en van Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Collectiviteitkring Flexibele regeling op 31 december 2022

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Daan van Baarsen	vice-voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2024	1961	m
Eva Bakker	lid namens pensioengerchtigden	1 ^e	1-7-2026	1972	v
Valerie van den Berg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2025	1964	v
Jan-Hendrik Gualthérie van Weezel	lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2025	1976	m
Bas van Tilborg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1971	m
Jacob de Vries	voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2026	1990	m

In verband met de oprichting van de nieuwe kring zijn alle leden opnieuw getoetst door DNB en voor een periode van vier jaar benoemd. Eind 2022 heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan een rooster van aftreden vastgesteld zodat niet alle leden tegelijk zullen aftreden.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

De aangesloten werkgevers kunnen binnen de kaders van Het Nederlandse Pensioenfonds en de collectiviteitkring de details van de pensioenregeling invullen. Hieronder geven we een korte samenvatting van deze kaders. De precieze inhoud van de pensioenregelingen hebben we opgenomen in het pensioenreglement.

Belangrijkste kenmerken pensioenregelingen Collectiviteitkring Flexibele regeling

Betreft	Invulling
Type regeling	Beschikbare premieregeling

Betreft	Invulling
Pensioendatum	Eerste dag van de maand waarin de deelnemer 68 wordt. De pensioenleeftijd sluit aan bij de fiscale pensioenleeftijd. Werkgevers kunnen een andere pensioendatum afspreken.
Pensioengevend salaris (fulltime)	Het geldende salaris op basis van het pensioenreglement van de aangesloten werkgever met een maximum van € 114.866 (2022).
Franchise A (voor het vaststellen van de beschikbare premie)	De geldende franchise op basis van het pensioenreglement van de aangesloten werkgever. De franchise zal nooit lager zijn dan op grond van fiscale wetgeving is toegestaan.
Franchise B (voor het vaststellen van het te verzekeren partner- en wezenpensioen op risicobasis vóór de Pensioendatum)	De geldende franchise op basis van het pensioenreglement van de aangesloten werkgever. De franchise zal nooit lager zijn dan op grond van fiscale wetgeving is toegestaan.
Pensioengrondslag A (basis, fulltime)	Pensioengevend salaris minus franchise A
Pensioengrondslag B (basis, fulltime)	Pensioengevend salaris minus franchise B
Staffel beschikbare premie	Leeftijd Staffeln in % pensioengrondslag A
	15-19 19,00%
	20-24 19,80%
	25-29 21,00%
	30-34 22,60%
	35-39 24,40%
	40-44 26,40%
	45-49 28,60%
	50-54 31,00%
	55-59 33,80%
	60-64 37,00%
	65-68 40,00%
	Naast deze 38q-staffel is het ook mogelijk om een van de andere fiscaal toegestane (marktrente) staffels te selecteren.
Percentage partnerpensioen op risicobasis	Percentage van de pensioengrondslag B tussen 0,350% en 1,313% per dienstjaar vanaf indiensttreding tot de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
Partnerpensioen(systeem)	Voor alle deelnemers wordt een partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum op risicobasis verzekerd volgens het onbepaalde man/vrouw-systeem. Overlijdt een deelnemer voor de Pensioendatum en wordt nog deelgenomen aan de Pensioenregeling, dan wordt het Pensioenkapitaal gebruikt om de aanspraak op het Partner- en wezenpensioen op risicobasis vóór de Pensioendatum te verhogen voor zover dat mogelijk is binnen de fiscale kaders van de Wet op de Loonbelasting 1964. Bij overlijden na uitdiensttreding en vóór de pensioendatum, is er geen aanspraak op een partnerpensioen op risicobasis. Bij overlijden van de gewezen deelnemer wordt het aanwezige kapitaal gebruikt voor aankoop

Betreft	Invulling
	van een direct ingaand partner- en of wezenpensioen binnen de fiscale grenzen. De hoogte van dit partner- en/of wezenpensioen is afhankelijk van de hoogte van uw Pensioenkapitaal op het moment van uw overlijden. De deelnemer, die na beëindiging van de deelneming recht heeft op een uitkering op grond van de Werkloosheidswet, behoudt gedurende de periode dat hij de uitkering ontvangt, aanspraak op partnerpensioen ten behoeve van zijn partner. Bij overlijden op of na de pensioendatum gaat de levenslange uitkering van het Collectief variabel partnerpensioen voor de partner in. Tenzij de deelnemer met instemming van de partner op de pensioendatum ervoor heeft gekozen af te zien van inkoop van Collectief variabel partnerpensioen. In dat geval wordt er geen Partnerpensioen na de pensioendatum uitgekeerd. Bij overlijden van de partner op of na uw pensioendatum vervalt de aanspraak op Collectief variabel partnerpensioen. Een eventuele nieuwe partner kan hier geen aanspraak op maken. Indien er geen nabestaanden zijn valt het kapitaal vrij ten gunste van de kring.
Percentage wezenpensioen op risicobasis	Percentage van de pensioengrondslag tussen 0,070% en 0,263%
Uitkering wezenpensioen	Eindleeftijd van het wezenpensioen is 18 jaar, met een verlenging tot 27 jaar bij arbeidsongeschikte of studerende kinderen. Het pensioen wordt verdubbeld bij volle wezen.
Wezenpensioen(systeem)	Voor alle deelnemers wordt een wezenpensioen op risicobasis verzekerd op basis van het onbepaalde-kind-systeem. Bij overlijden na uitdiensttreding en vóór de pensioendatum is er geen aanspraak op een wezenpensioen op risicobasis. Het opgebouwde pensioenkapitaal wordt dan gebruikt om een uitkering aan te kopen voor een partner- en/of wezenpensioen, voor zover dat mogelijk is binnen de fiscale kaders van de Wet op de Loonbelasting 1964.
Vaste stijging partner- en wezenpensioen	Op het ingegane levenslang risicopartnerpensioen en wezenpensioen kan een jaarlijkse vast stijging worden meeverzekerd.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid van 35% of meer is er sprake van premievrije voortzetting op basis van zes klassen. De vrijstelling is gelijk aan de DC-premie en volgt de staffel. Na verlening van (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling wordt de verwerving van aanspraken op partner- en wezenpensioen op risicobasis vóór de Pensioendatum (gedeeltelijk) voortgezet.
ANW Pensioen	Keuze werkgever: wel of geen ANW-pensioen. In geval van ANW-pensioen is er een keuze tussen verplicht voor alle deelnemers of vrijwillige keuze deelnemer. De aanspraak bedraagt [25%, 50%, 75%, 100% of 8/7 van] de ANW-uitkering. Het maximum voor 2022 is € 18.515. De deelnemer, die na beëindiging van de deelneming recht heeft op een uitkering op grond van de Werkloosheidswet, behoudt gedurende de periode dat hij de uitkering ontvangt, aanspraak op ANW-pensioen ten behoeve van zijn partner.

Betreft	Invulling
Vaste stijging ANW-pensioen	Op het ingegane ANW-pensioen kan een jaarlijkse vaste stijging worden meeverzekerd.
Premievrijstelling van ANW-pensioen bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid van 35% of meer wordt het verplicht ANW-pensioen geheel of gedeeltelijk voortgezet op basis van zes klassen. Is er sprake van een vrijwillig ANW-Pensioen, dan wordt deze aanspraak alleen (volledig) premievrij voortgezet als het Pensioenfonds de deelnemer volledige vrijstelling van premiebetaling heeft verleend.

Opbouwfase

De pensioenpremie wordt gestort op de pensioenbeleggingsrekening van de deelnemer. Deze premies worden belegd en vormen een pensioenkapitaal. Op de pensioendatum komt dit kapitaal beschikbaar voor een pensioenuitkering. Met het pensioenkapitaal koopt de deelnemer een ouderdomspensioen en mogelijk ook een partnerpensioen.

In de beschikbare premieregeling wordt het pensioenkapitaal belegd volgens het door de deelnemer gekozen individuele Life cycle profiel:

- Life cycle defensief, Vast Pensioen
- Life cycle neutraal, Vast Pensioen
- Life cycle neutraal, Variabel Pensioen
- Life cycle offensief, Variabel Pensioen

Maakt de deelnemer geen keuze, dan wordt automatisch belegd in de Life cycle neutraal, Vast Pensioen.

De beleggingsrisico's en -rendementen komen voor rekening van de deelnemer. Zie ook Beleggingsbeleid Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Uitkeringsfase

Als een deelnemer met pensioen gaat, heeft hij de keuze voor een variabel of een vast pensioen. De (voorlopige) keuze hiervoor maakt hij in het jaar dat hij 58 wordt. Maakt de deelnemer geen keuze op 58 jarige leeftijd, dan wordt automatische belegd in het Doorbelegcollectief. Op de pensioendatum maakt de deelnemer een definitieve keuze.

Variabel pensioen in Doorbelegcollectief

Vanaf de 58-jarige leeftijd wordt in 10 stappen het opgebouwde pensioenkapitaal en de premies aangewend voor de geleidelijke inkoop van een (uitgestelde) pensioenuitkering vanaf de pensioendatum in een Doorbelegcollectief. Het financiële resultaat van het Doorbelegcollectief in enig jaar wordt gespreid over een periode van 5 jaar verwerkt. De ingegane en de opgebouwde aanspraken op het variabel pensioen worden dus in gelijke stappen aangepast. Door deze spreiding neemt het risico op een grote wijziging in de hoogte van het pensioen af.

Vast pensioen

Kiest een deelnemer vanaf 58-jarige leeftijd (voorlopig) voor een vast pensioen dan verandert er tot de pensioendatum niets. De deelnemer blijft pensioenkapitaal opbouwen en beleggen volgens het eerder gekozen Life cycle. De deelnemer heeft dan op de pensioendatum de keuze om het pensioenkapitaal over te dragen naar een verzekeraar, voor de aankoop van een vast (gegarandeerd) pensioen ('shoprecht'). De Lifecycles Defensief en Neutraal Vast zijn hierop afgestemd.

Overgangsregeling

Vanwege de geringe omvang van de pensioenuitkeringen is het doorbelegcollectief in 2022 nog niet actief. De deelnemer met een pensioenaanspraak in Collectiviteitkring 1 kan het op de pensioeningangsdatum opgebouwde pensioenkapitaal in Collectiviteitkring Flexibele regeling aanwenden voor de aankoop van ouderdomspensioen in Collectiviteitkring 1.

Premiebeleid

Voor de financiering van de pensioentoezegging brengen wij maandelijks de feitelijke premie in rekening bij de werkgevers, uitgaande van de geldende premiegrondslagen.

Kostendekkende premie

We stellen jaarlijks een kostendekkende premie vast zoals bedoeld in artikel 128 van de Pensioenwet op basis van de volgende elementen:

1. De actuarieel benodigde premie voor de nominale pensioenopbouw en risicodekkingen; en
 2. Een solvabiliteitsopslag ter grootte van het procentuele vereist eigen vermogen; en
 3. Een opslag voor uitvoeringskosten; en
 4. De actuarieel benodigde premie voor toeslagen.
- Onderdeel 1 betreft de volgende onderdelen:
 - De premiestortingen verminderd met een opslag voor een bijdrage aan het minimaal vereist eigen vermogen en een opslag voor de bijdrage aan het weerstandvermogen;
 - De risicopremies inzake overlijden en arbeidsongeschiktheid verminderd met de opslag voor een bijdrage aan het minimaal vereist eigen vermogen en een opslag voor de bijdrage aan het weerstandvermogen;
 - Onderdeel 2 wordt berekend als de procentuele omvang van het minimaal vereist eigen vermogen per de start van het kalenderjaar, vermenigvuldigd met onderdeel 1.
 - Onderdeel 3 wordt bepaald als de jaarlijkse uitvoeringskosten, onder aftrek van de vrijgevallen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten als gevolg van uitkeringen.
 - Onderdeel 4 is niet van toepassing aangezien de regeling geen voorwaardelijke onderdelen kent.

Gedempte kostendekkende premie

Gezien het karakter van de regeling passen we in Collectiviteitkring Flexibele regeling geen demping van de kostendekkende premie toe. Ook voor de herverzekeringsopgaves aan de herverzekeraar hanteren we de DNB-rentetermijnstructuur. Dit sluit aan bij de wens om het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico volledig te herverzekeren.

Feitelijke premie

De totale premie die de werkgevers zijn verschuldigd aan het pensioenfonds stellen we vast op basis van de premiestaffel, het aantal deelnemers en de leeftijd en hoogte van het pensioengevend salaris van de deelnemers. De totale premie voor een deelnemer aan de pensioenregeling stellen we maandelijks per de eerste dag van de maand als volgt vast:

1. Aan de hand van de premietabel stellen we een beschikbare premie vast. In deze premie is inbegrepen een opslag voor een bijdrage aan het minimaal vereist eigen vermogen en een opslag voor bijdrage aan het weerstandvermogen;
2. De premie als vastgesteld onder 1) verhogen we met een risicopremie voor overlijdensrisico, een risicopremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de periodieke administratiekosten;
In de premies voor overlijdensrisico en voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid houden we rekening met een opslag voor een bijdrage aan het minimaal vereist eigen vermogen en een opslag voor bijdrage aan het weerstandvermogen.

De premie die we toetsen aan de (gedempte) kostendekkende premie is de feitelijke premie minus de opslag voor het weerstandsvermogen.

Toeslagbeleid

De pensioenregeling betreft een beschikbare premieregeling. We verlenen geen toeslagen op de pensioenkapitalen. Een stijging van de hoogte van een ingegane uitkering beschouwen we niet als een toeslag.

Vaste procentuele stijging Partner- en Wezenpensioen op risicobasis

Aangesloten werkgevers kunnen kiezen voor een vaste procentuele stijging van het partner- en wezenpensioen op

risicobasis. De jaarlijkse stijging is dan onvoorwaardelijk. Voor de eerste keer stijgt de uitkering van het partner- en wezenpensioen op risicobasis op 1 januari volgend op de ingangsdatum.

Vaste procentuele stijging verplicht of vrijwillig ANW-pensioen op risicobasis

Aangesloten werkgevers kunnen kiezen voor een vaste procentuele stijging van het ANW-pensioen op risicobasis. De jaarlijkse stijging is dan onvoorwaardelijk. Voor de eerste keer stijgt de uitkering van het ANW-pensioen op risicobasis op 1 januari volgend op de ingangsdatum.

Wijzigingen reglementen en uitvoeringsovereenkomst

In 2022 hebben we het pensioenreglement van Collectiviteitkring Flexibele regeling aangepast.

Voor Flexwerkers bij De Efteling wordt uitgegaan van een 12-maandsmiddeling van het parttimepercentage in geval van overlijden en arbeidsongeschiktheid. Flexwerkers werken van maand tot maand wisselende uren. Door de reglementswijziging wordt voorkomen dat er in geval van overlijden of bij arbeidsongeschiktheid geen uitkering is omdat de deelnemer in die maand toevallig niet gewerkt heeft.

Weerstandsvermogen

Het weerstandvermogen voor Collectiviteitkring Flexibele regeling bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat wij moeten aanhouden om de bedrijfsrisico's te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Collectiviteitkring Flexibele regeling en het telt ook niet mee in de balans van Collectiviteitkring Flexibele regeling. Periodiek toetsen we of door wijziging van het pensioenvermogen een overschot of tekort voor Collectiviteitkring Flexibele regeling ontstaat. Hierna vindt eventueel aanzuivering van het saldo plaats.

Financiële positie

Financiële positie

Bij een DC-regeling is de hoogte van de pensioenuitkering afhankelijk van de betaalde premie en de daarmee behaalde beleggingsopbrengsten. Pas bij pensioneren wordt de hoogte van de pensioenuitkering vastgesteld. De werkgevers en werknemers spreken af hoeveel premie er wordt ingelegd en de deelnemer bepaalt hoe de premie wordt belegd. Bij DC-regelingen staat de uitkering niet vast en liggen de risico's bij de deelnemer.

Vereist eigen vermogen en minimaal vereist eigen vermogen

Omdat Collectiviteitkring Flexibele regeling geen beleggingsrisico loopt, is het vereist eigen vermogen gelijk aan nihil. Daar de kring geen vereist eigen vermogen hoeft aan te houden is er geen herstelplan van toepassing.

Wel dient een buffer ter dekking van het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) te worden aangehouden. Het MVEV omvat een buffer voor algemene en verzekeringstechnische risico's. De aan te houden buffers voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico sluiten niet aan bij de situatie zoals die geldt in deze kring. Enerzijds omdat het om een startende kring gaat en het risicokapitaal derhalve relatief hoog is. Dit zal snel afnemen als er premie wordt ingelegd. Anderzijds omdat de risico's volledig als rente zijn herverzekerd. Als gevolg van de herverzekering loopt de kring voor overlijden en arbeidsongeschiktheid een zeer beperkt risico. Het resterende risico vloeit met name voort uit de solvabiliteit en continuïteit van de herverzekeraar. Het bestuur heeft daarom DNB verzocht ontheffing te verlenen voor het aanhouden van een buffer voor het verzekeringstechnische risico. DNB heeft het verzoek gedeeltelijk toegewezen. Dit houdt in dat wij bij de berekening van het MVEV de component overlijdensrisico ex artikel 11, vijfde lid van het Besluit FTK mogen maximeren op een niveau van 1,0% van de technische voorzieningen. Het MVEV komt eind 2022 uit op 2,75%.

Dekkingsgraad

Om te toetsen of we voldoen aan de eisen met betrekking tot het MVEV, stellen we een dekkingsgraad vast. Voor Collectiviteitkring Flexibele regeling geldt dat de beleidsdekkingsgraad gelijk gesteld mag worden aan de actuele dekkingsgraad. De actuele dekkingsgraad is per eind 2022 vastgesteld op 101,8%.

De beleidsdekkingsgraad voldeed ultimo 2022 niet aan de eis van het MVEV, waardoor de kring een dekkingstekort heeft. De beleidsdekkingsgraad lag voor het eerst per eind 2022 lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, waardoor de 5-jaars termijn, waarna de kring direct moet herstellen tot het MVEV, is ingegaan per 31 december 2022. Wanneer de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf jaar lager is dan de dekkingsgraad die behoort bij het MVEV, zullen we maatregelen moeten nemen. Dit is eind 2022 niet van toepassing.

Actuariële paragraaf

Premies

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de (ongedempte) kostendekkende premie worden gekwantificeerd. Gezien het karakter van de regeling wordt er geen demping van de kostendekkende premie toegepast. Ook voor de herverzekeringsopgaves aan de herverzekeraar hanteren we de DNB-rentetermijnstructuur. De samenstelling van de feitelijke en (ongedempte) kostendekkende premie hebben we opgenomen in onderstaande tabel. Voor verdere details verwijzen we naar de toelichting op de premiebaten in de jaarrekening.

Kwantificering feitelijke en kostendekkende premie over 2022

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Premiebijdragen van deelnemers:		
-te beleggen premie	7.965	7.965
-risicopremie overlijden	225	222
-risicopremie arbeidsongeschiktheid	292	288
-kosten	129	129
-buffer	219	142
Totaal	8.830	8.746
Saldo in rekening gebrachte en kostendekkende premie	-84	

De feitelijke premie voldeed in 2022 niet aan de eis van kostendekkendheid. In 2022 is in de premie een MVEV-opslag gehanteerd van 1,8%, terwijl het MVEV eind 2022 nog uitkwam op 2,75%. Doordat Collectiviteitkring Flexibele regeling een startende kring is en het vermogen in de kring toeneemt, zal het MVEV de komende tijd dalen. Verwachting is dat het MVEV eind 2023 uit zal komen op 1,8% en dat dan wordt voldaan aan het MVEV en de premie kostendekkend is.

Ontwikkeling voorziening

In onderstaande tabel geven wij het verloop van de voorziening voor risico deelnemers weer.

Ontwikkeling voorziening Pensioenking CKF risico deelnemers in 2022

Omschrijving	Voorziening
Stand per 1 januari	-
Premiebijdragen	7.965
Inkomende waardeoverdrachten	-
Uitgaande waardeoverdrachten door pensionering en uitdiensttreding	-16
Overlijden	-1
Resultaat kosten	-
	-
Beleggingsresultaten	-359
Onverklaard	2
Stand per 31 december	7.591

Voor de voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers worden geen actuariële grondslagen vastgesteld aangezien die voorzieningen gelijk zijn aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers. Het pensioenkapitaal is gelijk aan de ingelegde premies vermeerderd of verminderd met de betreffende rendementen.

In onderstaande tabel hebben wij het verloop van de technische voorzieningen behorden bij de ingegane uitkeringen opgenomen.

Ontwikkeling voorziening Pensioenfonds CKF risico fonds in 2022

Ontwikkeling van de technische voorzieningen	2022
Technische voorzieningen einde vorig boekjaar	-
Wijziging technische voorzieningen huidige uitkeringen	-
Actuarieel benodigd voor nieuwe uitkeringen	1
Toevoeging i.v.m. kosten	-
Technische voorzieningen einde boekjaar	1
Herverzekerde voorziening	1
Saldo technische voorzieningen einde boekjaar	0

In Collectiviteitkring Flexibele regeling is het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig herverzekerd. Bij overlijden en bij arbeidsongeschiktheid vindt een periodieke uitkering plaats van de herverzekeraar. De voorziening voor risico fonds wijkt af van het herverzekeringsdeel vanwege de dotatie aan het weerstandsvermogen en het eigen vermogen. Deze onderdelen worden ook van de herverzekeraar ontvangen, waardoor deze voorziening (in hele euro) hoger is.

Oordeel certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft geconcludeerd dat de technische voorzieningen, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend zijn vastgesteld. Hij constateert dat het eigen vermogen van Collectiviteitkring Flexibele Regeling op de balansdatum hoger is dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar lager is dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. In zijn verklaring geeft hij aan dat er wordt voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikelen 129 (premiëkorting) en artikel 131 (minimaal vereist eigen vermogen). Hij geeft aan dat de ontvangen premie is lager

dan de kostendekkende premie, daarmee is impliciet premiekorting verleend zonder dat aan de voorwaarden uit artikel 129 is voldaan. Het aanwezig eigen vermogen is lager dan het minimaal vereist eigen vermogen. Daarmee is niet voldaan aan artikel 131. Hij merkt in relatie tot het niet voldoen aan deze artikelen op dat de gehanteerde solvabiliteitsopslag in de feitelijke premie lager is dan het huidig niveau van het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. De gehanteerde solvabiliteitsopslag in de feitelijke premie zal in de nabije toekomst echter naar verwachting wel toereikend zijn, aangezien het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen naar verwachting in komende jaren (relatief fors) zal afnemen vanwege de verwachte toename van de pensioenkapitalen. Dat zal er naar verwachting ook toe leiden dat het aanwezig eigen vermogen boven het minimaal vereist eigen vermogen zal uitstijgen zonder dat aanvullende maatregelen hiervoor nodig zijn.

De beleidsdekkingsgraad van Collectiviteitkring Flexibele Regeling op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, maar lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. De vermogenspositie van Collectiviteitkring Flexibele Regeling is naar zijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De verklaring van de certificerend actuaaris is opgenomen in de Actuariële verklaring Collectiviteitkring Flexibele Regeling.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeleid Collectiviteitkring Flexibele regeling

In 2022 zijn we een nieuwe kring gestart, de Collectiviteitkring Flexibele regeling. De kring voert een beschikbare premieregeling uit voor haar deelnemers.

Risicohouding

De ambitie en de risicobereidheid van de deelnemer zijn leidend bij de vaststelling van de lifecycle waarin de deelnemer participeert. Daarom wordt informatie van de deelnemer ingewonnen over de financiële positie, doelstellingen en risicobereidheid in de opbouw- en uitkeringsfase.

Bij aanvang en daarna periodiek worden deelnemers gewezen op het belang de profielwijzer in te vullen en ook opgeroepen dit te doen. Met een aantal toetsvragen wordt hier de risicobereidheid van een deelnemer in kaart gebracht (risicoprofiel), alsmede zijn voorkeur voor een stabiele of variabele uitkering. Op basis hiervan wordt de deelnemer dan in een daarop passende lifecycle geplaatst. Er is een standaard lifecycle (default) vastgesteld waarin deelnemers die geen beleggingskeuzes maken worden opgenomen. Deze is gericht op het aankopen van een variabele uitkering in de uitkeringsfase.

In totaal zijn er vier lifecycles beschikbaar zoals hieronder wordt toegelicht.

Lifecycles

Voor de invulling van het vermogensbeheer bieden wij deelnemers vier lifecycles aan met uiteenlopende risicoprofielen:

1. Lifecycle profiel Offensief met een variabele uitkering op pensioendatum;
2. Lifecycle profiel Neutraal met een variabele uitkering op pensioendatum (default);
3. Lifecycle profiel Neutraal met een vaste uitkering op pensioendatum;
4. Lifecycle profiel Defensief met een vaste uitkering op pensioendatum.

Voor de inrichting van de vier lifecycles en de beleggingsmix voor de variabele uitkering gelden verschillende allocaties naar hiervoor beschikbare portefeuilles. De beschikbare portefeuilles zijn Rendementsportefeuille (RP), Vastrentende portefeuille (VRW) en Matchingportefeuille (MP). Elke lifecycle bestaat uit 16 leeftijdsgroepen. Deze zijn als volgt verdeeld per leeftijd per lifecycle:

DEFENSIEF, VASTE UITKERING – ASSET ALLOCATIE (%)

PORTEFEUILLE	<53	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67
Rendementsportefeuille	80.0	75.0	70.0	65.0	60.0	55.0	50.0	45.0	40.0	35.0	30.0	25.0	20.0	15.0	10.0	5.0
Vastrentende portefeuille	20.0	21.9	23.7	25.6	27.5	29.4	31.2	33.1	35.0	36.9	38.7	40.6	42.5	44.4	46.2	48.1
Matchingportefeuille	0.0	3.1	6.3	9.4	12.5	15.6	18.8	21.9	25.0	28.1	31.3	34.4	37.5	40.6	43.8	46.9

NEUTRAAL, VASTE UITKERING – ASSET ALLOCATIE (%)

PORTEFEUILLE	<53	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67
Rendementsportefeuille	90.0	84.4	78.7	73.1	67.5	61.9	56.3	50.6	45.0	39.4	33.7	28.1	22.5	16.9	11.3	5.6
Vastrentende portefeuille	10.0	12.5	15.0	17.5	20.0	22.5	25.0	27.5	30.0	32.5	35.0	37.5	40.0	42.5	45.0	47.5
Matchingportefeuille	0.0	3.1	6.3	9.4	12.5	15.6	18.7	21.9	25.0	28.1	31.3	34.4	37.5	40.6	43.7	46.9

NEUTRAAL, VARIABLE UITKERING – ASSET ALLOCATIE (%)

PORTEFEUILLE	<53	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67
Rendementsportefeuille	90.0	86.6	83.1	79.7	76.3	72.8	69.4	65.9	62.5	59.1	55.6	52.2	48.7	45.3	41.9	38.4
Vastrentende portefeuille	10.0	10.9	11.9	12.8	13.7	14.7	15.6	16.6	17.5	18.4	19.4	20.3	21.3	22.2	23.1	24.1
Matchingportefeuille	0.0	2.5	5.0	7.5	10.0	12.5	15.0	17.5	20.0	22.5	25.0	27.5	30.0	32.5	35.0	37.5

OFFENSIEF, VARIABLE UITKERING – ASSET ALLOCATIE (%)

PORTEFEUILLE	<53	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67
Rendementsportefeuille	100.0	95.9	91.9	87.8	83.7	79.7	75.6	71.6	67.5	63.4	59.4	55.3	51.3	47.2	43.1	39.1
Vastrentende portefeuille	0.0	1.6	3.1	4.7	6.3	7.8	9.4	10.9	12.5	14.1	15.6	17.2	18.7	20.3	21.9	23.4
Matchingportefeuille	0.0	2.5	5.0	7.5	10.0	12.5	15.0	17.5	20.0	22.5	25.0	27.5	30.0	32.5	35.0	37.5

Portefeuilleconstructie

Bij de invulling van de beleggingsportefeuille voeren we een kwalitatief hoogwaardig beleggingsbeleid. We zorgen voor een goede spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en debiteuren. Bij de afdekking van rente- en valutarisico, alsook bij specifieke beleggingscategorieën, vormen beleggingsrichtlijnen het uitgangspunt voor het te voeren beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze beleggingsrichtlijnen zijn leidend bij het selecteren en monitoren van operationele vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen.

De portefeuilleconstructie optimaliseert de allocatie naar vermogenscategorieën binnen de portefeuilles op basis waarvan de volgende samenstelling is vastgesteld:

Rendementsportefeuille

De doelstelling van de Rendementsportefeuille is om extra rendement te genereren ten behoeve van het verhogen van de pensioenkapitalen van de deelnemers. Daarbij wordt gestreefd naar een gediversifieerd samengestelde portefeuille die grote eenzijdige risico's tracht te vermijden. De strategische verdeling en benchmark is als volgt:

Strategisch beleid

Categorie	Norm benchmark
Aandelen ontwikkeld	
Wereldwijd	48% MSCI World Index
Europa	12% MSCI Europe Index
Aandelen opkomend	
Wereldwijd	15% MSCI Emerging Markets Index
Niet-genoteerd vastgoed	
Europa	10% MSCI Dutch Residential Property Index
Genoteerd vastgoed	
Wereldwijd	5% FTSE EPRA/NAREIT Developed Index
Vastrentende waarden hoogrentend	
Hoogrentende bedrijven	5% ICE BofML Global High Yield Index
Hoogrentende landen	5% 50% JPM EMBI Global Diversified Index / 50% JPM GBI-EM Global Diversified Index
Liquiditeiten	

Voor beleggingen buiten de eurozone loopt de deelnemer valutarisico. Dit risico wordt binnen deze portefeuille voor de USD, GBP en JPY voor 75% afgedekt.

Vastrentende portefeuille

De waarde van de pensioeninkoop is gevoelig voor veranderingen in de rente. De doelstelling van de Vastrentende portefeuille is om een deel van de rentegevoeligheid af te dekken. Daarnaast is de doelstelling om met een beperkt risico extra rendement te genereren conform het vastgestelde beleid binnen deze portefeuille. De strategische verdeling en benchmark is als volgt:

Strategisch beleid

Categorie	Norm benchmark
Hypothecaire leningen	50% ICE BofML Netherlands Government Index +1%
Bedrijfsobligaties	50% iBoxx Euro Corporates Index

Matchingportefeuille

De waarde van de pensioeninkoop is gevoelig voor veranderingen in de rente. De doelstelling van deze portefeuille is om een deel van dat renterisico af te dekken. De doelstelling van het mandaat is om de benchmark op een passieve wijze te volgen via beleggingen in liquide, goed verhandelbare obligaties. De strategische verdeling en benchmark is als volgt:

Strategisch beleid

Categorie	Norm Benchmark
Staatsobligaties	100% ICE BofML AAA-AA 15+ Year Government Bond Index

Opbouwfase

De beschikbare premie wordt maandelijks toegevoegd aan het pensioenkapitaal van de deelnemer. Het pensioenkapitaal wordt volgens het door de deelnemer gekozen lifecycle belegd in onderliggende portefeuilles. Het is voor de deelnemer niet mogelijk om te kiezen voor 'vrij beleggen' ('opting out').

Uitkeringsfase

Binnen HNPF wordt het pensioenkapitaal in de uitkeringsfase standaard doorbelegd. Aan het pensioenkapitaal worden dan jaarlijks de pensioenuitkeringen onttrokken. De hiervoor genoemde lifecycles houden hier rekening mee. In de periode 10 jaar voorafgaande aan de reguliere pensioendatum wordt het opgebouwde pensioenkapitaal en premies aangewend voor de geleidelijke inkoop van een (uitgestelde) pensioenuitkering vanaf de pensioendatum in een Doorbelegcollectief. Die inkoop vindt plaats in 10 jaarlijkse stappen.

De deelnemer heeft de keuze om op de pensioendatum het pensioenkapitaal over te dragen naar een verzekeraar, voor de aankoop van een vast (gegarandeerd) pensioen ('shoprecht'). De Lifecycles Defensief en Neutraal Vast zijn hierop afgestemd.

Indien de deelnemer niet heeft gekozen voor een vast pensioen bij een verzekeraar, dan zal in de toekomst het pensioenkapitaal collectief worden (door)belegd in het Doorbelegcollectief. Het financiële resultaat van het Doorbelegcollectief in enig jaar wordt gespreid over een periode van 5 jaar verwerkt. Gedurende deze spreidingsperiode van 5 jaar worden alleen de ingegane rechten en de opgebouwde aanspraken op het variabel pensioen in gelijke stappen aangepast van de bij aanvang van de spreidingsperiode tot het Doorbelegcollectief behorende personen.

De pensioenuitkeringen (ouderdomspensioen en partnerpensioen) worden vanuit dit Doorbelegcollectief verricht. Dit betreft een variabel pensioen, dit wil zeggen het pensioen wordt jaarlijks verhoogd of verlaagd. Deze verhoging of verlaging is afhankelijk van het financiële resultaat van het Doorbelegcollectief in het voorgaande kalenderjaar. Het Doorbelegcollectief hanteert een Collectieve Beleggingsmix. Vanaf de startdatum van het Doorbelegcollectief geldt dat de Collectieve Beleggingsmix als volgt is vormgegeven: 35% Rendementsportefeuille, 25% Vastrentende portefeuille en 40% Matchingportefeuille. Vanwege de geringe omvang van de pensioenuitkeringen was het uitkeringscollectief in 2022 nog niet actief. Ingegane pensioenuitkeringen worden tot dat moment ingekocht bij Collectiviteitkring 1.

Ontwikkelingen op de financiële markten

Terugblik markten 2022

In 2022 werden financiële markten vooral gedreven door rente, inflatie en de oorlog in Oekraïne. Het jaar begon met oplopende inflatie als gevolg van de heropening van economieën na de corona lockdowns. Centrale banken hadden reeds aangekondigd het verruimende monetaire beleid te gaan draaien.

In februari 2022 ontvouwde zich het donkere scenario van een oorlog in Europa en viel Rusland Oekraïne binnen. Dat leidde tot sterke prijsstijgingen van grondstoffen over een breed front. Olie, gas en nikkel, maar ook graanprijzen lieten door aanvoerproblemen of boycot maatregelen sterke prijsstijgingen zien. Energieprijzen, en dan vooral de gasprijzen in Europa, schoten omhoog, waardoor de inflatie niveaus bereikte die in decennia niet meer gezien waren. Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden hadden hun weerslag op de economische groei. Waar veel landen aan het begin van het jaar nog rugwind hadden van heropening na lockdowns, werden vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 de negatieve effecten van hoge inflatie en oplopende rentes zichtbaar. Inflatieniveaus wereldwijd bereikten piekniveaus van boven de 10% in de VS en Europa.

Het vertrouwen onder producenten nam af alsook het vertrouwen onder consumenten. De koopkracht van consumenten daalde doordat loongroei de hoge inflatie niet kon bijbenen. De weerslag hiervan op consumptiegroei wakkerde de vrees voor een recessie aan. Ook coronabesmettingsgolven en lockdowns in China, alsmede grote problemen in de Chinese vastgoedsector, droegen bij aan het lagere wereldwijde groeitempo. Dankzij een surplus aan besparingen die gezinnen tijdens de coronapandemie hadden opgebouwd, krappe arbeidsmarkten en heropeningseffecten, bleef de groei wel positief. Richting het einde van het jaar begon de inflatie in de VS te dalen, terwijl die in de eurozone nog hoog bleef. Door een milde winter en goed gevulde gasvoorraden daalden Europese gasprijzen weer snel in de laatste maanden van 2022.

Centrale banken, en dan vooral het Amerikaanse stelsel van centrale banken ('de Fed'), hielden lang vol dat de oplopende inflatie tijdelijk zou zijn. Maar in 2022 maakten zij een enorme draai, waarbij inflatiebestrijding prioriteit kreeg. De Fed bouwde haar obligatieopkoopprogramma versneld af, verhoogde de rente van maart tot december 2022 met maar liefst 4,25 procentpunt, en besloot daarnaast vanaf juni de omvang van haar balans af te bouwen.

De Europese Centrale Bank (ECB) bouwde ook haar obligatieopkoopprogramma in 2022 af. Die operatie was in juli gereed. Het beleid van de ECB is steeds geweest om eerst de opkoopprogramma's af te bouwen en daarna pas de rente te verhogen. Gedwongen door hoge inflatie, zag de ECB zich genoodzaakt om de renteverhoging in juli al een maand van tevoren aan te kondigen. Deze was met 0,5 procentpunt ook hoger dan verwacht. Daarna volgden nog renteverhogingen met in totaal 2 procentpunten tot het einde van het jaar. Door hoge inflatie en agressieve centrale banken liepen kapitaalmarktrentes gedurende 2022 snel op.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar met circa 6% versus de euro onder invloed van de sneller oplopende renteniveaus in de VS en het tekort op de lopende rekening van de eurozone door de hoge energieprijzen in Europa. Het Britse pond, de Japanse yen en de Chinese renminbi daalden in waarde ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Oplopende inflatiecijfers en renteniveaus gaven druk op aandelenkoersen gedurende het jaar. Bedrijfswinsten bleven nog op peil doordat bedrijven de opgelopen prijsniveaus over het algemeen konden doorberekenen in hun prijzen. Hierdoor konden winstmarges van bedrijven stand houden.

De wereldwijde aandelenindex daalde in 2022 in euro's gemeten met bijna 13%. De sterkere dollar heeft deze daling voor de eurobelegger wat verzacht. Sectoraal waren de verschillen groot. Groeisectoren als informatietechnologie en communicatiediensten werden door de oplopende renteniveaus relatief hard geraakt. Aan de andere kant deed de energiesector het juist goed, aangezien deze kon profiteren van de oplopende olie- en gasprijzen en de onzekerheid die op energiemarkten ontstond na de inval van Rusland in Oekraïne.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten bleven in 2022 achter bij ontwikkelde markten en moesten een verlies incasseren van bijna 15%. Naast lagere vraag naar goederen in het algemeen en microchips in het bijzonder, wat met name impact had op bedrijven in Taiwan en Zuid-Korea, was het slechte beursjaar in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten problemen in de vastgoedsector en het strenge zero-covid beleid aandelenkoersen onder druk zetten. Het strenge zero-covid beleid werd door de Chinese overheid aan het einde van het jaar onverwacht versoepeld, waardoor aandelenmarkten met stijgende beurskoersen anticipeerden op een heropening van de Chinese economie. Dit kon de opgelopen schade in aandelenkoersen die gedurende het jaar was ontstaan echter niet meer goedmaken.

Onroerend goed

Ook vastgoed had het moeilijk in 2022. Ondanks de koppeling die huren met inflatie kennen, kregen de opgelopen renteniveaus de overhand op de waardeontwikkelingen binnen vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was deze, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. In de tweede jaarhelft viel al een voorzichtige daling waar te nemen bij niet-beursgenoteerd vastgoed indices met name voor de sector kantoren. Bij kantoren is er nog altijd onduidelijkheid rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, waarbij de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen. In het vierde kwartaal van 2022 zagen we verdere afwaarderingen bij niet-beursgenoteerd vastgoed. Dit zal de komende kwartalen leiden tot verdere druk op waarderingen.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben gedurende het jaar het monetaire beleid telkens verscherpt. Tegenvallende en hogere inflatiecijfers dwongen de centrale banken harder in te grijpen. De Fed bouwde haar opkoopprogramma af en verhoogde in zeven stappen de rente met 425 basispunten. De ECB was wat terughoudender, maar bouwde haar PEPP-opkoopprogramma af en verhoogde de rente met 250 basispunten.

Renteniveaus kenden een volatiel verloop in 2022 doordat financiële markten zich moesten aanpassen aan hoger dan verwachte inflatieniveaus en de reacties van centrale banken hierop. Per saldo stegen kapitaalmarktrentes wereldwijd fors. Dit leidde tot een ware 'bear market' op obligatiemarkten met ongekende verliezen. Ook was er in 2022 sprake van een sterker invers worden van de yieldcurve. De stijging op de kortere looptijden was significant groter ten opzichte van de langere looptijden. Zo steeg de 10-jaars swaprente met 290 basispunten, van een niveau

van 0,30% per eind 2021 naar 3,20% per eind 2022, terwijl de 50-jaars swaprente met 171 basispunten steeg, van een niveau van 0,34% per eind 2021 naar 2,05% per eind 2022.

De Duitse tienjaars rente steeg in 2022 van -0,2% naar +2,6%. De Europese AAA-staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -18,5% zien. Ook kredietopslagen liepen gedurende het jaar op door verslechterende economische vooruitzichten. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,2%. Hypotheken en de meer conjunctuurgevoelige high yield bedrijfsobligaties lieten eveneens een negatief rendement zien.

Portefeuilleposities en rendementen

In de onderstaande tabel worden de posities en rendementscijfers getoond van de beleggingsportefeuilles, afgezet tegen de bijbehorende benchmarks.

2022	Marktwaaarde	Rendement Portefeuille (in%)	Rendement Benchmark (in %)
Matchingportefeuille	320	-17,5	-17,3
Rendementsportefeuille	6.390	-6,9	-7,1
Vastrentende portefeuille	881	-12,2	-12,1

In de Matchingportefeuille zijn staatsobligaties opgenomen die vooral meebewegen met de rente, zodat ze bijdragen aan het afdekken van het renterisico. In de Vastrentende portefeuille zijn hypotheek en investment grade bedrijfsobligaties opgenomen met als doel om een deel van de rentegevoeligheid af te dekken en daarnaast om met een beperkt risico extra rendement te genereren. In de rendementsportefeuille worden de overige categorieën opgenomen zoals aandelen, onroerend goed en hoogrentende obligaties. Deze zijn vooral gericht op extra rendement bovenop de risicovrije rente.

Matchingportefeuille: afdekking renterisico

De rente is sterk gestegen in 2022, waardoor het resultaat van zowel de matchingportefeuille (-17,5%) als de benchmark (-17,3%) flink negatief was. Dit is een gewenst resultaat want bedoeld om het effect van rentebewegingen op het toekomstige pensioen te beperken.

Rendementsportefeuille

In 2022 heeft de rendementsportefeuille een negatief beleggingsresultaat van -6,9% behaald in lijn met de benchmark. Ten opzichte van de benchmark is een licht positief relatief resultaat behaald van 0,2 procentpunt. Binnen deze portefeuille wordt belegd in aandelen, onroerend goed en hoogrentende obligaties. Deze beleggingen kenden forse verliezen over heel 2022 zoals uit onderstaande toelichting blijkt. Omdat de beleggingen van de kring zijn gestart in juni is het verlies beduidend lager uitgevallen.

Aandelen ontwikkelde en opkomende landen

Beleidsmatig hanteren we voor de categorie aandelen een regioverdeling met 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen. Binnen aandelen ontwikkelde landen is de strategische regioverdeling 50% Noord-Amerika, 40% Europa en 10% Pacific. De aandelenfondsen in de portefeuille streven MVB-doelen na zoals CO₂-reductie en specifieke 'Sustainable Development Goals' (SDG's). We verwijzen naar de paragraaf Maatschappelijk verantwoord beleggen voor een toelichting hierover.

Zowel aandelen ontwikkelde landen als opkomende landen kenden een moeilijk jaar in 2022. Aandelen van ontwikkelde landen lieten over heel 2022 een verlies zien van ca. 13% en van opkomende landen een verlies van ca. 15%.

Onroerend goed

De categorie vastgoed had het in 2022 moeilijk. Ondanks de langjarige koppeling van huren met inflatie hadden de opgelopen renteniveaus de overhand bij de waardeontwikkelingen van vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was

dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was die, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter.

Hoogrentende obligaties

Voor hoogrentende bedrijfsobligaties en staatsobligaties van opkomende landen was 2022 eveneens een moeilijk jaar. Beide categorieën lieten over heel 2022 een verlies zien van ca. 9%. Dat kwam door de duurdere dollar, oplopende grondstofprijzen, krappere financiële condities en afnemende wereldwijde groei.

Vastrentende portefeuille

De vastrentende portefeuille (bedrijfsobligaties en hypotheeklen) liet in 2022 een resultaat zien van -12,2% in lijn met de benchmark (-12,1%). Door de opgelopen rente waren de rendementen op de beleggingscategorieën hypotheeklen en bedrijfsobligaties in 2022 sterk negatief. Op zich is dat een ontwikkeling die zo is bedoeld, aangezien deze categorieën onderdeel zijn van de beperking van het renterisico. Bij hypotheeklen nam naast de opgelopen rentes ook de risicopremie op hypotheeklen toe, wat eveneens een negatief effect had op de waardeontwikkeling.

Valuta-afdekking

Voor Collectiviteitkring Flexibele regeling dekten we in 2022 het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% af. Zodra de euro sterker wordt ten opzichte van andere valuta, dan zullen die beleggingen omgerekend naar euro's in waarde dalen. Doordat het valutarisico voor 75% wordt afgedekt, wordt zo'n waardedaling grotendeels gedempt. In 2022 is de euro verzwakt ten opzichte van de dollar maar gestegen ten opzichte van het Britse pond en de Japanse yen. Gegeven de grotere blootstelling naar de US dollar, in vergelijking met het Britse pond en de Japanse yen, had de valuta-afdekking in 2022 een dempend effect op de waardeontwikkeling.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dat beleid gaat over de integratie van MVB-factoren in beleggingsbeslissingen, de dialoog met ondernemingen om gedragsverandering te bewerkstelligen (engagement), stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen en uitsluiting van bedrijven en landen. Op grond van ons MVB-beleid houden we in het beleggingsbeleid van Collectiviteitkring Flexibele regeling rekening met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

We hebben in 2022 verdere stappen ondernomen om het MVB-beleid te implementeren in de beleggingsportefeuille. Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hypotheeklen, hoogrentende bedrijven en -landen en staatsobligaties wordt belegd in oplossingen die rekening houden met ons MVB-beleid. Hiermee sluiten we beleggingen in controversiële wapens, tabak en bedrijven die in strijd met de United Nations Global Compact opereren of een slechte governance hebben uit.

CO₂-uitstoot

Broeikasgasuitstoot (zoals uitstoot van CO₂ en methaan) wordt weergegeven in CO₂e, waarbij de 'e' voor equivalenten staat. Dit betekent dat de impact van broeikasgassen wordt omgerekend naar tonnen CO₂. Hierna wordt ter vereenvoudiging alleen naar CO₂-uitstoot verwezen.

Het Greenhouse Gas Protocol is de meest gebruikte methodiek voor het berekenen van de uitstoot van broeikasgassen. In die methodiek worden drie zogenaamde scopes onderscheiden. Onder scope 1 vallen alle emissies die door bedrijven direct worden uitgestoten als gevolg van de eigen activiteiten. Scope 2 heeft betrekking op indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie, bijvoorbeeld van een elektriciteitsbedrijf. Als de uitstoot van andere leveranciers en afnemers ook wordt meegenomen (scope 3), dan ligt de voetafdruk een stuk hoger. De beschikbare en getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen.

CO₂-reductiedoelstelling

Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen hebben we een CO₂-reductiedoelstelling vastgesteld conform de Climate Transition Benchmark (CTB) van de Europese Unie. Dat houdt in dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille met 30% moet zijn verminderd ten opzichte van basisjaar 2019. Daarna geldt een reductiedoel van ten minste 7% per jaar. Aangezien de kring dit jaar is gestart, vergelijken we in

onderstaande tabel de CO₂-uitstoot met die van de benchmark van de portefeuille aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen.

2022	CO ₂ -uitstoot	Relatieve CO ₂ -voetprint
	scope 1 & 2	scope 1 & 2
portefeuille	235	36,9
benchmark	468	73,3
verbetering t.o.v. benchmark	49,7%	49,7%

In bovenstaande tabel wordt de relatieve CO₂-voetprint op basis van scope 1 en 2 weergegeven. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen weer. De tabel laat zien dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille ca. 50% lager is dan de benchmark, wat een aanzienlijke verbetering is ten opzichte van de benchmark.

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverstrekking over duurzaamheid. Ook pensioenfondsen vallen daaronder. Doel van de wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in onze beleggingsbeslissingen.

De pensioenregeling van Het Nederlandse Pensioenfonds kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen, of zogenaamd artikel 8-pensioenproduct onder de Europese SFDR-wetgeving, ofwel als een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De fondsen waarin de kring belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

Collectiviteitkring Flexibele regeling voldoet, afgezien van de categorie beursgenoteerd onroerend goed, aan een lichtgroen pensioenproduct ofwel een artikel 8-product. Een overzicht van de beleggingsfondsen is opgenomen in het hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38. Een kring specifiek overzicht nemen we op in het MVB-Jaarverslag 2022.

Wij gaan in 2023 verder met aanscherping en implementatie van het MVB-beleid, binnen diverse beleggingscategorieën. Onze plannen staan beschreven in de paragraaf over Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38.

Kostentransparantie

Voor de uitvoering van de regeling voor Collectiviteitkring Flexibele regeling maken we diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van vermogensbeheer. We vinden het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. Hieronder is in dat kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en Autoriteit Financiële Markten. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

Administratieve uitvoeringskosten

De administratieve uitvoeringskosten voor Collectiviteitkring Flexibele Regeling bedroegen voor 2022 € 124 duizend. Onder Compensatie kostenresultaat is verantwoord dat gedurende de opstartfase van Collectiviteitkring Flexibele

regeling het negatieve resultaat op kosten in deze kring gedragen wordt door de bedrijfsomgeving. Het bedrag voor de administratiekosten pensioenadministratie bedraagt € 734 duizend. Een deel hiervan zijn implementatiekosten, een deel jaarlijkse vaste kosten en deels is dit afhankelijk van het aantal actieve deelnemers. De controlekosten voor 2022 zijn € 65 duizend. De pensioenuitvoeringskosten zijn € 827 duizend.

Kenmerkend voor de pensioenregeling van Collectiviteitkring Flexibele Regeling blijkt dat de regeling een mindere mate van complexiteit in zich heeft, goed geautomatiseerd is en met goede service aan deelnemers wordt aangeboden. Gemiddeld genomen waren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in de APFmarkt € 402 in 2021, tegenover een gemiddelde in de totale pensioenmarkt van € 496 (van circa 200 pensioenfondsen). De pensioenuitvoeringskosten in 2022 van € 58 per (actieve) deelnemer en gepensioneerde ligt aan de onderkant van de (APF-)markt. Wij zijn van mening dat het kostenniveau past bij de opzet van Collectiviteitkring Flexibele Regeling.

Omschrijving	2022
Administratiekosten pensioenadministratie	734
Certificerend actuaaris	22
Adviserend actuaaris	23
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	43
Belanghebbendenorgaan	-
Verkiezingen belanghebbendenorgaan	-
Toezichtkosten (DNB/AFM)	-
Kosten Governance bestuur en bestuursbureau	3
Overige kosten	2
Subtotaal Pensioenuitvoeringskosten	827
Compensatie kostenresultaat	-703
Totaal	124
Berekening kosten per deelnemer:	2022
Aantal actieve deelnemers	2.234
Aantal pensioengerechtigden	-
Totaal aantal deelnemers	2.234
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	56

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 voor Collectiviteitkring Flexibele regeling zijn uitgekomen op € 20 duizend. Het gemiddeld belegd vermogen bedroeg in 2022 € 5,3 miljoen. Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de totale kosten vermogensbeheer 0,38%.

Na afstemming met de fiduciair over de kosten vermogensbeheer 2022 voor deze kring, is het bestuur van mening dat het niveau van de gerapporteerde kosten en de ontwikkeling daarvan gedurende het verslagjaar passend zijn bij de omvang en karakteristieken van het vermogen van deze kring. Het pensioenfonds heeft een verantwoord passief beleggingsbeleid, waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden.

Het bestuur wil een helder en transparant inzicht in de vermogensbeheerskosten die het fonds maakt. Om die reden zijn in dit jaarverslag de kosten inzichtelijk gemaakt, dit in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Het Nederlandse Pensioenfonds is met geen van haar vermogensbeheerders een overeenkomst aangegaan waarin de beheervergoeding geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het door de vermogensbeheerder behaalde beleggingsrendement. Het fonds kent daarom geen performance gerelateerde kosten. Daarnaast wordt ook niet belegd in de alternatieve categorieën hedgefondsen of grondstoffen. De kosten kunnen voor de verschillende vermogensbeheercategorieën worden onderverdeeld naar de volgende componenten:

2022	Beheerkosten en overige kosten	Transactie-kosten inclusief aan- en verkoop-kosten	Totaal	Procenten van het gemiddeld totaal belegd vermogen
Kosten per beleggingscategorie	Beheerkosten			
Vastgoed	1	0	1	0,03%
Aandelen	7	1	8	0,15%
Vastrentende waarden	3	1	4	0,06%
Overige beleggingen	0	0	0	0,00%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	11	2	13	0,24%
Kosten overlay (LDI-gerelateerde) beleggingen	0	0	0	0,00%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	11	2	13	0,24%
	Overige kosten			
Kosten vermogensbeheer bestuur en bestuursbureau	0		0	0,00%
Kosten fiduciair beheer	0		0	0,00%
Bewaarloon	7		7	0,14%
Advieskosten vermogensbeheer	0		0	0,00%
Overige kosten	0		0	0,00%
Totaal overige vermogensbeheerkosten	7		7	0,14%
Totaal kosten vermogensbeheer	18		20	0,38%

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties, die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Deze totale kosten zijn 0,38% in 2022.

De totale kosten vermogensbeheer van 0,38% in 2022 zijn onder te verdelen in drie componenten; (1) beheerkosten, (2) overige vermogensbeheerkosten en (3) transactiekosten:

- **Beheerkosten**

Het fonds belegt grotendeels in beleggingsfondsen. De beheerkosten zijn gebaseerd op basis van opgaves van deze beleggingsfondsen. Hierbij zijn per kwartaal de kosten bepaald alsof het gehele kwartaal conform kwartaaleinde belegd was. De transactiekosten zijn alle geschat. Op basis van in- en uitstapvergoedingen van de betreffende beleggingsfondsen afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen per kwartaal. Als maatstaf voor de beheerkosten is de Ongoing Charges Figure (OCF) van de beleggingsfondsen gebruikt. Deze is te vinden in de

jaarrekening of op factsheets. In alle gevallen is de meest recent gepubliceerde OCF gebruikt.

Naast deze kosten wordt een servicefee van 0,18% per jaar maandelijks afgerekend. Deze servicefee dekt de kosten van onder andere de beleggingsadministrateur en fiduciair manager.

De beheerkosten bedroegen in 2022 € 11 duizend ofwel 0,21% van het vermogen.

- Overige vermogensbeheerkosten

Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor de bewaarbank. Deze overige vermogensbeheerkosten bedroegen daarmee in 2022 € 7 duizend ofwel 0,14% van het vermogen.

- Transactiekosten

De transactiekosten bestaan uit gefactureerde toe- en uittredingskosten en aan- en verkoopkosten van individuele titels. De transactiekosten bedroegen in 2022 € 2 duizend ofwel 0,03% van het vermogen.

Totale kosten

De relatie tussen de verschillende kengetallen wordt in onderstaande tabel uitgewerkt.

Totale kosten ratio

	Bedrag	In % gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	124	2,33%
Vermogensbeheerkosten (excl. transactiekosten)	18	0,35%
Totale kosten	142	2,68%
Transactiekosten	2	0,03%

Risicomanagement

Risicohouding

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft de beschikbare premiereregeling ondergebracht in Collectiviteitkring Flexibele regeling. De risicohouding van Collectiviteitkring Flexibele regeling is mede gebaseerd op het Risicobereidheidsonderzoek zoals dat eind 2021 door Het Nederlandse Pensioenfonds is uitgevoerd.

Binnen Collectiviteitkring Flexibele regeling wordt de deelnemer verschillende lifecycles geboden die allemaal hun eigen beleggingsmix kennen. De ambitie en de risicobereidheid van de deelnemer zijn leidend bij de vaststelling van de lifecycle waarin de deelnemer participeert. Daarom wordt informatie van de deelnemer ingewonnen over de financiële positie, doelstellingen en risicobereidheid in de opbouwen uitkeringsfase.

Op basis hiervan kan de deelnemer afwijken van de default lifecycle (neutraal) en toetreden tot een van de drie lifecycles met een afwijkend profiel (defensief naar vast, neutraal naar variabel, neutraal naar vast, offensief naar variabel).

Er is een standaard lifecycle (adviesmix) vastgesteld waarin deelnemers die geen beleggingskeuzes maken worden opgenomen. Deze is gericht op het aankopen van een variabele uitkering in de uitkeringsfase.

Voor de bepaling van de risicohouding van Collectiviteitkring Flexibele regeling hanteert het fonds de volgende uitgangspunten:

- De regeling is eenvoudig van opzet en de keuzemogelijkheden zijn helder te communiceren met de deelnemers.
- De pensioenregeling is goed te administreren tegen marktconforme kosten.
- De hoogte van de uitkeringen is door de jaren heen stabiel en naar verwachting stijgend, zodat zicht is op aanpassingen aan de koopkrachtontwikkeling. De ingegane uitkeringen kunnen in enig jaar dalen, maar deze dalingen dienen beperkt te zijn, mede gelet op het verwacht dalend uitgavenpatroon.

- De beleggingsrisico's en biometrische risico's worden in de uitkeringsfase collectief gedeeld in het Doorbelegcollectief.
- Er is sprake van een geleidelijke overgang van de opbouwfase naar de uitkeringsfase in maximaal 10 jaar.
- De deelnemer heeft een opt-out mogelijkheid om de vaste uitkeringen elders onder te brengen.
- Tijdens de opbouwfase dienen de deelnemers een individuele keuze te kunnen maken voor leeftijdsafhankelijke beleggingsmixen (lifecycles).
- De premiestaffel is gebaseerd op de 38q staffel.

Risicomanagement

In paragraaf Integraal risicomanagement is het algemene risicomanagementproces beschreven. Dit proces is zowel op de stichting van toepassing als ook voor elke kring. Daar is eveneens het risicoraamwerk gebaseerd op FIRM/FOCUS beschreven met daarin de risico's gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau en worden hieronder toegelicht voor Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Financiële risico's

Binnen de kringen zijn financiële risico's geïdentificeerd gebaseerd op FIRM. De inschatting van het risico kan per kring verschillen op basis van de specifieke kenmerken van de betreffende kring. Met betrekking tot Collectiviteitkring Flexibele regeling gelden risicoschattingen per risico, waarbij het brutorisico de inschatting is vóór het treffen van beheersmaatregelen en de nettoinschatting geldt nadat beheersmaatregelen genomen zijn.

Ieder kwartaal vindt een Risk Control Self-Assessment plaats waarbij alle risico's beoordeeld worden op wijzigingen in de bruto inschatting en de werking van de beheersmaatregelen om naar netto risico's te komen.

Toelichting financiële risico's

Renterisico

De waarde van de pensioeninkoop is gevoelig voor veranderingen in de rente. De doelstelling van de Vastrentende Portefeuille is om een deel van de rentegevoeligheid af te dekken. Daarnaast is de doelstelling om met een beperkt risico's extra rendement te genereren conform het vastgestelde beleid binnen deze portefeuille.

De doelstelling van het mandaat is om de benchmark op een passieve wijze te volgen via beleggingen in liquide, goed verhandelbare obligaties.

We schatten het bruto risico in als "hoog" maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Valutarisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico op ongewenste effecten van fluctuaties in de koersen van vreemde valuta".

Dit risico is voor deelnemers beperkt. Het grootste gedeelte van de beleggingsportefeuille worden namelijk belegd in Euro's genoteerde waarden. Voor de beleggingen in aandelen en vastrentende waarden die zijn genoteerd in andere valuta dan de Euro, wordt een beleid gevoerd ter vermindering van het valutarisico. Op basis van het beleid wordt dit risico grotendeels afgedekt doordat Collectiviteitkring Flexibele regeling het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% afdekt.

We schatten het bruto risico in als "middel" maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Inflatierisico

Het inflatierisico ontstaat indien de dekkingsgraad onvoldoende is om de pensioenambitie van de deelnemers waardevast te houden. Dit risico wordt vooralsnog niet afgedekt.

We schatten het bruto risico in als "middel" en acceptabel.

Marktrisico

Dit is het risico als gevolg van het beleggen zelf en de ontwikkelingen op de financiële markten. Beleggingscategorieën met een relatief hoog risico, zoals zakelijke waarden, stijgen en dalen door omstandigheden in de markten waarin

wordt belegd. Dit risico wordt enerzijds geaccepteerd voor het behalen van rendement en anderzijds zo veel mogelijk beheerst door de beleggingen te spreiden over meerdere markten.

Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid van iedere collectiviteitkring en is vastgesteld op basis van een ALM-studie, goed huisvaderschap en gezond verstand. In de vermogensbeheerovereenkomsten is vastgelegd door welk partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden.

De vermogensbeheerovereenkomst legt in elk geval vast dat de vermogensbeheerder een intensievere informatievoorziening levert tijdens een financiële crisis. Daarnaast is vastgelegd in de overeenkomst dat de fiduciair beheerder het bestuur in samenwerking met de beleggingsadviescommissie alternatieve maatregelen biedt om schade en risico's tijdens een crisis te beperken.

De beleggingsrichtlijnen worden vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur en bevatten alle restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Monitoring van het marktrisico geschiedt door de beleggingsadviescommissie door middel van mandaten, limietmonitoring en periodieke rapportage.

We schatten het bruto risico in als "hoog" maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Liquiditeitsrisico

Collectiviteitkring Flexibele regeling van Het Nederlandse Pensioenfonds staat op verschillende manieren bloot aan liquiditeitsrisico. Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van Collectiviteitkring Flexibele regeling en liquide bezittingen van Collectiviteitkring Flexibele regeling groter zijn dan de uitgaven. Uit dien hoofde is het liquiditeitsrisico beperkt.

Hierbij gaat het erom of Collectiviteitkring Flexibele regeling tijdig aan zijn verplichtingen kan voldoen. Desalniettemin is de portefeuille deels belegd in dagelijks of wekelijks verhandelbare beleggingen, maar bestaat de portefeuille ook uit illiquide beleggingen. Periodiek wordt de waardering van deze illiquide beleggingen getoetst. Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met stress-scenario's en regelmatig wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Collectiviteitkring Flexibele regeling bij een zwaarweerscenario voldoende cash of een ander onderpand kan leveren.

Kredietrisico

Kredietrisico (ofwel tegenpartijrisico) is het risico dat tegenpartijen niet aan hun overeengekomen verplichtingen ten opzichte van Collectiviteitkring Flexibele regeling van Het Nederlandse Pensioenfonds kunnen voldoen. Collectiviteitkring Flexibele regeling van Het Nederlandse Pensioenfonds loopt kredietrisico in de beleggingsportefeuille door de staats- en bedrijfsobligaties waarin wordt belegd.

- Het Nederlandse Pensioenfonds neemt de volgende maatregelen om kredietrisico te beperken:
- Periodiek wordt geïnventariseerd met welke tegenpartijen Het Nederlandse Pensioenfonds zakendoet. Er wordt vastgesteld of en in welke mate een eventueel faillissement van deze partijen, of een samenloop van faillissementen, Collectiviteitkring Flexibele regeling van Het Nederlandse Pensioenfonds raakt.
- Voor de dienstverlening door vermogensbeheerders zijn standaardcontracten opgesteld ;
- Indien noodzakelijk worden per (soort) tegenpartij (en over het totaal) limieten vastgesteld op basis van een grondige analyse van de financiële situatie van Collectiviteitkring Flexibele regeling van Het Nederlandse Pensioenfonds.
- In rapportages en in de jaarrekening wordt een overzicht opgenomen van de grootste concentratierisico's.
- Het beleid omtrent kredietrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid.

Verzekeringstechnische risico's

Verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van de pensioenregeling. De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico, arbeidsongeschiktheidsrisico en het ANW-risico.

Collectiviteitkring Flexibele regeling van Het Nederlandse Pensioenfonds verzekert alleen risico's die het niet zelf kan dragen. De behoefte is dan het grootst op het gebied van nabestaandenpensioen (NP), premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVA) en ANW Pensioen.

De gewenste vorm van herverzekering voor NP, PVA en ANW Pensioen is principe een volledige herverzekering.

Vooruitblik 2023

Financiële markten

Waar in Europa in de herfst van 2022 nog een zware recessie werd verwacht, zijn de vooruitzichten verbeterd, met name door een sterke verbetering op de gasmarkt. Een zware recessie is minder waarschijnlijk geworden, maar een periode van lage tot licht negatieve groei ligt wel in het verschiet. De koopkracht van consumenten is in 2022 sterk uitgehold doordat loongroei behoorlijk achterbleef bij de inflatie. Maar de consumentenuitgaven hebben daar nog niet op gereageerd. Dit kwam met name door heropening na de coronapandemie, met het herstel in de uitgaven aan diensten. Voor 2023 wordt wel verwacht dat de lagere koopkracht druk op consumentenuitgaven zal geven. De renteverhogingen en krappere financiële condities zullen, met een vertraagde werking, druk op de economische groei blijven uitoefenen in het eerste deel van 2023. Het krappere beleid van de ECB doet zich al voelen in rentegevoelige sectoren als de huizenmarkt. Huizenprijzen dalen over een breed front. Dalende inflatie en een nog altijd krappe arbeidsmarkt, die bedrijven ervan weerhoudt ontslagrondes aan te kondigen, zullen de schade aan de economie beperken. Ook fiscale compensatieprogramma's van overheden, met als doel om de impact van hogere energiekosten voor consumenten te beperken, geven wat lucht.

In de VS is het momentum van de groei in het laatste kwartaal van 2022 afgenomen. Consumenten zijn voorzichtiger geworden nu vooral bij lagere inkomens de extra besparingen van tijdens de coronapandemie opgesoupeerd zijn. De agressieve renteverhogingen van de Fed hebben een duidelijk negatief effect op de huizenmarkt en rentegevoelige consumptieve bestedingen. De arbeidsmarkt vertoont voorzichtige tekenen van afkoeling, waarbij loongroei begint af te vlakken. Een recessie in de VS lijkt in de loop van 2023 onvermijdelijk.

De inflatie zal in de loop van 2023 verder gaan dalen. Eerst vooral aan de energie- en goederenkant, later ook in de dienstensector. Na nog enkele renteverhogingen kunnen centrale banken vanaf het voorjaar van 2023 een pauze inlassen. De Fed is daar overigens dichterbij dan de ECB. Markten speculeren al op renteverlagingen in de VS, maar daar is de Fed voorlopig nog niet aan toe. De banengroei is voor nu nog te sterk voor de Fed om al renteverlagingen te kunnen overwegen.

Ontwikkeling financiële positie

De Collectiviteitkring Flexibele regeling houdt een eigen vermogen aan ten behoeve van alle deelnemers. De dekkingsgraad ligt daarmee boven 100%. De Vereiste Dekkingsgraad dient ongeveer 101,8% te zijn.

In de Collectiviteitkring Flexibele regeling houden we een buffer voor algemene en verzekeringstechnische risico's aan van circa 1,8%, gelijk aan de eisen die de wet stelt aan het Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer en is daarna ter behandeling voorgelegd aan de Eerste Kamer. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wet Toekomst Pensioenen. Vanaf 1 juli 2023 treedt de wet in werking. Uiterlijk 1 januari 2028 moet alle toekomstige pensioenopbouw vormgegeven worden op basis van het nieuwe pensioenstelsel.

Binnen de Wet toekomst pensioenen zal voor alle pensioenregelingen worden uitgegaan van leeftijdsonafhankelijke vlakke premie. Maar is geldt een overgangsrecht voor bestaande beschikbare premiereregelingen met een progressieve staffel. Enkele werkgevers binnen Collectiviteitkring 1 hebben gekozen om hiervan gebruik te maken door de pensioenopbouw in 2023 voort te zetten in de Collectiviteitkring Flexibele regeling. Wel geldt dat voor nieuwe werknemers vanaf 2028 een keuze moet worden gemaakt voor de Solidaire Premiereregeling of de Flexibele Premiereregeling met een vlakke staffel.

De komende maanden zal er veel aandacht zijn voor de nieuwe wetgeving en de migratie naar het nieuwe stelsel.

Groei

In 2022 hebben wij een aantal nieuwe werkgevers welkom geheten bij Het Nederlandse Pensioenfonds.

Op 1 maart 2022 trad SanoRice Netherlands B.V. toe tot Collectiviteitkring 1. Vanaf 1 januari 2023 bouwen de deelnemers van SanoRice pensioen op in Collectiviteitkring Flexibele regeling. Dat geldt ook voor de deelnemers van B&S die de pensioenopbouw ook vanaf 2023 voortzetten in deze kring.

In 2023 hebben nieuwe partijen als metaalbedrijf Roba Metals, kopieer- en printerfabrikant Xerox en met Croda Nederland BV (nu Cargill Bioindustries BV) hun pensioenregelingen bij Het Nederlandse Pensioenfonds ondergebracht. In 2023 vindt voor Roba en Croda een collectieve waardeoverdracht plaats. Stichting Pensioenfonds Xerox draagt de waarde van de opgebouwde rechten over in 2024. De pensioenopbouw voor deelnemers werkzaam bij de Xerox-ondernemingen is per 1 januari 2023 ondergebracht in Collectiviteitkring Flexibele regeling. Roba en Croda hebben ervoor gekozen de huidige regeling voort te zetten in een eigen kring.

Verder zijn wij volop bezig in RFI- en RFP-trajecten om meer pensioenfondsen bij ons te laten aansluiten.

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Taak en werkwijze

In 2022 is een nieuwe kring gestart, de Collectiviteitkring Flexibele regeling. De kring voert een beschikbare premieregeling uit. De Efteling is de eerste aangesloten werkgever die de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2022 in de nieuwe kring heeft ondergebracht.

Besloten is om een Centraal (samengevoegd) Belanghebbendenorgaan op te richten voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling. Hiertoe is besloten vanwege belangen van werkgevers in beide kringen. Bij de start is een reglement voor het nieuwe belanghebbendenorgaan vastgesteld. De zes leden van het Centraal Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigen de belangen van Collectiviteitkring 1 en van Collectiviteitkring Flexibele regeling. Afsproken is dat na een jaar het werken met een Centraal Belanghebbendenorgaan voor beide kringen zal worden geëvalueerd.

In verband met de oprichting van het Centraal Belanghebbendenorgaan zijn alle leden van het belanghebbendenorgaan opnieuw getoetst. Voor hen is op 1 juli 2022 een benoemingstermijn van vier jaar ingegaan. Om te voorkomen dat de zes leden op 1 juli 2026 tegelijk aftreden is door het Centraal Belanghebbendenorgaan eind 2022 een rooster van aftreden vastgesteld is. Jacob de Vries is gekozen tot voorzitter en Daan van Baarsen tot plaatsvervangend voorzitter van het Centraal Belanghebbendenorgaan.

Eind 2021 is bij de aangesloten werkgevers gestart met de werving van een kandidaat namens de pensioengerechtigden. De oproep heeft niet geleid tot kandidaatstelling. Het bestuur heeft na het belanghebbendenorgaan te hebben gehoord in het voorjaar van 2022 Eva Bakker als vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden benoemd. Eva is gewezen deelnemer in de gesloten pensioenregeling van AWWN in Collectiviteitkring 1. Met de benoeming van Eva tot van het Centraal Belanghebbendenorgaan zijn alle geledingen vertegenwoordigd.

In het Centraal Belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring Flexibele regeling en Collectiviteitkring 1 hebben twee vertegenwoordigers namens de deelnemers, één namens de pensioengerechtigden en drie namens de werkgevers zitting.

Het belanghebbendenorgaan heeft verschillende bevoegdheden die zijn vastgelegd in de statuten van het fonds. Het bestuur en de raad van toezicht leggen verantwoording af over het beleid en de uitvoering hiervan aan de belanghebbendenorganen en de Vergadering van Belanghebbendenorganen. Het belanghebbendenorgaan beoordeelt het handelen van het bestuur aan de hand van de jaarrekening, het bestuursverslag en andere informatie en rapporteert over zijn bevindingen in het jaarverslag.

Daarnaast bewaakt het belanghebbendenorgaan conform de Code Pensioenfondsen of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement juist uitvoert en of het de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt. Het belanghebbendenorgaan waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch ten opzichte van de achterban en van elkaar kunnen opereren.

Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft in 2022 zes keer vergaderd over Collectiviteitkring Flexibele regeling¹. Daarnaast heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan zes keer vergaderd met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met het bestuur en de raad van toezicht gezamenlijk. Daarnaast is het Centraal Belanghebbendenorgaan bijeengekomen voor kennissessies en een zelfevaluatie. Een delegatie van het bestuursbureau woont de vergaderingen van het Centraal Belanghebbendenorgaan standaard bij.

Thema's belanghebbendenorgaan

Opstarten nieuwe kring

Bij de start van de nieuwe kring is het Centraal Belanghebbendenorgaan meegenomen in de ontwikkelingen bij

de nieuwe kring voor de Flexibele regeling, zijn de fondsdocumenten, zoals het model-pensioenreglement en de model-uitvoeringsovereenkomst toegelicht, en de ABTN. Het Centraal Belanghebbendenorgaan is geïnformeerd over de werking van life cycles en het keuzeproces voor de deelnemers en heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan met het bestuur de vorderingen met betrekking tot de implementatie van de nieuwe regeling besproken.

Reglementswijziging Flexibele regeling

Als snel na de start van de kring bleek dat een aanpassing nodig was in het pensioenreglement. Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft positief advies gegeven op de reglementswijziging ten behoeve van een grote groep flexwerkers binnen De Efteling die van maand tot maand wisselende uren werken. Voor deze groep is de risicoverzekering zodanig aangepast dat bij overlijden wordt uitgegaan van een 12-maandsmiddeling van het parttimepercentage in geval van overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Communicatieplan 2023

Voor Collectiviteitkring Flexibele regeling is een communicatiejaarplan opgesteld voor 2023. Dit plan is gebaseerd op het communicatiebeleid 2021-2023 van het fonds en is uitgewerkt in een aantal activiteiten in 2023. Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft positief advies gegeven op het communicatieplan. Hierin zijn afspraken gemaakt om voor de nieuwe kring video's te ontwikkelen waarin aandacht wordt geschonken aan het keuzeproces, en het doorbelegcollectief waar deelnemers vanaf leeftijd 58 jaar voor kunnen kiezen. Daarnaast worden digitale nieuwsbrieven gemaakt. De focus zal in eerste instantie komen te liggen op de registratie van deelnemers. Er worden kwartaalrapportages opgesteld in lijn met de andere kringen.

Verder zal communicatie in 2023 in het teken staan van de Wet toekomst pensioenen die op 1 juli in werking treedt. In aanloop naar de nieuwe wet wordt via de website gecommuniceerd over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Zo is een speciale webpagina beschikbaar waar deelnemers informatie vinden over het nieuwe pensioenstelsel, met uitleg over wat er gaat veranderen, waarom het gaat veranderen en per wanneer. Het fonds zal in 2023 een communicatiebeleidsplan opstellen voor de Wet toekomst pensioenen en een communicatiebeleidsplan 2024-2026.

Nieuwe toetreders

Eind 2022 heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan positief advies gegeven op nieuwe toetreders per 1 januari 2023 binnen Collectiviteitkring Flexibele regeling: B&S, SanoRice Netherlands BV, Xerox (Nederland) BV, Veenman BV, en Xerox Manufacturing (Nederland) BV. Voor B&S en SanoRice is de pensioenopbouw in Collectiviteitkring 1 daarom beëindigd. Wij zijn blij dat nieuwe werkgevers zoals de Xerox-ondernemingen de weg hebben gevonden naar Het Nederlandse Pensioenfonds.

Deelnemers van De Efteling, B&S en SanoRice die een pensioenaanspraak in Collectiviteitkring 1 hebben, kunnen bij pensioeningang het in de Collectiviteitkring Flexibele regeling opgebouwde pensioenkapitaal aanwenden als koopsom voor een pensioenrecht in Collectiviteitkring 1. Deelnemers van Xerox kunnen bij pensioeningang het opgebouwde pensioenkapitaal aanwenden voor de aankoop van extra rechten in het oude fonds. Met de nieuwe toetredingen groeit het premievolume van de kring naar circa € 20 miljoen per jaar en stijgt het aantal deelnemers met circa 1.500.

Pensioenplanner

Eind 2022 is de pensioenplanner voor de nieuwe kring op het portaal van de Flexibele regeling geplaatst. Met deze planner kunnen deelnemers een berekening maken om het pensioen te vervroegen, kijken wat het voor het pensioen betekent om in deeltijd te werken of om eerder te stoppen met werken. Ook kunnen deelnemers zien wat de gevolgen kunnen zijn van de keuze voor een andere lifecycle.

Kringbegroting

In 2022 is advies gevraagd voor de uitbreiding van de kringbegroting voor marketing en sales om verdere groei te realiseren. De regie voor marketing en sales lag voorheen bij de administrateur en is overgebracht naar het bestuursbureau. Verder heeft het Centraal Belanghebbendenorgaan in 2022 positief advies gegeven op de kringbegroting voor 2023.

Zelfevaluatie

Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft in het najaar een zelfevaluatie uitgevoerd. In het algemeen is het

Centraal Belanghebbendenorgaan positief over diens functioneren en de openheid waarmee discussies zowel binnen het belanghebbendenorgaan als ook tussen het belanghebbendenorgaan en bestuur gevoerd worden. Het Centraal Belanghebbendenorgaan heeft onder andere stilgestaan bij de tijdsbesteding. Als gevolg van de invoering van de “Wet Toekomst Pensioenen” is de tijdsbesteding nog niet significant toegenomen, hoewel naar de toekomst toe hier wel een grotere tijdsbesteding verwacht wordt. Ook is de tijdsbesteding als gevolg van de overgang van het belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring 1 naar een Centraal Belanghebbendenorgaan voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling nog niet significant toegenomen. Het Centraal Belanghebbendenorgaan blijft de tijdsbesteding monitoren. Naast tijdsbesteding is ook gesproken over de evenwichtige besluitvorming, de wijze van vergaderen en de voorbereiding op vergaderingen. Daar waar nodig zijn verbeterpunten geïdentificeerd om vergaderingen in de toekomst efficiënter in te laten verlopen.

Adviezen en goedkeuringen

Over de volgende onderwerpen bracht het Centraal Belanghebbendenorgaan van Collectiviteitkring Flexibele regeling in 2022 advies uit:

- begroting 2023 Collectiviteitkring Flexibele regeling;
- communicatiejaarplan 2023;
- reglementswijziging inzake flexwerkers;
- kringbegroting 2022 en 2023;
- toetreding SanoRice Nederland B.V. tot Collectiviteitkring Flexibele regeling;
- toetreding B&S tot Collectiviteitkring Flexibele regeling;
- toetreding Xerox-ondernemingen tot Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Bevindingen en oordeel

Bevindingen

Wij zijn op een constructieve wijze betrokken en ontvingen voldoende informatie om ons een oordeel te vormen over het handelen van het bestuur. De samenwerking met het bestuur verloopt goed en transparant. Wij waarderen het dat het bestuur ons meeneemt in alle ontwikkelingen rondom het fonds en de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling. De verdere groei van de kring en de Wet toekomst pensioenen zijn belangrijke thema's die in 2023 hoog op de agenda staan.

Oordeel

De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet met oog op de toekomst. In 2022 is verdere groei gerealiseerd en ook in 2023 sluiten nieuwe partijen aan bij het fonds. Dit geeft veel vertrouwen. Wij als Centraal Belanghebbendenorgaan zijn blij met de stappen die worden gezet richting het nieuwe pensioenstelsel. Er moet nog veel gebeuren maar wij worden goed meegenomen in het proces en hebben vertrouwen dat alle belangen van de deelnemers in Collectiviteitkring Flexibele regeling nu en in de toekomst evenwichtig worden behartigd. Wij constateren voorts dat het bestuur op effectieve en prudente wijze invulling heeft gegeven aan het besturen van het fonds.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag 2022 een juiste weerspiegeling geeft van het gevoerde beleid en de door het bestuur genomen besluiten inzake Collectiviteitkring Flexibele regeling. Op 15 mei 2023 heeft de raad van toezicht verantwoording aan ons afgelegd. Dankzij een goede samenwerking met het bestuur, de raad van toezicht en de ondersteuning binnen het pensioenfonds hebben wij de werkzaamheden goed kunnen uitvoeren en hopen wij dit in komende periode op deze wijze voort te zetten.

Badhoevedorp, 15 mei 2023

Jacob de Vries, voorzitter
Daan van Baarsen, vice-voorzitter
Bas van Tilborg
Valerie van den Berg
Jan Hendrik Gualthérie van Weezel
Eva Bakker

Reactie van het bestuur

Op 15 mei 2023 hebben wij met het Centraal Belanghebbendenorgaan gesproken over het oordeel 2022. Wij spreken waardering uit over de wijze waarop het belanghebbendenorgaan afgelopen jaar gefunctioneerd heeft en de taken heeft uitgeoefend.

In 2022 is een Centraal Belanghebbendenorgaan opgericht voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling en is het belanghebbendenorgaan versterkt met de benoeming van Eva Bakker tot lid namens de pensioengerechtigden. In de samenwerking heerst een open cultuur waarin ruimte is om kritisch te zijn en inhoudelijke discussies te voeren.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2022 onder andere met ons gesproken over de nieuwe flexibele regeling, de life cycles, het keuzeproces voor de deelnemers en over de nieuwe toetreders in de kring. Binnen het belanghebbendenorgaan is een positieve betrokkenheid waarbij de evenwichtige belangenafweging voorop staat.

Wij danken het belanghebbendenorgaan voor de inzet en betrokkenheid en we zien er naar uit onze prettige samenwerking in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten.

Bestuursverslag Pensioenkring Arcadis

Algemene informatie

Doelstelling van Het Nederlandse Pensioenfonds is het verzorgen van pensioenen voor deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. Per 1 juli 2018 zijn de opgebouwde aanspraken van het inmiddels geliquideerde Stichting Pensioenfonds Arcadis Nederland door middel van een collectieve waardeoverdracht ingebracht in de nieuw ingerichte besloten Pensioenkring Arcadis. Ook de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken uit hoofde van de cao van de aangesloten werkgever en gelieerde ondernemingen die onder de cao van Arcadis vallen, is ondergebracht in Pensioenkring Arcadis.

Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

Belanghebbendenorgaan

In het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Arcadis hebben twee vertegenwoordigers namens de werkgever en twee vertegenwoordigers namens de deelnemers zitting. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan één lid namens de pensioengerechtigden en één plaatsvervangend lid namens de pensioengerechtigden.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring Arcadis op 31 december 2022

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Sandra Bolder	lid namens werkgever	1 ^e	1-7-2024	1974	v
Breun Breunissen	voorzitter en lid namens pensioengerechtigden	2 ^e	1-7-2026	1950	m
Fer Saelman	plaatsvervangend lid namens pensioengerechtigden	2 ^e	1-7-2025	1944	m
Gwenn van der Schee	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1970	v
Marcel Stuart	lid namens werkgever	2 ^e	1-7-2025	1963	m
Gabe van Wijk	lid namens deelnemers	2 ^e	1-7-2026	1989	m

In 2022 zijn Breun Breunissen en Gabe van Wijk herbenoemd. Na een uitvraag hebben zich geen tegenkandidaten aangemeld vanuit de pensioengerechtigden en de deelnemers. Op 9 augustus 2022 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de herbenoemingen van Breun Breunissen en Gabe van Wijk voor een nieuwe periode van vier jaar. Gwenn van der Schee heeft haar lidmaatschap aan het belanghebbendenorgaan namens de deelnemers beëindigd, vanwege uitdiensttreding bij Arcadis per 1 januari 2023. Na een oproep tot kandidaatstelling zijn in 2023 verkiezingen georganiseerd. De gekozen kandidaat is benoemd en bereidt zich momenteel voor op zijn lidmaatschap en toetsing door DNB.

Sandra Bolder, lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgever, heeft aangegeven dat zij in verband met haar nieuwe internationale functie binnen Arcadis haar lidmaatschap van het belanghebbendenorgaan zal beëindigen per 1 maart 2023. Haar opvolgster is benoemd en bereidt zich momenteel voor op haar lidmaatschap en toetsing door DNB.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

In Pensioenkring Arcadis voeren we de pensioenregelingen uit voor de werknemers in dienst van de werkgever Arcadis Nederland BV en gelieerde ondernemingen die onder de cao van Arcadis vallen. De

wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) verplichtingen zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

Deelnemers aan de pensioenregeling zijn alle werknemers van de aangesloten werkgever en daaraan gelieerde ondernemingen en de bestuurders van de aangesloten werkgever en daaraan gelieerde ondernemingen op wie de pensioenregeling van toepassing is, die conform de uitvoeringsovereenkomst zijn aangemeld bij Het Nederlandse Pensioenfonds. De details ten aanzien van het deelnemerschap van de werknemers aan de pensioenregeling zijn vastgelegd in het pensioenreglement.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de regeling in 2022, waarin we de belangrijkste kenmerken noemen. Voor de precieze inhoud van de pensioenregeling verwijzen we naar het pensioenreglement.

Belangrijkste kenmerken pensioenregeling Pensioenkring Arcadis

Betreft	Invulling
Type regeling	Middelloodregeling met het karakter van een Collectieve beschikbare premieregeling.
Pensioendatum	De pensioendatum is 68 jaar. De opbouw stopt bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd. De mogelijkheid wordt geboden om eerder met pensioen te gaan, hetgeen zes maanden van tevoren aangegeven moet worden; de vroegst mogelijke pensioenleeftijd is 55 jaar.
Pensioengevend salaris (fulltime)	Twaalf maal het maandsalaris per 1 april, verhoogd met de vakantietoeslag. Het pensioensalaris is gemaximeerd op € 114.866 (2022).
Franchise (opbouwgedeelte)	De franchise (2022: € 15.859) wordt jaarlijks per 1 april vastgesteld en bedraagt 10/7e van het per 1 januari van het betreffende jaar op jaarbasis geldende AOW-bedrag voor een AOW-gerechtigde die gehuwd is met een andere AOW-gerechtigde. De franchise zal nooit lager zijn dan op grond van fiscale wetgeving is toegestaan.
Pensioengrondslag (basis, fulltime)	Pensioengevend salaris minus franchise.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het beoogde opbouwpercentage is 1,63% per deelnemersjaar. De feitelijke opbouw is afhankelijk van de toereikendheid van de premie.
Ouderdomspensioen	De deelnemer bouwt ieder kalenderjaar een pensioen op ter grootte van het opbouwpercentage vermenigvuldigd met de in het betreffende jaar geldende pensioengrondslag. De opbouw stopt bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.
Partnerpensioen	Het te bereiken partnerpensioen bedraagt 70% van het (bereikbaar) ouderdomspensioen dat de deelnemer op basis van het laatst geldende pensioenreglement dat de deelnemer op basis van het laatst geldende pensioenreglement en alle voorgaande pensioenreglementen had kunnen behalen indien hij/zij tot de AOW-gerechtigde leeftijd zou hebben deelgenomen. Het partnerpensioen geldt voor zowel gehuwde als niet gehuwde partners.
Wezenpensioen	Het te bereiken wezenpensioen bedraagt 14% van het (bereikbaar) ouderdomspensioen dat de deelnemer op basis van het laatst geldende pensioenreglement en alle voorgaande pensioenreglementen had kunnen behalen indien hij/zij tot de AOW-gerechtigde leeftijd zou hebben deelgenomen.
Uitkering wezenpensioen	Eindleeftijd van het wezenpensioen is 21 jaar. Het pensioen wordt verdubbeld bij volle wezen.
Toeslagverlening	Toeslagverlening is voorwaardelijk. Een eventuele toeslag vloeit voort uit het toeslagbeleid van Pensioenkring Arcadis.

Betreft	Invulling
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van WIA van tenminste 35% en/ of in de zin van WAO van tenminste 15% of meer wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk premievrij voortgezet op basis van zes klassen.

Daarnaast kent de regeling van Pensioenkring Arcadis drie aanvullende regelingen. Dit betreft het WAO-excedentpensioen, WAO-hiaatpensioen en het WIA-excedentpensioen.

Premiebeleid

De pensioenregeling voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt gekarakteriseerd als een zogenaamde collectieve beschikbare premiereregeling (CDC-regeling). In deze regeling staat de werkgever niet garant voor de pensioenrechten, maar alleen voor het betalen van een vooraf afgesproken vaste premie voor de jaarlijkse pensioenopbouw. Deze pensioenopbouw vindt op een vergelijkbare wijze plaats als bij een middelloonregeling. Is de beschikbaar gestelde premie in enig jaar niet toereikend om de in dat jaar toe te kennen aanspraken te financieren, dan wordt de toekenning van het pensioen zodanig aangepast dat de premie wel toereikend is. Ook in de situatie van tekorten bij het pensioenfonds, bijvoorbeeld door lagere rentestanden of tegenvallende beleggingsopbrengsten, springt de werkgever niet bij. De deelnemers dragen het risico. Keerzijde van deze risicoverdeling tussen werkgever en werknemers is dat eventuele overschotten bij het pensioenfonds ook niet terug gaan naar de werkgever. Tekorten en overschotten zijn dus voor het collectief van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Toereikendheid van de premie

De premie voor de opbouw van pensioen dient op grond van wet- en regelgeving (gedempt) kostendekkend te zijn. Hoeveel pensioen er voor de premie kan worden ingekocht is afhankelijk van de wijze waarop de gedempte kostendekkende premie wordt vastgesteld. Het bestuur heeft, na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan en op basis van een evenwichtige belangenafweging van alle belanghebbenden, besloten om voor een periode van drie jaar, ingaand op 1 januari 2020, de gedempte kostendekkende premie voor Pensioenkring Arcadis te baseren op een verwacht reëel rendement van 1,9%, of zoveel lager als op basis van het Besluit FTK pensioenfonds is toegestaan. Voor excassokosten zijn de premies verhoogd met 2,1%.

In overleg met sociale partners is binnen Pensioenkring Arcadis een Egalisatievoorziening Actieven (EVA) gevormd. Eventuele premiemarges worden toegevoegd aan de EVA en eventuele tekorten op de premie komen ten laste van de EVA. Als er geen middelen meer in de egalisatievoorziening zitten om een premietekort op te vangen, wordt het nabestaandenpensioen gedeeltelijk tot geheel op risicobasis verzekerd. Als ook deze maatregel onvoldoende soelaas biedt, dan zal vervolgens het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen worden verlaagd.

Het streefopbouwpercentage voor de periode 2020 – 2022 is vastgesteld op 1,63%.

Aanpassingen premiebeleid 2023

Eind 2022 eindigde de pensioenovereenkomst van Arcadis. De sociale partners, werkgever en vakorganisaties, hebben afspraken met elkaar gemaakt voor een nieuwe periode van drie jaar. Ook wij hebben opnieuw gekeken naar de wijze waarop wij de toereikendheid van de premie in deze nieuwe premieperiode willen toetsen.

In het geldende premiebeleid werd de premie getoetst aan de hand van een gedempte kostendekkende premie waarbij voor het rendement op vastrentende waarden werd uitgegaan van de rentetermijnstructuur per 30 september 2019 en een maximaal toegestaan rendement op aandelen en vastgoed van respectievelijk 5,6% en 4,1%. Gegeven de huidige economische verwachtingen, zijn wij van mening dat deze maximale parameters optimistisch lijken voor de nieuwe premieperiode. Wij hebben verschillende varianten laten doorrekenen en hebben de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig gewogen. Het rendement dat gehanteerd wordt voor het toetsen van de premie moet uitlegbaar en realistisch zijn. Gezien het nieuwe pensioencontract dat er aankomt en de beperkte horizon van de huidige regeling is het niet mogelijk om lage en hoge premiedekkingsgraden uit te middelen in de tijd. Daarom is het niet wenselijk als de premiedekkingsgraad al te ver onder of boven de 100% ligt.

Na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan hebben we besloten om voor een periode van drie jaar die ingaat op 1 januari 2023 de toereikendheid van de premie voor de jaarlijkse pensioenopbouw te toetsen op basis

van een interne kostendekkende premie gebaseerd op een verwacht reëel rendement van 1,8%. De gedempte kostendekkende premie op basis van de maximale parameters wordt daarbij gehanteerd als absolute ondergrens voor de interne kostendekkende premie.

Op grond van de nieuwe afspraken is het streefopbouwpercentage voor de nieuwe periode 2023 - 2025 gehandhaafd op 1,63%.

Toeslagbeleid

Binnen Pensioenkring Arcadis bestaat de mogelijkheid de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden jaarlijks per 1 juli te verhogen op basis van maximaal het ambitieniveau zoals dat is vastgelegd in de pensioenregeling.

Toeslagverlening binnen Pensioenkring Arcadis is in beginsel voorwaardelijk. Binnen Pensioenkring Arcadis wordt geen onvoorwaardelijke toeslag aangeboden indien dit gevolgen heeft voor de aan te houden technische voorziening. Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitskring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen december van twee kalenderjaren vóór de toekenning en december van het kalenderjaar vóór de toekenning.

Voor de kring volgen we de systematiek van toekomst bestendige toeslagverlening. We verlenen alleen een toeslag voor zover deze in de toekomst ook verleend kan worden.

Toeslagverlening 2022

Vooruitlopend op het transitie-FTK heeft de wetgever de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekende dat er meer ruimte was om een hogere toeslag toe te kennen. Wij hebben voor Pensioenkring Arcadis gebruik gemaakt van deze versoepelde regelgeving. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Toeslagverlening in het hoofdstuk Financiële positie en herstelplan.

Aanpassingen pensioenregeling en uitvoeringsovereenkomst 2022

Eind 2022 eindigde de pensioenovereenkomst van Arcadis en zijn voor een nieuwe periode van drie jaar (2023-2025) afspraken gemaakt. Ten gevolge van deze afspraken en het aangepaste premiebeleid is de uitvoeringsovereenkomst aangepast.

In 2022 hebben we besloten de prognosetafel en de ervaringssterfte aan te passen. Met ingang van 2023 zijn de uitruil- en flexibiliseringsfactoren dienovereenkomstig aangepast en zijn de grondslagen van de flexfactoren in het pensioenreglement opgenomen.

Daarnaast zijn in 2022 de jaarlijkse bedragen in het pensioenreglement aangepast naar de stand per 1 januari 2022.

Deelnemersonderzoek risicobereidheid

Eind 2021 hebben we samen met Motivaction een onderzoek uitgevoerd naar de risicohouding onder deelnemers en gepensioneerden van Pensioenkring Arcadis. 21% van de gepensioneerden en 14% van de actieve deelnemers hebben aan het onderzoek meegewerkt. We wilden inzicht krijgen in de wensen en behoeften van onze deelnemers wat betreft beleggingsrisico's en duurzaam beleggen.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers in financiële zin willen kunnen blijven leven zoals zij dat gewend zijn. Zij vinden behoud van koopkracht erg belangrijk en willen daarvoor best wat meer risico nemen. Hoe jonger, hoe groter de voorkeur voor risicovolle beleggingen.

De uitkomsten van het onderzoek geven ons als bestuur belangrijke inzichten om onze koers vast te stellen. De uitkomsten zijn gedeeld met het belanghebbendenorgaan en de werkgever. Het onderzoek heeft sociale partners geholpen bij de keuze voor de solidaire premieregeling.

Weerstandsvermogen

Het weerstandvermogen voor Pensioenkring Arcadis bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat wij moeten aanhouden om de bedrijfsrisico's te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring Arcadis en het telt ook niet mee in de balans van Pensioenkring Arcadis. Periodiek toetsen wij of door wijziging van het pensioenvermogen een overschot of tekort voor Pensioenkring Arcadis ontstaat. Hierna vindt eventueel aanzuivering van het saldo plaats.

Financiële positie en herstelplan

Financiële positie

De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Arcadis steeg gedurende 2022 van 111,6% naar 120,0%. De actuele dekkingsgraad op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur (de "toezichtscurve") is in 2022 gestegen naar 124,1%. Dit is 6,3 procentpunt hoger dan ultimo 2021. De voornaamste oorzaak hiervan is de gestegen rente. Deze had wel een negatief effect op de waarde van de vastrentende waarden, maar omdat het renterisico deels is afgedekt was de daling van de waarde van de verplichtingen groter. Het rendement van de rendementsportefeuille was tevens negatief.

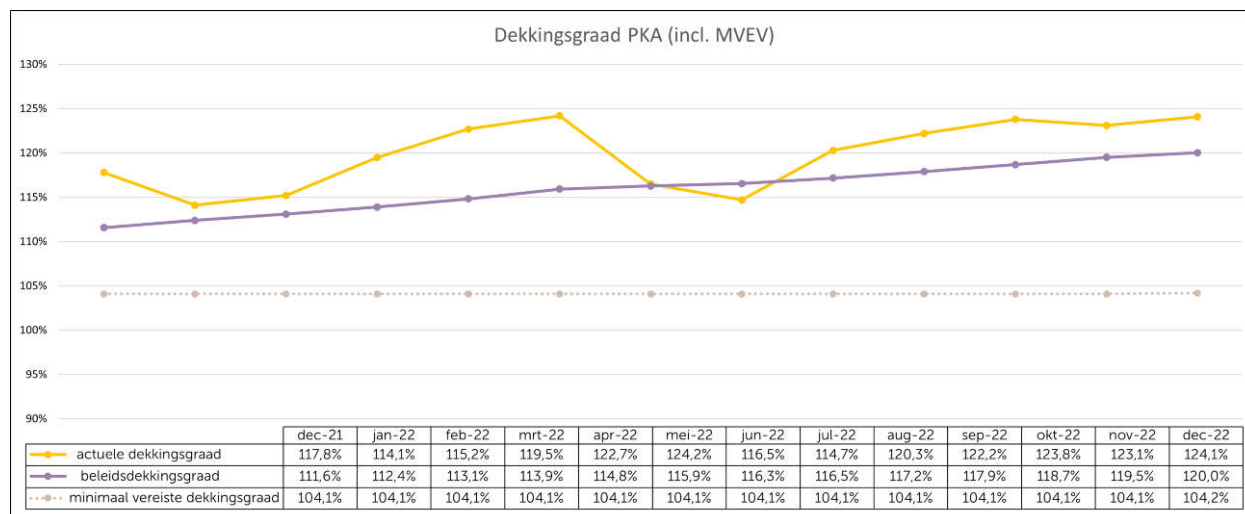
Samenvatting financiële positie Pensioenkring Arcadis en ontwikkelingen gedurende 2022

Omschrijving	Pensioen-vermogen ¹	Technische voorziening	Dekkingsgraad
Stand 1 januari	1.477.303	1.254.147	117,8%
Premiebijdragen (regulier)	28.578	39.857	-1,4%
Uitkeringen	-32.305	-32.341	0,5%
Toeslagverlening	0	71.402	-6,3%
Aanpassing RTS	0	-394.166	54,0%
Beleggingsresultaten	-351.344	-6.331	-27,6%
Overige oorzaken en kruiseffecten	335	-28.117	-12,9%
Stand 31 december	1.122.567	904.451	124,1%

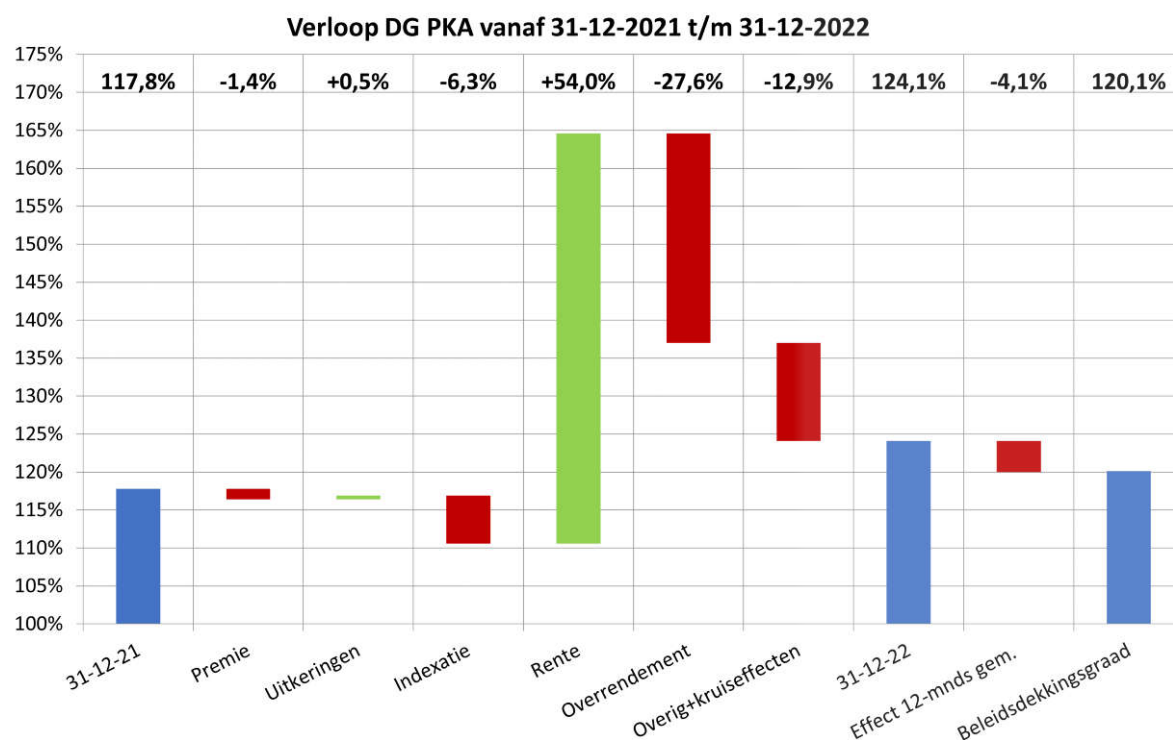
¹ Exclusief immateriële activa

Overeenkomstig de richtlijnen van De Nederlandsche Bank is het pensioenvermogen in deze tabel gecorrigeerd voor immateriële activa (implementatie kosten Pensioenkring Arcadis). In bovenstaand overzicht wordt onder beleggingsresultaten in het verloop van het pensioenvermogen het behaalde rendement op beleggingen verantwoord. Bij het verloop van de technische voorziening staat de rentetoevoeging aan de technische voorziening op basis van de eenjaarsrente zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank in de RTS van 31 december 2021.

Grafische weergave verloop dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Arcadis in 2022

Ontwikkeling dekkingsgraad Pensioenkring Arcadis in 2022

De technische voorzieningen worden berekend op basis van de RTS. Dit komt overeen met contantmaking op basis van een gemiddelde rekenrente van 2,52%. In beginsel is deze RTS een marktrente, maar sinds 2012 wordt deze voor lange looptijden gecorrigeerd met een UFR.

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als de som van de technische voorzieningen en de reserves, gedeeld door de technische voorzieningen. Immateriële activa dragen niet bij aan de dekkingsgraad zodat hiervoor gecorrigeerd wordt. De egalisatievoorziening actieven (EVA) doet niet mee in de berekening van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf actuele dekkingsgraden.

Vereist eigen vermogen en minimaal vereist eigen vermogen

Pensioenkring Arcadis bevindt zich ultimo 2022 in een situatie van reservetekort aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische beleggingsportefeuille. De vereiste dekkingsgraad is bepaald op 121,1% (2021: 119,4%). Indien het vereist eigen vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille dan zou dit uitkomen op 120,5% (2021: 121,7%).

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van de regels zoals vastgelegd in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Ultimo 2022 is de minimaal vereiste dekkingsgraad 104,2% (2021: 104,1%).

Herstelplan

Ontwikkeling in 2022 van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan
Stand 1 januari	117,8%	118,1%
Premiebijdragen (regulier)	-1,4%	-1,5%
Uitkeringen	0,5%	0,5%
Toeslagverlening	-6,3%	0,0%
Aanpassing RTS	54,0%	0,0%
Beleggingsresultaten	-27,6%	4,5%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-12,9%	-0,1%
Stand 31 december	124,1%	121,5%

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2022 124,1% en liep daarmee voor op het herstelplan dat uitgaat van 121,5% op die datum.

De dekkingsgraad bedroeg per 31-12-2021 117,8%. Dit wijkt 0,3% af met het herstelplan. De oorzaak is dat het vermogen ten tijde van het opstellen van het herstelplan net iets hoger was. Dit is gecorrigeerd in het jaarwerkproces van 2021.

De premie heeft bijgedragen aan de dekkingsgraad conform het herstelplan. Hetzelfde geldt voor de uitkeringen.

De toeslagverlening van 5,71% heeft negatief bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van geen toeslag.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een forse stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil is. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan. Die is hoger dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft fors negatiever bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard door de gedaalde aandelenkoersen en de gestegen rente in 2022. De gestegen rente heeft een negatief effect gehad op de waarde van de vastrentende waarden.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. Overige oorzaken wordt onder andere veroorzaakt door de wijziging van grondslagen. Daarnaast hebben overige mutaties, zoals mutaties voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, ook een effect op op deze post.

Op basis van het FTK is per 31 december 2022 sprake van een reservetekort. Omdat de actuele dekkingsgraad wel boven de vereiste dekkingsgraad lag, heeft DNB aan Pensioenkring Arcadis vrijstelling verleend voor het indienen van een herstelplan in 2023.

Toeslagverlening

We hebben besloten om binnen Pensioenkring Arcadis per 1 juli 2022 een toeslag toe te kennen van 5,71%, gelijk aan de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle bestedingen, over december 2021 ten opzichte van december 2020. Dit was de maximaal toe te kennen toeslag en er is dus geen sprake van een gemiste toeslag in 2022. Dit was mogelijk omdat de wetgever vooruitlopend op het transitie-FTK de indexatieregels voor 2022 heeft versoepeld.

Om gebruik te kunnen maken van deze versoepelde indexatieregels diende de kring aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- de intentie tot invaren is uitgesproken;
- de beleidsdekkingsgraad is hoger dan 105%;
- de actuele dekkingsgraad blijft hoger dan 105% na het toekennen van de indexatie;
- de evenwichtigheid van het besluit is onderbouwd doordat kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar inzichtelijk zijn gemaakt.

Intentie tot invaren

Hoewel er nog geen analyses zijn gemaakt en er zeker nog geen sprake is van een besluit tot invaren, hebben de sociale partners aan ons kenbaar gemaakt dat zij de intentie hebben tot invaren van de opgebouwde pensioenen in het nieuwe stelsel.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

Door de versoepelde indexatieregels is toeslagverlening al vanaf een dekkingsgraad van 105% (actuele en beleidsdekkingsgraad) mogelijk, terwijl de grens eerder nog bij 110% lag. Ook is de toekomstbestendigheid van de toeslagverlening losgelaten. De beleidsdekkingsgraad was eind mei gestegen tot 115,9% en de actuele dekkingsgraad tot 124,2%. Dit maakte een toeslag mogelijk gelijk aan de maximaal toe te kennen toeslag van 5,71%. Op basis van het bestaande beleid was per 1 juli 2022 een gedeeltelijke indexatie van 0,75% mogelijk geweest.

Kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar

Het effect van de verhoging per 1 juli 2022 verschilt per generatie. Om aan te tonen dat het indexatiebesluit evenwichtig is, hebben we de effecten van de gebruikmaking van de versoepelde indexatieregels voor de verschillende generaties onderzocht. Daarvoor is gebruik gemaakt van de haalbaarheidstoets die jaarlijks aangeeft hoe het pensioenresultaat zich voor de verschillende generaties ontwikkelt.

De extra toeslagverlening pakt iets positiever uit voor de ouderen. Dit komt met name doordat de uitkeringen van de ouderen (gepensioneerden) direct omhoog zijn gegaan. Zij krijgen meteen een hoger pensioen. De verhoging zorgt voor een beperkte verlaging van het pensioenresultaat voor jongeren. Dit komt doordat het vermogen afneemt: we keren nu meer geld uit, dus is er minder vermogen op het moment waarop we overgaan naar het nieuwe stelsel. Wel wordt er gelijkmatiger verdeeld over de groepen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Zo komt na de extra toeslagverlening het pensioenresultaat van jongeren en ouderen dicht bij elkaar.

Inhaaltoeslag

In Pensioenkring Arcadis hebben we het inhaalbeleid en de achterstanden van Arcadis Pensioenfonds overgenomen. Als de toeslag in enig jaar niet volledig wordt toegekend, kan dat in een later stadium hersteld worden door middel van een inhaaltoeslag, eveneens toe te kennen per 1 juli.

Met inachtneming van het bepaalde in artikel 137 van de PW kunnen we besluiten tot het verlenen van inhaaltoeslagen voor gemiste toeslagen en toegepaste kortingen, eveneens toe te kennen per 1 juli. De volgende uitgangspunten hanteren we hierbij als leidraad:

- Inhaal van ‘tekorten’ is pas mogelijk indien de kring een beleidsdekkingsgraad heeft die hoger is dan benodigd voor volledige toeslagverlening en hoger is dan het Vereist Eigen Vermogen. Daarbij wordt in een jaar 1/5^e deel van het overschot aangewend voor het herstellen van achterstanden in indexatie en/of toegepaste kortingen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die hier daadwerkelijk door getroffen zijn. Dit heet het gesloten systeem.
- Achterstanden in indexatie en toegepaste kortingen worden gelijkwaardig behandeld, waarbij de meest recente achterstand/korting als eerste wordt hersteld.
- Er is geen sprake van terugwerkende kracht. Dit betekent dat inhalen vanaf nu plaatsvindt en dat de in het verleden niet uitbetaalde tekorten niet worden ingehaald.
- Na 10 jaar wordt een gemiste indexatie of een toegepaste korting niet meer hersteld. Deze tien-jaarstermijn is niet van toepassing op de in 2013 doorgevoerde korting.
- Toekenning van inhaaltoeslagen moet passen binnen de gestelde fiscale kaders
- Toekenning van inhaal van tekorten vindt altijd plaats per 1 juli van enig jaar.

Inhaal van tekorten vergt telkens een afzonderlijk bestuursbesluit.

Overzicht van toegekende toeslagverlening en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2015	0,00%	0,38%	0,38%	0,38%
2016	0,00%	0,54%	0,54%	0,92%
2017	0,00%	0,93%	0,93%	1,86%
2018	0,00%	1,24%	1,24%	3,12%
2019	0,00%	1,54%	1,54%	4,71%
2020	0,00%	1,75%	1,75%	6,54%
2021	0,00%	0,98%	0,98%	7,59%
2022	5,71%	5,71%	0,00%	7,59%

De kans dat de achterstanden van vóór 2015 nog kunnen worden hersteld is zeer klein. Het inhalen van achterstanden van vóór 2015 beschouwen we als niet realistisch en daarom wordt er ook niet meer over gecommuniceerd. Uitzondering is de korting uit 2013 van 5,6%: deze kan ook na meer dan tien jaar nog worden hersteld.

Actuariële paragraaf

Premies

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie, de gedempte kostendeekkende premie en de (ongedempte) kostendeekkende premie worden gekwantificeerd. De samenstelling van de premies is opgenomen in onderstaande tabel. Voor verdere details verwijzen we naar de toelichting op de premiebaten in de jaarrekening.

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	37.638	15.174	14.914
Risicopremie overlijden	765	636	589
Premievoortzetting bij invaliditeit	774	774	774
Premie arbeidsongeschiktheidspensioen	680	680	680
Opslag voorwaardelijke opbouw	0	7.965	11.121
Opslag instandhouding VEV	7.733	3.350	0
Kostenopslag pensioenbeheer	804	804	710
Handnota's	0	0	-65
Verrekend met Egalisatie Voorziening Actieven (EVA)	0	0	660
Totaal premiebijdragen	48.394	29.383	29.383

Analyse van het resultaat

In 2022 is een resultaat behaald van € -5.149 duizend (2021: € 164.420 duizend). In de hieronder opgenomen actuariële analyse geven we inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid. Ter vergelijking zijn de cijfers over 2021 opgenomen.

Resultatenbron

Omschrijving	2022	2021
Beleggingen en rekenrente	49.153	178.228
Premies	-11.345	-13.338
Waardeoverdachten	29	31
Kosten	0	0
Uitkeringen	36	52
Kanssystemen	1.260	1.052
Toeslagverlening/korting	-71.402	0
Incidentele mutaties TV	0	0
Wijziging Grondslagen	26.417	-1.438
Andere oorzaken	703	-167
Resultaat	-5.149	164.420

Het resultaat op beleggingen en rekenrente is vanwege de grote materialiteit in de onderliggende resultaten hierna nader uitgesplitst:

Resultaat beleggingen / rekenrente

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-351.344	84.247
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	6.331	7.213
Wijziging marktrente	394.166	86.768
Totaal beleggingen en rekenrente	49.153	178.228

De voornaamste oorzaken van het resultaat in 2022 zijn:

- **Beleggingen / rekenrente**
De wijziging van de nominale rekenrente droeg € 394.166 duizend positief bij aan het resultaat. Deze verandering bestaat uit twee componenten, namelijk een negatief resultaat door een overgang naar de UFR samenstelling van 2022 (50% oude en 50% nieuwe UFR) en een positief resultaat door de DNB curve van ultimo 2022. Deze wijzigingen bedragen respectievelijk € -16.672 duizend en € 410.838 duizend. Daarnaast zijn de technische voorzieningen afgenomen met € 6.331 duizend als gevolg van de technisch benodigde rente (op basis van 0,486% negatieve eenjaarsrente per 31 december 2021). De beleggingsopbrengsten leidden tot een verlies van € 351.344 duizend. Per saldo is het resultaat op beleggingen / rekenrente € 49.153 duizend positief.
- **Premies**
Op premie is een negatief resultaat behaald van € 11.345 duizend. De ontvangen premie is gebaseerd op de gedempte kostendeekkende premie op basis van verwacht rendement. De werkelijke kosten van de pensioenopbouw zijn vastgesteld op grond van de marktrente.
- **Toeslagverlening**
Er is per 1 juli 2022 een toeslag toegekend van 5,71%. Hierdoor zijn de technische voorzieningen gestegen met € 71.402 duizend.
- **Wijziging grondslagen**
De wijzigingen van de overlevingstafel heeft geresulteerd in stijging van de voorziening met € 12.780 duizend. De wijziging van de ervaringssterfte leidde tot een daling van de voorziening met € 39.197 duizend. Per saldo komt het resultaat van de wijziging grondslagen uit op een positief resultaat ad € 26.417 duizend.

Grondslagen

We hebben de actuariële grondslagen die gehanteerd worden in de berekening van de technische voorziening in Pensioenkring Arcadis in 2022 op de volgende punten aangepast:

- **Overlevingstafel**
In 2022 hebben we besloten om over te stappen naar de meest recente algemene overlevingstafel zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap. Dit is Prognosetafel AG2022 die in 2022 is gepubliceerd. Met het toepassen van de Prognosetafel AG2022 hanteren we de meest recente inzichten over de Nederlandse bevolkingssterfte en er wordt rekening gehouden met een voorzienbare trend in de overlevingskansen.
- **Ervaringssterfte**
We hebben besloten om de ervaringssterfte aan te passen aan het “S&V ervaringssterfte-onderzoek o.b.v. inkomen 2022 en 7de inkomensgroep voor hoofdverzekerde mannen”. Hiermee gaan we over van een model dat was gebaseerd op opleidingsniveau naar een model dat gebruikmaakt van inkomensgerelateerde sterftegegevens. De nieuwe modellering sluit aan bij de consensus in de pensioensector dat inkomen één van de meest relevante factoren (zo niet dé bepalende factor) is van de levensverwachting van pensioenfondsdeelnemers. Ook wordt beter aangesloten bij de beschikbare sterftegegevens.

Oordeel certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft geconcludeerd dat de technische voorziening toereikend zijn vastgesteld. Hij constateert dat het eigen vermogen van Pensioenkring Arcadis hoger is dan het vereist eigen vermogen. In zijn verklaring geeft hij aan dat er wordt voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merkt hij op dat Pensioenkring Arcadis in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit

Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden. De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. De vermogenspositie is naar zijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn. Voor de volledigheid merkt hij op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, zijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen. De verklaring van de certificerende actuaire is opgenomen in de Actuariële verklaring Pensioenkring Arcadis.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeleid Pensioenkring Arcadis

Volgend op de in 2022 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking per eind september 2022 verhoogd van 50% naar 60%. Op hoofdlijnen bestond ons strategische beleggingsbeleid eind 2022 voor Pensioenkring Arcadis uit een vermogensverdeling met 50% vastrentende waarden en 50% zakelijke waarden, 60% afdekking van het renterisico en 75% afdekking van het valutarisico op de US dollar en het Britse pond.

Bij de invulling van de beleggingsportefeuille voeren we een kwalitatief hoogwaardig beleggingsbeleid. We zorgen voor een goede spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en debiteuren. Bij de afdekking van rente- en valutarisico, alsook bij specifieke beleggingscategorieën, vormen beleggingsrichtlijnen het uitgangspunt voor het te voeren beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze beleggingsrichtlijnen zijn leidend bij het selecteren en monitoren van operationele vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen.

Ontwikkeling op de financiële markten

Terugblik markten 2022

In 2022 werden financiële markten vooral gedreven door rente, inflatie en de oorlog in Oekraïne. Het jaar begon met oplopende inflatie als gevolg van de heropening van economieën na de corona lockdowns. Centrale banken hadden reeds aangekondigd het verruimende monetaire beleid te gaan draaien.

In februari 2022 ontvouwde zich het donkere scenario van een oorlog in Europa en viel Rusland Oekraïne binnen. Dat leidde tot sterke prijsstijgingen van grondstoffen over een breed front. Olie, gas en nikkel, maar ook graanprijzen lieten door aanvoerproblemen of boycot maatregelen sterke prijsstijgingen zien. Energieprijzen, en dan vooral de gasprijzen in Europa, schoten omhoog, waardoor de inflatie niveaus bereikte die in decennia niet meer gezien waren. Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden hadden hun weerslag op de economische groei. Waar veel landen aan het begin van het jaar nog rugwind hadden van heropening na lockdowns, werden vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 de negatieve effecten van hoge inflatie en oplopende rentes zichtbaar. Inflatieniveaus wereldwijd bereikten piekniveaus van boven de 10% in de VS en Europa.

Het vertrouwen onder producenten nam af alsook het vertrouwen onder consumenten. De koopkracht van consumenten daalde doordat loongroei de hoge inflatie niet kon bijbenen. De weerslag hiervan op consumptiegroei wakkerde de vrees voor een recessie aan. Ook coronabesmettingsgolven en lockdowns in China, alsmede grote problemen in de Chinese vastgoedsector, droegen bij aan het lagere wereldwijde groeitempo. Dankzij een surplus aan besparingen die gezinnen tijdens de coronapandemie hadden opgebouwd, krappe arbeidsmarkten en heropeningseffecten, bleef de groei wel positief. Richting het einde van het jaar begon de inflatie in de VS te dalen, terwijl die in de eurozone nog hoog bleef. Door een milde winter en goed gevulde gasvoorraden daalden Europese gasprijzen weer snel in de laatste maanden van 2022.

Centrale banken, en dan vooral het Amerikaanse stelsel van centrale banken ('de Fed'), hielden lang vol dat de oplopende inflatie tijdelijk zou zijn. Maar in 2022 maakten zij een enorme draai, waarbij inflatiebestrijding prioriteit kreeg. De Fed bouwde haar obligatieopkoopprogramma versneld af, verhoogde de rente van maart tot december 2022 met maar liefst 4,25 procentpunt, en besloot daarnaast vanaf juni de omvang van haar balans af te bouwen. De Europese Centrale Bank (ECB) bouwde ook haar obligatieopkoopprogramma in 2022 af. Die operatie was in juli gereed. Het beleid van de ECB is steeds geweest om eerst de opkoopprogramma's af te bouwen en daarna pas de rente te verhogen. Gedwongen door hoge inflatie, zag de ECB zich genooddaakt om de renteverhoging in juli al een

maand van tevoren aan te kondigen. Deze was met 0,5 procentpunt ook hoger dan verwacht. Daarna volgden nog renteverhogingen met in totaal 2 procentpunten tot het einde van het jaar. Door hoge inflatie en agressieve centrale banken liepen kapitaalmarktrenten gedurende 2022 snel op.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar met circa 6% versus de euro onder invloed van de sneller oplopende renteniveaus in de VS en het tekort op de lopende rekening van de eurozone door de hoge energieprijzen in Europa. Het Britse pond, de Japanse yen en de Chinese renminbi daalden in waarde ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Oplopende inflatiecijfers en renteniveaus gaven druk op aandelenkoersen gedurende het jaar. Bedrijfswinsten bleven nog op peil doordat bedrijven de opgelopen prijsniveaus over het algemeen konden doorberekenen in hun prijzen. Hierdoor konden winstmarges van bedrijven stand houden.

De wereldwijde aandelenindex daalde in 2022 in euro's gemeten met bijna 13%. De sterkere dollar heeft deze daling voor de eurobelegger wat verzacht. Sectoraal waren de verschillen groot. Groeisectoren als informatietechnologie en communicatiediensten werden door de oplopende renteniveaus relatief hard geraakt. Aan de andere kant deed de energiesector het juist goed, aangezien deze kon profiteren van de oplopende olie- en gasprijzen en de onzekerheid die op energiemarkten ontstond na de inval van Rusland in Oekraïne.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten bleven in 2022 achter bij ontwikkelde markten en moesten een verlies incasseren van bijna 15%. Naast lagere vraag naar goederen in het algemeen en microchips in het bijzonder, wat met name impact had op bedrijven in Taiwan en Zuid-Korea, was het slechte beursjaar in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten problemen in de vastgoedsector en het strenge zero-covid beleid aandelenkoersen onder druk zetten. Het strenge zero-covid beleid werd door de Chinese overheid aan het einde van het jaar onverwacht versoepeld, waardoor aandelenmarkten met stijgende beurskoersen anticipeerden op een heropening van de Chinese economie. Dit kon de opgelopen schade in aandelenkoersen die gedurende het jaar was ontstaan echter niet meer goedmaken.

Onroerend goed

Ook vastgoed had het moeilijk in 2022. Ondanks de koppeling die huren met inflatie kennen, kregen de opgelopen renteniveaus de overhand op de waardeontwikkelingen binnen vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was deze, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. In de tweede jaarhelft viel al een voorzichtige daling waar te nemen bij niet-beursgenoteerd vastgoed indices met name voor de sector kantoren. Bij kantoren is er nog altijd onduidelijkheid rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, waarbij de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen. In het vierde kwartaal van 2022 zagen we verdere afwaarderingen bij niet-beursgenoteerd vastgoed. Dit zal de komende kwartalen leiden tot verdere druk op waarderingen.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben gedurende het jaar het monetaire beleid telkens verscherpt. Tegenvallende en hogere inflatiecijfers dwongen de centrale banken harder in te grijpen. De Fed bouwde haar opkoopprogramma af en verhoogde in zeven stappen de rente met 425 basispunten. De ECB was wat terughoudender, maar bouwde haar PEPP-opkoopprogramma af en verhoogde de rente met 250 basispunten.

Renteniveaus kenden een volatiel verloop in 2022 doordat financiële markten zich moesten aanpassen aan hoger dan verwachte inflatieniveaus en de reacties van centrale banken hierop. Per saldo stegen kapitaalmarktrenten wereldwijd fors. Dit leidde tot een ware 'bear market' op obligatiemarkten met ongekende verliezen. Ook was er in 2022 sprake van een sterker invers worden van de yieldcurve. De stijging op de kortere looptijden was significant groter ten opzichte van de langere looptijden. Zo steeg de 10-jaars swaprente met 290 basispunten, van een niveau van 0,30% per eind 2021 naar 3,20% per eind 2022, terwijl de 50-jaars swaprente met 171 basispunten steeg, van een niveau van 0,34% per eind 2021 naar 2,05% per eind 2022.

De Duitse tienjaars rente steeg in 2022 van -0,2% naar +2,6%. De Europese AAA-staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -18,5% zien. Ook kredietopslagen liepen gedurende het jaar op door verslechterende economische vooruitzichten. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,2%. Hypotheken en de meer conjunctuurgevoelige high yield bedrijfsobligaties lieten eveneens een negatief rendement zien.

Portefeuilleposities en rendementen

In onderstaande tabel tonen we de posities en rendementscijfers van de beleggingscategorieën binnen de portefeuille, afgezet tegen de bijbehorende benchmarks.

Voor de uitvoering van het vermogensbeheer worden vermogenscategorieën toegewezen aan de matchingportefeuille of de rendementsportefeuille. In de matchingportefeuille worden categorieën opgenomen die vooral meebewegen met de rente, zodat ze bijdragen aan het afdekken van het renterisico. In de rendementsportefeuille worden de overige categorieën opgenomen. Deze zijn vooral gericht op extra rendement bovenop de rente.

Uit het strategische beleid resulteert een verhouding van 20% matching- en 80% rendementsportefeuille.

2022	Allocatie strategisch beleid	Allocatie beleid 2022	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
	(in %)	(in %)	(in%)	(in%)
matchingportefeuille	20	20	-62,2	-60,1
swaps, staatsobligaties, liquiditeiten	20	20		
rendementsportefeuille	80	80	-12,6	-12,1
aandelen ontwikkelde landen	28	28	-14,0	-12,2
aandelen opkomende landen	7	7	-15,6	-14,9
niet-genoteerd onroerend goed	12,5	11,5	9,1	9,1
beursgenoteerd onroerend goed	2,5	2,5	-14,9	-20,2
infrastructuur	0	1	8,4	8,4
vastrentende waarden bedrijfsobligaties	12,5	12,5	-14,1	-14,2
vastrentende waarden hypothecaire leningen	10	10	-19,4	-19,4
vastrentende waarden hoogrentende landen	5	5	-9,4	-9,2
vastrentende waarden hoogrentende onderhandse leningen	2,5	2,5	-8,0	-2,5
totaal ¹	100	100	-23,7	-23,4

¹ Inclusief valuta-afdekking

Matchingportefeuille: afdekking renterisico

Pensioenkring Arcadis loopt via de waardering van zijn technische voorzieningen ('verplichtingen') een risico bij veranderingen in de rente. Het beleid was om 50% van het renterisico af te dekken op basis van de marktrente. Volgend op de in 2022 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking per eind september 2022 verhoogd van 50% naar 60%. De feitelijke afdekking per ultimo 2022 bedroeg 59,5%. Die afwijking valt binnen de toegestane bandbreedte. De afdekking heeft grotendeels plaatsgevonden met behulp van vastrentende beleggingen in de matchingportefeuille: staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen. Daarnaast dragen de beleggingen in bedrijfsobligaties en hypotheekleningen bij aan de afdekking.

De swaprente is sterk gestegen in 2022, waardoor het resultaat van zowel het af te dekken deel van de verplichtingen (-60,1%) als de matchingportefeuille (-62,2%) flink negatief was. Doordat het renterisico niet volledig wordt afgedekt, beweegt de dekkingsgraad nog steeds mee met rentebewegingen. Dit heeft in 2022 geleid tot een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. In de paragraaf Risicomanagement hebben we de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor rentebewegingen in een tabel in beeld gebracht.

Voor Pensioenkring Arcadis hanteren we een curvebeleid in het afdekkingsbeleid. In 2020 is de stapsgewijze aanpassing van de UFR-methodiek in de richting van de marktrente begonnen. Dat resulteert in een toename van de rentegevoeligheid van de lange verplichtingen. Op basis van een uitgebreide risico-rendementsafweging hebben we in 2021 besloten om in het afdekkingsbeleid deze toename niet te volgen en de afdekking vooral te blijven richten op de middellange looptijden. Vanwege het verder invers worden van de rentecurve heeft dat in 2022 negatief bijgedragen aan het resultaat van de matchingportefeuille en daarmee aan de dekkingsgraad.

Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en de benchmark (-2,1 procentpunt) komt vooral doordat de rente op overheidsleningen gemiddeld genomen harder is gestegen dan de swaprente, waardoor de waardedaling van deze leningen groter was dan die van de verplichtingen. Verder wordt het resultaat ook beïnvloed doordat bandbreedtes zijn vastgesteld waarbinnen de uitvoering van de renteafdekking mag bewegen.

Rendementsportefeuille: aandelen en vastrentende waarden

In 2022 hebben alle beleggingscategorieën, behalve niet-genoteerd onroerend goed, een negatieve bijdrage geleverd aan de rendementsportefeuille van Pensioenkring Arcadis. Het beleggingsresultaat werd met name bepaald door de beleggingscategorieën aandelen en vastrentende waarden.

Aandelen ontwikkelde landen

De afgelopen jaren hebben we stappen gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid, specifiek ten aanzien van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) en CO₂-reductie. Hierdoor beleggen we bijvoorbeeld minder in fossiele energiebedrijven en meer in technologiebedrijven. Energie heeft in 2022 zeer goede rendementen laten zien, terwijl technologiebedrijven vanwege de stijgende rente juist minder goed presteerden. We vergelijken onze resultaten met een aandelenindex waarin geen ESG-keuzes zijn opgenomen. De vergelijking laat zien dat aandelenfondsen in 2022 minder goed hebben gepresteerd dan de benchmark, met een negatief relatief resultaat van -1,8 procentpunt. Medio 2022 zijn fondsen toegevoegd die nadrukkelijker ESG-doelen nastreven en waarin de vermogensbeheerder daar ook meer ruimte voor krijgt (actief beheer). Deze fondsen hebben in 2022 goed gepresteerd ten opzichte van de index.

Het MVB-beleid wordt met een langetermijnperspectief gevoerd en de resultaten van 2022 zijn een logisch gevolg van de gemaakte keuzes.

Aandelen opkomende landen

Ook bij aandelen opkomende landen hebben we een verdere stap gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid. Sinds eind juli 2022 wordt een passief beleggingsfonds ingezet dat nadrukkelijker rekening houdt met onze specifieke keuzes op het gebied van MVB (de SDG's en CO₂-reductie). Deze stap verbeterde het resultaat, maar kon niet voorkomen dat voor de categorie aandelen opkomende landen over geheel 2022 een negatief relatief resultaat van 0,7 procentpunt resteerde ten opzichte van de brede benchmark.

Beleidsmatig hanteren we voor de categorie aandelen een regioverdeling met 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen. Binnen aandelen ontwikkelde landen is de strategische regioverdeling ongewijzigd: 50% Noord-Amerika, 40% Europa en 10% Pacific.

Onroerend goed & infrastructuur

De categorie vastgoed had het in 2022 moeilijk. Ondanks de langjarige koppeling van huren met inflatie hadden de opgelopen renteniveaus de overhand bij de waardeontwikkelingen van vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was die, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Het verschil tussen het rendement van -14,9% voor beursgenoteerd onroerend goed en -20,2% voor de benchmark komt doordat deze beleggingscategorie tot eind juni onderdeel was van de portefeuille en daarna is afgebouwd vanwege herbalancering, terwijl de benchmark over een heel jaar wordt getoond. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. Dit zal in 2023

kunnen leiden tot verdere druk op de waarderingen. Niet-genoteerd vastgoed heeft in 2022 een rendement van 9,1% laten zien.

In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF, die hiervoor in aanmerking kwamen, samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. Daarmee verbeterd voor de kring de spreiding en de liquiditeit.

In 2022 heeft de beleggingscategorie infrastructuur een positief resultaat van 8,4% genoteerd. Bij illiquide categorieën, zoals niet-genoteerd onroerend goed en infrastructuur, wordt op jaarbasis het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan dat van de portefeuille.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bedrijfsobligaties, hypotheek en hoogrentende landen rendeerden in 2022 in lijn met de benchmark. Door de opgelopen rente was het absolute resultaat echter negatief. Met name de rendementen op de beleggingscategorieën hypotheek en bedrijfsobligaties waren in 2022 sterk negatief. Op zich is dat een ontwikkeling die zo is bedoeld, aangezien deze categorieën onderdeel zijn van de renteafdekking. Bij hypotheek nam naast de opgelopen rentes ook de risicopremie op hypotheek toe, wat eveneens een negatief effect had op de waardeontwikkeling. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,1%, in lijn met de benchmark.

Voor staatsobligaties in opkomende landen was 2022 eveneens een moeilijk jaar. Dat kwam door de duurdere dollar, oplopende grondstofprijzen, krappere financiële condities en afnemende wereldwijde groei. Het rendement van de portefeuille was met -9,4% licht lager dan de benchmark.

Het relatieve negatieve verschil van 5,5 procentpunten bij de beleggingscategorie onderhandse leningen wordt voornamelijk veroorzaakt vanwege tegenvallende credit selectie. Door de opgelopen rente was het absolute resultaat ook negatief.

Valuta-afdekking

Voor Pensioenkring Arcadis dekten we in 2022 het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% af. Zodra de euro sterker wordt ten opzichte van andere valuta, dan zullen die beleggingen omgerekend naar euro's in waarde dalen. Doordat het valutarisico voor 75% wordt afgedekt, wordt zo'n waardedaling grotendeels gedempt. In 2022 is de euro verzwakt ten opzichte van de dollar maar gestegen ten opzichte van het Britse pond en de Japanse yen. Gegeven de grotere blootstelling naar de US dollar, in vergelijking met het Britse pond en de Japanse yen, had de valuta-afdekking in 2022 een dempend effect op de waardeinstijging. Vanaf 2023 zullen we de Japanse yen niet meer afdekken, gezien de beperkte exposure naar deze valuta.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dat beleid gaat over de integratie van MVB-factoren in beleggingsbeslissingen, de dialoog met ondernemingen om gedragsverandering te bewerkstelligen (engagement), stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen en uitsluiting van bedrijven en landen. Op grond van ons MVB-beleid houden we in het beleggingsbeleid van Pensioenkring Arcadis rekening met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Binnen Pensioenkring Arcadis hebben we in 2022 verdere stappen ondernomen om het MVB-beleid te implementeren in de beleggingsportefeuille. Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hypotheek, hoogrentende landen en staatsobligaties wordt belegd in oplossingen die rekening houden met ons MVB-beleid. Hiermee sluiten we beleggingen in controversiële wapens, tabak en bedrijven die in strijd met de United Nations Global Compact opereren of een slechte governance hebben uit.

In 2022 hebben we de MVB-aandelentransitie voor ontwikkelde en opkomende landen afgerond, waardoor Pensioenkring Arcadis een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie.

CO₂-uitstoot

Broeikasgasuitstoot (zoals uitstoot van CO₂ en methaan) wordt weergegeven in CO₂e, waarbij de 'e' voor

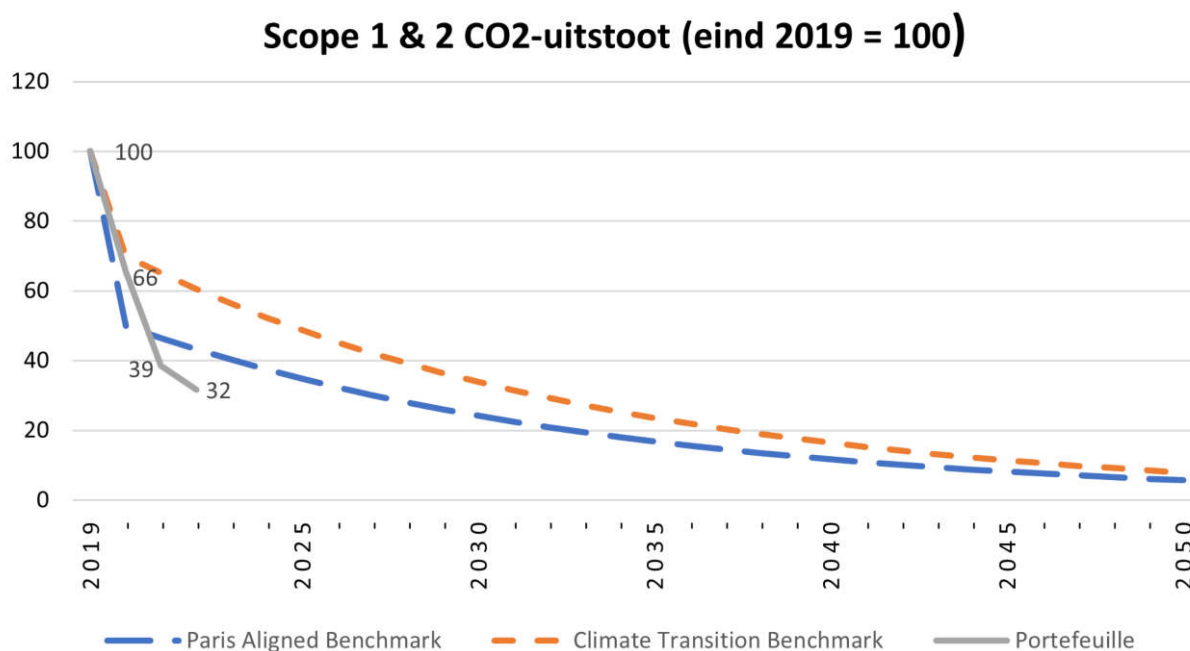
equivalenten staat. Dit betekent dat de impact van broeikasgassen wordt omgerekend naar tonnen CO₂. Hierna wordt ter vereenvoudiging alleen naar CO₂-uitstoot verwezen.

Het Greenhouse Gas Protocol is de meest gebruikte methodiek voor het berekenen van de uitstoot van broeikasgassen. In die methodiek worden drie zogenaamde scopes onderscheiden. Onder scope 1 vallen alle emissies die door bedrijven direct worden uitgestoten als gevolg van de eigen activiteiten. Scope 2 heeft betrekking op indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie, bijvoorbeeld van een elektriciteitsbedrijf. Als de uitstoot van andere leveranciers en afnemers ook wordt meegenomen (scope 3), dan ligt de voetafdruk een stuk hoger. De weergegeven CO₂-uitstoot in de grafiek hieronder betreft alleen scope 1 en 2. De totale CO₂-voetprint van de beleggingen wordt uitgedrukt in scope 1, 2 en/of 3. In dit jaarverslag zijn alleen voor scope 1 en 2 CO₂-data opgenomen. De beschikbare en getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen.

CO₂-reductiedoelstelling

Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen hebben we een CO₂-reductiedoelstelling vastgesteld conform de Climate Transition Benchmark (CTB) van de Europese Unie. Dat houdt in dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille met 30% moet zijn verminderd ten opzichte van basisjaar 2019. Daarna geldt een reductiedoel van ten minste 7% per jaar.

In onderstaande grafiek en tabel wordt de relatieve CO₂-voetprint op basis van scope 1 en 2 weergegeven. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen weer. De grafiek laat zien dat onze CO₂-reductiedoelstelling ruimschoots is behaald.

De CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen is voor Pensioenkring Arcadis per ultimo 2021 (46) met 41% gedaald in vergelijking met ultimo 2020 (79). En per ultimo 2022 (38) met 18% gedaald in vergelijking met ultimo 2021 (46). De totale CO₂-reductie ten opzichte van basisjaar 2019 bedraagt 68%, waardoor PKA ruimschoots op target zit met de Paris Aligned Benchmark van de Europese Unie (PAB).

Ultimo	Relatieve CO ₂ -voetprint Scope 1 en 2	Basisjaar 2019	Daling van:	Gerealiseerd:
2019	121	100		
2020	79	66	34%	in 2020
2021	46	39	41%	in 2021
2022	38	32	18%	in 2022
		CO ₂ -reductie:	68%	ten opzichte van basisjaar 2019

Wat zijn de CTB en PAB?

Zowel de Climate Transition Benchmark (CTB) als de Paris Aligned Benchmark (PAB) zijn EU-benchmarks gericht op het bewerkstelligen van carbonneutraliteit in 2050 met een jaarlijkse decarbonisatie van 7%. In beide gevallen worden controversiële wapens, tabak, schenders van EU-milieunormen, en schenders van OESO en UNGC-richtlijnen uitgesloten. Het voornaamste verschil is dat de CTB minder ambitieus start (30% CO₂-reductie) dan de PAB (50% CO₂-reductie).

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverstrekking over duurzaamheid. Ook pensioenfondsen vallen daaronder. Doel van de wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in onze beleggingsbeslissingen.

De pensioenregeling van Pensioenkring Arcadis kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen, of zogenaamd artikel 8-pensioenproduct onder de Europese SFDR-wetgeving, ofwel als een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De fondsen waarin de kring belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

Pensioenkring Arcadis voldoet, afgezien van de categorie beursgenoteerd onroerend goed, aan de criteria van een lichtgroen pensioenproduct ofwel een artikel 8-product. Een overzicht van de beleggingsfondsen is opgenomen in het hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38. Een kringspecifiek overzicht nemen we op in het MVB-Jaarverslag 2022.

Wij gaan in 2023 verder met aanscherping en implementatie van het MVB-beleid. Onze plannen staan beschreven in de paragraaf over Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38.

Kostentransparantie

Voor de uitvoering van de regeling voor Pensioenkring Arcadis maken we diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van vermogensbeheer. We vinden het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. Hieronder is in dat kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de Autoriteit Financiële Markten. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

Administratieve uitvoeringskosten

De administratieve uitvoeringskosten voor Pensioenkring Arcadis bedroegen in 2022 € 1.484 duizend (2021: € 1.364 duizend).

De administratiekosten van de kring zijn in 2022 gestegen door indexering van het tarief, door een stijging van het aantal deelnemers, de uitgifte van een extra digitale nieuwsbrief en kosten van een deelnemersonderzoek in 2022. De werkzaamheden van de adviserend actuaire zijn gestegen als gevolg van een herstelplan, haalbaarheidstoets, toeslagverlening, premie 2023-2025 en een grondslagenonderzoek. Ook is er in 2022 een ALM studie uitgevoerd. De governancekosten zijn gedaald door een dalend belegd vermogen. De advieskosten in verband met de overgang naar het nieuwe stelsel zijn opgenomen in de categorie Overige in 2022. De totale kosten stijgen in relatie tot 2021 van € 1.364 duizend naar € 1.484 duizend in 2022.

We hebben over het jaar 2019 een benchmarkonderzoek laten doen bij het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). Daaruit blijkt dat de regeling van Pensioenkring Arcadis complexer is dan die van de peergroep, maar minder complex dan die van het totale universum. De regeling is meer geautomatiseerd en meer servicegericht dan de benchmark. Een analyse door Het Nederlands Pensioenfonds van het jaar 2021 geeft het beeld dat de pensioenuitvoeringskosten per (actieve) deelnemer en pensioengerechtigde met voor Pensioenkring Arcadis € 272 substantieel lager zijn dan die bij andere APF'en. Gemiddeld genomen waren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in de APF-markt € 402 in 2021, tegenover een gemiddelde in de totale pensioenmarkt van € 496 (van circa 200 pensioenfondsen). De stijging van de pensioenuitvoeringskosten in 2022 naar € 291 per deelnemer ligt nog steeds aan de onderkant van de (APF-) markt. Wij zijn van mening dat het kostenniveau past bij de opzet Pensioenkring Arcadis.

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekostenvergoeding	724	680
Certificerend actuaire	31	43
Adviserend actuaire	87	22
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	22
Belanghebbendenorgaan	18	26
Verkiezing belanghebbendenorgaan	0	2
Ondersteuning BO en werkgever (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	53	52
Toezichtkosten (DNB/AFM)	92	78
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	249	296
Overige kosten	200	143
Totaal	1.484	1.364
Berekening kosten per deelnemer		
Aantal actieve deelnemers	2.354	2.308
Aantal pensioengerechtigden	2.739	2.708
Totaal aantal deelnemers	5.093	5.016
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	291	272

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 voor Pensioenkring Arcadis zijn uitgekomen op € 5.680 duizend, een stijging van € 345 duizend ten opzichte van 2021 (€ 5.335 duizend). Het gemiddeld belegd vermogen is met 12% afgenomen en bedroeg in 2022 € 1,24 miljard tegenover € 1,42 miljard in 2021. Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de totale kosten vermogensbeheer 0,46%, een stijging van 0,08%-punt ten opzichte van 2021 (0,38%). Zie de volgende specificatie:

2022	Beheerkosten en overige kosten	Transactie-kosten inclusief aan- en verkoop-kosten	Totaal	Procenten van het gemiddeld totaal belegd vermogen
Kosten per beleggingscategorie	Beheerkosten			
Vastgoed	1.228	34	1.262	0,10%
Aandelen	370	722	1.092	0,09%
Alternatieve beleggingen				
Vastrentende waarden	906	257	1.163	0,10%
Overige beleggingen	33	197	230	0,02%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	2.537	1.210	3.747	0,31%
Kosten overlay (LDI-gerelateerde) beleggingen ¹	420	113	533	0,04%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	2.957	1.323	4.280	0,35%
	Overige kosten			
Kosten vermogensbeheer bestuur en bestuursbureau	16		16	0,00%
Kosten fiduciair beheer	1.019		1.019	0,08%
Bewaarloon	92		92	0,01%
Advieskosten vermogensbeheer				
Overige kosten	273		273	0,02%
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.400		1.400	0,11%
Totaal kosten vermogensbeheer	4.357		5.680	0,46%

¹ Kosten overlay beleggingen zijn kosten voor LDI-gerelateerde beleggingen inclusief beleggingsinstrumenten, die worden gebruikt voor LDI-uitvoering

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties, die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Deze totale kosten zijn gestegen van 0,38% in 2021 naar 0,46% in 2022.

De totale kosten vermogensbeheer van 0,46% in 2022 zijn onder te verdelen in drie componenten; (1) beheerkosten, (2) overige vermogensbeheerkosten en (3) transactiekosten:

- Beheerkosten

De 'beheerkosten' zijn de kosten voor het portefeuillebeheer door vermogensbeheerders ofwel de lopende kosten

voor alle beleggingsfondsen in de portefeuille. In de lopende kosten zijn eventuele kortingen (rebates) al verrekend. Als maatstaf voor de beheerkosten van de beleggingsfondsen wordt de Ongoing Charges Figure (OCF) gehanteerd. De OCF bevat de beheervergoeding plus administratiekosten, accountantskosten, custodykosten, kosten voor securities lending etc. die door het beleggingsfonds worden gemaakt. Beleggingsfondsen publiceren de OCF in het jaarverslag. Voor nieuwe fondsen waarvoor nog geen OCF beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt. Indien een beleggingsfonds geen OCF maar Total Expense Ratio (TER) rapporteert, wordt deze maatstaf gebruikt. De beheerkosten in 2022 bedragen € 2.957 duizend, een daling van € 251 duizend ten opzichte van 2021 (€ 3.208 duizend). Ten opzichte van 2021 (0,23%) zijn deze kosten in percentage van het vermogen in 2022 met 0,01%-punt gestegen naar 0,24%. Dit komt met name door een groter gewicht van de duurdere beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed in de portefeuille en doordat het gemiddeld belegd vermogen afnam. De beheerkosten voor aandelen en overlay beleggingen zijn gedaald, zowel absoluut als in percentage van het vermogen. De beheerkosten voor vastrentende waarden zijn eveneens in absolute zin gedaald en in percentage van het vermogen gelijk gebleven.

- Overige vermogensbeheerkosten

Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor onder andere kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau, de bewaarbank, de beleggingsadministratie en fiduciar management. Deze overige vermogensbeheerkosten bedroegen in 2022 € 1.400 duizend en zijn in 2022 gedaald met € 65 duizend ten opzichte van € 1.465 duizend in 2021. Een deel hiervan zijn vaste kosten, die in 2022 relatief zijn gestegen van 0,10% in 2021 naar 0,11% in 2022 vanwege de daling van het gemiddeld belegd vermogen van de kring.

- Transactiekosten

De transactiekosten bestaan uit gefactureerde toe- en uittredingskosten en aan- en verkoopkosten van individuele titels. De transactiekosten bedroegen in 2022 € 1.323 duizend (2021: € 662 duizend) ofwel 0,11% van het vermogen. De transactiekosten zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van het uitzonderlijk lage niveau 0,05% in 2021 met weinig portefeuillemwijzigingen. De stijging heeft grotendeels een eenmalig karakter en komt met name door de aandelentransitie en bijzondere ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten in 2022. Dit blijkt uit onderstaande tabel met een overzicht van transactiekosten over de afgelopen 3 jaar.

Kosten	2022	2021	2020
Beheerkosten	0,24%	0,23%	0,25%
Overige kosten	0,11%	0,10%	0,11%
Transactiekosten	0,11%	0,05%	0,08%
Totaal	0,46%	0,38%	0,44%

In 2022 hebben de volgende wijzigingen in de portefeuille plaats gevonden:

- Herbalancering: vanwege de uitzonderlijke ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten is het nodig geweest te herbalanceren tussen of binnen de matchingportefeuille en de rendementsportefeuille. We verwachten dat dit komende jaren minder nodig zal zijn.
- De MVB-aandelentransitie is voor zowel aandelen ontwikkelde landen als aandelen opkomende landen geïmplementeerd, waarbij twee nieuwe impact managers zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille ontwikkelde landen en bij opkomende landen een nieuw passief fonds in de portefeuille is opgenomen. Dit heeft geleid tot hogere transactiekosten in 2022.
- In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPf samengebracht in de HNPf Private Real Estate Pool. De hogere beheerkosten voor vastgoed worden met name veroorzaakt door het toevoegen van duurdere fondsen in de sector logistiek vastgoed en de intensievere monitoring die is afgesproken met de beheerder. Dit heeft geen effect gehad op de transactiekosten.

HNPf maakt jaarlijks een analyse van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van de markt. De meest recente beschikbare informatie is over 2021 en geeft het beeld dat de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten voor Pensioenkring Arcadis met 0,33% van het vermogen hoger zijn dan het APF-gemiddelde in de markt van 0,28% in 2021. Gemiddeld genomen zijn de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten van de pensioenmarkt 0,37% in 2021 (ca. 190 pensioenfondsen).

HNPF is met geen van haar vermogensbeheerders een overeenkomst aangegaan waarin de beheervergoeding geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het door de vermogensbeheerder behaalde beleggingsrendement, behalve met een vastgoedfonds van CBRE. Het fonds kent daarom alleen performance gerelateerde kosten bij dit fonds van CBRE, deze bedroegen in 2021 € 13 duizend en zijn meegenomen in de beheerkosten. Daarnaast wordt niet belegd in hedgefondsen of grondstoffen. In bovenstaand kostenoverzicht zijn alleen de kostencategorieën opgenomen die daadwerkelijk zijn gemaakt.

Na afstemming met de fiduciair over de kosten vermogensbeheer 2022 voor deze kring, is het bestuur van mening dat het niveau van de gerapporteerde kosten en de ontwikkeling daarvan gedurende het verslagjaar passend zijn bij de omvang en karakteristieken van het vermogen van deze kring. Het pensioenfonds heeft een verantwoord beleggingsbeleid, waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden. De ambitie van het bestuur blijft om de vermogensbeheerkosten te verlagen de komende jaren.

Het bestuur wil een helder en transparant inzicht in de vermogensbeheerskosten die het fonds maakt. Om die reden zijn in dit jaarverslag de kosten inzichtelijk gemaakt, dit in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Totale kosten

De relatie tussen de verschillende kengetallen wordt in onderstaande tabel uitgewerkt.

Totale kosten ratio

2022	EUR	% gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	1.484	0,12%
Vermogensbeheerkosten	4.357	0,35%
Totale kosten	5.841	0,47%
Transactiekosten	1.323	0,11%

Risicomanagement

Risicohouding

De risicohouding van Pensioenkring Arcadis is bij aanvang van de kring door het bestuur van Het Nederlandse Pensioenfonds overgenomen.

De mate waarin Pensioenkring Arcadis risico's accepteert, wordt kwantitatief uitgedrukt in een tweetal maatstaven:

- een maximaal vereist eigen vermogen (dit betreft de risicohouding voor de korte termijn)
- ondergrenzen voor het pensioenresultaat (dit betreft de risicohouding voor de lange termijn).

Voor de vaststelling van de kortetermijnrisicohouding hebben we in 2022 een ALM-studie laten uitvoeren om inzicht te krijgen in het verwachte verloop van de financiële positie, de premie en de toeslagen in de komende jaren. Op basis van de ALM-studie bedraagt het vereist eigen vermogen (VEV) gemiddeld 20,7%, binnen een bandbreedte afhankelijk van marktvolatiliteit van circa 19% tot 24%. Dat is geen vaste bandbreedte: de bandbreedte ademt mee met de ontwikkeling van de rente, omdat we een wijziging van het vereist eigen vermogen als gevolg van een renteverandering niet zien als een overschrijding van de kortetermijnrisicohouding.

Als kwantitatieve maatstaf voor de risicobereidheid op de lange termijn gelden drie grenzen in de haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten van de haalbaarheidstoets niet aan de grenzen voldoen, dan dient dit te worden gecommuniceerd naar de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en zal het bestuur in gesprek moeten met de sociale partners. De grenzen hebben zodoende een signaalfunctie.

Op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets hebben wij de volgende grenzen vastgesteld:

- Vanuit de situatie waarbij de dekkingsgraad gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat ten minste gelijk te zijn aan 90%;
- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 85%;
- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een slechtweerscenario (lees: 5^e percentiel) 35% te bedragen.

Naar de mening van het bestuur zijn deze grenzen in lijn met de ambitie en de kwalitatieve risicohouding van Pensioenkring Arcadis.

Financieel crisisplan

Voor Pensioenkring Arcadis is een crisisplan opgesteld. In dit crisisplan zijn de te nemen stappen en maatregelen weergegeven voor specifieke scenario's. Aan de hand van het plan kan het bestuur handelen indien zich een van deze specifieke scenario's voordoet. Aangezien Pensioenkring Arcadis zich in een situatie van een tekort bevond, was het financieel crisisplan in 2022 van kracht.

Risicomanagement

In de paragraaf Integraal risicomanagement is het algemene risicomanagementproces beschreven. Dit proces is zowel op de stichting van toepassing als op elke kring. Deel van het risicomanagementproces is een risicoraamwerk, gebaseerd op FIRM/FOCUS. Wij hebben daarin 42 risico's beschreven, gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau. Ze worden hieronder toegelicht voor Pensioenkring Arcadis.

Financiële risico's

Binnen de kringen zijn financiële risico's geïdentificeerd gebaseerd op FIRM. De inschatting van het risico kan per kring verschillen op basis van de specifieke kenmerken van de betreffende kring. Met betrekking tot Pensioenkring Arcadis gelden risicoschattingen per risico, waarbij het brutorisico de inschatting is vóór het treffen van beheersmaatregelen en de netto-inschatting geldt nadat beheersmaatregelen genomen zijn.

Ieder kwartaal vindt een Risk Control Self-Assessment plaats, waarbij alle risico's beoordeeld worden op wijzigingen in de bruto-inschatting en de werking van de beheersmaatregelen om naar netto-risico's te komen.

Toelichting financiële risico's

Renterisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat ontwikkelingen in de rente een ongewenst effect hebben op de dekkingsgraad door een mismatch in rentegevoeligheid versus gevoeligheid van de verplichtingen".

Het renterisico heeft betrekking op obligaties en leningen op schuldbekentenis, maar ook op de verplichtingen. Onder het Financieel Toetsingskader (FTK) dat per 2007 is ingevoerd, is het verschil in renterisico tussen beleggingen en verplichtingen van belang. Dit wordt veroorzaakt door het verschil in de gemiddelde looptijd van de beleggingen (kort) versus de verplichtingen (lang). Hierdoor zijn verplichtingen meer rentegevoelig en dat betekent een risico voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad in het geval dat de rente gaat dalen.

We beheersen dit risico door het renteafdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het renterisico tussen beleggingen en verplichtingen. De afdekking vindt plaats op basis van de zuivere RTS, dus zonder toepassing van de UFR.

Voor het gewenste renteafdeckingsniveau is het noodzakelijk om derivaten (onder andere renteswaps) in te zetten. Het beleid voor het gebruik van derivaten is vastgelegd in het beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Valutarisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico op ongewenste effecten van fluctuaties in de koersen van vreemde valuta”.

We beheersen dit risico door het valuta-afdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het valutarisico. In Pensioenkring Arcadis wordt het valutarisico grotendeels afgedekt door afdekking van het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse Yen voor 75%. De afdekking wordt gerealiseerd via een portefeuille van valutatermijncontracten, derivaten waarmee op termijn valuta's kunnen worden ge- of verkocht. Het valutarisico voor zakelijke waarden in opkomende markten wordt niet afgedekt.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Inflatierisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat door inflatie de pensioenaanspraak aangetast wordt”.

De toeslag is voorwaardelijk, dus strikt genomen is er geen inflatierisico. Binnen Pensioenkring Arcadis heeft Het Nederlandse Pensioenfonds de ambitie om prijsinflatie toe te kennen als toeslag.

Marktrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat de waarde van de beleggingen daalt als gevolg van veranderingen in de marktfactoren”. Beleggingscategorieën met een hoog risico, zoals zakelijke waarden, stijgen en dalen door omstandigheden in de markten waarin wordt belegd. Dit risico wordt enerzijds geaccepteerd omwille van het behalen van rendement en anderzijds zo veel mogelijk beheerst door de beleggingen te spreiden over meerdere markten.

Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgesteld in het strategische beleggingsbeleid van iedere kring, op basis van een ALM-studie, goed huisvaderschap en gezond verstand. In de vermogensbeheerovereenkomsten is vastgelegd door welke partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden.

In de fiduciaire beheerovereenkomst ligt vast dat de fiduciair manager intensiever informatie verstrekt tijdens een financiële crisis. Daarnaast is in de overeenkomst vastgelegd dat de fiduciair manager in samenwerking met het bestuur en de beleggingsadviescommissie alternatieve maatregelen kan overwegen om schade en risico's tijdens een crisis te beperken.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en marktrenterisico per eind 2022

In onderstaande tabel geven we de gevoeligheid van de dekkingsgraad weer voor het rente- en aandelenrisico als die risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat alle andere factoren onveranderd blijven. De aandelenrendementen worden hierbij schoksgewijs tussen de -25% en +25% aangepast. De rente wordt schoksgewijs tussen de -1% en +1% aangepast.

Gevoeligheidsanalyse dekkingsgraad (toezicht, in %)			
	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden
Delta rente	-25%	0%	25%
-1,00%	104,0	117,7	131,4
-0,50%	105,9	120,9	135,9
0,00%	107,8	124,1	140,4
0,50%	109,5	127,2	145,0
1,00%	111,2	130,4	149,6

Wij schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Liquiditeitsrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat er onvoldoende liquide middelen voorhanden zijn om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen en dat het fonds hierdoor onder andere gedwongen wordt om assets te verkopen”.

Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van Pensioenkring Arcadis kleiner zijn dan de uitkeringen. Daardoor bestaat een liquiditeitsrisico dat dient te worden beheerst. Hierbij gaat het erom of Pensioenkring Arcadis tijdig aan zijn verplichtingen kan voldoen. De portefeuille is bovendien grotendeels belegd in dagelijks of wekelijks verhandelbare beleggingen.

Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met stressscenario's en periodiek wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Pensioenkring Arcadis bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kan leveren. Indien het liquiditeitsrisico te groot wordt, moeten we overwegen om de portefeuille aan te passen.

We schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Kredietrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Kredietrisico (ofwel tegenpartijrisico) is het risico dat tegenpartijen niet aan hun overeengekomen verplichtingen ten opzichte van Pensioenkring Arcadis kunnen voldoen”.

Pensioenkring Arcadis loopt kredietrisico in de beleggingsportefeuille door de staats- en bedrijfsobligaties waarin wordt belegd en de aangegane swaps met tegenpartijen. Alleen partijen met een degelijke kredietwaardigheid worden daarom als tegenpartij bij een derivatentransactie geaccepteerd.

We nemen de volgende maatregelen om het kredietrisico te beperken:

- Periodiek wordt geïnventariseerd met welke tegenpartijen Het Nederlandse Pensioenfonds zakendoet. Er wordt vastgesteld of en in welke mate een eventueel faillissement van deze partijen, of een samenloop van faillissementen, Pensioenkring Arcadis raakt;
- Voor de dienstverlening door vermogensbeheerders zijn standaardcontracten inclusief duidelijke opdrachtverlening opgesteld;
- Indien noodzakelijk worden per (soort) tegenpartij en over het totaal limieten vastgesteld en wordt het stellen van onderpand vereist voor rente- en valutaderivaten;
- In rapportages en in de jaarrekening wordt een overzicht opgenomen van de grootste concentratierisico's;
- Het beleid omtrent kredietrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Verzekeringstechnische risico's

Onze definitie voor dit risico is: “Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product”.

De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Wij verzekeren alleen risico's die het fonds niet zelf kan dragen. De behoefte van Pensioenkring Arcadis is het grootst op het gebied van nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen. De gewenste vorm van herverzekering voor Pensioenkring Arcadis is een stoplossconstructie. We hebben voor Pensioenkring Arcadis met Zwitserleven in 2020 een herverzekeringscontract afgesloten met een looptijd van drie jaar.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Vooruitblik 2023

Financiële markten

Waar in Europa in de herfst van 2022 nog een zware recessie werd verwacht, zijn de vooruitzichten verbeterd, met name door een sterke verbetering op de gasmarkt. Een zware recessie is minder waarschijnlijk geworden, maar een periode van lage tot licht negatieve groei ligt wel in het verschiet. De koopkracht van consumenten is in 2022 sterk uitgehold doordat loongroei behoorlijk achterbleef bij de inflatie. Maar de consumentenuitgaven hebben daar nog niet op gereageerd. Dit kwam met name door heropening na de coronapandemie, met het herstel in de uitgaven aan diensten. Voor 2023 wordt wel verwacht dat de lagere koopkracht druk op consumentenuitgaven zal geven. De renteverhogingen en krappere financiële condities zullen, met een vertraagde werking, druk op de economische groei blijven uitoefenen in het eerste deel van 2023. Het krappere beleid van de ECB doet zich al voelen in rentegevoelige sectoren als de huizenmarkt. Huizenprijzen dalen over een breed front. Dalende inflatie en een nog altijd krappe arbeidsmarkt, die bedrijven ervan weerhoudt ontslagrondes aan te kondigen, zullen de schade aan de economie beperken. Ook fiscale compensatieprogramma's van overheden, met als doel om de impact van hogere energiekosten voor consumenten te beperken, geven wat lucht.

In de VS is het momentum van de groei in het laatste kwartaal van 2022 afgenomen. Consumenten zijn voorzichtiger geworden nu vooral bij lagere inkomens de extra besparingen van tijdens de coronapandemie opgesoupeerd zijn. De agressieve renteverhogingen van de Fed hebben een duidelijk negatief effect op de huizenmarkt en rentegevoelige consumptieve bestedingen. De arbeidsmarkt vertoont voorzichtige tekenen van afkoeling, waarbij loongroei begint af te vlakken. Een recessie in de VS lijkt in de loop van 2023 onvermijdelijk.

De inflatie zal in de loop van 2023 verder gaan dalen. Eerst vooral aan de energie- en goederenkant, later ook in de dienstensector. Na nog enkele renteverhogingen kunnen centrale banken vanaf het voorjaar van 2023 een pauze inlassen. De Fed is daar overigens dichterbij dan de ECB. Markten speculeren al op renteverlagingen in de VS, maar daar is de Fed voorlopig nog niet aan toe. De banengroei is voor nu nog te sterk voor de Fed om al renteverlagingen te kunnen overwegen.

Ontwikkeling financiële positie

Voor Pensioenkring Arcadis zijn pensioenverlagingen in 2023 niet aan de orde.

De actuele dekkingsgraad van de kring is in het eerste kwartaal van 2023 met 2,5% gestegen van 124,1% naar 126,6%. Met name de hogere aandelenkoersen hebben geleid tot deze stijging van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is in het eerste kwartaal van 2023 met 2,7% gestegen van 120,0% naar 122,7%.

DNB heeft besloten om vanaf 1 januari 2023 bij het vaststellen van de rentetermijnstructuur de UFR-methodiek te wijzigen in lijn met het advies van de Commissie Paramaters 2022. De nieuwe UFR heeft per 1 januari 2023 geleid tot een daling van de dekkingsgraad van 0,5%.

Toeslagverlening 2023

In het huidige beleid van de kring is de dekkingsgraad eind 2022 bepalend voor een besluit over eventuele (gedeeltelijke) indexatie op 1 juli 2023.

De beleidsdekkingsgraad eind 2022 van Pensioenkring Arcadis bedroeg 120,0%. Dit betekent dat op basis van het huidige FTK een (gedeeltelijke) indexatie mogelijk is. Het besluit hierover vindt jaarlijks plaats na vaststelling van de jaarrekening.

Het nieuwe pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer en is daarna ter behandeling voorgelegd aan de Eerste Kamer. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wet Toekomst Pensioenen. Vanaf 1 juli 2023 treedt de wet in werking. Uiterlijk 1 januari 2028 moet alle toekomstige pensioenopbouw vormgegeven worden op basis van het nieuwe pensioenstelsel.

De kringen hebben elk een eigen tempo voor de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. In 2022 hebben sociale partners een keuze gemaakt voor de Solidaire Premiereregeling. Deze wordt naar verwachting op 1 januari 2026

ingevoerd. In de projectgroep die is opgericht om inhoud te geven aan de nieuwe regeling nemen de werkgever Arcadis en Het Nederlandse Pensioenfonds deel.

In 2021 is een breed overleg opgestart. Hierin worden de ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe pensioenstelsel besproken met alle betrokken partijen zoals de werkgever, de vakbonden, de ondernemingsraad, de Vereniging van Gepensioneerden Arcadis, Het Nederlandse Pensioenfonds en het belanghebbendenorgaan. Aan de orde zijn geweest de vorderingen in het wetgevingsproces, de keuze voor de solidaire premieregeling en de intentie van sociale partners tot invaren. In 2023 wordt aan de cao-tafel de inhoud van de pensioenregeling verder uitgewerkt. De komende maanden zal hier veel aandacht voor zijn, net als voor het invaarbesluit en eventuele compensatie.

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Taak en werkwijze

In het belanghebbendenorgaan hebben vertegenwoordigers namens de werkgever, de deelnemers en de gepensioneerden zitting. Er zijn twee leden namens elke geleding, met dien verstande dat de wet het aantal zetels namens gepensioneerden maximeert op 25% van het totaal. Pensioenkring Arcadis heeft relatief veel gepensioneerden in het deelnemersbestand. Er wordt zeer gehecht aan verbinding met deze doelgroep. Daarom is er, naast een formeel lid, ook een plaatsvervangend lid toegelaten tot het belanghebbendenorgaan. Het plaatsvervangend lid neemt deel aan de vergaderingen. Bij afwezigheid van het formele lid, is het plaatsvervangend lid stemgerechtigd. Breun Breunissen, formeel lid namens de pensioengerechtigden is voorzitter van het belanghebbendenorgaan.

Het belanghebbendenorgaan heeft verschillende bevoegdheden die zijn vastgelegd in de statuten van het fonds. Het bestuur en de raad van toezicht leggen verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan en de Vergadering van Belanghebbendenorganen over het beleid en de uitvoering hiervan. Het belanghebbendenorgaan beoordeelt het handelen van het bestuur aan de hand van de jaarrekening, het bestuursverslag en andere informatie en rapporteert zijn bevindingen in het jaarverslag.

Het belanghebbendenorgaan heeft zowel advies- als goedkeuringsrechten bij de belangrijkste vraagstukken van de eigen pensioenkring. Het heeft bijvoorbeeld goedkeuringsrechten bij het premiebeleid, het strategisch beleggingsbeleid en het indexatie/kortingsbeleid. Adviesrechten zijn er onder meer bij de uitvoeringsovereenkomst, de ABTN en de kringbegroting.

Verder bewaakt het belanghebbendenorgaan conform de Code Pensioenfondsen of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het belanghebbendenorgaan of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt. Het belanghebbendenorgaan waarborgt dat de leden ten opzichte van de achterban en van elkaar onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Ontwikkelingen in de samenstelling van het belanghebbendenorgaan

In 2022 zijn Breun Breunissen en Gabe van Wijk herbenoemd, nadat een oproep was gedaan voor eventuele tegenkandidaten. Geen van de pensioengerechtigden en geen van de deelnemers reageerde op de oproep. Op 9 augustus 2022 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de herbenoemingen van Breun Breunissen en Gabe van Wijk voor een nieuwe periode van vier jaar. Gwenn van der Schee heeft haar lidmaatschap aan het belanghebbendenorgaan namens de deelnemers beëindigd, vanwege uitdiensttreding bij Arcadis per 1 januari 2023. Om die reden is eind december een oproep gedaan onder deelnemers voor kandidaatstelling. Vanwege de grote belangstelling worden verkiezingen gehouden. Sandra Bolder, lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgever, heeft aangegeven dat zij in verband met haar nieuwe internationale functie binnen Arcadis haar lidmaatschap van het belanghebbendenorgaan in maart 2023 zal beëindigen. Haar opvolgster bereidt zich momenteel voor op haar lidmaatschap.

Wij danken Gwenn en Sandra voor de inzet en betrokkenheid bij het belanghebbendenorgaan en wensen beiden veel succes in hun nieuwe functie.

Thema's belanghebbendenorgaan 2022

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan vier keer vergaderd over thema's aangaande Pensioenkring Arcadis. Daarnaast is zes keer vergaderd met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met de raad van toezicht en het bestuur gezamenlijk. Het belanghebbendenorgaan is ook bijeengekomen voor een kennissessie en een zelfevaluatie. Een delegatie van het bestuursbureau woont de vergaderingen van het belanghebbendenorgaan standaard bij.

Wet toekomst pensioenen

Met het bestuur is in 2022 diverse keren gesproken over de Wet toekomst pensioenen. Zo is in een kennissessie en een bijpraatsessie bijzondere aandacht geschonken aan invaren, het Transitie-FTK en de proposities van Het Nederlandse Pensioenfonds. In 2021 is een breed overleg opgestart, waaraan ook het belanghebbendenorgaan deelneemt. In dit overleg komende diverse ontwikkelingen aan bod die te maken hebben met de komst van het nieuwe pensioenstelsel. In 2023 wordt aan de cao-tafel de inhoud van de pensioenregeling verder uitgewerkt. Besluiten over invaren en eventuele compensatie moeten nog genomen worden. De komende maanden zal hier veel aandacht voor zijn.

Omdat de ABTN van 30 juni 2022 leidend is voor de invaarberekeningen is deze in juni geüpdatet. Het belanghebbendenorgaan gaf daarbij positief advies.

Toeslagbesluit

De wetgever heeft in de aanloop naar het nieuwe stelsel de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekent dat er ruimte is gegeven om een hogere toeslag te verlenen. Voorwaarde was wel dat de intentie bestaat om de huidige opgebouwde pensioenen in te varen naar het nieuwe stelsel. Sociale partners hebben aan het pensioenfonds kenbaar gemaakt dat zij deze intentie inderdaad hebben.

Voor Pensioenkring Arcadis vindt de toeslagverlening jaarlijks per 1 juli plaats op basis van de financiële situatie per einde van het vorige jaar. De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Arcadis bedroeg eind 2021 111,6%. De stijging van de consumentenprijsindex (CPI) alle bestedingen van december 2022 ten opzichte van december 2021 bedroeg 5,71%. Op basis van het staande beleid zou per 1 juli 2022 een gedeeltelijke indexatie van 0,75% mogelijk zijn. In verband met de versoepelde indexatieregels was er ruimte om een hogere toeslag van maximaal 5,71% toe te kennen. Bovendien was beleidsdekkingsgraad eind mei gestegen tot 115,9% en de actuele dekkingsgraad tot 124,2%.

Bij de besluitvorming over toeslagverlening zijn de belangen evenwichtig afgewogen. Het bestuur heeft hiervoor een evenwichtigheidskader opgesteld. De herverdeling van gelden van jongeren naar ouderen ten opzichte van het huidige toeslagbeleid is in kaart gebracht en met het belanghebbendenorgaan besproken. Daarbij is de onzekerheid die dit indexatiebesluit met zich meebrengt tijdens de transitieperiode met het bestuur aan de orde geweest. Door de indexatie daalt de dekkingsgraad en dit kan effect hebben op de minimale invaardekkingsgraad.

Het bestuur heeft besloten om bij het indexatiebeleid gebruik te maken van de versoepelde regelgeving en om per 1 juli 2022 een toeslag te verlenen van 5,71%. Het belanghebbendenorgaan heeft goedkeuring verleend aan dit besluit.

ALM

In 2022 stond voor Pensioenkring Arcadis een ALM-studie op de agenda. Deze studie wordt eens in de drie jaar uitgevoerd, met als doel de herijking van het strategische beleggings- en risicobeleid, rekening houdend met de bestaande ambitie, de risicohouding, de pensioenregeling en het deelnemersbestand van Pensioenkring Arcadis en met de economische omstandigheden. Vanwege de komst van het nieuwe pensioenstelsel en het invaarmoment lag de focus in de ALM-studie meer dan anders op de korte termijn. Op basis van deze studie is met goedkeuring van het belanghebbendenorgaan onder andere de renteafdekking verhoogd naar 60%. Het strategisch beleggingsbeleid is dienovereenkomstig aangepast.

Wet bedrag ineens

Vooruitlopend op invoering van de optie om bij pensionering 10% van het pensioen als bedrag ineens te laten uitkeren, heeft het belanghebbendenorgaan advies uitgebracht over de volgorde waarin keuzemogelijkheden in de administratie worden toegepast. Daarmee kan de implementatie van deze optie tijdig worden voorbereid. Ook is advies gegeven over de te hanteren afkoopfactoren door deze te laten aansluiten bij de bestaande factoren voor afkoop bij pensionering.

Premiebeleid

Eind 2022 is de pensioenovereenkomst van Arcadis geëindigd. Al in het voorjaar van 2022 gaf de werkgever aan opnieuw voor een periode van drie jaar afspraken te willen maken met de vakorganisaties. Het bestuur heeft besloten om in deze nieuwe periode de toereikendheid van de premie voor de jaarlijkse pensioenopbouw te toetsen op basis van een interne kostendekkende premie gebaseerd op een verwacht reëel rendement ad 1,8%.

De gedempte kostendekkende premie op basis van maximale parameters wordt daarbij gehanteerd als absolute ondergrens voor de interne kostendekkende premie. De pensioenopbouw voor 2023 wordt daarmee op 1,63% gehandhaafd. Het belanghebbendenorgaan is van mening dat het bestuur bij dit besluit alle belangen evenwichtig heeft afgewogen. Het belanghebbendenorgaan heeft dit besluit goedgekeurd.

Uitvoeringsovereenkomst

Na het aflopen van de pensioenovereenkomst van Arcadis eind 2022 zijn voor een nieuwe periode van drie jaar (2023-2025) afspraken gemaakt. Ten gevolge van deze nieuwe afspraken en het aangepaste premiebeleid is ook de uitvoeringsovereenkomst aangepast, met een positief advies van het belanghebbendenorgaan.

Reglementswijziging

In 2022 heeft het bestuur besloten de prognosetafel en de ervaringssterfte voor Pensioenkring Arcadis aan te passen. Met ingang van 2023 zijn de uitruil- en flexibiliseringsfactoren dienovereenkomstig aangepast en zijn de grondslagen van de flexfactoren met positief advies van het belanghebbendenorgaan in het pensioenreglement opgenomen.

ESG

Het fonds draagt bij aan een duurzame en leefbare wereld door op een maatschappelijk verantwoorde manier te beleggen. Daarbij is gekozen om de beleggingsambitie uit te breiden naar beleggingsbeleid met een 'do-betteraanpak'. Uit het onderzoek naar risicobereidheid onder de deelnemers en pensioengerechtigden blijkt dat ook binnen de Arcadiskring veel waarde wordt gehecht aan duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggen. Het Nederlandse Pensioenfonds heeft als doelstelling het verminderen van de CO₂-uitstoot, in lijn met de doelstellingen van het Parijsakkoord. Het volgt hierbij de EU Climate Transition Benchmark (CTB). Hierdoor zijn inmiddels grote stappen gezet in de reductie van de CO₂-voetafdruk van Pensioenkring Arcadis.

Herstelplan

Omdat de dekkingsgraad van Pensioenkring Arcadis eind 2021 lager was dan het vereist eigen vermogen, heeft Het Nederlandse Pensioenfonds een brief ontvangen van De Nederlandsche Bank met het verzoek om voor Pensioenkring Arcadis voor 1 april 2022 een herstelplan in te dienen. Het geactualiseerde plan gaf aan dat uitgaande van het reguliere beleid de beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Arcadis eind 2022 zou zijn hersteld tot de vereiste dekkingsgraad. Nadat het belanghebbendenorgaan goedkeuring had verleend, heeft het bestuur het herstelplan vastgesteld en ingediend bij De Nederlandsche Bank.

Communicatieplan

Met het belanghebbendenorgaan is afgesproken om in 2023 een animatiefilmpje te maken waarin een nadere toelichting wordt gegeven op de keuzes bij pensioneren. Een en anders is vastgelegd in het communicatieplan voor 2023. Het belanghebbendenorgaan heeft daarbij positief advies gegeven. Verder zal communicatie in 2023 in het teken staan van de Wet toekomst pensioenen die waarschijnlijk op 1 juli 2023 in werking treedt. In aanloop naar de nieuwe wet wordt via de website, de kringpagina en in de pensioenkrant gecommuniceerd over (de transitie naar) het nieuwe pensioenstelsel. Een speciale webpagina is beschikbaar gesteld waar deelnemers informatie vinden over het nieuwe pensioenstelsel, met uitleg over wat er gaat veranderen, waarom het gaat veranderen en per wanneer.

Kringbegroting

In 2022 is advies gevraagd over de uitbreiding van de begrote bedragen voor marketing en sales om verdere groei te kunnen realiseren. De regie voor marketing en sales lag voorheen bij de administrateur, maar is overgebracht naar het bestuursbureau. Verder heeft het belanghebbendenorgaan in 2022 positief advies gegeven over de kringbegroting voor 2023. Daarbij is afgesproken om met ingang van 2023 een deel van de governancekosten door te belasten naar het vermogensbeheer en ze ten laste te brengen van het beleggingsrendement. De uitvoeringsovereenkomst is hierop aangepast, met positief advies van het belanghebbendenorgaan.

Overige onderwerpen

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2022 een positief advies gegeven over de update van de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Zelfevaluatie

In november vond de zelfevaluatie plaats. Aandachtspunten die naar voren zijn gekomen zijn onder andere de tijdsbesteding om de stukken diepgaand te bestuderen. De afspraak is gemaakt om tijdens de vergadering van het

belanghebbendenorgaan meer tijd in te ruimen voor eigen reflectie over onderwerpen die met het bestuur zullen worden besproken, bijvoorbeeld over de ALM-studie.

De behoefte bestaat om voldoende fysiek te vergaderen, het belanghebbendenorgaan realiseert dat dit meer tijd vergt. Het blijft lastig om hierbij een goed evenwicht te vinden.

De verhouding met het bestuur is goed, bestuursleden zijn goed bereikbaar. De governance is ter sprake geweest en de vraag is in hoeverre de huidige governance-opzet passend is en blijft bij de groei van het fonds. Het VBO en de raad van toezicht vragen daar bijzondere aandacht voor. Dit kan helpen om minder dubbel werk te doen. Afgesproken is dat de rol van de Vergadering van Belanghebbendenorganen wordt geëvalueerd tijdens een volgende zelfevaluatie.

Adviezen en goedkeuringen Pensioenkring Arcadis 2022

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan goedkeuring verleend aan de volgende voorgenomen besluiten van het bestuur:

- vaststellen van het herstelplan 2022;
- indexatiebeleid en indexatiebesluit van 5,71% per 1 juli 2022;
- wijziging van het premiebeleid;
- wijziging van het strategisch beleggingsbeleid.

Over de volgende onderwerpen bracht het belanghebbendenorgaan in 2022 positief advies uit:

- bestuursverslag 2021;
- ABTN;
- kringbegroting Pensioenkring Arcadis 2022 en 2023;
- communicatiejaarplan 2023;
- reglementswijziging inzake flexfactoren;
- volgorde keuzeopties in verband met de Wet bedrag ineens en tarief;
- uitvoeringsovereenkomst inzake nieuwe pensioenovereenkomst en premiebeleid.

Bevindingen en oordeel

Bevindingen

Wij zijn op een open en constructieve wijze betrokken en ontvingen voldoende informatie om ons een oordeel te kunnen vormen over het handelen van het bestuur. We stellen vast dat de samenwerking met het bestuur goed en transparant is verlopen. Ook de overleggen met de raad van toezicht en de afstemming met de Vergadering van Belanghebbendenorganen waren prettig en constructief.

Het belanghebbendenorgaan waardeert de betrokkenheid bij de ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel en de wijze waarop het bestuur ons meeneemt in de ontwikkelingen rondom het fonds. Met name de Wet toekomst pensioenen zal ook in 2023 veel aandacht vragen. Sociale partners zijn inmiddels aan de slag gegaan met de inhoud van de solidaire premieregeling. Daarnaast is er grote waardering voor de aandacht die het fonds heeft voor duurzaam beleggen. Er is ruimte voor een open dialoog over de doelstellingen en de monitoring van het MVB-beleid. De 'do-betteraanpak' in het beleggingsbeleid en de doelstelling om de CO₂-uitstoot te verminderen werpen inmiddels hun vruchten af met een forse daling van de CO₂-voetafdruk van Pensioenkring Arcadis.

Oordeel

De afgelopen jaren zijn door Het Nederlandse Pensioenfonds grote stappen gezet en wij zien de toekomst met vertrouwen tegemoet. In 2022 is verdere groei gerealiseerd en sluiten nieuwe werkgevers zich bij het fonds aan. Wel moet er voor het nieuwe pensioenstelsel nog veel gebeuren. Het belanghebbendenorgaan is goed aangesloten en wordt meegenomen in dit proces. Wij constateren voorts dat het bestuur op effectieve en prudente wijze invulling heeft gegeven aan het besturen van het fonds.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag 2022 een juiste weergave is van het gevoerde beleid en van de door het bestuur genomen besluiten. Op 15 mei 2023 heeft de raad van toezicht verantwoording aan ons afgelegd. Dankzij een goede samenwerking met het bestuur, de raad van toezicht en de ondersteuning binnen het pensioenfonds hebben wij onze werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Wij hopen dit in de komende periode op dezelfde wijze voort te zetten.

Amersfoort, 15 mei 2023

Breun Breunissen, voorzitter
Fer Saelman
Marcel Stuart
Gabe van Wijk

Reactie van het bestuur

Op 15 mei 2023 hebben wij met het belanghebbendenorgaan gesproken over het oordeel 2022. Wij hechten zeer aan de goede samenwerking met het belanghebbendenorgaan die open en constructief is. We hebben waardering over de wijze waarop het belanghebbendenorgaan in 2022 gefunctioneerd heeft en de taken heeft uitgeoefend.

Binnen het belanghebbendenorgaan is een positieve betrokkenheid waarbij de evenwichtige belangenafweging hoog in het vaandel staat. Met het belanghebbendenorgaan hebben wij in 2022 uitgebreid gesproken over het toeslagbesluit. Daarnaast is gesproken over de wet toekomst pensioenen, het premiebeleid, het herstelplan, de begroting, het communicatieplan en is de ALM studie aan de orde geweest. Wij waarderen de aandacht die het belanghebbendenorgaan heeft voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en de steun voor ons Do Better-beleid.

Wij danken het belanghebbendenorgaan voor de inzet en prettige samenwerking en zien er naar uit dit in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten.

Bestuursverslag Pensioenkring OWASE

Algemene informatie

De doelstelling van Het Nederlandse Pensioenfonds is het verzorgen van pensioenen voor deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. Per 1 januari 2020 zijn de opgebouwde aanspraken van de inmiddels geliquideerde Stichting Pensioenfonds OWASE door middel van een collectieve waardeoverdracht ingebracht in de nieuw ingerichte besloten Pensioenkring OWASE. Ook de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken uit hoofde van de cao van de aangesloten werkgevers die onder de cao van OWASE vallen aangevuld met RPC Bebo Nederland, is ondergebracht in Pensioenkring OWASE.

Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Belanghebbendenorgaan

Per 1 januari 2020 is het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring OWASE ingesteld en van start gegaan. Dit orgaan bestaat normaal gesproken uit acht leden; vier namens werkgevers, twee namens deelnemers en twee namens pensioengerechtigden. Het belanghebbendenorgaan is begin 2020 gestart met zeven leden en één vacature namens werkgevers. Het belanghebbendenorgaan werd aangevuld met aspirant-leden. Voor hen is het belanghebbendenorgaan een kweekvijver voor uiteindelijke toetreding als lid. Aspirant-leden hebben geen goedkeurings- en adviesrechten en zij zijn derhalve geen medebeleidsbepaler.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring OWASE op 31 december 2022

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortjaar	Geslacht
René Brookhuis	lid namens werkgevers	1 ^e	1-1-2024	1963	m
Aalt Doppenberg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-1-2026	1962	m
Jan Willem Floor	vicevoorzitter en lid namens pensioengerechtigden	2 ^e	1-1-2026	1957	m
Truus Horstra	lid namens werkgevers	2 ^e	1-1-2027	1972	v
Henk Lubbers	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-1-2024	1956	m
Henk Meijerink	voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-1-2024	1958	m
Vacature	lid namens deelnemers				
Maria Malinowski	aspirant-lid namens pensioengerechtigden	n.v.t.	n.v.t.	1953	v
Dick de With	aspirant-lid namens pensioengerechtigden	n.v.t.	n.v.t.	1954	m

Bij aanvang is een rooster van aftreden vastgesteld zodat voorkomen wordt dat op een zeker moment alle leden van het belanghebbendenorgaan tegelijk aftreden. Dit brengt mee dat meerdere leden een eerste termijn hebben die korter is dan de gebruikelijke vier jaar.

Per 2022 heeft Aalt Doppenberg een vacature namens de deelnemers ingevuld. Daarvoor was hij reeds aspirant-lid. Op 14 februari 2022 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met zijn benoeming. Voor de openstaande

vacature voor een lid namens de deelnemers is een oproep gedaan via de leden van de Samenwerkende Ondernemingsraden (SOR).

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan vijf keer zelfstandig vergaderd, zes keer met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met de raad van toezicht en het bestuur gezamenlijk. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan deelgenomen aan een kennissessie van het pensioenfonds, en heeft het een interne zelfevaluatie uitgevoerd.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

In Pensioenkring OWASE voeren we de pensioenregeling uit voor de werknemers in dienst van de bij de Werkgeversvereniging OWASE aangesloten werkgevers en RPC Bebo Nederland. De wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) verplichtingen zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

Deelnemers aan de pensioenregeling zijn alle werknemers van de werkgevers op wie de pensioenregeling van toepassing is, die conform de uitvoeringsovereenkomst zijn aangemeld bij Het Nederlandse Pensioenfonds. De details ten aanzien van het deelnemerschap van de werknemers aan de pensioenregeling zijn vastgelegd in het pensioenreglement.

De werknemer die nog niet de 21-jarige leeftijd heeft bereikt wordt binnen Pensioenkring OWASE aangemerkt als aspirant-deelnemer. Op grond van een pensioenovereenkomst verwerft een aspirant-deelnemer aanspraken op partnerpensioen en/of tijdelijk partnerpensioen en/of wezenpensioen en/of arbeidsongeschiktheidspensioen jegens het pensioenfonds.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de regeling, waarin we de belangrijkste kenmerken noemen. Voor de precieze inhoud van de pensioenregeling wordt verwezen naar het pensioenreglement.

Belangrijkste kenmerken pensioenregeling Pensioenkring OWASE

Betreft	Invulling
Type regeling	Collectieve beschikbare premieregeling die op grond van de Pensioenwet wordt gekwalificeerd als uitkeringsovereenkomst omdat de vastgestelde jaarlijkse opbouw op basis van een middelloonsystematiek wordt vormgegeven: een middelloon-pensioenregeling met (voorwaardelijke) na-indexatie en met opbouw van nabestaandenpensioen.
Pensioenrichtdatum	De pensioenrichtdatum is 67 jaar. De mogelijkheid wordt geboden om eerder met pensioen te gaan, hetgeen zes maanden van tevoren aangegeven moet worden. De vroegst mogelijke pensioenleeftijd is 57 jaar. Een eenmaal gemaakte keuze voor vervroeging is onherroepelijk.
Pensioengevend salaris (fulltime)	Twaalf maal het maandsalaris per 1 januari, verhoogd met de vakantietoelage. Het pensioengevend salaris van deelnemers die onder de cao van OWASE vallen wordt vermeerderd met de consignatietoelage en de ploegentoeslag. Het pensioengevend salaris van deelnemers die onder de cao van RPC vallen wordt vermeerderd met 20% van de ontvangen bedragen aan sartaakbeloning en 20% van de ploegentoeslag. Er kunnen geen nieuwe deelnemers meer toetreden tot de cao van RPC. Het pensioengevend salaris is op grond van fiscale wetgeving gemaximeerd op € 114.866 (2022).
Franchise (opbouwgedeelte)	De franchise (2022: € 17.353) wordt geïndexeerd met de loonindex als bedoeld in de cao van OWASE, tenzij partijen tijdens cao-overleg andere afspraken maken over de indexatie.

Betreft	Invulling
	De franchise zal nooit lager zijn dan op grond van fiscale wetgeving is toegestaan.
Pensioengrondslag (basis, fulltime)	Pensioengevend salaris minus franchise.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	De jaarlijks te verkrijgen aanspraak kan alleen gerealiseerd worden als de opbouw uit de premie gefinancierd kan worden. Op dit moment is het opbouwpercentage gelijk aan 1,7% van de pensioengrondslag (2022) bij een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar. De ambitie is om 80% tot 100% op te bouwen van de fiscaal maximale pensioenopbouw bij een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar.
Ouderdomspensioen	De deelnemer bouwt ieder kalenderjaar een pensioen op ter grootte van het opbouwpercentage vermenigvuldigd met de in het betreffende jaar geldende pensioengrondslag. De opbouw stopt bij uitdiensttreding, het bereiken van de pensioenrichtdatum of de datum van eerdere pensionering. Het is mogelijk om op de pensioendatum een deel van het ouderdomspensioen uit te ruilen tegen een hoger partnerpensioen, of vice versa.
Partnerpensioen	Het te bereiken partnerpensioen bedraagt 70% van het (bereikbaar) ouderdomspensioen dat de deelnemer op basis van het laatst geldende pensioenreglement en alle voorgaande pensioenreglementen had kunnen behalen indien hij/zij tot de AOW-gerechtigde leeftijd zou hebben deelgenomen. Het partnerpensioen geldt voor zowel gehuwde als niet-gehuwde partners en is ook beschikbaar voor aspirant-deelnemers.
Tijdelijk partnerpensioen	Het tijdelijk partnerpensioen gaat in na overlijden van de (aspirant-) deelnemer of gepensioneerd deelnemer en keert € 7.000,- bruto per jaar (niveau 2022) uit aan de partner. De uitkering stopt als de partner overlijdt of de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt, gemaximeerd op een leeftijd van 67 jaar. Voor de partner voor wie het tijdelijk nabestaandenpensioen vóór 1 januari 2014 is ingegaan eindigt het tijdelijk nabestaandenpensioen op de eerste dag van de maand waarin de nabestaande de 65-jarige leeftijd bereikt, dan wel, indien dit eerder is, aan het einde van de maand waarin de partner overlijdt.
Wezenpensioen	Elk wezenpensioen bedraagt 20% van het partnerpensioen. Indien de wees een kind is van een ongehuwde alleenstaande deelnemer bedraagt het wezenpensioen 14% van het te behalen ouderdomspensioen. De eindleeftijd van het wezenpensioen is 18 jaar. Als het kind na de 18-jarige leeftijd de voor werkzaamheden beschikbare tijd geheel of grotendeels besteedt aan het volgen van onderwijs of een beroepsopleiding, keert het wezenpensioen uit tot aan de 27-jarige leeftijd. Het pensioen wordt verdubbeld indien er geen partner meer is die in aanmerking komt voor partnerpensioen.
Toeslagverlening	Toeslagverlening is voorwaardelijk. Een eventuele toeslag vloeit voort uit het toeslagbeleid van Pensioenkring OWASE.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van WIA van tenminste 35% en/of in de zin van WAO van tenminste 15% wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk premievrij voortgezet tot maximum leeftijd van 67 jaar. De premievrije voortzetting van de pensioenopbouw wegens arbeidsongeschiktheid geldt voor zowel het ouderdoms- als het (tijdelijk) partnerpensioen.

Daarnaast kent de regeling van Pensioenkring OWASE nog een aanvullende regeling. Dit betreft het arbeidsongeschiktheidspensioen aanvullend op een uitkering ingevolge de WIA of WAO.

Premiebeleid

Kostendekkende premie

De zuiver kostendekkende premie berekenen we als de som van de volgende componenten:

1. De actuariel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen. Ten behoeve van Pensioenkring OWASE gaat het hierbij om de volgende elementen:
 1. Comingservice koopsom voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Bij de vaststelling van de actuariel benodigde premie is tevens rekening gehouden met een excassokostenopslag van 2,75% van de koopsom.
 2. Risicokoopsommen voor het levenslange en tijdelijke partnerpensioen. Bij de vaststelling van de actuariel benodigde premie is tevens rekening gehouden met een excassokostenopslag van 2,75% van de koopsom;
 3. Een opslag van 4,2% over de opbouwcomponenten van de comingservice koopsom voor het meeverzekeren van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
2. De aan het risicoprofiel van Pensioenkring OWASE gerelateerde, solvabiliteitsopslag (risicobuffers) bovenop de actuariële premie voor de onvoorwaardelijke onderdelen voor het bereiken c.q. in stand houden van het vereiste vermogen. De hoogte van de solvabiliteitsopslag wordt bepaald op basis van de strategische beleggingsmix van Pensioenkring OWASE en het Besluit FTK pensioenfondsen;
3. Een opslag voor uitvoeringskosten (deze opslag bestaat uit de jaarlijks terugkerende kosten, die niet worden gedekt door de genoemde voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten (excassokostenopslag). Bij de uitvoeringskosten zijn de kosten van het vermogensbeheer niet inbegrepen. De kosten van het vermogensbeheer worden gefinancierd uit de beleggingsopbrengsten en niet uit de pensioenpremies.

Er wordt in de opbouw van de (zuivere) kostendekkende premie bij Pensioenkring OWASE geen rekening gehouden met een opslag ter financiering van eventuele voorwaardelijke onderdelen.

Uitgangspunt bij de bepaling van de zuivere kostendekkende premie is de op de balansdatum (31 december van het voorafgaande boekjaar) geldende nominale marktrente over de maand december die wordt afgeleid van de nominale rentetermijnstructuur.

Gedempte kostendekkende premie

We stellen de gedempte kostendekkende premie vast op basis van dezelfde elementen als de kostendekkende premie. Hieronder geven we de afwijkingen ten opzichte van de kostendekkende premie weer:

- Onderdeel 1 wordt met ingang van het jaar 2021 berekend op basis van een verwachte waarde van toekomstig rendement onder aftrek van ten minste de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK pensioenfondsen:
 - Het verwacht netto meetkundig rendement op vastrentende waarden, bedoeld in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen wordt vastgesteld voor een periode van vijf jaar (2021 tot en met 2025) op basis van zero swap rente per 30 september 2020.
 - Het verwacht netto meetkundig rendement op zakelijke waarden wordt bepaald op basis van de maximaal te hanteren parameters zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen;
 - Het strategische beleggingsbeleid is het uitgangspunt voor het vaststellen van de verwachte waarde van het toekomstig rendement. Op hoofdlijnen zal bij de premieberekening worden uitgegaan van:
 - strategische allocaties (ratingverdeling niet gecorrigeerd voor duratie);
 - karakteristieken op basis van strategische benchmarks (zoals rating, leverage);
 - uitzondering: indien de uitvoering structureel afwijkt van bovenstaande terwijl dit niet kan worden vastgelegd in het strategisch beleid. Dat is bijvoorbeeld het geval als sprake is van structurele leverage in vastgoedfondsen. Indien deze leverage acceptabel is maar geen benchmark met leverage beschikbaar is zal de leverage doelstelling van de vastgoedfondsen worden gehanteerd.
- Bij een wijziging in het strategisch beleggingsbeleid wordt het netto verwacht beleggingsrendement opnieuw vastgesteld.
- Iedere vijf jaar wordt de peildatum voor de rentetermijnstructuur bijgesteld. Het eerstvolgende moment is per 30 september 2025.

Voor het overige worden dezelfde grondslagen gehanteerd als voor de kostendekkende premie.

- Onderdeel 2 wordt bepaald als het verschil tussen:
 - de solvabiliteitsopslag (behorende bij het vereist eigen vermogen per 31 december van het voorgaande jaar) over premieonderdeel 1 waarbij onderdeel 1 wordt berekend zonder rekening te houden met toekomstige toeslagverlening; en
 - onderdeel 1, waarbij rekening wordt gehouden met toekomstige toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK pensioenfondsen, onder aftrek van onderdeel 1 waarbij geen rekening wordt gehouden met toekomstige toeslagverlening.Onderdeel 2 zal nooit negatief zijn.

Feitelijke premie

De financiering van de in het pensioenreglement vast te stellen pensioenaanspraken vindt plaats door betaling van een vaste CDC-pensioenpremie (dit is de feitelijke doorsneepremie).

De vaste CDC-pensioenpremie wordt, behalve voor de eerste periode, steeds voor een periode van drie jaar vastgesteld. In de periode die eindigt op 1 januari 2024 bedraagt de pensioenpremie 30%, vermeerderd met een tijdelijke opslag ten laste van de werkgever van 1,5% van de totale som van de pensioengrondslag van de deelnemers die bij de werkgever in dienst zijn. De reguliere CDC-pensioenpremie van 30% is voor de periode die eindigt op 1 januari 2024 verdeeld tussen werkgever en werknemer in de verhouding 75:25.

Aan het weerstandsvermogen wordt een separate storting gedaan. Deze storting is gelijk aan de hiervoor beschreven feitelijke premie vermenigvuldigd met 0,2% / (1+0,2%). De premie die getoetst wordt aan de (gedempte) kostendekkende premie is de feitelijke premie exclusief deze storting aan het weerstandsvermogen.

Toeslagbeleid

Binnen Pensioenkring OWASE bestaat de mogelijkheid om de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden jaarlijks per 1 januari te verhogen op basis van maximaal het ambitieniveau zoals dat is vastgelegd in de pensioenregeling.

Toeslagverlening binnen Pensioenkring OWASE is in beginsel voorwaardelijk. Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitkring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning.

Bij Pensioenkring OWASE volgen we de systematiek van toekomst bestendige toeslagverlening. We verlenen alleen een toeslag voor zover deze in de toekomst ook verleend kan worden.

Toeslagverlening per 1 januari 2023

Vooruitlopend op het transitie-FTK heeft de wetgever de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekende dat er meer ruimte was om een hogere toeslag toe te kennen. Wij hebben voor Pensioenkring OWASE gebruik gemaakt van deze versoepelde regelgeving. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Toeslagverlening in het hoofdstuk Financiële positie en ontwikkeling dekkingsgraad.

Wijziging reglementen en uitvoeringsovereenkomst

We hebben het pensioenreglement van Pensioenkring OWASE per 1 januari 2022 op een aantal punten gewijzigd. Allereerst zijn de jaarlijkse bedragen aangepast naar de stand per 1 januari 2022. Daarnaast is de bepaling over deelnemerschap verduidelijkt voor wat betreft arbeidsongeschikte deelnemers. De verduidelijking volgde op een advies van de Geschillencommissie. Ook de bepalingen over onbetaald verlof en tijdelijk ouderdomspensioen hebben we verduidelijkt. Hierbij is voor het tijdelijk ouderdomspensioen de mogelijkheid toegevoegd van uitstel tot uiterlijk de AOW-datum. Tenslotte is de bepaling over onvoorziene gevallen en beslechting van geschillen uitgebreid. Per 1 januari 2023 is het pensioenreglement uitsluitend gewijzigd voor wat betreft de aanpassing van de jaarlijkse bedragen en de grondslagen voor flexibiliseringsfactoren.

Deelnemersonderzoek risicobereidheid

Eind 2021 hebben we samen met Motivaction een onderzoek uitgevoerd naar de risicohouding onder deelnemers en gepensioneerden van Pensioenkring Owase. 16% van de gepensioneerden en 10% van de actieve deelnemers hebben aan het onderzoek meegewerkt. We wilden inzicht krijgen in de wensen en behoeften van onze deelnemers wat betreft beleggingsrisico's en duurzaam beleggen.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers in financiële zin willen kunnen blijven leven zoals zij dat gewend zijn. Voor ongeveer de helft van de deelnemers is koopkrachtbehoud het belangrijkste. Daarnaast wil een grote groep deelnemers weten welk pensioen zij hebben op de pensioendatum. Hoe jonger, hoe groter de voorkeur voor risicovolle beleggingen.

De uitkomsten van het onderzoek geven ons als bestuur belangrijke inzichten om onze koers vast te stellen. De uitkomsten zijn gedeeld met het belanghebbendenorgaan en de werkgever. Het onderzoek heeft sociale partners geholpen bij de keuze voor de solidaire premieregeling.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring OWASE bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat wij moeten aanhouden om de bedrijfsrisico's te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring OWASE en het telt ook niet mee in de balans van Pensioenkring OWASE. Periodiek wordt getoetst of door wijziging van het pensioenvermogen een overschot of tekort voor Pensioenkring OWASE ontstaat. Hierna vindt eventueel aanzuivering van het saldo plaats.

Financiële positie en ontwikkeling dekkingsgraad

Financiële positie

De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring OWASE steeg gedurende 2022 van 121,6% naar 130,0%. De actuele dekkingsgraad op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur (de 'toezichtcurve') is in 2022 gedaald naar 119,6%. Dit is 6,5 procentpunt lager dan ultimo 2021. Dit is met name veroorzaakt door de toegekende toeslag, de gestegen rente en de negatieve beleggingsresultaten. De gestegen rente zorgt voor een daling van de verplichtingen, maar heeft daarnaast een negatief effect op de waarde van de vastrentende waarden. Omdat het renterisico deels is afgedekt was de daling van de waarde van de verplichtingen groter dan de daling van de waarde van de vastrentende waarden. Het rendement van de rendementsportefeuille was tevens negatief.

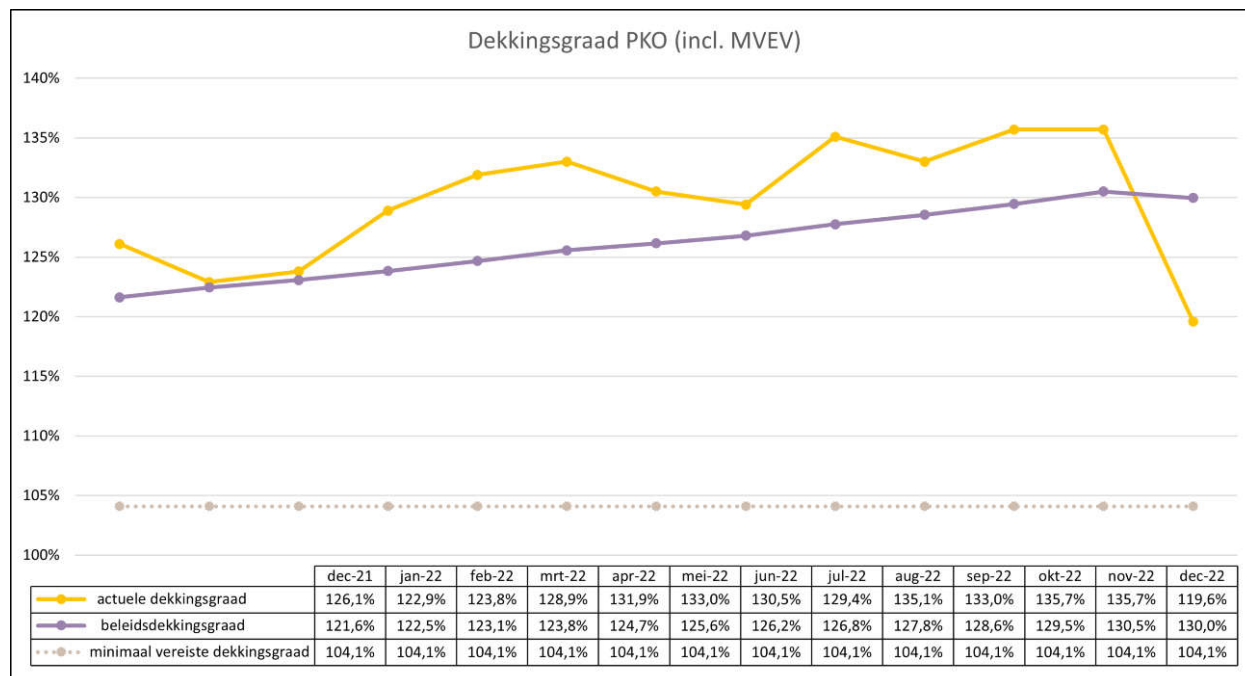
Samenvatting ontwikkeling financiële positie Pensioenkring OWASE in 2022

Omschrijving	Pensioen-vermogen	Technische voorziening	Dekkingsgraad
Stand 1 januari	1.123.600	891.353	126,1%
Premiebijdragen (regulier)	16.808	19.485	-0,9%
Uitkeringen	-24.624	-24.679	0,7%
Toeslagverlening	0	90.788	-11,7%
Aanpassing RTS	0	-251.649	49,6%
Beleggingsresultaten	-255.506	-4.342	-28,2%
Overige oorzaken en kruiseffecten	498	-1.212	-16,0%
Stand 31 december	860.776	719.744	119,6%

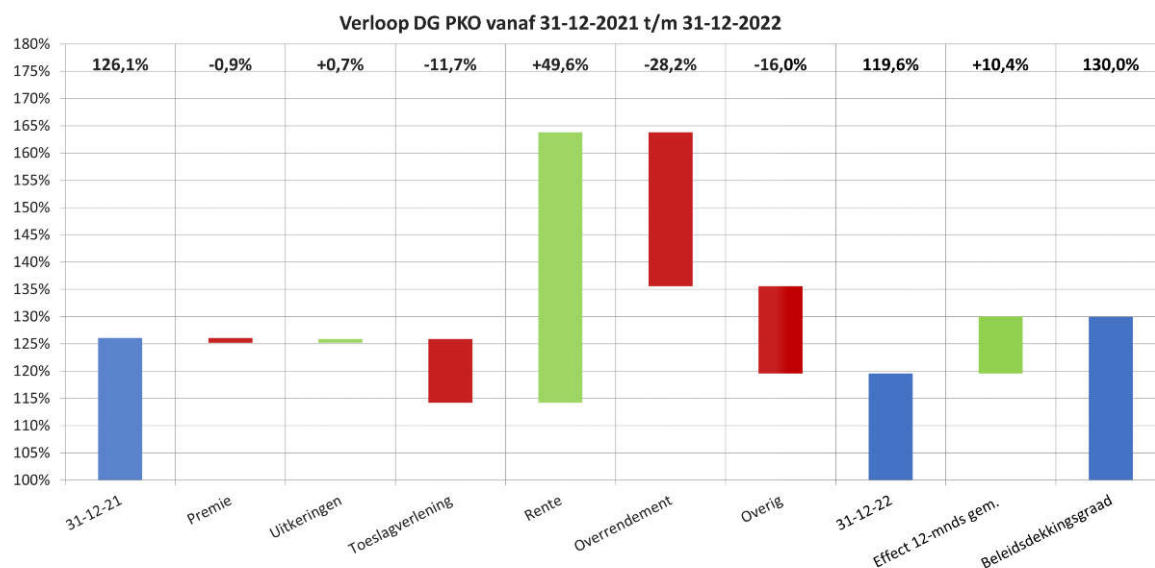
In bovenstaand overzicht wordt onder beleggingsresultaten in het verloop van het pensioenvermogen het behaalde rendement op beleggingen verantwoord. Bij het verloop van de technische voorziening staat de rentetoevoeging aan

de technische voorziening op basis van de eenjaarsrente zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank in de RTS van 31 december 2021.

Grafische weergave verloop dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring OWASE in 2022

Ontwikkeling dekkingsgraad Pensioenkring OWASE in 2022

De technische voorzieningen worden berekend op basis van de RTS. Dit komt overeen met contantmaking op basis van een gemiddelde rekenrente ad 2,64% (2021: 0,56%). In beginsel is deze RTS een marktrente, maar sinds 2012 wordt deze voor lange looptijden gecorrigeerd met een UFR.

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als de som van de technische voorzieningen en de reserves, gedeeld door de technische voorzieningen. Het premiedepot doet niet mee in de berekening van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf actuele dekkingsgraden.

Vereist eigen vermogen en minimaal vereist eigen vermogen

Voor Pensioenkring OWASE is er geen sprake van een reservetekort. Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische beleggingsportefeuille. De vereiste dekkingsgraad is bepaald op 120,5% (2021: 118,0%). Indien het vereist eigen vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille dan zou dit uitkomen op 121,9% (2021: 120,3%).

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van de regels zoals vastgelegd in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Ultimo 2022 is de minimaal vereiste dekkingsgraad 104,1% (2021: 104,1%).

Ontwikkeling dekkingsgraad

Ontwikkeling in 2022 van de dekkingsgraad

Omschrijving	Werkelijk
Stand 1 januari	126,1%
Premiebijdragen (regulier)	-0,9%
Uitkeringen	0,7%
Toeslagverlening	-11,7%
Aanpassing RTS	49,6%
Beleggingsresultaten	-28,2%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-16,0%
Stand 31 december	119,6%

Pensioenkring OWASE was eind 2021 uit herstel. We hebben daarom voor deze kring in 2022 geen herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank. Ook eind 2022 is er geen sprake van een reservetekort en hoeft er geen herstelplan te worden opgesteld.

In 2022 is de dekkingsgraad gedaald van 126,1% naar 119,6%.

De premie heeft beperkte impact gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Hetzelfde geldt voor de uitkeringen.

De toeslagverlening van 14,53% heeft negatief bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een forse stijging van de dekkingsgraad.

Het rendement op beleggingen heeft flink negatief bijgedragen aan de dekkingsgraad. Dit wordt verklaard door de gedaalde aandelenkoersen en de gestegen rente in 2022. De gestegen rente heeft een negatief effect gehad op de waarde van de vastrentende waarden.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. De kruiseffecten worden veroorzaakt door de gehanteerde berekeningsmethodiek die is voorgeschreven door De Nederlandsche Bank.

Toeslagverlening

We hebben besloten om binnen Pensioenkring OWASE per 1 januari 2023 een toeslag toe te kennen van 14,53%, gelijk aan de stijging van het CBS-consumumentenprijsindexcijfer, alle bestedingen, over september 2022 ten opzichte van

september 2021. Dit was de maximaal toe te kennen toeslag en er is dus geen sprake van een gemiste toeslag. Dit was mogelijk omdat de wetgever vooruitlopend op het transitie-FTK de indexatieregels voor 2022 heeft versoepeld. Dit gold ook voor toeslagen per 1 januari 2023 als besluitvorming in 2022 plaatsvond.

Om gebruik te kunnen maken van deze versoepelde indexatieregels diende de kring aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- de intentie tot invaren is uitgesproken;
- de beleidsdekkingsgraad is hoger dan 105%;
- de actuele dekkingsgraad blijft hoger dan 105% na het toekennen van de indexatie;
- de evenwichtigheid van het besluit is onderbouwd doordat kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar inzichtelijk zijn gemaakt.

Intentie tot invaren

Hoewel er nog geen analyses zijn gemaakt en er zeker nog geen sprake is van een besluit tot invaren, hebben de sociale partners aan ons kenbaar gemaakt dat zij de intentie hebben tot invaren van de opgebouwde pensioenen in het nieuwe stelsel.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

Door de versoepelde indexatieregels is toeslagverlening al vanaf een dekkingsgraad van 105% (actuele en beleidsdekkingsgraad) mogelijk, terwijl de grens eerder nog bij 110% lag. Ook is de toekomstbestendigheid van de toeslagverlening losgelaten. De beleidsdekkingsgraad bedroeg eind september 128,6% en de actuele dekkingsgraad 133,0%. Dit maakte een toeslag mogelijk gelijk aan de maximaal toe te kennen toeslag van 14,53%. Op basis van het bestaande beleid was per 1 januari 2023 een gedeeltelijke indexatie mogelijk geweest van 10,22%.

We realiseren ons dat met dit besluit de actuele dekkingsgraad ná toeslagverlening onder de vereiste dekkingsgraad uitkomt. Dit betekent in feite dat de toegekende toeslagverlening de kring (op termijn) in een situatie van reservetekort brengt. Hoewel dit additionele rapportageverplichtingen met zich mee brengt en ook een beperking ten aanzien van (de aanpassingsmogelijkheden van) het beleggingsbeleid, hebben we geoordeeld dat dit geen doorslaggevend argument is met betrekking tot de hoogte van de toeslag.

Kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar

Het effect van de extra toeslagverlening verschilt per generatie. Om aan te tonen dat het indexatiebesluit evenwichtig is, hebben we de effecten van gebruikmaking van de versoepelde indexatieregels voor de verschillende generaties onderzocht. Daarvoor is gebruik gemaakt van de haalbaarheidstoets die jaarlijks aangeeft hoe het pensioenresultaat zich voor de verschillende generaties ontwikkelt.

De extra toeslagverlening pakt iets positiever uit voor de ouderen. Dit komt met name doordat de uitkeringen van de ouderen (gepensioneerden) direct omhoog zijn gegaan. Zij krijgen meteen een hoger pensioen. De verhoging zorgt voor een beperkte verlaging van het pensioenresultaat voor jongeren. Dit komt doordat het vermogen afneemt: we keren nu meer geld uit, dus is er minder vermogen op het moment waarop we overgaan naar het nieuwe stelsel. Wel wordt er gelijkmatiger verdeeld over de groepen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Zo komt na de extra toeslagverlening het pensioenresultaat van jongeren en ouderen dichter bij elkaar.

Inhaaltoeslag

Wij proberen de gemiste indexaties op een latere datum alsnog toe te kennen zodra de financiële situatie van het pensioenfonds dat weer toelaat. Hierbij geldt een maximale termijn van tien jaar.

Overzicht van toegekende toeslagverlening actieven en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2013	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2014	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2015	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2016	0,00%	1,50%	1,50%	1,50%
2017	0,00%	1,75%	1,75%	3,28%
2018	0,90%	2,00%	1,10%	4,41%
2019	1,53%	2,40%	0,87%	5,32%
2020	0,26%	2,90%	2,64%	8,10%
2021	0,00%	2,00%	2,00%	10,26%
2022	1,65%	2,70%	1,05%	11,42%
2023	14,53%	14,53%	0,00%	11,42%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar. Bij de bepaling van de cumulatieve achterstand 2023 komt de niet toegekende indexatie van 2013 te vervallen.

Overzicht van toegekende toeslagverlening niet-actieven en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2013	0,25%	1,50%	1,25%	1,25%
2014	0,44%	0,44%	0,00%	1,25%
2015	0,34%	0,61%	0,27%	1,52%
2016	0,00%	0,39%	0,39%	1,92%
2017	0,00%	-0,01%	-0,01%	1,91%
2018	0,66%	1,47%	0,81%	2,73%
2019	0,93%	1,47%	0,54%	3,29%
2020	0,15%	1,64%	1,49%	4,83%
2021	0,00%	1,11%	1,11%	5,99%
2022	1,65%	2,70%	1,05%	7,10%
2023	14,53%	14,53%	0,00%	7,10%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar. Bij de bepaling van de cumulatieve achterstand 2023 komt de niet toegekende indexatie van 2013 te vervallen.

Actuariële paragraaf

Premies

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie, de gedempte kostendeekkende premie en de (ongedempte) kostendeekkende premie worden gekwantificeerd. De samenstelling van de premies is opgenomen in onderstaande tabel. Voor verdere details verwijzen we naar de toelichting op de premiebaten in de jaarrekening.

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	18.501	8.895	
Risicopremie overlijden	343	175	
Premie TNBP	197	197	
Premie Arbeidsongeschiktheidspensioen en PVI	1.222	819	
Opslag voorwaardelijke opbouw		4.729	
Opslag instandhouding VEV	3.521	1.695	
Kostenopslag pensioenbeheer	298	298	
Totaal premiebijdragen	24.082	16.808	16.462
Premie-egalisatiedepot (PED)			346
Totaal premiebijdragen na verrekening PED			16.808

De feitelijke premie is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie. Dit is na verrekening van het premie-egalisatiedepot (PED).

Analyse van het resultaat

In 2022 is een resultaat behaald van € -91.215 duizend (2021: 114.078 duizend). In de hieronder opgenomen actuariële analyse geven we inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid.

Resultatenbron

Omschrijving	2022	2021
Beleggingen en rekenrente	486	130.693
Premies	-3.063	-6.252
Waardeoverdachten	116	-31
Kosten	0	0
Uitkeringen	55	551
Kanssystemen	1.391	3.857
Toeslagverlening/korting	-90.788	-14.417
Incidentele mutaties TV	0	-125
Wijziging Grondslagen	207	0
Andere oorzaken	381	-198
Resultaat	-91.215	114.078

Het resultaat op beleggingen en rekenrente is in de onderliggende resultaten hierna nader uitgesplitst:

Resultaat beleggingen / rekenrente

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-255.506	64.528
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	4.343	5.065
Wijziging marktrente	251.649	61.100
Totaal beleggingen en rekenrente	486	130.693

De voornaamste oorzaken van het resultaat in 2022 zijn:

- **Beleggingen / rekenrente**
De wijziging van de nominale rekenrente droeg € 251.649 duizend positief bij aan het resultaat. Deze verandering bestaat uit twee componenten, namelijk een negatief resultaat door een overgang naar de UFR samenstelling van 2022 (50% oude en 50% nieuwe UFR) en een positief resultaat door de DNB curve van ultimo 2022. Deze wijzigingen bedragen respectievelijk € -6.963 duizend en € 258.612 duizend. Daarnaast zijn de technische voorzieningen afgenomen met € 4.343 duizend als gevolg van de technisch benodigde rente (op basis van 0,486% negatieve éénjaarsrente per 31 december 2021). De beleggingsopbrengsten leidden tot een verlies van € 255.506 duizend. Per saldo is het resultaat op beleggingen / rekenrente € 486 duizend positief.
- **Premies**
Op premie is een negatief resultaat behaald van € 3.063 duizend. De ontvangen premie is gebaseerd op de gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. De werkelijke kosten van de pensioenopbouw zijn vastgesteld op grond van de marktrente.
- **Kanssystemen**
In 2022 is een positief resultaat van € 1.391 duizend gerealiseerd op kanssystemen. Met name het resultaat op langlevens heeft hieraan bijgedragen. Een positief resultaat op langlevens betekent dat de daadwerkelijke vrijval door overlijden bij verzekeringen met een risico van langlevens (ouderdomspensioen, ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen en ingegaan partnerpensioen) groter was dan verwacht.
- **Toeslagverlening/korting**
Er is per 1 januari 2023 een toeslag van 14,53% verleend. Aangezien het besluit reeds in 2022 is genomen, is deze toeslag verwerkt in de dekkingsgraad per eind 2022. Hierdoor is de voorziening met € 90.788 duizend toegenomen.
- **Wijziging grondslagen**
De wijzigingen van de overlevingstafel heeft geresulteerd in stijging van de voorziening met € 7.380 duizend. De aanpassing van het leeftijdsverschil leidde tot een daling van de voorziening met € 7.587 duizend. Per saldo komt het resultaat van de wijziging grondslagen uit op een positief resultaat ad € 207 duizend.

Grondslagen

We hebben de actuariële grondslagen die gehanteerd worden in de berekening van de technische voorziening in Pensioenkring OWASE in 2022 op de volgende punten aangepast:

- **Overlevingstafel**
In 2022 hebben besloten om over te stappen naar de meest recente algemene overlevingstafel zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap. Dit is Prognosetafel AG2022 die in 2022 is gepubliceerd. Met het toepassen van Prognosetafel AG2022 hanteren we de meest recente inzichten over de Nederlandse bevolkingssterfte en er wordt rekening gehouden met een voorzienbare trend in de overlevingskansen.
- **Leeftijdsverschil man -/ vrouw**
Voor het partnerpensioen hanteerden we voorheen een leeftijdsverschil van 3 jaar. Uit berekeningen volgde dat een vast leeftijdsverschil van twee jaar plus een opslag op het latent partnerpensioen van 3,6% passend is. We hebben besloten het leeftijdsverschil hierop aan te passen.

Oordeel certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft geconcludeerd dat de technische voorziening toereikend zijn vastgesteld. Hij constateert dat het eigen vermogen van Pensioenkring OWASE lager is dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. In zijn verklaring geeft hij aan dat er wordt voldaan

aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merkt hij op dat Pensioenkring OWASE in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden. De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen. De vermogenspositie is naar zijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merkt hij op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, zijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen. De verklaring van de certificerend actuaire is opgenomen in de Actuariële verklaring Pensioenkring OWASE.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeleid Pensioenkring OWASE

Voor Pensioenkring OWASE hebben we in 2022 vanwege de veranderde rente-omgeving ALM-berekeningen uitgevoerd, specifiek gericht op het renterisico en afdekking daarvan. Volgend op deze verkorte ALM-studie is in het strategisch beleggingsbeleid de renteafdekking per eind oktober 2022 verhoogd van 45% naar 60%.

Op hoofdlijnen bestond ons strategische beleggingsbeleid voor Pensioenkring OWASE eind 2022 uit een vermogensverdeling met 55% vastrentende waarden en 45% zakelijke waarden, 60% afdekking van het renterisico en 75% afdekking van het valutarisico op de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Bij de invulling van de beleggingsportefeuille voeren we een kwalitatief hoogwaardig beleggingsbeleid. We zorgen voor een goede spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en debiteuren. Bij de afdekking van rente- en valutarisico, alsook bij specifieke beleggingscategorieën, vormen beleggingsrichtlijnen het uitgangspunt voor het te voeren beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze beleggingsrichtlijnen zijn leidend bij het selecteren en monitoren van operationele vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen.

Ontwikkeling op de financiële markten

Terugblik markten 2022

In 2022 werden financiële markten vooral gedreven door rente, inflatie en de oorlog in Oekraïne. Het jaar begon met oplopende inflatie als gevolg van de heropening van economieën na de corona lockdowns. Centrale banken hadden reeds aangekondigd het verruimende monetaire beleid te gaan draaien.

In februari 2022 ontvouwde zich het donkere scenario van een oorlog in Europa en viel Rusland Oekraïne binnen. Dat leidde tot sterke prijsstijgingen van grondstoffen over een breed front. Olie, gas en nikkel, maar ook graanprijzen lieten door aanvoerproblemen of boycot maatregelen sterke prijsstijgingen zien. Energieprijzen, en dan vooral de gasprijzen in Europa, schoten omhoog, waardoor de inflatie niveaus bereikte die in decennia niet meer gezien waren. Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden hadden hun weerslag op de economische groei. Waar veel landen aan het begin van het jaar nog rugwind hadden van heropening na lockdowns, werden vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 de negatieve effecten van hoge inflatie en oplopende rentes zichtbaar. Inflatieniveaus wereldwijd bereikten piekniveaus van boven de 10% in de VS en Europa.

Het vertrouwen onder producenten nam af alsook het vertrouwen onder consumenten. De koopkracht van consumenten daalde doordat loongroei de hoge inflatie niet kon bijbenen. De weerslag hiervan op consumptiegroei wakkerde de vrees voor een recessie aan. Ook coronabesmettingsgolven en lockdowns in China, alsmede grote problemen in de Chinese vastgoedsector, droegen bij aan het lagere wereldwijde groeitempo. Dankzij een surplus aan besparingen die gezinnen tijdens de coronapandemie hadden opgebouwd, krappe arbeidsmarkten en heropeningseffecten, bleef de groei wel positief. Richting het einde van het jaar begon de inflatie in de VS te dalen, terwijl die in de eurozone nog hoog bleef. Door een milde winter en goed gevulde gasvoorraden daalden Europese gasprijzen weer snel in de laatste maanden van 2022.

Centrale banken, en dan vooral het Amerikaanse stelsel van centrale banken ('de Fed'), hielden lang vol dat de oplopende inflatie tijdelijk zou zijn. Maar in 2022 maakten zij een enorme draai, waarbij inflatiebestrijding prioriteit

kreeg. De Fed bouwde haar obligatieopkoopprogramma versneld af, verhoogde de rente van maart tot december 2022 met maar liefst 4,25 procentpunt, en besloot daarnaast vanaf juni de omvang van haar balans af te bouwen. De Europese Centrale Bank (ECB) bouwde ook haar obligatieopkoopprogramma in 2022 af. Die operatie was in juli gereed. Het beleid van de ECB is steeds geweest om eerst de opkoopprogramma's af te bouwen en daarna pas de rente te verhogen. Gedwongen door hoge inflatie, zag de ECB zich genoodzaakt om de renteverhoging in juli al een maand van tevoren aan te kondigen. Deze was met 0,5 procentpunt ook hoger dan verwacht. Daarna volgden nog renteverhogingen met in totaal 2 procentpunten tot het einde van het jaar. Door hoge inflatie en agressieve centrale banken liepen kapitaalmarktrentes gedurende 2022 snel op.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar met circa 6% versus de euro onder invloed van de sneller oplopende renteniveaus in de VS en het tekort op de lopende rekening van de eurozone door de hoge energieprijzen in Europa. Het Britse pond, de Japanse yen en de Chinese renminbi daalden in waarde ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Oplopende inflatiecijfers en renteniveaus gaven druk op aandelenkoersen gedurende het jaar. Bedrijfswinsten bleven nog op peil doordat bedrijven de opgelopen prijsniveaus over het algemeen konden doorberekenen in hun prijzen. Hierdoor konden winstmarges van bedrijven stand houden.

De wereldwijde aandelenindex daalde in 2022 in euro's gemeten met bijna 13%. De sterkere dollar heeft deze daling voor de eurobelegger wat verzacht. Sectoraal waren de verschillen groot. Groeisectoren als informatietechnologie en communicatiediensten werden door de oplopende renteniveaus relatief hard geraakt. Aan de andere kant deed de energiesector het juist goed, aangezien deze kon profiteren van de oplopende olie- en gasprijzen en de onzekerheid die op energiemarkten ontstond na de inval van Rusland in Oekraïne.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten bleven in 2022 achter bij ontwikkelde markten en moesten een verlies incasseren van bijna 15%. Naast lagere vraag naar goederen in het algemeen en microchips in het bijzonder, wat met name impact had op bedrijven in Taiwan en Zuid-Korea, was het slechte beursjaar in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten problemen in de vastgoedsector en het strenge zero-covid beleid aandelenkoersen onder druk zetten. Het strenge zero-covid beleid werd door de Chinese overheid aan het einde van het jaar onverwacht versoepeld, waardoor aandelenmarkten met stijgende beurskoersen anticipeerden op een heropening van de Chinese economie. Dit kon de opgelopen schade in aandelenkoersen die gedurende het jaar was ontstaan echter niet meer goedmaken.

Onroerend goed

Ook vastgoed had het moeilijk in 2022. Ondanks de koppeling die huren met inflatie kennen, kregen de opgelopen renteniveaus de overhand op de waardeontwikkelingen binnen vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was deze, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. In de tweede jaarhelft viel al een voorzichtige daling waar te nemen bij niet-beursgenoteerd vastgoed indices met name voor de sector kantoren. Bij kantoren is er nog altijd onduidelijkheid rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, waarbij de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen. In het vierde kwartaal van 2022 zagen we verdere afwaarderingen bij niet-beursgenoteerd vastgoed. Dit zal de komende kwartalen leiden tot verdere druk op waarderingen.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben gedurende het jaar het monetaire beleid telkens verscherpt. Tegenvallende en hogere inflatiecijfers dwongen de centrale banken harder in te grijpen. De Fed bouwde haar opkoopprogramma af en verhoogde in zeven stappen de rente met 425 basispunten. De ECB was wat terughoudender, maar bouwde haar PEPP-opkoopprogramma af en verhoogde de rente met 250 basispunten.

Renteniveaus kenden een volatiel verloop in 2022 doordat financiële markten zich moesten aanpassen aan hoger dan verwachte inflatieniveaus en de reacties van centrale banken hierop. Per saldo stegen kapitaalmarktrentes wereldwijd fors. Dit leidde tot een ware 'bear market' op obligatiemarkten met ongekende verliezen. Ook was er in 2022 sprake van een sterker invers worden van de yieldcurve. De stijging op de kortere looptijden was significant

groter ten opzichte van de langere looptijden. Zo steeg de 10-jaars swaprente met 290 basispunten, van een niveau van 0,30% per eind 2021 naar 3,20% per eind 2022, terwijl de 50-jaars swaprente met 171 basispunten steeg, van een niveau van 0,34% per eind 2021 naar 2,05% per eind 2022.

De Duitse tienjaars rente steeg in 2022 van -0,2% naar +2,6%. De Europese AAA-staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -18,5% zien. Ook kredietopslagen liepen gedurende het jaar op door verslechterende economische vooruitzichten. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,2%. Hypotheken en de meer conjunctuurgevoelige high yield bedrijfsobligaties lieten eveneens een negatief rendement zien.

Portefeuilleposities en rendementen

In onderstaande tabel tonen we de posities en rendementscijfers van de beleggingscategorieën binnen de portefeuille, afgezet tegen de bijbehorende benchmarks.

Voor de uitvoering van het vermogensbeheer worden vermogenscategorieën toegewezen aan de matchingportefeuille of de rendementsportefeuille. In de matchingportefeuille worden categorieën opgenomen die vooral meebewegen met de rente, zodat ze bijdragen aan het afdekken van het renterisico. In de rendementsportefeuille worden de overige categorieën opgenomen. Deze zijn vooral gericht op extra rendement bovenop de rente.

Uit het strategische beleid resulteert een verhouding van 30% matching- en 70% rendementsportefeuille.

2022	Allocatie strategisch beleid	Allocatie beleid 2022	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
	(in %)	(in %)	(in%)	(in %)
matchingportefeuille	30	25	-38,9	-36,9
swaps, staatsobligaties, liquiditeiten	30	25		
rendementsportefeuille	70	75	-17,3	-16,7
aandelen ontwikkelde landen	32	30	-14,0	-12,1
aandelen opkomende landen	8	7,5	-15,0	-14,9
niet-genoteerd onroerend goed	2,5	7,5	-1,7	-1,7
beursgenoteerd onroerend goed	2,5	2,5	-36,7	-37,0
vastrentende waarden bedrijfsobligaties	10	10	-13,8	-14,2
vastrentende waarden hypothecaire leningen	10	10	-19,4	-19,4
vastrentende waarden hoogrentende bedrijfsobligaties	2,5	2,5	-6,0	-8,7
vastrentende waarden hoogrentende landen	2,5	2,5	-9,5	-9,2
vastrentende waarden direct lending	0	2,5	n.v.t.	n.v.t.
totaal ¹	100	100	-22,7	-21,6

¹ Inclusief valuta-afdekking

Matchingportefeuille: afdekking renterisico

Pensioenkring OWASE loopt via de waardering van zijn technische voorzieningen ('verplichtingen') een risico bij veranderingen in de rente. Het beleid was om 45% van het renterisico af te dekken op basis van de marktrente. Volgend op de in 2022 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking per eind oktober 2022 verhoogd van 45% naar 60%. De feitelijke afdekking per ultimo 2022 bedroeg 54,2%. Vanwege de grote omvang van de indexatie van 14,53% per 1 januari 2023 is besloten de rentehedge in 2 stappen aan te passen, de eerste stap eind 2022 en de tweede

begin 2023. Daarmee werd voorkomen dat in een illiquide markt rond de jaarwisseling relatief grote transacties zouden moeten worden uitgevoerd. Omdat de indexatie al wel volledig in de verplichtingen per eind 2022 is verwerkt resulteerde een lager afdekkingspercentage. Begin januari 2023 bedroeg de rentehedge weer 60%.

De afdekking heeft grotendeels plaatsgevonden met behulp van vastrentende beleggingen in de matchingportefeuille: staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen. Daarnaast dragen de beleggingen in bedrijfsobligaties en hypotheekleningen bij aan de afdekking.

De swaprente is sterk gestegen in 2022, waardoor het resultaat van zowel het af te dekken deel van de verplichtingen (-36,9%) als de matchingportefeuille (-38,9%) flink negatief was. Doordat het renterisico niet volledig wordt afgedekt, beweegt de dekkingsgraad nog steeds mee met rentebewegingen. Dit heeft in 2022 geleid tot een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. In de paragraaf Risicomanagement hebben we de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor rentebewegingen in een tabel in beeld gebracht.

Voor Pensioenkring OWASE hanteren we een curvebeleid in het afdekkingsbeleid. In 2020 is de stapsgewijze aanpassing van de UFR-methode in de richting van de marktrente begonnen. Dat resulteert in een toename van de rentegevoeligheid van de lange verplichtingen. Op basis van een uitgebreide risico-rendementsafweging hebben we in 2021 besloten om in het afdekkingsbeleid deze toename niet te volgen en de afdekking vooral te blijven richten op de middellange looptijden. Vanwege het verder invers worden van de rentecurve heeft dat in 2022 negatief bijgedragen aan het resultaat van de matchingportefeuille en daarmee aan de dekkingsgraad.

Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en de benchmark (-2,0 procentpunt) komt vooral doordat de rente op overheidsleningen gemiddeld genomen harder is gestegen dan de swaprente, waardoor de waardedaling van deze leningen groter was dan die van de verplichtingen. Verder wordt het resultaat ook beïnvloed doordat bandbreedtes zijn vastgesteld waarbinnen de uitvoering van de renteafdekking mag bewegen.

Rendementsportefeuille: aandelen en vastrentende waarden

In 2022 hebben alle beleggingscategorieën een negatieve bijdrage geleverd aan de rendementsportefeuille van Pensioenkring OWASE. Het beleggingsresultaat werd met name bepaald door de beleggingscategorieën aandelen en vastrentende waarden.

Aandelen ontwikkelde landen

De afgelopen jaren hebben we stappen gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid, specifiek ten aanzien van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) en CO₂-reductie. Hierdoor beleggen we bijvoorbeeld minder in fossiele energiebedrijven en meer in technologiebedrijven. Energie heeft in 2022 zeer goede rendementen laten zien, terwijl technologiebedrijven vanwege de stijgende rente juist minder goed presteerden. We vergelijken onze resultaten met een aandelenindex waarin geen ESG-keuzes zijn opgenomen. De vergelijking laat zien dat aandelenfondsen in 2022 minder goed hebben gepresteerd dan de benchmark, met een negatief relatief resultaat van -1,9 procentpunt. Medio 2022 zijn fondsen toegevoegd die nadrukkelijker ESG-doelen nastreven en waarin de vermogensbeheerder daar ook meer ruimte voor krijgt (actief beheer). Deze fondsen hebben in 2022 goed gepresteerd ten opzichte van de index.

Het MVB-beleid wordt met een langetermijnperspectief gevoerd en de resultaten van 2022 zijn een logisch gevolg van de gemaakte keuzes.

Aandelen opkomende landen

Ook bij aandelen opkomende landen hebben we een verdere stap gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid. Sinds eind juli 2022 wordt een passief beleggingsfonds ingezet dat nadrukkelijker rekening houdt met onze specifieke keuzes op het gebied van MVB (de SDG's en CO₂-reductie). Deze stap verbeterde het resultaat, maar kon niet voorkomen dat voor de categorie aandelen opkomende landen over geheel 2022 een klein negatief relatief resultaat van 0,1 procentpunt resteerde ten opzichte van de brede benchmark.

Beleidsmatig hanteren we voor de categorie aandelen een regioverdeling met 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen. Binnen aandelen ontwikkelde landen is de strategische regioverdeling ongewijzigd: 50% Noord-Amerika, 40% Europa en 10% Pacific.

Onroerend goed

De categorie vastgoed had het in 2022 moeilijk. Ondanks de langjarige koppeling van huren met inflatie hadden de opgelopen renteniveaus de overhand bij de waardeontwikkelingen van vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was die, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. Dit zal in 2023 kunnen leiden tot verdere druk op de waarderingen. Niet-genoteerd vastgoed heeft in 2022 een rendement van -1,7% laten zien.

In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPf, die hiervoor in aanmerking kwamen, samengebracht in de HNPf Private Real Estate Pool. Daarmee verbetert voor de kring de spreiding en de liquiditeit.

Bij illiquide categorieën, zoals niet-genoteerd onroerend goed, wordt op jaarbasis het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan dat van de portefeuille.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bedrijfsobligaties, hypotheke en hoogrentende landen rendeerden in 2022 in lijn met de benchmark. Door de opgelopen rente was het absolute resultaat echter negatief. Met name de rendementen op de beleggingscategorieën hypotheke en bedrijfsobligaties waren in 2022 sterk negatief. Op zich is dat een ontwikkeling die zo is bedoeld, aangezien deze categorieën onderdeel zijn van de renteafdekking. Bij hypotheke nam naast de opgelopen rentes ook de risicopremie op hypotheke toe, wat eveneens een negatief effect had op de waardeontwikkeling. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -13,8%, in lijn met de benchmark.

Voor staatsobligaties in opkomende landen was 2022 eveneens een moeilijk jaar. Dat kwam door de duurdere dollar, oplopende grondstofprijzen, krappere financiële condities en afnemende wereldwijde groei. Het rendement van de portefeuille was met -9,5% licht lager dan de benchmark.

In 2021 is een geschikte beleggingsmogelijkheid naar hoogrentende bedrijfsobligaties geselecteerd inclusief MVB-integratie, welke per eind januari 2022 is ingevuld in de portefeuille. In januari werd derhalve geen rendement toebedeeld aan hoogrentende bedrijfsobligaties, terwijl dit wel het geval was voor de benchmark. Dit verklaart het positieve relatief resultaat van 2,7 procentpunt.

De categorie direct lending is in 2022 niet ingevuld vanwege het illiquide en intransparante karakter van de categorie. Deze allocatie is bij zakelijke waarden gevoegd.

Valuta-afdekking

Voor Pensioenkring OWASE dekten we in 2022 het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% af. Zodra de euro sterker wordt ten opzichte van andere valuta, dan zullen die beleggingen omgerekend naar euro's in waarde dalen. Doordat het valutarisico voor 75% wordt afgedekt, wordt zo'n waardedaling grotendeels gedempt. In 2022 is de euro verzwakt ten opzichte van de dollar maar gestegen ten opzichte van het Britse pond en de Japanse yen. Gegeven de grotere blootstelling naar de US dollar, in vergelijking met het Britse pond en de Japanse yen, had de valuta-afdekking in 2022 een dempend effect op de waardestijging. Vanaf 2023 zullen we de Japanse yen niet meer afdekken, gezien de beperkte exposure naar deze valuta.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dat beleid gaat over de integratie van MVB-factoren in beleggingsbeslissingen, de dialoog met ondernemingen om gedragsverandering te bewerkstelligen (engagement), stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen en uitsluiting van bedrijven en landen. Op grond van ons MVB-beleid houden we in het beleggingsbeleid van Pensioenkring OWASE rekening met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Binnen Pensioenkring OWASE hebben we in 2022 verdere stappen ondernomen om het MVB-beleid te implementeren in de beleggingsportefeuille. Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hypotheke, hoogrentende landen en staatsobligaties wordt belegd in oplossingen die rekening houden met ons MVB-beleid.

Hiermee sluiten we beleggingen in controversiële wapens, tabak en bedrijven die in strijd met de United Nations Global Compact opereren of een slechte governance hebben uit.

In 2022 hebben we de MVB-aandelentransitie voor ontwikkelde en opkomende landen afgerond, waardoor Pensioenkring OWASE een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie.

CO₂-uitstoot

Broeikasgasuitstoot (zoals uitstoot van CO₂ en methaan) wordt weergegeven in CO₂e, waarbij de 'e' voor equivalenten staat. Dit betekent dat de impact van broeikasgassen wordt omgerekend naar tonnen CO₂. Hierna wordt ter vereenvoudiging alleen naar CO₂-uitstoot verwezen.

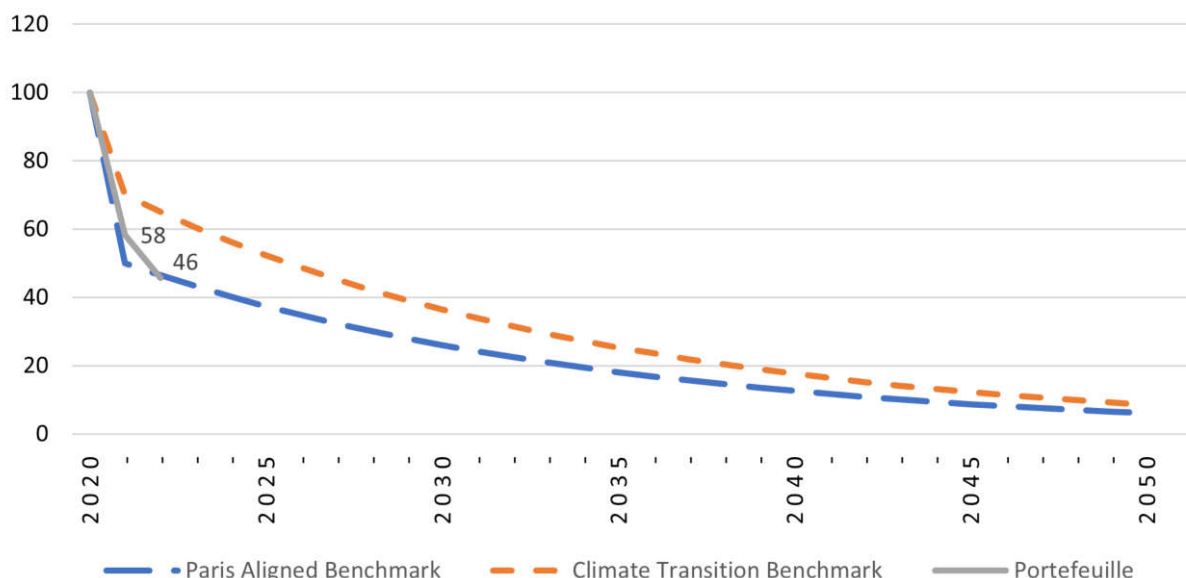
Het Greenhouse Gas Protocol is de meest gebruikte methodiek voor het berekenen van de uitstoot van broeikasgassen. In die methodiek worden drie zogenaamde scopes onderscheiden. Onder scope 1 vallen alle emissies die door bedrijven direct worden uitgestoten als gevolg van de eigen activiteiten. Scope 2 heeft betrekking op indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie, bijvoorbeeld van een elektriciteitsbedrijf. Als de uitstoot van andere leveranciers en afnemers ook wordt meegenomen (scope 3), dan ligt de voetafdruk een stuk hoger. De weergegeven CO₂-uitstoot in de grafiek hieronder betreft alleen scope 1 en 2. De totale CO₂-voetprint van de beleggingen wordt uitgedrukt in scope 1, 2 en/of 3. In dit jaarverslag zijn alleen voor scope 1 en 2 CO₂-data opgenomen. De beschikbare en getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen.

CO₂-reductiedoelstelling

Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen hebben we een CO₂-reductiedoelstelling vastgesteld conform de Climate Transition Benchmark (CTB) van de Europese Unie. Dat houdt in dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille met 30% moet zijn verminderd ten opzichte van basisjaar 2019. Daarna geldt een reductiedoel van ten minste 7% per jaar. Aangezien we voor Pensioenkring OWASE niet beschikken over CO₂-data per ultimo 2019, gebruiken we het jaar 2020 als basisjaar. Hiermee zijn we prudent in de CO₂-reductie weergave, aangezien Pensioenkring OWASE reeds in 2020 beleggingsfondsen heeft verwisseld voor ESG-fondsen; deze behaalde CO₂-reductie in 2020 is helaas niet zichtbaar.

In onderstaande grafiek en tabel wordt de relatieve CO₂-voetprint op basis van scope 1 en 2 weergegeven. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen weer. De grafiek laat zien dat onze CO₂-reductiedoelstelling ruimschoots is behaald.

Scope 1 & 2 CO₂-uitstoot (eind 2020 = 100)

De CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen is voor Pensioenkring OWASE per ultimo 2021 (44) met 42% gedaald in vergelijking met ultimo 2020 (76). En per ultimo 2022 (35) met 22% gedaald in vergelijking met ultimo 2021 (44). De totale CO₂-reductie ten opzichte van basisjaar 2020 bedraagt 54%, waardoor de kring ruimschoots op target zit met de Climate Transition Benchmark van de Europese Unie (CTB) en op het pad van de Paris Aligned Benchmark van de Europese Unie (PAB).

Ultimo	Relatieve CO ₂ -voetprint Scope 1 en 2	Basisjaar 2020	Daling van:	Gerealiseerd:
2020	76	100		
2021	44	58	42%	in 2021
2022	35	46	22%	in 2022
		CO ₂ -reductie:	54%	ten opzichte van basisjaar 2020

Wat zijn de CTB en PAB?

Zowel de Climate Transition Benchmark (CTB) als de Paris Aligned Benchmark (PAB) zijn EU-benchmarks gericht op het bewerkstelligen van carbonneutraliteit in 2050 met een jaarlijkse decarbonisatie van 7%. In beide gevallen worden controversiële wapens, tabak, schenders van EU-milieunormen, en schenders van OESO en UNGC-richtlijnen uitgesloten. Het voornaamste verschil is dat de CTB minder ambitieus start (30% CO₂-reductie) dan de PAB (50% CO₂-reductie).

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverstrekking over duurzaamheid. Ook pensioenfondsen vallen daaronder. Doel van de wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in onze beleggingsbeslissingen.

De pensioenregeling van Pensioenkring OWASE kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen, of zogenaamd artikel 8-pensioenproduct onder de Europese SFDR-wetgeving, ofwel als een product dat

ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De fondsen waarin de kring belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

Pensioenkring OWASE voldoet, afgezien van de categorie beursgenoteerd onroerend goed, aan de criteria van een lichtgroen pensioenproduct ofwel een artikel 8-product. Een overzicht van de beleggingsfondsen is opgenomen in het hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38. Een kringspecifiek overzicht nemen we op in het MVB-Jaarverslag 2022.

Wij gaan in 2023 verder met aanscherping en implementatie van het MVB-beleid. Onze plannen staan beschreven in de paragraaf over Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38.

Kostentransparantie

Voor de uitvoering van de regeling voor Pensioenkring OWASE maken we diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van vermogensbeheer. We vinden het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. Hieronder is in dat kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de Autoriteit Financiële Markten. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

Administratieve uitvoeringskosten

De administratieve uitvoeringskosten voor Pensioenkring OWASE bedroegen in 2022 € 977 duizend (2021: € 936 duizend).

De administratiekosten van de kring zijn in 2022 gestegen door indexering van het tarief, door een stijging van het aantal deelnemers, door de uitgifte van twee pensioenkranten en door oplevering van de SUAG koppeling in 2022. De governancekosten zijn gedaald door een dalend belegd vermogen. Er zijn minder kosten gemaakt voor informatiegesprekken aan deelnemers. De advieskosten in verband met de overgang naar het nieuwe stelsel zijn opgenomen in de categorie Overige in 2022. De totale kosten stijgen in relatie tot 2021 van € 936 duizend naar € 977 duizend in 2022.

Kenmerkend voor de regeling van Pensioenkring OWASE is dat deze een zekere mate van complexiteit in zich heeft, goed geautomatiseerd is en met goede service aan deelnemers wordt aangeboden. Een analyse door Het Nederlandse Pensioenfonds van het jaar 2021 geeft het beeld dat de pensioenuitvoeringskosten per (actieve) deelnemer en gepensioneerde met € 317 lager zijn dan die bij andere APF'en. Gemiddeld genomen waren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in de APF-markt € 402 in 2021, tegenover een gemiddelde in de totale pensioenmarkt van € 496 (van circa 200 pensioenfondsen). De stijging van de pensioenuitvoeringskosten in 2022 naar € 321 per deelnemer ligt nog steeds aan de onderkant van de (APF-) markt. Wij zijn van mening dat het kostenniveau past bij de opzet van Pensioenkring OWASE.

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekostenvergoeding	549	509
Certificerend actuaris	31	39
Adviserend actuaris	35	31
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	23
Belanghebbendenorgaan	52	62
Verkiezingen Belanghebbendenorgaan	0	2
Toezichtskosten	52	58
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	119	140
Informatiegesprekken	31	52
Overige	78	20
Totaal	977	936
Actieve deelnemers	1.320	1.294
Pensioengerechtigden	1.722	1.663
Totaal	3.042	2.957
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	321	317

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 voor de Pensioenkring OWASE bedragen €3.848 duizend, een stijging van € 546 duizend ten opzichte van 2021 (€ 3.302 duizend). Het gemiddeld belegd vermogen is met 13% afgenomen en bedroeg in 2022 € 948 miljoen tegenover € 1.089 miljoen in 2021. Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de totale kosten vermogensbeheer 0,41%, een stijging van 0,11%-punt ten opzichte van 2021 (0,30%). Zie de volgende specificatie:

2022	Beheerkosten en overige kosten	Transactie- kosten inclusief aan- en verkoop- kosten	Totaal	Procenten van het gemiddeld totaal belegd vermogen
Kosten per beleggingscategorie	Beheerkosten			
Vastgoed	512	31	543	0,06%
Aandelen	358	695	1.053	0,11%
Vastrentende waarden	554	230	784	0,08%
Overige beleggingen				
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	1.424	956	2.380	0,25%
Kosten overlay (LDI-gerelateerde) beleggingen ¹	242	200	442	0,05%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	1.666	1.156	2.822	0,30%
	Overige kosten			
Kosten vermogensbeheer bestuur en bestuursbureau	129		129	0,01%
Kosten fiduciair beheer	597		597	0,06%
Bewaarloon	61		61	0,01%
Advieskosten vermogensbeheer				
Overige kosten	239		239	0,03%
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.026		1.026	0,11%
Totaal kosten vermogensbeheer	2.692		3.848	0,41%

¹ Kosten overlay beleggingen zijn kosten voor LDI-gerelateerde beleggingen inclusief beleggingsinstrumenten, die worden gebruikt voor LDI-uitvoering

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties, die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Deze totale kosten zijn gestegen van 0,30% in 2021 naar 0,41% in 2022.

De totale kosten vermogensbeheer van 0,41% in 2022 zijn onder te verdelen in drie componenten; (1) beheerkosten, (2) overige vermogensbeheerkosten en (3) transactiekosten:

- Beheerkosten

De 'beheerkosten' zijn de kosten voor het portefeuillebeheer door vermogensbeheerders ofwel de lopende kosten

voor alle beleggingsfondsen in de portefeuille. In de lopende kosten zijn eventuele kortingen (rebates) al verrekend. Als maatstaf voor de beheerkosten van de beleggingsfondsen wordt de Ongoing Charges Figure (OCF) gehanteerd. De OCF bevat de beheervergoeding plus administratiekosten, accountantskosten, custodykosten, kosten voor securities lending etc. die door het beleggingsfonds worden gemaakt. Beleggingsfondsen publiceren de OCF in het jaarverslag. Voor nieuwe fondsen waarvoor nog geen OCF beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt. Indien een beleggingsfonds geen OCF maar Total Expense Ratio (TER) rapporteert, wordt deze maatstaf gebruikt.

De beheerkosten in 2022 bedragen € 1.666 duizend, een stijging van € 149 duizend ten opzichte van 2021 (€ 1.517 duizend). Ten opzichte van 2021 (0,14%) zijn deze kosten in percentage van het vermogen in 2022 met 0,04%-punt gestegen naar 0,18% met name door een groter gewicht van de duurder beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed in de portefeuille, hogere beheerkosten in de matchingportefeuille en doordat het gemiddeld belegd vermogen afnam. De beheerkosten voor aandelen en vastrentende waarden zijn in absolute zin gedaald, echter in percentage van het vermogen licht gestegen door afname van het vermogen.

- Overige vermogensbeheerkosten

Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor onder andere kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau, de bewaarbank, de beleggingsadministratie en fiduciair management. Deze overige vermogensbeheerkosten bedroegen in 2022 € 1.026 duizend en zijn in 2022 gedaald met € 63 duizend ten opzichte van € 1.089 duizend in 2021. Een deel hiervan zijn vaste kosten, die in 2022 relatief zijn gestegen van 0,10% in 2021 naar 0,11% in 2022 vanwege de daling van het gemiddeld belegd vermogen van de kring.

- Transactiekosten

De transactiekosten bestaan uit gefactureerde toe- en uittredingskosten en aan- en verkoopkosten van individuele titels. De transactiekosten bedroegen in 2022 € 1.156 duizend (2021: € 696 duizend) ofwel 0,12% van het vermogen. De transactiekosten zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van het uitzonderlijk lage niveau 0,06% in 2021 met weinig portefeuillevijzigingen. De stijging heeft grotendeels een eenmalig karakter en komt met name door transitie in 2022, zoals de transitie en optimalisatie van de matchingportefeuille, de aandelentransitie en bijzondere ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten. Dit blijkt uit onderstaande tabel met een overzicht van transactiekosten over de afgelopen 3 jaar.

Kosten	2022	2021	2020
Beheerkosten	0,18%	0,14%	0,19%
Overige kosten	0,11%	0,10%	0,11%
Transactiekosten	0,12%	0,06%	0,08%
Totaal	0,41%	0,30%	0,38%

In 2022 hebben de volgende wijzigingen in de portefeuille plaats gevonden:

- Herbalancering: vanwege de uitzonderlijke ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten is het nodig geweest te herbalanceren tussen of binnen de matchingportefeuille en de rendementsportefeuille. We verwachten dat dit komende jaren minder nodig zal zijn.
- De MVB-aandelentransitie is voor zowel aandelen ontwikkelde landen als aandelen opkomende landen geïmplementeerd, waarbij twee nieuwe impact managers zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille ontwikkelde landen en bij opkomende landen een nieuw passief fonds in de portefeuille is opgenomen. Dit heeft geleid tot hogere transactiekosten in 2022.
- In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. De hogere beheerkosten worden met name veroorzaakt door het toevoegen van duurder fondsen in de sector logistiek vastgoed en de intensievere monitoring die is afgesproken met de beheerder. Dit heeft geen effect gehad op de transactiekosten.
- Per 1 juli 2022 is het beheer van de matchingportefeuille overgebracht naar Cardano inclusief een tijdelijke staatsobligatieportefeuille waar geen vergoeding voor werd gerekend. Dit heeft geleid tot hogere beheerkosten en hogere eenmalige transactiekosten. Tevens is de uitvoering van de valutahedge overgebracht naar Van Lanschot Kempen.

HNPF maakt jaarlijks een analyse van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van de markt. De meest recente beschikbare informatie is over 2021 en geeft het beeld dat de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten

voor Pensioenkring OWASE met 0,24% van het vermogen lager zijn aan het APF-gemiddelde in de markt van 0,28% in 2021. Gemiddeld genomen zijn de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten van de pensioenmarkt 0,37% in 2021 (ca. 190 pensioenfondsen).

HNPF is met geen van haar vermogensbeheerders een overeenkomst aangegaan waarin de beheervergoeding geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het door de vermogensbeheerder behaalde beleggingsrendement. Het fonds kent daarom geen performance gerelateerde kosten. Daarnaast wordt ook niet belegd in de alternatieve categorieën hedgefondsen of grondstoffen. In bovenstaand kostenoverzicht zijn alleen de kostencategorieën opgenomen die daadwerkelijk zijn gemaakt.

Na afstemming met de fiduciair over de kosten vermogensbeheer 2022 voor deze kring, is het bestuur van mening dat het niveau van de gerapporteerde kosten en de ontwikkeling daarvan gedurende het verslagjaar passend zijn bij de omvang en karakteristieken van het vermogen van deze kring. Het pensioenfonds heeft een verantwoord beleggingsbeleid, waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden. De ambitie van het bestuur blijft om de vermogensbeheerkosten te verlagen de komende jaren.

Het bestuur wil een helder en transparant inzicht in de vermogensbeheerskosten die het fonds maakt. Om die reden zijn in dit jaarverslag de kosten inzichtelijk gemaakt, dit in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Totale kosten

De relatie tussen de verschillende kengetallen wordt in onderstaande tabel uitgewerkt.

Totale kosten ratio

2022	EUR	% gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	977	0,10%
Vermogensbeheerkosten	2.692	0,29%
Totale kosten	3.669	0,39%
Transactiekosten	1.156	0,12%

Risicomanagement

Risicohouding

De risicohouding van een fonds is volgens de wet “de mate waarin een fonds, na overleg met de vertegenwoordigers van werkgevers of werkgeversverenigingen, werknemers of werknemersverenigingen of beroepspensioenverenigingen en na overleg met de organen van het fonds, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds”.

Wij zijn ons goed bewust van de afweging die voortdurend gemaakt moet worden tussen risico en rendement. Het huidige beleggingsbeleid biedt naar het oordeel van het bestuur een goede balans tussen risico en rendement.

De risicohouding is door het bestuur van Het Nederlandse Pensioenfonds vastgesteld.

Voor de kwalitatieve risicotolerantie geldt dat de mogelijkheid om risico te nemen neutraal tot hoog is, omdat de kring zowel slapers en gepensioneerden als actieve deelnemers met premie-instroom heeft. Dat zorgt voor een voldoende lange beleggingshorizon. De bereidheid om risico te nemen ligt echter lager dan de maximale mogelijkheid om risico te nemen, omdat het pensioen naast de AOW voor veel deelnemers de enige oudedagsvoorziening is.

De mate waarin Pensioenkring OWASE risico's accepteert, wordt kwantitatief uitgedrukt in een tweetal maatstaven:

- een maximaal vereist eigen vermogen (dit betreft de risicohouding voor de korte termijn);
- ondergrenzen voor het pensioenresultaat (dit betreft de risicohouding voor de lange termijn).

Voor de vaststelling van de risicohouding hebben we in 2020 een ALM-studie laten uitvoeren om inzicht te krijgen in het verwachte verloop van de financiële positie, de premie en de toeslagen in de komende jaren. Op basis van de ALM-studie en het daaruit volgende strategische beleggingsbeleid bedraagt het vereist eigen vermogen (VEV) per 1 januari 2020 gemiddeld 19,6%, binnen een bandbreedte afhankelijk van marktvolatiliteit van circa 16,5% tot 22,5%.

De risicohouding van Pensioenkring OWASE voor de lange termijn komt volgens het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen bij de haalbaarheidstoets. Op basis van de haalbaarheidstoets verwacht Pensioenkring OWASE een ondergrens van het pensioenresultaat van 89% (vanuit het VEV gerekend). In een slechtweerscenario kan toeslagverlening voor langere tijd onder druk komen te staan. Om die reden is gekozen voor een slechtweerpensioenresultaat dat maximaal 37% mag afwijken.

Periodieke toetsing van de financiële opzet aan de risicohouding vindt voor de kortetermijn- en de langetermijnrisicohouding gescheiden plaats.

Financieel crisisplan

Voor Pensioenkring OWASE is een crisisplan opgesteld. In dit crisisplan zijn de te nemen stappen en maatregelen weergegeven voor specifieke scenario's. Aan de hand van het plan kan het bestuur handelen indien zich een van deze specifieke scenario's voordoet.

Risicomanagement

In de paragraaf Integraal risicomanagement is het algemene risicomanagementproces beschreven. Dit proces is zowel op de stichting van toepassing als op elke kring. Deel van het risicomanagementproces is een risicoraamwerk, gebaseerd op FIRM/FOCUS. Wij hebben daarin 42 risico's beschreven, gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau. Ze worden hieronder toegelicht voor Pensioenkring OWASE.

Financiële risico's

Binnen de kringen zijn financiële risico's geïdentificeerd gebaseerd op FIRM. De inschatting van het risico kan per kring verschillen op basis van de specifieke kenmerken van de betreffende kring. Met betrekking tot Pensioenkring OWASE gelden risicoschattingen per risico, waarbij het brutorisico de inschatting is vóór het treffen van beheersmaatregelen en de netto-inschatting geldt nadat beheersmaatregelen genomen zijn.

Ieder kwartaal vindt een Risk Control Self-Assessment plaats, waarbij alle risico's beoordeeld worden op wijzigingen in de brutoinschatting en de werking van de beheersmaatregelen om naar nettorisico's te komen.

Toelichting financiële risico's

Renterisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat ontwikkelingen in de rente een ongewenst effect hebben op de dekkingsgraad door een mismatch in rentegevoeligheid versus gevoeligheid van de verplichtingen".

Het renterisico heeft betrekking op obligaties en leningen op schuldbekentenis, maar ook op de verplichtingen. Onder het Financieel Toetsingskader (FTK) dat per 2007 is ingevoerd, is het verschil in renterisico tussen beleggingen en verplichtingen van belang. Dit wordt veroorzaakt door het verschil in de gemiddelde looptijd van de beleggingen (kort) versus de verplichtingen (lang). Hierdoor zijn verplichtingen meer rentegevoelig en dat betekent een risico voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad in het geval dat de rente gaat dalen.

We beheersen dit risico door het renteafdekkingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het renterisico tussen beleggingen en verplichtingen. De afdekking vindt plaats op basis van de zuivere RTS, dus zonder toepassing van de UFR.

Voor het gewenste renteafdeckingsniveau is het noodzakelijk om derivaten (onder andere renteswaps) in te zetten. Het beleid voor het gebruik van derivaten is vastgelegd in het beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Valutarisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico op ongewenste effecten van fluctuaties in de koersen van vreemde valuta”.

We beheersen dit risico door het valuta-afdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het valutarisico. In Pensioenkring OWASE wordt het valutarisico van de US dollar en het Britse pond voor 75% afgedekt. De afdekking wordt gerealiseerd via een portefeuille van valutatermijncontracten, derivaten waarmee op termijn valuta's kunnen worden ge- of verkocht. Het valutarisico voor zakelijke waarden in opkomende markten wordt niet afgedekt.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Inflatierisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat door inflatie de pensioenaanspraak aangetast wordt”.

De toeslag is voorwaardelijk, dus strikt genomen is er geen inflatierisico. Binnen Pensioenkring OWASE heeft Het Nederlandse Pensioenfonds de ambitie om prijsinflatie toe te kennen als toeslag.

Marktrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat de waarde van de beleggingen daalt als gevolg van veranderingen in de marktfactoren”.

Beleggingscategorieën met een hoog risico, zoals zakelijke waarden, stijgen en dalen door omstandigheden in de markten waarin wordt belegd. Dit risico wordt enerzijds geaccepteerd omwille van het behalen van rendement en anderzijds zo veel mogelijk beheerst door de beleggingen te spreiden over meerdere markten.

Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgesteld in het strategische beleggingsbeleid van iedere kring op basis van een ALM-studie, goed huisvaderschap en gezond verstand. In de vermogensbeheerovereenkomsten is vastgelegd door welke partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden.

In de fiduciaire beheerovereenkomst ligt vast dat de fiduciair manager intensiever informatie verstrekt tijdens een financiële crisis. Daarnaast is in de overeenkomst vastgelegd dat de fiduciair manager in samenwerking met het bestuur en de beleggingsadviescommissie alternatieve maatregelen kan overwegen om schade en risico's tijdens een crisis te beperken.

De beleggingsrichtlijnen worden vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Ze bevatten restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Monitoring van het marktrisico geschiedt door de beleggingsadviescommissie op basis van mandaten, limietmonitoring en periodieke rapportages.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en marktrenterisico per eind 2022

In onderstaande tabel geven we de gevoeligheid van de dekkingsgraad weer voor het rente- en aandelenrisico als die risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat alle andere factoren onveranderd blijven. De aandelenrendementen worden hierbij schoksgewijs tussen de -25% en +25% aangepast. De rente wordt schoksgewijs tussen de -1% en +1% aangepast.

Gevoeligheidsanalyse dekkingsgraad (toezicht, in %)			
	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden
Delta rente	-25%	0%	25%
-1,00%	100,1	113,0	125,9
-0,50%	102,3	116,3	130,2
0,00%	104,5	119,6	134,7
0,50%	106,7	122,9	139,2
1,00%	108,9	126,3	143,7

Wij schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Liquiditeitsrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat er onvoldoende liquide middelen voorhanden zijn om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen en dat het fonds hierdoor onder andere gedwongen worden om assets te verkopen”.

Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van Pensioenkring OWASE kleiner zijn dan de uitkeringen. Daardoor bestaat een liquiditeitsrisico dat dient te worden beheerst. Hierbij gaat het erom of Pensioenkring OWASE tijdig aan zijn verplichtingen kan voldoen. De portefeuille is bovendien grotendeels belegd in dagelijks of wekelijks verhandelbare beleggingen.

Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met stressscenario's en periodiek wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Pensioenkring OWASE bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kan leveren. Indien het liquiditeitsrisico te groot wordt, moeten we overwegen om de portefeuille aan te passen.

We schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Kredietrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Kredietrisico (ofwel tegenpartijrisico) is het risico dat tegenpartijen niet aan hun overeengekomen verplichtingen ten opzichte van Pensioenkring OWASE kunnen voldoen”.

Pensioenkring OWASE loopt kredietrisico in de beleggingsportefeuille door de staats- en bedrijfsobligaties waarin wordt belegd en de aangegane swaps met tegenpartijen. Alleen partijen met een degelijke kredietwaardigheid worden daarom als tegenpartij bij een derivatentransactie geaccepteerd.

We nemen de volgende maatregelen om het kredietrisico te beperken:

- Periodiek wordt geïnventariseerd met welke tegenpartijen Het Nederlandse Pensioenfonds zakendoet. Er wordt vastgesteld of en in welke mate een eventueel faillissement van deze partijen, of een samenloop van faillissementen, Pensioenkring OWASE raakt;
- Voor de dienstverlening door vermogensbeheerders zijn standaardcontracten inclusief duidelijke opdrachtverlening opgesteld;
- Indien noodzakelijk worden per (soort) tegenpartij en over het totaal limieten vastgesteld en wordt het stellen van onderpand vereist voor rente- en valutaderivaten;
- In rapportages en in de jaarrekening wordt een overzicht opgenomen van de grootste concentratierisico's;
- Het beleid omtrent kredietrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Verzekeringstechnische risico's

Onze definitie voor dit risico is: "Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product".

De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico. We verzekeren alleen risico's die het fonds niet zelf kan dragen. Voor Pensioenkring OWASE hebben we met Zwitserleven een stoplossherverzekeringscontract afgesloten met een looptijd van drie jaar.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Vooruitblik 2023

Financiële markten

Waar in Europa in de herfst van 2022 nog een zware recessie werd verwacht, zijn de vooruitzichten verbeterd, met name door een sterke verbetering op de gasmarkt. Een zware recessie is minder waarschijnlijk geworden, maar een periode van lage tot licht negatieve groei ligt wel in het verschiet. De koopkracht van consumenten is in 2022 sterk uitgehold doordat loongroei behoorlijk achterbleef bij de inflatie. Maar de consumentenuitgaven hebben daar nog niet op gereageerd. Dit kwam met name door heropening na de coronapandemie, met het herstel in de uitgaven aan diensten. Voor 2023 wordt wel verwacht dat de lagere koopkracht druk op consumentenuitgaven zal geven. De renteverhogingen en krappere financiële condities zullen, met een vertraagde werking, druk op de economische groei blijven uitoefenen in het eerste deel van 2023. Het krappere beleid van de ECB doet zich al voelen in rentegevoelige sectoren als de huizenmarkt. Huizenprijzen dalen over een breed front. Dalende inflatie en een nog altijd krappe arbeidsmarkt, die bedrijven ervan weerhoudt ontslagrondes aan te kondigen, zullen de schade aan de economie beperken. Ook fiscale compensatieprogramma's van overheden, met als doel om de impact van hogere energiekosten voor consumenten te beperken, geven wat lucht.

In de VS is het momentum van de groei in het laatste kwartaal van 2022 afgenomen. Consumenten zijn voorzichtiger geworden nu vooral bij lagere inkomens de extra besparingen van tijdens de coronapandemie opgesoupeerd zijn. De agressieve renteverhogingen van de Fed hebben een duidelijk negatief effect op de huizenmarkt en rentegevoelige consumptieve bestedingen. De arbeidsmarkt vertoont voorzichtige tekenen van afkoeling, waarbij loongroei begint af te vlakken. Een recessie in de VS lijkt in de loop van 2023 onvermijdelijk.

De inflatie zal in de loop van 2023 verder gaan dalen. Eerst vooral aan de energie- en goederenkant, later ook in de dienstensector. Na nog enkele renteverhogingen kunnen centrale banken vanaf het voorjaar van 2023 een pauze inlassen. De Fed is daar overigens dichterbij dan de ECB. Markten speculeren al op renteverlagingen in de VS, maar daar is de Fed voorlopig nog niet aan toe. De banengroei is voor nu nog te sterk voor de Fed om al renteverlagingen te kunnen overwegen.

Ontwikkeling financiële positie

De actuele dekkingsgraad van de Pensioenkring OWASE is in het eerste kwartaal van 2023 met 2,9% gestegen van 119,6% naar 122,5%. Met name de hogere aandelenkoersen hebben geleid tot deze stijging van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is in het eerste kwartaal van 2023 met 0,7% gedaald van 130,0% naar 129,3%.

DNB heeft besloten om vanaf 1 januari 2023 bij het vaststellen van de rentetermijnstructuur de UFR-methodiek te wijzigen in lijn met het advies van de Commissie Paramaters 2022. De nieuwe UFR heeft per 1 januari 2023 geleid tot een daling van de dekkingsgraad met 0,3%.

Het nieuwe pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 door de Tweede Kamer aangenomen en is daarna ter behandeling voorgelegd aan de Eerste Kamer. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wet Toekomst Pensioenen. Vanaf 1 juli 2023 treedt de wet in werking. Uiterlijk 1 januari 2028 moet alle toekomstige pensioenopbouw vormgegeven worden op basis van het nieuwe pensioenstelsel.

De kringen hebben elk een eigen tempo voor de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. Sociale partners van Pensioenkring Owase hebben in juli 2022 de keuze gemaakt voor de solidaire premieregeling. Streven is dat deze per 2025 wordt ingevoerd. Over de nadere invulling van de nieuwe pensioenregeling hebben sociale partners overleg met Het Nederlandse Pensioenfonds.

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Taak en werkwijze

In het belanghebbendenorgaan hebben reglementair vier vertegenwoordigers namens de werkgevers, twee namens de deelnemers en twee namens de pensioengerechtigden zitting. Door een vacature bij de werkgevers en een vacature bij de deelnemers bestaat het belanghebbendenorgaan in 2022 feitelijk uit zes leden. Om tijdige opvolging te kunnen realiseren is het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring OWASE aangevuld met aspirantleden, thans twee namens de pensioengerechtigden. De aspirant-leden zijn geen formeel lid en zijn derhalve ook niet voor toetsing aangemeld bij De Nederlandsche Bank. De aspirant-leden nemen deel aan de vergaderingen, maar hebben geen zeggenschap.

Het belanghebbendenorgaan heeft verschillende bevoegdheden die zijn vastgelegd in de statuten van het fonds. Het bestuur en de raad van toezicht leggen verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan en de Vergadering van Belanghebbendenorganen over het beleid en de uitvoering hiervan. Het belanghebbendenorgaan beoordeelt het handelen van het bestuur aan de hand van de jaarrekening, het bestuursverslag en andere informatie en rapporteert over zijn bevindingen in het jaarverslag.

Het belanghebbendenorgaan bewaakt conform de Code Pensioenfondsen of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het belanghebbendenorgaan of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt. Het belanghebbendenorgaan waarborgt dat de leden ten opzichte van de achterban en van elkaar onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Thema's belanghebbendenorgaan in 2022

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan vijf keer vergaderd over thema's aangaande Pensioenkring OWASE. Daarnaast heeft het zes keer vergaderd met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met de raad van toezicht en het bestuur gezamenlijk. Het belanghebbendenorgaan is daarnaast bijeengekomen voor een kennissessie en een zelfevaluatie. Een delegatie van het bestuursbureau woont de vergaderingen van het belanghebbendenorgaan standaard bij.

In de kennissessie is het nieuwe pensioenstelsel besproken. Naar verwachting treedt de Wet toekomst pensioenen per 1 juli 2023 in werking. Sociale partners bij OWASE hebben in de zomer van 2022 de contractkeuze gemaakt en unaniem gekozen voor de solidaire premieregeling. Ook hebben sociale partners de intentie uitgesproken om de huidige pensioenen in te varen naar het nieuwe pensioenstelsel. Een projectgroep brengt de verschillende mogelijkheden in kaart en verzorgt de nadere uitwerking. Deze werkgroep bestaat uit twee vertegenwoordigers van de werkgever, een lid van het belanghebbendenorgaan namens de werkgever, een lid van het belanghebbendenorgaan namens gepensioneerden en twee vertegenwoordigers van het bestuursbureau. Doelstelling is dat sociale partners en het pensioenfonds in 2023 de besluiten nemen die nodig zijn om de overstap en migratie van de kring naar het nieuwe pensioenstelsel per 2025 te laten plaatsvinden.

In het najaar heeft het belanghebbendenorgaan in verschillende vergaderingen met het bestuur het voorgenomen indexatiebesluit besproken. Bij het indexatiebesluit is gebruik gemaakt van de versoepelde indexatieregels. Per 1 januari 2023 zijn de opgebouwde pensioenen en de ingegane pensioenen met 14,53% verhoogd. Bij het besluit is gekeken naar de belangen van alle deelnemers en pensioengerechtigden en is rekening gehouden met de lange termijn, zodat naar verwachting een goede overstap kan worden gemaakt naar het nieuwe pensioenstelsel. Het belanghebbendenorgaan heeft goedkeuring gegeven aan het indexatiebesluit.

Eind oktober is met goedkeuring van het belanghebbendenorgaan de rentehedge verhoogd van 45% naar 60%. Naar aanleiding van de rentestijgingen in 2022 en ALM-berekeningen voor de verschillende kringen, is het strategische rentebeleid heroverwogen. De doorrekeningen laten zien dat uitbreiding van de rentehedge leidt tot een betere verwachte dekkingsgraad op zowel korte als lange termijn, en een positief effect heeft op de koopkracht. Daarnaast

wordt met vergroting van de rentehedge beoogd de volatiliteit van de dekkingsgraad richting de invaardatum te verminderen.

Met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan gesproken over de commerciële activiteiten voor verdere groei van HNPF. Het belanghebbendenorgaan heeft positief advies gegeven over het voorgestelde budget voor deze activiteiten en de verdeling van de kosten over de kringen. In 2022 is de ABTN meerdere keren geactualiseerd. Hierover heeft het belanghebbendenorgaan positief advies gegeven. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan positief advies gegeven over de voorgenomen besluiten vanwege het wetsvoorstel bedrag ineens. Ook heeft het belanghebbendenorgaan een positief advies gegeven over de grondslagen voor flexibiliseringsfactoren 2023. Ten slotte heeft het belanghebbendenorgaan een positief advies gegeven over de kringbegroting voor 2023 en het communicatieplan voor 2023.

Adviezen en goedkeuringen

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan goedkeuring verleend aan de volgende voorgenomen bestuursbesluiten:

- verhoging van de rentehedge per eind oktober 2022 van 45% naar 60%;
- een toeslag van 14,53% per 1 januari 2023 voor alle deelnemers en gepensioneerden.

Over de volgende onderwerpen bracht het belanghebbendenorgaan in 2022 positief advies uit:

- de ABTN;
- voorgenomen besluiten vanwege het wetsvoorstel bedrag ineens;
- het budget en de verdeling van de kosten voor de marktwerking van HNPF;
- het bestuursverslag 2021;
- de grondslagen voor flexibiliseringsfactoren 2023;
- de begroting 2023;
- het communicatiejaarplan 2023.

Overige activiteiten

Bevindingen en oordeel

Bevindingen

Wij zijn op een open en constructieve wijze betrokken geweest en ontvingen voldoende informatie om ons een oordeel te kunnen vormen over het handelen van het bestuur. We stellen vast dat de samenwerking met het bestuur goed en transparant is verlopen.

Het belanghebbendenorgaan waardeert hoe het is betrokken bij de ontwikkelingen bij HNPF zoals commercie en uitbestedingen. Er is een open en constructieve samenwerkingsrelatie die verder gaat dan hetgeen statutair is vastgelegd.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling van Pensioenkring Owase zijn in lijn met de afspraken die daarover gemaakt zijn ten tijde van de start van de kring. Met het bestuur zijn wij van mening dat het kostenniveau van de pensioenuitvoering passend is bij de opzet van de kring en bij de persoonlijke dienstverlening aan de deelnemers. Wij waarderen de ambitie van het bestuur om de vermogensbeheerkosten te verlagen door groei en een meer efficiënte uitvoering.

Oordeel

De afgelopen jaren zijn door Het Nederlandse Pensioenfonds grote stappen gezet en wij zien de toekomst met vertrouwen tegemoet. In 2022 is verdere groei gerealiseerd en ook de komende tijd sluiten nieuwe werkgevers zich bij het fonds aan. Het belanghebbendenorgaan spreekt waardering uit voor de wijze waarop het wordt meegenomen in de voorbereidingen voor het nieuwe pensioenstelsel. Wel moet er voor de implementatie nog veel gebeuren.

Wij constateren voorts dat het bestuur op effectieve en prudente wijze invulling heeft gegeven aan het besturen van het fonds.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag 2022 voor Pensioenkring Owase een juiste weerspiegeling geeft van het gevoerde beleid en de door het bestuur genomen besluiten. Op 16 mei 2023 heeft de raad van toezicht verantwoording aan ons afgelegd. Dankzij een goede samenwerking met het bestuur, de raad van toezicht en ondersteuning binnen het pensioenfonds hebben wij de werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Dit hopen wij in de komende periode op dezelfde wijze voort te zetten.

Hardenberg, 16 mei 2023

Henk Meijerink, voorzitter
Jan Willem Floor, vicevoorzitter
René Brookhuis
Aalt Doppenberg
Truus Horstra
Henk Lubbers

Reactie van het bestuur

Op 16 mei 2023 hebben wij met het belanghebbendenorgaan gesproken over het oordeel 2022. Wij hechten veel waarde aan de goede samenwerking met het belanghebbendenorgaan die open en constructief is. Binnen het belanghebbendenorgaan is een positieve betrokkenheid waarbij de evenwichtige belangenafweging en de kwaliteit van de dienstverlening hoog in het vaandel staat.

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2022 onder andere met ons gesproken over het nieuwe pensioenstelsel, het toeslagbesluit en de verhoging van de rente-afdekking. Wij zijn blij met de betrokkenheid van het belanghebbendenorgaan bij de ontwikkelingen en groei van het fonds.

Wij danken het belanghebbendenorgaan voor de inzet en prettige samenwerking en zien er naar uit dit in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten.

Bestuursverslag Pensioenkring Randstad Groep

Algemene informatie

Per 1 januari 2020 zijn de opgebouwde aanspraken van Stichting Pensioenfonds Randstad door middel van een collectieve waarde overdracht ingebracht in de nieuw ingerichte besloten Pensioenkring Randstad Groep. Dit betreffen de opgebouwde aanspraken en rechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, omdat Stichting Pensioenfonds Randstad sinds 1 juli 2015 een gesloten fonds was. De uitvoering van de pensioenregeling van werknemers van Randstad Groep Nederland bv vindt sinds 1 juli 2015 plaats bij een premiepensioeninstelling.

Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

Belanghebbendenorgaan

Per 1 januari 2020 is het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Randstad Groep ingesteld en van start gegaan. De Nederlandsche Bank heeft ingestemd met de benoeming van de leden van het belanghebbendenorgaan. Dit orgaan bestaat uit vertegenwoordigers namens gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en voormalig aangesloten ondernemingen.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring Randstad Groep op 31 december 2022

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Albert Dick Beutick	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-1-2026	1945	m
Peter Feld	lid namens gewezen deelnemers	1 ^e	1-1-2026	1960	m
Simone Nijssen	lid namens deelnemers	2 ^e	1-1-2027	1962	v
Jan Hendrik Ockels	voorzitter namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-1-2024	1952	m
Robert te Riet	lid namens gewezen deelnemers	2 ^e	1-1-2027	1968	m
Raimond Schikhof	vicevoorzitter namens voormalig aangesloten ondernemingen	1 ^e	1-1-2024	1965	m

Bij aanvang is een rooster van aftreden vastgesteld, zodat voorkomen wordt dat op een zeker moment alle leden van het belanghebbendenorgaan tegelijk aftreden. Dit impliceert dat meerdere leden een eerste termijn hebben die korter is dan de gebruikelijke vier jaar. Per 2023 zijn Simone Nijssen en Robert te Riet herbenoemd. Na een uitvraag hebben zich geen tegenkandidaten gemeld vanuit de (gewezen) deelnemers. Op 4 januari 2023 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de herbenoemingen van Simone Nijssen en Robert te Riet voor een nieuwe periode van vier jaar.

In februari 2022 is Albert Dick Beutick toegetreden als aspirant-lid in de vacature namens pensioengerechtigden op voordracht van de Vereniging van Gepensioneerden Randstad Groep Nederland. Op 24 januari 2023 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met zijn benoeming als lid namens pensioengerechtigden.

In maart 2023 is Peter Feld toegetreden als aspirant-lid in de vacature namens (gewezen) deelnemers, nadat bij verkiezingen in februari 2022 de meeste stemmen op hem waren uitgebracht. Op 20 januari 2023 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met zijn benoeming als lid namens gewezen deelnemers.

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan zes keer zelfstandig, vijf keer met het bestuur en twee keer met de raad van toezicht vergaderd. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan deelgenomen aan een kennissessie en heeft het een interne zelfevaluatie uitgevoerd.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

Het Nederlandse Pensioenfonds voert de gesloten pensioenregelingen uit van Pensioenkring Randstad Groep. Hierin zijn de pensioenaanspraken verzekerd die tot en met 30 juni 2015 (en vervolgens tot en met 31 december 2015 voor een selecte groep van actieve deelnemers) zijn opgebouwd door de (voormalige) werknemers van Randstad. Alleen voor arbeidsongeschikten geldt nog een actieve opbouw.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de pensioenregeling, waarin we de belangrijkste verzekeringstechnische elementen noemen. Pensioenopbouw vindt uitsluitend plaats in de vorm van premievrije voortzetting van de pensioenopbouw van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers. Voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is sprake van premievrije pensioenaanspraken of ingegane pensioenuitkeringen. Voor de precieze inhoud van de pensioenregelingen verwijzen we naar het pensioenreglement.

Belangrijkste kenmerken pensioenregeling Pensioenkring Randstad Groep

Betreft	Invulling
Type regeling	Uitkeringsregeling op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.
Pensioendatum	Eerste dag van de maand waarin de deelnemer 65 wordt.
Pensioengevend salaris (fulltime)	Het vaste overeengekomen bruto jaarsalaris, met een maximum van € 114.866 (2022).
Franchise	10/7e van de AOW-uitkering voor een gehuwde, inclusief de vakantie-uitkering. De franchise is voor 2022 gelijk aan € 15.859.
Pensioengrondslag (basis, fulltime)	Pensioengevend salaris minus franchise.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	1,502% van de voor dat jaar vastgestelde pensioengrondslag.
Verzekerd partnerpensioen	70% van het te bereiken ouderdomspensioen (uitsluitend voor arbeidsongeschikten). Gewezen deelnemers kunnen aanspraken op opgebouwd of uitgeruild partnerpensioen hebben.
Tijdelijk partnerpensioen	Het verzekerde bedrag is gelijk aan de franchise die geldt op het moment van overlijden van de arbeidsongeschikte deelnemer. Het tijdelijk partnerpensioen wordt aan de partner uitgekeerd tot de AOW-leeftijd dan wel het eerdere moment van overlijden, met maximering op 8/7e van de ANW-uitkering.
Partnerpensioensysteem	Voor de pensioendatum geldt het onbepaalde man-/vrouwsysteem. Na de pensioendatum geldt het bepaalde man-/vrouwsysteem.
Opbouwpercentage wezenpensioen	14% van het te bereiken ouderdomspensioen.
Uitkering wezenpensioen	Eindleeftijd van het wezenpensioen is 25 jaar. Het pensioen wordt verdubbeld bij volle wezen.
Wezenpensioensysteem	Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt een wezenpensioen verzekerd op basis van het onbepaalde kindsysteem.
Toeslagverlening	Toeslagverlening is voorwaardelijk. Een eventuele toeslag vloeit voort uit het algemene toeslagbeleid van Pensioenkring Randstad Groep.

Betreft	Invulling
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van WIA van tenminste 35% en/ of in de zin van WAO van tenminste 15% of meer wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet voor rekening van de collectiviteitkring op basis van zes klassen.

Daarnaast kent de regeling van Pensioenkring Randstad Groep een aanvullende regeling. Dit betreft het arbeidsongeschiktheidspensioen aanvullend op een uitkering ingevolge de WIA of WAO.

Toeslagbeleid

Binnen Pensioenkring Randstad Groep bestaat de mogelijkheid de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden jaarlijks per 1 januari te verhogen op basis van maximaal het ambitieniveau zoals dat is vastgelegd in de pensioenregeling.

Toeslagverlening binnen Pensioenkring Randstad Groep is in beginsel voorwaardelijk. Binnen Pensioenkring Randstad Groep wordt geen onvoorwaardelijke toeslag aangeboden indien dit gevolgen heeft voor de aan te houden technische voorziening.

Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitkring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning.

Bij de kring volgen we de systematiek van toekomstbestendige toeslagverlening. We verlenen alleen een toeslag voor zover deze in de toekomst ook verleend kan worden.

Vooruitlopend op het transitie-FTK heeft de wetgever de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekende dat er meer ruimte was om een hogere toeslag toe te kennen. De dekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep was echter niet hoog genoeg om gebruik te maken van deze versoepelde regelgeving.

Wijzigingen reglementen en uitvoeringsovereenkomst

In het pensioenreglement van Pensioenkring Randstad Groep hebben we met ingang van 1 januari 2022 alleen de jaarlijkse bedragen aangepast. Met ingang van 1 januari 2023 zijn naast de jaarlijkse bedragen ook de grondslagen voor flexibiliseringsfactoren aangepast.

Deelnemersonderzoek risicobereidheid

Eind 2021 hebben we samen met Motivaction een onderzoek uitgevoerd naar de risicohouding onder deelnemers en gepensioneerden van Pensioenkring Randstad Groep. 27% van de gepensioneerden en 6% van de gewezen deelnemers hebben aan het onderzoek meegewerkt. We wilden inzicht krijgen in de wensen en behoeften van onze deelnemers wat betreft beleggingsrisico's en duurzaam beleggen.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers in financiële zin willen kunnen blijven leven zoals zij dat gewend zijn. Zij vinden behoud van koopkracht erg belangrijk en willen daarvoor best wat meer risico nemen. Hoe jonger, hoe groter de voorkeur voor risicovolle beleggingen.

De uitkomsten van het onderzoek geven ons als bestuur belangrijke inzichten om onze koers vast te stellen. De uitkomsten zijn gedeeld met het belanghebbendenorgaan en de werkgever.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen voor Pensioenkring Randstad Groep bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat wij moeten aanhouden om de bedrijfsrisico's te kunnen opvangen. Het weerstandvermogen

maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring Randstad Groep en het telt ook niet mee in de balans van Pensioenkring Randstad Groep. Periodiek wordt getoetst of door wijziging van het pensioenvermogen een overschot of tekort voor Pensioenkring Randstad Groep ontstaat. Hierna vindt eventueel aanzuivering van het saldo plaats.

Financiële positie en herstelplan

Financiële positie

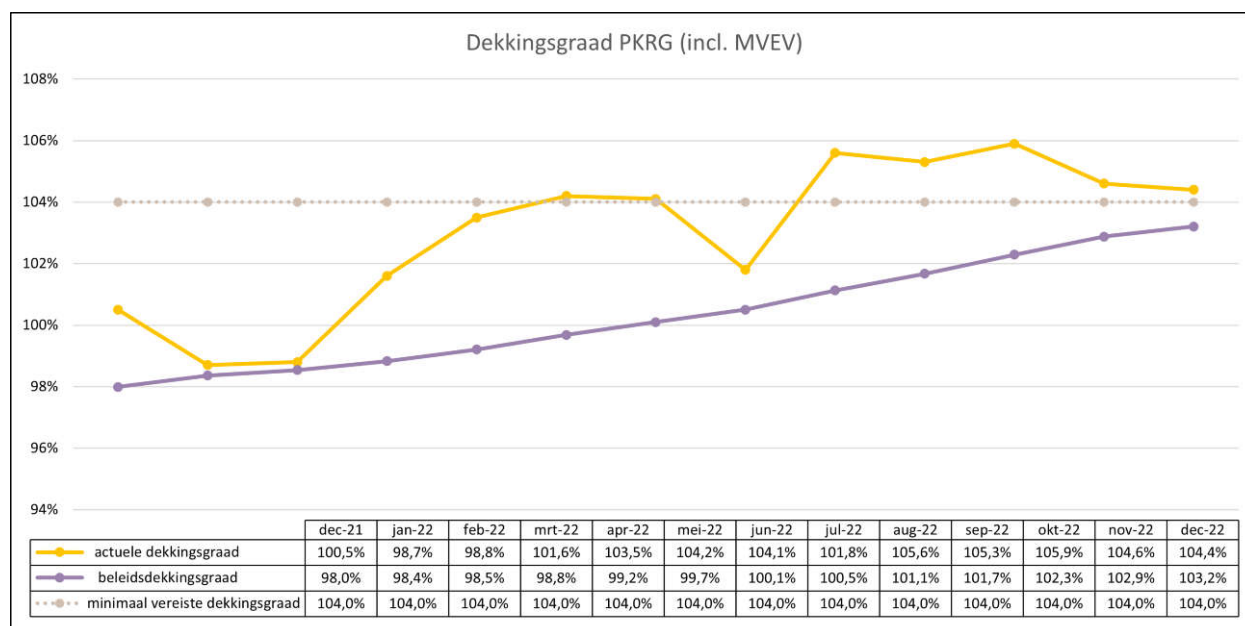
De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep steeg gedurende 2022 van 98,0% naar 103,2%. De actuele dekkingsgraad op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur (de 'toezichtscurve') is in 2022 gestegen naar 104,4%. Dit is 3,9 procentpunt hoger dan ultimo 2021. De voornaamste oorzaak hiervan is de gestegen rente. Deze had wel een negatief effect op de waarde van de vastrentende waarden, maar omdat het renterisico deels is afgedekt was de daling van de waarde van de verplichtingen groter. Het rendement van de rendementsportefeuille was tevens negatief.

Samenvatting ontwikkeling financiële positie Pensioenkring Randstad Groep in 2022

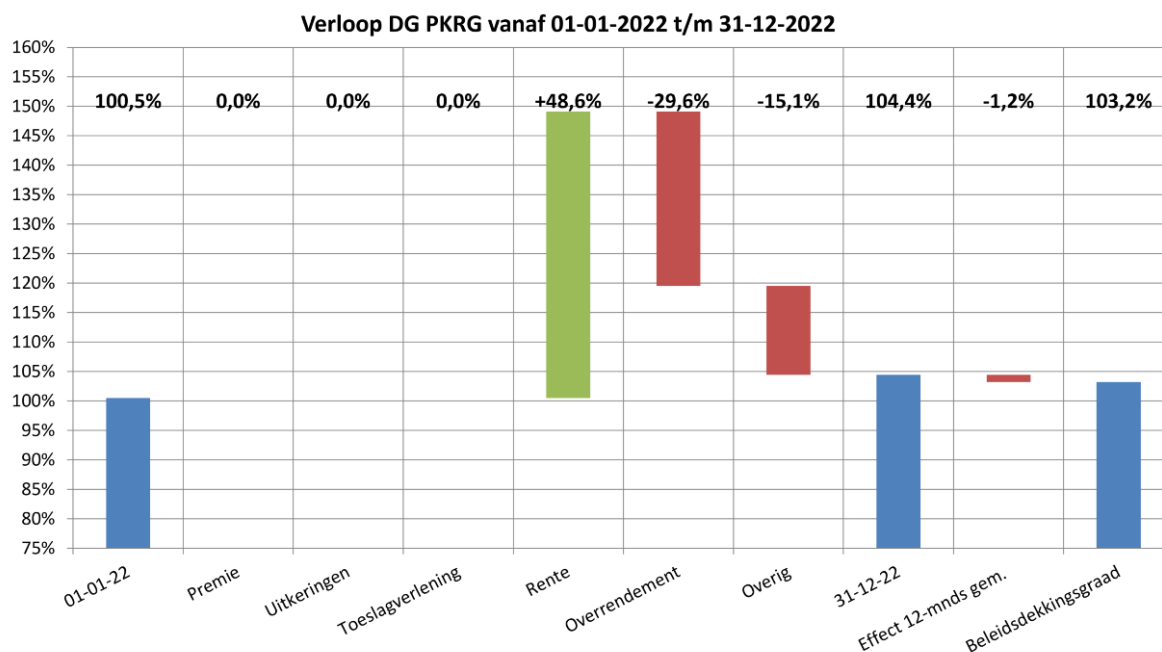
Omschrijving	Pensioen-vermogen	Technische voorziening	Dekkingsgraad
Stand 1 januari	1.349.249	1.342.277	100,5%
Premiebijdragen (regulier)	0	0	0,0%
Uitkeringen	-12.138	-12.167	0,0%
Toeslagverlening	0	0	0,0%
Aanpassing RTS	0	-437.325	48,6%
Beleggingsresultaten	-402.421	-6.426	-29,6%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-7.969	1.337	-15,1%
Stand 31 december	926.721	887.696	104,4%

In bovenstaand overzicht wordt onder beleggingsresultaten in het verloop van het pensioenvermogen het behaalde rendement op beleggingen verantwoord. Bij het verloop van de technische voorziening staat de rentetoevoeging aan de technische voorziening op basis van de eenjaarsrente zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank in de RTS van 31 december 2021.

Grafische weergave verloop dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep in 2022

Ontwikkeling dekkingsgraad Pensioenkring Randstad Groep in 2022

De technische voorzieningen worden berekend op basis van de RTS. Dit komt overeen met contantmaking op basis van een gemiddelde rekenrente ad 2,52%. In beginsel is deze RTS een marktrente, maar sinds 2012 wordt deze voor lange looptijden gecorrigeerd met een UFR.

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als de som van de technische voorzieningen en de reserves, gedeeld door de technische voorzieningen. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf actuele dekkingsgraden

Vereist eigen vermogen en minimaal vereist eigen vermogen

Pensioenkring Randstad Groep bevindt zich ultimo 2022 in een situatie van reservetekort aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het vereist eigenvermogen is gebaseerd op de strategische beleggingsportefeuille. De vereiste dekkingsgraad is bepaald op 112,7% (2021: 110,7%). Indien het vereist eigen vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille dan zou dit uitkomen op 112,9% (2021: 111,6%). We hebben daarom voor 1 april 2023 een update van het herstelplan opgesteld.

De beleidsdekkingsgraad voldeed ultimo 2022 ook niet aan de eis van het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV), waardoor de kring een dekkingstekort heeft. Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van de regels zoals vastgelegd in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Ultimo 2022 is de minimaal vereiste dekkingsgraad 104,0% (2021: 104,0%). De beleidsdekkingsgraad lag voor het eerst per eind 2015 lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. De 5-jaars termijn, waarbinnen de kring moet herstellen tot het MVEV, is ingegaan per 31 december 2015. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep ultimo 2022 voor het achtste meetmoment (zeven jaar) onder het MVEV ligt. Op basis van het kringbeleid zou dit betekenen dat Pensioenkring Randstad Groep de pensioenen moet verlagen. De actuele dekkingsgraad ligt echter hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Hierdoor hoeft op grond van de Pensioenwet geen MVEV-korting te worden toegepast en hebben we voor PKRG dit jaar geen gebruik hoeven te maken van de vrijstellingsregel.

Herstelplan

Ontwikkeling in 2022 van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan
Stand 1 januari	100,5%	100,5%
Premiebijdragen (regulier)	0,0%	0,0%
Uitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0,0%	0,0%
Aanpassing RTS	48,6%	0,0%
Beleggingsresultaten	-29,6%	2,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-15,1%	0,0%
Stand 31 december	104,4%	102,8%

De dekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep bedroeg op 31 december 2022 104,4% (2021: 100,5%) en liep daarmee voor op het herstelplan dat uitgaat van 102,8% op die datum.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil is. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad gaan wij uit van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar. Die is hoger dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft fors negatiever bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard door de gedaalde aandelenkoersen en de gestegen rente in 2022. De gestegen rente heeft een fors negatief effect gehad op de waarde van de vastrentende waarden.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. De kruiseffecten worden veroorzaakt door de gehanteerde berekeningsmethodiek die is voorgeschreven door De Nederlandsche Bank.

Op basis van het FTK heeft Pensioenkring Randstad Groep per 31 december 2022 een dekkingstekort. We hebben per eind maart 2023 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank, waarin de beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep op basis van het reguliere beleid in 2029 is hersteld tot de

vereiste dekkingsgraad. Herstel vindt daarmee plaats binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar. Op 23 mei 2023 heeft De Nederlandsche Bank instemming gegeven aan het herstelplan 2023.

Toeslagverlening

Toeslagverlening is bij Pensioenkring Randstad Groep volgens het bestaande beleid alleen mogelijk als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Echter, de wetgever heeft vooruitlopend op het transitie-FTK de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Om gebruik te kunnen maken van deze versoepelde indexatieregels diende de kring aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- de intentie tot invaren is uitgesproken;
- de beleidsdekkingsgraad is hoger dan 105%;
- de actuele dekkingsgraad blijft hoger dan 105% na het toekennen van de indexatie;
- de evenwichtigheid van het besluit is onderbouwd doordat kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar inzichtelijk zijn gemaakt.

De actuele en de beleidsdekkingsgraad waren lager dan 105%. Daarom was het voor deze kring niet mogelijk om toeslag toe te kennen op basis van de versoepelde indexatieregels.

Per 1 januari 2023 hebben wij daarom geen toeslag toegekend. Wanneer volledige toeslagverlening had kunnen plaatsvinden, zouden de pensioenaanspraken en -rechten zijn verhoogd met 14,53%.

Inhaaltoeslag

Uit de haalbaarheidstoets 2021 bleek dat niet voldaan werd aan de door ons vastgestelde ondergrens. Dit resulteerde in feite in drie opties: accepteren dat de ondergrens is doorbroken, het beleid wijzigen of de betreffende ondergrens aanpassen. Naar aanleiding hiervan hebben wij in 2021, na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, besloten om binnen Pensioenkring Randstad Groep beleid te formuleren voor het inhalen van gemiste toeslagen en herstel van pensioenverlagingen. Daarbij waren we ons ervan bewust dat de kans op het inhalen van gemiste toeslagen en herstel van pensioenverlagingen in de komende jaren erg klein is. We zijn van mening dat inhaalbeleid onderdeel is van een gezonde financiële opzet. Ten eerste willen we aan deelnemers kunnen uitdelen wat uitgedeeld mag worden. Zonder inhaalbeleid is het ingeval van overschotten slechts beperkt mogelijk om iets extra's aan de deelnemers toe te kennen. Ten tweede willen we dat eventuele extra's terecht komen bij die deelnemers bij wie ze thuishoren. Dat kan middels het inhalen van achterstanden. Ten derde geeft invoering van inhaalbeleid mogelijkheden voor de toekomst. Indien Pensioenkring Randstad Groep niet invaart in het nieuwe pensioenstelsel, wordt met het inhaalbeleid een uitlaatklep gecreëerd voor een situatie waarin er hoge dekkingsgraden ontstaan.

Met inachtneming van het bepaalde in artikel 137 van de PW kan het bestuur besluiten tot het verlenen van inhaaltoeslagen voor gemiste toeslagen, eveneens toe te kennen per 1 januari. De volgende uitgangspunten dienen als leidraad voor het bestuur bij het nemen van besluiten om achterstanden in te halen:

- Inhaal van een niet volledig toegekende toeslag of herstel van een verlaging van de pensioenen is pas mogelijk indien het fonds een beleidsdekkingsgraad heeft die hoger is dan benodigd voor volledige toeslagverlening en hoger is dan het vereist eigen vermogen. Daarbij wordt in een jaar 1/5e deel van het overschot aangewend.
- Inhaaltoeslagen en herstel van verlagingen worden op collectieve basis verleend. We maken geen onderscheid tussen (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige aanspraakgerechtigden;
- Inhaaltoeslagen en herstel van verlagingen worden toegepast als een percentage van het voor de individuele deelnemer totaal te herstellen bedrag. Dit percentage wordt berekend door het beschikbare vermogen te delen door de waarde van het totaal aan gemiste toeslagen en doorgevoerde verlagingen. Hierbij hanteren we geen termijn en maken we geen onderscheid tussen gemiste toeslagen en doorgevoerde verlagingen;
- Alleen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die daadwerkelijk in de kring aanwezig zijn ten tijde van het herstel van de niet volledige toeslag, komen voor herstel in aanmerking;
- We doen geen nabetaling aan pensioengerechtigden van in het verleden niet uitgekeerde pensioenbedragen die het gevolg zijn van het niet volledig toekennen van de toeslag of doorgevoerde verlaging.

Overzicht van opgelopen achterstand in de toeslagverlening

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2022	0,00%	2,70%	2,70%	2,70%
2023	0,00%	14,53%	14,53%	17,62%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar.

Actuariële paragraaf

Premies

Pensioenkring Randstad Groep is een pensioenkring waarin aanspraken voor niet-actieven (slapers) en rechten voor uitkeringsgerechtigden worden geadministreerd. Omdat er geen opbouw voor actieven plaatsvindt, worden in deze pensioenkring geen premies in rekening gebracht en ontvangen.

Analyse van het resultaat

In 2022 is een positief resultaat behaald van € 32.053 duizend (2021: € 82.639 duizend). In de hieronder opgenomen actuariële analyse geven we inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid.

Resultatenbron

Omschrijving	2022	2021
Beleggingen en rekenrente	41.330	82.125
Premies	0	0
Waardeoverdachten	266	-83
Kosten	0	0
Uitkeringen	29	78
Kanssystemen	-737	450
Toeslagverlening/korting	0	0
Incidentele mutaties TV	0	0
Wijziging Grondslagen	-9.659	0
Andere oorzaken	824	69
Resultaat	32.053	82.639

Het resultaat op beleggingen en rekenrente is vanwege de grote materialiteit in de onderliggende resultaten hierna nader uitgesplitst:

Resultaat beleggingen / rekenrente

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-402.421	-34.247
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	6.426	7.761
Wijziging marktrente	437.325	108.611
Totaal beleggingen en rekenrente	41.330	82.125

De voornaamste oorzaken van het resultaat in 2022 zijn:

- Beleggingen / rekenrente

De wijziging van de nominale rekenrente droeg € 437.325 duizend positief bij aan het resultaat. Deze verandering bestaat uit twee componenten, namelijk een negatief resultaat door de overgang naar de UFR samenstelling van 2022 (50% oude en 50% nieuwe UFR) en een positief resultaat door de DNB curve van ultimo 2022. Deze wijzigingen bedragen respectievelijk € -26.165 duizend en € 463.490 duizend. Daarnaast zijn de technische voorzieningen afgenomen met € 6.426 duizend als gevolg van de technisch benodigde rente (op basis van 0,486% negatieve éénjaarsrente per 31 december 2021). De beleggingsopbrengsten leidden tot een verlies van € 402.421 duizend. Per saldo is het resultaat op beleggingen / rekenrente € 41.330 duizend positief.

- Wijziging grondslagen

De wijzigingen van de overlevingstafel heeft geresulteerd in stijging van de voorziening met € 12.495 duizend. De aanpassing van de partnerfrequenties leidde tot een daling van de voorziening met € 2.836 duizend. Per saldo komt het resultaat van de wijziging grondslagen uit op een negatief resultaat ad € 9.659 duizend.

Grondslagen

We hebben de actuariële grondslagen die gehanteerd worden in de berekening van de technische voorziening bij Pensioenkring Randstad Groep in 2022 op de volgende punten aangepast:

- Overlevingstafel

In 2022 hebben we besloten om over te stappen naar de meest recente algemene overlevingstafel zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap. Dit is Prognosetafel AG2022 die in 2022 is gepubliceerd. Met het toepassen van Prognosetafel AG2022 hanteren we de meest recente inzichten over de Nederlandse bevolkingssterfte en er wordt rekening gehouden met een voorzienbare trend in de overlevingskansen.

- Partnerfrequentie

De huidige partnerfrequenties werden vastgesteld op 100%. Uit een analyse bleek dat deze partnerfrequenties een forse overschatting zijn van de werkelijke partnerfrequenties in Pensioenkring Randstad Groep. Daarom hebben we ervoor gekozen om de partnerfrequenties aan te passen aan de partnerfrequenties van het CBS op basis van data uit 2022. Deze liggen dichterbij de werkelijke partnerfrequenties en passen daarom ook beter bij de werkelijkheid.

Oordeel certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft geconcludeerd dat de technische voorzieningen, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend zijn vastgesteld. Het constateert dat het eigen vermogen van Pensioenkring Randstad Groep op de balansdatum lager is dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. In zijn verklaring geeft hij aan dat er wordt voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep is op balansdatum lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. De vermogenspositie van Pensioenkring Randstad Groep is naar zijn mening niet voldoende, omdat het aanwezige eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merkt hij op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methode zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, zijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen. De verklaring van de certificerend actuaris is opgenomen in de Actuariële verklaring Pensioenkring Randstad Groep.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeleid Pensioenkring Randstad Groep

In 2021 is een ALM-studie uitgevoerd voor Pensioenkring Randstad Groep op basis waarvan voor 2022 een nieuw strategisch beleid is vastgesteld, waarbij binnen de begrenzing van het Vereist Eigen Vermogen, de verdeling 22,5% zakelijke waarden en 77,5% vastrentende waarden is gewijzigd naar 27,5% zakelijke waarden en 72,5% vastrentende waarden. Daarnaast zijn de volgende strategische wijzigingen aangebracht:

- De vastgestelde hoeveelheid renterisico is uit het oogpunt van spreiding voor 70% met swaps afgedekt en voor 30% met fysieke beleggingen zoals staatsobligaties, bedrijfsobligaties en hypotheekleningen.
- De weging naar hypothecaire leningen is verder verhoogd ten koste van alternative credits.

- De strategische allocaties naar aandelen en niet-beursgenoteerd vastgoed zijn verhoogd. Deze overwegingen worden gefinancierd uit liquiditeiten en door de afbouw van de categorie alternative credits.
- Binnen aandelen is de verhouding tussen ontwikkelde en opkomende landen aangepast naar de beleidsmatige regioverdeling 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen.
- De rentestafel is vervangen door een vaste renteafdekking van 60% op basis van swaprente.

Voor Pensioenkring Randstad Groep hebben we vervolgens in 2022 vanwege de veranderde rente-omgeving opnieuw ALM-berekeningen uitgevoerd, specifiek gericht op het renterisico en afdekking daarvan. Volgend op deze verkorte ALM-studie is in het strategisch beleggingsbeleid de renteafdekking per eind november 2022 verhoogd van 60% naar 70%.

Op hoofdlijnen bestond het strategische beleggingsbeleid voor Pensioenkring Randstad Groep eind 2022 uit een vermogensverdeling met 72,5% vastrentende waarden en 27,5% zakelijke waarden, 70% afdekking van het renterisico en 75% afdekking van het valutarisico op de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Bij de invulling van de beleggingsportefeuille voeren we een kwalitatief hoogwaardig beleggingsbeleid. We zorgen voor een goede spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en debiteuren. Bij de afdekking van rente- en valutarisico, alsook bij specifieke beleggingscategorieën, vormen beleggingsrichtlijnen het uitgangspunt voor het te voeren beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze beleggingsrichtlijnen zijn leidend bij het selecteren en monitoren van operationele vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen.

Ontwikkeling op de financiële markten

Terugblik markten 2022

In 2022 werden financiële markten vooral gedreven door rente, inflatie en de oorlog in Oekraïne. Het jaar begon met oplopende inflatie als gevolg van de heropening van economieën na de corona lockdowns. Centrale banken hadden reeds aangekondigd het verruimende monetaire beleid te gaan draaien.

In februari 2022 ontvouwde zich het donkere scenario van een oorlog in Europa en viel Rusland Oekraïne binnen. Dat leidde tot sterke prijsstijgingen van grondstoffen over een breed front. Olie, gas en nikkel, maar ook graanprijzen lieten door aanvoerproblemen of boycot maatregelen sterke prijsstijgingen zien. Energieprijzen, en dan vooral de gasprijzen in Europa, schoten omhoog, waardoor de inflatie niveaus bereikte die in decennia niet meer gezien waren. Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden hadden hun weerslag op de economische groei. Waar veel landen aan het begin van het jaar nog rugwind hadden van heropening na lockdowns, werden vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 de negatieve effecten van hoge inflatie en oplopende rentes zichtbaar. Inflatieniveaus wereldwijd bereikten piekniveaus van boven de 10% in de VS en Europa.

Het vertrouwen onder producenten nam af alsook het vertrouwen onder consumenten. De koopkracht van consumenten daalde doordat loongroei de hoge inflatie niet kon bijbenen. De weerslag hiervan op consumptiegroei wakkerde de vrees voor een recessie aan. Ook coronabesmettingsgolven en lockdowns in China, alsmede grote problemen in de Chinese vastgoedsector, droegen bij aan het lagere wereldwijde groeitempo. Dankzij een surplus aan besparingen die gezinnen tijdens de coronapandemie hadden opgebouwd, krappe arbeidsmarkten en heropeningseffecten, bleef de groei wel positief. Richting het einde van het jaar begon de inflatie in de VS te dalen, terwijl die in de eurozone nog hoog bleef. Door een milde winter en goed gevulde gasvoorraden daalden Europese gasprijzen weer snel in de laatste maanden van 2022.

Centrale banken, en dan vooral het Amerikaanse stelsel van centrale banken ('de Fed'), hielden lang vol dat de oplopende inflatie tijdelijk zou zijn. Maar in 2022 maakten zij een enorme draai, waarbij inflatiebestrijding prioriteit kreeg. De Fed bouwde haar obligatieopkoopprogramma versneld af, verhoogde de rente van maart tot december 2022 met maar liefst 4,25 procentpunt, en besloot daarnaast vanaf juni de omvang van haar balans af te bouwen. De Europese Centrale Bank (ECB) bouwde ook haar obligatieopkoopprogramma in 2022 af. Die operatie was in juli gereed. Het beleid van de ECB is steeds geweest om eerst de opkoopprogramma's af te bouwen en daarna pas de rente te verhogen. Gedwongen door hoge inflatie, zag de ECB zich genoodzaakt om de renteverhoging in juli al een maand van tevoren aan te kondigen. Deze was met 0,5 procentpunt ook hoger dan verwacht. Daarna volgden nog renteverhogingen met in totaal 2 procentpunten tot het einde van het jaar. Door hoge inflatie en agressieve centrale banken liepen kapitaalmarktrentes gedurende 2022 snel op.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar met circa 6% versus de euro onder invloed van de sneller oplopende renteniveaus in de VS en het tekort op de lopende rekening van de eurozone door de hoge energieprijzen in Europa. Het Britse pond, de Japanse yen en de Chinese renminbi daalden in waarde ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Oplopende inflatiecijfers en renteniveaus gaven druk op aandelenkoersen gedurende het jaar. Bedrijfswinsten bleven nog op peil doordat bedrijven de opgelopen prijsniveaus over het algemeen konden doorberekenen in hun prijzen. Hierdoor konden winstmarges van bedrijven stand houden.

De wereldwijde aandelenindex daalde in 2022 in euro's gemeten met bijna 13%. De sterkere dollar heeft deze daling voor de eurobelegger wat verzacht. Sectoraal waren de verschillen groot. Groeisectoren als informatietechnologie en communicatiediensten werden door de oplopende renteniveaus relatief hard geraakt. Aan de andere kant deed de energiesector het juist goed, aangezien deze kon profiteren van de oplopende olie- en gasprijzen en de onzekerheid die op energiemarkten ontstond na de inval van Rusland in Oekraïne.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten bleven in 2022 achter bij ontwikkelde markten en moesten een verlies incasseren van bijna 15%. Naast lagere vraag naar goederen in het algemeen en microchips in het bijzonder, wat met name impact had op bedrijven in Taiwan en Zuid-Korea, was het slechte beursjaar in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten problemen in de vastgoedsector en het strenge zero-covid beleid aandelenkoersen onder druk zetten. Het strenge zero-covid beleid werd door de Chinese overheid aan het einde van het jaar onverwacht versoepeld, waardoor aandelenmarkten met stijgende beurskoersen anticipeerden op een heropening van de Chinese economie. Dit kon de opgelopen schade in aandelenkoersen die gedurende het jaar was ontstaan echter niet meer goedmaken.

Onroerend goed

Ook vastgoed had het moeilijk in 2022. Ondanks de koppeling die huren met inflatie kennen, kregen de opgelopen renteniveaus de overhand op de waardeontwikkelingen binnen vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was deze, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. In de tweede jaarhelft viel al een voorzichtige daling waar te nemen bij niet-beursgenoteerd vastgoed indices met name voor de sector kantoren. Bij kantoren is er nog altijd onduidelijkheid rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, waarbij de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen. In het vierde kwartaal van 2022 zagen we verdere afwaarderingen bij niet-beursgenoteerd vastgoed. Dit zal de komende kwartalen leiden tot verdere druk op waarderingen.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben gedurende het jaar het monetaire beleid telkens verscherpt. Tegenvallende en hogere inflatiecijfers dwongen de centrale banken harder in te grijpen. De Fed bouwde haar opkoopprogramma af en verhoogde in zeven stappen de rente met 425 basispunten. De ECB was wat terughoudender, maar bouwde haar PEPP-opkoopprogramma af en verhoogde de rente met 250 basispunten.

Renteniveaus kenden een volatiel verloop in 2022 doordat financiële markten zich moesten aanpassen aan hoger dan verwachte inflatieniveaus en de reacties van centrale banken hierop. Per saldo stegen kapitaalmarktrentes wereldwijd fors. Dit leidde tot een ware 'bear market' op obligatiemarkten met ongekennde verliezen. Ook was er in 2022 sprake van een sterker invers worden van de yieldcurve. De stijging op de kortere looptijden was significant groter ten opzichte van de langere looptijden. Zo steeg de 10-jaars swaprente met 290 basispunten, van een niveau van 0,30% per eind 2021 naar 3,20% per eind 2022, terwijl de 50-jaars swaprente met 171 basispunten steeg, van een niveau van 0,34% per eind 2021 naar 2,05% per eind 2022.

De Duitse tienjaars rente steeg in 2022 van -0,2% naar +2,6%. De Europese AAA-staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -18,5% zien. Ook kredietopslagen liepen gedurende het jaar op door verslechterende economische vooruitzichten. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,2%. Hypotheken en de meer conjunctuurgevoelige high yield bedrijfsobligaties lieten eveneens een negatief rendement zien.

Portefeuilleposities en rendementen

In onderstaande tabel tonen we de posities en rendementscijfers van de beleggingscategorieën binnen de portefeuille, afgezet tegen de bijbehorende benchmarks.

Voor de uitvoering van het vermogensbeheer worden vermogenscategorieën toegewezen aan de matchingportefeuille of de rendementsportefeuille. In de matchingportefeuille worden categorieën opgenomen die vooral meebewegen met de rente, zodat ze bijdragen aan het afdekken van het renterisico. In de rendementsportefeuille worden de overige categorieën opgenomen. Deze zijn vooral gericht op extra rendement bovenop de rente.

Uit het strategische beleid resulteert een verhouding van 47,5% matching- en 52,5% rendementsportefeuille.

2022	Allocatie strategisch beleid	Allocatie beleid 2022	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
	(in %)	(in %)	(in%)	(in %)
matchingportefeuille	47,5	47,5	-46,4	-44,4
swaps, staatsobligaties, liquiditeiten	47,5	47,5		
rendementsportefeuille	52,5	52,5	-13,5	-13,2
aandelen ontwikkelde landen	16	16	-15,1	-12,2
aandelen opkomende landen	4	4	-15,1	-14,9
niet-genoteerd onroerend goed	7,5	7,5	-2,3	-2,3
vastrentende waarden bedrijfsobligaties	7,5	7,5	-13,8	-14,2
vastrentende waarden hypothecaire leningen	12,5	12,5	-16,1	-16,1
structured credit	2,5	2,5	-6,6	-8,3
vastrentende waarden hoogrentende landen	2,5	2,5	-9,6	-9,2
totaal ¹	100	100	-30,0	-28,8

¹ Inclusief valuta-afdekking

Matchingportefeuille: afdekking renterisico

Pensioenkring Randstad Groep loopt via de waardering van zijn technische voorzieningen ('verplichtingen') een risico bij veranderingen in de rente. Het beleid was om 60% van het renterisico af te dekken op basis van de marktrente. Volgend op de in 2022 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking per eind november 2022 verhoogd van 60% naar 70%. De feitelijke afdekking per ultimo 2022 bedroeg 70,5%. Die afwijking valt binnen de toegestane bandbreedte. De afdekking heeft grotendeels plaatsgevonden met behulp van vastrentende beleggingen in de matchingportefeuille: staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen. Daarnaast dragen de beleggingen in bedrijfsobligaties en hypotheekleningen bij aan de afdekking.

De swaprente is sterk gestegen in 2022, waardoor het resultaat van zowel het af te dekken deel van de verplichtingen (-44,4%) als de matchingportefeuille (-46,4%) flink negatief was. Doordat het renterisico niet volledig wordt afgedekt, beweegt de dekkingsgraad nog steeds mee met rentebewegingen. Dit heeft in 2022 geleid tot een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. In de paragraaf Risicomanagement hebben we de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor rentebewegingen in een tabel in beeld gebracht.

Voor Pensioenkring Randstad Groep hanteren we een curvebeleid in het afdekkingsbeleid. In 2020 is de stapsgewijze aanpassing van de UFR-methode in de richting van de marktrente begonnen. Dat resulteert in een toename van de rentegevoeligheid van de lange verplichtingen. Op basis van een uitgebreide risico-rendementsafweging hebben we in 2021 besloten om in het afdekkingsbeleid deze toename niet te volgen en de afdekking vooral te blijven

richten op de middellange looptijden. Vanwege het verder invers worden van de rentecurve heeft dat in 2022 negatief bijgedragen aan het resultaat van de matchingportefeuille en daarmee aan de dekkingsgraad.

Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en de benchmark (-2,0 procentpunt) komt vooral doordat de rente op overheidsleningen gemiddeld genomen harder is gestegen dan de swaprente, waardoor de waardedaling van deze leningen groter was dan die van de verplichtingen. Verder wordt het resultaat ook beïnvloed doordat bandbreedtes zijn vastgesteld waarbinnen de uitvoering van de renteafdekking mag bewegen.

Rendementsportefeuille: aandelen en vastrentende waarden

In 2022 hebben alle beleggingscategorieën een negatieve bijdrage geleverd aan de rendementsportefeuille van Pensioenkring Randstad Groep. Het beleggingsresultaat werd met name bepaald door de beleggingscategorieën aandelen en vastrentende waarden.

Aandelen ontwikkelde landen

De afgelopen jaren hebben we stappen gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid, specifiek ten aanzien van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) en CO₂-reductie. Hierdoor beleggen we bijvoorbeeld minder in fossiele energiebedrijven en meer in technologiebedrijven. Energie heeft in 2022 zeer goede rendementen laten zien, terwijl technologiebedrijven vanwege de stijgende rente juist minder goed presteerden. We vergelijken onze resultaten met een aandelenindex waarin geen ESG-keuzes zijn opgenomen. De vergelijking laat zien dat aandelenfondsen in 2022 minder goed hebben gepresteerd dan de benchmark, met een negatief relatief resultaat van -2,9 procentpunt. Het MVB-beleid wordt met een langetermijnperspectief gevoerd en de resultaten van 2022 zijn een logisch gevolg van de gemaakte keuzes.

Aandelen opkomende landen

Ook bij aandelen opkomende landen hebben we een verdere stap gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid. Sinds eind juli 2022 wordt een passief beleggingsfonds ingezet dat nadrukkelijker rekening houdt met onze specifieke keuzes op het gebied van MVB (de SDG's en CO₂-reductie). Deze stap verbeterde het resultaat, maar kon niet voorkomen dat voor de categorie aandelen opkomende landen over geheel 2022 een klein negatief relatief resultaat van 0,2 procentpunt resteerde ten opzichte van de brede benchmark.

Beleidsmatig hanteren we voor de categorie aandelen een regioverdeling met 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen. Binnen aandelen ontwikkelde landen is de strategische regioverdeling ongewijzigd: 50% Noord-Amerika, 40% Europa en 10% Pacific.

Onroerend goed

De categorie vastgoed had het in 2022 moeilijk. Ondanks de langjarige koppeling van huren met inflatie hadden de opgelopen renteniveaus de overhand bij de waardeontwikkelingen van vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. Dit zal in 2023 kunnen leiden tot verdere druk op de waarderingen. Niet-genoteerd vastgoed heeft in 2022 een rendement van -2,3% laten zien.

In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF, die hiervoor in aanmerking kwamen, samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. Daarmee verbetert voor de kring de spreiding en de liquiditeit.

Bij illiquide categorieën, zoals niet-genoteerd onroerend goed, wordt op jaarbasis het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan dat van de portefeuille.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bedrijfsobligaties, hypotheekleningen en hoogrentende landen rendeerden in 2022 in lijn met de benchmark. Door de opgelopen rente was het absolute resultaat echter negatief. Met name de rendementen op de beleggingscategorieën hypotheekleningen en bedrijfsobligaties waren in 2022 sterk negatief. Op zich is dat een ontwikkeling die zo is bedoeld, aangezien deze categorieën onderdeel zijn van de renteafdekking. Bij hypotheekleningen nam naast de opgelopen rentes ook de risicopremie op hypotheekleningen toe, wat eveneens een negatief effect had op de waardeontwikkeling. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -13,8%, iets beter dan de benchmark.

Voor staatsobligaties in opkomende landen was 2022 eveneens een moeilijk jaar. Dat kwam door de duurdere dollar, oplopende grondstofprijzen, krappere financiële condities en afnemende wereldwijde groei. Het rendement van de portefeuille was met -9,6% licht lager dan de benchmark.

Het positieve relatieve rendement voor de categorie structured credit wordt verklaard doordat de benchmark achterloopt.

Valuta-afdekking

Voor Pensioenkring Randstad Groep dekten we in 2022 het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% af. Zodra de euro sterker wordt ten opzichte van andere valuta, dan zullen die beleggingen omgerekend naar euro's in waarde dalen. Doordat het valutarisico voor 75% wordt afgedekt, wordt zo'n waardedaling grotendeels gedempt. In 2022 is de euro verzwakt ten opzichte van de dollar maar gestegen ten opzichte van het Britse pond en de Japanse yen. Gegeven de grotere blootstelling naar de US dollar, in vergelijking met het Britse pond en de Japanse yen, had de valuta-afdekking in 2022 een dempend effect op de waardeinstijging. Vanaf 2023 zullen we de Japanse yen niet meer afdekken, gezien de beperkte exposure naar deze valuta.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dat beleid gaat over de integratie van MVB-factoren in beleggingsbeslissingen, de dialoog met ondernemingen om gedragsverandering te bewerkstelligen (engagement), stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen en uitsluiting van bedrijven en landen. Op grond van ons MVB-beleid houden we in het beleggingsbeleid van Pensioenkring Randstad Groep rekening met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Binnen Pensioenkring Randstad Groep hebben we in 2022 verdere stappen ondernomen om het MVB-beleid te implementeren in de beleggingsportefeuille. Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hypotheeklen, hoogrentende landen en staatsobligaties wordt belegd in oplossingen die rekening houden met ons MVB-beleid. Hiermee sluiten we beleggingen in controversiële wapens, tabak en bedrijven die in strijd met de United Nations Global Compact opereren of een slechte governance hebben uit.

In 2022 hebben we de MVB-aandelentransitie voor ontwikkelde en opkomende landen afgerond, waardoor Pensioenkring Randstad Groep een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie. Voor de Kring wordt het MVB-beleid binnen de beleggingscategorie aandelen alleen via passieve beleggingsinstrumenten ingevuld.

CO₂-uitstoot

Broeikasgasuitstoot (zoals uitstoot van CO₂ en methaan) wordt weergegeven in CO₂e, waarbij de 'e' voor equivalenten staat. Dit betekent dat de impact van broeikasgassen wordt omgerekend naar tonnen CO₂. Hierna wordt ter vereenvoudiging alleen naar CO₂-uitstoot verwezen.

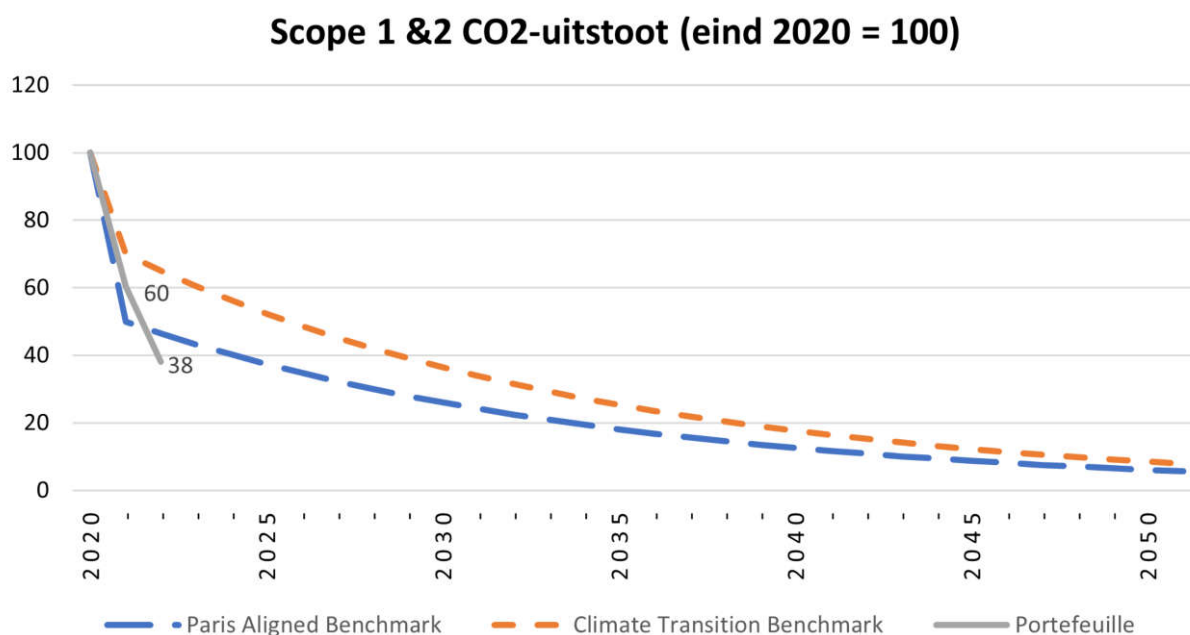
Het Greenhouse Gas Protocol is de meest gebruikte methodiek voor het berekenen van de uitstoot van broeikasgassen. In die methodiek worden drie zogenaamde scopes onderscheiden. Onder scope 1 vallen alle emissies die door bedrijven direct worden uitgestoten als gevolg van de eigen activiteiten. Scope 2 heeft betrekking op indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie, bijvoorbeeld van een elektriciteitsbedrijf. Als de uitstoot van andere leveranciers en afnemers ook wordt meegenomen (scope 3), dan ligt de voetafdruk een stuk hoger. De weergegeven CO₂-uitstoot in de grafiek hieronder betreft alleen scope 1 en 2. De totale CO₂-voetprint van de beleggingen wordt uitgedrukt in scope 1, 2 en/of 3. In dit jaarverslag zijn alleen voor scope 1 en 2 CO₂-data opgenomen. De beschikbare en getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen.

CO₂-reductiedoelstelling

Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen hebben we een CO₂-reductiedoelstelling vastgesteld conform de Climate Transition Benchmark (CTB) van de Europese Unie. Dat houdt in dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille met 30% moet zijn verminderd ten opzichte van basisjaar 2019. Daarna geldt een reductiedoel van ten minste 7% per jaar. Aangezien we voor Pensioenkring Randstad Groep niet beschikken over CO₂-data per ultimo 2019, gebruiken we het jaar 2020 als basisjaar. Hiermee zijn we prudent in de

CO₂-reductie weergave, aangezien Pensioenkring Randstad Groep reeds in 2020 beleggingsfondsen heeft verwisseld voor ESG-fondsen; deze behaalde CO₂-reductie in 2020 is helaas niet zichtbaar.

In onderstaande grafiek en tabel wordt de relatieve CO₂-voetprint op basis van scope 1 en 2 weergegeven. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen weer. De grafiek laat zien dat onze CO₂-reductiedoelstelling ruimschoots is behaald.

De CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen is voor Pensioenkring Randstad Groep per ultimo 2021 (55) met 40% gedaald in vergelijking met ultimo 2020 (92). En per ultimo 2022 (35) met 37% gedaald in vergelijking met ultimo 2021 (55). De totale CO₂-reductie ten opzichte van basisjaar 2020 bedraagt 62%, waardoor de kring ruimschoots op target zit met de Paris Aligned Benchmark van de Europese Unie (PAB).

Ultimo	Relatieve CO ₂ -voetprint Scope 1 en 2	Basisjaar 2020	Daling van:	Gerealiseerd:
2020	92	100		
2021	55	60	40%	in 2021
2022	35	38	37%	in 2022
		CO ₂ -reductie:	62%	ten opzichte van basisjaar 2020

Wat zijn de CTB en PAB?

Zowel de Climate Transition Benchmark (CTB) als de Paris Aligned Benchmark (PAB) zijn EU-benchmarks gericht op het bewerkstelligen van carbonneutraliteit in 2050 met een jaarlijkse decarbonisatie van 7%. In beide gevallen worden controversiële wapens, tabak, schenders van EU-milieunormen, en schenders van OESO en UNGC-richtlijnen uitgesloten. Het voornaamste verschil is dat de CTB minder ambitieus start (30% CO₂-reductie) dan de PAB (50% CO₂-reductie).

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverschaffing over duurzaamheid. Ook pensioenfondsen vallen daaronder. Doel van de

wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in onze beleggingsbeslissingen.

De pensioenregeling van Pensioenkring Randstad Groep kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen, of zogenaamd artikel 8-pensioenproduct onder de Europese SFDR-wetgeving, ofwel als een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De fondsen waarin de kring belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

Pensioenkring Randstad Groep voldoet, afgezien van de categorie structured credit, aan de criteria van een lichtgroen pensioenproduct ofwel een artikel 8-product. Een overzicht per beleggingscategorie is opgenomen in hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38. Een kringspecifiek overzicht nemen we op in het MVB-Jaarverslag 2022.

Wij gaan in 2023 verder met aanscherping en implementatie van het MVB-beleid. Onze plannen staan beschreven in de paragraaf over Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38.

Kostentransparantie

Voor de uitvoering van de regeling voor Pensioenkring Randstad Groep maken we diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van vermogensbeheer. We vinden het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. Hieronder is in dat kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de Autoriteit Financiële Markten. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

Administratieve uitvoeringskosten

De administratieve uitvoeringskosten bedragen voor 2022 € 1.098 duizend (2021: € 1.085 duizend).

De administratiekosten pensioenadministratie zijn in 2022 licht gedaald door enerzijds lagere deelnemers aantallen en indexering van het tarief. De advieskosten in verband met de overgang naar het nieuwe stelsel zijn opgenomen in de categorie Overige in 2022. De totale kosten stijgen marginaal tot € 1.098 duizend.

Kenmerkend voor de regeling is dat deze enige mate van complexiteit in zich heeft, goed geautomatiseerd is en met goede service aan deelnemers wordt aangeboden. Analyse vanuit Het Nederlands pensioenfonds voor 2021 geeft het beeld dat de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer met € 936 hoger is in vergelijking met andere APF fondsen. Gemiddeld genomen heeft deze APF markt een pensioenuitvoeringskosten per deelnemer van € 402 in 2021. Gemiddeld genomen zijn de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer van de pensioenmarkt € 496 in 2021 (ca. 200 pensioenfondsen). De daling van de pensioenuitvoeringskosten in 2022 naar € 858 per deelnemer ligt nog steeds aan de bovenkant van de (APF-) markt.

De door de Pensioenfederatie voorgeschreven systematiek van berekening van de uitvoeringskosten per deelnemer gaat uit van de situatie van een actief pensioenfonds met een zekere populatie aan deelnemers en pensioengerechtigden. De pensioenuitvoeringskosten worden hiertoe gedeeld door het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Aangezien Pensioenkring Randstad Groep een gesloten pensioenkring is, leidt deze systematiek (waarin de 13.566 gewezen deelnemers (2021: 14.570) niet meetellen) naar de mening van het bestuur tot minder relevante resultaten.

Het bestuur vindt het relevant om te kijken naar een maatstaf die rekening houdt met de specifieke situatie van de kring, op basis van het totaal aantal deelnemers inclusief de gewezen deelnemers. Uitgaande van de gemiddelde som van het totaal aantal deelnemers bedroegen de administratie uitvoeringskosten per deelnemer in 2022 € 74 per deelnemer/pensioengerechtigde (2021: € 69). Analyse vanuit Het Nederlandse Pensioenfonds voor 2021 geeft het beeld dat de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in 2021 met € 69 aan de onderkant is in vergelijking tot premievrije APF-kringen. De stijging tot € 74 in 2022 zal dat beeld niet wijzigen. Het bestuur is van mening dat het kostenniveau past bij de opzet van de kring.

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Belanghebbendenorgaan	65	36
Administratiekostenvergoeding	565	576
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	23
Certificerend actuaaris	27	38
Adviserend actuaaris	34	50
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	216	270
Toezichtskosten (DNB/AFM)	74	76
Overige	87	16
Totaal	1.098	1.085
Berekening kosten per deelnemer:	2022	2021
Aantal arbeidsongeschikten	141	147
Aantal pensioengerechtigden	1.139	1.012
Totaal aantal deelnemers	1.280	1.159
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	858	936

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 voor de Pensioenkring Randstad Groep bedragen € 4.388 duizend, een daling van € 804 duizend ten opzichte van 2021 (€ 5.192 duizend). Het gemiddeld belegd vermogen is met 20% afgenomen en bedroeg in 2022 € 1.082 miljoen tegenover € 1.350 miljoen in 2021. Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de totale kosten vermogensbeheer 0,41%, een stijging van 0,03%-punt ten opzichte van 2021 (0,38%). Zie de volgende specificatie:

2022	Beheerkosten en overige kosten	Transactie- kosten inclusief aan- en verkoop- kosten	Totaal	Procenten van het gemiddeld totaal belegd vermogen
Kosten per beleggingscategorie	Beheerkosten			
Vastgoed	402	3	405	0,04%
Aandelen	168	431	599	0,05%
Vastrentende waarden	1.322	-101	1.221	0,11%
Overige beleggingen				
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	1.892	333	2.225	0,20%
Kosten overlay (LDI-gerelateerde) beleggingen ¹	560	485	1.045	0,10%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	2.452	818	3.270	0,30%
	Overige kosten			
Kosten vermogensbeheer bestuur en bestuursbureau	5		5	0,00%
Kosten fiduciair beheer	829		829	0,08%
Bewaarloon	55		55	0,01%
Advieskosten vermogensbeheer				
Overige kosten	229		229	0,02%
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.118		1.118	0,11%
Totaal kosten vermogensbeheer	3.570		4.388	0,41%

1 Kosten overlay beleggingen zijn kosten voor LDI-gerelateerde beleggingen inclusief beleggingsinstrumenten, die worden gebruikt voor LDI-uitvoering

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties, die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Deze totale kosten zijn gestegen van 0,38% in 2021 naar 0,41% in 2022.

De totale kosten vermogensbeheer van 0,41% in 2022 zijn onder te verdelen in drie componenten; (1) beheerkosten, (2) overige vermogensbeheerkosten en (3) transactiekosten:

- **Beheerkosten**

De 'beheerkosten' zijn de kosten voor het portefeuillebeheer door vermogensbeheerders ofwel de lopende kosten voor alle beleggingsfondsen in de portefeuille. In de lopende kosten zijn eventuele kortingen (rebates) al verrekend. Als maatstaf voor de beheerkosten van de beleggingsfondsen wordt de Ongoing Charges Figure (OCF) gehanteerd. De OCF bevat de beheervergoeding plus administratiekosten, accountantskosten, custodykosten, kosten voor securities lending etc. die door het beleggingsfonds worden gemaakt. Beleggingsfondsen publiceren de OCF in het jaarverslag. Voor nieuwe fondsen waarvoor nog geen OCF beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt. Indien een beleggingsfonds geen OCF maar Total Expense Ratio (TER) rapporteert, wordt deze maatstaf gebruikt.

De beheerkosten in 2022 bedragen € 2.452 duizend, een daling van € 348 duizend ten opzichte van 2021 (€ 2.800

duizend). Ten opzichte van 2021 (0,21%) zijn deze kosten in percentage van het vermogen in 2022 met 0,02%-punt gestegen naar 0,23% met name door een groter gewicht van de duurdere beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed in de portefeuille en een daling in gemiddeld belegd vermogen met 20%. De beheerkosten voor aandelen, vastrentende waarden en overlay beleggingen zijn in 2022 gelijk gebleven in percentage van het vermogen.

- Overige vermogensbeheerkosten

Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor onder andere kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau, de bewaarbank, de beleggingsadministratie en fiduciair management. Deze overige vermogensbeheerkosten bedroegen in 2022 € 1.118 duizend en zijn in 2022 gedaald met € 256 duizend ten opzichte van € 1.374 duizend in 2021. Een deel hiervan zijn vaste kosten. Hierdoor zijn de overige vermogensbeheerkosten in 2022 in percentage van het vermogen gelijk gebleven op 0,10% vanwege de daling van het gemiddeld belegd vermogen.

- Transactiekosten

De transactiekosten bestaan uit gefactureerde toe- en uittredingskosten en aan- en verkoopkosten van individuele titels. De transactiekosten bedroegen in 2022 € 818 duizend (2021 € 1.018 duizend) ofwel 0,08% van het vermogen, 0,01%-punt hoger dan in 2021 (0,07%). De stijging heeft grotendeels een eenmalig karakter en komt met name door de aandelentransitie en bijzondere ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten. Zie onderstaande tabel met een overzicht van de kosten over de afgelopen drie jaar.

Kosten	2022	2021	2020
Beheerkosten	0,23%	0,21%	0,20%
Overige kosten	0,10%	0,10%	0,09%
Transactiekosten	0,08%	0,07%	0,07%
Totaal	0,41%	0,38%	0,36%

In 2022 hebben de volgende wijzigingen in de portefeuille plaats gevonden:

- Herbalancering: vanwege de uitzonderlijke ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten is het nodig geweest te herbalanceren tussen of binnen de matchingportefeuille en de rendementsportefeuille. We verwachten dat dit komende jaren minder nodig zal zijn.
- De MVB-aandelentransitie is voor zowel aandelen ontwikkelde landen als aandelen opkomende landen geïmplementeerd, waarbij nieuwe passieve fondsen zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille en bestaande fondsen verkocht. Dit heeft geleid tot hogere transactiekosten in 2022.
- In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. De hogere beheerkosten worden met name veroorzaakt door het toevoegen van duurdere fondsen in de sector logistiek vastgoed en de intensievere monitoring die is afgesproken met de beheerder. Dit heeft geen effect gehad op de transactiekosten.
- Per 1 april 2022 is het beheer van de matchingportefeuille overgebracht naar Cardano en is de uitvoering van de valuthedge overgebracht naar Van Lanschot Kempen. Dit heeft niet geleid tot hogere kosten in 2022.

HNPF maakt jaarlijks een analyse van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van de markt. De meest recente beschikbare informatie is over 2021 en geeft het beeld dat de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten voor Pensioenkring Arcadis met 0,31% van het vermogen hoger zijn dan het APF-gemiddelde in de markt van 0,28% in 2021. Gemiddeld genomen zijn de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten van de pensioenmarkt 0,37% in 2021 (ca. 190 pensioenfondsen).

HNPF is met geen van haar vermogensbeheerders een overeenkomst aangegaan waarin de beheervergoeding geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het door de vermogensbeheerder behaalde beleggingsrendement. Het fonds kent daarom geen performance gerelateerde kosten. Daarnaast wordt ook niet belegd in de alternatieve categorieën hedgefondsen of grondstoffen. In bovenstaand kostenoverzicht zijn alleen de kostencategorieën opgenomen die daadwerkelijk zijn gemaakt.

Na afstemming met de fiduciair over de kosten vermogensbeheer 2022 voor deze kring, is het bestuur van mening dat het niveau van de gerapporteerde kosten en de ontwikkeling daarvan gedurende het verslagjaar passend zijn bij de omvang en karakteristieken van het vermogen van deze kring. Het pensioenfonds heeft een verantwoord

beleggingsbeleid, waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden. De ambitie van het bestuur blijft om de vermogensbeheerkosten te verlagen de komende jaren.

Het bestuur wil een helder en transparant inzicht in de vermogensbeheerskosten die het fonds maakt. Om die reden zijn in dit jaarverslag de kosten inzichtelijk gemaakt, dit in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Totale kosten

De relatie tussen de verschillende kengetallen wordt in onderstaande tabel uitgewerkt.

Totale kosten ratio

2022	EUR	% gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	1.098	0,10%
Vermogensbeheerkosten	3.570	0,33%
Totale kosten	4.668	0,43%
Transactiekosten	818	0,08%

Risicomanagement

Risicohouding

In 2021 hebben we voor Pensioenkring Randstad Groep een ALM-studie laten uitvoeren.

De risicohouding die wij voor Pensioenkring Randstad Groep hebben vastgesteld bestaat uit zowel een kortetermijnrisicohouding als een langetermijnrisicohouding.

De mate waarin de kring risico's accepteert, wordt kwantitatief uitgedrukt in een tweetal maatstaven:

- een maximaal vereist eigen vermogen (dit betreft de risicohouding voor de korte termijn);
- ondergrenzen voor het pensioenresultaat (dit betreft de risicohouding voor de lange termijn).

Voor de vaststelling van de kortetermijnrisicohouding hebben wij een ALM-studie laten uitvoeren om inzicht te krijgen in het verwachte verloop van de financiële positie, de premie en de toeslagen in de komende jaren. Op basis van de ALM-studie bedraagt het vereist eigen vermogen (VEV) gemiddeld 11,7% (per 31-8-2021, opgave Van Lanschot Kempen Investment Management), binnen een bandbreedte afhankelijk van marktvolatiliteit van 9,0% tot 14,4%.

Bij de langetermijnrisicohouding staat het pensioenresultaat centraal, conform de definitie zoals gehanteerd in de haalbaarheidstoets ('koopkrachtbehoud'). Deze gaat uit van een horizon van 60 jaar. Aangezien de prijsinflatie de maatstaf voor toeslagverlening is, is het niet realistisch volledig koopkrachtbehoud als minimumnorm te eisen. Op basis van de haalbaarheidstoets verwachten wij voor Pensioenkring Randstad Groep een ondergrens van het pensioenresultaat van 84% (vanuit het VEV gerekend).

In een slechtweersscenario kan toeslagverlening voor langere tijd onder druk komen te staan. Om die reden hebben we gekozen voor een slechtweerpensioenresultaat dat maximaal 35% mag afwijken.

Financieel crisisplan

Voor Pensioenkring Randstad Groep is een crisisplan opgesteld. In dit crisisplan zijn de te nemen stappen en maatregelen weergegeven voor specifieke scenario's. Aan de hand van het plan 'kan het bestuur handelen indien zich een van deze specifieke scenario's voordoet. Aangezien Pensioenkring Randstad Groep zich in een situatie van een tekort bevond, was het financieel crisisplan in 2022 van kracht.

Risicomanagement

In de paragraaf Integraal risicomanagement is het algemene risicomanagementproces beschreven. Dit proces is zowel op de stichting van toepassing als ook op elke kring. Deel van het risicomanagementproces is een risicoraamwerk, gebaseerd op FIRM/FOCUS. Wij hebben daarin 42 risico's beschreven, gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau. Ze worden hieronder toegelicht voor Pensioenkring Randstad Groep.

Financiële risico's

Binnen de kringen zijn financiële risico's geïdentificeerd gebaseerd op FIRM. De inschatting van het risico kan per kring verschillen op basis van de specifieke kenmerken van de betreffende kring. Met betrekking tot Pensioenkring Randstad Groep gelden risicoschattingen per risico, waarbij het brutorisico de inschatting is vóór het treffen van beheersmaatregelen en de nettoinschatting geldt nadat beheersmaatregelen genomen zijn.

Ieder kwartaal vindt een Risk Control Self-Assessment plaats, waarbij alle risico's beoordeeld worden op wijzigingen in de brutoinschatting en de werking van de beheersmaatregelen om naar nettorisico's te komen.

Toelichting financiële risico's

Renterisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat ontwikkelingen in de rente een ongewenst effect hebben op de dekkingsgraad door een mismatch in rentegevoeligheid versus gevoeligheid van de verplichtingen".

Het renterisico heeft betrekking op obligaties en leningen op schuldbekentenis, maar ook op de verplichtingen. Onder het Financieel Toetsingskader (FTK) dat per 2007 is ingevoerd, is het verschil in renterisico tussen beleggingen en verplichtingen van belang. Dit wordt veroorzaakt door het verschil in de gemiddelde looptijd van de beleggingen (kort) versus de verplichtingen (lang). Hierdoor zijn verplichtingen meer rentegevoelig en dat betekent een risico voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad in het geval dat de rente gaat dalen.

We beheersen dit risico door het renteafdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het renterisico tussen beleggingen en verplichtingen. De afdekking vindt plaats op basis van de UFR. Voor het gewenste renteafdeckingsniveau is het noodzakelijk om derivaten (onder andere renteswaps) in te zetten. Ons beleid voor het gebruik van derivaten is vastgelegd in het beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Valutarisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico op ongewenste effecten van fluctuaties in de koersen van vreemde valuta".

We beheersen dit risico door het valuta-afdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het valutarisico. In Pensioenkring Randstad Groep wordt het valutarisico van het Britse pond en de US dollar voor 75% afgedekt. Het valutarisico voor zakelijke waarden in opkomende markten wordt niet afgedekt.

We schatten het bruto risico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Inflatierisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat door inflatie de pensioenaanspraak aangetast wordt".

De toeslag is voorwaardelijk, dus strikt genomen is er geen inflatierisico. Binnen Pensioenkring Randstad Groep heeft Het Nederlandse Pensioenfonds de ambitie om prijsinflatie toe te kennen als toeslag.

Marktrisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat de waarde van de beleggingen daalt als gevolg van veranderingen in de marktfactoren".

Beleggingscategorieën met een hoog risico, zoals zakelijke waarden, stijgen en dalen door omstandigheden in de markten waarin wordt belegd. Dit risico wordt enerzijds geaccepteerd omwille van het behalen van rendement en anderzijds zo veel mogelijk beheerst door de beleggingen te spreiden over meerdere markten.

Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgesteld in het strategische beleggingsbeleid van iedere kring, op basis van een ALM-studie, goed huisvaderschap en gezond verstand. In de vermogensbeheerovereenkomsten is vastgelegd door welke partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden.

In de fiduciaire beheerovereenkomst ligt vast dat de fiduciair manager intensiever informatie verstrekt tijdens een financiële crisis. Daarnaast is in de overeenkomst vastgelegd dat de fiduciair manager in samenwerking met het bestuur en de beleggingsadviescommissie alternatieve maatregelen kan overwegen om schade en risico's tijdens een crisis te beperken.

De beleggingsrichtlijnen worden vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Ze bevatten restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Monitoring van het marktrisico geschiedt door de beleggingsadviescommissie op basis van mandaten, limietmonitoring en periodieke rapportages.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en marktrenterisico per eind 2022

In onderstaande tabel geven we de gevoeligheid van de dekkingsgraad weer voor het rente- en aandelenrisico als die risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat alle andere factoren onveranderd blijven. De aandelenrendementen worden hierbij schoksgewijs tussen de -25% en +25% aangepast. De rente wordt schoksgewijs tussen de -1% en +1% aangepast.

Gevoeligheidsanalyse dekkingsgraad (toezicht, in %)			
	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden
Delta rente	-25%	0%	25%
-1,00%	93,8	100,0	106,1
-0,50%	95,4	102,3	109,2
0,00%	96,8	104,4	112,0
0,50%	97,9	106,3	114,8
1,00%	98,8	108,1	117,4

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Liquiditeitsrisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat er onvoldoende liquide middelen voorhanden zijn om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen en dat het fonds hierdoor onder andere gedwongen wordt om assets te verkopen".

Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met stressscenario's en periodiek wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Pensioenkring Randstad Groep bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kan leveren. Indien het liquiditeitsrisico te groot wordt, moeten we overwegen om de portefeuille aan te passen.

We schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Kredietrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Kredietrisico (ofwel tegenpartijrisico) is het risico dat tegenpartijen niet aan hun overeengekomen verplichtingen ten opzichte van Pensioenkring Randstad Groep kunnen voldoen”.

Pensioenkring Randstad Groep loopt kredietrisico in de beleggingsportefeuille door de staats- en bedrijfsobligaties waarin wordt belegd en de aangegane swaps met tegenpartijen. Alleen partijen met een degelijke kredietwaardigheid worden daarom als tegenpartij bij een derivatentransactie geaccepteerd.

We nemen de volgende maatregelen om het kredietrisico te beperken:

- Periodiek wordt geïnventariseerd met welke tegenpartijen Het Nederlandse Pensioenfonds zakendoet. Er wordt vastgesteld of en in welke mate een eventueel faillissement van deze partijen, of een samenloop van faillissementen, Pensioenkring Randstad Groep raakt;
- Voor de dienstverlening door vermogensbeheerders zijn standaardcontracten inclusief duidelijke opdrachtverlening opgesteld;
- Indien noodzakelijk worden per (soort) tegenpartij (en over het totaal) limieten vastgesteld en wordt het stellen van onderpand vereist voor rente- en valutaderivaten;
- In rapportages en in de jaarrekening wordt een overzicht opgenomen van de grootste concentratierisico's;
- Het beleid omtrent kredietrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Verzekeringstechnische risico's

Onze definitie voor dit risico is: “Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product”.

Voor Pensioenkring Randstad Groep is geen herverzekering van toepassing.

Vooruitblik 2023

Financiële markten

Waar in Europa in de herfst van 2022 nog een zware recessie werd verwacht, zijn de vooruitzichten verbeterd, met name door een sterke verbetering op de gasmarkt. Een zware recessie is minder waarschijnlijk geworden, maar een periode van lage tot licht negatieve groei ligt wel in het verschiet. De koopkracht van consumenten is in 2022 sterk uitgehoud doordat loongroei behoorlijk achterbleef bij de inflatie. Maar de consumentenuitgaven hebben daar nog niet op gereageerd. Dit kwam met name door heropening na de coronapandemie, met het herstel in de uitgaven aan diensten. Voor 2023 wordt wel verwacht dat de lagere koopkracht druk op consumentenuitgaven zal geven. De renteverhogingen en krappere financiële condities zullen, met een vertraagde werking, druk op de economische groei blijven uitoefenen in het eerste deel van 2023. Het krappere beleid van de ECB doet zich al voelen in rentegevoelige sectoren als de huizenmarkt. Huizenprijzen dalen over een breed front. Dalende inflatie en een nog altijd krappe arbeidsmarkt, die bedrijven ervan weerhoudt ontslagrondes aan te kondigen, zullen de schade aan de economie beperken. Ook fiscale compensatieprogramma's van overheden, met als doel om de impact van hogere energiekosten voor consumenten te beperken, geven wat lucht.

In de VS is het momentum van de groei in het laatste kwartaal van 2022 afgenomen. Consumenten zijn voorzichtiger geworden nu vooral bij lagere inkomens de extra besparingen van tijdens de coronapandemie opgesoupeerd zijn. De agressieve renteverhogingen van de Fed hebben een duidelijk negatief effect op de huizenmarkt en rentegevoelige consumptieve bestedingen. De arbeidsmarkt vertoont voorzichtige tekenen van afkoeling, waarbij loongroei begint af te vlakken. Een recessie in de VS lijkt in de loop van 2023 onvermijdelijk.

De inflatie zal in de loop van 2023 verder gaan dalen. Eerst vooral aan de energie- en goederenkant, later ook in de dienstensector. Na nog enkele renteverhogingen kunnen centrale banken vanaf het voorjaar van 2023 een pauze inlassen. De Fed is daar overigens dichterbij dan de ECB. Markten speculeren al op renteverlagingen in de VS, maar

daar is de Fed voorlopig nog niet aan toe. De banengroei is voor nu nog te sterk voor de Fed om al renteverlagingen te kunnen overwegen.

Geen verlaging pensioenen in 2023

De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep was eind 2022 103,3% en lag daarmee onder het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) van 104%. Echter, eind 2022 is de actuele dekkingsgraad 104,4%. Hierdoor is in 2023 een verlaging van de pensioenen niet nodig. Als de financiële situatie niet verbetert, is een verlaging van het pensioen in de toekomst niet uit te sluiten.

Ontwikkeling financiële positie

De actuele dekkingsgraad van de Pensioenkring Randstad Groep is in het eerste kwartaal van 2023 met 1,1% gestegen van 104,4% naar 105,6%. Met name de hogere aandelenkoersen hebben geleid tot deze stijging van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is in het eerste kwartaal van 2023 met 1,5% gestegen van 103,2% naar 104,7%.

DNB heeft besloten om vanaf 1 januari 2023 bij het vaststellen van de rentetermijnstructuur de UFR-methodiek te wijzigen in lijn met het advies van de Commissie Paramaters 2022. De nieuwe UFR heeft per 1 januari 2023 geleid tot een daling van de dekkingsgraad met 0,4%.

Nieuwe pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer en is daarna ter behandeling voorgelegd aan de Eerste Kamer. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wet Toekomst Pensioenen. Vanaf 1 juli 2023 treedt de wet in werking. Uiterlijk 1 januari 2028 moet alle toekomstige pensioenopbouw vormgegeven worden op basis van het nieuwe pensioenstelsel.

Pensioenkring Randstad Groep heeft een bijzondere positie gezien de gesloten regeling. Omdat dit de belanghebbenden perspectief biedt op een hoger verwacht pensioen, streven we naar een spoedige overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Verwachting is dat in de loop van 2023 duidelijkheid ontstaat over de pensioenregeling van Pensioenkring Randstad Groep in het nieuwe pensioenstelsel.

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Taak en werkwijze

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan over het beleid en de manier waarop het beleid is uitgevoerd, waarna het belanghebbendenorgaan de bevoegdheid heeft een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan adviestaken en goedkeuringsrechten ten aanzien van bestuursbesluiten die betrekking hebben op de eigen kring binnen Hnpg. Om een goede afweging te kunnen maken en een oordeel te geven, is het belanghebbendenorgaan regelmatig in overlegvergaderingen geïnformeerd door het bestuur en heeft het inzage gekregen in beleidsnotities, fondsdocumenten, rapportages, het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële certificering en het accountantsverslag. Het belanghebbendenorgaan waarborgt dat de leden ten opzichte van de achterban en van elkaar onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Samenstelling

Het belanghebbendenorgaan is samengesteld uit zes vertegenwoordigers, te weten drie leden namens de gewezen deelnemers, twee leden namens de gepensioneerden en één lid namens de voormalige werkgever. Het belanghebbendenorgaan werkt met een rooster van aftreden om de continuïteit te borgen. Gedurende het verslagjaar hebben zich geen vacatures of wijzigingen in de samenstelling van het belanghebbendenorgaan voorgedaan. Het aspirant-lidmaatschap van Albert Beutick (namens de gepensioneerden) en Peter Feld (namens de gewezen deelnemers) is na positieve afronding van de toetsing door de toezichthouder omgezet in een lidmaatschap van het orgaan. Per 1 januari 2023 zijn Simone Nijssen en Robert te Riet, die beiden het einde van hun zittingstermijn bereikten, herbenoemd als lid namens de gewezen deelnemers voor een nieuwe periode van vier jaar. Hiervoor was geen verkiezingsprocedure noodzakelijk bij gebrek aan tegenkandidaten.

Bijeenkomsten

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan zes keer zelfstandig, vijf keer met het bestuur en twee keer met de raad van toezicht vergaderd. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan deelgenomen aan een kennissessie en heeft het een interne zelfevaluatie uitgevoerd.

Adviezen en goedkeuringen Pensioenkring Randstad Groep

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2022 over diverse onderwerpen adviezen verstrekt en goedkeuring verleend aan (voorgenomen) besluiten van het bestuur.

Het belanghebbendenorgaan heeft goedkeuring verleend aan de volgende voorgenomen bestuursbesluiten:

- vaststelling herstelplan 2022 en gebruikmaking van de vrijstellingsregeling;
- verhoging van de afdekking van het renterisico van 60% naar 70% van de pensioenverplichtingen.

Over de volgende onderwerpen bracht het belanghebbendenorgaan in 2022 positief advies uit:

- vaststelling Actuariële en Bedrijfstechnische Nota;
- voorgenomen besluiten vanwege het wetsvoorstel bedrag ineens;
- het budget en de verdeling van de kosten voor de marktbewerking van HNPF (het voorstel over marketing- en salesactiviteiten en de bekostiging daarvan door stichting en kringen);
- vaststelling jaarverslag en jaarrekening 2021;
- de grondslagen voor flexibiliseringsfactoren 2023;
- vaststelling van de kringbegroting 2023;
- vaststelling van het communicatiejaarplan 2023.

Bij een aantal van de verstrekte adviezen c.q. goedkeuringen heeft het belanghebbendenorgaan gevraagde en ongevraagde adviezen verstrekt. Het belanghebbendenorgaan heeft geen negatieve adviezen gegeven of goedkeuring aan bestuursbesluiten onthouden, wel zijn voorgenomen besluiten op onderdelen aangepast naar aanleiding van de

gevoerde dialoog. Bij het communicatiejaarplan 2023 had het belanghebbendenorgaan een aantal kanttekeningen geplaatst. In een afspraak tussen leden van het belanghebbendenorgaan en het bestuursbureau is de focus voor de communicatie-activiteiten in 2023 bepaald.

Thema's

Onderstaand worden de belangrijkste thema's benoemd waar het belanghebbendenorgaan, los van de gevraagde adviezen en goedkeuring, in 2022 aandacht aan heeft besteed.

Financiële positie van de Pensioenkring Randstad Groep

Voor veel pensioenfondsen was 2022 het eerste jaar in lange tijd waarin er weer sprake was van een forse stijging van dekkingsgraden en toekenning van indexaties. Voor PKRG was de stijging van de dekkingsgraad echter beperkt tot enkele procenten en bleek indexatie van de pensioenen niet haalbaar. Deze ontwikkeling heeft geleid tot een forse teleurstelling en onrust, met name onder gepensioneerden en gewezen deelnemers met langere dienstverbanden. Publicaties in de media waarin onze pensioenkring qua dekkingsgraad onderaan de lijstjes bungelt, hebben het imago geen goed gedaan. Hoewel we ons beseffen dat de oorzaken hiervan grotendeels tot het verleden te herleiden zijn, vragen we het bestuur om – binnen de juridische en praktische mogelijkheden – alles te doen om dit beeld te veranderen.

Harmonisatie van beleid

We beseffen dat de meerwaarde van een algemeen pensioenfonds voor een deel gelegen is in de zaken die gemeenschappelijk georganiseerd en geregeld kunnen worden, gebruik makend van de schaalgrootte van het fonds als geheel. In dat kader onderschrijven we het belang van een zekere mate van harmonisatie van beleid en uitvoering. Anderzijds vragen we aandacht voor het standpunt dat deze harmonisatie niet ten koste mag gaan van specifieke belangen of wensen van kringen en hun belanghebbenden, iets wat in 2022 naar onze mening niet altijd goed uit de verf is gekomen.

Toekomst van PKRG en het nieuwe pensioenstelsel

Mede gelet op de financiële positie van de kring lijkt een overgang naar het nieuwe pensioenstelsel niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk om de belangen van de gewezen deelnemers en gepensioneerden beter te kunnen dienen. Vanuit het belanghebbendenorgaan zijn er in 2022 veel inspanningen geleverd om duidelijkheid te verkrijgen over de positie van gesloten pensioenfondsen en –kringen in het nieuwe stelsel. Mede als gevolg daarvan is de conclusie dat er geen juridische beletselen lijken te zijn om een overgang naar het nieuwe stelsel te kunnen realiseren. Het belanghebbendenorgaan zal zich inzetten om de betrokken sociale partners te bewegen tot een gedegen en vlot besluitvormingsproces over de gesloten pensioenregeling, zodat de inspanningen binnen het pensioenfonds in 2023 gericht kunnen worden op de voorbereiding van de transitie.

Bestuurlijke capaciteit en ondersteuning

De groei van Hnpf en de uitdagingen die de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel met zich meebrengt, vragen om een bestuurlijke capaciteit en ondersteuning die daarbij aansluit. Het belanghebbendenorgaan pleit ervoor om deze capaciteit en ondersteuning tijdig aan te passen aan de veranderende situatie, zodat hierin geen knelpunten ontstaan.

Toekomst van de administratieve uitvoering

Met het oog op het aflopen van de overeenkomst met a.s.r. inzake de administratieve uitvoering van onze regeling per eind 2024 is er vooralsnog onduidelijkheid over de wijze waarop deze uitvoering voor onze kring hierna zal verlopen. Mede gezien de wens van het belanghebbendenorgaan om een snelle transitie naar het nieuwe stelsel mogelijk te maken, is het wenselijk dat op korte termijn besluitvorming komt over een toekomstbestendige administratieve uitvoering.

Aanbevelingen en oordeel

Aanbevelingen

Gegeven de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds en actuele ontwikkelingen doet het belanghebbendenorgaan de volgende aanbevelingen aan het bestuur:

- Borg de bestuurlijke capaciteit en ondersteuning, gericht op de veeleisende overgang naar het nieuwe pensioenstelsel;
- Realiseer een toekomstbestendige administratieve uitvoering met een helder perspectief op de transitie naar het nieuwe stelsel;
- Harmoniseer waar mogelijk, maar houd oog voor de specifieke wensen en aspecten van de verschillende kringen.

Oordeel

Het belanghebbendenorgaan stelt vast dat het bestuur in 2022 ondanks een veelheid aan bestuurlijke uitdagingen op zorgvuldige wijze uitvoering heeft gegeven aan haar bestuurlijke taken, de realisatie van de doelstellingen van het pensioenfonds en de gemaakte beleidskeuzes. Wij spreken onze waardering uit voor de wijze waarop het bestuur gedurende het verslagjaar is omgegaan met de verschillende ontwikkelingen binnen en buiten het fonds.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag 2022 een adequate verantwoording is van het gevoerde beleid en de door het bestuur genomen besluiten inzake Pensioenkring Randstad Groep. Dankzij een constructieve samenwerking met het bestuur en de raad van toezicht en een adequate ondersteuning vanuit het bestuursbureau heeft het belanghebbendenorgaan de werkzaamheden goed kunnen uitvoeren en hoopt dit in de komende jaren op deze wijze voort te zetten. De hierboven genoemde aandachtspunten en de gedane aanbevelingen vinden wij daarbij van groot belang. Wij zien met vertrouwen uit naar een goede voortzetting van de samenwerking in de komende jaren.

Diemen, 25 mei 2023

Jan Hendrik Ockels
Raimond Schikhof
Simone Nijsen
Robert te Riet
Peter Feld
Albert Beutick

Reactie van het bestuur

Op 16 mei 2023 hebben wij met het belanghebbendenorgaan gesproken over het oordeel 2022. Het belanghebbendenorgaan heeft aan de hand van een presentatie het oordeel toegelicht. Wij danken het belanghebbendenorgaan voor het open gesprek dat wij steeds met hen kunnen voeren en voor het vertrouwen wat het belanghebbendenorgaan in ons uitsprekt.

Een belangrijk thema was de financiële positie van de kring. Wij hebben geen indexatie kunnen toekennen aan de gepensioneerden en gewezen deelnemers van Pensioenkring Randstad Groep waar dat bij andere kringen wel mogelijk was. Hoewel het belanghebbendenorgaan ook uitsprekt dat de oorzaken hiervan grotendeels tot in het verleden te herleiden is, snappen wij dat de teleurstelling groot is onder de gepensioneerden en gewezen deelnemers. De financiële positie is een belangrijk aandachtspunt voor ons als bestuur.

Verder heeft het belanghebbendenorgaan in 2022 onder andere met ons gesproken over het herstelplan en de vrijstellingsregeling, de verhoging van de rentehedge, de begroting en het communicatiejaarplan voor 2023. Daarnaast hebben we gesproken over de groei van HNPF en over het nieuwe pensioenstelsel.

Wij danken het belanghebbendenorgaan voor de inzet en prettige samenwerking en zien er naar uit dit in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten. We zullen de aanbevelingen samen met het belanghebbendenorgaan oppakken en hier verder invulling aan gaan geven.

Bestuursverslag Pensioenkring Sweco

Algemene informatie

De doelstelling van Het Nederlandse Pensioenfonds is het verzorgen van pensioenen voor deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. Per 1 juli 2020 zijn de opgebouwde aanspraken van de inmiddels geliquideerde Stichting Pensioenfonds Grontmij door middel van een collectieve waardeoverdracht ingebracht in de nieuw ingerichte besloten Pensioenkring Sweco. Ook de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken uit hoofde van de cao van de aangesloten werkgever en gelieerde ondernemingen die onder de cao van Sweco vallen, is ondergebracht in Pensioenkring Sweco.

Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Belanghebbendenorgaan

Per 1 juli 2020 is het belanghebbendenorgaan van Pensioenkring Sweco ingesteld en van start gegaan. Dit orgaan bestaat uit vertegenwoordigers namens deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden.

Samenstelling belanghebbendenorgaan Pensioenkring Sweco op 31 december 2022

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Jan Bosman	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-7-2024	1953	m
Miriam van Dullemen	voorzitter en lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1961	v
Karst Jan van Esch	lid namens deelnemers	2 ^e	1-7-2026	1961	m
Wim Groenevelt	vicevoorzitter en lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-7-2023	1954	m
Alex Rombout	lid namens werkgever	1 ^e	1-7-2023	1966	m
Emma Strang	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2023	1983	v
Ronald Janssen	aspirant-lid namens werkgever	1 ^e	1-7-2024	1979	m
Bert aan den Toorn	aspirant-lid namens werkgever	1 ^e	1-7-2026	1990	m

Bij aanvang is een rooster van aftreden vastgesteld zodat voorkomen wordt dat op een zeker moment alle leden van het belanghebbendenorgaan tegelijk aftreden. Dit impliceert dat meerdere leden een eerste termijn hebben die korter is dan de gebruikelijke vier jaar. In 2022 is Karst Jan van Esch herbenoemd. Na een uitvraag hebben zich geen tegenkandidaten vanuit de deelnemers gemeld. Op 8 augustus 2022 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de herbenoeming van Karst Jan van Esch voor een nieuwe periode van vier jaar.

In februari 2022 is Ronald Janssen toegetreden als aspirant-lid in de vacature namens de werkgever. Dik Doornbosch heeft zich aan het einde van zijn termijn per 1 juli 2022 niet herkiesbaar gesteld. Deze positie namens de werkgever is in september 2022 ingevuld met het toetreden van Bert aan den Toorn als aspirant-lid. Ronald Janssen en Bert aan den Toorn worden na afronding van de pensioenopleiding getoetst door De Nederlandsche Bank.

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan zes keer zelfstandig vergaderd, zes keer met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met de raad van toezicht en het bestuur gezamenlijk. Daarnaast heeft

het belanghebbendenorgaan deelgenomen aan een kennissessie van het pensioenfonds en heeft het een interne zelfevaluatie uitgevoerd.

Pensioenparagraaf

Kenmerken regeling

In Pensioenkring Sweco voeren we de pensioenregelingen uit voor de werknemers in dienst van de werkgever Sweco Nederland Holding B.V. en gelieerde ondernemingen die onder de cao van Sweco vallen. De wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) verplichtingen zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

Deelnemer aan de pensioenregeling is:

- de werknemer met wie door de werkgever een pensioenovereenkomst is gesloten waarvan de uitvoering bij ons is ondergebracht;
- de persoon die door het bestuur op verzoek van de werkgever als deelnemer wordt opgenomen al dan niet onder van dit reglement afwijkende voorwaarden en mits voldaan wordt aan de bepalingen van de Wet LB '64 en wet- en regelgeving.

Hieronder geven we een korte samenvatting van de regeling in 2022, waarin de belangrijkste kenmerken worden genoemd. Voor de precieze inhoud van de pensioenregeling verwijzen we naar het pensioenreglement.

Belangrijkste kenmerken pensioenregeling Pensioenkring Sweco

Betreft	Invulling
Type regeling	Middelloonregeling met het karakter van een collectieve beschikbare premieregeling.
Pensioendatum	68 jaar. De mogelijkheid wordt geboden om eerder met pensioen te gaan, hetgeen drie maanden van tevoren aangegeven moet worden.
Pensioengevend salaris (fulltime)	Twaalf maal het maandsalaris per 1 januari, verhoogd met de vakantietoeslag. Het pensioensalaris is gemaximeerd op € 114.866 (2022)
Franchise (opbouwgedeelte)	De franchise (2022: € 14.802) wordt jaarlijks per 1 januari vastgesteld en bedraagt 10/7,5e van het per 1 januari van het betreffende jaar op jaarbasis geldende AOW-bedrag voor een AOW-gerechtigde die gehuwd is met een andere AOW-gerechtigde, inclusief vakantietoeslag. De franchise zal nooit lager zijn dan op grond van fiscale wetgeving is toegestaan.
Pensioengrondslag (basis, fulltime)	Pensioengevend salaris minus franchise.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het beoogde opbouwpercentage is 1,875% per deelnemersjaar. De feitelijke opbouw is afhankelijk van de toereikendheid van de bijdrage.
Ouderdomspensioen	De deelnemer bouwt ieder kalenderjaar een pensioen op ter grootte van het opbouwpercentage vermenigvuldigd met de in het betreffende jaar geldende pensioengrondslag. De opbouw stopt op de pensioeningsdatum, maar uiterlijk op de pensioendatum (68 ^e verjaardag).
spaarPartnerpensioen	Het jaarlijks op te bouwen direct ingaande spaarPartnerpensioen bedraagt 70% van het jaarlijks opgebouwde ouderdomspensioen. De feitelijke opbouw is afhankelijk van de toereikendheid van de bijdrage. Het direct ingaande spaarPartnerpensioen wordt ook opgebouwd indien er geen sprake is van een partner.
Levenslang risicoPartnerpensioen	Het partnerpensioen dat, gelijktijdig met het tijdelijk risicoPartnerpensioen, vrijwillig op risicobasis is verzekerd ten behoeve van de partner ingeval van

Betreft	Invulling
	het overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum, tenzij de deelnemer met zijn bij het pensioenfonds bekende partner op de voorgeschreven wijze aan het pensioenfonds heeft aangegeven geen levenslang risicoPartnerpensioen te willen verzekeren. Het Levenslang partnerpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen, dat de deelnemer had kunnen opbouwen vanaf het moment van indiensttreding bij de aangesloten onderneming tot aan de pensioendatum verminderd met het (bijzonder) direct ingaand spaarPartnerpensioen waar de deelnemer op grond van het pensioenreglement recht op heeft.
Tijdelijk risicoPartnerpensioen	Het partnerpensioen dat gelijktijdig met het levenslang risicoPartnerpensioen, vrijwillig op risicobasis is verzekerd ten behoeve van de bij het pensioenfonds bekende partner ingeval van het overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum, of ingeval van het overlijden van de gepensioneerd die aansluitend aan het deelnemerschap met pensioen is gegaan, tenzij de deelnemer met zijn partner op de voorgeschreven wijze aan het pensioenfonds heeft aangegeven geen tijdelijk risicoPartnerpensioen te willen verzekeren. Het Tijdelijk risicoPartnerpensioen bedraagt jaarlijks € 12.473,38 (niveau 2022) vermenigvuldigd met de parttimegraad.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen per kind dat verplicht op risicobasis verzekerd is en ingaat op de dag van overlijden van de deelnemer, bedraagt 0,25% van de pensioengrondslag op het moment van overlijden, vermenigvuldigd met het aantal jaren gelegen tussen het moment van indiensttreding bij de aangesloten onderneming en de pensioendatum.
Uitkering wezenpensioen	Eindleeftijd van het wezenpensioen is 23 jaar. Het pensioen wordt verdubbeld bij volle wezen.
Toeslagverlening	Toeslagverlening is voorwaardelijk. Een eventuele toeslag vloeit voort uit het toeslagbeleid van Pensioenkring Sweco.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid vanaf de dag waarop conform de beschikking van het UWV arbeidsongeschiktheid bestaat en eventueel recht op een WAO- of WIA-uitkering ontstaat, wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk premievrij voortgezet op basis van het UWV-arbeitsongeschiktheidspercentage (WIA) dan wel conform acht klassen (WAO).

Daarnaast kent de regeling van Pensioenkring Sweco een aanvullende arbeidsongeschiktheidspensioenregeling. Dit betreft het WAO-excedentpensioen, het WAO-hiaatpensioen, het WIA-aanvullingspensioen en het WIA-excedentpensioen.

Premiebeleid

De pensioenregeling voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt gekarakteriseerd als een zogenaamde collectieve beschikbare premieregeling (CDC-regeling). In deze regeling staat de werkgever niet garant voor de pensioenrechten, maar alleen voor het betalen van een vooraf afgesproken vaste premie voor de jaarlijkse pensioenopbouw. Deze pensioenopbouw vindt op een vergelijkbare wijze plaats als bij een middelloonregeling. Is de beschikbaar gestelde premie in enig jaar niet toereikend om de in dat jaar toe te kennen aanspraken te financieren, dan wordt de toekenning van het pensioen zodanig aangepast dat de premie wel toereikend is. Ook in de situatie van tekorten bij het pensioenfonds, bijvoorbeeld door lagere rentestanden of tegenvallende beleggingsopbrengsten, springt de werkgever niet bij. De deelnemers dragen het risico. Tekorten zijn dus voor het collectief van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Overschotten vloeien niet terug naar de werkgever.

Kostendeekkende premie

De regels van DNB schrijven voor dat bij de berekening van de kostendeekkende premie ten behoeve van de collectieve beschikbare premieregeling van de kring met de volgende elementen rekening wordt gehouden:

1. koopsom voor pensioenopbouw en toeslag aan actieve deelnemers;
2. solvabiliteitsopslag over premieonderdeel '1';
3. opslag voor uitvoeringskosten.

Hieronder geven we een definitie van deze elementen van de kostendekkende premie.

ad 1. De actuariële benodigde premie voor de inkoop van de pensioenopbouw. Hierbij wordt gerekend op basis van de actuariële grondslagen, waarbij wordt uitgegaan van de nominale rentetermijnstructuur per 31 december van het jaar voorafgaand aan het boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd. De risicopremies van nog niet opgebouwde aanspraken op (tijdelijk) nabestaandenpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidsrisico zijn eveneens vervat in dit premieonderdeel. De opslag in de premie voor het wezenpensioen bedraagt 6% van de risicokoopsom voor het (tijdelijk) partnerpensioen. De opslag in de premie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico bedraagt 2,5% van de actuariële benodigde koopsom;

ad 2. Een solvabiliteitsopslag die gelijk is aan het percentage vereist eigen vermogen dat op 1 januari van het boekjaar wordt vastgesteld over het premieonderdeel als beschreven onder ad 1;

ad 3. Voor uitvoeringskosten wordt een zo goed mogelijke schatting meegenomen voor de werkelijke kosten die in het boekjaar te verwachten zijn, verminderd met de verwachte excassovrijval over uitkeringen die in het boekjaar worden verricht.

Gedempte kostendekkende premie

Wij stellen de gedempte kostendekkende premie vast op basis van dezelfde elementen als de kostendekkende premie. Hieronder geven we de afwijkingen ten opzichte van de kostendekkende premie weer:

- Onderdeel 1 wordt met ingang van het jaar 2021 berekend op basis van een verwachte waarde van toekomstig rendement onder aftrek van ten minste de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK pensioenfondsen:
 - Het verwacht netto meetkundig rendement op vastrentende waarden, bedoeld in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen wordt vastgesteld voor een periode van vijf jaar (2021 tot en met 2025) op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september 2020;
 - Het verwacht netto meetkundig rendement op zakelijke waarden wordt bepaald op basis van de maximaal te hanteren parameters zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK pensioenfondsen;
 - Het strategische beleggingsbeleid is het uitgangspunt voor het vaststellen van de verwachte waarde van het toekomstig rendement. Bij een wijziging van het strategische beleggingsbeleid wordt het netto verwacht beleggingsrendement opnieuw vastgesteld. Op hoofdlijnen zal bij de premieberekening worden uitgegaan van:
 - strategische allocaties (ratingverdeling niet gecorrigeerd voor duratie);
 - karakteristieken op basis van strategische benchmarks (zoals rating en leverage);
 - uitzondering: indien de uitvoering structureel afwijkt van het bovenstaande terwijl dit niet kan worden vastgelegd in het strategisch beleid. Dat is bijvoorbeeld het geval als sprake is van structurele leverage in vastgoedfondsen. Indien deze leverage acceptabel is maar geen benchmark met leverage beschikbaar is zal de leverage doelstelling van de vastgoedfondsen worden gehanteerd.
 - Iedere vijf jaar wordt de peildatum voor de rentetermijnstructuur bijgesteld. Het eerstvolgende moment is per 30 september 2025;

Voor het overige worden dezelfde grondslagen gehanteerd als voor de kostendekkende premie.

- Onderdeel 2 wordt bepaald als het verschil tussen:
 - de solvabiliteitsopslag (behorende bij het vereist eigen vermogen per 31 december van het voorgaande jaar) over premieonderdeel 1 waarbij onderdeel 1 wordt berekend zonder rekening te houden met toekomstige toeslagverlening en
 - onderdeel 1, waarbij rekening wordt gehouden met toekomstige toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK pensioenfondsen, onder aftrek van onderdeel 1 waarbij geen rekening wordt gehouden met toekomstige toeslagverlening.

Onderdeel 2 zal nooit negatief zijn.

Feitelijke premie

De financiering van de in het pensioenreglement vast te stellen pensioenaanspraken geschiedt door betaling van vaste bijdragen, de CDC-pensioenbijdrage, zoals omschreven in de uitvoeringsovereenkomst die wij met de werkgever hebben.

De CDC-pensioenbijdrage wordt steeds voor een periode van vijf jaar vastgesteld. De huidige periode van vijf jaar eindigde op 31 december 2021 en is verlengd voor 2022 en 2023.

Als in enig jaar de CDC-pensioenbijdrage lager is dan de gedempte kostendeekkende premie voor de pensioenregeling, dan volgen achtereenvolgens de volgende acties:

- er wordt getoetst of het tekort kan worden gefinancierd uit het premiedepot;
- indien er na aanwending van het saldo uit het premiedepot nog steeds een tekort is, dan worden de opbouwpercentages voor ouderdomspensioen en partnerpensioen zodanig verlaagd dat een gedempte kostendeekkende premie voor de pensioenregeling resulteert die gelijk is aan de CDC-pensioenbijdragen voor de pensioenregeling.

Ten gevolge van hiervan is het opbouwpercentage voor 2022 vastgesteld op 1,12%. Voor 2023 is het opbouwpercentage vastgesteld op 1,46%. Het stijgen van het opbouwpercentage in 2023 is met name het gevolg van het gewijzigde strategische beleggingsbeleid.

Toeslagbeleid

Binnen Pensioenkring Sweco bestaat de mogelijkheid de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden jaarlijks per 1 januari te verhogen op basis van maximaal het ambitieniveau zoals dat is vastgelegd in de pensioenregeling.

Toeslagverlening binnen Pensioenkring Sweco is in beginsel voorwaardelijk. Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitkring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning.

Bij Pensioenkring Sweco volgen de systematiek van toekomst bestendige toeslagverlening. We verlenen alleen een toeslag voor zover deze in de toekomst ook verleend kan worden.

Toeslagverlening per 1 januari 2023

Vooruitlopend op het transitie-FTK heeft de wetgever de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekende dat er meer ruimte was om een hogere toeslag toe te kennen. Wij hebben voor Pensioenkring Sweco gebruik gemaakt van deze versoepelde regelgeving. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Toeslagverlening in het hoofdstuk Financiële positie en herstelplan.

Wijzigingen reglementen en uitvoeringsovereenkomst

Het pensioenreglement van Pensioenkring Sweco is per 1 januari 2022 uitsluitend gewijzigd voor wat betreft de aanpassing van de jaarlijkse bedragen.

Per 1 januari 2023 hebben we in de uitvoeringsovereenkomst aangepast dat de governancekosten voor 50% ten laste van het beleggingsrendement worden gebracht. Het pensioenreglement is per 1 januari 2023 gewijzigd voor wat betreft de aanpassing van de jaarlijkse bedragen en de grondslagen voor de flexibiliseringsfactoren.

Deelnemersonderzoek risicobereidheid

Eind 2021 hebben we samen met Motivaction een onderzoek uitgevoerd naar de risicohouding onder deelnemers en gepensioneerden van Pensioenkring Sweco. 25% van de gepensioneerden en 15% van de actieve deelnemers

hebben aan het onderzoek meegewerkt. We wilden inzicht krijgen in de wensen en behoeften van onze deelnemers wat betreft beleggingsrisico's en duurzaam beleggen.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers in financiële zin willen kunnen blijven leven zoals zij dat gewend zijn. Zij vinden behoud van koopkracht erg belangrijk en willen daarvoor best wat meer risico nemen. Hoe jonger, hoe groter de voorkeur voor risicovolle beleggingen.

De uitkomsten van het onderzoek geven ons als bestuur belangrijke inzichten om onze koers vast te stellen. De uitkomsten zijn gedeeld met het belanghebbendenorgaan en de werkgever. Hoewel er uit het onderzoek geen duidelijke voorkeur naar voren is gekomen voor het solidaire of het flexibele pensioencontract, kan het de sociale partners helpen bij de keuze voor een nieuw pensioencontract.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring Sweco bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat we moeten aanhouden om de bedrijfsrisico's te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring Sweco en het telt ook niet mee in de balans van Pensioenkring Sweco. Periodiek wordt getoetst of door wijziging van het pensioenvermogen een overschot of tekort voor Pensioenkring Sweco ontstaat. Hierna vindt eventuele aanzuivering van het saldo plaats.

Financiële positie en herstelplan

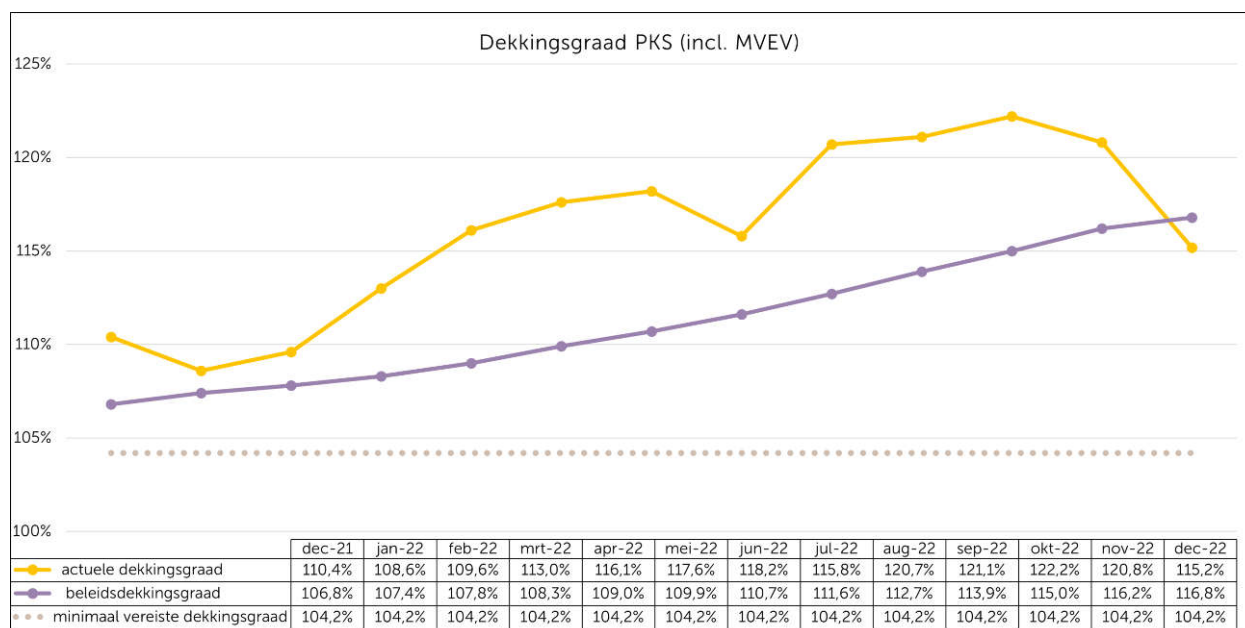
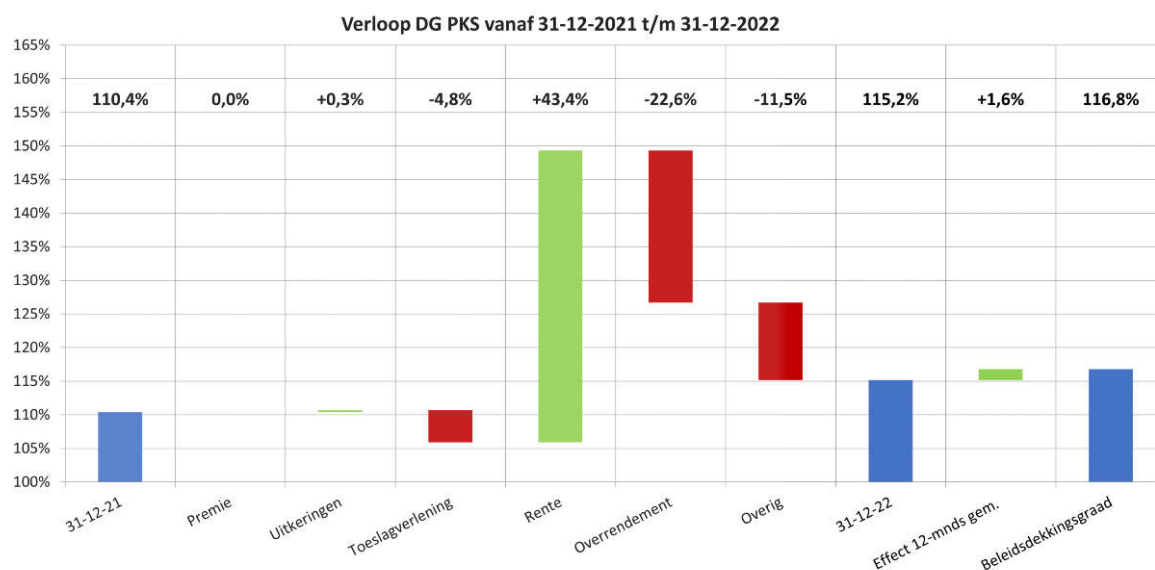
Financiële positie

De beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Sweco steeg in 2022 van 106,8% naar 116,8% . De actuele dekkingsgraad op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur (de 'toezichtcurve') is in 2022 gestegen naar 115,2% (2021: 110,4%). Dit is 4,8 procentpunt hoger dan ultimo 2021. De voornaamste oorzaak is de gestegen rente. De gestegen rente had wel een negatief effect op de waarde van de vastrentende waarden, maar omdat het renterisico deels is afgedekt was de daling van de waarde van de verplichtingen groter. Het rendement van de redementsportefeuille was tevens negatief.

Samenvatting ontwikkeling financiële positie Pensioenkring Sweco in 2022

Omschrijving	Pensioen-vermogen	Technische voorziening	Dekkings- graad
Stand 1 januari	1.178.057	1.066.936	110,4%
Premiebijdragen (regulier)	17.157	15.512	0,0%
Uitkeringen	-29.409	-29.503	0,3%
Toeslagverlening	0	48.120	-4,8%
Aanpassing RTS	0	-301.319	43,4%
Beleggingsresultaten	-245.416	-4.984	-22,6%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-8.958	-3.448	-11,5%
Stand 31 december	911.431	791.314	115,2%

In bovenstaand overzicht wordt onder beleggingsresultaten in het verloop van het pensioenvermogen het behaalde rendement op beleggingen verantwoord. Bij het verloop van de technische voorziening staat de rentetoevoeging aan de technische voorziening op basis van de eenjaarsrente zoals vastgesteld door De Nederlandsche Bank in de RTS van 31 december 2021.

Grafische weergave verloop dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Sweco in 2022**Ontwikkeling dekkingsgraad Pensioenkring Sweco tussen 1 januari en 31 december 2022**

De technische voorzieningen worden berekend op basis van de RTS. Dit komt overeen met contantmaking op basis van een gemiddelde rekenrente ad 2,63% (2021: 0,55%). In beginsel is deze RTS een marktrente, maar sinds 2012 wordt deze voor lange looptijden gecorrigeerd met een UFR.

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als de som van de technische voorzieningen en de reserves, gedeeld door de technische voorzieningen. Het premiedepot doet niet mee in de berekening van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf actuele dekkingsgraden.

Vereist eigen vermogen en minimaal vereist eigen vermogen

Voor Pensioenkring Sweco is er ultimo 2022 geen sprake van reservetekort aangezien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad. Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische beleggingsportefeuille.

De vereiste dekkingsgraad is bepaald op 115,4% (2021: 111,2%). Indien het vereist eigen vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille dan zou dit uitkomen op 112,8% (2021: 112,4%).

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van de regels zoals vastgelegd in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Ultimo 2022 is de minimaal vereiste dekkingsgraad 104,2% (2021: 104,2%).

Herstelplan

Ontwikkeling in 2022 van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan ¹
Stand 1 januari	110,4%	110,7%
Premiebijdragen (regulier)	0,0%	-0,1%
Uitkeringen	0,3%	0,3%
Toeslagverlening	-4,8%	0,0%
Aanpassing RTS	43,4%	0,0%
Beleggingsresultaten	-22,6%	2,6%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-11,5%	0,0%
Stand 31 december	115,2%	113,5%

¹ Het verschil tussen beginstanden herstelplan en aanwezige dekkingsgraad wordt veroorzaakt doordat het herstelplan ten tijde van het opstellen ervan gebaseerd is op de op dat moment beschikbare gegevens.

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2022 115,2% en liep daarmee voor op het herstelplan dat uitgaat van 113,5% op die datum.

De premie heeft bijgedragen aan de dekkingsgraad conform het herstelplan. Hetzelfde geldt voor de uitkeringen.

De toeslagverlening van 6,5% heeft negatief bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van geen toeslag.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een forse stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil is. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan. Die is hoger dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft fors negatiever bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard door de gedaalde aandelenkoersen en de gestegen rente in 2022. De gestegen rente heeft een negatief effect gehad op de waarde van de vastrentende waarden.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. Deze kruiseffecten komen voort uit de gehanteerde berekeningsmethodiek die is voorgeschreven door De Nederlandsche Bank. Overige oorzaken wordt onder andere veroorzaakt door een wijziging in het herverzekerde deel van de technische voorzieningen en de wijzigingen in de actuariële grondslagen.

Op basis van het FTK is per 31 december 2022 geen sprake meer van een reservetekort aangezien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad. Pensioenkring Sweco is derhalve uit herstel en daarom hoeven we in 2023 geen herstelplan op te stellen en in te dienen bij De Nederlandsche Bank.

Toeslagverlening

We hebben besloten om binnen Pensioenkring Sweco per 1 januari 2023 een gedeeltelijke toeslag toe te kennen van 6,5%. Dit was mogelijk omdat de wetgever vooruitlopend op het transitie-FTK de indexatieregels voor 2022 heeft versoepeld. Dit gold ook voor toeslagen per 1 januari 2023 als de besluitvorming in 2022 plaatstvond. De stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle bestedingen, over september 2022 ten opzichte van september 2021 bedroeg 14,53%. De gemiste toeslag bedraagt daarmee 8,03%.

Om gebruik te kunnen maken van deze versoepelde indexatieregels diende de kring aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- de intentie tot invaren is uitgesproken;
- de beleidsdekkingsgraad is hoger dan 105%;
- de actuele dekkingsgraad blijft hoger dan 105% na het toekennen van de indexatie;
- de evenwichtigheid van het besluit is onderbouwd doordat kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar inzichtelijk zijn gemaakt.

Intentie tot invaren

Hoewel er nog geen analyses zijn gemaakt en er zeker nog geen sprake is van een besluit tot invaren, hebben de sociale partners aan ons kenbaar gemaakt dat zij de intentie hebben tot invaren van de opgebouwde pensioenen in het nieuwe stelsel.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

Door de versoepelde indexatieregels is toeslagverlening al vanaf een dekkingsgraad van 105% (actuele en beleidsdekkingsgraad) mogelijk, terwijl de grens eerder nog bij 110% lag. Ook is de toekomstbestendigheid van de toeslagverlening losgelaten. De beleidsdekkingsgraad bedroeg eind september 113,9% en de actuele dekkingsgraad tot 121,%. Dit maakte een toeslag mogelijk gelijk aan de maximaal toe te kennen toeslag van 14,53%. Op basis van het bestaande beleid was per 1 januari 2023 een gedeeltelijke indexatie van 2,36% mogelijk geweest.

Kwantitatieve generatie-effecten naar geboortjaar

Het effect van de extra toeslagverlening verschilt per generatie. Om aan te tonen dat het indexatiebesluit evenwichtig is, hebben we de effecten van gebruikmaking van de versoepelde indexatieregels voor de verschillende generaties onderzocht. Daarvoor is gebruik gemaakt van de haalbaarheidstoets die jaarlijks aangeeft hoe het pensioenresultaat zich voor de verschillende generaties ontwikkelt.

Na de belangen van alle deelnemers en pensioengerechtigden gewogen te hebben, hebben we besloten de pensioenen te verhogen met 6,5%. We houden bij een toeslagverlening van 6,5% een marge met betrekking tot de invaardekkingsgraad, waarbij we uitgaan van een invaardekkingsgraad van 105%. De extra toeslagverlening pakt iets positiever uit voor de ouderen. Dit komt met name doordat de uitkeringen van de ouderen (gepensioneerden) direct omhoog zijn gegaan. Zij krijgen meteen een hoger pensioen. De verhoging zorgt voor een beperkte verlaging van het pensioenresultaat voor jongeren. Dit komt doordat het vermogen afneemt: we keren nu meer geld uit, dus is er minder vermogen op het moment waarop we overgaan naar het nieuwe stelsel. Wel wordt er gelijkmatiger verdeeld over de groepen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Zo komt na de extra toeslagverlening het pensioenresultaat van jongeren en ouderen dichter bij elkaar.

Inhaaltoeslag

We hebben begin 2021, na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, besloten om voor Pensioenkring Sweco beleid te formuleren voor het inhalen van gemiste toeslagen en herstel van pensioenverlagingen. We zijn ons er daarbij van bewust dat de kans op het inhalen van gemiste toeslagen en herstel van pensioenverlagingen in de komende jaren erg klein is. Wij zijn van mening dat inhaalbeleid onderdeel is van een gezonde financiële opzet. Ten eerste willen we kunnen uitdelen wat uitgedeeld mag worden. Zonder inhaalbeleid is in geval van overschotten slechts beperkt mogelijk om iets extra's aan de deelnemers toe te kennen. Ten tweede willen we dat eventuele extra's terecht komen bij die deelnemers bij wie ze thuishoren.

Met inachtneming van het bepaalde in artikel 137 van de PW kan het bestuur besluiten tot het verlenen van inhaaltoeslagen voor gemiste toeslagen, eveneens toe te kennen per 1 januari. De volgende uitgangspunten dienen als leidraad voor het bestuur bij het nemen van besluiten om achterstanden in te halen:

- Inhaal van een niet volledig toegekende toeslag of herstel van een verlaging van de pensioenen is pas mogelijk indien het fonds een beleidsdekkingsgraad heeft die hoger is dan benodigd voor volledige toeslagverlening en hoger is dan het vereist eigen vermogen. Daarbij wordt in een jaar 1/5e deel van het overschot aangewend.
- Inhaaltoeslagen worden op collectieve basis verleend. We maken geen onderscheid tussen actieven, inactieven, pensioengerechtigden en overige aanspraakgerechtigden;
- Inhaaltoeslagen worden toegepast als een percentage van het voor de individuele deelnemer totaal te herstellen bedrag. Dit percentage wordt berekend door het beschikbare vermogen te delen door de waarde van het totaal aan gemiste toeslagen en doorgevoerde verlagingen. Hierbij hanteren we geen termijn en maken we geen onderscheid tussen gemiste toeslagen en doorgevoerde verlagingen;
- Alleen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die daadwerkelijk in de kring aanwezig zijn ten tijde van het herstel van de niet volledige toeslag, komen voor herstel in aanmerking;
- We doen geen nabetaling aan pensioengerechtigden van in het verleden niet uitgekeerde pensioenbedragen die het gevolg zijn van het niet volledig toekennen van de toeslag of doorgevoerde verlaging.

Overzicht van opgelopen achterstand in de toeslagverlening voor actieven

Omschrijving	Toegekend	Volledige toeslag	achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2022	0,00%	2,70%	2,70%	2,70%
2023	6,50%	14,53%	8,03%	10,95%

De pensioenregeling kende hiervoor geen mogelijkheid om in het verleden gemiste toeslagen in te halen, met uitzondering van gemiste toeslagverleningen in de periode 2012 t/m 2014 voor inactieven.

Overzicht van opgelopen achterstand in de toeslagverlening voor inactieven

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2012	0,00%	2,47%	2,47%	2,47%
2013	0,00%	2,10%	2,10%	4,62%
2014	0,50%	1,10%	0,60%	5,25%
2022	0,00%	2,70%	2,70%	8,09%
2023	6,50%	14,53%	8,03%	16,77%

¹ Gedurende de periode van 2015 tot en met 2021 heeft geen recht op inhaaltoeslag bestaan. Voor inactieve deelnemers tellen de jaren 2012-2014 wel mee.

Actuariële paragraaf

Resultaten hebben betrekking op de periode 1 januari t/m 31 december 2022.

Premies

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie, de gedempte kostendeekkende premie en de (ongedempte) kostendeekkende premie worden gekwantificeerd. We hebben de samenstelling van de premies opgenomen in onderstaande tabel. Voor verdere details verwijzen we naar de toelichting op de premiebaton in de jaarrekening.

Omschrijving	Kostendeekkende premie	Gedempte kostendeekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	14.342	8.548	
Risicopremie overlijden	791	463	
Premie Arbeidsongeschiktheidspensioen en PVI	378	382	
Inkoop voorwaardelijke opbouw	0	5.586	
Opslag instandhouding VEV	1.732	1.049	
Kostenopslag pensioenbeheer	641	641	
Totaal premiebijdragen	17.884	16.669	17.157

Analyse van het resultaat

In 2022 is een positief resultaat behaald van € 8.996 duizend (2021: € 87.768 duizend). In de hieronder opgenomen actuariële analyse geven we inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid.

Resultatenbron

Omschrijving	2022	2021
Beleggingen en rekenrente	60.886	92.390
Premies	-187	-588
Waardeoverdachten	-74	-18
Kosten	0	0
Uitkeringen	56	49
Kanssystemen	1.712	-1.092
Toeslagverlening/korting	-48.120	0
Incidentele mutaties en andere voorzieningen	-2.742	-2.973
Wijziging Grondslagen	-2.535	0
Andere oorzaken	0	0
Resultaat	8.996	87.768

Het resultaat op beleggingen en rekenrente is vanwege de grote materialiteit in de onderliggende resultaten hierna nader uitgesplitst.

Resultaat beleggingen / rekenrente

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-245.417	11.547
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	4.984	6.067
Wijziging marktrente	301.319	74.776
Totaal beleggingen en rekenrente	60.886	92.390

De voornaamste oorzaken van het resultaat in 2022 zijn:

- Beleggingen/rekenrente:
De wijziging van de nominale rekenrente droeg € 301.319 duizend positief bij aan het resultaat. Deze verandering

bestaat uit twee componenten, namelijk een negatief resultaat door een overgang naar de UFR samenstelling van 2021 (50% oude en 50% nieuwe UFR) en een positief resultaat door de DNB curve van ultimo 2022. Deze wijzigingen bedragen respectievelijk € -8.195 duizend en € 309.514 duizend. Daarnaast zijn de technische voorzieningen afgenomen met € 4.984 duizend als gevolg van de technisch benodigde rente (op basis van 0,486% negatieve eenjaarsrente per 31 december 2022). De beleggingsopbrengsten leidden tot een verlies van € 245.417 duizend. Per saldo is het resultaat op beleggingen / rekenrente € 60.886 duizend positief.

- **Kanssystemen**

In 2022 is een positief resultaat van € 1.712 duizend gerealiseerd op kanssystemen. Met name het resultaat op sterfte en arbeidsongeschiktheid hebben hieraan bijgedragen. Het resultaat op arbeidsongeschiktheid wordt voornamelijk veroorzaakt door de sterke daling van de IBNR.

- **Toeslagverlening/korting**

Er is per 1 januari 2023 een toeslag van 6,5% verleend. Aangezien het besluit reeds in 2022 is genomen, is deze toeslag verwerkt in de dekkingsgraad per eind 2022. Hierdoor is de voorziening met € 48.120 duizend toegenomen.

- **Incidentele mutaties en andere voorzieningen**

Een deel van de technische voorzieningen is herverzekerd. Bij verzekeraars zijn premievrije aanspraken op hoofdzakelijk ouderdoms- en nabestaandenpensioen ondergebracht. De daling van de vordering op deze verzekeraars van de herverzekerde technische voorzieningen bedraagt € 3.251 duizend. Samen met een post aan overige baten van € 509 duizend saldeert dit tot het negatieve resultaat van € 2.742 duizend.

- **Wijziging grondslagen**

De wijzigingen van de overlevingstafel heeft geresulteerd in stijging van de voorziening met € 8.801 duizend. De aanpassing van het leeftijdsverschil leidde tot een daling van de voorziening met € 6.266 duizend. Per saldo komt het resultaat van de wijziging grondslagen uit op een negatief resultaat ad € 2.535 duizend.

Grondslagen

We hebben de actuariële grondslagen die gehanteerd worden in de berekening van de technische voorziening in Pensioenkring Sweco in 2022 op de volgende punten aangepast:

- **Overlevingstafel**

In 2022 hebben we besloten om over te stappen naar de meest recente algemene overlevingstafel zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap. Dit is Prognosetafel AG2022 die in 2022 is gepubliceerd. Met het toepassen van Prognosetafel AG2022 hanteren we de meest recente inzichten over de Nederlandse bevolkingssterfte en er wordt rekening gehouden met een voorzienbare trend in de overlevingskansen.

- **Leeftijdsverschil man -/ vrouw**

Voor het partnerpensioen hanteerden we voorheen een leeftijdsverschil van 3 jaar. Uit berekeningen volgde dat een vast leeftijdsverschil van twee jaar plus een opslag op het latent partnerpensioen van 4,1% passend is. We hebben besloten het leeftijdsverschil hierop aan te passen.

Oordeel certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft geconcludeerd dat de technische voorziening toereikend zijn vastgesteld. Hij constateert dat het eigen vermogen van Pensioenkring Sweco lager is dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. In zijn verklaring geeft hij aan dat er wordt voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merkt hij op dat Pensioenkring Sweco in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden. De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen. De vermogenspositie is naar zijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merkt hij op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, zijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen. De verklaring van de certificerend actuaris is opgenomen in de Actuariële verklaring Pensioenkring Sweco.

Vermogensbeheer

Beleggingsbeleid Pensioenkring Sweco

Bij de start van 2022 bestond ons strategische beleggingsbeleid voor Pensioenkring Sweco uit een vermogensverdeling met 70% vastrentende waarden en 30% zakelijke waarden, 50% afdekking van het renterisico en 75% afdekking van het valutarisico op de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Naar aanleiding van het raken van een rentetrigger door de sterk gestegen rente is voor Pensioenkring Sweco de renteafdekking per eind juni 2022 verhoogd van 50% naar 60%. Op basis van ALM-berekeningen is vastgesteld dat een grotere stap op dat moment niet gewenst was.

Aangezien de kring per eind september 2022 uit herstel is gekomen, is in het vierde kwartaal 2022 de risicohouding in overleg met sociale partners en het belanghebbendenorgaan heroverwogen en aangepast. Op basis van een uitgebreide ALM-studie is voor 2023 een nieuw en risicovoller strategisch beleid vastgesteld: verhoging van de renteafdekking van 60% naar 70% en verhoging van het percentage zakelijke waarden van 30% naar 40%. Daarbij is tevens besloten de Japanse yen niet meer strategisch af te dekken.

Bij de invulling van de beleggingsportefeuille voeren we een kwalitatief hoogwaardig beleggingsbeleid. We zorgen voor een goede spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en debiteuren. Bij de afdekking van rente- en valutarisico, alsook bij specifieke beleggingscategorieën, vormen beleggingsrichtlijnen het uitgangspunt voor het te voeren beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is daar een belangrijk onderdeel van. Deze beleggingsrichtlijnen zijn leidend bij het selecteren en monitoren van operationele vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen.

Ontwikkeling op de financiële markten

Terugblik markten 2022

In 2022 werden financiële markten vooral gedreven door rente, inflatie en de oorlog in Oekraïne. Het jaar begon met oplopende inflatie als gevolg van de heropening van economieën na de corona lockdowns. Centrale banken hadden reeds aangekondigd het verruimende monetaire beleid te gaan draaien.

In februari 2022 ontvouwde zich het donkere scenario van een oorlog in Europa en viel Rusland Oekraïne binnen. Dat leidde tot sterke prijsstijgingen van grondstoffen over een breed front. Olie, gas en nikkel, maar ook graanprijzen lieten door aanvoerproblemen of boycot maatregelen sterke prijsstijgingen zien. Energieprijzen, en dan vooral de gasprijzen in Europa, schoten omhoog, waardoor de inflatie niveaus bereikte die in decennia niet meer gezien waren. Hoge inflatie en krappere financiële omstandigheden hadden hun weerslag op de economische groei. Waar veel landen aan het begin van het jaar nog rugwind hadden van heropening na lockdowns, werden vooral in het tweede en derde kwartaal van 2022 de negatieve effecten van hoge inflatie en oplopende rentes zichtbaar. Inflatieniveaus wereldwijd bereikten piekniveaus van boven de 10% in de VS en Europa.

Het vertrouwen onder producenten nam af alsook het vertrouwen onder consumenten. De koopkracht van consumenten daalde doordat loongroei de hoge inflatie niet kon bijbenen. De weerslag hiervan op consumptiegroei wakkerde de vrees voor een recessie aan. Ook coronabesmettingsgolven en lockdowns in China, alsmede grote problemen in de Chinese vastgoedsector, droegen bij aan het lagere wereldwijde groeitempo. Dankzij een surplus aan besparingen die gezinnen tijdens de coronapandemie hadden opgebouwd, krappe arbeidsmarkten en heropeningeffecten, bleef de groei wel positief. Richting het einde van het jaar begon de inflatie in de VS te dalen, terwijl die in de eurozone nog hoog bleef. Door een milde winter en goed gevulde gasvoorraden daalden Europese gasprijzen weer snel in de laatste maanden van 2022.

Centrale banken, en dan vooral het Amerikaanse stelsel van centrale banken ('de Fed'), hielden lang vol dat de oplopende inflatie tijdelijk zou zijn. Maar in 2022 maakten zij een enorme draai, waarbij inflatiebestrijding prioriteit kreeg. De Fed bouwde haar obligatieopkoopprogramma versneld af, verhoogde de rente van maart tot december 2022 met maar liefst 4,25 procentpunt, en besloot daarnaast vanaf juni de omvang van haar balans af te bouwen. De Europese Centrale Bank (ECB) bouwde ook haar obligatieopkoopprogramma in 2022 af. Die operatie was in juli gereed. Het beleid van de ECB is steeds geweest om eerst de opkoopprogramma's af te bouwen en daarna pas de rente te verhogen. Gedwongen door hoge inflatie, zag de ECB zich genooddaakt om de renteverhoging in juli al een

maand van tevoren aan te kondigen. Deze was met 0,5 procentpunt ook hoger dan verwacht. Daarna volgden nog renteverhogingen met in totaal 2 procentpunten tot het einde van het jaar. Door hoge inflatie en agressieve centrale banken liepen kapitaalmarktrentes gedurende 2022 snel op.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar met circa 6% versus de euro onder invloed van de sneller oplopende renteniveaus in de VS en het tekort op de lopende rekening van de eurozone door de hoge energieprijzen in Europa. Het Britse pond, de Japanse yen en de Chinese renminbi daalden in waarde ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Oplopende inflatiecijfers en renteniveaus gaven druk op aandelenkoersen gedurende het jaar. Bedrijfswinsten bleven nog op peil doordat bedrijven de opgelopen prijsniveaus over het algemeen konden doorberekenen in hun prijzen. Hierdoor konden winstmarges van bedrijven stand houden.

De wereldwijde aandelenindex daalde in 2022 in euro's gemeten met bijna 13%. De sterkere dollar heeft deze daling voor de eurobelegger wat verzacht. Sectoraal waren de verschillen groot. Groeisectoren als informatietechnologie en communicatiediensten werden door de oplopende renteniveaus relatief hard geraakt. Aan de andere kant deed de energiesector het juist goed, aangezien deze kon profiteren van de oplopende olie- en gasprijzen en de onzekerheid die op energiemarkten ontstond na de inval van Rusland in Oekraïne.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten bleven in 2022 achter bij ontwikkelde markten en moesten een verlies incasseren van bijna 15%. Naast lagere vraag naar goederen in het algemeen en microchips in het bijzonder, wat met name impact had op bedrijven in Taiwan en Zuid-Korea, was het slechte beursjaar in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten problemen in de vastgoedsector en het strenge zero-covid beleid aandelenkoersen onder druk zetten. Het strenge zero-covid beleid werd door de Chinese overheid aan het einde van het jaar onverwacht versoepeld, waardoor aandelenmarkten met stijgende beurskoersen anticipeerden op een heropening van de Chinese economie. Dit kon de opgelopen schade in aandelenkoersen die gedurende het jaar was ontstaan echter niet meer goedmaken.

Onroerend goed

Ook vastgoed had het moeilijk in 2022. Ondanks de koppeling die huren met inflatie kennen, kregen de opgelopen renteniveaus de overhand op de waardeontwikkelingen binnen vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was deze, onder invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. In de tweede jaarhelft viel al een voorzichtige daling waar te nemen bij niet-beursgenoteerd vastgoed indices met name voor de sector kantoren. Bij kantoren is er nog altijd onduidelijkheid rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, waarbij de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen. In het vierde kwartaal van 2022 zagen we verdere afwaarderingen bij niet-beursgenoteerd vastgoed. Dit zal de komende kwartalen leiden tot verdere druk op waarderingen.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben gedurende het jaar het monetaire beleid telkens verscherpt. Tegenvallende en hogere inflatiecijfers dwongen de centrale banken harder in te grijpen. De Fed bouwde haar opkoopprogramma af en verhoogde in zeven stappen de rente met 425 basispunten. De ECB was wat terughoudender, maar bouwde haar PEPP-opkoopprogramma af en verhoogde de rente met 250 basispunten.

Renteniveaus kenden een volatiel verloop in 2022 doordat financiële markten zich moesten aanpassen aan hoger dan verwachte inflatieniveaus en de reacties van centrale banken hierop. Per saldo stegen kapitaalmarktrentes wereldwijd fors. Dit leidde tot een ware 'bear market' op obligatiemarkten met ongekende verliezen. Ook was er in 2022 sprake van een sterker invers worden van de yieldcurve. De stijging op de kortere looptijden was significant groter ten opzichte van de langere looptijden. Zo steeg de 10-jaars swaprente met 290 basispunten, van een niveau van 0,30% per eind 2021 naar 3,20% per eind 2022, terwijl de 50-jaars swaprente met 171 basispunten steeg, van een niveau van 0,34% per eind 2021 naar 2,05% per eind 2022.

De Duitse tienjaars rente steeg in 2022 van -0,2% naar +2,6%. De Europese AAA-staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -18,5% zien. Ook kredietopslagen liepen gedurende het jaar op door verslechterende economische vooruitzichten. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -14,2%. Hypotheken en de meer conjunctuurgevoelige high yield bedrijfsobligaties lieten eveneens een negatief rendement zien.

Portefeuilleposities en rendementen

In onderstaande tabel tonen we de posities en rendementscijfers van de beleggingscategorieën binnen de portefeuille, afgezet tegen de bijbehorende benchmarks.

Voor de uitvoering van het vermogensbeheer worden vermogenscategorieën toegewezen aan de matchingportefeuille of de rendementsportefeuille. In de matchingportefeuille worden categorieën opgenomen die vooral meebewegen met de rente, zodat ze bijdragen aan het afdekken van het renterisico. In de rendementsportefeuille worden de overige categorieën opgenomen. Deze zijn vooral gericht op extra rendement bovenop de rente.

Uit het strategische beleid resulteert in 2022 een verhouding van 46% matching- en 54% rendementsportefeuille.

2022	Allocatie strategisch beleid	Allocatie beleid 2022	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
	(in %)	(in %)	(in%)	(in %)
matchingportefeuille	46	46	-29,1	-28,6
swaps, staatsobligaties, liquiditeiten	46	46		
rendementsportefeuille	54	54	-14,6	-14,1
aandelen ontwikkelde landen	18,4	18,4	-14,8	-13,1
aandelen opkomende landen	4,6	4,6	-15,8	-14,9
niet-genoteerd onroerend goed	7	7	-0,9	-0,9
vastrentende waarden bedrijfsobligaties	14	14	-13,9	-14,2
vastrentende waarden hypothecaire leningen	10	10	-19,4	-19,4
totaal ¹	100	100	-21,2	-20,6

¹ Inclusief valuta-afdekking

Matchingportefeuille: afdekking renterisico

Pensioenkring Sweco loopt via de waardering van zijn technische voorzieningen ('verplichtingen') een risico bij veranderingen in de rente. Het beleid was om 50% van het renterisico af te dekken op basis van de marktrente. Als gevolg van het raken van een rentetrigger uit een rentestaffel in het strategisch beleggingsbeleid door de veranderde rente-omgeving is voor Pensioenkring Sweco de renteafdekking per eind juni 2022 verhoogd van 50% naar 60%. De feitelijke afdekking per ultimo 2022 bedroeg 58,4%. Die afwijking valt binnen de toegestane bandbreedte.

Vanwege de grote omvang van de indexatie van 6,5% per 1 januari 2023 is besloten de rentehedge in 2 stappen aan te passen, de eerste stap eind 2022 en de tweede begin 2023. Daarmee werd voorkomen dat in een illiquide markt rond de jaarwisseling relatief grote transacties zouden moeten worden uitgevoerd. Omdat de indexatie al wel volledig in de verplichtingen per eind 2022 was verwerkt, resulteerde een lager afdekkingspercentage. Begin januari 2023 bedroeg de rentehedge weer 60%.

De afdekking heeft grotendeels plaatsgevonden met behulp van vastrentende beleggingen in de matchingportefeuille: staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen. Daarnaast dragen de beleggingen in bedrijfsobligaties en hypotheken bij aan de afdekking.

Per mei 2022 zijn AAA-staatsobligaties opgenomen in de LDI-portefeuille. Daarmee worden de beheerkosten van deze portefeuille significant lager en ontstaan meer mogelijkheden voor het toepassen van het MVB-beleid in dit deel van de beleggingen.

De swaprente is sterk gestegen in 2022, waardoor het resultaat van zowel het af te dekken deel van de verplichtingen (-28,6%) als de matchingportefeuille (-29,1%) flink negatief was. Doordat het renterisico niet volledig wordt afgedekt, beweegt de dekkingsgraad nog steeds mee met rentebewegingen. Dit heeft in 2022 geleid tot een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. In de paragraaf Risicomanagement hebben we de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor rentebewegingen in een tabel in beeld gebracht.

Voor Pensioenkring Sweco hanteren we een curvebeleid in het afdekkingsbeleid. In 2020 is de stapsgewijze aanpassing van de UFR-methodiek in de richting van de marktrente begonnen. Dat resulteert in een toename van de rentegevoeligheid van de lange verplichtingen. Op basis van een uitgebreide risico-rendementsafweging hebben we in 2021 besloten om in het afdekkingsbeleid deze toename niet te volgen en de afdekking vooral te blijven richten op de middellange looptijden. Vanwege het verder invers worden van de rentecurve heeft dat in 2022 negatief bijgedragen aan het resultaat van de matchingportefeuille en daarmee aan de dekkingsgraad.

Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en de benchmark (-0,5 procentpunt) komt vooral doordat de rente op overheidsleningen gemiddeld genomen harder is gestegen dan de swaprente, waardoor de waardedaling van deze leningen groter was dan die van de verplichtingen. Verder wordt het resultaat ook beïnvloed doordat bandbreedtes zijn vastgesteld waarbinnen de uitvoering van de renteafdekking mag bewegen.

Rendementsportefeuille: aandelen en vastrentende waarden

In 2022 hebben alle beleggingscategorieën een negatieve bijdrage geleverd aan de rendementsportefeuille van Pensioenkring Sweco. Het beleggingsresultaat werd met name bepaald door de beleggingscategorieën aandelen en vastrentende waarden.

Aandelen ontwikkelde landen

De afgelopen jaren hebben we stappen gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid, specifiek ten aanzien van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) en CO₂-reductie. Hierdoor beleggen we bijvoorbeeld minder in fossiele energiebedrijven en meer in technologiebedrijven. Energie heeft in 2022 zeer goede rendementen laten zien, terwijl technologiebedrijven vanwege de stijgende rente juist minder goed presteerden. We vergelijken onze resultaten met een aandelenindex waarin geen ESG-keuzes zijn opgenomen. De vergelijking laat zien dat aandelenfondsen in 2022 minder goed hebben gepresteerd dan de benchmark, met een negatief relatief resultaat van -1,7 procentpunt. Medio 2022 zijn fondsen toegevoegd die nadrukkelijker ESG-doelen nastreven en waarin de vermogensbeheerder daar ook meer ruimte voor krijgt (actief beheer). Deze fondsen hebben in 2022 goed gepresteerd ten opzichte van de index.

Het MVB-beleid wordt met een langetermijnperspectief gevoerd en de resultaten van 2022 zijn een logisch gevolg van de gemaakte keuzes.

Aandelen opkomende landen

Ook bij aandelen opkomende landen hebben we een verdere stap gezet in het doorvoeren van het MVB-beleid. Sinds eind juli 2022 wordt een passief beleggingsfonds ingezet dat nadrukkelijker rekening houdt met onze specifieke keuzes op het gebied van MVB (de SDG's en CO₂-reductie). Deze stap verbeterde het resultaat, maar kon niet voorkomen dat voor de categorie aandelen opkomende landen over geheel 2022 een negatief relatief resultaat van 0,9 procentpunt resteerde ten opzichte van de brede benchmark. Dit kwam met name door een beleggingsfonds wat tot en met juni 2022 in de portefeuille zat.

Beleidsmatig hanteren we voor de categorie aandelen een regioverdeling met 80% ontwikkelde landen en 20% opkomende landen. Binnen aandelen ontwikkelde landen is de strategische regioverdeling ongewijzigd: 50% Noord-Amerika, 40% Europa en 10% Pacific.

Onroerend goed

De categorie vastgoed had het in 2022 moeilijk. Ondanks de langjarige koppeling van huren met inflatie hadden de opgelopen renteniveaus de overhand bij de waardeontwikkelingen van vastgoed. Bij beursgenoteerd vastgoed was dit direct zichtbaar. Wereldwijd liet de vastgoedindex een waardedaling van ruim 20% zien. In Europa was die, onder

invloed van een dreigende recessie, met 37% nog groter. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed werkt deze ontwikkeling vertraagd door. Dit zal in 2023 kunnen leiden tot verdere druk op de waarderingen. Niet-genoteerd vastgoed heeft in 2022 een rendement van -0,9% laten zien. De kring was niet belegd in beursgenoteerd vastgoed.

In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF, die hiervoor in aanmerking kwamen, samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. Daarmee verbeterd voor de kring de spreiding en de liquiditeit.

Bij illiquide categorieën, zoals niet-genoteerd onroerend goed, wordt op jaarbasis het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan dat van de portefeuille.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bedrijfsobligaties en hypotheke rendeerden in 2022 in lijn met de benchmark. Door de opgelopen rente was het absolute resultaat echter sterk negatief. Op zich is dat een ontwikkeling die zo is bedoeld, aangezien deze categorieën onderdeel zijn van de renteafdekking. Bij hypotheke nam naast de opgelopen rentes ook de risicopremie op hypotheke toe, wat eveneens een negatief effect had op de waardeontwikkeling. Europese investment grade bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -13,9%, in lijn met de benchmark.

Valuta-afdekking

Voor Pensioenkring Sweco dekten we in 2022 het valutarisico van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 75% af. Zodra de euro sterker wordt ten opzichte van andere valuta, dan zullen die beleggingen omgerekend naar euro's in waarde dalen. Doordat het valutarisico voor 75% wordt afgedekt, wordt zo'n waardedaling grotendeels gedempt. In 2022 is de euro verzwakt ten opzichte van de dollar maar gestegen ten opzichte van het Britse pond en de Japanse yen. Gegeven de grotere blootstelling naar de US dollar, in vergelijking met het Britse pond en de Japanse yen, had de valuta-afdekking in 2022 een dempend effect op de waardeinstijging. Vanaf 2023 zullen we de Japanse yen niet meer afdekken, gezien de beperkte exposure naar deze valuta.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Nederlandse Pensioenfonds heeft beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Dat beleid gaat over de integratie van MVB-factoren in beleggingsbeslissingen, de dialoog met ondernemingen om gedragsverandering te bewerkstelligen (engagement), stemrecht bij aandeelhoudersvergaderingen en uitsluiting van bedrijven en landen. Op grond van ons MVB-beleid houden we in het beleggingsbeleid van Pensioenkring Sweco rekening met factoren op het gebied van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Binnen Pensioenkring Sweco hebben we in 2022 verdere stappen ondernomen om het MVB-beleid te implementeren in de beleggingsportefeuille. Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hypotheke, hoogrentende landen en staatsobligaties wordt belegd in oplossingen die rekening houden met ons MVB-beleid. Hiermee sluiten we beleggingen in controversiële wapens, tabak en bedrijven die in strijd met de United Nations Global Compact opereren of een slechte governance hebben uit.

In 2022 hebben we de MVB-aandelentransitie voor ontwikkelde en opkomende landen afgerond, waardoor Pensioenkring Sweco een significante vervolgstap heeft gezet in CO₂-reductie.

CO₂-uitstoot

Broeikasgasuitstoot (zoals uitstoot van CO₂ en methaan) wordt weergegeven in CO₂e, waarbij de 'e' voor equivalenten staat. Dit betekent dat de impact van broeikasgassen wordt omgerekend naar tonnen CO₂. Hierna wordt ter vereenvoudiging alleen naar CO₂-uitstoot verwezen.

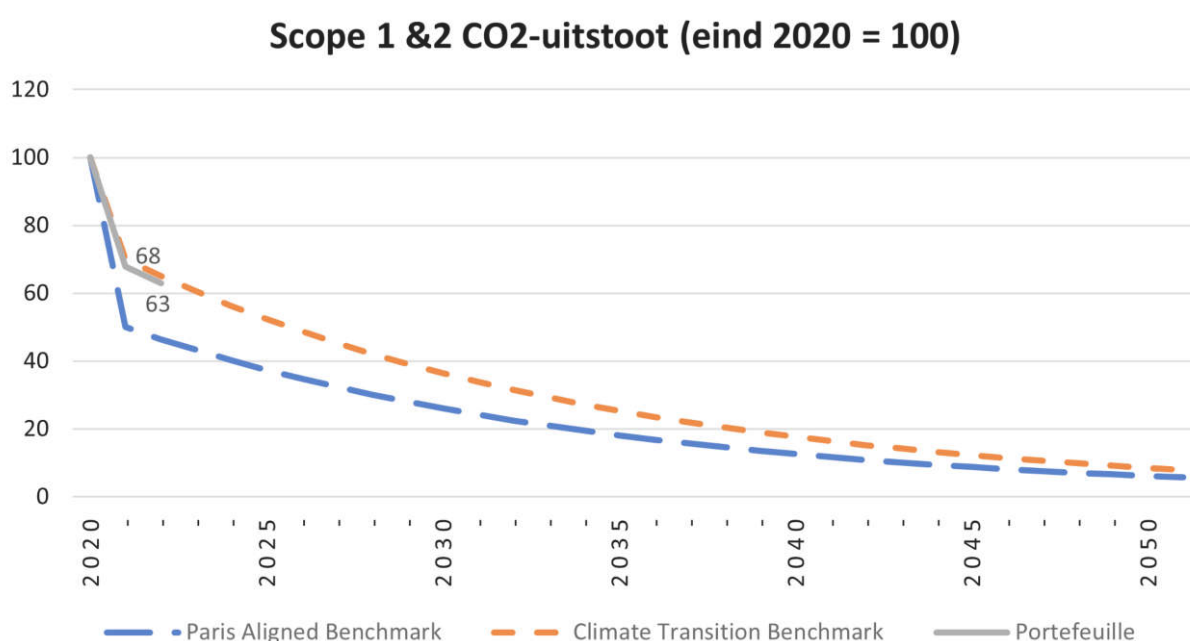
Het Greenhouse Gas Protocol is de meest gebruikte methodiek voor het berekenen van de uitstoot van broeikasgassen. In die methodiek worden drie zogenaamde scopes onderscheiden. Onder scope 1 vallen alle emissies die door bedrijven direct worden uitgestoten als gevolg van de eigen activiteiten. Scope 2 heeft betrekking op indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie, bijvoorbeeld van een elektriciteitsbedrijf. Als de uitstoot van andere leveranciers en afnemers ook wordt meegenomen (scope 3), dan ligt de voetafdruk een stuk hoger. De weergegeven CO₂-uitstoot in de grafiek hieronder betreft alleen scope 1 en 2. De totale CO₂-voetprint van de beleggingen wordt uitgedrukt in scope 1, 2 en/of 3. In dit jaarverslag zijn alleen voor scope

1 en 2 CO₂-data opgenomen. De beschikbare en getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen.

CO₂-reductiedoelstelling

Voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed tezamen hebben we een CO₂-reductiedoelstelling vastgesteld conform de Climate Transition Benchmark (CTB) van de Europese Unie. Dat houdt in dat de CO₂-uitstoot van de portefeuille met 30% moet zijn verminderd ten opzichte van basisjaar 2019. Daarna geldt een reductiedoel van ten minste 7% per jaar. Aangezien we voor Pensioenkring Sweco niet beschikken over CO₂-data per ultimo 2019, gebruiken we het jaar 2020 als basisjaar.

In onderstaande grafiek en tabel wordt de relatieve CO₂-voetprint op basis van scope 1 en 2 weergegeven. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen weer. De grafiek laat zien dat onze CO₂-reductiedoelstelling is behaald.

De CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen is voor Pensioenkring Sweco per ultimo 2021 (68) met 32% gedaald in vergelijking met ultimo 2020 (100). En per ultimo 2022 (63) met 7% gedaald in vergelijking met ultimo 2021 (68). De totale CO₂-reductie ten opzichte van basisjaar 2020 bedraagt 37%, waardoor de kring op target zit met de Climate Transition Benchmark van de Europese Unie (CTB).

Ultimo	Relatieve CO ₂ -voetprint Scope 1 en 2	Basisjaar 2020	Daling van:	Gerealiseerd:
2020	69	100		
2021	47	68	32%	in 2021
2022	44	63	7%	in 2022
		CO ₂ -reductie:	37%	ten opzichte van basisjaar 2020

Wat zijn de CTB en PAB?

Zowel de Climate Transition Benchmark (CTB) als de Paris Aligned Benchmark (PAB) zijn EU-benchmarks gericht op het bewerkstelligen van carbonneutraliteit in 2050 met een jaarlijkse decarbonisatie van 7%. In beide

gevallen worden controversiële wapens, tabak, schenders van EU-milieunormen, en schenders van OESO en UNGC-richtlijnen uitgesloten. Het voornaamste verschil is dat de CTB minder ambitieus start (30% CO₂-reductie) dan de PAB (50% CO₂-reductie).

SFDR

Op 10 maart 2021 werd de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht. Deze Europese verordening stelt eisen aan informatieverstrekking over duurzaamheid. Ook pensioenfondsen vallen daaronder. Doel van de wetgeving is dat deelnemers meer inzicht krijgen in de effecten van beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen op duurzaamheid. Wij geven op grond van de SFDR via onze website transparant informatie over de manier waarop duurzaamheid een rol speelt in onze beleggingsbeslissingen.

De pensioenregeling van Pensioenkring Sweco kwalificeert zich op basis van het bijbehorende MVB-beleid als een lichtgroen, of zogenaamd artikel 8-pensioenproduct onder de Europese SFDR-wetgeving, ofwel als een product dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken. De fondsen waarin de kring belegt, hebben ook elk een eigen SFDR-classificatie. Daarbij gelden de volgende definities:

- artikel 6-classificatie: een beleggingsproduct waarin duurzaamheid geen rol speelt;
- artikel 8-classificatie: een beleggingsproduct dat ecologische en sociale kenmerken promoot, en waarbij de bedrijven waarin wordt belegd over goede governance beschikken;
- artikel 9-classificatie: een beleggingsproduct dat zich specifiek richt op het behalen van een duurzaamheidsdoel.

Pensioenkring Sweco voldoet aan de criteria van een lichtgroen pensioenproduct ofwel een artikel 8-product. Een overzicht van de beleggingsfondsen is opgenomen in het hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38. Een kringspecifiek overzicht nemen we op in het MVB-Jaarverslag 2022.

Wij gaan in 2023 verder met aanscherping en implementatie van het MVB-beleid. Onze plannen staan beschreven in de paragraaf over Maatschappelijk verantwoord beleggen op pagina 38.

Kostentransparantie

Voor de uitvoering van de regeling voor Pensioenkring Sweco maken we diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. We vinden het belangrijk transparant te zijn over deze kosten. Hieronder is in dat kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de Autoriteit Financiële Markten. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

Administratieve uitvoeringskosten

De administratieve uitvoeringskosten voor Pensioenkring Sweco bedragen voor 2022 € 1.378 duizend (2021: € 1.300 duizend).

De administratiekosten zijn in 2022 gestegen door indexering van het tarief in combinatie met een lichte stijging van deelnemers en een extra digitale nieuwsbrief. De werkzaamheden van de adviserend actuaire zijn gestegen als gevolg van een herstelplan, haalbaarheidstoets, versoepelingsregeling toeslag, grondslagen en toeslagbeleid. De kosten voor het belanghebbenden orgaan zijn gedaald door lagere vacatiekosten. De governancekosten zijn gedaald door een dalend belegd vermogen. De advieskosten in verband met de overgang naar het nieuwe stelsel zijn opgenomen in de categorie Overige in 2022. De totale kosten stijgen in relatie tot 2021 van € 1.300 duizend naar € 1.378 duizend in 2022.

Kenmerkend voor de regeling van Pensioenkring Sweco is dat deze een bepaalde mate van complexiteit in zich heeft, goed geautomatiseerd is en met goede service aan deelnemers wordt aangeboden. Gemiddeld genomen waren de pensioenuitvoeringskosten in de APF-markt € 402 per deelnemer in 2021. Voor de hele pensioenmarkt (gebaseerd op circa 200 pensioenfondsen) waren deze gemiddelde pensioenuitvoeringskosten per deelnemer € 496 in 2021. De

stijging van de pensioenuitvoeringskosten van Pensioenkring Sweco in 2022 naar € 408 per (actieve) deelnemer en gepensioneerde ligt naar verwachting nog steeds aan de onderkant van de (APF-) markt. Wij zijn van mening dat het kostenniveau past bij de opzet van de kring.

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekostenvergoeding	763	720
Certificerend actuaris	32	38
Adviserend actuaris	76	26
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	24
Belanghebbendenorgaan	62	90
Verkiezing belanghebbendenorgaan	0	0
Toezichtkosten	59	64
Ondersteuning BO en werkgever (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	32	31
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	247	290
Overige	77	17
Totaal	1.378	1.300
Actieve deelnemers	1.529	1.534
Pensioengerechtigden	1.845	1.816
Totaal	3.374	3.350
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	408	388

De realisatie van de kosten is in lijn met de opgestelde begroting.

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 voor de Pensioenkring Sweco bedragen € 4.397 duizend, een stijging van € 120 duizend ten opzichte van 2021 (€ 4.277 duizend). Het gemiddeld belegd vermogen is met 13% afgenomen en bedroeg in 2022 € 990 miljoen tegenover € 1.143 miljoen in 2021. Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de totale kosten vermogensbeheer 0,44%, een stijging van 0,07%-punt ten opzichte van 2021 (0,37%). Zie de volgende specificatie:

2022	Beheerkosten en overige kosten	Transactie-kosten inclusief aan- en verkoop-kosten	Totaal	Procenten van het gemiddeld totaal belegd vermogen
Kosten per beleggingscategorie	Beheerkosten			
Vastgoed	503	0	503	0,05%
Aandelen	322	665	987	0,10%
Vastrentende waarden	473	453	926	0,09%
Overige beleggingen				
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	1.298	1.118	2.416	0,24%
Kosten overlay (LDI-gerelateerde) beleggingen ¹	639	133	772	0,08%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	1.937	1.251	3.188	0,32%
	Overige kosten			
Kosten vermogensbeheer bestuur en bestuursbureau	13		13	0,00%
Kosten fiduciair beheer	951		951	0,10%
Bewaarloon	29		29	0,00%
Advieskosten vermogensbeheer				
Overige kosten	216		216	0,02%
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.209		1.209	0,12%
Totaal kosten vermogensbeheer	3.146		4.397	0,44%

¹ Kosten overlay beleggingen zijn kosten voor LDI-gerelateerde beleggingen inclusief beleggingsinstrumenten, die worden gebruikt voor LDI-uitvoering

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties, die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Deze totale kosten zijn gestegen van 0,37% in 2021 naar 0,44% in 2022.

De totale kosten vermogensbeheer van 0,44% in 2022 zijn onder te verdelen in drie componenten; (1) beheerkosten, (2) overige vermogensbeheerkosten en (3) transactiekosten:

- **Beheerkosten**

De 'beheerkosten' zijn de kosten voor het portefeuillebeheer door vermogensbeheerders ofwel de lopende kosten voor alle beleggingsfondsen in de portefeuille. In de lopende kosten zijn eventuele kortingen (rebates) al verrekend. Als maatstaf voor de beheerkosten van de beleggingsfondsen wordt de Ongoing Charges Figure (OCF) gehanteerd. De OCF bevat de beheervergoeding plus administratiekosten, accountantskosten, custodykosten, kosten voor securities lending etc. die door het beleggingsfonds worden gemaakt. Beleggingsfondsen publiceren de OCF in het jaarverslag. Voor nieuwe fondsen waarvoor nog geen OCF beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt. Indien een beleggingsfonds geen OCF maar Total Expense Ratio (TER) rapporteert, wordt deze maatstaf gebruikt. De beheerkosten in 2022 bedragen € 1.937 duizend, een daling van € 295 duizend ten opzichte van 2021 (€ 2.232 duizend). Ten opzichte van 2021 (0,20%) zijn deze kosten in percentage van het vermogen in 2022 gelijk gebleven vanwege een lager gemiddeld belegd vermogen.

- Overige vermogensbeheerkosten

Dit zijn kosten die zijn gemaakt voor onder andere kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau, de bewaarbank, de beleggingsadministratie en fiduciair management. Deze overige vermogensbeheerkosten bedroegen in 2022 € 1.209 duizend en zijn in 2022 gedaald met € 181 duizend ten opzichte van € 1.390 duizend in 2021. Een deel hiervan zijn vaste kosten. Hierdoor zijn de overige vermogensbeheerkosten in 2022 in percentage van het vermogen gelijk gebleven op 0,12% vanwege de daling van het gemiddeld belegd vermogen.

- Transactiekosten

De transactiekosten bestaan uit gefactureerde toe- en uittredingskosten en aan- en verkoopkosten van individuele titels. De transactiekosten bedroegen in 2022 € 1.251 duizend (2021: € 655 duizend) ofwel 0,12% van het vermogen. De transactiekosten zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van het uitzonderlijk lage niveau 0,05% in 2021 met weinig portefeuillemwijzigingen. Deze stijging heeft grotendeels een eenmalig karakter en komt met name door de aandelentransitie en bijzondere ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten in 2022. Dit blijkt uit onderstaande tabel met een overzicht van transactiekosten over de afgelopen 2 jaar, aangezien 2021 het eerste volledige jaar was van Pensioenkring Sweco.

Kosten	2022	2021
Beheerkosten	0,20%	0,20%
Overige kosten	0,12%	0,12%
Transactiekosten	0,12%	0,05%
Totaal	0,44%	0,37%

In 2022 hebben de volgende wijzigingen in de portefeuille plaats gevonden:

- Herbalancering: vanwege de uitzonderlijke ontwikkelingen op rente- en aandelenmarkten is het nodig geweest te herbalanceren tussen of binnen de matchingportefeuille en de rendementsportefeuille. We verwachten dat dit komende jaren minder nodig zal zijn.
- De MVB-aandelentransitie is voor zowel aandelen ontwikkelde landen als aandelen opkomende landen geïmplementeerd, waarbij twee nieuwe impact managers zijn toegevoegd aan de aandelenportefeuille ontwikkelde landen en bij opkomende landen een nieuw passief fonds in de portefeuille is opgenomen. Dit heeft geleid tot hogere transactiekosten in 2022.
- In 2022 zijn de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed van de verschillende kringen van HNPF samengebracht in de HNPF Private Real Estate Pool. De hogere beheerkosten voor vastgoed worden met name veroorzaakt door het toevoegen van duurdere fondsen in de sector logistiek vastgoed en de intensievere monitoring die is afgesproken met de beheerder. Dit heeft geen effect gehad op de transactiekosten.

HNPF maakt jaarlijks een analyse van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van de markt. De meest recente beschikbare informatie is over 2021 en geeft het beeld dat de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten voor Pensioenkring Sweco met 0,32% van het vermogen hoger zijn dan het APF-gemiddelde in de markt van 0,28% in 2021. Gemiddeld genomen zijn de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten van de pensioenmarkt 0,37% in 2021 (ca. 190 pensioenfondsen).

HNPF is met geen van haar vermogensbeheerders een overeenkomst aangegaan waarin de beheervergoeding geheel of gedeeltelijk gebaseerd is op het door de vermogensbeheerder behaalde beleggingsrendement. Het fonds kent daarom geen performance gerelateerde kosten. Daarnaast wordt ook niet belegd in de alternatieve categorieën hedgefondsen of grondstoffen. In bovenstaand kostenoverzicht zijn alleen de kostencategorieën opgenomen die daadwerkelijk zijn gemaakt.

Na afstemming met de fiduciair over de kosten vermogensbeheer 2022 voor deze kring, is het bestuur van mening dat het niveau van de gerapporteerde kosten en de ontwikkeling daarvan gedurende het verslagjaar passend zijn bij de omvang en karakteristieken van het vermogen van deze kring. Het pensioenfonds heeft een verantwoord beleggingsbeleid, waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden. De ambitie van het bestuur blijft om de vermogensbeheerkosten te verlagen de komende jaren.

Het bestuur wil een helder en transparant inzicht in de vermogensbeheerskosten die het fonds maakt. Om die reden zijn in dit jaarverslag de kosten inzichtelijk gemaakt, dit in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Totale kosten

De relatie tussen de verschillende kengetallen wordt in onderstaande tabel uitgewerkt.

Totale kosten ratio

2022	EUR	% gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	1.378	0,14%
Vermogensbeheerkosten	3.146	0,32%
Totale kosten	4.524	0,46%
Transactiekosten	1.251	0,12%

Risicomanagement

Risicohouding

In overleg met de sociale partners hebben we bij de risicohouding de volgende beleidsuitgangspunten geformuleerd:

- We hechten het meeste belang aan het vermijden van situaties van dekkingstekort en het vermijden van situaties van grote rechtenkortingen;
- We streven naar een zo hoog mogelijk pensioenresultaat;
- We hechten veel belang aan toeslagverlening, waarbij in ALM-context 50% als minimum acceptabel niveau wordt gezien in een slechtweerscenario;
- We vinden herstel van buffers belangrijker dan het verlenen van inhaaltoeslagen.

Voor de vaststelling van de kortetermijnrisicohouding is in 2022 een ALM-studie uitgevoerd om inzicht te krijgen in het verwachte verloop van de financiële positie, de premie en de toeslagen in de komende jaren. Op basis van de ALM-studie bedraagt het vereist eigen vermogen (VEV) gemiddeld 17,3% met een bandbreedte van plus 3,5% en min 2,5%.

Als kwantitatieve maatstaf voor de risicobereidheid op de lange termijn gelden 3 ondergrenzen in de haalbaarheidstoets. Het fonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. Wanneer de uitkomsten uit de haalbaarheidstoets niet aan de ondergrenzen voldoen, dan dient dit te worden gecommuniceerd naar de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en zal het bestuur in gesprek moeten met de sociale partners. De ondergrenzen hebben derhalve een signaalfunctie.

Het bestuur heeft op basis van de uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets in 2022 de volgende ondergrenzen vastgesteld:

- Vanuit de situatie waarbij de dekkingsgraad gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 73%.
- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 75%.
- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een "slechtweer scenario" (lees: vijfde percentiel) 35% te bedragen.

Naar de mening van het bestuur zijn deze ondergrenzen in lijn met de ambitie en de kwalitatieve risicohouding van Pensioenkring Sweco.

Periodieke toetsing van de financiële opzet aan de risicohouding vindt gescheiden plaats voor de kortetermijn- en de langetermijnrisicobereidheid.

Naar onze mening zijn deze ondergrenzen in lijn met de ambitie en de kwalitatieve risicohouding van Pensioenkring Sweco. Het voorkomen van grote rechtenkortingen wordt gezien als het belangrijkste uitgangspunt en het beleggingsbeleid is daardoor beperkt risicovol vormgegeven. Daarmee verminderen we de kans op grote rechtenkortingen. Periodieke toetsing van de financiële opzet aan de risicohouding vindt voor de kortetermijn- en de langetermijnrisicobereidheid gescheiden plaats.

Financieel crisisplan

Voor Pensioenkring Sweco is een crisisplan opgesteld. In dit crisisplan zijn de te nemen stappen en maatregelen weergegeven voor specifieke scenario's. Aan de hand van het plan kan het bestuur handelen indien zich een van deze specifieke scenario's voordoet. Aangezien Pensioenkring Sweco zich in een situatie van een reservetekort bevond, was het financieel crisisplan in 2022 van kracht.

Risicomanagement

In de paragraaf Integraal risicomanagement is het algemene risicomanagementproces beschreven. Dit proces is zowel op de stichting van toepassing als ook op elke kring. Deel van het risicomanagementproces is het risicoraamwerk, gebaseerd op FIRM/FOCUS. Wij hebben daarin 42 risico's beschreven, gecategoriseerd naar financiële en niet-financiële risico's. De financiële risico's gelden op kringniveau en worden hieronder toegelicht voor Pensioenkring Sweco.

Financiële risico's

Binnen de kringen zijn financiële risico's geïdentificeerd gebaseerd op FIRM. De inschatting van het risico kan per kring verschillen op basis van de specifieke kenmerken van de betreffende kring. Met betrekking tot Pensioenkring Sweco gelden risicoschattingen per risico, waarbij het brutorisico de inschatting is vóór het treffen van beheersmaatregelen en de nettoinschatting geldt nadat beheersmaatregelen genomen zijn.

Ieder kwartaal vindt een Risk Control Self-Assessment plaats, waarbij alle risico's beoordeeld worden op wijzigingen in de bruto-inschatting en de werking van de beheersmaatregelen om naar nettorisico's te komen.

Toelichting financiële risico's

Renterisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico dat ontwikkelingen in de rente een ongewenst effect hebben op de dekkingsgraad door een mismatch in rentegevoeligheid versus gevoeligheid van de verplichtingen".

Het renterisico heeft betrekking op obligaties en leningen op schuldbekentenis, maar ook op de verplichtingen. Onder het Financieel Toetsingskader (FTK) dat per 2007 is ingevoerd, is het verschil in renterisico tussen beleggingen en verplichtingen van belang. Dit wordt veroorzaakt door het verschil in de gemiddelde looptijd van de beleggingen (kort) versus de verplichtingen (lang). Hierdoor zijn verplichtingen meer rentegevoelig en dat betekent een risico voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad in het geval dat de rente gaat dalen.

We beheersen dit risico door het renteafdeckingsbeleid, dat is gericht op het reduceren van het renterisico tussen beleggingen en verplichtingen. De afdekking vindt plaats op basis van de zuivere RTS, dus zonder toepassing van de UFR. Voor het gewenste renteafdeckingsniveau is het noodzakelijk om derivaten (onder andere renteswaps) in te zetten. Het beleid voor het gebruik van derivaten is vastgelegd in het beleggingsbeleid.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Valutarisico

Onze definitie voor dit risico is: "Het risico op ongewenste effecten van fluctuaties in de koersen van vreemde valuta".

We beheersen dit risico door het valuta-afdekkingbeleid, dat is gericht op het reduceren van het valutarisico.

In Pensioenkring Sweco wordt het valutarisico van de US dollar en het Britse pond voor 75% afgedekt.

Inflatierisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat door inflatie de pensioenaanspraak aangetast wordt”.

De toeslag is voorwaardelijk, dus strikt genomen is er geen inflatierisico. Binnen Pensioenkring Sweco heeft Het Nederlandse Pensioenfonds de ambitie om prijsinflatie toe te kennen als toeslag.

Marktrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat de waarde van de beleggingen daalt als gevolg van veranderingen in de marktfactoren”.

Beleggingscategorieën met een hoog risico, zoals zakelijke waarden, stijgen en dalen door omstandigheden in de markten waarin wordt belegd. Dit risico wordt enerzijds geaccepteerd omwille van het behalen van rendement en anderzijds zo veel mogelijk beheerst door de beleggingen te spreiden over meerdere markten.

Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgesteld in het strategische beleggingsbeleid van iedere kring, op basis van een ALM-studie, goed huisvaderschap en gezond verstand. In de vermogensbeheerovereenkomsten is vastgelegd door welke partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden.

In de fiduciaire beheerovereenkomst ligt vast dat de fiduciair manager intensiever informatie verstrekt tijdens een financiële crisis. Daarnaast is in de overeenkomst vastgelegd dat de fiduciair manager in samenwerking met het bestuur en de beleggingsadviescommissie alternatieve maatregelen kan overwegen om schade en risico's tijdens een crisis te beperken.

De beleggingsrichtlijnen worden vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Ze bevatten restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Monitoring van het marktrisico geschiedt door de beleggingsadviescommissie op basis van mandaten, limietmonitoring en periodieke rapportages.

Scenario's dekkingsgraad voor markt- en marktrenterisico per eind 2022

In onderstaande tabel geven we de gevoeligheid van de dekkingsgraad weer voor het rente- en aandelenrisico als die risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat alle andere factoren onveranderd blijven. De aandelenrendementen worden hierbij schoksgewijs tussen de -25% en +25% aangepast. De rente wordt schoksgewijs tussen de -1% en +1% aangepast.

Gevoeligheidsanalyse dekkingsgraad (toezicht, in %)			
	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden	Zakelijke waarden
Delta rente	-25%	0%	25%
-1,00%	101,9	109,8	117,8
-0,50%	103,9	112,5	121,1
0,00%	105,9	115,2	124,5
0,50%	107,8	117,9	127,9
1,00%	109,8	120,6	131,3

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Liquiditeitsrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Het risico dat er onvoldoende liquide middelen voorhanden zijn om aan de kortetermijnverplichtingen te voldoen en dat het fonds hierdoor onder andere gedwongen wordt om assets te verkopen”.

Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van Pensioenkring Sweco kleiner zijn dan de uitkeringen. Daardoor bestaat een liquiditeitsrisico dat dient te worden beheerst. Hierbij gaat het erom of Pensioenkring Sweco tijdig aan zijn verplichtingen kan voldoen. Daartoe is de portefeuille grotendeels belegd in dagelijks of wekelijks verhandelbare beleggingen.

Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met stressscenario's en periodiek wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Pensioenkring Sweco bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kan leveren. Indien het liquiditeitsrisico te groot wordt, moeten we overwegen om de portefeuille aan te passen.

We schatten het bruto risico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Kredietrisico

Onze definitie voor dit risico is: “Kredietrisico (ofwel tegenpartijrisico) is het risico dat tegenpartijen niet aan hun overeengekomen verplichtingen ten opzichte van Pensioenkring Sweco kunnen voldoen”.

Pensioenkring Sweco loopt kredietrisico in de beleggingsportefeuille door de staats- en bedrijfsobligaties waarin wordt belegd en de aangegane swaps met tegenpartijen. Alleen partijen met een degelijke kredietwaardigheid worden daarom als tegenpartij bij een derivatentransactie geaccepteerd.

We nemen de volgende maatregelen om het kredietrisico te beperken:

- Periodiek wordt geïnventariseerd met welke tegenpartijen Het Nederlandse Pensioenfonds zakendoet. Er wordt vastgesteld of en in welke mate een eventueel faillissement van deze partijen, of een samenloop van faillissementen, Pensioenkring Sweco raakt;
- Voor de dienstverlening door vermogensbeheerders zijn standaardcontracten inclusief duidelijke opdrachtverlening opgesteld;
- Indien noodzakelijk worden per (soort) tegenpartij (en over het totaal) limieten vastgesteld en wordt het stellen van onderpand vereist voor rente- en valutaderivaten;
- In rapportages en in de jaarrekening wordt een overzicht opgenomen van de grootste concentratierisico's;
- Het beleid omtrent kredietrisico is vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid.

We schatten het bruto risico in als gemiddeld, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Verzekeringstechnische risico's

Onze definitie voor dit risico is: “Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product”.

De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Wij verzekeren alleen risico's die het fonds niet zelf kan dragen. De behoefte voor Pensioenkring Sweco is het grootst op het gebied van nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen.

Pensioenkring Sweco heeft een herverzekeringsovereenkomst afgesloten voor overlijdensrisico's en voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Deze verzekeringen hebben een looptijd van drie jaar, die afloopt op 31 december 2022. Per 2023 is de verzekering gewijzigd in een stoplossverzekering, die voor drie jaar is afgesloten bij Zwitserleven.

We schatten het brutorisico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Vooruitblik 2023

Financiële markten

Waar in Europa in de herfst van 2022 nog een zware recessie werd verwacht, zijn de vooruitzichten verbeterd, met name door een sterke verbetering op de gasmarkt. Een zware recessie is minder waarschijnlijk geworden, maar een periode van lage tot licht negatieve groei ligt wel in het verschiet. De koopkracht van consumenten is in 2022 sterk uitgehold doordat loongroei behoorlijk achterbleef bij de inflatie. Maar de consumentenuitgaven hebben daar nog niet op gereageerd. Dit kwam met name door heropening na de coronapandemie, met het herstel in de uitgaven aan diensten. Voor 2023 wordt wel verwacht dat de lagere koopkracht druk op consumentenuitgaven zal geven. De renteverhogingen en krappere financiële condities zullen, met een vertraagde werking, druk op de economische groei blijven uitoefenen in het eerste deel van 2023. Het krappere beleid van de ECB doet zich al voelen in rentegevoelige sectoren als de huizenmarkt. Huizenprijzen dalen over een breed front. Dalende inflatie en een nog altijd krappe arbeidsmarkt, die bedrijven ervan weerhoudt ontslagrondes aan te kondigen, zullen de schade aan de economie beperken. Ook fiscale compensatieprogramma's van overheden, met als doel om de impact van hogere energiekosten voor consumenten te beperken, geven wat lucht.

In de VS is het momentum van de groei in het laatste kwartaal van 2022 afgenomen. Consumenten zijn voorzichtiger geworden nu vooral bij lagere inkomens de extra besparingen van tijdens de coronapandemie opgesoupeerd zijn. De agressieve renteverhogingen van de Fed hebben een duidelijk negatief effect op de huizenmarkt en rentegevoelige consumptieve bestedingen. De arbeidsmarkt vertoont voorzichtige tekenen van afkoeling, waarbij loongroei begint af te vlakken. Een recessie in de VS lijkt in de loop van 2023 onvermijdelijk.

De inflatie zal in de loop van 2023 verder gaan dalen. Eerst vooral aan de energie- en goederenkant, later ook in de dienstensector. Na nog enkele renteverhogingen kunnen centrale banken vanaf het voorjaar van 2023 een pauze inlassen. De Fed is daar overigens dichterbij dan de ECB. Markten speculeren al op renteverlagingen in de VS, maar daar is de Fed voorlopig nog niet aan toe. De banengroei is voor nu nog te sterk voor de Fed om al renteverlagingen te kunnen overwegen.

Ontwikkeling financiële positie

De actuele dekkingsgraad van de Pensioenkring Sweco is in het eerste kwartaal van 2023 met 1,1% gestegen van 114,9% naar 116,0%. Met name de hogere aandelenkoersen hebben geleid tot deze stijging van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is in het eerste kwartaal van 2023 met 1,4% gestegen van 116,6% naar 118,0%.

DNB heeft besloten om vanaf 1 januari 2023 bij het vaststellen van de rentetermijnstructuur de UFR-methodiek te wijzigen in lijn met het advies van de Commissie Paramaters 2022. De nieuwe UFR heeft per 1 januari 2023 geleid tot een daling van de dekkingsgraad met 0,3%.

Het nieuwe pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer en is daarna ter behandeling voorgelegd aan de Eerste Kamer. De Eerste Kamer heeft eind mei ingestemd met de Wet Toekomst Pensioenen. Vanaf 1 juli 2023 treedt de wet in werking. Uiterlijk 1 januari 2028 moet alle toekomstige pensioenopbouw vormgegeven worden op basis van het nieuwe pensioenstelsel.

De kringen hebben elk een eigen tempo voor de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. De verwachting is dat sociale partners van Pensioenkring Sweco voor de zomer van 2023 de contractkeuze maken. In de periode daarna volgt de nadere invulling van de nieuwe pensioenregeling. In de periode daarna volgt de nadere invulling van de nieuwe pensioenregeling.

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Verslag van het belanghebbendenorgaan

Taak en werkwijze

In het belanghebbendenorgaan hebben zitting drie vertegenwoordigers namens de werkgever, drie namens de deelnemers en twee namens de pensioengerechtigden.

Het belanghebbendenorgaan heeft verschillende bevoegdheden die zijn vastgelegd in de statuten van het fonds. Het bestuur en de raad van toezicht leggen verantwoording af aan het belanghebbendenorgaan en aan de Vergadering van Belanghebbendenorganen over het beleid en de uitvoering hiervan. Het belanghebbendenorgaan beoordeelt het handelen van het bestuur aan de hand van de jaarrekening, het jaarverslag en andere informatie die het belanghebbendenorgaan ontvangt, en rapporteert zijn bevindingen in het jaarverslag.

Het belanghebbendenorgaan bewaakt conform de Code Pensioenfondsen of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het belanghebbendenorgaan of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt en behartigt. Het belanghebbendenorgaan waarborgt dat de leden ten opzichte van de achterban en van elkaar onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Het belanghebbendenorgaan heeft zowel advies- als goedkeuringsrechten op de belangrijkste vraagstukken van de eigen collectiviteitkring. Ze heeft bijvoorbeeld goedkeuringsrechten op het premiebeleid, het strategisch beleggingsbeleid alsook het toeslagen/kortingsbeleid. Adviesrechten zijn er onder meer op de uitvoeringsovereenkomst, de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en de kringbegroting.

Thema's belanghebbendenorgaan in 2022

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan zes keer vergaderd over thema's aangaande Pensioenkring Sweco (hierna PKS). Daarnaast heeft het zes keer vergaderd met het bestuur, één keer met de raad van toezicht en één keer met de raad van toezicht en het bestuur samen. Het belanghebbendenorgaan is ook bijeengekomen voor een kennissessie en een zelfevaluatie. Een delegatie van het bestuursbureau woont de vergaderingen van het belanghebbendenorgaan bij.

In de kennissessie is het nieuwe pensioenstelsel besproken. Naar verwachting treedt de Wet toekomst pensioenen per 1 juli 2023 in werking. Sociale partners bij Sweco hebben periodiek overleg over de contractkeuze. Het belanghebbendenorgaan heeft in de transitie advies- en goedkeuringsrechten. Iedere vergadering bespreekt het belanghebbendenorgaan met het bestuur de stand van zaken voor wat betreft de overgang van de kring naar het nieuwe pensioenstelsel.

Eind 2021 was de beleidsdekkingsgraad van PKS lager dan de grens van het vereist eigen vermogen. Daarom is er vóór 1 april 2022 een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank. Het belanghebbendenorgaan heeft zijn goedkeuring verleend aan dit herstelplan. Eind september 2022 was de beleidsdekkingsgraad gestegen tot boven het vereist eigen vermogen en was er niet langer sprake van een reservetekort.

In het najaar van 2022 heeft het belanghebbendenorgaan intensief overleg gehad met het bestuur over aanpassing van het strategisch beleggingsbeleid en de risicohouding. Deze wens bestond al langer. Vóór de overgang naar HNPF was er al de wens om een minder defensief beleggingsbeleid te voeren. Daarnaast bleek uit het risicopreferentieonderzoek onder de deelnemers een grotere risicobereidheid. Omdat er eind september 2022 niet langer sprake was van een reservetekort, was aanpassing mogelijk.

Voor het bepalen van de optimale beleggingsmix is gekeken naar de effecten op de dekkingsgraad, op de koopkracht, het opbouwpercentage en op de kans en de mate van korten. In een ALM-studie zijn de effecten op korte en lange termijn berekend. In december heeft het belanghebbendenorgaan het aangepaste strategisch beleggingsbeleid goedgekeurd. Hierbij stijgt het aandeel zakelijke waarden van 30% tot 40%. Het aandeel vastrentende waarden

daalde van 70% naar 60%. Tegelijkertijd is het renterisico verlaagd door de afdekking te verhogen van 60% tot 70%. Met deze stap wordt meer passend bij het profiel van de deelnemers belegd.

Sociale partners en het belanghebbendenorgaan hebben ingestemd met de aangepaste risicohouding. Het vereist eigen vermogen neemt in het nieuwe strategisch beleggingsbeleid toe tot 117,3%. Voor de korte termijn risicohouding zijn de bandbreedtes vastgesteld op 2,5% naar beneden en 3,5% naar boven. Voor de lange termijn risicohouding zijn nieuwe ondergrenzen bepaald voor het verwachte pensioenresultaat. De ondergrens is bepaald op 75% en de afwijking bij slechtweerscenario is gemaximeerd op 35%.

Met de aanpassing van het strategisch beleggingsbeleid en van de risicohouding, stijgt het opbouwpercentage in de pensioenregeling in 2023 naar 1,46%. Ook verbetert de verwachte koopkracht van het pensioen.

Eveneens in het najaar is in verschillende vergaderingen met het bestuur het voorgenomen indexatiebesluit besproken. Per 1 januari 2023 zijn de opgebouwde pensioenen en de ingegane pensioenen met 6,5% verhoogd. Bij het besluit hebben we gekeken naar de belangen van alle deelnemers en pensioengerechtigden en hebben we rekening gehouden met de lange termijn zodat we naar verwachting een goede overstap naar het nieuwe pensioenstelsel kunnen maken. Het belanghebbendenorgaan heeft goedkeuring gegeven aan het indexatiebesluit.

Met het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan gesproken over de commerciële activiteiten voor verdere groei van HNPF. Het belanghebbendenorgaan heeft positief advies gegeven op het voorgestelde budget en de verdeling van de kosten hiervoor over de kringen. Voor wat betreft de governancekosten, heeft het belanghebbendenorgaan positief advies uitgebracht om deze met ingang van 2023 voor 50% door te belasten naar het vermogensbeheer en ten laste te brengen van het beleggingsrendement.

In 2022 is de ABTN meerdere keren geactualiseerd. Hierop heeft het belanghebbendenorgaan positief advies gegeven. Daarnaast heeft het belanghebbendenorgaan positief advies gegeven op de voorgenomen besluiten vanwege het Wetsvoorstel bedrag ineens. Ook heeft het belanghebbendenorgaan een positief advies gegeven op de grondslagen voor flexibiliseringsfactoren 2023. Tenslotte heeft het belanghebbendenorgaan een positief advies gegeven op de kringbegroting voor 2023 en het communicatieplan voor 2023.

Adviezen en goedkeuringen Pensioenkring Sweco in 2022

In 2022 heeft het belanghebbendenorgaan goedkeuring verleend aan de volgende voorgenomen bestuursbesluiten:

- Vaststellen van het herstelplan 2022
- Een toeslag van 6,5% per 1 januari 2023 voor alle deelnemers en gepensioneerden
- De aanpassingen op het strategisch beleggingsbeleid

Over de volgende onderwerpen bracht het belanghebbendenorgaan in 2021 positief advies uit:

- ABTN
- Voorgenomen besluiten vanwege het Wetsvoorstel bedrag ineens
- Budget en de verdeling van de kosten voor de marktwerking van HNPF
- Met ingang van 2023 de governancekosten voor 50% doorbelasten naar het vermogensbeheer
- Bestuursverslag 2021
- Grondslagen voor flexibiliseringsfactoren 2023
- Begroting 2023
- Communicatiejaarplan 2023

Overige activiteiten

Het belanghebbendenorgaan is in een gezamenlijke sessie met de andere belanghebbendenorganen van Het Nederlandse Pensioenfonds bijgepraat over voortgang van de voorgenomen strategische samenwerking met Cardano en de uitbesteding van de administratie voor de nieuwe Collectiviteitkring Flexibele regeling aan Blue Sky Group die vanaf 1 januari 2022 van start is gegaan.

Bevindingen en oordeel

Bevindingen

In het jaarverslag van PKS wordt een verslag met een oordeel over het functioneren van het bestuur van het pensioenfonds opgenomen. In het kader van deze oordeelsvorming heeft het BO een beoordelingskader opgesteld. Het handelen van het bestuur en de medewerkers van het pensioenbureau wordt door het BO aan de hand van dit beoordelingskader gewogen.

Proactief informeren van het BO

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat het proactief wordt geïnformeerd door het bestuur. Het gaat hierbij enerzijds om de reguliere vergaderingen en bijpraatmomenten waarin het bestuur het belanghebbendenorgaan meeneemt in de zaken die spelen en die zij ziet aankomen. Anderzijds betreft het de informatie die tussentijds wordt verschaft over onderwerpen waarover het bestuur het advies of de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan nodig heeft of naar aanleiding van vragen van het belanghebbendenorgaan. Een voorbeeld is de tussentijdse aanpassing van het beleggingsbeleid. Het bestuur heeft het belanghebbendenorgaan hier proactief in meegenomen op verschillende momenten in het proces.

Verder wordt het belanghebbendenorgaan maandelijks geïnformeerd over de stand van zaken van de dekkingsgraad.

Voldoende tijd voor oordeelsvorming door het BO

Het belanghebbendenorgaan organiseert een vooroverleg in de week voorafgaand aan de reguliere vergadering(en). Indien de vergaderstukken tijdig op het online portaal worden geplaatst, is er voor het belanghebbendenorgaan voldoende tijd voor oordeelsvorming. Daar waar het belanghebbendenorgaan na een nadere toelichting meer overlegtijd nodig heeft, dan wordt dat in goed overleg afgesproken.

Tijdige, correcte en foutloze levering stukken en besluiten aan het BO

Het belang van tijdige levering van vergaderstukken is herhaaldelijk door het belanghebbendenorgaan genoemd in de overleggen van het belanghebbendenorgaan en de overleggen met het bestuur. Dit is van belang omdat het veelal een grote hoeveelheid stukken betreft. Inmiddels worden de vergaderstukken eerder op het onlineportaal geplaatst, waardoor er meer voorbereidingstijd is voor het belanghebbendenorgaan. Dit blijft wat het belanghebbendenorgaan betreft een aandachtspunt. Teksten zijn, voor zover het belanghebbendenorgaan dat kan beoordelen, inhoudelijk correct en nagenoeg foutloos.

Juiste en begrijpelijke informatie beschikbaar; Aanleiding, doel en besluiten helder geformuleerd

Inhoudelijke stukken van het bestuur worden altijd voorzien van een voorlegger. In de voorlegger wordt kort en bondig de bedoeling uiteengezet van het te bespreken onderwerp. Daarmee zijn ook de aanleiding, het doel en het gevraagde advies of de gevraagde goedkeuring voor het belanghebbendenorgaan in het algemeen voldoende helder. Daarmee is in het algemeen juiste en begrijpelijke informatie in voldoende mate beschikbaar. Er blijven aandachtspunten met betrekking tot de begrijpelijkheid van de voorlegger. Indien het belanghebbendenorgaan toch nog een aanvullende toelichting wenst, dan wordt die in alle gevallen in het overleg met het bestuur gegeven.

Helder en expliciet rekening houden met belangen van belanghebbenden

In de hiervoor genoemde voorlegger wordt standaard beschreven hoe belangen van de verschillende belanghebbenden worden geraakt. Waar nodig wordt dit nader toegelicht. De verschillende belangen zijn daarmee helder voor het belanghebbendenorgaan, zodat hier in de besluitvorming rekening mee kan worden gehouden.

HNPF kenmerkt zich o.a. door laagdrempelige communicatie via de site van HNPF. Via kwartaalrapportages wordt het belanghebbendenorgaan op de hoogte gehouden van bereik en intensiteit van de communicatie. Het belanghebbendenorgaan heeft de indruk dat dit naar tevredenheid verloopt. Aandachtspunt blijft het verhogen van het aantal deelnemers dat digitaal bereikbaar is. Het bestuur heeft daar aandacht voor en neemt het belanghebbendenorgaan mee in de benodigde acties.

Heldere, navolgbare en uitlegbare afweging van rendement, risico en kosten

Ook bij de stukken die raken aan de financiële situatie van de kring, wordt een voorlegger meegeleverd. Het belanghebbendenorgaan constateert daarbij dat aanvullend daarop een mondelinge toelichting in de vergadering vaak ook noodzakelijk is, mede vanwege de complexiteit van de onderwerpen. Het blijft een uitdaging om financiële onderwerpen, zoals het vermogensbeheer, begrijpelijk uit te leggen zodat het belanghebbendenorgaan weet wat het goedkeurt. Het bestuur en het bestuursbureau staan hier voor open en nemen de tijd om het belanghebbendenorgaan hierin mee te nemen.

Het belanghebbendenorgaan is van mening dat het kostenniveau van de pensioenuitvoering passend is bij de karakteristieken van de kring. De ambitie van het bestuur om de vermogensbeheerkosten verder te verlagen door groei en een meer efficiënte uitvoering wordt gewaardeerd.

Ontvangen van voldoende en juiste informatie voor een goed beeld van de gang van zaken bij PKS

Het belanghebbendenorgaan ontvangt voldoende en juiste informatie om zich een beeld te kunnen vormen van de gang van zaken bij PKS. Zowel het bestuursbureau als het bestuur neemt waar nodig de tijd om (aanvullend) zaken toe te lichten en uit te leggen aan het belanghebbendenorgaan.

Oordeel

Het belanghebbendenorgaan constateert dat het op basis van de hiervoor behandelde punten een gefundeerd oordeel kan vormen over het reilen en zeilen van PKS en de inspanningen van HNPF daarvoor.²

Wij constateren dat het bestuur op effectieve en prudente wijze invulling heeft gegeven aan het besturen van het fonds en het belanghebbendenorgaan daarbij op de juiste momenten op correcte wijze heeft betrokken.

Wij zijn op een open en constructieve wijze betrokken en ontvingen voldoende informatie om ons een oordeel te vormen over het handelen van het bestuur. We stellen vast dat de samenwerking met het bestuur goed en transparant is verlopen.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag 2022 voor PKS een juiste weerspiegeling geeft van het gevoerde beleid en de door het bestuur genomen besluiten. Op 15 mei 2023 heeft de raad van toezicht verantwoording aan ons afgelegd. Dankzij een goede samenwerking met het bestuur, raad van toezicht en ondersteuning binnen het pensioenfonds hebben wij de werkzaamheden goed kunnen uitvoeren en verwachten wij dit in de komende periode op deze wijze voort te zetten.

De Bilt, 15 mei 2023

Miriam van Dullemen, voorzitter

Wim Groenevelt, vice-voorzitter

Jan Bosman

Karst Jan van Esch

Emma Strang

Ronald Janssen, aspirant lid

Bert aan den Toorn, aspirant lid

Reactie van het bestuur

Wij hebben op 15 mei 2023 met het belanghebbendenorgaan gesproken over het oordeel 2022. Het belanghebbendenorgaan heeft het oordeel met een helder beoordelingskader onderbouwd. Wij hechten zeer aan een goede samenwerking met het belanghebbendenorgaan en spreken waardering uit over de wijze waarop het belanghebbendenorgaan afgelopen jaar gefunctioneerd heeft.

Het belanghebbendenorgaan heeft met ons in 2022 onder andere gesproken over de het nieuwe pensioenstelsel en de groei van het fonds. Ook hebben wij uitvoerig gesproken over het toeslagbesluit. Daarnaast is de aanpassing

² Alex Rombout is sinds juni 2023 niet meer werkzaam bij Sweco en is daarom niet betrokken bij het oordeel van het belanghebbendenorgaan.

van het strategisch beleggingsbeleid en de aanpassing van de risicohouding uitgebreid aan de orde geweest. Binnen het belanghebbendenorgaan is een positieve betrokkenheid waarbij de evenwichtige belangenafweging hoog in het vaandel staat.

Wij danken het belanghebbendenorgaan voor de inzet en prettige samenwerking en zien er naar uit dit in de toekomst op dezelfde wijze voort te zetten.

Ondertekening bestuursverslag

Badhoevedorp, 13 juni 2023

Het bestuur van Stichting
Het Nederlandse Pensioenfonds

José Suarez Menendez, voorzitter

André van Vliet, secretaris

Mila Hoekstra, bestuurslid

Raad van toezicht van Stichting
Het Nederlandse Pensioenfonds

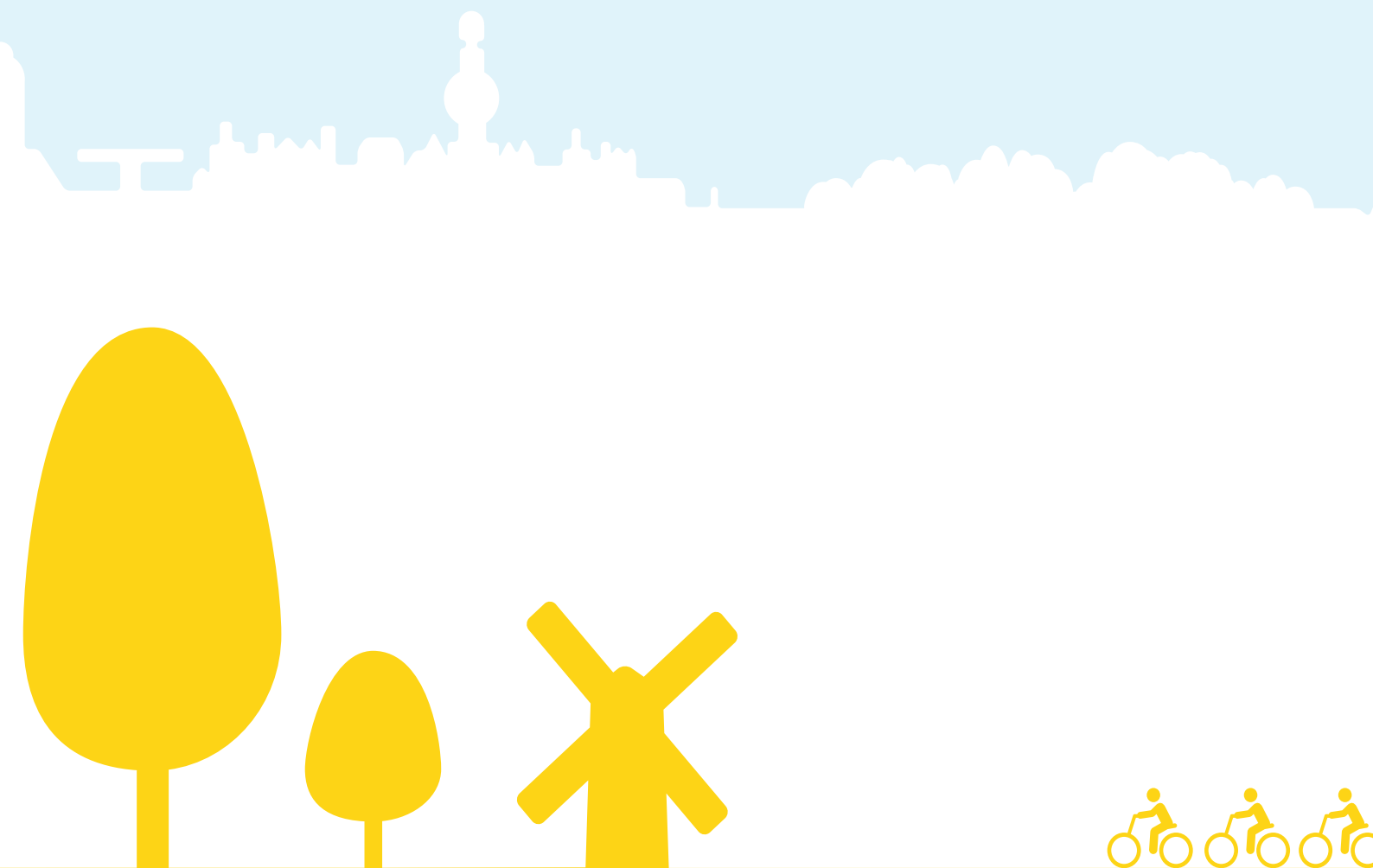
Nery Anderson, voorzitter

Frank Kusse

Cis Marring

Jaarrekening

Inhoud

1	Jaarrekening Bedrijfsomgeving	248
	Balans	248
	Staat van baten en lasten	249
	Kasstroomoverzicht	250
	Algemene toelichting op de jaarrekening	251
	Toelichting op de balans	256
	Toelichting op de staat van baten en lasten	262
	Gebeurtenissen na balansdatum	265
2	Financiële verantwoording Collectiviteitkring 1	266
	Balans	266
	Staat van baten en lasten	267
	Kasstroomoverzicht	268
	Algemene toelichtingen	269
	Toelichting op de balans	276
	Toelichting op de staat van baten en lasten	293
	Gebeurtenissen na balansdatum	299
3	Financiële verantwoording Collectiviteitkring Flexibele Regeling	300
	Balans	300
	Staat van baten en lasten	301
	Kasstroomoverzicht	302
	Algemene toelichtingen	303
	Toelichting op de staat van baten en lasten	324
	Gebeurtenissen na balansdatum	327
4	Financiële verantwoording Pensioenkring Arcadis	328
	Balans	328
	Staat van baten en lasten	329
	Kasstroomoverzicht	330
	Algemene toelichtingen	331
	Toelichting op de balans	338
	Toelichting op de staat van baten en lasten	355
	Gebeurtenissen na balansdatum	361
5	Financiële verantwoording Pensioenkring OWASE	362
	Balans	362
	Staat van baten en lasten	363
	Kasstroomoverzicht	364
	Algemene toelichtingen	365
	Toelichting op de balans	372
	Toelichting op de staat van baten en lasten	389
	Gebeurtenissen na balansdatum	395

6 Financiële verantwoording Pensioenkring Randstad Groep	396
Balans	396
Staat van baten en lasten	397
Kasstroomoverzicht	398
Algemene toelichtingen	399
Toelichting op de balans	406
Toelichting op de staat van baten en lasten	421
Gebeurtenissen na balansdatum	427
7 Financiële verantwoording Pensioenkring Sweco	428
Balans	428
Staat van baten en lasten	429
Kasstroomoverzicht	430
Algemene toelichtingen	431
Toelichting op de balans	438
Toelichting op de staat van baten en lasten	455
Gebeurtenissen na balansdatum	461
Ondertekening jaarrekening	462

1 Jaarrekening Bedrijfsomgeving

Alle bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022	2021
Activa			
Vastrentende waarden		9.328	11.732
Subtotaal beleggingen voor risico fonds	<u>1.1</u>	9.328	11.732
Vorderingen en overlopende activa	<u>1.2</u>	846	654
Overige activa	<u>1.3</u>	320	679
Totaal activa		10.494	13.065
Passiva			
Reserve en bestemmingsfonds	<u>1.4</u>	8.969	12.328
Achtergestelde lening	<u>1.5</u>	643	250
Overige schulden en overlopende passiva	<u>1.6</u>	882	487
Totaal passiva		10.494	13.065

Staat van baten en lasten

	Toelichting	2022	2021
Baten			
Beleggingsresultaten voor risico fonds	<u>1.10</u>	-37	-93
Overige baten	<u>1.11</u>	1.888	2.797
Totaal baten		1.851	2.704
Lasten			
Uitvoeringskosten	<u>1.12</u>	2.335	2.272
Overige lasten	<u>1.13</u>	3.125	0
Totaal lasten		5.460	2.272
Saldo van baten en lasten		-3.609	432
Bestemming saldo van baten en lasten			
Toevoeging bestemmingsreserve	<u>1.4</u>	-2.956	260
Toevoeging overige reserves	<u>1.4</u>	-653	172
Totaal		-3.609	432

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen bijdragen weerstandsvermogen		-2.425	415
Ontvangen achtergestelde lening		551	0
Ontvangen overige baten		1.563	2.991
Betaalde uitvoeringskosten en overige lasten		-2.376	-2.486
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-2.687	920
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		2.587	0
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-200	-421
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-38	-29
Ontvangen opbrengsten uit beleggingen		0	-7
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		2.349	-457
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten		-338	463
Mutatie liquide middelen		-338	463
Stand per 1 januari		635	172
Stand per 31 december	<u>1.3</u>	297	635

Algemene toelichting op de jaarrekening

Algemene grondslagen

Het doel van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, statutair gevestigd te Utrecht is, per collectiviteitkring, deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, hun nagelaten betrekkingen en gewezen partners te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden. We geven invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling in Collectiviteitkring 1 per 1 januari 2017, Pensioenkring Arcadis per 1 juli 2018, Pensioenkring Randstad Groep, Pensioenkring OWASE per 1 januari 2020, Pensioenkring Sweco per 1 juli 2020 en Collectiviteitkring Flexibele regeling per 1 januari 2022. Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 65001583.

Overeenstemmingsverklaring

Onze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Wij presenteren de jaarrekening in euro's, de functionele valuta van het pensioenfonds. De jaarrekening heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022 voor de Bedrijfsomgeving, Collectiviteitkring 1, Pensioenkring Arcadis, Pensioenkring Randstad Groep, Pensioenkring OWASE, Pensioenkring Sweco en Collectiviteitkring Flexibele regeling.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. We nemen een verplichting op in de balans wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Dit betekent dat we transacties verwerken op de handelsdatum en niet op de afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'Nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting zijn gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen. Bovendien moet de intentie bestaan om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten nemen we eveneens gesaldeerd op.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat wij ons oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben geen schattingswijzigingen plaatsgevonden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

We maken geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

We hebben in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

We nemen een financieel instrument in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer op in de balans vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat we transacties verwerken op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Beleggingen voor risico fonds

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

We verantwoorden couponrente in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op actuele waarde. Na eerste verwerking waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid doordat we hiervoor een voorziening in aftrek brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Onze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder overige activa nemen we onder meer de liquide middelen op voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserve en bestemmingsfondsen

Het eigen vermogen van Het Nederlandse Pensioenfonds bestaat uit een reserve en een bestemmingsfonds. De reserve en het bestemmingsfonds worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans. De grondslagen voor de verschillende componenten van het eigen vermogen lichten we hieronder nader toe.

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten lasten over 2022 hebben we opgenomen onder de Staat van baten en lasten van de toelichting op de jaarrekening op pagina 249.

Reserve

Onder de algemene reserve verantwoorden we het eigen vermogen dat niet wordt gerekend tot het bestemmingsfonds weerstandsvermogen.

Bestemmingsfonds weerstandsvermogen

Het bestemmingsfonds weerstandsvermogen bevat weerstandsvermogen als bedoeld in artikel 112a Pensioenwet. Het wordt in het bestemmingsfonds voor iedere collectiviteitkring afzonderlijk geadmistreerd. Het weerstandsvermogen dient voor het opvangen van bedrijfsrisico's van Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit zijn de risico's waarvan de eventuele financiële gevolgen niet ten laste kunnen worden gebracht van de aangesloten collectiviteitkring. Uitgangspunt is dat er bij aanvang van Het Nederlandse Pensioenfonds weerstandsvermogen is en dat dit vermogen doorlopend voldoende beschikbaar is. De omvang van het weerstandsvermogen is geregeld in artikel 112a lid 8 Pensioenwet en artikel 40e Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. Het weerstandsvermogen moet aan de volgende eisen voldoen:

- Het weerstandsvermogen bedraagt ten minste 0,2% van de waarde van het beheerde pensioenvermogen met een minimum van € 500 duizend en met een maximum van € 20 miljoen;
- Aanvullend dient voor de dekking van aansprakelijkheidsrisico's een percentage van 0,1% van de waarde van het beheerde pensioenvermogen te worden aangehouden, tenzij een beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt gesloten, zoals in de wetgeving nader omschreven, of een daarmee vergelijkbare voorziening

is getroffen. Het Nederlandse Pensioenfonds heeft voor dekking van aansprakelijkheidsrisico's een beroepsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten;

- Indien en voor zover de risicoanalyse van Het Nederlandse Pensioenfonds daartoe aanleiding geeft, bedraagt het weerstandsvermogen méér dan de som van de eerste twee onderdelen.

Ons beleid is om bovenop het wettelijk weerstandsvermogen van 0,2% een aanvullend weerstandsvermogen beschikbaar te hebben. Hiervoor is € 900 duizend beschikbaar gesteld. Het totale bedrag is daarmee ruimschoots hoger dan de uitkomst van de hiervoor gebruikte methode voor risicoanalyse. Meer informatie hierover hebben we opgenomen in paragraaf 1.7 Risicobeheer op pagina 260.

Achtergestelde lening

Achtergestelde leningen worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). De achtergestelde lening behoort tot het weerstandsvermogen als bedoeld in artikel 112a Pensioenwet.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten voor risico fonds

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening maken we geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoorden we als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingskosten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Ze worden opgenomen in de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten zijn verantwoord de bijdragen van Cardano aan de opstartkosten van het pensioenfonds alsmede bijdragen van de kringen voor governancekosten en bijdragen van de kringen aan het weerstandsvermogen. De opbrengsten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Aan Het Nederlandse Pensioenfonds zijn in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes opgelegd.

Overige lasten

De bijdragen aan de kringen vanwege vrijval van weerstandsvermogen zijn verantwoord onder de overige lasten. De lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 over het kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. We maken onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten enerzijds en beleggingsactiviteiten anderzijds.

Toelichting op de balans

1.1 Beleggingen voor risico fonds

Samenvatting ontwikkeling van de beleggingsportefeuille

Omschrijving	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal 2022	Totaal 2021
Stand per 1 januari 2022	11.732	0	11.732	11.389
Aankopen/verstrekkingen	200	0	200	421
Verkopen/aflossingen	-2.586	0	-2.586	0
Herwaardering	-18	0	-18	-78
Stand per 31 december 2022	9.328	0	9.328	11.732

Voor de beleggingen zijn objectief vast te stellen frequente marktnoteringen beschikbaar. Voor beleggingen waarvoor dat niet geldt, vindt waardering plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen. De in de waarde opgenomen lopende rente bedraagt € 0 (2021: idem).

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde van de derivaten.
- Niveau 4: De waarde wordt vastgesteld met een andere geschikte methode. Financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn onder andere Hedge funds, Equity funds, Infrastructure funds en Commodity funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Samenvatting indeling beleggingsportefeuille

Omschrijving	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal 2022	Totaal 2021
Vastrentende waarden						
Indirecte beleggingen (via fondsen)	9.328	0	0	0	9.328	11.732
Totaal	9.328	0	0	0	9.328	11.732

Bij deze indeling is geen gebruik gemaakt van look-through naar de onderliggende beleggingen.

1.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie van vorderingen en overlopende activa

Omschrijving	2022	2021
Collectiviteitkring - CK1	0	69
Collectiviteitkring - Pensioenkring Arcadis	0	264
Collectiviteitkring - Pensioenkring OWASE	0	126
Collectiviteitkring - Pensioenkring Randstad Groep	11	0
Collectiviteitkring - Pensioenkring Sweco	0	101
Collectiviteitkring - Pensioenkring Flexibele regeling	134	0
Vorderingen en overlopende activa	701	94
Stand per 31 december	846	654

Specificatie overlopende activa

Omschrijving	2022	2021
Vooruitbetaalde kosten handelscrediteuren	302	93
Handelsdebiteuren	387	0
Overige overlopende activa	12	1
Totaal	701	94

Handelsdebiteuren hebben betrekking op aan collectiviteitkringen gefactureerde governancekosten respectievelijk implementatiekosten. Geen van de vorderingen heeft een resterende looptijd van langer dan een jaar.

1.3 Overige activa

Specificatie overige activa

Omschrijving	2022	2021
Materiële activa	0	9
Immateriële activa	23	35
Liquide middelen	297	635
Stand per 31 december	320	679

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De immateriële activa hebben betrekking op implementatiekosten voor een pensioenkring. De gehanteerde afschrijvingstermijn correspondeert met de looptijd van de pensioenuitvoering voor deze pensioenkring.

1.4 Reserve en bestemmingsfonds

Specificatie van de reserve en bestemmingsfonds

Omschrijving	Reserve	Bestem- mings-fonds weer-stands- vermogen	2022	2021
Stand per 1 januari 2022	201	12.127	12.328	11.896
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-653	-2.956	-3.609	432
Vrijvallen achtergestelde lening a.s.r.	250	0	250	0
Stand per 31 december 2022	-202	9.171	8.969	12.328

Specificatie Bestemmingsfonds weerstandsvermogen

Bestemmingsfonds weerstandsvermogen	in 2022	tot 2022	2022	2021
Niet door collectiviteitkringen ingebracht	0	650	650	650
Collectiviteitkring - CK1	-358	1.210	852	1.210
Collectiviteitkring - Pensioenkring Arcadis	-710	2.960	2.250	2.960
Collectiviteitkring - Pensioenkring OWASE	-525	2.251	1.726	2.251
Collectiviteitkring - Pensioenkring Randstad Groep	-845	2.698	1.853	2.698
Collectiviteitkring - Pensioenkring Sweco	-533	2.358	1.825	2.358
Collectiviteitkring - Pensioenkring Flexibele regeling	15	0	15	0
Totaal	-2.956	12.127	9.171	12.127

Verloopoverzicht Bestemmingsfonds weerstandsvermogen

Mutaties Bestemmingsfonds weerstandsvermogen	Stand begin boekjaar	Premies ¹	Uitkeringen ²	Beleg- gingen ³	Overige mutaties ⁴	Stand einde boekjaar
Niet door collectiviteit- kringen ingebracht	650					650
Collectiviteitkring 1	1.210	62	-6	-411	-3	852
Pensioenkring Arcadis	2.960	57	-65	-701	-1	2.250
Pensioenkring OWASE	2.251	33	-49	-510	1	1.726
Pensioenkring Randstad Groep	2.698	0	-24	-803	-18	1.853
Pensioenkring Sweco	2.358	34	-59	-490	-18	1.825
Pensioenkring Flexibele regeling	0	16	0	-1	0	15
Totaal	12.127	202	-203	-2.916	-39	9.171

1 Weerstandsvermogen over premies wordt rechtstreeks afgedragen aan de Bedrijfsomgeving

2 De verrekening van weerstandsvermogen is betrokken in het resultaat op uitkeringen in de betreffende pensioenkring

3 De verrekening van weerstandsvermogen is verantwoord onder overige baten respectievelijk overige lasten in de betreffende pensioenkring

4 De verrekening van weerstandsvermogen is verantwoord onder overige baten respectievelijk overige lasten in de betreffende pensioenkring

Indien bij een pensioenkring een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaats heeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de aanspraken en rechten in die pensioenkring.

1.5 Achtergestelde lening

De ontwikkeling van de achtergestelde lening

Verloopoverzicht Achtergestelde lening	2022	2021
Stand aanvang boekjaar 2022	250	250
Vrijval lening a.s.r. per 1 januari	-250	0
Verstrekingen door Cardano	643	0
Stand per 31 december	643	250

Een achtergestelde lening is verstrekt door Cardano tegen de volgende voorwaarden:

- De besteding is uitsluitend voor het weerstandsvermogen als bedoeld in artikel 112a Pensioenwet;
- De lening heeft een onbepaalde duur met een opzeggingstermijn van vijf jaar;
- De rente bedraagt 5% per jaar (effectieve rente 5,09%), per kwartaal achteraf te voldoen.

De achterstelling geldt ten opzichte van alle andere schuldeisers van het fonds. De voorwaarden van de achtergestelde lening kunnen uitsluitend met voorafgaande toestemming van De Nederlandsche Bank worden gewijzigd. Ook terugbetaling kan uitsluitend geschieden met voorafgaande toestemming van De Nederlandsche Bank. ASR Nederland N.V. heeft afgezien van terugbetaling van de door hem tot 2022 verstrekte achtergestelde lening. Deze is vanaf 1 januari 2022 komen te vervallen en opgenomen als reserve. Zie hiervoor ook paragraaf 1.4 Reserve en bestemmingsfonds op bladzijde 258. Het vrijvallen van de terugbetalingsverplichting is niet in de staat van baten en lasten opgenomen.

1.6 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie van de overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	2022	2021
Nog te betalen salariskosten	37	30
Belastingdienst	32	24
Handelscrediteuren	138	102
Collectiviteitkring - CK1	27	0
Collectiviteitkring - Pensioenkring Randstad Groep	0	193
Collectiviteitkring - Pensioenkring Arcadis	159	0
Collectiviteitkring - Pensioenkring OWASE	128	0
Collectiviteitkring - Pensioenkring Sweco	74	0
Accountantskosten (incl. kringen)	147	91
Overlopende passiva	140	47
Stand per 31 december	882	487

Geen van de schulden heeft een resterende looptijd van langer dan een jaar.

1.7 Risicobeheer

1.7.1 Solvabiliteitsrisico

Weerstandsvermogen

Voor de bedrijfsomgeving is het belangrijkste risico het solvabiliteitsrisico. Een van de vergunningseisen is dat Het Nederlandse Pensioenfonds beschikt over voldoende weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is bedoeld om de bedrijfsrisico's van het APF te kunnen opvangen. Deze risico's brengen wij niet ten laste van de collectiviteitkringen van Het Nederlandse Pensioenfonds.

Financiering van de niet-financiële risico's vindt plaats vanuit het wettelijk vereist weerstandsvermogen van Het Nederlandse Pensioenfonds. Het weerstandsvermogen biedt Het Nederlandse Pensioenfonds de mogelijkheid om deze gekwantificeerde risico's ten laste te brengen van het weerstandsvermogen. De risicoanalyse (met behulp van een ICAAP-model) herijken we jaarlijks.

Voor het weerstandsvermogen houden wij een aparte administratie bij. Wij kunnen daardoor aantonen dat Het Nederlandse Pensioenfonds altijd beschikt over het minimale vereiste weerstandsvermogen. In de administratie van het weerstandsvermogen administreren wij de bijdragen aan en rechten op het weerstandsvermogen per kring afzonderlijk.

Benodigde weerstandsvermogen

Het extra weerstandsvermogen dat we aanhouden voor de bedrijfsomgeving is € 900 duizend. Deze omvang van het weerstandsvermogen biedt Het Nederlandse Pensioenfonds de mogelijkheid om de gekwantificeerde risico's ten laste te brengen van het weerstandsvermogen. De omvang is tegelijk ruim hoger dan het minimum weerstandsvermogen. De risicoanalyse (met behulp van een ICAAP model) wordt jaarlijks herijkt. Door de in de tijd opgedane ervaringen zal er een steeds beter inzicht in de processen en risico's ontstaan. De huidige ruimte in het wettelijk vereist weerstandsvermogen geeft een redelijke mate van zekerheid dat ook bij een herijking voldoende ruimte in het wettelijk vereist weerstandsvermogen overblijft.

1.7.2 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door ons beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

Van Lanschot Kempen Investment Management B.V. houdt als fiduciair manager toezicht op het totale vermogensbeheer en de risicoposities van het fonds. In dat kader selecteert en monitort het de beleggingsfondsen en bankrekeningen voor het weerstandsvermogen in de Bedrijfsomgeving. De afhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij afzonderlijke custodians zoals CACEIS. De vastlegging van de financiële administratie is uitbesteed aan pensioenuitvoerder a.s.r. Met a.s.r. zijn een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement gesloten.

Wij beoordelen jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de fiduciair manager, bewaarder en pensioenuitvoeringsorganisatie door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste rapportages over de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages).

1.7.3 Mitigerende maatregelen

Van Cardano hebben wij een garantie ontvangen waarmee tekorten op de exploitatie van het fonds kunnen worden opgevangen. De garantie van Cardano loopt uiterlijk tot eind 2028 en is in omvang gemaximeerd. De garantstelling wordt door Cardano voor de helft verstrekt als een gift waarop geen terugbetalingsverplichting rust en voor de helft in de vorm van een achtergestelde lening. De verstrekking als gift is verantwoord onder de overige baten, zie ook paragraaf 1.11 Overige baten op pagina 262. De ontwikkeling van de achtergestelde lening lichten we nader toe in paragraaf 1.5 Achtergestelde lening op pagina 259.

1.8 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit

betreffen de relaties tussen Het Nederlandse Pensioenfonds, de bestuurders en de directie van het bestuursbureau. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet zakelijke grondslag.

Voor de beloning van bestuurders verwijzen we naar toelichting 1.12 Uitvoeringskosten vanaf pagina 262. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

1.9 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

1.9.1 Langlopende activa

Met ingang van 2022 is de garantie van ASR Nederland N.V. vervallen. Daarvoor is een garantie van Cardano in de plaats gekomen. Dit is nader toegelicht in paragraaf 1.7.3 Mitigerende maatregelen op pagina 260.

1.9.2 Langlopende contractuele verplichtingen

Voor kantoorruimte is een huurcontract aangegaan dat eindigt op 31 oktober 2024 met een jaarlijkse huurverplichting van € 55 duizend exclusief servicekosten. Voor deze huurverplichting is voor rekening en risico van het fonds een bankgarantie gesteld tot een bedrag van € 15 duizend.

Voor de pensioenadministratie hebben we een uitbestedingsovereenkomst gesloten met ASR Levensverzekering N.V. die loopt tot en met 2024. De jaarlijks door de collectiviteitkring(en) te betalen vergoeding is variabel en afhankelijk van het aantal en type deelnemers.

We hebben voor de pensioenadministratie van de Collectiviteitkring Flexibele regeling een uitbestedingsovereenkomst gesloten met BSG Pension Management B.V. De looptijd is tot en met 2028. De beleggingsadministratie van deze pensioenkring is uitbesteed aan Asset Care B.V. Deze overeenkomst eindigt op 30 april 2025.

Voor ondersteuning bij de beleggingsstrategie, het beleggingsbeleid en de implementatie hiervan is Van Lanschot Kempen Investment Management N.V. als fiduciair manager aangesteld. Met deze partij hebben we een uitbestedingsovereenkomst gesloten die eindigt op 30 september 2027.

Voor het centraal administreren en bewaren van de beleggingen en voor het uitvoeren van de bewaarfunctie van de bankrekeningen van het pensioenfonds voor stortingen en onttrekkingen aan het pensioenkapitaal hebben we een overeenkomst gesloten met CACEIS. De bewaarovereenkomst met CACEIS is een overeenkomst voor onbepaalde tijd.

Voor de actuariële certificering hebben we een contract met Willis Towers Watson gesloten dat loopt tot medio 2023. Deze overeenkomst is nog niet verlengd.

Toelichting op de staat van baten en lasten

1.10 Beleggingsresultaten voor risico fonds

Beleggingsresultaten voor risico fonds

2022	Directe beleggings opbrengsten	Indirecte beleggings opbrengsten	Kosten van vermogens beheer	2022	2021
Vastrentende waarden	0	-17	-19	-36	-92
Overige beleggingen	-1	0	0	-1	-1
Totaal	-1	-17	-19	-37	-93

1.11 Overige baten

Specificatie overige baten

Omschrijving	2022	2021
Bijdragen kringen voor governancekosten bestuur en bestuursbureau	1.120	1.323
Bijdragen garantsteller aan opstartkosten Fonds	653	1.214
Bijdragen kringen aan weerstandsvermogen	15	260
Doorbelaste implementatiekosten pensioenkringen	100	0
Totaal	1.888	2.797

1.12 Uitvoeringskosten

Specificatie uitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Bestuurskosten	300	308
Personeelkosten	1.451	1.375
Huisvestingskosten	126	138
Advieskosten	12	225
Accountantskosten	15	21
Marketing en Sales	131	0
Overige kosten	287	192
Rentekosten achtergestelde lening	13	13
Totaal	2.335	2.272

Specificatie personeelskosten

Omschrijving	2022	2021
Salarissen	706	651
Sociale lasten	93	80
Pensioenpremies	129	110
Personeelskosten overig	523	534
Totaal	1.451	1.375

1.12.1 Salaris, pensioen- en sociale lasten

De kosten voor salarissen en de kosten voor pensioen- en sociale lasten bedroegen in 2022 € 1.126 duizend (2021: € 924 duizend). Hiervan is een bedrag van € 198 duizend (2021: € 83 duizend) doorbelast aan de collectiviteitskringen. De salariskosten stegen in 2022 als gevolg van een toename van het gemiddeld aantal medewerkers in dienst van de stichting. In paragraaf 1.14 Aantal personeelsleden op pagina 264 geven we een nadere toelichting op de ontwikkeling van het aantal medewerkers. Aan de medewerkers in vaste dienst is een pensioenregeling toegezegd op basis van toegezegde premie. Deze regeling is ondergebracht bij ASR Verzekeringen N.V. In het verslag is de nadere specificatie van de directiebeloning niet opgenomen omdat deze gegevens tot één natuurlijk persoon herleidbaar zijn.

1.12.2 Honoraria accountant

Door de externe accountant zijn in 2022 kosten voor onderzoek van de jaarrekening en de verslagstaten in rekening gebracht tot een bedrag van € 152 duizend (2021: € 130 duizend). Hiervan is een bedrag van € 137 duizend (2021: € 116 duizend) doorbelast aan de collectiviteitskringen. De kosten voor overige opdrachten zijn nihil (2021: € 7 duizend).

1.12.3 Bezoldiging bestuurders en raad van toezicht**Specificatie honoraria**

Honoraria	2022	2021
Voorzitter bestuur	94	94
Overige twee leden bestuur	151	150
Voorzitter raad van toezicht	27	26
Overige twee leden raad van toezicht	28	30
Totaal	300	300

In 2022 is de beloning van het bestuur ongewijzigd gebleven met € 94 duizend voor de voorzitter (2021: idem) € 75 duizend voor een bestuurslid (2021: idem) voor een tijdsbeslag per week van 2,5 respectievelijk 2,0 dagen. Met ingang van 2021 drukken op deze vergoedingen niet langer de kosten van btw. De cijfers in deze tabel zijn exclusief btw. Naast deze bezoldigingen zijn er in 2022 geen vacatiegelden (2021: idem) betaald aan bestuurders van het fonds.

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

1.13 Overige lasten**Specificatie overige lasten**

Omschrijving	2022	2021
Resultaat op kosten Pensioenkring Flexibele regeling	153	0
Afdrachten naar kringen van weerstandsvermogen	2.971	0
Overige lasten	1	0
Totaal	3.125	0

De overige lasten hebben betrekking op de compensatie vanuit de bedrijfsomgeving van het negatieve resultaat op kosten gedurende de opstartfase van Collectiviteitkring Flexibele regeling.

1.14 Aantal personeelsleden

Omschrijving	2022	2021
Gemiddeld aantal fte's over het jaar	7,7	6,2

Alle medewerkers zijn werkzaam op het bestuursbureau van het fonds.

1.15 Belastingen

De activiteiten van het fonds en zijn collectiviteitkringen zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Gebeurtenissen na balansdatum

2 Financiële verantwoording Collectiviteitkring 1

Alle bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022	2021
Activa			
Vastgoedbeleggingen		51.210	81.036
Aandelen		132.421	186.346
Vastrentende waarden		250.023	331.733
Derivaten	<u>2.2</u>	11.227	16.822
Subtotaal beleggingen voor risico fonds	<u>2.1</u>	444.881	615.937
Vorderingen en overlopende activa	<u>2.4</u>	101.830	9.375
Overige activa	<u>2.5</u>	4.006	7.787
Totaal activa		550.717	633.099
Passiva			
Reserves	<u>2.6</u>	41.140	40.960
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	<u>2.7</u>	386.626	565.963
Derivaten	<u>2.1</u>	121.900	18.506
Overige schulden en overlopende passiva	<u>2.8</u>	1.051	7.670
Totaal passiva		550.717	633.099
Actuele dekkingsgraad (in %)	<u>2.6</u>	110,6%	107,2%

Staat van baten en lasten

	Toelichting	2022	2021
Baten			
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	<u>2.12</u>	30.971	40.262
Ontvangen waardeoverdrachten	<u>2.18</u>	2.108	2.083
Beleggingsresultaten risico fonds	<u>2.13</u>	-205.663	7.614
Overige baten	<u>2.20</u>	414	67
Totaal baten		-172.170	50.026
Lasten			
Pensioenuitkeringen	<u>2.14</u>	3.068	2.927
Pensioenuitvoeringskosten	<u>2.15</u>	862	826
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	<u>2.16</u>	-179.337	-1.051
Saldo herverzekering	<u>2.17</u>	-372	358
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>2.18</u>	3.429	623
Overige lasten	<u>2.20</u>	0	15
Totaal lasten		-172.350	3.698
Saldo van baten en lasten	<u>2.19</u>	180	46.328
Bestemming saldo van baten en lasten			
Overige reserves	<u>2.6</u>	180	46.328
Totaal		180	46.328

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen premies		31.180	40.166
Ontvangen waardeoverdrachten		1.770	1.493
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars		2.070	0
Betaalde pensioenuitkeringen		-3.070	-2.922
Betaalde waardeoverdrachten		-3.119	-496
Betaalde premies herverzekering		-601	-1.442
Betaalde uitvoeringskosten en overige lasten		-1.039	-887
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		27.191	35.912
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		854.975	145.612
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		6.187	7.461
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-891.888	-208.370
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-987	-649
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten		741	156
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-30.972	-55.790
Mutatie liquide middelen		-3.781	-19.878
Stand per 1 januari		7.787	27.665
Stand per 31 december	<u>2.5</u>	4.006	7.787

Algemene toelichtingen

Algemene grondslagen

Overeenstemmingsverklaring

Onze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. We presenteren de jaarrekening in euro's, de functionele valuta van het pensioenfonds. De jaarrekening heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting zijn gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen. Bovendien moet de intentie bestaan om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten nemen we eveneens gesaldeerd op.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat wij ons oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben schattingswijzigingen plaatsgevonden bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze wijzigingen beschrijven we nader in de paragraaf Technische voorzieningen in het hoofdstuk Specifieke grondslagen op pagina 270.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

We maken geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

We hebben in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

We nemen een financieel instrument in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat we transacties verwerken op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname waarderen wij vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen als volgt:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen wij aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Dividenden verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Collateral

Activa die in het kader van een collateral worden gestort, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Baten en lasten die uit beleggingen voortvloeien, worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt.

Als uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen, dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. De baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op reële waarde. Na eerste verwerking waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid doordat we hiervoor een voorziening in aftrek brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Onze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder overige activa nemen we onder meer de liquide middelen op voor zover dit banktegoeden betreft die onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Algemeen

De reserves zijn gelijk aan het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn verwerkt.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen wordt bepaald als de som van de reserves en de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag) toezeggingen.

We bepalen de contante waarde met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds zijn wij uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks besluit het bestuur of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening houden wij rekening met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten gaan wij uit van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 (2021: AG2021) en een ervaringssterfte die is vastgesteld met het inkomensmodel van Sprenkels. De wijziging van de prognosetafel verhoogt de technische voorzieningen met € 6.792 duizend en heeft een negatief effect van 1,2% op de dekkingsgraad. Sprenkels heeft de ervaringssterfte in het derde kwartaal van 2022 herijkt. Dat heeft geleid tot een verhoging van de technische voorzieningen met € 2.171 duizend en een negatief effect op de actuele dekkingsgraad van ongeveer 0,4%. Bij de bepaling van de voorziening wordt één ervaringssterfte voor de gehele kring gehanteerd. We kunnen deze herzien zodra er een nieuwe deelnemersgroep van een significante

grootte in de kring wordt opgenomen en de impact daarvan op de voorziening significant is. Aan de hand van de toetredingstoets bepalen we of daar sprake van is.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen hanteren we een partnerfrequentie volgens CBS 2022, inclusief samenwonend (2021: CBS 2015 plus 2%). De wijziging ten opzichte van 2021 verlaagt de technische voorzieningen met € 898 duizend en heeft een positief effect van 0,2% op de dekkingsgraad.

Leeftijdsverschil man/vrouw

Voor het partnerpensioen is aangenomen dat het leeftijdsverschil tussen man en vrouw drie jaar bedraagt (2021: idem).

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 1% van het latent partnerpensioen (2021: 2%). Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot een leeftijd van 21 jaar (2021: idem). De wijziging verlaagt de technische voorzieningen met € 600 duizend en heeft een positief effect van 0,2% op de dekkingsgraad.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De kostenopslag ter grootte van 2,75% (2021: idem) van de technische voorziening houdt verband met toekomstige administratie- en excasso kosten. Daarnaast wordt een additionele excasso voorziening van € 2.163 duizend (2021: € 1.310 duizend) aangehouden waar eventueel kosten aan onttrokken kunnen worden. Deze kostenvoorzieningen bij elkaar zijn 3,33% (2021: 3%) van de netto voorziening.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers gaan wij uit van een revalidatiekans van 0% (2020: idem). We houden rekening met een jaarlijkse stijging van de grondslag voor toekomstige pensioenopbouw van 1,5% (2021: idem).

IBNR (incurred but not reported)

De voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend als de eenjarige risicopremie voor premievrijstelling voor het boekjaar en het voorgaand boekjaar (2020: idem).

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert (niet opgevraagd pensioen) wordt de reservering vijf jaar volledig in stand gehouden (2021: idem).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op actuele waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening maken we geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoorden we als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend verantwoorden we op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de opbrengsten verrekend die gerelateerd zijn aan transactiekosten, provisies, valutaverschillen, et cetera.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de ziekte is ontstaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging van de marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premies herverzekering

De herverzekeringspremies zijn toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 over het kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. We maken onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten enerzijds en beleggingsactiviteiten anderzijds.

Toelichting op de balans

2.1 Beleggingen voor risico fonds

Verdeling van beleggingen naar actief en passiefzijde

Omschrijving	2022	2021
Activa	444.881	615.937
Passiva	-121.900	-18.506
Totaal beleggingen voor risico fonds	322.981	597.431

Onder de passiefzijde van de balans zijn de negatieve derivaatposities opgenomen.

Samenvatting ontwikkeling beleggingsportefeuille in het boekjaar

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentend	Derivaten	Totaal	2021
Stand per 1 januari	81.036	186.346	331.733	-1.684	597.431	550.607
Aankopen / verstrekkingen	73.982	67.661	750.245	0	891.888	208.370
Verkopen / aflossingen	-96.178	-95.140	-780.139	16.362	-955.095	-163.269
Herwaardering	-7.630	-26.446	-50.996	-124.291	-209.363	1.340
Mutatie opgelopen rente	0	0	-820	-1.060	-1.880	383
Stand per 31 december	51.210	132.421	250.023	-110.673	322.981	597.431

Voor de meerderheid van de beleggingen zijn objectief vast te stellen frequente marktnoteringen beschikbaar. Voor bepaalde beleggingen geldt dat niet. Waardering daarvan vindt plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde van de derivaten.
- Niveau 4: De waarde wordt vastgesteld met een andere geschikte methode. Financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn onder andere Hedge funds, Equity funds, Infrastructure funds en Commodity funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Samenvatting beleggingsportefeuille op basis van bovenstaande indeling

2022	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal	2021
Vastgoed	4.488	0	0	46.722	51.210	81.036
Aandelen	132.421	0	0	0	132.421	186.346
Vastrentend	210.159	0	0	39.864	250.023	331.733
Derivaten	0	0	-110.673	0	-110.673	-1.684
Subtotaal	347.068	0	-110.673	86.586	322.981	597.431
Overig	3.520	0	0	0	3.520	6.421
Totaal	350.588	0	-110.673	86.586	326.501	603.852

Het Nederlandse Pensioenfonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

De categorie vastgoed heeft betrekking op vastgoedbeleggingsfondsen en aandelen op aandelenbeleggingsfondsen (2021: idem). De categorie vastrentend heeft voor 36% (2021: 48%) betrekking op directe obligatiebeleggingen en voor 64% (2021: 52%) op vastrentende beleggingsfondsen. Vastrentende waarden worden gewaardeerd inclusief een bedrag van € 568 duizend (2021: € 2.448 duizend) vanwege de opgebouwde rente sinds de meest recente coupdatum.

De categorie overig (niveau 1) heeft betrekking op liquide middelen (2021: idem). Dit betreft aan beleggingsportefeuilles toegewezen en voor beleggingen beschikbare liquide middelen.

2.2 Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maken we gebruik van financiële derivaten voor zover dit passend is. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen door ons vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. We gebruiken derivaten hoofdzakelijk om marktrisico's af te dekken. Een van de belangrijkste risico's voortvloeiend uit het gebruik van derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Het kredietrisico wordt beperkt doordat we alleen transacties aangaan met kredietwaardige partijen. Ook worden contracten zo veel mogelijk afgesloten op basis van standaardvoorwaarden (bijvoorbeeld conform de ISDA), zodat onze posities adequaat worden afgedekt door verkregen onderpanden en zekerheden.

We hebben verschillende maatregelen getroffen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stellen we limieten aan tegenpartijen op totaalniveau en worden extra zekerheden bij repotransacties gevraagd. Bij een wijziging van de marktrente verandert de waarde van de afgesloten derivaten. Hierdoor kan het recht of de verplichting ontstaan om aanvullend onderpand te ontvangen of te moeten storten.

Samenvatting derivatenposities

2022	Activa	Passiva	Saldo	2021
Rente derivaten	10.290	121.747	-111.457	-2.481
Valuta derivaten	937	153	784	797
Totaal	11.227	121.900	-110.673	-1.684

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

In verband met de waardeontwikkeling van derivaten zijn de volgende zekerheden ontvangen en verstrekt in de vorm van stukken en geld:

Ontvangen zekerheden

Ontvangen zekerheden:	2022	2021
In stukken	1.000	82.400
In geld	545	7.120
Totaal	1.545	89.520

Verstreckte zekerheden:	2022	2021
In stukken	46.800	84.600
In geld	98.371	5.930
Totaal	145.171	90.530

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken. Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen (zgn. collateral held), dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. De baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten. De mutatie uit hoofde van collateral wordt in het Kasstroomoverzicht verantwoord onder de post verkopen en aflossingen van beleggingen.

2.3 Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

2.4 Vorderingen en overlopende activa**Overzicht vorderingen en overlopende activa**

Omschrijving	2022	2021
Vordering uit hoofde van herverzekering	1.896	3.004
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	27	0
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	99.809	6.186
Overlopende activa	98	185
Stand per 31 december	101.830	9.375

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar.

2.5 Overige activa**Specificatie overige activa**

Omschrijving	2022	2021
Liquide middelen	4.006	7.787
Stand per 31 december	4.006	7.787

De liquide middelen staan vrij ter beschikking.

2.6 Reserves

Ontwikkeling reserves

Omschrijving	Bestemmings reserve	Reserves	Totaal	2021
Stand per 1 januari	0	40.960	40.960	-5.368
Uit bestemming saldo van baten en lasten	0	180	180	46.328
Stand per 31 december	0	41.140	41.140	40.960

2.6.4 Solvabiliteit

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maken we gebruik van het standaardmodel. We vinden het gebruik van dit standaardmodel passend bij de risico's van het fonds.

Omschrijving	2022	2021
Actuele dekkingsgraad	110,6%	107,2%
Beleidsdekkingsgraad	109,1%	103,0%
Reële dekkingsgraad	80,1%	82,3%

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (pensioenvermogen / technische voorzieningen) * 100%. Het pensioenvermogen bedraagt € 427.766 duizend (2021: € 606.923 duizend).

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De actuele dekkingsgraad houdt geen rekening met de verwachte inflatie, maar de reële dekkingsgraad wel. Die meet of we voldoende vermogen hebben om niet alleen aan de nominale toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen, maar ook om de toekomstige pensioenuitkeringen jaarlijks te kunnen indexeren (verhogen) met de kosten van levensonderhoud.

Op basis van het standaardmodel bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

Omschrijving	2022	2021
Aanwezig eigen vermogen	41.140	40.960
Minimaal vereist eigen vermogen	17.467	25.877
Vereist eigen vermogen	76.571	97.732

2.6.5 Herstelplan

Ontwikkeling dekkingsgraad ten opzichte van herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan
Stand 1 januari	107,2%	107,2%
Premiebijdragen (regulier)	-0,7%	-0,7%
Uitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	-0,7%	0,0%
Aanpassing RTS	66,3%	0,0%
Beleggingsresultaten	-36,0%	3,4%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-25,5%	0,1%
Stand 31 december	110,6%	110,0%

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 110,6%. Daarmee liep de dekkingsgraad voor op het herstelplan, dat uitgaat van 110,0% op die datum.

De premie heeft in lijn met het herstelplan bijgedragen aan de dekkingsgraad. Hetzelfde geldt voor de uitkeringen en de toeslagverlening.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft in 2022 geleid tot een zeer forse stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan gingen we uit van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022, zodat de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur in het herstelplan daarvoor nihil was. Bij de bepaling van de aanwezige dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan. Deze is hoger dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft -36,0% bijgedragen aan de dekkingsgraad. Dat is minder dan de 3,4% verwachting volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard door de sterke stijging van de rente in 2022.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. Overige oorzaken wordt onder andere veroorzaakt door de wijziging van grondslagen. Daarnaast hebben overige mutaties, zoals mutaties voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, ook een effect op op deze post.

Op basis van het FTK is per 1 januari 2022 sprake van reservetekort. We hebben eind maart 2023 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank, waarin de beleidsdekkingsgraad op basis van het reguliere beleid in 2029 is hersteld tot de vereiste dekkingsgraad. Dit is binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar. Op 23 mei 2023 heeft De Nederlandsche Bank instemming gegeven aan het herstelplan 2023.

2.7 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

2.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen

Mutatieoverzicht voorziening voor pensioenverplichtingen

Omschrijving	2022	2021
Stand 1 januari	565.963	567.014
Pensioenopbouw	32.490	46.067
Toeslagverlening	3.736	0
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-2.792	-3.128
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.504	-3.003
Wijziging marktrente	-216.310	-41.016
Wijziging actuariële uitgangspunten en actualisering overlevingskansen	8.666	-2.356
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.263	1.198
Overige wijzigingen	-537	105
Stand 31 december	386.449	564.881
Mutatie IBNR	177	1.082
Totaal	386.626	565.963

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening. Omdat de rentetermijnstructuur voor een deel negatieve rentes omvat is het bedrag bij rentetoevoeging negatief.

Categorie samenstelling voorziening voor pensioenverplichtingen

Omschrijving	2022	2021
Actieve deelnemers	114.165	283.556
Gewezen deelnemers	217.577	214.242
Pensioengerechtigden	39.337	48.858
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	12.367	16.400
IBNR	3.180	3.004
Vrijval excasso voorziening	0	-97
Stand 31 december	386.626	565.963

2.7.2 Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van maximaal 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks besluit het bestuur van het fonds over de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

We hebben de belangrijkste kenmerken van de regeling opgenomen in de paragraaf Kenmerken regeling op pagina 62.

Nadere toelichting op mutaties

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

2.7.3 Toeslagverlening

Toeslagverlening binnen Collectiviteitkring 1 is in beginsel voorwaardelijk. Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitkring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning.

Onder het FTK worden strikte eisen gesteld aan de toeslagverlening door pensioenfondsen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen we naar het bestuursverslag (paragraaf Toeslagverlening vanaf pagina 68).

Overzicht van toegekende toeslagverlening en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2018	0,00%	1,30%	1,30%	1,30%
2019	0,05%	2,10%	2,05%	3,38%
2020	0,00%	2,70%	2,70%	6,17%
2021	0,00%	0,67%	0,67%	6,88%
2022	0,00%	2,70%	2,70%	9,76%
2023	1,00%	14,53%	13,53%	24,62%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar.

2.7.4 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

2.7.5 Wijziging markttrente

Jaarlijks berekenen we per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen door toepassing van de actuele renteterminstructuur inclusief UFR. De effecten worden verantwoord onder het hoofd 'Wijziging markttrente'.

2.7.6 Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij maken we gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. Het gaat daarbij onder meer om de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij we gebruikmaken van schattingen en oordelen. Het effect van deze wijzigingen verantwoorden we in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

2.7.7 Actualiseren overlevingskansen

Per ultimo van het boekjaar 2022 maken we gebruik van Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020) en de ervaringssterfte volgens het inkomensmodel van Sprenkels (2020: CVS 2006-2015). De ervaringssterfte is in 2022 door Sprenkels 2022 herijkt. Recente publicaties van nieuwe informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking waren voor ons geen aanleiding voor verdere actualisering van de gebruikte schattingen bij het berekenen van de technische voorzieningen.

2.7.8 Overige wijzigingen

De post overige wijziging geeft de wijzigingen weer in de voorziening vanwege sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties. Bij sterfte is sprake van een toename door toevoeging aan de voorziening voor ingegaan nabestaandenpensioen en een afname door verval van de voorziening bij overlijden. Arbeidsongeschiktheid bestaat uit een toename door nieuwe arbeidsongeschikten en verhoging van arbeidsongeschiktheid, en een afname door revalidatie. De post mutaties bestaat uit onder andere flexibilisering bij pensionering en incidentele mutaties.

2.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	2022	2021
Beleggingscrediteuren	782	7.403
Belastingen en premies sociale verzekeringen	63	62
Waardeoverdrachten	15	68
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	0	69
Overige schulden en overlopende passiva	191	68
Stand per 31 december	1.051	7.670

Overige schulden hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar.

Specificatie beleggingscrediteuren

Omschrijving	2022	2021
Nog af te wikkelen transacties	237	283
Collateral ontvangen in liquide middelen	545	7.120
Stand per 31 december	782	7.403

2.9 Risicobeheer

Bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan worden we geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Onvoldoende solvabiliteit is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds. We beschikken over een aantal beleidsinstrumenten voor het beheersen van dit risico, namelijk:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid

De keuze uit en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. In 2022 hebben we een risicoanalyse uitgevoerd met behulp van een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor het beleid van het fonds en de toelichting hierna. We hebben dit beleid verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van het fonds. Het wordt jaarlijks geëvalueerd met behulp van een haalbaarheidstoets en in het kader van het beleggingsplan.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de beleggingsrichtlijnen die we jaarlijks vaststellen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten gaan uit van verantwoord passief vermogensbeheer.

Om het risico op onvoldoende solvabiliteit te beheersen zijn we verplicht om buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de in het Besluit FTK voorgeschreven solvabiliteitstoets (de zogenaamde S-toets). Deze toets is een kwantificering van de onze visie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

Specificatie vereist eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
S1 Renterisico	25.223	11.565
S2 Risico zakelijke waarden	51.311	68.752
S3 Valutarisico	13.904	21.086
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	12.623	27.290
S6 Verzekeringstechnisch risico	16.893	27.027
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheer risico	4.270	2.490
Diversificatie-effect	-47.653	-60.478
Vereist eigen vermogen (b)	76.571	97.732
Aanwezig eigen vermogen (a)	41.140	40.960
Tekort (a - b)	-35.431	-56.772

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

2.9.1 Marktrisico (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Onze strategie met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door onze beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de fiduciair manager in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktpositities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

In onderstaande toelichtingen is, tenzij anders aangegeven, uitgegaan van de clean value waardering van de beleggingen. De gegevens zijn opgesteld op basis van look-through, tenzij anders aangegeven. Waar gebruik gemaakt is van look-through gegevens zijn de dirty value waarderingen van de onderliggende beleggingen gebruikt en zijn de schulden en vorderingen uit de look-through verantwoord onder de liquide middelen.

Specificatie effect toepassen look-through

2022	Balanswaarde	Toepassen look-through	Verschil	2021 Toepassen look-through
Vastgoed	51.210	53.400	-2.190	84.201
Aandelen	132.421	128.459	3.962	181.731
Vastrentende waarden	250.023	249.089	934	330.784
Derivaten	-110.673	-110.684	11	-1.699
Overig	3.520	6.237	-2.717	8.835
Totaal	326.501	326.501	0	603.852

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en die van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ontwikkelingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de modified duration. De modified duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het renterisico bij Collectiviteitskring 1 is per ultimo 2022 voor 60% afgedekt (op basis van marktrente). We realiseren de afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen. Daarnaast maken we gebruik van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie, en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Bij het afsluiten van een swap wordt de 'duratiemismatch' verkleind, maar ontstaan nieuwe risico's, zoals tegenpartij-, liquiditeits- en juridische risico's.

Samenvatting modified duration en effect renteaafdekking

2022	Marktwaaarde	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	351.824	5,3
Rentederivaten	-111.457	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	240.367	28,6
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	386.626	27,7

Samenvatting modified duration en effect renteaafdekking

2021	Marktwaaarde ¹	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	337.678	12,6
Rentederivaten	-2.480	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	335.198	29,9
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	565.963	29,8

¹ Vergelijkende cijfers zijn aangepast zodat deze overeenstemmen met de presentatie voor het verslagjaar

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 5,3 jaar (2021: 12,6 jaar) bedraagt, zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duratie is verlengd. De totale duratie van de vastrentende waarden komt hiermee op 28,6 jaar (2021: 29,9 jaar). De duratie van de nominale pensioenverplichtingen bedraagt 27,7 jaar (2021: 29,8 jaar), waardoor het fonds gevoelig is voor verandering in de hoogte van de rente. Overigens kan de duratie van de vastrentende waarden niet een-op-een worden vergeleken met

de duratie van de verplichtingen, omdat ook rekening gehouden moet worden met de omvang van de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

In de solvabiliteitstoets ter vaststelling van de buffer voor het renterisico, wordt de rentecurve waartegen de verplichtingen worden verdisconteerd met een looptijdafhankelijk percentage omhoog en omlaag geschokt. Deze schokken zijn een vast percentage van het renteniveau. Het renterisico volgens de solvabiliteitstoets zal daardoor kleiner zijn bij een lage rente dan bij een hoge rente. De afgelopen jaren was sprake van een relatief lage rente.

De gevoeligheidsanalyse van rente is in de paragraaf Financiële risico's op pagina 84 van het bestuursverslag opgenomen.

2.9.2 Risico zakelijke waarden (S2)

Het risico van zakelijke waarden is het prijs(koers)risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie zoals vastgelegd in onze de strategische beleggingsmix van Collectiviteitkring 1.

Naast de strategische mix hebben we in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld voor het maximumpercentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd.

Verdeling vastgoedportefeuille

2022	EUR	In verhouding	2021
Participaties in vastgoedmaatschappijen	53.400	100%	79%
Woningen	0	0%	21%
Totaal	53.400	100%	100%

Verdeling naar markten van de aandelenportefeuille

2022	EUR	In verhouding	2021
Opkomende markten	22.800	18%	14%
Ontwikkelde markten	105.659	82%	86%
Totaal	128.459	100%	100%

Verdeling naar sectoren van de aandelenportefeuille

2022	EUR	In verhouding	2021
Basismaterialen	6.816	5%	5%
Communicatie diensten	10.126	8%	9%
Cyclische consumptiegoederen	13.700	11%	14%
Defensieve consumptiegoederen	7.566	6%	7%
Energie	1.315	1%	2%
Financiële dienstverlening	21.165	16%	15%
Gezondheidszorg	27.054	21%	15%
Industrie	15.877	13%	10%
Nutsbedrijven	2.963	2%	2%
Technologie	21.455	17%	21%
Overig	422	0%	0%
Totaal	128.459	100%	100%

In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers voor het risico van zakelijke waarden (en grondstoffen) is rekening gehouden met bovenstaande samenstelling. We beleggen in deze producten met als doel diversificatie en risicoafdekking.

Verdeling van de vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding	2021
Bedrijfsobligaties	86.521	35%	26%
Hypotheken	47.109	19%	17%
Staatsobligaties	115.459	46%	57%
Totaal	249.089	100%	100%

Samenvatting derivatenposities

2022	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo	2021
Aandelen derivaten	1	1	0	1	1
Rente derivaten	468.899	10.290	121.747	-111.457	-2.480
Valuta derivaten	78.276	947	175	772	800
Krediet derivaten	0	0	0	0	-20
Stand per 31 december	547.176	11.238	121.922	-110.684	-1.699

Geografische verdeling van alle beleggingen (exclusief derivaten)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	Totaal	2021
Azië ex Japan	289	20.384	5.534	27	26.234	23.283
Europa EU	47.309	29.452	194.614	5.370	276.745	350.430
Europa niet-EU	525	15.636	14.172	114	30.447	38.452
Midden- en Zuid-Amerika	38	1.911	5.973	-6	7.916	8.517
Noord-Amerika	3.826	50.233	15.566	756	70.381	138.172
Pacific	1.321	7.959	8.675	-35	17.920	37.982
Overig	92	2.884	4.555	11	7.542	8.715
Totaal	53.400	128.459	249.089	6.237	437.185	605.551

2.9.3 Valutarisico (S3)

Onder valutarisico verstaan we het risico dat ontstaat op activa in een buitenlandse valuta door wijzigingen in wisselkoers.

Van de totale beleggingsportefeuille is ultimo 2022 ongeveer 68% belegd in beleggingen met een notering in euro's. De belangrijkste valuta van de niet in euro genoteerde beleggingen zijn de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

In 2022 dekten we 75% van het valutarisico af van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Specificatie van posities naar valuta

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten (afdekking)	Overig	Totaal	2021
AUD	317	2.006	0	0	-10	2.313	5.025
CAD	122	1.806	0	0	-11	1.917	5.268
CHF	50	4.771	0	8	42	4.871	9.305
DKK	0	6.372	0	11	14	6.397	3.000
EUR	47.193	20.007	226.580	-46.787	5.158	252.151	485.850
GBP	473	9.758	55	-8.138	239	2.387	3.342
HKD	423	7.863	0	0	1	8.287	11.091
ILS	10	77	0	0	1	88	264
JPY	590	4.965	0	-4.844	-24	687	4.492
NOK	2	611	0	0	5	618	1.077
NZD	15	80	0	0	2	97	345
SEK	92	2.450	0	7	-3	2.546	4.855
SGD	182	349	0	0	-4	527	2.263
USD	3.716	50.233	11.338	-50.928	765	15.124	32.491
Andere valuta	215	17.111	11.116	-13	62	28.491	35.184
Totaal	53.400	128.459	249.089	-110.684	6.237	326.501	603.852

Wijzigingen in de valutakoersen zijn van invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad voor zover deze niet zijn afgedekt. Een wijziging van de koers van de US dollar met 10% levert na afdekking een wijziging van de dekkingsgraad met circa 0,4% (2021: 0,6%) op.

Een restrisico betreft de categorie overige valuta. Dit zijn valuta's waarvan we besloten hebben het valutarisico niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

2.9.4 Grondstoffenrisico (S4)

Aangezien we niet in grondstoffen beleggen, is dit risico niet van toepassing en wordt hiervoor geen buffer aangehouden.

2.9.5 Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico (ook wel: tegenpartijrisico). Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. We beheersen dit risico door aan tegenpartijen limieten te stellen, extra zekerheden te vragen, zoals onderpand bij derivatenposities, en het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij fondsbeleggingen in hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico beleggen we enkel in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, werken we enkel met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat onze posities adequaat worden afgedekt door onderpand.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals gepubliceerd door S&P, Moody's en Fitch per 31 december is als volgt:

2022	EUR	In verhouding	2021
AAA	23.112	9%	24%
AA	28.006	11%	21%
A	42.607	18%	13%
BBB	33.323	13%	15%
Lager dan BBB	8.132	3%	3%
Geen rating	111.563	45%	24%
Niet gespecificeerd	2.346	1%	0%
Totaal	249.089	100%	100%

Inzake concentratie van risico's kunnen we melden dat, afgezien van staatsobligaties van eurolanden en posities in beleggingsfondsen, ultimo 2022 geen sprake is van beleggingen groter dan 2% van ons balanstotaal. Als onderdeel van de toelichting op het concentratierisico is in paragraaf Concentratierisico (S8) op pagina 291 een tabel opgenomen met de details van deze posities.

Van de beleggingen met ‘geen rating’ heeft € 47.419 duizend (2021: € 55.889 duizend) betrekking op hypothecair gedekte leningen in beleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen hebben een kredietwaardigheid vergelijkbaar met AA.

Herverzekeringsovereenkomsten gaan we alleen aan met onder toezicht staande Nederlandse verzekeraars.

In de solvabiliteitstoets van eind 2022 is rekening gehouden met het kredietrisico zoals blijkt uit bovenstaande gegevens.

2.9.6 Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

We verzekeren alleen risico's die we zelf niet kunnen dragen. De behoefte is daarbij het grootst op het gebied van nabestaandenpensioen (NP) en de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVA). Herverzekering van het ouderdomspensioen (OP) is niet aan de orde. De gekozen vorm van herverzekering voor NP en PVA is een volledige herverzekering.

De aanname is dat naarmate de collectiviteitkring in volume toeneemt de behoefte aan herverzekering van NP en PVA afneemt. Door een grotere omvang neemt de impact van opgetreden schades van individuele deelnemers op het collectief af. We hebben een herverzekeringscontract op basis van stop-loss met een looptijd van twee jaar afgesloten met Zwitserleven (2021: ASR Levensverzekering N.V.).

Het toeslagrisico omvat het risico dat onze ambitie om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten). Dit is echter afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds. Hierbij benadrukken we dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte).

Op 31 december bedraagt de reële dekkingsgraad 80,1% (2021: 82,3%).

We hebben deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2022.

2.9.7 Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor we op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen. We beheersen het liquiditeitsrisico door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maken we gebruik van een liquiditeitsprognose waarin we rekening houden met directe beleggingsopbrengsten, inkomsten (zoals premies) en uitgaven (zoals uitkeringen en kosten).

Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van Collectiviteitkring 1 groter zijn dan de uitgaven (zoals uitkeringen en kosten). Daarmee is het liquiditeitsrisico beperkt en bestaat er ruimte voor illiquide beleggingen. Er dienen ook voldoende liquiditeiten te zijn om te kunnen voldoen aan onderpandsverplichtingen van de derivaten. Periodiek toetsen we de omvang van deze illiquide beleggingen in relatie tot de toekomstige verplichtingen.

Voor het beheersen van het kortetermijnliquiditeitsrisico wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of we bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kunnen leveren. In dit kader hebben we binnen de renteafdekking een beperking gesteld aan het maximale risico (exposure) van derivaten.

Voor de liquiditeitsbehoefte in het zwaarweerscenario rekenen we met een rentestijging van 2% en een 0,20 lagere euro. Bij een zwakkere euro ontwikkelen de valutatermijncontracten zich negatief en moet er onderpand (collateral) worden gestort. Indien bij zo'n schok minder dan 125% aan benodigde liquiditeit en onderpand beschikbaar is, wordt een waarschuwing afgegeven. Indien minder dan 75% van de benodigde liquiditeit en onderpand bij zo'n schok beschikbaar is, zal het beleggingsbeleid worden aangepast.

Hieruit blijkt dat er op dit moment geen liquiditeitsrisico's voor het fonds bestaan. In de solvabiliteitstoets houden we hier dan ook geen buffers voor aan.

2.9.8 Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat we grote (veelal financiële) gevolgen ondervinden van veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico). Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maken we gebruik van diversificatie en limieten voor beleggingen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. De uitgangspunten hebben we vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders. We monitoren op kwartaalbasis de naleving daarvan.

Ultimo 2022 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende debiteuren met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

2022	EUR	In ver- houding	2021
Uitgevende instelling			
Duitsland	25.050	7,8%	5,6%
Frankrijk	16.408	5,1%	2,6%
Nederland	16.390	5,1%	6,9%
Finland		< 2%	4,4%
België		< 2%	2,2%

Naast deze beleggingen beleggen we in vijftien (2021: twaalf) beleggingsfondsen met een omvang van ten minste 2% van het balanstotaal. Bij de hierboven genoemde beleggingen en ook op look-throughbasis bij de beleggingen in de beleggingsfondsen is geen sprake van een concentratierisico.

In het standaardmodel is het concentratierisico gelijkgesteld aan nul. Ook op grond van het gevoerde beleid oordelen we dat er geen sprake is van een verhoogd risico waarvoor een aanvullende opslag noodzakelijk is.

2.9.9 Operationeel risico (S9)

Het operationele risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's beheersen we door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Van Lanschot Kempen Investment Management B.V. houdt als fiduciair manager toezicht op het totale vermogensbeheer en de risicoposities van het fonds. In dat kader selecteert en monitort de fiduciair manager beleggingsfondsen en vermogensbeheerders. Met zulke partijen hebben we overeenkomsten en, waar van toepassing, service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt door ons beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij afzonderlijke custodians zoals CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder a.s.r. Met a.s.r. hebben we een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement gesloten.

Jaarlijks beoordelen we de kwaliteit van de uitvoering van de fiduciair manager, bewaarder en pensioenuitvoeringsorganisatie door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste rapportages over de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, houden we hiervoor geen buffers aan in de solvabiliteitstoets.

2.9.10 Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de benchmark die voor de (deel)portefeuille is vastgelegd. We houden hiervoor een buffer aan.

2.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

2.10.1 Investeringsverplichtingen

Per 31 december 2022 bestonden toezeggingen tot het doen van investeringen in beleggingen op of na 1 januari 2023 tot een bedrag van € 9,2 miljoen (2021: € 40,3).

2.10.2 Weerstandsvermogen

Indien bij het fonds een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaatsheeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de overgedragen aanspraken en rechten. In de paragraaf Stichtingskapitaal en reserves op pagina hebben we het weerstandsvermogen nader gespecificeerd.

2.11 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit betreffen de relaties tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn bestuurders en de directie van het bestuursbureau. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Voor de beloning het belanghebbendenorgaan verwijzen we naar toelichting 2.15 Pensioenuitvoeringskosten op pagina 295. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

2.12 Ontvangen premies

De feitelijke, de kostendeekkende en de gedempte kostendeekkende premie zijn als volgt:

Omschrijving	2022	2021
Feitelijke premie	30.971	40.262
Kostendeekkende premie	38.541	54.258
Gedempte kostendeekkende premie	26.791	30.136

We hebben de aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

Specificatie samenstelling van de premies 2022

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	30.543	13.211	13.211
Risicopremie overlijden	615	303	303
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	1.332	579	579
Totale koopsom	32.490	14.093	14.093
Kostenopslag pensioenbeheer	430	430	430
Opslag voorwaardelijke opbouw	0	9.830	9.830
Opslag instandhouding VEV	5.621	2.438	2.438
Premieopslag	0	0	4.180
Totaal premiebijdragen	38.541	26.791	30.971

Specificatie samenstelling van de premies 2021

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	43.554	17.605	17.606
Risicopremie overlijden	804	405	405
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	1.808	1.055	1.421
Totale koopsom	46.166	19.065	19.432
Kostenopslag pensioenbeheer	737	737	737
Opslag voorwaardelijke opbouw	0	7.347	6.981
Opslag instandhouding VEV	7.355	2.987	2.986
Premieopslag	0	0	10.126
Totaal premiebijdragen	54.258	30.136	40.262

Ons beleid met betrekking tot de premiestelling is nader beschreven in de paragraaf Premiebeleid op pagina 63.

2.13 Beleggingsresultaten voor risico fonds

In onderstaande tabel specificeren we de beleggingsresultaten van beleggingen voor risico fonds, met een onderscheid naar directe en indirecte opbrengsten en de aan de beleggingen verbonden kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Dividend	661	692	898	0	0	2.251	4.060
Rente	0	0	604	1.263	81	1.948	3.665
Totaal	661	692	1.502	1.263	81	4.199	7.725

Indirecte beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Gerealiseerd	-2.934	-12.610	-6.537	-16.361	0	-38.442	14.188
Ongerealiseerd	-4.696	-13.836	-44.459	-107.930	0	-170.921	-12.848
Koersresultaat liquide middelen	0	0	0	0	387	387	-674
Totaal	-7.630	-26.446	-50.996	-124.291	387	-208.976	666

Beleggingskosten

2022	EUR	In verhouding	2021
Administratiekosten	167	20%	21%
Bankkosten	34	4%	3%
Beheerskosten	637	71%	70%
Bewaarloon	26	3%	6%
Transactiekosten	22	3%	0%
Overig	0	0%	0%
Totaal	886	100%	100%

Beleggingskosten hebben we opgenomen in het overzicht Kosten vermogensbeheer op pagina 80, Kosten zijn daarin, waar mogelijk, toegerekend aan de relevante beleggingscategorie.

2.14 Pensioenuitkeringen

Specificatie pensioenuitkeringen

Omschrijving	2022	2021
Ouderdomspensioen	2.336	2.225
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	635	610
Wezenpensioen	32	31
Afkopen	65	61
Totaal	3.068	2.927

2.15 Pensioenuitvoeringskosten

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekosten pensioenadministratie	589	618
Certificerend actuaaris	36	39
Adviserend actuaaris	93	31
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	48	30
Belanghebbendenorgaan	39	43
Verkiezing belanghebbendenorgaan	0	0
Ondersteuning BO en werkgever (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	10	0
Toezichtkosten (DNB/AFM)	41	33
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	167	186
Overige kosten	51	18
Overige baten en lasten	-1	0
Aan beleggingen toegerekende kosten	-211	-172
Totaal	862	826
Berekening kosten per deelnemer:	2022	2021
Aantal actieve deelnemers	3.244	5.166
Aantal pensioengerechtigden	415	383
Totaal aantal deelnemers	3.659	5.549
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	236	149

In het verslagjaar zijn aan de kring door toezichthouders geen dwangsommen of bestuurlijke boetes aangezegd of opgelegd (2021: idem).

Aantal personeelsleden

Bij de kring zijn geen werknemers in dienst. Voor werkzaamheden die ten behoeve van het fonds worden uitgevoerd door het bestuursbureau van Het Nederlandse Pensioenfonds is een vergoeding overeengekomen die afhankelijk is van de omvang van het beheerde pensioenvermogen.

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

Specificatie bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

2022	Honoraria	Vacatie gelden	Totaal	2021
Belanghebbendenorgaan	0	32	32	32
Totaal	0	32	32	32

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

2.16 Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Een specificatie van de mutatie staat vermeld in paragraaf [2.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen](#) op pagina [281](#).

2.17 Herverzekeringen

Specificatie resultaat herverzekering

Omschrijving	2022	2021
Premie herverzekering	75	3.149
Uitkeringen uit herverzekering	-1.554	-1.710
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening	1.107	-1.081
Totaal	-372	358

2.18 Overdracht van rechten

Specificatie resultaat overdracht van rechten

Omschrijving	2022	2021
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	0	458
Inkomende individuele waardeoverdrachten	2.108	1.625
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	-3.429	-623
Totaal	-1.321	1.460

2.19 Actuariële analyse

Actuariële analyse van het resultaat

Omschrijving	2022	2021
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-205.663	7.614
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	2.792	3.128
Wijziging marktrente	216.310	41.016
Subtotaal interestresultaat	13.439	51.758
Premieresultaat		
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	30.971	40.262
Betaalde premie herverzekering	-75	-3.149
Benodigde premie	-32.921	-46.805
Subtotaal premieresultaat	-2.025	-9.692
Waardeoverdrachten		
Collectieve waardeoverdrachten	0	0
Individuele waardeoverdrachten	-57	262
Subtotaal waardeoverdrachten	-57	262
Kosten		
In premie begrepen bedrag kosten	1.248	1.909
Toevoeging aan technische voorzieningen ivm kostenvoorziening	-817	-1.171
Vrijval voor kosten uit technische voorzieningen	431	88
Kosten verslagjaar (excl kosten vermogensbeheer)	-862	-826
Subtotaal kosten	0	0
Uitkeringen¹		
Mutatie technische voorzieningen uhv uitkeringen	3.072	2.916
Feitelijke uitkeringen	-3.068	-2.927
Subtotaal uitkeringen	4	-11
Resultaat op kanssystemen	1.958	621
Toeslag	-3.736	0
Incidentele wijzigingen		
Wijziging regeling	0	0
Actualisering overlevingskansen	-7.466	2.356
Actualisering grondslagen (kostenvoorziening)	-1.200	0
Overige mutaties technische voorzieningen	-44	-100
Andere oorzaken	-693	1.134
Subtotaal incidentele wijzigingen	-9.403	3.390
Totaal saldo van baten en lasten	180	46.328

¹ In dit resultaat zit ook een vrijval van het weerstandsvermogen.

Specificatie resultaat op kanssystemen

Omschrijving	2022	2021
• Sterfte	643	1.007
• Arbeidsongeschiktheid	1.258	-766
• Mutaties	-26	123
Andere oorzaken	83	257
Totaal	1.958	621

2.20 Overige baten en lasten**Specificatie overige baten en lasten**

Omschrijving	2022	2021
Weerstandsvermogen	414	-15
Overige baten en lasten	0	0
Totaal	414	-15

De afdracht weerstandsvermogen is gerelateerd aan beleggingsrendement, pensioenuitvoeringskosten, premies en uitkeringen.

Gebeurtenissen na balansdatum

De Voorziening pensioenverplichtingen bij deze dekkingsgraad is berekend met een RTS op basis van een UFR die geldt voor 2022. Deze is o.b.v. 50% oude UFR- en 50% nieuwe UFR-methodiek. De UFR zou vanaf 2021 in vier jaar overgaan van oude naar nieuwe UFR. Door de DNB is echter, op advies van de commissie parameters, een nieuwe UFR methode vastgesteld die per 1 januari 2023 is ingegaan. Indien de dekkingsgraad o.b.v. deze nieuwe UFR wordt uitgerekend zou deze 1,2% lager zijn en uitkomen op 109,4%.

3 Financiële verantwoording Collectiviteitkring Flexibele Regeling

Alle bedragen weergegeven in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022
Activa		
Beleggingen voor risico deelnemers	<u>3.1</u>	7.591
Herverzekeringsdeel pensioenverplichtingen	<u>3.4</u>	1
Overige activa	<u>3.5</u>	831
Totaal activa		8.423
Passiva		
Reserves	<u>3.6</u>	136
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	<u>3.7.1</u>	1
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	<u>3.7.2</u>	7.591
Overige schulden en overlopende passiva	<u>3.8</u>	695
Totaal passiva		8.423
Actuele dekkingsgraad (in %)		101,8

Staat van baten en lasten

	Toelichting	2022
Baten		
Premiebijdragen voor risico van deelnemers	<u>3.12</u>	8.746
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	<u>3.13</u>	-359
Mutatie TV herverzekeringsdeel		1
Overige baten		703
Totaal baten		9.091
Lasten		
Pensioenuitkeringen	<u>3.14</u>	0
Pensioenuitvoeringskosten	<u>3.15</u>	827
Wijzigingen voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	<u>3.7.2</u>	7.591
Wijzigingen voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	<u>3.7.1</u>	1
Saldo overdracht van rechten voor risico deelnemers	<u>3.18</u>	16
Saldo herverzekeringen	<u>3.17</u>	510
Overige lasten	<u>3.19</u>	10
Totaal lasten		8.955
Saldo van baten en lasten		136
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Overige reserves		136
Totaal		136

De afdracht weerstandsvermogen is gerelateerd aan rendement beleggingen, pensioenuitvoeringskosten, premies en uitkeringen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	Toelichting	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers		8.746
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico deelnemers		-
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers		-
Betaalde pensioenuitkeringen		-
Betaalde premies herverzekering		-510
Betaalde pensioenuitvoeringskosten		-827
Overige baten en lasten		951
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		8.360
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen		-
Betaald inzake aankoop beleggingen		-133
Betaald inzake aankoop beleggingen		-7.925
Betaald inzake weerstandsvermogen		-25
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		-
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen		200
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-7.882
Mutatie liquide middelen		477
Liquide middelen per 1 januari		-
Mutatie liquide middelen		477
Liquide middelen per 31 december		477

Algemene toelichtingen

Algemene grondslagen

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstellingen in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van Collectiviteitkring Flexibele Regeling en heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. Een verplichting komt in de balans wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting zijn gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen. Bovendien moet de intentie bestaan om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten nemen we eveneens gesaldeerd op.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben schattingswijzigingen plaatsgevonden bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze wijzigingen worden nader beschreven in de paragraaf Technische Voorzieningen in hoofdstuk Specifieke grondslagen op pagina 304.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

Het fonds heeft in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico fonds en risico deelnemers bestaan uit de financiële instrumenten die gebruikt worden ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid.

Een financieel instrument wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname worden vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen als volgt gewaardeerd:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen

gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Dividenden worden in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente wordt in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Collateral

Activa die in het kader van een collateral worden gestort, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Alle uit beleggingen voortvloeiende baten en lasten worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt.

Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Alle uit deze beleggingen voortvloeiende baten en lasten worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten welke ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op reële waarde. Na eerste verwerking, waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Algemeen

De reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen wordt bepaald als de som van de reserves en de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag) toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2020 (2022: idem) waarbij met ingang van december 2022 het inkomensmodel van S&V wordt gehanteerd voor het vaststellen van de ervaringssterfte. Bij de bepaling van de voorziening wordt één ervaringssterfte voor de gehele kring gehanteerd. Deze kan worden herzien zodra er een nieuwe deelnemersgroep van een significante grootte in de kring wordt opgenomen en de impact op de voorziening significant is. Of hier sprake van is, wordt bepaald aan de hand van de toetredingstoets.

Voorziening voor ingegaan wezenpensioen

Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot een leeftijd van 21,

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 3% van de technische voorzieningen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Afwikkelkosten/kostenvoorziening

Voor de DC regeling wordt jaarlijks 2 basispunten van het kapitaal van deelnemers beschikbaar gesteld ter dekking van reguliere kosten. Gedurende de opstartfase van CKF zal de bedrijfsomgeving van HNPF een compensatieresultaat beschikbaar stellen ter dekking van kosten. Bij liquidatie in de opstartfase heeft de bedrijfsomgeving eveneens een kring overstijgend weerstandsvermogen beschikbaar ter dekking van kosten voor CKF. Wanneer CKF door groei zelfstandig eigen vermogen beschikbaar heeft, zullen er vanuit de stichting geen compensaties meer aan CKF worden gedaan en zal CKF zelf zorgdragen voor het dekken van de doorlopende en liquidatiekosten.

Technische voorzieningen voor risico deelnemers

Voor de voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers worden geen actuariële grondslagen vastgesteld aangezien die voorzieningen gelijk zijn aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers.

Het pensioenkapitaal is gelijk aan de ingelegde premies (voor de netto pensioenregeling na aftrek van de premies voor de risicodekkingen) vermeerderd of verminderd met de betreffende rendementen en de verhogingen uit hoofde van overlijden van andere (gewezen) deelnemers. Na overlijden van een (gewezen) deelnemer komt het saldo van de pensioenbeleggingsrekening van de betreffende (gewezen) deelnemer te vervallen en wordt dat gebruikt voor de verhoging van de saldi pensioenbeleggingsrekeningen van de overige (gewezen) deelnemers in de desbetreffende pensioenregeling naar rato van de per (gewezen) deelnemer aanwezige saldi.

Herverzekeringsdeel pensioenverplichtingen

De herverzekeringspremies zijn toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Bij de waardering is rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar (afslag voor kredietrisico).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op actuele waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderings.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds

Rentetoevoeging

De Pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premies herverzekering

De herverzekeringspremies zijn toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 Het Kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans

3.1 Beleggingen voor risico deelnemers

Verdeling van beleggingen voor risico deelnemers naar actief en passiefzijde

Omschrijving	31 december 2022
Activa	8.351
Passiva	-760
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	7.591

Onder de passiefzijde van de balans zijn opgenomen de negatieve derivaatposities, beleggingscrediteuren en overige schulden.

Beleggingen voor risico deelnemers

Omschrijving	31 december 2022
Vastgoedbeleggingen	968
Aandelen	4.798
Vastrentende waarden	1.829
Derivaten	23
Overige beleggingen	-27
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	7.591

Specificatie overige beleggingen voor risico deelnemers

Overige beleggingen	31 december 2022
Liquide middelen	725
Beleggingsdebiteuren	1
Beleggingscrediteuren	-753
Totaal overige beleggingen voor risico deelnemers	-27

Specificatie liquide middelen voor risico deelnemers

Omschrijving	31 december 2022
Liquide middelen	44
Liquide middelen uit hoofde van collateral	20
Liquide middelen uit hoofde van nog te beleggen premies	661 ¹
Totaal liquide middelen voor risico deelnemers	725

¹ De liquide middelen zijn na jaareinde aangewend voor aankopen van beleggingen.

Specificatie beleggingscrediteuren voor risico deelnemers

Omschrijving	31 december 2022
Nog af te wikkelen transacties	1
Beleggingscrediteuren	-695
Collateral ontvangen in liquide middelen	-20
Overige schulden en overlopende passiva	-39
Stand per 31 december	-753

Samenvatting ontwikkelingen beleggingsportefeuille in het boekjaar

Omschrijving	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vast-rentende Waarden	Derivaten	Overige-beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari	-	-	-	-	-	-
Aankopen/verstrekkingen	1.076	4.967	2.369	-	-	8.412
Verkopen/aflossingen	-	-	-424	-31	-	-455
Herwaardering	-108	-169	-120	54	-20	-363
Overige mutaties	-	-	4	0	-7	-3
Stand per 31 december	968	4.798	1.829	23	-27	7.591

Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectief vast te stellen frequente marktnoteringen. Voor bepaalde beleggingen zijn deze niet beschikbaar en vindt waardering plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde berekeningen van de derivaten.
- Niveau 4: De waarde wordt vastgesteld met een andere geschikte methode. Financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn o.a. Hypotheekfondsen, Hedge funds, Equity funds, Infrastructure funds en Commodity funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Samenvatting beleggingsportefeuille voor risico deelnemers op basis van bovenstaande indeling

Omschrijving	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal
Vastgoed	968	-	-	-	968
Aandelen	4.798	-	-	-	4.798
Vastrentend	1.652	-	-	178	1.829
Derivaten	-	-	23	-	23
Overig	-	-	-	-27	-27
Totaal	7.418	0	23	150	7.591

Het Nederlandse Pensioenfonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

Vastgoed heeft betrekking op vastgoedbeleggingsfondsen en aandelen op aandelenbeleggingsfondsen. Vastrentend heeft voor 19% betrekking op directe obligatiebeleggingen en voor 81% in vastrentende beleggingsfondsen. Vastrentende waarden worden gewaardeerd inclusief een bedrag van € 4 duizend vanwege sinds de meest recente coupdatum opgebouwde rente.

3.2 Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het fonds gebruik van financiële derivaten voor zover dit passend is. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Het fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om marktrisico's af te dekken. Een van de belangrijkste risico's voortvloeiend uit het gebruik van derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met kredietwaardige partijen. Ook worden contracten zo veel mogelijk afgesloten op basis van standaardvoorwaarden (bijvoorbeeld conform de ISDA), zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door verkregen onderpanden en zekerheden.

Het fonds heeft verschillende maatregelen genomen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stelt het fonds limieten aan tegenpartijen op totaalniveau en worden extra zekerheden bij repo-transacties gevraagd. Bij een wijziging van de markttrente verandert de waarde van de afgesloten derivaten. Hierdoor kan het recht of de verplichting ontstaan om aanvullend onderpand te ontvangen of te moeten storten.

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

In verband met de waardeontwikkeling van derivaten zijn de zekerheden ontvangen en verstrekt in de vorm van stukken en geld:

Samenvatting derivatenposities

2022	Activa	Passiva	Saldo
Valuta derivaten	30	-7	23
Totaal	30	-7	23

Ontvangen zekerheden

	31 december 2022
Ontvangen zekerheden:	
In stukken	-
In geld	20
Totaal	20

Verstrekte zekerheden

Verstrekte zekerheden:		31 december 2022
In stukken		87
In geld		-
Totaal		87

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten welke ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken. Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen (zgn. Collateral Held) worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Alle uit deze beleggingen voortvloeiende baten en lasten worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten. De mutatie uit hoofde van collateral wordt in het Kasstroomoverzicht verantwoord onder de post Verkopen en aflossingen van beleggingen.

3.3 Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securitieslending.

3.4 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De risico's met betrekking tot overlijden en arbeidsongeschiktheid zijn volledig herverzekerd bij elipsLife. Het met elipsLife afgesloten contract betreft een garantiecontract waarbij vorderingen zijn gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening pensioenverplichtingen. De vordering op elipsLife is verantwoord als Herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

Verloopoverzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

		31 december 2022
Stand per 1 januari		-
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		1
Stand per 31 december		1

3.5 Overige activa

Alle vorderingen hebben een looptijd van minder dan 1 jaar.

Specificatie overige activa

Omschrijving	31 december 2022
Vorderingen uit hoofde van herverzekeringen	0
Overige vorderingen en overlopende activa	221
Subtotaal vorderingen en overlopende activa	221
Beleggingen voor risico fonds	133
Overige activa	
Liquide middelen	477
Subtotaal overige activa	477
Stand per 31 december	831

De liquide middelen staan vrij ter beschikking.

3.6 Reserves**Ontwikkeling reserves**

Omschrijving	Bestem- mings reserve	Reserves	Totaal
Stand per 1 januari	-	-	-
Uit bestemming saldo baten en lasten	-	136	136
Stand per 31 december	-	136	136

Solvabiliteit

	31 december 2022
	In %
Pensioenvermogen	7.727
Af: wijziging voorziening pensioenverplichting	7.591
Vrij vermogen	136
Minimaal vereist eigen vermogen	209
Actuele dekkingsgraad	101,8
Beleidsdekkingsgraad	101,8

De actuele dekkingsgraad van de kring per 31 december 2022 is 101,8%. De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (Pensioenvermogen / Technische voorzieningen) * 100%. Het pensioenvermogen bedraagt 7.727 duizend.

Collectiviteitkring Flexibele Regeling is vrijgesteld van de rapportage van de maandelijkse dekkingsgraad. Zodoende mag de beleidsdekkingsgraad gelijk gesteld worden aan de actuele dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad bedraagt per 31 december 2022 101,8%.

De door de Pensioenwet minimaal vereiste minimale dekkingsgraad, waarbij tevens rekening gehouden wordt met de ontheffing van DNB, is vastgesteld op 102,8%.

De beleidsdekkingsgraad voldeed ultimo 2022 niet aan de eis van het MVEV, waardoor de kring een dekkingstekort heeft. De beleidsdekkingsgraad lag voor het eerst per eind 2022 lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, waardoor de 5-jaars termijn, waarna de kring direct moet herstellen tot het MVEV, is ingegaan per 31 december 2022. Wanneer de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf jaar lager is dan de dekkingsgraad die behoort bij het MVEV, zullen we maatregelen moeten nemen. Dit is eind 2022 niet van toepassing. Kring CKF is een startende kring, waardoor verwacht wordt dat het MVEV daalt naarmate de tijd verstrijkt. De verwachting is dat kring CKF eind 2024 wel aan het MVEV voldoet.

3.7 Technische voorzieningen

3.7.6 Mutatieoverzicht technische voorzieningen voor risico fonds

Mutatieoverzicht voorziening pensioeverplichtingen voor risico fonds

	31 december 2022
Stand per 1 januari	-
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1
Stand per 31 december	1

3.7.7 Mutatieoverzicht technische voorziening voor risico deelnemers

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers

Omschrijving	31 december 2022
Stand per 1 januari	-
Pensioenopbouw	8.003
Toeslagverlening	-
Korting op aanspraken en rechten	-
Beleggingsresultaten	-395
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-
Wijziging marktrente	-
Wijziging actuariële uitgangspunten en actualisering overlevingskansen	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-16
Resultaat op sterfte	-1
Overige wijzigingen	-
Stand per 31 december	7.591

3.7.8 Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een beschikbare premieregeling. De ingeleigde premies (onder aftrek van kosten en risicopremie overlijden) worden belegd volgens het zogenoemde life cycle-principe. Hierbij

wordt bij het benaderen van de pensioendatum een steeds groter deel van de premie belegd in obligaties en wordt een deel van de aandelenbeleggingen verruild voor obligatiebeleggingen.

De belangrijkste kenmerken van de regeling zijn opgenomen in de paragraaf Kenmerken regeling op pagina 94.

3.7.9 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

3.7.10 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

3.7.11 Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen berekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur inclusief UFR. De effecten worden verantwoord onder het hoofd 'Wijziging markttrente'.

3.7.12 Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

3.7.13 Actualiseren overlevingskansen

Voor het boekjaar 2022 wordt gebruikgemaakt van de prognosetafel AG2022 en ervaringssterfte volgens het S&V inkomensmodel. Recente publicaties van nieuwe informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking gaven het bestuur geen aanleiding voor verdere actualisering van de door het bestuur gebruikte schattingen bij het berekenen van de technische voorzieningen.

3.7.14 Overige wijzigingen

Overige wijziging geeft de wijzigingen weer in de voorziening vanwege: sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties. Sterfte bestaat uit toename door toevoeging voorziening voor ingegaan nabestaandenpensioen en afname door verval van voorziening bij overlijden. Mutaties bestaat uit onder andere incidentele mutaties.

3.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	31 december 2022
Waardeoverdrachten	16
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	134
Overige schulden en overlopende passiva	545
Stand per 31 december	695

Overige schulden hebben een resterende looptijd van minder dan 1 jaar.

3.9 Beleggingen en risico's

3.9.1 Samenstelling beleggingsportefeuille

De beleggingen voor risico fonds en risico deelnemers bestaan uit de financiële instrumenten die gebruikt worden voor het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid en ter afdekking van beleggingsrisico's. Dit hoofdstuk gaat in de de verdeling en kredietwaardigheid van de aangehouden beleggingen.

De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de fiduciair manager in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktpositities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

In onderstaande toelichtingen is, tenzij anders aangegeven, uitgegaan van de dirty value waardering van de beleggingen. De gegevens zijn opgesteld op basis van look through, tenzij anders aangegeven. Waar gebruik gemaakt is van look through gegevens zijn de dirty value waarderingen van de onderliggende beleggingen gebruikt en zijn de schulden en vorderingen uit de look through verantwoord onder de liquide middelen.

Specificatie effect toepassen look through

2022	Balans-waarde	Toepassen look-through	Vershil
Vastgoed	968	1.074	-106
Aandelen	4.798	4.653	145
Vastrentende waarden	1.829	1.833	-4
Derivaten	23	25	-2
Overig	-27	6	-33
Totaal	7.591	7.591	0

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

Verdeling vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding
Bedrijfsobligaties	729	40%
Hypotheke	177	10%
Staatsobligaties	927	50%
Stand 31 december	1.833	100%

Bovenstaande beleggingen maken zowel deel uit van de Vastrentende Waarden portefeuille als van de Matching portefeuille.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de modified duration. De modified duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Verdeling naar sectoren van de vastrentende waarden portefeuille

2022	EUR	In verhouding
Nederlandse overheidsinstellingen	64	3%
Buitenlandse overheidsinstellingen	811	44%
Financiële instellingen	521	28%
Handel	41	2%
Basismaterialen	30	2%
Industrie	138	8%
Olie en gas	60	3%
Nutsbedrijven	8	0%
Technologie	4	0%
Gezondheidszorg	11	1%
Telecommunicatie	111	6%
Overig	34	2%
Stand 31 december	1.833	100%

Verdeling vastrentende waarden naar looptijd

2022	EUR	In verhouding
Resterende looptijd < 1 jaar	84	5%
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	704	38%
Resterende looptijd > 5 jaar	1.045	57%
	1.833	100%

Samenvatting modified duration en effect renteaftdekking

2022	Balans-waarde	Modified duration (jaren)
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)	1.829	7,37
Rentederivaten	-	-
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)	1.829	7,37

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 7,4 jaar bedraagt, zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is geen rentederivaten aangegaan.

3.9.2 Verdeling zakelijke waarden

Dit is het prijs(koers)risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het fonds.

Naast de strategische mix heeft het fonds in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld aan het maximumpercentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd.

Verdeling vastgoedportefeuille

2022	EUR	In verhouding
Participaties in vastgoedmaatschappijen	1.074	100%
Kantoren	-	-
Winkels	-	-
Woningen	-	-
Overige	-	-
Stand 31 december	1.074	100%

Verdeling naar markten van de aandelenportefeuille

2022	EUR	In verhouding
Opkomende markten	3.689	79%
Ontwikkelde markten	964	21%
Totaal	4.653	100%

Verdeling naar sectoren van de aandelenportefeuille

2022	EUR	In verhouding
Basismaterialen	79	2%
Communicatie diensten	632	14%
Cyclische consumptiegoederen	216	5%
Defensieve consumptiegoederen	23	0%
Energie	120	3%
Financiële dienstverlening	910	20%
Gezondheidszorg	53	1%
Industrie	2.148	46%
Nutsbedrijven	24	1%
Technologie	430	9%
Overig	18	0%
Totaal	4.653	100%

3.9.3 Valutarisico

Van de totale beleggingsportefeuille is ultimo 2022 ongeveer 63% belegd in beleggingen met een notering in euro's. De belangrijkste valuta van de niet in euro genoteerde beleggingen zijn USD en GBP.

Het strategische beleid van DC-regeling is er op gericht om 75% van de valutaposities in USD, GBP en JPY af te dekken.

Specificatie van posities naar valuta

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten (afdekking)	Overig	Totaal
AUD	43	72	0	-	-	114
CAD	27	66	0	0	-	93
CHF	11	170	2	1	-	183
DKK	0	223	0	0	-	224
EUR	58	705	1.246	2.848	0	4.856
GBP	56	344	8	-287	3	123
HKD	54	254	0	-	-	309
ILS	2	3	0	-	-	5
JPY	114	176	-1	-242	-	47
NOK	0	21	0	-	-	22
NZD	3	3	0	-	-	6
SEK	17	87	0	0	-	104
SGD	38	10	0	-	-	48
USD	641	1.828	417	-2.294	3	595
Andere valuta	10	691	161	0	-	862
Totaal	1.074	4.653	1.833	25	6	7.591

3.9.4 Kredietwaardigheid van vastrentende waarden

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico (ook wel: tegenpartijrisico). Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. Beheersing van dit risico door het fonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand bij derivatenposities en het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij fondsbeleggingen in hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals gepubliceerd door S&P, Moody's en Fitch per 31 december is als volgt:

Kredietwaardigheid vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding
AAA	405	22%
AA	379	21%
A	175	10%
BBB	267	15%
Lager dan BBB	114	6%
Geen rating	493	27%
Totaal	1.833	100%

Voor de beleggingen zonder rating geldt dat hiervan € 141 duizend betrekking heeft op bedrijfsobligaties die een kredietwaardigheid hebben vergelijkbaar aan A (46%) en BBB (47%). Vervolgens heeft € 319 duizend betrekking op een High Yield ESG fund. Deze heeft een kredietwaardigheid aan BB (36%) en B (38%).

Inzake concentratie van risico's kan worden gemeld dat, afgezien van staatsobligaties van eurolanden en posities in beleggingsfondsen, ultimo 2022 geen sprake is van beleggingen groter dan 2% van het balanstotaal van het pensioenfonds.

Herverzekeringsovereenkomsten worden alleen aangegaan met onder toezicht staande Nederlandse verzekeraars.

3.9.5 Geografische verdeling beleggingen

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

Ultimo 2022 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende debiteuren met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

Geografische verdeling beleggingen (exclusief derivaten)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	Totaal
Azië ex Japan	198	828	147	-	1.173
Europa EU	75	1.080	1.135	3	2.293
Europa niet-EU	88	729	70	3	890
Midden- en Zuid Amerika	1	111	137	-	249
Noord-Amerika	666	1.789	302	-	2.757
Pacific	46	74	10	-	130
Overig	0	42	32	-	74
Stand 31 december	1.074	4.653	1.833	6	7.566

Naast deze beleggingen, belegt het fonds in 10 beleggingsfondsen met een omvang van tenminste 2% van het balanstotaal.

3.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

3.10.1 Investeringsverplichtingen

Per 31 december 2022 bestonden geen toezeggingen (2021 n.v.t) tot het doen van investeringen in beleggingen op of na 1 januari 2023.

3.10.2 Weerstandsvermogen

Indien bij het fonds een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaats heeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de overgedragen aanspraken en rechten. In de paragraaf Stichtingskapitaal en reserves op pagina is het weerstandsvermogen nader gespecificeerd.

3.11 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de onderneming. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de onderneming en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet zakelijke grondslag.

Inzake de beloning het belanghebbendenorgaan wordt verwezen naar toelichting 3.15 Pensioenuitvoeringskosten op pagina 325. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

3.12 Ontvangen premies

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De feitelijke en de kostendekkende premie zijn als volgt:

Specificatie samenstelling van de premies

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Premiebijdragen van deelnemers:		
-te beleggen premie	7.965	7.965
-risicopremie overlijden	225	222
-risicopremie arbeidsongeschiktheid	292	288
-kosten	129	129
-buffer	219	142
Totaal	8.830	8.746
Saldo in rekening gebrachte en kostendekkende premie	-84	

Het beleid van het fonds met betrekking tot de premiestelling is nader beschreven in paragraaf Premiebeleid op pagina 98.

3.13 Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

In onderstaande tabellen worden de beleggingsresultaten van beleggingen voor risico deelnemers gespecificeerd tussen directe- en indirecte opbrengsten, Lifecycles en de kosten.

Beleggingsresultaten risico deelnemers ¹	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	2022
Vastgoedbeleggingen	14	-108	-2	-96
Aandelen	-	-169	-9	-178
Vastrentende waarden	4	-120	-3	-119
Derivaten	-	54	-	54
Overige beleggingen	-	-20	-	-20
Totaal	18	-363	-14	-358

¹ De kosten van vermogensbeheer zijn naar rato verdeeld over de beleggingscategorieën.

Beleggingskosten zijn betrokken in het overzicht Kosten vermogensbeheer op pagina 55 waarin kosten, waar mogelijk, zijn toegerekend aan de relevante beleggingscategorie.

3.14 Pensioenuitkeringen

Specificatie pensioenuitkeringen

Specificatie pensioenuitkeringen	2022
Ouderdomspensioen	-
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	0
Wezenpensioen	-
Afkopen	-
Totaal	0

3.15 Pensioenuitvoeringskosten

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022
Administratiekosten pensioenadministratie	734
Certificerend actuaaris	22
Adviserend actuaaris	23
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	43
Belanghebbendenorgaan	-
Verkiezingen belanghebbendenorgaan	-
Toezichtkosten (DNB/AFM)	-
Kosten Governance bestuur en bestuursbureau	3
Overige kosten	2
Subtotaal Pensioenuitvoeringskosten	827
Compensatie kostenresultaat	-703
Totaal	124
Berekening kosten per deelnemer:	2022
Aantal actieve deelnemers	2.234
Aantal pensioengerechtigden	-
Totaal aantal deelnemers	2.234
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	56

Onder Compensatie kostenresultaat is verantwoord dat gedurende de opstartfase van Collectiviteit Flexibele Regeling het negatieve resultaat op kosten in deze kring gedragen wordt door de Bedrijfsomgeving. In het verslagjaar zijn aan de kring door toezichthouders geen dwangsommen of bestuurlijke boetes aangezegd of opgelegd.

Aantal personeelsleden

Bij de kring zijn geen werknemers in dienst. Voor werkzaamheden die ten behoeve van het fonds worden uitgevoerd door het Bestuursbureau van Het Nederlandse Pensioenfonds is een vergoeding overeengekomen die afhankelijk is van de omvang van het beheerde pensioenvermogen.

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

De bezoldiging van de leden van het Belanghebbendenorgaan vindt momenteel plaats in Collectiviteitkring 1. Bij de start van de nieuwe kring is een Centraal (samengevoegd) Belanghebbendenorgaan opgericht voor Collectiviteitkring 1 en Collectiviteitkring Flexibele regeling vanwege belangen van werkgevers in beide kringen. De zes leden van het Centraal Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigen de belangen van Collectiviteitkring 1 en van Collectiviteitkring Flexibele regeling. In 2023 vindt een evaluatie plaats van de tijdsbesteding van het Centraal Belanghebbendenorgaan voor beide kringen. De kostenverdeling over beide kringen zal dan ook worden beoordeeld.

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

3.16 Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Een specificatie van de mutatie staat vermeld in paragraaf [3.7.6 Mutatieoverzicht technische voorzieningen voor risico fonds](#) op pagina [315](#).

3.17 Herverzekeringen

Specificatie resultaat herverzekering

Omschrijving	2022
Premie herverzekering	-510
Uitkeringen uit herverzekeringen	0
Mutatie technische voorzieningen	1
Totaal	-509

3.18 Overdracht van rechten

Specificatie resultaat overdracht van rechten

Omschrijving	2022
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	-
Inkomende individuele waardeoverdrachten	-
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	16

3.19 Overige lasten

Specificatie overige lasten

Omschrijving	2022
Beleggingsresultaten risico fonds	10
Totaal	10

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe toetreders

Met ingang van 1 januari 2023 zijn 2 werkgevers tot deze collectiviteitkring toegetreden.

4 Financiële verantwoording Pensioenkring Arcadis

Alle bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022	2021
Activa			
Vastgoedbeleggingen		184.288	195.675
Aandelen		404.130	601.838
Vastrentende waarden		544.598	663.074
Derivaten	4.2	58.100	83.164
Overige beleggingen		4.154	10.946
Subtotaal beleggingen voor risico fonds	4.1	1.195.270	1.554.697
Vorderingen en overlopende activa	4.4	96.507	7.959
Overige activa	4.5	5.047	6.035
Totaal activa		1.296.824	1.568.691
Passiva			
Reserves	4.6	218.171	223.320
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	4.7	904.451	1.254.147
Derivaten	4.2	164.553	13.060
Overige schulden en overlopende passiva	4.8	9.649	78.164
Totaal passiva		1.296.824	1.568.691
Actuele dekkingsgraad (in %)	4.6	124,1%	117,8%

Staat van baten en lasten

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Baten			
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	4.12	29.383	29.282
Ontvangen waardeoverdrachten	4.18	2.921	1.551
Beleggingsresultaten risico fonds	4.13	-351.344	84.246
Overige baten	4.20	703	36
Totaal baten		-318.337	115.115
Lasten			
Pensioenuitkeringen	4.14	32.305	30.915
Pensioenuitvoeringskosten	4.15	1.484	1.364
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	4.16	-349.696	-83.474
Saldo herverzekering	4.17	66	66
Uitgaande waardeoverdrachten	4.18	2.653	1.622
Overige lasten	4.20	0	202
Totaal lasten		-313.188	-49.305
Saldo van baten en lasten	4.19	-5.149	164.420
Bestemming saldo van baten en lasten			
Overige reserves	4.6	-5.149	164.420
Totaal		-5.149	164.420

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen premies		29.821	26.925
Ontvangen waardeoverdrachten		2.803	1.433
Betaalde pensioenuitkeringen		-32.340	-30.925
Betaalde waardeoverdrachten		-2.486	-1.565
Betaalde uitvoeringskosten en overige lasten		-1.189	-1.285
Saldo overige kasstromen uit hoofde van pensioenactiviteiten		-383	-56
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-3.774	-5.473
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		1.421.860	807.277
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		26.325	22.956
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-1.442.655	-819.009
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-2.980	-2.076
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten		345	-128
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		2.895	9.020
Mutatie liquide middelen		-879	3.547
Stand per 1 januari		5.871	2.324
Stand per 31 december	4.5	4.992	5.871

Algemene toelichtingen

Algemene grondslagen

Overeenstemmingsverklaring

Onze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. We presenteren onze jaarrekening in euro's, de functionele valuta van het pensioenfonds. De jaarrekening heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting zijn gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen. Bovendien moet de intentie bestaan om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten nemen we eveneens gesaldeerd op.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat wij ons oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben schattingswijzigingen plaatsgevonden bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze wijziging beschrijven we nader in de paragraaf Technische voorzieningen in het hoofdstuk Specifieke grondslagen op pagina 332.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

We maken geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

We hebben in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

We nemen een financieel instrument in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat we transacties verwerken op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname waarden wij vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen als volgt:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen wij aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Dividenden verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Collateral

Activa die in het kader van een collateral worden gestort, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Baten en lasten die uit beleggingen voortvloeien, worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt.

Als uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen, dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. De baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op reële waarde. Na eerste verwerking waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid doordat we hiervoor een voorziening in aftrek brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Onze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder overige activa nemen we onder meer de liquide middelen op voor zover dit banktegoeden betreft die onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Algemeen

Reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen wordt bepaald als de som van de reserves en de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag) toezeggingen.

We bepalen de contante waarde met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds zijn wij uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks besluit het bestuur of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening houden wij rekening met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten gaan wij uit van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020), waarbij kringspecifieke correctiefactoren worden gehanteerd, gebaseerd op het inkomensmodel van Sprengels (2021: CBS 2016 hoger opgeleiden). De wijziging van de prognosetafel verhoogt de technische voorzieningen met € 12.780 duizend en heeft een negatief effect van 1,0% op de dekkingsgraad. De wijziging van de ervaringssterfte verlaagt de technische voorzieningen met € 39.197 en heeft een positief effect op de dekkingsgraad van 3,2%.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen hanteren we een partnerfrequentie volgens CBS 2021, inclusief samenwonenden (2021: idem).

Leeftijdsverschil man/vrouw

Voor het partnerpensioen is aangenomen dat het leeftijdsverschil tussen man en vrouw tweeënhalf jaar bedraagt (2021: idem). Dit wordt bereikt door op de nettufactoren voor de vaststelling van het latent partnerpensioen in de technische voorziening met een leeftijdsverschil van drie jaar een afslag te doen van 1,5% (2021: idem).

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 0,4% van het latent partnerpensioen. Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot een leeftijd van 21 jaar (2021: idem).

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De kostenopslag, inclusief een nominale voorziening ter grootte van 2,1% (2021: idem) van de technische voorziening, houdt verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers gaan we uit van revalidatiekansen afgeleid uit het landelijke KAZO-model.

IBNR (incured but not reported)

We baseren de IBNR voorziening op de totale premie voor AO-excedent en PVI in 2022 is dat 1,6% van de salarissom (2021: idem). Voor deelnemers die meer dan een jaar ziek zijn, is de voorziening gelijk aan 12/15^e van de volledige voorziening. Deze voorziening groeit in drie maanden naar een volledige voorziening door deze te vermenigvuldigen met het aantal ziektemaanden te delen door vijftien. Voor deelnemers die meer dan vijftien maanden ziek zijn, wordt de volledige voorziening opgenomen.

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert (niet-opgevraagd pensioen) houden wij de reservering vijf jaar volledig in stand (2021: idem).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening maken we geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoorden we als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend verantwoorden we op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de opbrengsten verrekend die gerelateerd zijn aan transactiekosten, provisies, valutaverschillen, et cetera.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de ziekte is ontstaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de 1e jaarsrente van de RTS van DNB. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging van de marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premies herverzekering

De premies voor herverzekering zijn toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 over het kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. We maken onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten enerzijds en beleggingsactiviteiten anderzijds.

Toelichting op de balans

4.1 Beleggingen voor risico fonds

Verdeling beleggingen naar actief- en passiefzijde

Omschrijving	2022	2021
Activa	1.195.270	1.554.697
Passiva	-164.553	-13.060
Beleggingen voor risico fonds	1.030.717	1.541.637

Onder de passiefzijde van de balans zijn de negatieve derivaatposities opgenomen. Als gevolg van de herbelegging van uit hoofde van collateral ontvangen onderpanden zijn de beleggingen voor risico fonds hoger dan het pensioenvermogen.

Samenvatting ontwikkeling beleggingsportefeuille in het boekjaar

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentend	Derivaten	Overig	Totaal	2021
Stand per 1 januari	195.675	601.838	663.074	70.104	10.946	1.541.637	1.534.705
Aankopen / verstrekkingen	122.713	203.967	1.115.846	0	0	1.442.526	819.139
Verkopen / aflossingen	-163.928	-300.070	-1.132.927	16.921	0	-1.580.004	-875.702
Mutatie opgelopen rente	0	0	396	-1.852	0	-1.456	-645
Herwaardering	9.411	-81.188	-101.791	-191.626	-6.792	-371.986	64.140
Reallocatie	20.417	-20.417	0	0	0	0	0
Stand 31 december	184.288	404.130	544.598	-106.453	4.154	1.030.717	1.541.637

Voor de meerderheid van de beleggingen zijn objectief vast te stellen frequente marktnoteringen beschikbaar. Voor bepaalde beleggingen geldt dat niet. Waardering daarvan vindt plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde van de derivaten.
- Niveau 4: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Samenvatting beleggingsportefeuille op basis van bovenstaande indeling

2022	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal	2021
Vastgoed	0	0	0	184.288	184.288	195.675
Aandelen	404.130	0	0	0	404.130	601.838
Vastrentend	428.400	0	0	116.198	544.598	663.074
Derivaten	0	0	-106.453	0	-106.453	70.104
Overig	3.916	0	0	4.154	8.070	15.936
Stand 31 december	836.446	0	-106.453	304.640	1.034.633	1.546.627

Het Nederlandse Pensioenfonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

De categorie vastgoed heeft betrekking op vastgoedbeleggingsfondsen en aandelen op aandelenbeleggingsfondsen (2021: idem). De categorie vastrentend heeft voor 23% (2021: idem) betrekking op directe obligaties en voor 77% (2021: idem) op vastrentende beleggingsfondsen. Vastrentende waarden worden gewaardeerd inclusief het bedrag aan rente dat sinds de meest recente coupondatum is opgebouwd. Per verslagdatum beloopt dit bedrag € 2.546 duizend (2021: € 4.002 duizend). Middelen uit ontvangen onderpanden zijn opgenomen onder de vastrentende beleggingen. Ze staan niet ter vrije beschikking van het fonds. Per verslagdatum was dit bedrag € 7.624 duizend (2021: € 69.382 duizend). In paragraaf 4.2 Derivaten op pagina 339 geven we een nadere toelichting op ontvangen en verstrekte onderpanden.

De categorie overig (Niveau 1) heeft betrekking op liquide middelen (2021: idem). Dit betreft aan beleggingsportefeuilles toegewezen en voor belegging beschikbare liquide middelen.

4.2 Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maken wij gebruik van financiële derivaten voor zover dit passend is. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen door ons vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Wij gebruiken derivaten hoofdzakelijk om marktrisico's af te dekken. Een van de belangrijkste risico's voortvloeiend uit het gebruik van derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Het kredietrisico wordt beperkt doordat wij alleen transacties aangaan met kredietwaardige partijen. Ook worden contracten zo veel mogelijk afgesloten op basis van standaardvoorwaarden (bijvoorbeeld conform de ISDA), zodat onze posities adequaat worden afgedekt door verkregen onderpanden en zekerheden.

We hebben verschillende maatregelen getroffen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stellen we limieten aan tegenpartijen op totaalniveau en worden extra zekerheden bij repotransacties gevraagd. Bij een wijziging van de marktrente verandert de waarde van de afgesloten derivaten. Hierdoor kan het recht of de verplichting ontstaan om aanvullend onderpand te ontvangen of te moeten storten.

Samenvatting derivatenposities

2022	Activa	Passiva	Saldo	2021
Rente derivaten	54.944	164.121	-109.177	67.631
Valuta derivaten	3.156	432	2.724	2.473
Stand 31 december	58.100	164.553	-106.453	70.104

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

In verband met de waardeontwikkeling van derivaten zijn de volgende zekerheden ontvangen en verstrekt in de vorm van stukken en geld:

Ontvangen zekerheden

Omschrijving	2022	2021
In stukken	859	0
In geld	6.765	75.200
Stand 31 december	7.624	75.200

Verstreckte zekerheden

Omschrijving	2022	2021
In stukken	32.392	0
In geld	94.879	6.200
Stand 31 december	127.271	6.200

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken. De ontvangen zekerheden in geld dienden op de balansdatum voor een bedrag van € 300 (2021: 100) nog geboekt te worden en de ontvangen zekerheden in stukken dienden voor een bedrag van € 3.600 (2021: nihil) nog geboekt te worden. De verstreckte zekerheden in geld dienden op de balansdatum voor een bedrag van € 1.300 (2021: € 400) nog geboekt te worden en de verstreckte zekerheden in stukken dienden voor een bedrag van € 400 (2021: nihil) geboekt te worden. Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen (zgn. collateral held) worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. De baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten. De mutatie uit hoofde van collateral wordt in het Kasstroomoverzicht verantwoord onder de post verkopen en aflossingen van beleggingen.

4.3 Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

4.4 Vorderingen en overlopende activa

Overzicht vorderingen en overlopende activa

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsdebiteuren	96.132	7.747
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	159	0
Overige overlopende activa	216	212
Stand per 31 december	96.507	7.959

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar.

Specificatie beleggingsdebiteuren

Omschrijving	2022	2021
Te vorderen dividendbelasting	262	208
Nog te ontvangen rebates	0	580
Verkopen	0	6.824
Collateral	94.879	0
Nog te ontvangen dividend	991	135
Stand per 31 december	96.132	7.747

4.5 Overige activa**Specificatie overige activa**

Omschrijving	2022	2021
Liquide middelen	4.992	5.871
Implementatiekosten Pensioenkring Arcadis	55	164
Stand per 31 december	5.047	6.035

De liquide middelen zijn direct beschikbaar. Middelen op het collateral-account staan niet ter vrije beschikking van het fonds.

4.6 Reserves**Ontwikkeling reserves**

Omschrijving	Bestemmings reserve	Reserves	Totaal	2021
Stand per 1 januari	0	223.320	223.320	58.900
Uit bestemming saldo van baten en lasten	0	-5.149	-5.149	164.420
Stand per 31 december	0	218.171	218.171	223.320

4.6.1 Solvabiliteit

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maken we gebruik van het standaardmodel. Wij vinden het gebruik van dit standaardmodel passend bij de risico's van het fonds.

Omschrijving	2022	2021
Actuele dekkingsgraad	124,1%	117,8%
Beleidsdekkingsgraad	120,0%	111,6%
Reële dekkingsgraad	91,3%	90,5%

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (pensioenvermogen / technische voorzieningen) * 100%. Immateriële activa dragen niet bij aan de dekkingsgraad zodat hiervoor gecorrigeerd wordt. Het pensioenvermogen bedraagt € 1.122.567 duizend (2021: € 1.477.303 duizend).

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De actuele dekkingsgraad houdt geen rekening met de verwachte inflatie, maar de reële dekkingsgraad wel. Die meet of we voldoende vermogen hebben om niet alleen aan de nominale toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen, maar ook om de toekomstige pensioenuitkeringen jaarlijks te kunnen indexeren (verhogen) met de kosten van levensonderhoud.

Op basis van het standaardmodel bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

Omschrijving	2022	2021
Aanwezig eigen vermogen	218.171	223.320
Minimaal vereist eigen vermogen	37.659	51.683
Vereist eigen vermogen	190.973	242.188

4.6.2 Herstelplan

Ontwikkeling dekkingsgraad ten opzichte van herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan
Stand 1 januari	117,8%	118,1%
Premiebijdragen (regulier)	-1,4%	-1,5%
Uitkeringen	0,5%	0,5%
Toeslagverlening	-6,3%	0,0%
Aanpassing RTS	54,0%	0,0%
Beleggingsresultaten	-27,6%	4,5%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-12,9%	-0,1%
Stand 31 december	124,1%	121,5%

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 124,1%. Daarmee liep de dekkingsgraad voor op het herstelplan dat uitgaat van 121,5% op die datum.

De premie heeft vrijwel overeenkomstig het herstelplan bijgedragen aan de dekkingsgraad. Hetzelfde geldt voor de uitkeringen en toeslagverlening.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een stijging van de dekkingsgraad van 54,0%. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur daarin nihil was. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan. Deze was belangrijk hoger dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft met -27,6% belangrijker negatief bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard door de sterk gestegen rente in 2022.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten wordt voornamelijk veroorzaakt door het wijzigen van grondslagen. De grote veranderingen van rente en rendementen veroorzaken grote kruiseffecten die niet voorzien zijn in het herstelplan.

Op basis van het FTK is per 31 december 2022 sprake van een reservetekort. Aangezien de actuele dekkingsgraad wel boven het vereist eigen vermogen lag, heeft De Nederlandsche Bank aan Pensioenkring Arcadis vrijstelling verleend voor het indienen van een herstelplan in 2023.

4.7 Technische voorzieningen voor risico fonds

4.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen

Mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen

Omschrijving	2022	2021
Stand 1 januari	1.254.147	1.337.621
Pensioenopbouw	39.857	41.841
Toeslagverlening	71.402	0
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-6.331	-7.213
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-33.020	-31.617
Wijziging marktrente	-394.166	-86.768
Wijziging actuariële uitgangspunten en actualisering overlevingskansen	-26.417	1.438
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	239	-103
Overige wijzigingen	-615	-3.574
Stand 31 december	905.096	1.251.625
Mutatie IBNR	-645	2.522
Totaal	904.451	1.254.147

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de 1e jaarsrente van de RTS van DNB. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Verdeling voorziening pensioenverplichtingen naar deelnemerscategorieën

Omschrijving	2022	2021
Actieve deelnemers	282.594	422.306
Gewezen deelnemers	215.146	326.878
Pensioengerechtigden	383.598	474.024
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	18.507	25.688
IBNR	4.606	5.251
Stand 31 december	904.451	1.254.147

4.7.2 Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van maximaal 1,63% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks besluit het bestuur van het fonds over de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

Nadere toelichting op mutaties

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

We hebben de belangrijkste kenmerken van de regeling opgenomen in de paragraaf Kenmerken regeling op pagina 121.

4.7.3 Toeslagverlening

Binnen Pensioenkring Arcadis bestaat de mogelijkheid de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden jaarlijks per 1 juli te verhogen op basis van maximaal het ambitieniveau zoals dat is vastgelegd in de pensioenregeling. Toeslagverlening binnen Pensioenkring Arcadis is in beginsel voorwaardelijk. Binnen Pensioenkring Arcadis wordt geen onvoorwaardelijke toeslag aangeboden indien dit gevolgen heeft voor de aan te houden technische voorziening. Toeslagverlening wordt gefinancierd uit het eigen vermogen van de collectiviteitkring voor zover de financiële positie hiervoor toereikend is.

Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen, tussen december van twee kalenderjaren vóór de toekenning en december van het kalenderjaar vóór de toekenning. Voor de kring volgen we de systematiek van toekomstbestendige toeslagverlening. We verlenen alleen een toeslag voor zover deze in de toekomst ook verleend kan worden.

Toeslagverlening 2022

Vooruitlopend op het transitie-FTK heeft de wetgever de indexatieregels voor 2022 versoepeld. Dit betekende dat er meer ruimte was om een hogere toeslag toe te kennen. Wij hebben voor Pensioenkring Arcadis gebruik gemaakt van deze versoepelde regelgeving. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Toeslagverlening in het hoofdstuk Financiële positie en herstelplan op pagina 125.

We hebben besloten om per 1 juli 2022 een toeslag toe te kennen van 5,71%, gelijk aan de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle bestedingen, over december 2021 ten opzichte van december 2020. Dat was de maximaal toe te kennen toeslag, zodat er geen sprake is van een gemiste toeslag in 2022.

Overzicht van toegekende toeslagverlening en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2015	0,00%	0,38%	0,38%	0,38%
2016	0,00%	0,54%	0,54%	0,92%
2017	0,00%	0,93%	0,93%	1,86%
2018	0,00%	1,24%	1,24%	3,12%
2019	0,00%	1,54%	1,54%	4,71%
2020	0,00%	1,75%	1,75%	6,54%
2021	0,00%	0,98%	0,98%	7,59%
2022	5,71%	5,71%	0,00%	7,59%

4.7.4 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

4.7.5 Wijziging markttrente

Jaarlijks berekenen we per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur inclusief UFR. De effecten worden verantwoord onder het hoofd 'Wijziging markttrente'.

4.7.6 Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij maken we gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. Het gaat daarbij onder meer om de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij we gebruikmaken van schattingen en oordelen. Het effect van deze wijzigingen verantwoorden we in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

4.7.7 Actualiseren overlevingskansen

Voor het boekjaar 2022 maken we gebruik van Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020) en ervaringssterfte specifiek voor de kring gebaseerd op CBS 2016 hoger opgeleid (ongewijzigd). Recente publicaties met nieuwe informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking waren voor ons geen aanleiding voor verdere actualisering van de ons gebruikte schattingen bij het berekenen van de technische voorzieningen.

4.7.8 Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van de pensioenverplichtingen is hoger geworden als gevolg van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten. We zijn wettelijk verplicht om op verzoek van een werknemer mee te werken aan waardeoverdracht als de werknemer gaat deelnemen aan een andere pensioenregeling. Zo'n overdracht betreft de waarde van de tot dan toe bij de oude pensioenuitvoerder opgebouwde pensioenaanspraken. De ontvangende pensioenuitvoerder is verplicht om de overgedragen gelden aan te wenden voor de toekenning van pensioenaanspraken die minimaal gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijk opgebouwde aanspraken.

4.7.9 Overige wijzigingen

De post overige wijzigingen geeft de wijzigingen weer in de voorziening vanwege sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties. Bij sterfte is sprake van een toename door toevoeging aan de voorziening voor ingegaan nabestaandenpensioen en een afname door verval van de voorziening bij overlijden. Arbeidsongeschiktheid bestaat uit een toename door nieuwe arbeidsongeschikten en verhoging van arbeidsongeschiktheid, en een afname door revalidatie. De post mutaties bestaat uit onder andere flexibilisering bij pensionering en incidentele mutaties.

4.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	2022	2021
Schulden uit beleggingen	7.540	76.361
Belastingen en premies sociale verzekeringen	661	604
Egalisatie voorziening Actieven (EVA)	194	854
Waardeoverdrachten	241	8
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	0	179
Overige schulden en overlopende passiva	1.013	158
Stand per 31 december	9.649	78.164

Overige schulden hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar.

Specificatie beleggingscrediteuren

Omschrijving	2022	2021
Ontvangen onderpanden	6.765	75.132
Overige schulden uit beleggingen	775	1.229
Stand per 31 december	7.540	76.361

Middelen uit ontvangen onderpanden zijn opgenomen onder de vastrentende beleggingen. Ze staan niet ter vrije beschikking van het fonds.

Overzicht van de ontwikkeling van de Egalisatie Voorziening Actieven (EVA)

Omschrijving	2022	2021
Stand begin boekjaar	854	1.844
Af: Bijdrage aan premie	0	0
Bij: Bijdrage uit premie	-660	-990
Bij: U-rendement	0	0
Stand 31 december	194	854

4.9 Risicobeheer

Bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan worden wij geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Onvoldoende solvabiliteit is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds. We beschikken over een aantal beleidsinstrumenten voor het beheersen van dit risico, namelijk:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid

De keuze uit en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. In 2022 heeft het bestuur van Arcadis Pensioenfonds een risicoanalyse uitgevoerd met behulp van een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor ons beleid en de toelichting hierna. Dit beleid is verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Pensioenkring Arcadis. Het wordt jaarlijks geëvalueerd met behulp van een haalbaarheidstoets en in het kader van het beleggingsplan.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de beleggingsrichtlijnen die we jaarlijks vaststellen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten gaan uit van verantwoord passief vermogensbeheer.

Om het risico op onvoldoende solvabiliteit te beheersen zijn wij verplicht om buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de in het Besluit FTK voorgeschreven solvabiliteitstoets (de zogenaamde S-toets). Deze toets is een kwantificering van onze visie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

Specificatie vereist eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
S1 Renterisico	44.336	16.995
S2 Risico zakelijke waarden	144.529	197.378
S3 Valutarisico	38.692	52.616
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	29.668	47.849
S6 Verzekeringstechnisch risico	25.343	37.549
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheer risico	11.419	12.715
Diversificatie-effect	-103.014	-122.914
Vereist eigen vermogen (b)	190.973	242.188
Aanwezig eigen vermogen (a)	218.171	223.320
Tekort (a - b)	27.198	-18.868

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

4.9.1 Marktrisico (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Onze strategie met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door onze beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de fiduciair manager in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktpositities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

In onderstaande toelichtingen is, tenzij anders aangegeven, uitgegaan van de clean-valuewaardering van de beleggingen. De gegevens zijn opgesteld op basis van look-through, tenzij anders aangegeven. Waar gebruikgemaakt is van look-throughgegevens zijn de dirty-valuewaarderingen van de onderliggende beleggingen gebruikt en zijn de schulden en vorderingen uit de look-through verantwoord onder de liquide middelen

In de tabel hieronder is een specificatie weergegeven van de effecten van het toepassen van look-through.

Specificatie effect toepassen look-through

2022	Balanswaarde	Toepassen lookthrough	Vershil	2021 Toepassen lookthrough
Vastgoed	184.288	191.313	-7.025	209.672
Aandelen	404.130	392.131	11.999	583.907
Vastrentende waarden	544.598	540.865	3.733	664.087
Derivaten	-106.453	-106.299	-154	69.963
Overig	8.070	16.623	-8.553	18.998
Stand 31 december	1.034.633	1.034.633	0	1.546.627

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en die van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ontwikkelingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de modified duration. De modified duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het renterisico bij Pensioenkring Arcadis is per ultimo 2022 voor 60% afgedekt (op basis van marktrente). We realiseren de afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen. Daarnaast maken we gebruik van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie, en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Bij het afsluiten van een swap wordt de 'duratiemismatch' verkleind, maar ontstaan nieuwe risico's, zoals tegenpartij-, liquiditeits- en juridische risico's.

De modified duration en het effect van de renteafdekking kunnen als volgt worden samengevat:

Effect renteafdekking

2022	Marktwaaarde	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	637.179	5,7
Rentederivaten	-109.177	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	528.002	19,3
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	904.451	18,6

Effect renteafdekking

2021	Marktwaaarde ¹	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	582.871	8,3
Rentederivaten	67.631	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	650.502	23,3
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	1.254.147	21,0

¹ Vergelijkende cijfers zijn aangepast zodat deze overeenstemmen met de presentatie voor het verslagjaar

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 5,7 jaar bedraagt (2021: 8,3 jaar), zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duratie is verlengd. De totale duratie van de vastrentende waarden komt hiermee op 19,3 jaar (2021: 23,3 jaar). De duratie van de nominale pensioenverplichtingen bedraagt 18,6 jaar (2021: 21,0 jaar), waardoor dat het fonds gevoelig is voor verandering in de hoogte van de rente. Overigens kan de duratie van de vastrentende waarden niet een-op-een worden vergeleken met de duratie van de verplichtingen, omdat ook rekening gehouden moet worden met de omvang van de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

In de solvabiliteitstoets ter vaststelling van de buffer voor het renterisico, wordt de rentecurve waartegen de verplichtingen worden verdisconteerd met een looptijdafhankelijk percentage omhoog en omlaag geschokt. Deze schokken zijn een vast percentage van het renteniveau. Het renterisico volgens de solvabiliteitstoets zal daardoor kleiner zijn bij een lage rente dan bij een hoge rente. De afgelopen jaren was sprake van een relatief lage rente.

De gevoeligheidsanalyse van rente is in de paragraaf Financiële risico's op pagina 143 van het bestuursverslag opgenomen.

4.9.2 Risico zakelijke waarden (S2)

Het risico van zakelijke waarden is het prijs(koers)risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie zoals vastgelegd in de strategische beleggingsmix van Pensioenkring Arcadis.

Naast de strategische mix hebben wij in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld voor het maximumpercentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd.

Verdeling vastgoedportefeuille

2022	EUR	In verhouding	2021
Kantoren	20.473	11%	8%
Participaties in vastgoedmaatschappijen	98.535	52%	38%
Winkels	14.527	8%	6%
Woningen	15.652	8%	34%
Overige	42.126	21%	14%
Stand 31 december	191.313	100%	100%

Verdeling naar markten van de aandelenportefeuille

2022	Aandelen	In verhouding	2021
Opkomende markten	67.988	17%	12%
Ontwikkelde markten	324.143	83%	88%
Stand 31 december	392.131	100%	100%

Verdeling naar sectoren van de aandelenportefeuille

2022	EUR	In verhouding	2021
Basismaterialen	20.700	5%	4%
Communicatie diensten	30.973	8%	9%
Cyclische consumptiegoederen	41.787	11%	14%
Defensieve consumptiegoederen	23.169	6%	6%
Energie	4.013	1%	2%
Financiële dienstverlening	64.506	17%	15%
Gezondheidszorg	82.624	21%	14%
Industrie	48.422	12%	12%
Nutsbedrijven	8.988	2%	2%
Technologie	65.785	17%	22%
Overig	1.164	0%	0%
Stand 31 december	392.131	100%	100%

In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers voor het risico van zakelijke waarden (en grondstoffen) is rekening gehouden met bovenstaande samenstelling. Wij beleggen in deze producten met als doel diversificatie en risicoafdekking.

Vastrentende waarden

Verdeling van de vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding	2021
Bedrijfsobligaties	233.466	43%	44%
Hypotheken	115.296	21%	21%
Staatsobligaties	192.103	36%	35%
Stand 31 december	540.865	100%	100%

Derivaten

Samenvatting derivatenposities

2022	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo	2021
Aandelen derivaten	24	3	0	3	1
Krediet derivaten	0	0	0	0	-136
Rente derivaten	886.387	54.944	164.121	-109.177	67.631
Valuta derivaten	259.676	3.367	492	2.875	2.467
Stand 31 december	1.146.087	58.314	164.613	-106.299	69.963

Geografische verdeling beleggingen

Onderstaande tabel geeft de geografische verdeling van alle beleggingen weer.

Geografische verdeling van alle beleggingen (exclusief derivaten)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	Totaal	2021
Azië ex Japan	848	60.790	14.179	79	75.896	67.040
Europa EU	119.114	89.754	397.106	9.742	615.716	705.602
Europa niet-EU	887	47.624	40.775	4.599	93.885	118.400
Midden- en Zuid-Amerika	9	5.708	15.574	-15	21.276	22.319
Noord-Amerika	69.092	155.132	41.823	2.308	268.355	445.905
Pacific	1.118	24.513	19.528	-124	45.035	94.900
Overig	245	8.610	11.880	34	20.769	22.498
Stand 31 december	191.313	392.131	540.865	16.623	1.140.932	1.476.664

De kolom met overige beleggingen heeft betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder 'vorderingen en overige activa'.

4.9.3 Valutarisico (S3)

Onder valutarisico verstaan wij het risico dat ontstaat op activa in een buitenlandse valuta door wijzigingen in wisselkoers.

Van de totale beleggingsportefeuille is ultimo 2022 ongeveer 58% (2021: 52%) belegd in beleggingen met een notering in euro's. De belangrijkste valuta van de niet in euro genoteerde beleggingen zijn de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

In 2022 dekten we 75% van het valutarisico af van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Posities naar valuta (voor en na afdekking)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten (afdekking)	Overig	Totaal	2021
AUD	478	6.159	0	0	-33	6.604	12.325
CAD	0	5.631	0	0	-36	5.595	14.560
CHF	0	14.583	0	25	122	14.730	20.990
DKK	0	19.261	0	32	41	19.334	8.791
EUR	118.988	60.925	475.046	136.622	9.113	800.694	1.228.713
GBP	887	29.814	4.847	-31.006	4.983	9.525	7.687
HKD	640	23.529	0	0	-1	24.168	25.146
ILS	0	240	0	0	4	244	484
JPY	408	15.366	0	-13.847	-80	1.847	11.941
NOK	0	1.832	0	0	16	1.848	1.594
NZD	0	250	0	0	4	254	695
SEK	50	7.497	0	21	-11	7.557	11.779
SGD	159	1.000	0	0	-15	1.144	3.556
USD	69.076	155.039	31.952	-198.114	2.338	60.291	102.774
Andere valuta	627	51.005	29.020	-32	178	80.798	95.592
Stand 31 december	191.313	392.131	540.865	-106.299	16.623	1.034.633	1.546.627

De kolom met overige beleggingen heeft onder meer betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder 'vorderingen en overige activa'.

Wijzigingen in de valutakoersen zijn van invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad voor zover valuta's niet zijn afgedekt. Een wijziging van de koers van de US dollar met 10% levert na afdekking een wijziging van de dekkingsgraad met circa 0,7% (2021: 0,9%) op.

Een restrisico betreft de categorie overige valuta. Dit zijn valuta's 'waarvan we besloten hebben' het valutarisico niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

4.9.4 Grondstoffenrisico (S4)

Aangezien we niet in grondstoffen beleggen, is dit risico niet van toepassing en wordt hiervoor geen buffer aangehouden.

4.9.5 Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan

partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico (ook wel: tegenpartijrisico). Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. We beheersen dit risico door het stellen van limieten aan tegenpartijen, het vragen van extra zekerheden, zoals onderpand bij derivatenposities, en het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij fondsbeleggingen in hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico beleggen we enkel in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, werken we enkel met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat onze posities adequaat worden afgedekt door onderpand.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2022 gepubliceerd door S&P, Moody's en Fitch is als volgt:

2022	EUR	In verhouding	2021
AAA	44.116	8%	8%
AA	65.930	12%	14%
A	100.583	19%	19%
BBB	88.713	16%	17%
Lager dan BBB	42.408	8%	8%
Geen rating	194.945	36%	34%
Niet gespecificeerd	4.170	1%	0%
Stand 31 december	540.865	100%	100%

Voor de beleggingen in de categorie "Geen rating" geldt dat hiervan € 116.198 duizend (2021: € 144.200 duizend) betrekking heeft op hypothecair gedekte leningen in beleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen hebben een kredietwaardigheid vergelijkbaar met AA.

Inzake concentratie van risico's kunnen wij melden dat, afgezien van staatsobligaties van eurolanden en posities in beleggingsfondsen, ultimo 2022 geen sprake is van beleggingen groter dan 2% van ons balanstotaal (2021: idem). Als onderdeel van de toelichting op het concentratierisico hebben we in de paragraaf [Concentratierisico \(S8\)](#) op pagina 353 een tabel opgenomen met de details van deze posities.

Herverzekeringsovereenkomsten gaan wij alleen aan met onder toezicht staande Nederlandse verzekeraars.

In de solvabiliteitstoets van eind 2022 is met het kredietrisico zoals blijkt uit bovenstaande gegevens rekening gehouden.

4.9.6 Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte).

Op 31 december bedraagt de reële dekkingsgraad 91,3% (2021: 90,5%).

We hebben deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2022.

4.9.7 Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor we op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen. We beheersen het liquiditeitsrisico door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maken we gebruik van een liquiditeitsprognose waarin we rekening houden met de directe beleggingsopbrengsten, inkomsten (zoals premies) en uitgaven (zoals uitkeringen en kosten).

4.9.8 Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat we grote (veelal financiële) gevolgen ondervinden van veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico). Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maken we gebruik van diversificatie en limieten voor beleggingen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten hebben we vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten hebben we vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders. We monitoren op kwartaalbasis de naleving daarvan.

Ultimo 2022 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende posten met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

2022	EUR	Omvang t.o.v. balanstotaal	2021
Uitgevende instelling			
Nederland	35.332	3,4%	minder dan 2%
Frankrijk	27.375	2,7%	minder dan 2%

Naast deze beleggingen beleggen we in zeventien (2021: zestien) beleggingsfondsen met een omvang van ten minste 2% van het balanstotaal. Bij deze beleggingsfondsen afzonderlijk en ook op look-throughbasis voor de beleggingen in de beleggingsfondsen is geen sprake van een concentratierisico.

In het standaardmodel is het concentratierisico gelijkgesteld aan nul. Ook op grond van het gevoerde beleid oordelen we dat er geen sprake is van een verhoogd risico waarvoor een aanvullende opslag noodzakelijk is.

4.9.9 Operationeel risico (S9)

Het operationele risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's beheersen we door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Van Lanschot Kempen Investment Management B.V. houdt als fiduciair manager toezicht op het totale vermogensbeheer en de risicoposities van het fonds. In dat kader selecteert en monitort de fiduciair manager beleggingsfondsen en vermogensbeheerders. Met zulke partijen hebben we overeenkomsten en, waar van toepassing, service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt door ons beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij afzonderlijke custodians zoals CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder a.s.r. Met a.s.r. hebben we een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement gesloten.

Jaarlijks beoordelen we de kwaliteit van de uitvoering van de fiduciair manager, bewaarder en pensioenuitvoeringsorganisatie door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste rapportages over de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, houden we hiervoor geen buffers aan in de solvabiliteitstoets.

4.9.10 Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de benchmark die voor de (deel)portefeuille is vastgelegd. We houden voor dit risico een buffer aan.

4.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

4.10.1 Investeringsverplichtingen

Per 31 december 2022 bestonden geen toezeggingen tot het doen van investeringen in beleggingen op of na 1 januari 2023 (2021: € 23 miljoen).

4.10.2 Weerstandsvermogen

Indien bij het fonds een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaats heeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de overgedragen aanspraken en rechten. In de paragraaf Stichtingskapitaal en reserves op pagina hebben we het weerstandsvermogen nader gespecificeerd.

4.11 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit betreffen de relaties tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn bestuurders en de directie van het bestuursbureau. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Inzake de beloning van bestuurders verwijzen we naar toelichting 4.15 Pensioenuitvoeringskosten op pagina 357. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

4.12 Ontvangen premies

Overzicht feitelijke, kostendeekkende en gedempte kostendeekkende premie

Omschrijving	2022	2021
Feitelijke premie	29.383	29.282
Kostendeekkende premie	48.394	49.867
Gedempte kostendeekkende premie	29.383	29.282

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

Samenstelling van de premies 2022

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	37.638	15.174	14.914
Risicopremie overlijden	765	636	589
Premievoortzetting bij invaliditeit	774	774	774
Premie arbeidsongeschiktheidspensioen	680	680	680
Opslag voorwaardelijke opbouw	0	7.965	11.121
Opslag instandhouding VEV	7.733	3.350	0
Kostenopslag pensioenbeheer	804	804	710
Handnota's	0	0	-65
Verrekend met Egalisatie Voorziening Actieven (EVA)	0	0	660
Totaal premiebijdragen	48.394	29.383	29.383

Samenstelling van de premies 2021

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	38.457	15.433	14.896
Risicopremie overlijden	832	396	575
Premievoortzetting bij invaliditeit	1.311	1.311	1.311
Premie arbeidsongeschiktheidspensioen	1.241	1.241	1.241
Opslag voorwaardelijke opbouw	0	7.242	9.581
Opslag instandhouding VEV	7.312	2.945	0
Kostenopslag pensioenbeheer	714	714	688
Handnota's	0	0	0
Verrekend met Egalisatie Voorziening Actieven (EVA)	0	0	990
Totaal premiebijdragen	49.867	29.282	29.282

Ons beleid met betrekking tot de premiestelling is nader beschreven in de paragraaf Premiebeleid op pagina 123.

4.13 Beleggingsresultaten voor risico fonds

In onderstaande tabel specificeren we de beleggingsresultaten van beleggingen voor risico fonds, met een onderscheid naar directe en indirecte opbrengsten en de aan de beleggingen verbonden kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Dividend	3.288	2.244	3.350	0	7.114	15.996	12.673
Rente	0	0	1.406	5.403	218	7.027	9.469
Stand 31 december	3.288	2.244	4.756	5.403	7.332	23.023	22.142

Indirecte beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Gerealiseerd	4.317	-36.208	-8.351	-16.921	0	-57.163	44.386
Ongerealiseerd	5.094	-44.980	-93.440	-174.705	-6.792	-314.823	19.754
Koersresultaat liquide middelen	0	0	0	0	-164	-164	-129
Stand 31 december	9.411	-81.188	-101.791	-191.626	-6.956	-372.150	64.011

Beleggingskosten

2022	EUR	In verhouding	2021
Administratiekosten	181	7%	8%
Bankkosten	91	3%	4%
Beheerskosten	1.847	86%	83%
Bewaarloon	92	4%	4%
Transactiekosten	6	0%	0%
Overig	0	0%	1%
Stand 31 december	2.217	100%	100%

In de Beheerskosten is een bedrag voor opbrengsten uit rebates opgenomen van € 454 duizend (2021: € 606 duizend). Beleggingskosten zijn betrokken in het overzicht Kosten vermogensbeheer op pagina 140. Daarin zijn kosten, waar mogelijk, toegerekend aan de relevante beleggingscategorie.

4.14 Pensioenuitkeringen

Specificatie pensioenuitkeringen

Omschrijving	2022	2021
Ouderdomspensioen	25.917	24.642
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	5.908	5.858
Wezenpensioen	37	41
Arbeidsongeschiktheidspensioen	373	338
Afkopen	70	36
Totaal	32.305	30.915

4.15 Pensioenuitvoeringskosten

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekostenvergoeding	724	680
Certificerend actuaaris	31	43
Adviserend actuaaris	87	22
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	22
Belanghebbendenorgaan	18	26
Verkiezing belanghebbendenorgaan	0	2
Ondersteuning BO en werkgever (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	53	52
Toezichtkosten (DNB/AFM)	92	78
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	249	296
Overige kosten	200	143
Totaal	1.484	1.364
Berekening kosten per deelnemer		
Aantal actieve deelnemers	2.354	2.308
Aantal pensioengerechtigden	2.739	2.708
Totaal aantal deelnemers	5.093	5.016
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	291	272

In de post overige zijn afschrijvingen op geactiveerde implementatiekosten Pensioenkring Arcadis begrepen voor een bedrag van € 109 duizend (2021: idem). In het verslagjaar 2022 zijn aan de kring door toezichthouders geen dwangsommen of bestuurlijke boetes aangezegd of opgelegd (2021: idem).

Aantal personeelsleden

Bij de kring zijn geen werknemers in dienst. Voor werkzaamheden die ten behoeve van de kring worden uitgevoerd door het bestuursbureau van Het Nederlandse Pensioenfonds is een vergoeding overeengekomen die afhankelijk is van de omvang van het beheerde pensioenvermogen.

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

Specificatie bezoldiging leden Belanghebbendenorgaan

2022	Honoraria	Vacatie gelden	Totaal	2021
Belanghebbendenorgaan	0	12	12	14
Totaal	0	12	12	14

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

4.16 Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Een specificatie van de mutatie staat vermeld in paragraaf [4.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen](#) op pagina [343](#).

4.17 Herverzekering

Specificatie resultaat uit herverzekering

Omschrijving	2022	2021
Premie herverzekering	66	66
Totaal	66	66

4.18 Overdracht van rechten

Specificatie resultaat overdracht van rechten

Omschrijving	2022	2021
Inkomende individuele waardeoverdrachten	2.921	1.551
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	-2.653	-1.622
Totaal	268	-71

4.19 Actuariële analyse

Actuariële analyse van het resultaat

Omschrijving	2022	2021
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-351.344	84.247
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	6.331	7.213
Wijziging marktrente	394.166	86.768
Subtotaal	49.153	178.228
Premieresultaat		
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	29.383	29.282
Betaalde premie herverzekering	-66	-65
Benodigde premie	-40.662	-42.555
Subtotaal	-11.345	-13.338
Waardeoverdrachten		
Inkomende waardeoverdrachten	-103	-26
Uitgaande waardeoverdrachten	132	57
Subtotaal	29	31
Kosten		
In premie begrepen bedrag kosten	1.578	1.505
Toevoeging aan technische voorzieningen ivm kostenvoorziening	-774	-791
Vrijval voor kosten uit technische voorzieningen	680	650
Kosten verslagjaar (excl kosten vermogensbeheer)	-1.484	-1.364
Subtotaal	0	0
Uitkeringen¹		
Mutatie technische voorzieningen uhv uitkeringen	32.341	30.967
Feitelijke uitkeringen	-32.305	-30.915
Subtotaal	36	52
Resultaat op kanssystemen	1.260	1.052
Toeslagverlening	-71.402	0
Incidentele wijzigingen		
Actualisering grondslagen (niet kostenvoorziening)	39.197	-1.438
Actualisering overlevingskansen	-12.780	0
Actualisering grondslagen (kostenvoorziening)	0	0
Saldo baten en lasten	703	-167
Subtotaal	27.120	-1.605
Totaal saldo van baten en lasten	-5.149	164.420

¹ In dit resultaat zit ook een vrijval van het weerstandsvermogen.

Specificatie resultaat op kanssystemen

Omschrijving	2022	2021
• Sterfte	1.391	1.536
• Arbeidsongeschiktheid	-84	-754
• Mutaties	2	1
Andere oorzaken	-49	269
Totaal	1.260	1.052

4.20 Overige baten en lasten**Specificatie overige baten en lasten**

Omschrijving	2022	2021
Weerstandsvermogen	703	-169
Andere baten en lasten	0	-33
Totaal	703	-202

De afdracht weerstandsvermogen is gerelateerd aan beleggingsrendement, pensioenuitvoeringskosten, premies en uitkeringen.

Gebeurtenissen na balansdatum

De Voorziening pensioenverplichtingen bij deze dekkingsgraad is berekend met een RTS op basis van een UFR die geldt voor 2022. Deze is o.b.v. 50% oude UFR- en 50% nieuwe UFR-methodiek. De UFR zou vanaf 2021 in vier jaar overgaan van oude naar nieuwe UFR. Door de DNB is echter, op advies van de commissie parameters, een nieuwe UFR methode vastgesteld die per 1 januari 2023 is ingegaan. Indien de dekkingsgraad o.b.v. deze nieuwe UFR wordt uitgerekend zou deze 0,5% lager zijn en uitkomen op 123,6%.

5 Financiële verantwoording Pensioenkring OWASE

Alle bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022	2021
Activa			
Vastgoedbeleggingen		84.304	93.287
Aandelen		348.885	467.256
Vastrentende waarden		426.478	559.987
Derivaten	5.2	6.406	1.299
Subtotaal beleggingen voor risico fonds	5.1	866.073	1.121.829
Vorderingen en overlopende activa	5.4	44.082	1.532
Overige activa	5.5	4.108	4.541
Totaal activa		914.263	1.127.902
Passiva			
Reserves	5.6	141.032	232.247
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	5.7	719.744	891.353
Derivaten	5.2	49.735	570
Overige schulden en overlopende passiva	5.8	3.752	3.732
Totaal passiva		914.263	1.127.902
Actuele dekkingsgraad (in %)	5.6	119,6%	126,1%

Staat van baten en lasten

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Baten			
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	5.12	16.808	15.458
Ontvangen waardeoverdrachten	5.18	1.878	623
Beleggingsresultaten risico fonds	5.13	-255.506	64.528
Overige baten	5.20	509	0
Totaal baten		-236.311	80.609
Lasten			
Pensioenuitkeringen	5.14	24.673	23.662
Pensioenuitvoeringskosten	5.15	977	936
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	5.16	-171.609	-58.481
Saldo herverzekering	5.17	166	-45
Uitgaande waardeoverdrachten	5.18	697	329
Overige lasten	5.20	0	130
Totaal lasten		-145.096	-33.469
Saldo van baten en lasten	5.19	-91.215	114.078
Bestemming saldo van baten en lasten			
Overige reserves	5.6	-91.215	114.078
Totaal		-91.215	114.078

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen premies		16.472	15.522
Ontvangen waardeoverdrachten		1.659	505
Betaalde pensioenuitkeringen		-24.650	-23.555
Betaalde waardeoverdrachten		-671	-256
Betaalde uitvoeringskosten en overige lasten		-709	-792
Saldo overige kasstromen uit hoofde van pensioenactiviteiten		-540	-320
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-8.439	-8.896
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		891.209	397.405
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		7.862	6.510
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-889.311	-392.068
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-1.353	-758
Afgedragen weerstandsvermogen		0	0
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten		-401	-465
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		8.006	10.624
Mutatie liquide middelen		-433	1.728
Stand per 1 januari		4.541	2.813
Stand per 31 december	5.5	4.108	4.541

Algemene toelichtingen

Op 1 januari 2020 heeft de transitie van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Owase (Stichting Owase) naar Pensioenkring Owase plaatsgevonden. Hierbij is het vermogen van Stichting Owase omgezet naar de portefeuille van fonds.

Algemene grondslagen

Overeenstemmingsverklaring

Onze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. We presenteren de jaarrekening in euro's, de functionele valuta van het pensioenfonds. De jaarrekening heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting zijn gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen. Bovendien moet de intentie bestaan om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten nemen we eveneens gesaldeerd op.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat wij ons oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben schattingswijzigingen plaatsgevonden bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze wijziging beschrijven we nader in de paragraaf Technische voorzieningen in het hoofdstuk Specifieke grondslagen op pagina 366.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

We maken geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

We hebben in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

We nemen een financieel instrument in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat we transacties verwerken op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname waarderen we vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen als volgt:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Dividenden verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Collateral

Activa die in het kader van een collateral worden gestort, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Baten en lasten die uit beleggingen voortvloeien, worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt.

Als uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen, dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op actuele waarde. Na eerste verwerking, waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid doordat we hiervoor een voorziening in aftrek brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Onze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder overige activa nemen we onder meer de liquide middelen op voor zover dit banktegoeden betreft die onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Algemeen

De reserves zijn gelijk aan het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn verwerkt.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen wordt bepaald als de som van de reserves en de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

We bepalen de contante waarde met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds zijn wij uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks besluit het bestuur of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening houden wij rekening met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten gaan wij uit van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022.

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020) waarbij de kringspecifieke correctiefactoren worden gehanteerd. De deelnemers van de kring zijn voor 62,5% ingedeeld in de sector 'Industrie' en voor 37,5% in de sector 'commerciële dienstverlening'. Door het toepassen van deze verdeling wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen fabriekspersoneel en kantoorpersoneel (2021: idem). De wijziging van de prognose tafel verhoogt de technische voorziening met € 7.380 duizend en heeft een negatief effect van 1,0% op de dekkingsgraad.

Partnerfrequentie

De gehuwdheid is vastgesteld volgens de gehuwdheidstabel uit GBM/V 1985-1990, waarbij de gehuwdheid op 100% is gesteld op de pensioenrichtdatum van 67 jaar (2021: idem).

Leeftijdsverschil man/vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat het leeftijdsverschil tussen man en vrouw twee jaar bedraagt, plus een opslag van 3,6% over het latent partnerpensioen (2021: leeftijdsverschil van drie jaar zonder opslag). Deze wijziging verlaagt de technische voorziening met € 7.587 duizend en heeft een positief effect van 1,1% op de dekkingsgraad.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 0% van het latent partnerpensioen; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot een leeftijd van 21 jaar (2021: idem).

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De kostenopslag ter grootte van 2,75% van de technische voorziening houdt verband met toekomstige administratie- en excassokosten (2021: idem).

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt uitgegaan van een revalidatiekans van 10% (2021: idem).

IBNR (incurred but not reported)

De voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend als gelijk aan tweemaal de eenjarige risicopremie voor premievrijstelling voor het boekjaar en het voorgaand boekjaar (2021: idem).

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert (niet-opgevraagd pensioen) houden wij de reservering vijf jaar volledig in stand (2021: idem).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op actuele waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen, onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening maken we geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoorden we als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend verantwoorden we op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de opbrengsten verrekend die gerelateerd zijn aan transactiekosten, provisies, valutaverschillen, et cetera.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de ziekte is ontstaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging van de marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premies herverzekering

De premies voor herverzekering worden toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 over het kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. We maken onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten enerzijds en beleggingsactiviteiten anderzijds.

Toelichting op de balans

5.1 Beleggingen voor risico fonds

Verdeling beleggingen naar actief- en passiefzijde balans

Omschrijving	2022	2021
Activa	866.073	1.121.829
Passiva	49.735	570
Totaal beleggingen voor risico fonds	816.338	1.121.259

Onder de passiefzijde van de balans zijn de negatieve derivaatposities opgenomen.

Verloopstaat beleggingen per categorie

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten	Totaal	2021
Stand per 1 januari	93.287	467.256	559.987	729	1.121.259	1.067.677
Aankopen / verstrekkingen	76.737	168.458	644.116	0	889.311	392.069
Verkopen / aflossingen	-55.027	-219.601	-650.060	-8.442	-933.130	-396.538
Herwaardering	-30.693	-67.228	-126.446	-36.551	-260.918	57.535
Mutatie opgelopen rente	0	0	-1.119	935	-184	516
Stand per 31 december	84.304	348.885	426.478	-43.329	816.338	1.121.259

De overige mutaties hebben betrekking op de overdracht van verplichtingen naar het fonds die deels in-kind heeft plaatsgevonden.

Voor de meerderheid van de beleggingen zijn objectief vast te stellen frequente marktnoteringen beschikbaar. Voor bepaalde beleggingen geldt dat niet. Waardering daarvan vindt plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde van de derivaten.
- Niveau 4: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Samenvatting beleggingsportefeuille op basis van bovenstaande indeling

2022	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal	2021
Vastgoed	41.226	0	0	43.078	84.304	93.287
Aandelen	348.885	0	0	0	348.885	467.256
Vastrentend	336.127	0	0	90.351	426.478	559.987
Derivaten	0	0	-43.329	0	-43.329	729
Subtotaal	726.238	0	-43.329	133.429	816.338	1.121.259
Overig	3.996	0	0	0	3.996	4.217
Totaal	730.234	0	-43.329	133.429	820.334	1.125.476

Het Nederlandse Pensioenfonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

De categorie vastgoed heeft betrekking op vastgoedbeleggingsfondsen en aandelen op aandelenbeleggingsfondsen. De categorie vastrentend heeft voor 38% (2021: 23%) betrekking op directe obligaties en voor 62% (2021: 77%) op vastrentende beleggingsfondsen. Vastrentend wordt gewaardeerd inclusief € 2.194 duizend (2021: € 2.378 duizend) vanwege sinds de meest recente coupondatum opgebouwde rente.

Overig (niveau 1) heeft betrekking op liquide middelen. Dit betreft aan beleggingsportefeuilles toegewezen en voor belegging beschikbare liquide middelen.

5.2 Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maken wij gebruik van financiële derivaten voor zover dit passend is. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen door ons vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Wij gebruiken derivaten hoofdzakelijk om marktrisico's af te dekken. Een van de belangrijkste risico's voortvloeiend uit het gebruik van derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Het kredietrisico wordt beperkt doordat wij alleen transacties aan gaan met kredietwaardige partijen. Ook worden contracten zo veel mogelijk afgesloten op basis van standaardvoorwaarden (bijvoorbeeld conform de ISDA), zodat onze posities adequaat worden afgedekt door verkregen onderpanden en zekerheden.

We hebben verschillende maatregelen getroffen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stellen we limieten aan tegenpartijen op totaalniveau en worden extra zekerheden bij repotransacties gevraagd. Bij een wijziging van de marktrente verandert de waarde van de afgesloten derivaten. Hierdoor kan het recht of de verplichting ontstaan om aanvullend onderpand te ontvangen of te moeten storten.

Samenvatting derivatenposities

2022	Activa	Passiva	Saldo	2021
Rente derivaten	3.866	49.366	-45.500	0
Valuta derivaten	2.540	369	2.171	729
Stand per 31 december	6.406	49.735	-43.329	729

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

In verband met de waardeontwikkeling van derivaten zijn de volgende zekerheden ontvangen en verstrekt in de vorm van stukken en geld:

Specificatie ontvangen zekerheden

Ontvangen zekerheden:	2022	2021
In stukken	900	0
In geld	1.250	680
Totaal	2.150	680

Specificatie verstrekte zekerheden

Verstrekte zekerheden:	2022	2021
In stukken	39.500	600
In geld	41.937	0
Totaal	81.437	600

De ontvangen zekerheden in geld zijn verantwoord op de balans onder de liquide middelen. Ze staan niet ter vrije beschikking van het fonds.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken. Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen (zgn. collateral held), dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten. Mutaties in ontvangen en verstrekte zekerheden in geld zijn in het Kasstroomoverzicht verantwoord onder de post Verkopen en aflossingen van beleggingen.

5.3 Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

5.4 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsdebiteuren	43.310	953
Herverzekerde verplichtingen	450	578
Overige overlopende activa	322	1
Stand per 31 december	44.082	1.532

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar.

Specificatie beleggingsdebiteuren

Beleggingsdebiteuren	2022	2021
Te vorderen dividendbelasting	43	0
Nog te ontvangen rebates	372	150
Collateral	41.937	680
Nog af te wikkelen transacties	958	803
Stand per 31 december	43.310	1.633

Specificatie overige overlopende activa

Overige overlopende activa	2022	2021
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	128	0
Nog te ontvangen waardeoverdrachten	15	0
Andere overlopende activa	179	1
Stand per 31 december	322	1

5.5 Overige activa

Specificatie overige activa

Overige activa	2022	2021
Liquide middelen	4.108	3.861
Stand per 31 december	4.108	4.541

De liquide middelen zijn direct beschikbaar. Collateral staat niet ter vrije beschikking.

5.6 Reserves

Specificatie reserves Pensioenkring OWASE

Omschrijving	Bestemmings reserve	Reserves	Totaal	2021
Stand per 1 januari	0	232.247	232.247	118.169
Uit bestemming saldo van baten en lasten	0	-91.215	-91.215	114.078
Stand per 31 december	0	141.032	141.032	232.247

5.6.1 Solvabiliteit

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maken wij gebruik van het standaardmodel. Wij achten het gebruik van dit standaardmodel passend bij de risico's van het fonds.

Dekkingsgraad

Omschrijving	2022	2021
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	119,6%	126,1%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	130,0%	121,6%
Reële dekkingsgraad (in %)	99,7%	99,0%

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (pensioenvermogen / technische voorzieningen) * 100%. Het pensioenvermogen bedraagt € 860.776 duizend (2021: € 1.123.600 duizend).

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt de kring zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt de kring zich in een situatie van reservetekort. Voor Pensioenkring OWASE geldt dat op 31 december de beleidsdekkingsgraad 130,0% bedraagt (2021: 121,6%) en de vereiste dekkingsgraad 120,5% bedraagt (2021: 118,0%). De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt per 31 december 104,1% (2021: idem). Zowel een dekkingstekort als een reservetekort zijn daarmee niet van toepassing op het fonds.

De actuele dekkingsgraad houdt geen rekening met de verwachte inflatie, maar de reële dekkingsgraad wel. Die meet of we voldoende vermogen hebben om niet alleen aan de nominale toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen, maar ook om de toekomstige pensioenuitkeringen jaarlijks te kunnen indexeren (verhogen) met de kosten van levensonderhoud.

Op basis van het standaardmodel bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(Minimaal) vereist eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
Aanwezig eigen vermogen	141.032	232.247
Minimaal vereist eigen vermogen	29.555	38.841
Vereist eigen vermogen	147.584	159.952

5.6.2 Herstelplan

Pensioenkring OWASE was eind 2021 uit herstel. We hebben daarom in 2022 geen herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank.

5.7 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds**5.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen****Mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen**

Omschrijving	2022	2021
Stand 1 januari	891.353	949.834
Pensioenopbouw	19.485	20.912
Toeslagverlening	90.788	14.417
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-4.342	-5.065
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-25.358	-24.238
Wijziging marktrente	-251.649	-61.100
Wijziging actuariële uitgangspunten en actualisering overlevingskansen	-207	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.065	325
Overige wijzigingen	-1.555	-3.850
Stand 31 december	719.580	891.235
Mutatie IBNR	164	118
Totaal	719.744	891.353

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Verdeling voorziening pensioenverplichtingen naar deelnemercategorieën

Omschrijving	2022	2021
Actieve deelnemers	227.232	320.473
Gewezen deelnemers	138.102	180.406
Pensioengerechtigden	332.990	364.619
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	19.204	23.801
IBNR	2.216	2.054
Stand 31 december	719.744	891.353

5.7.2 Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van maximaal 1,7% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks besluit het bestuur van het fonds over de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

We hebben de belangrijkste kenmerken van de regeling opgenomen in de paragraaf Kenmerken regeling op pagina 154.

Nadere toelichting op mutaties

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

5.7.3 Toeslagverlening

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Wij hebben geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Onder het FTK worden strikte eisen gesteld aan de toeslagverlening door pensioenfondsen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen we naar het bestuursverslag (paragraaf Financiële positie en ontwikkeling dekkingsgraad op pagina 158).

Toeslagbeleid

Voor alle deelnemers is de jaarlijkse toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI), reeks alle bestedingen, berekend over de maand september van het laatst verstreken kalenderjaar ten opzichte van de maand september van het daaraan voorafgaande jaar. Er wordt in het toeslagbeleid geen onderscheid gemaakt tussen actieve deelnemers enerzijds en premievrijgestelde en gepensioneerd deelnemers anderzijds. Voorafgaand aan 2021 was dat onderscheid er wel. Toen was de toeslag van actieve deelnemers gebaseerd op de loonindex en die voor premievrijgestelde en gepensioneerd deelnemers op de CPI alle huishoudens, afgeleid.

Toeslagverlening over 2022, toe te kennen per 1 januari 2023

In 2022 heeft het fonds een toeslagbesluit kunnen nemen, mede dankzij de versoepelde indexatieregels. Uitgebreide communicatie over de besluitvorming heeft plaatsgevonden in de vorm van brieven en op de kringpagina's, met extra toelichtingen over gevolgen van de toeslagverlening voor de verschillende leeftijdsgroepen. De toeslag bedraagt 14,53% en komt overeen met de volledige toeslag over 2022 zodat daardoor de cumulatieve achterstand ongewijzigd is gebleven.

Vanwege het tot 2021 bestaande onderscheid in indexatie is de cumulatieve achterstand voor actieve deelnemers anders dan die voor premievrijgestelde en gepensioneerd deelnemers, hetgeen in onderstaande tabellen voor deze groepen is weergegeven.

Overzicht van toegekende toeslagverlening actieven en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2013	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2014	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2015	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2016	0,00%	1,50%	1,50%	1,50%
2017	0,00%	1,75%	1,75%	3,28%
2018	0,90%	2,00%	1,10%	4,41%
2019	1,53%	2,40%	0,87%	5,32%
2020	0,26%	2,90%	2,64%	8,10%
2021	0,00%	2,00%	2,00%	10,26%
2022	1,65%	2,70%	1,05%	11,42%
2023	14,53%	14,53%	0,00%	11,42%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar. Bij de bepaling van de cumulatieve achterstand 2023 komt de niet toegekende indexatie van 2013 te vervallen.

Overzicht van toegekende toeslagverlening niet-actieven en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2013	0,25%	1,50%	1,25%	1,25%
2014	0,44%	0,44%	0,00%	1,25%
2015	0,34%	0,61%	0,27%	1,52%
2016	0,00%	0,39%	0,39%	1,92%
2017	0,00%	-0,01%	-0,01%	1,91%
2018	0,66%	1,47%	0,81%	2,73%
2019	0,93%	1,47%	0,54%	3,29%
2020	0,15%	1,64%	1,49%	4,83%
2021	0,00%	1,11%	1,11%	5,99%
2022	1,65%	2,70%	1,05%	7,10%
2023	14,53%	14,53%	0,00%	7,10%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar. Bij de bepaling van de cumulatieve achterstand 2023 komt de niet toegekende indexatie van 2013 te vervallen.

5.7.4 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

5.7.5 Wijziging markttrente

Jaarlijks berekenen we per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur inclusief UFR. De effecten worden verantwoord onder het hoofd 'Wijziging markttrente'.

5.7.6 Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij maken we gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. Het gaat daarbij onder meer om de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij wij gebruikmaken van schattingen en oordelen. Het effect van deze wijzigingen verantwoorden we in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

5.7.7 Actualiseren overlevingskansen

Voor het boekjaar 2022 maken we gebruik van de prognosetafel AG2022 en ervaringssterfte specifiek voor de kring gebaseerd op 62,5% sector Industrie en 37,5% sector commerciële dienstverlening. Recente publicaties met nieuwe informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking waren voor ons geen aanleiding voor verdere actualisering van de door ons gebruikte schattingen bij het berekenen van de technische voorzieningen.

5.7.8 Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van de pensioenverplichtingen is hoger geworden als gevolg van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten. We zijn wettelijk verplicht om op verzoek van een werknemer mee te werken aan waardeoverdracht, als de werknemer gaat deelnemen aan een andere pensioenregeling. Zo'n overdracht betreft de waarde van de tot dan toe bij de oude pensioenuitvoerder opgebouwde pensioenaanspraken. De ontvangende pensioenuitvoerder is verplicht om de overgedragen gelden aan te wenden voor de toekenning van pensioenaanspraken die minimaal gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijk opgebouwde aanspraken.

5.7.9 Overige wijzigingen

De post overige wijzigingen geeft de wijzigingen weer in de voorziening vanwege sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties. Bij sterfte is sprake van een toename door toevoeging aan de voorziening voor ingegaan nabestaandenpensioen en een afname door verval van de voorziening bij overlijden. Arbeidsongeschiktheid bestaat uit een toename door nieuwe arbeidsongeschikten en verhoging van arbeidsongeschiktheid, en een afname door revalidatie. De post mutaties bestaat uit onder andere flexibilisering bij pensionering en incidentele mutaties.

5.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	2022	2021
Schulden uit beleggingen	1.624	1.160
Belastingen en premies sociale verzekeringen	548	530
Premie egalisatiedepot	1.303	1.649
Waardeoverdrachten	9	179
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	0	48
Overige schulden en overlopende passiva	268	166
Stand per 31 december	3.752	3.732

Overige schulden hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar. Vergelijkende cijfers zijn aangepast overeenkomstig de specificatie voor 2021.

Specificatie beleggingscrediteuren

Beleggingscrediteuren	2022	2021
Nog af te wikkelen transacties	374	480
Ontvangen onderpanden	1.250	680
Stand per 31 december	1.624	1.160

Specificatie premie egalisatie depot (PED)

Omschrijving	2022	2021
Stand begin boekjaar	1.649	1.589
Dotatie uit premie	-346	60
Stand 31 december	1.303	1.649

5.9 Risicobeheer

Bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan worden wij geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Onvoldoende solvabiliteit is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds. We beschikken over een aantal beleidsinstrumenten voor het beheersen van dit risico, namelijk:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze voor en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. In 2022 heeft het bestuur van Het Nederlandse Pensioenfonds een risicoanalyse uitgevoerd met behulp van een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor ons beleid en de toelichting hierna. Dit beleid is verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Pensioenkring OWASE. Het wordt jaarlijks geëvalueerd met behulp van een haarbaarheidstoets en in het kader van het beleggingsplan.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de beleggingsrichtlijnen die we jaarlijks vaststellen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten gaan uit van verantwoord passief vermogensbeheer.

Om het risico op onvoldoende solvabiliteit te beheersen zijn wij verplicht om buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de in het Besluit FTK voorgeschreven solvabiliteitstoets (de zogenaamde S-toets). Deze toets is een kwantificering van onze visie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Specificatie vereist eigen vermogen versus aanwezig eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
S1 Renterisico	31.956	11.254
S2 Risico zakelijke waarden	114.160	135.304
S3 Valutarisico	31.333	35.490
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	20.946	24.057
S6 Verzekeringstechnisch risico	19.445	24.955
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheer risico	9.146	0
Diversificatie-effect	-79.402	-71.108
Vereist eigen vermogen (b)	147.584	159.952
Aanwezig eigen vermogen (a)	141.032	232.247
Overschot / Tekort (a - b)	6.552	-72.295

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

5.9.1 Marktrisico (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Onze strategie met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door onze beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de fiduciair manager in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktpositities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

In onderstaande toelichtingen is, tenzij anders aangegeven, uitgegaan van de clean-value waardering van de beleggingen. De gegevens zijn opgesteld op basis van look-through, tenzij anders aangegeven. Waar gebruik gemaakt is van look-through-gegevens zijn de dirty-valuwwaarderingen van de onderliggende beleggingen gebruikt en zijn de schulden en vorderingen uit de look-through verantwoord onder de liquide middelen.

In de tabel hieronder is een specificatie weergegeven van de effecten van het toepassen van look-through.

Look-through effect op beleggingsportefeuille

2022	Balans waarde	Toepassen lookthrough	Verschil	2021 Toepassen lookthrough
Vastgoed	84.304	90.349	-6.045	103.364
Aandelen	348.885	338.471	10.414	453.966
Vastrentende waarden	426.478	425.116	1.362	473.547
Derivaten	-43.329	-43.339	10	17.093
Overig	3.996	9.737	-5.741	77.506
Totaal	820.334	820.334	0	1.125.476

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en die van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ontwikkelingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de modified duration. De modified duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het renterisico bij Pensioenkring OWASE is per ultimo 2022 voor 60% afgedekt (op basis van marktrente). We realiseren afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen. Daarnaast maken we via beleggingsfondsen gebruik van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie, en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Bij het afsluiten van een swap wordt de 'duratiemismatch' verkleind, maar ontstaan nieuwe risico's, zoals tegenpartij-, liquiditeits- en juridische risico's.

De modified duration en het effect van de renteafdekking kunnen als volgt worden samengevat:

Effect renteafdekking

2022	Marktwaaarde	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	471.275	5,7
Rentederivaten	-45.500	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	425.775	15,4
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	719.744	15,9

2021	Marktwaaarde ¹	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	543.822	7,4
Rentederivaten	16.413	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	560.235	14,8
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	891.353	18,3

¹ Vergelijkende cijfers zijn aangepast zodat deze overeenstemmen met de presentatie voor het verslagjaar

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 5,7 jaar (2021: 7,4 jaar) bedraagt, zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duratie is verlengd. De totale duratie van de vastrentende waarden komt hiermee op 15,4 jaar (2021: 14,8 jaar). De duratie van de nominale pensioenverplichtingen bedraagt 15,9 jaar (2021: 18,3 jaar), waardoor de kring gevoelig is voor verandering in de hoogte van de rente. Overigens kan de duratie van de vastrentende waarden niet een-op-een worden vergeleken met de duratie van de verplichtingen, omdat ook rekening gehouden moet worden met de omvang van de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

In de solvabiliteitstoets ter vaststelling van de buffer voor het renterisico wordt de rentecurve waartegen de verplichtingen worden verdisconteerd met een looptijdafhankelijk percentage omhoog en omlaag geschokt. Deze schokken zijn een vast percentage van het renteniveau. Het renterisico volgens de solvabiliteitstoets zal daardoor kleiner zijn bij een lage rente dan bij een hoge rente. De afgelopen jaren was sprake van een relatief lage rente. De gevoeligheidsanalyse van rente is in de paragraaf Financiële risico's op pagina 177 in het bestuursverslag opgenomen.

Inflatierisico

De toeslag is voorwaardelijk, dus er bestaat voor het fonds geen inflatierisico ten opzichte van de pensioentoezeggingen.

5.9.2 Risico zakelijke waarden (S2)

Het risico van zakelijke waarden is het prijs(koers)risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie zoals vastgelegd in de strategische beleggingsmix van Pensioenkring OWASE.

Naast de strategische mix hebben wij in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld voor het maximumpercentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd.

Sectorverdeling vastgoedbeleggingen

2022	EUR	In verhouding	2021
Kantoren	0	0%	9%
Participaties in vastgoedmaatschappijen	90.349	100%	80%
Winkels	0	0%	4%
Overige	0	0%	7%
Totaal	90.349	100%	100%

Beurstypering aandelenbeleggingen

2022	Aandelen	In verhouding	2021
Opkomende markten	57.976	17%	14%
Ontwikkelde markten	280.495	83%	86%
Totaal	338.471	100%	100%

Sectorverdeling aandelenbeleggingen

2022	EUR	In verhouding	2021
Basismaterialen	18.177	5%	5%
Communicatie diensten	26.686	8%	9%
Cyclische consumptiegoederen	36.490	11%	14%
Defensieve consumptiegoederen	20.454	6%	7%
Energie	3.420	1%	2%
Financiële dienstverlening	56.519	17%	15%
Gezondheidszorg	70.177	21%	15%
Industrie	41.551	12%	10%
Nutsbedrijven	7.911	2%	2%
Technologie	56.126	17%	21%
Overig	960	0%	0%
Totaal	338.471	100%	100%

In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers voor het risico van zakelijke waarden (en grondstoffen) is rekening gehouden met bovenstaande samenstelling. Wij beleggen in deze producten met als doel het verwachte pensioenresultaat te verbeteren.

Specificatie soorten vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding	2021
Bedrijfsobligaties	144.462	34%	38%
Hypotheken	88.554	21%	23%
Leningen	1.104	0%	0%
Staatsobligaties	190.996	45%	39%
Totaal	425.116	100%	100%

Specificatie soorten derivaten

2022	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo	2021 Saldo
Aandelen derivaten	2	2	0	2	2
Rente derivaten	360.454	3.866	49.366	-45.500	16.413
Valuta derivaten	187.092	2.585	415	2.170	737
Krediet derivaten	1.367	0	11	-11	-59
Totaal	548.915	6.453	49.792	-43.339	17.093

Geografische verdeling alle beleggingen (exclusief derivaten)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentend	Overig	Totaal	2021
Azië ex Japan	728	52.095	7.195	66	60.084	49.404
Europa EU	67.065	81.231	335.290	6.130	489.716	654.222
Europa niet-EU	18.801	42.992	20.861	273	82.927	102.619
Midden- en Zuid-Amerika	7	4.915	8.231	-4	13.149	9.905
Noord-Amerika	2.588	129.306	37.672	3.350	172.916	219.404
Pacific	210	7.347	5.263	28	12.848	59.521
Overig	950	20.585	10.604	-106	32.033	13.308
Totaal	90.349	338.471	425.116	9.737	863.673	1.108.383

De kolom met overige beleggingen heeft betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder de post vorderingen en overige activa.

5.9.3 Valutarisico (S3)

Onder valutarisico verstaan wij het risico dat ontstaat op activa in een buitenlandse valuta door wijzigingen in wisselkoers.

Van de totale beleggingsportefeuille is ultimo 2022 ongeveer 59% (2021: idem) belegd in beleggingen met een notering in euro's. De belangrijkste valuta van de niet in euro genoteerde beleggingen zijn de US dollar en het Britse pond.

In 2022 dekten we 75% van het valutarisico af van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

De valutapositie per 31 december vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

Valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentend	Derivaten (afdekking)	Overig	Totaal	2021
AUD	406	5.094	0	0	-28	5.472	7.129
CAD	0	4.779	0	140	-30	4.889	8.144
CHF	3.854	13.059	0	25	121	17.059	28.015
DKK	0	16.847	0	32	41	16.920	8.908
EUR	61.109	56.006	383.591	125.455	5.644	631.805	893.271
GBP	14.816	27.113	628	-31.113	552	11.996	9.708
HKD	549	20.215	0	0	-1	20.763	21.747
ILS	0	204	0	0	3	207	264
JPY	347	12.954	0	-11.522	-68	1.711	7.449
NOK	131	1.574	0	0	15	1.720	2.022
NZD	0	212	0	0	3	215	369
SEK	5.890	7.016	0	-4	-7	12.895	23.061
SGD	135	849	0	0	-12	972	1.241
USD	2.574	128.898	28.904	-126.340	3.376	37.412	46.533
Andere valuta	538	43.651	11.993	-12	128	56.298	67.615
Totaal	90.349	338.471	425.116	-43.339	9.737	820.334	1.125.476

De kolom overig heeft onder meer betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder Vorderingen en overige activa.

Wijzigingen in de valutakoersen zijn van invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad voor zover valuta's niet zijn afgedekt. Een wijziging van de koers van de US dollar met 10% levert na afdekking een wijziging van de dekkingsgraad met ca 0,6% op (2021: 0,6%).

Een restrisico betreft de categorie overige valuta. Dit zijn valuta's waarvan we besloten hebben het valutarisico niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

5.9.4 Grondstoffenrisico (S4)

Aangezien we niet beleggen in grondstoffen is dit risico niet van toepassing en wordt hiervoor geen buffer aangehouden.

5.9.5 Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico (ook wel: tegenpartijrisico). Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. We beheersen dit risico door middel van het stellen van limieten aan tegenpartijen, het vragen van extra zekerheden, zoals onderpand

bij derivatenposities, en het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij fondsbeleggingen in hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico beleggen we enkel in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, werken we enkel met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat onze posities adequaat worden afgedekt door onderpand.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2022 gepubliceerd door S&P, Moody's en Fitch is als volgt:

Verdeling vastrentende waarden naar rating

2022	EUR	In verhouding	2021
AAA	49.853	12%	27%
AA	43.680	10%	7%
A	56.709	13%	19%
BBB	55.055	13%	15%
Lower than BBB	29.192	7%	3%
Geen rating	185.814	44%	27%
Niet gespecificeerd	4.813	1%	2%
Totaal	425.116	100%	100%

Voor de beleggingen zonder rating geldt dat hiervan € 89.248 duizend (2021: € 110.756 duizend) betrekking heeft op hypothecair gedekte leningen in beleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen hebben een kredietwaardigheid vergelijkbaar met AA.

Inzake concentratie van risico's kunnen wij melden dat, afgezien van staatsobligaties van eurolanden en posities in beleggingsfondsen, ultimo 2021 sprake is van beleggingen groter dan 2% van het balanstotaal van het pensioenfonds. Als onderdeel van de toelichting op het concentratierisico hebben we in de paragraaf Concentratierisico (S8) op pagina 387 een tabel opgenomen met de details van deze posities.

Herverzekeringsovereenkomsten gaan wij alleen aan met onder toezicht staande Nederlandse verzekeraars.

In de solvabiliteitstoets van eind 2022 is rekening gehouden met het kredietrisico zoals blijkt uit bovenstaande gegevens rekening gehouden.

5.9.6 Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte).

Op 31 december bedraagt de reële dekkingsgraad 99,7% (2021: 99,0%).

We hebben deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2022.

5.9.7 Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor we op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen. We beheersen het liquiditeitsrisico door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de

liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maken we gebruik van een liquiditeitsprognose waarin we rekening houden met de directe beleggingsopbrengsten, inkomsten (zoals premies) en uitgaven (zoals uitkeringen en kosten).

Voor het beheersen van het kortetermijnliquiditeitsrisico wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of Het Nederlandse Pensioenfonds bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kan leveren. In dit kader hebben we binnen de renteafdekking een beperking gesteld aan het maximale risico (exposure) van derivaten.

Voor de liquiditeitsbehoefte in het zwaarweerscenario wordt gerekend met een rentestijging van 2% en een 0,20 lagere euro. Bij een zwakkere euro ontwikkelen de valutatermijncontracten zich negatief en moet er onderpand (collateral) worden gestort. Indien bij zo'n schok minder dan 125% aan benodigde liquiditeit en onderpand beschikbaar is, wordt een waarschuwing afgegeven. Indien minder dan 75% van de benodigde liquiditeit en onderpand bij zo'n schok beschikbaar is, zal het beleggingsbeleid worden aangepast.

Hieruit blijkt dat er op dit moment geen liquiditeitsrisico's voor het fonds bestaan. In de solvabiliteitstoets houden we hier dan ook geen buffers voor aan.

5.9.8 Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat we grote (veelal financiële) gevolgen ondervinden van veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico). Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maken we gebruik van diversificatie en limieten voor beleggingen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten hebben we voor het fonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders. We monitoren op kwartaalbasis de naleving daarvan.

Ultimo 2022 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende posten met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

Uitgevende instellingen met waarde groter dan 2% van balanstotaal

2022			
	EUR	Omvang t.o.v. balanstotaal	2021
Uitgevende instelling			
Nederland	47.835	5,9%	5,1%
Duitsland	27.726	3,4%	5,8%
België	24.819	3,0%	minder dan 2%
Frankrijk	23.983	2,9%	minder dan 2%

Naast deze beleggingen, beleggen we in zestien (2021: dertien) beleggingsfondsen met een omvang van tenminste 2% van het balanstotaal. Bij deze beleggingsfondsen afzonderlijk en ook op look-throughbasis bij de beleggingen in de beleggingsfondsen, is geen sprake van een concentratierisico.

In het standaardmodel is het concentratierisico gelijk gesteld aan nul. Ook op grond van het gevoerde beleid oordelen we dat er geen sprake is van een verhoogd risico waarvoor een aanvullende opslag noodzakelijk is.

5.9.9 Operationeel risico (S9)

Het operationele risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's beheersen we door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Van Lanschot Kempen Investment Management B.V. houdt als fiduciair manager toezicht op het totale vermogensbeheer en de risicoposities van het fonds. In dat kader selecteert en monitort de fiduciair manager beleggingsfondsen en vermogensbeheerders. Met zulke partijen hebben we overeenkomsten en, waar van toepassing, service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt door ons beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij afzonderlijke custodians zoals CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder a.s.r. Met a.s.r. hebben we een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement gesloten.

Jaarlijks beoordelen we de kwaliteit van de uitvoering van de fiduciair manager, bewaarder en pensioenuitvoeringsorganisatie door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste rapportages over de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, houden we hiervoor geen buffers aan in de solvabiliteitstoets.

5.9.10 Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de benchmark die voor de (deel) portefeuille is vastgelegd. We houden hiervoor een buffer aan (2021: geen).

5.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

5.10.1 Investeringsverplichtingen

Per 31 december 2022 bestonden toezeggingen tot het doen van investeringen in beleggingen op of na 1 januari 2023 tot een bedrag van € 11,6 miljoen (2021: € 36,0 miljoen).

5.10.2 Weerstandsvermogen

Indien bij het fonds een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaatsheeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de overgedragen aanspraken en rechten. In de paragraaf Stichtingskapitaal en reserves op pagina hebben wij het weerstandsvermogen nader gespecificeerd.

5.11 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit betreffen onder meer de relaties tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn deelnemingen, de bestuurders en de directie van het bestuursbureau. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Voor de beloning van bestuurders verwijzen we naar toelichting 5.15 Pensioenuitvoeringskosten op pagina 391. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

5.12 Ontvangen premies

Feitelijke, kostendeekkende en gedempte kostendeekkende premie

Omschrijving	2022	2021
Feitelijke premie	16.808	15.458
Kostendeekkende premie	24.082	25.111
Gedempte kostendeekkende premie	16.808	15.458

We hebben de aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

Specificatie samenstelling premies 2022

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	18.501	8.895	
Risicopremie overlijden	343	175	
Premie TNBP	197	197	
Premie Arbeidsongeschiktheidspensioen en PVI	1.222	819	
Opslag voorwaardelijke opbouw		4.729	
Opslag instandhouding VEV	3.521	1.695	
Kostenopslag pensioenbeheer	298	298	
Totaal premiebijdragen	24.082	16.808	16.462
Premie-egalisatiedepot (PED)			346
Totaal premiebijdragen na verrekening PED			16.808

Specificatie samenstelling premies 2021

Omschrijving	Kosten-dekkende premie	Gedempte kosten-dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	19.131	8.673	
Risicopremie overlijden	371	187	
Premie TNBP	202	202	
Premie Arbeidsongeschiktheidspensioen en PVI	1.209	770	
Opslag voorwaardelijke opbouw		3.562	
Opslag instandhouding VEV	3.911	1.777	
Kostenopslag pensioenbeheer	287	287	
Totaal premiebijdragen	25.111	15.458	15.518
Premie-egalisatiedepot (PED)			-60
Totaal premiebijdragen na verrekening PED			15.458

Ons beleid met betrekking tot de premiestelling is nader beschreven in de paragraaf Premiebeleid op pagina 156.

5.13 Beleggingsresultaten voor risico fonds

In onderstaande tabellen worden de beleggingsresultaten van beleggingen voor risico fonds gespecificeerd, met een onderscheid naar directe en indirecte opbrengsten en de aan de beleggingen verbonden kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Dividend	373	2.049	1.626	0	0	4.048	5.138
Rente	0	0	2.113	966	46	3.125	2.429
Totaal	373	2.049	3.739	966	46	7.173	7.567

Indirecte beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Gerealiseerd	-4.215	-30.590	-77.023	8.443	0	-103.385	31.673
Ongerealiseerd	-26.478	-36.638	-49.423	-44.994	0	-157.533	25.862
Koersresultaat liquide middelen	0	0	0	0	-756	-756	-100
Totaal	-30.693	-67.228	-126.446	-36.551	-756	-261.674	57.435

Verdeling beleggingskosten

2022	EUR	In verhouding	2021
Administratiekosten	203	20%	34%
Bankkosten	46	5%	3%
Beheerskosten	656	65%	41%
Bewaarloon	61	6%	16%
Transactiekosten	0	0%	0%
Overig	39	4%	5%
Totaal	1.005	100%	100%

Beleggingskosten zijn betrokken in het overzicht Kosten vermogensbeheer op pagina 173. Daarin zijn kosten waar mogelijk toegerekend aan de relevante beleggingscategorie.

5.14 Pensioenuitkeringen

Specificatie pensioenuitkeringen

Omschrijving	2022	2021
Ouderdomspensioen	19.421	18.292
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	4.243	4.111
Wezenpensioen	49	52
Arbeidsongeschiktheidspensioen	941	1.180
Afkopen	19	27
Totaal	24.673	23.662

5.15 Pensioenuitvoeringskosten

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekostenvergoeding	549	509
Certificerend actuaris	31	39
Adviserend actuaris	35	31
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	23
Belanghebbendenorgaan	52	62
Verkiezingen Belanghebbendenorgaan	0	2
Toezichtskosten	52	58
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	119	140
Informatiegesprekken	31	52
Overige	78	20
Totaal	977	936
Actieve deelnemers	1.320	1.294
Pensioengerechtigden	1.722	1.663
Totaal	3.042	2.957
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	321	317

In het verslagjaar zijn aan de kring door toezichthouders geen dwangsommen of bestuurlijke boetes aangezegd of opgelegd.

Aantal personeelsleden

Bij de kring zijn geen werknemers in dienst. Voor werkzaamheden die ten behoeve van de kring worden uitgevoerd door het bestuursbureau van Het Nederlandse Pensioenfonds is een vergoeding overeengekomen die afhankelijk is van de omvang van het beheerde pensioenvermogen.

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

2022	Honoraria	Vacatiegelden	Totaal	2021
Belanghebbendenorgaan	0	45	45	46
Totaal	0	45	45	46

De kosten voor bezoldiging van leden van het belanghebbendenorgaan zijn gedaald doordat sinds 2021 over vacatiegelden geen btw meer aan ons wordt berekend, en omdat het belanghebbendenorgaan vacatures heeft. Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

5.16 Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Een specificatie van de mutatie staat vermeld in paragraaf [5.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen](#) op pagina [376](#).

5.17 Saldo herverzekering

Specificatie van het resultaat herverzekering

Omschrijving	2022	2021
Premie herverzekering	-87	-510
Uitkeringen uit herverzekering	48	622
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening	-127	-67
Totaal	-166	45

5.18 Overdracht van rechten

Specificatie overdracht van rechten

Omschrijving	2022	2021
Inkomende individuele waardeoverdrachten	1.878	623
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	-697	-329
Totaal	1.181	294

5.19 Actuariële analyse

Actuariële analyse resultaat

Omschrijving	2022	2021
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-255.506	64.528
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	4.342	5.065
Wijziging marktrente	251.650	61.100
Subtotaal interestresultaat	486	130.693
Premieresultaat		
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	16.808	15.458
Betaalde premie herverzekering	-87	-510
Benodigde premie	-19.784	-21.200
Subtotaal premieresultaat	-3.063	-6.252
Waardeoverdrachten		
Collectieve waardeoverdrachten	0	0
Individuele waardeoverdrachten	116	-31
Subtotaal waardeoverdrachten	116	-31
Kosten		
In premie begrepen bedrag kosten	793	799
Toevoeging aan technische voorzieningen ivm kostenvoorziening	-495	-512
Vrijval voor kosten uit technische voorzieningen	679	649
Kosten verslagjaar (excl kosten vermogensbeheer)	-977	-936
Subtotaal kosten	0	0
Uitkeringen¹		
Mutatie technische voorzieningen uhv uitkeringen	24.680	23.590
Uitkeringen ontvangen van herverzekeraar	48	622
Feitelijke uitkeringen	-24.673	-23.661
Subtotaal uitkeringen	55	551
Resultaat op kanssystemen	1.391	3.857
Toeslag	-90.788	-14.417
Incidentele wijzigingen		
Wijziging regeling	7.587	0
Actualisering overlevingskansen	-7.380	0
Incidentele mutaties TV	0	-125
Saldo baten en lasten	381	-198
Subtotaal incidentele wijzigingen	588	-323
Totaal saldo van baten en lasten	-91.215	114.078

¹ In dit resultaat zit ook een vrijval van het weerstandsvermogen.

Specificatie resultaat op kanssystemen

Omschrijving	2022	2021
• Sterfte	1.323	2.897
• Arbeidsongeschiktheid	-135	557
• Mutaties	119	157
Andere oorzaken	84	246
Totaal	1.391	3.857

5.20 Overige baten en lasten**Specificatie overige baten en lasten**

Omschrijving	2022	2021
Intrest op uitgaande waardeoverdrachten	0	-1
Afdracht weerstandsvermogen	509	-129
Totaal	509	-130

De afdracht aan het weerstandsvermogen is gerelateerd aan beleggingsrendement, pensioenuitvoeringskosten, premies en uitkeringen.

Gebeurtenissen na balansdatum

De Voorziening pensioenverplichtingen bij deze dekkingsgraad is berekend met een RTS op basis van een UFR die geldt voor 2022. Deze is o.b.v. 50% oude UFR- en 50% nieuwe UFR-methodiek. De UFR zou vanaf 2021 in vier jaar overgaan van oude naar nieuwe UFR. Door de DNB is echter, op advies van de commissie parameters, een nieuwe UFR methode vastgesteld die per 1 januari 2023 is ingegaan. Indien de dekkingsgraad o.b.v. deze nieuwe UFR wordt uitgerekend zou deze 0,3% lager zijn en uitkomen op 119,3%.

Voor de actieven is in maart 2023 een nieuwe cao afgesproken waarmee vanaf 1 juli 2022 de lonen stijgen met 3,5 procent plus een vast bedrag per maand. Het gemiddelde indexatiepercentage bedraagt 7,5%. Op verzoek van sociale partners is ook de pensioenfranchise vanaf 1 juli 2022 verhoogd met 7,5%. Als gevolg van deze afspraken zal naar schatting € 546 duizend feitelijke premie ontvangen worden. Hier tegenover staat een toename van naar schatting € 448 duizend aan voorzieningen, gewaardeerd op 31 december 2022. De actuele dekkingsgraad verandert hierdoor niet.

6 Financiële verantwoording Pensioenkring Randstad Groep

Alle bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022	2021
Activa			
Vastgoedbeleggingen		78.588	79.940
Aandelen		188.998	271.162
Vastrentende waarden		665.883	997.127
Derivaten	6.2	38.264	607
Overige beleggingen		0	0
Subtotaal beleggingen voor risico fonds	6.1	971.733	1.348.836
Vorderingen en overlopende activa	6.4	184.277	506
Overige activa	6.5	2.093	969
Totaal activa		1.158.103	1.350.311
Passiva			
Reserves	6.6	39.025	6.972
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	6.7	887.696	1.342.277
Derivaten	6.2	229.775	178
Overige schulden en overlopende passiva	6.8	1.607	884
Totaal passiva		1.158.103	1.350.311
Actuele dekkingsgraad (in %)	6.6	104,4%	100,5%

Staat van baten en lasten

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Baten			
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	6.12	0	0
Ontvangen waardeoverdrachten	6.13	0	1
Beleggingsresultaten risico fonds	6.14	-402.421	-34.247
Overige baten	6.15	824	73
Totaal baten		-401.597	-34.173
Lasten			
Pensioenuitkeringen	6.16	12.138	11.151
Pensioenuitvoeringskosten	6.17	1.098	1.085
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	6.18	-454.581	-129.052
Saldo herverzekering	6.19	0	0
Uitgaande waardeoverdrachten	6.20	7.695	0
Overige lasten	6.21	0	4
Totaal lasten		-433.650	-116.812
Saldo van baten en lasten	6.22	32.053	82.639
Bestemming saldo van baten en lasten			
Overige reserves	6.6	32.053	82.639
Totaal		32.053	82.639

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen premies		0	0
Ontvangen waardeoverdrachten		0	0
Betaalde pensioenuitkeringen		-12.115	-11.249
Betaalde waardeoverdrachten		-7.692	0
Betaalde uitvoeringskosten en overige lasten		-828	-1.244
Saldo overige kasstromen uit hoofde van pensioenactiviteiten		26	25
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-20.609	-12.468
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		1.938.722	309.089
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		8.311	8.144
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-1.924.542	-302.764
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-1.473	-1.545
Afgedragen weerstandsvermogen		0	0
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten		715	-275
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		21.733	12.649
Mutatie liquide middelen		1.124	181
Stand per 1 januari		969	788
Stand per 31 december	6.5	2.093	969

Algemene toelichtingen

Algemene grondslagen

Overeenstemmingsverklaring

Onze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. We presenteren de jaarrekening in euro's, de functionele valuta van het pensioenfonds. De jaarrekening heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat wij ons oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben schattingswijzigingen plaatsgevonden bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze wijzigingen beschrijven we nader in de paragraaf Technische voorzieningen in het hoofdstuk Specifieke grondslagen op pagina 400.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

We hebben in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

We nemen een financieel instrument in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat we transacties verwerken op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname waarderen we vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen als volgt:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Dividenden verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Collateral

Activa die in het kader van een collateral worden gestort, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Baten en lasten die uit beleggingen voortvloeien, worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt.

Als uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen, dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op actuele waarde. Na eerste verwerking, waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid doordat we hiervoor een voorziening in aftrek brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Onze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder overige activa nemen we onder meer de liquide middelen op voor zover dit banktegoeden betreft die onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Algemeen

De reserves zijn gelijk aan het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn verwerkt.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen wordt bepaald als de som de reserves en de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

We bepalen de contante waarde met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds zijn wij uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks besluit het bestuur of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening houden wij rekening met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten gaan wij uit van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020) waarbij de correctiefactoren zijn gebaseerd op het postcodemodel (AON) Hewitt Longevity Model) (2021: idem). De wijziging van de prognose tafel verhoogt de technische voorziening met € 2.494 duizend en heeft een negatief effect van 0,9% op de dekkingsgraad.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd gebaseerd op CBS 2022 (inclusief samenwonenden) vanaf 65 jaar op 1 (2021: voor alle leeftijden op 1). De wijziging van de partnerfrequentie verlaagt de technische voorziening met €2.836 duizend en heeft een positief effect van 0,2% op de dekkingsgraad.

Leeftijdsverschil man/vrouw

Voor partnerpensioenen gaan we uit van een leeftijdsverschil tussen man en vrouw van drie jaar (2021: idem).

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 0% van het latent partnerpensioen. Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot een leeftijd van 21 jaar (2021: idem).

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De kostenopslag, inclusief een nominale voorziening, ter grootte van 3,0% (2021: idem) van de technische voorziening houdt verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt uitgegaan van dezelfde grondslagen als voor de technische voorziening.

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert (niet-opgevraagd pensioen) houden wij de reservering vijf jaar volledig in stand (2021: idem).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op actuele waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen, onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening maken we geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoord we als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderings.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend verantwoord we op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de opbrengsten verrekend die gerelateerd zijn aan transactiekosten, provisies, valutaverschillen, et cetera.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de ziekte is ontstaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging van de marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 over het kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. We maken onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten enerzijds en beleggingsactiviteiten anderzijds.

Toelichting op de balans

6.1 Beleggingen voor risico fonds

Verdeling beleggingen naar actief- en passiefzijde balans

Omschrijving	2022	2021
Activa	971.733	1.348.836
Passiva	229.775	178
Totaal beleggingen voor risico fonds	741.958	1.348.658

Onder de passiefzijde van de balans zijn de negatieve derivaatposities opgenomen. Als gevolg van de herbelegging van uit hoofde van collateral ontvangen onderpanden zijn de beleggingen voor risico fonds hoger dan het pensioenvermogen.

Verloopstaat beleggingen per categorie

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten	Overig	Totaal	2021
Stand per 1 januari	79.940	271.162	997.127	429	0	1.348.658	1.394.411
Inbreng per 1 januari	0	0	0	0	0	0	0
Aankopen / verstrekkingen	95.575	114.299	1.714.668	0	0	1.924.542	302.765
Verkopen / aflossingen	-93.283	-158.133	-1.816.508	-53.977	0	-2.121.901	-307.748
Herwaardering	-3.644	-38.330	-229.567	-139.874	0	-411.415	-40.895
Mutatie opgelopen rente	0	0	163	1.911	0	2.074	125
Reallocatie	0	0	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	78.588	188.998	665.883	-191.511	0	741.958	1.348.658

Voor de meerderheid van de beleggingen zijn objectief vast te stellen frequente marktnoteringen beschikbaar. Voor bepaalde beleggingen geldt dat niet. Waardering daarvan vindt plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde van de derivaten.
- Niveau 4: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Samenvatting beleggingsportefeuille op basis van bovenstaande indeling

2022	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal	2021
Vastgoed	0	0	0	78.588	78.588	79.940
Aandelen	188.998	0	0	0	188.998	271.162
Vastrentend	588.655	0	0	77.228	665.883	997.127
Derivaten	0	0	-191.511	0	-191.511	429
Subtotaal	777.653	0	-191.511	155.816	741.958	1.348.658
Overig	1.473	0	0	0	1.473	907
Totaal	779.126	0	-191.511	155.816	743.431	1.349.565

Het Nederlandse Pensioenfonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

De categorie vastgoed heeft betrekking op vastgoedbeleggingsfondsen en aandelen op aandelenbeleggingsfondsen. De categorie vastrentend heeft voor 46% (2021: 10%idem) betrekking op directe obligatiebeleggingen en voor 54% (2021: 90%) op vastrentende beleggingsfondsen. Vastrentende waarden worden gewaardeerd inclusief een bedrag van € 2.926 duizend (2021: € 852 duizend) vanwege sinds de meest recente coupdatum opgebouwde rente.

Overig (niveau 1) heeft betrekking op liquide middelen. Dit betreft aan beleggingsportefeuilles toegewezen en voor belegging beschikbare liquide middelen.

6.2 Derivaten**Specificatie derivaten posities**

2022	Activa	Passiva	Saldo	2021 (Saldo)
Rente derivaten	37.022	229.547	-192.525	0
Valuta derivaten	1.242	228	1.014	429
Stand per 31 december	38.264	229.775	-191.511	429

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties**Specificatie van als collateral ontvangen zekerheden**

Ontvangen zekerheden:	2022	2021
In stukken	800	0
In geld	621	300
Totaal	1.421	300

Specificatie van als collateral verstrekte zekerheden

Verstrekte zekerheden:	2022	2021
In stukken	24.800	0
In geld	183.193	100
Totaal	207.993	100

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken. Als uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen (zgn. collateral held), dan worden deze activa en de daarmee

samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Mutaties in ontvangen en verstrekte zekerheden in geld zijn in het Kasstroomoverzicht verantwoord onder de post Verkopen en aflossingen van beleggingen.

6.3 Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

6.4 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsdebiteuren	184.213	313
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	0	192
Overige overlopende activa	64	1
Stand per 31 december	184.277	506

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar.

Specificatie beleggingsdebiteuren

Beleggingsdebiteuren	2022	2021
Vorderingen inzake Collateral	183.193	0
Te vorderen dividendbelasting	376	313
Nog af te wikkelen transacties	644	0
Stand per 31 december	184.213	313

6.5 Overige activa

Specificatie overige activa

Overige activa	2022	2021
Liquide middelen	2.093	969
Stand per 31 december	2.093	969

De liquide middelen zijn direct beschikbaar. Collateral staat niet ter vrije beschikking.

6.6 Reserves

Specificatie reserves Pensioenkring Randstad Groep

Omschrijving	Bestemmings-reserve	Reserves	Totaal	2021
Stand per 1 januari	0	6.972	6.972	-75.667
Uit bestemming saldo van baten en lasten	0	32.053	32.053	82.639
Stand per 31 december	0	39.025	39.025	6.972

6.6.1 Solvabiliteit

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maken we gebruik van het standaardmodel. We achten het gebruik van dit standaardmodel passend bij de risico's van het fonds.

Dekkingsgraad

Omschrijving	2022	2021
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	104,4%	100,5%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	103,2%	98,0%
Reële dekkingsgraad (in %)	77,0%	78,7%

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (pensioenvermogen / technische voorzieningen) * 100%. Het pensioenvermogen bedraagt € 926.721 duizend (2021: € 1.349.249 duizend). De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt de kring zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt de kring zich in een situatie van reservetekort.

De actuele dekkingsgraad houdt geen rekening met de verwachte inflatie, maar de reële dekkingsgraad wel. Die meet of we voldoende vermogen hebben om niet alleen aan de nominale toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen, maar ook om de toekomstige pensioenuitkeringen jaarlijks te kunnen indexeren (verhogen) met de kosten van levensonderhoud.

Op basis van het standaardmodel bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(Minimaal) vereist eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
Aanwezig eigen vermogen	39.025	6.972
Minimaal vereist eigen vermogen	35.609	53.835
Vereist eigen vermogen	113.039	143.948

6.6.2 Herstelplan

Ontwikkeling dekkingsgraad ten opzichte van herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan
Stand 1 januari	100,5%	100,5%
Premiebijdragen (regulier)	0,0%	0,0%
Uitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0,0%	0,0%
Aanpassing RTS	48,6%	0,0%
Beleggingsresultaten	-29,6%	2,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-15,1%	0,0%
Stand 31 december	104,4%	102,8%

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 104,4% (2021: 100,5%). Daarmee liep de dekkingsgraad voor op het herstelplan dat uitgaat van 102,8% (2021: 96,7%) op die datum.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil is. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan die hoger is dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft negatief bijgedragen aan de dekkingsgraad. Volgens het herstelplan was een positieve bijdrage verwacht. Dit wordt verklaard door de gestegen rente in 2022.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. Overige oorzaken wordt onder andere veroorzaakt door de wijziging van grondslagen. Daarnaast hebben overige mutaties, zoals mutaties voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, ook een effect op op deze post.

Op basis van het FTK is per 1 januari 2023 sprake van een reservetekort. Wij hebben eind maart 2023 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank, waarin de beleidsdekkingsgraad van Pensioenkring Randstad Groep op basis van het reguliere beleid in 2027 is hersteld tot de vereiste dekkingsgraad. Dit is binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar. Op 23 mei 2023 heeft De Nederlandsche Bank instemming gegeven aan het herstelplan 2023.

6.7 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

6.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen

Mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen

Omschrijving	2022	2021
Stand 1 januari	1.342.277	1.471.329
Pensioenopbouw	0	0
Toeslagverlening	0	0
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-6.426	-7.761
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-13.265	-12.314
Wijziging marktrente	-437.325	-108.611
Wijziging actuariële uitgangspunten en actualisering overlevingskansen	9.659	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-7.961	83
Overige wijzigingen	737	-449
Stand 31 december	887.696	1.342.277

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Verdeling voorziening pensioenverplichtingen naar deelnemerscategorieën

Omschrijving	2022	2021
Arbeidsongeschikte deelnemers	23.611	36.833
Gewezen deelnemers	673.624	1.074.975
Pensioengerechtigden	164.406	192.552
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	26.055	37.917
Stand 31 december	887.696	1.342.277

6.7.2 Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van maximaal 1,7% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks besluit het bestuur van het fonds over de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

We hebben de belangrijkste kenmerken van de regeling opgenomen in de paragraaf Kenmerken regeling op pagina 186.

Nadere toelichting op mutaties

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

6.7.3 Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds. We hebben de ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen per 1 januari. De toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning. We hebben geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Onder het FTK worden strikte eisen gesteld aan de toeslagverlening door pensioenfondsen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen we naar het bestuursverslag (paragraaf Financiële positie en herstelplan op pagina 188).

Overzicht van toegekende toeslagverlening en de daarin opgelopen achterstand in de toekenningen

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2022	0,00%	2,70%	2,70%	2,70%
2023	0,00%	14,53%	14,53%	17,62%

¹ De indexatie in enig jaar vindt plaats op 1 januari en heeft betrekking op het voorgaande jaar.

6.7.4 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

6.7.5 Wijziging markttrente

Jaarlijks berekenen we op 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur inclusief UFR. De effecten worden verantwoord onder het hoofd 'Wijziging markttrente'.

6.7.6 Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij maken we gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij wij gebruikmaken van schattingen en oordelen. Het effect van deze wijzigingen verantwoorden we in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

6.7.7 Actualiseren overlevingskansen

Voor het boekjaar 2022 maken we gebruik van Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020) en ervaringssterfte specifiek voor de kring gebaseerd op het postcodemodel (AON Hewitt Longevity model) (2021: idem). Recente publicaties met nieuwe informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking waren voor ons geen aanleiding voor verdere actualisering van de gebruikte schattingen bij het berekenen van de technische voorzieningen.

6.7.8 Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten heeft betrekking op een correctie op de collectieve inkomende waardeoverdracht.

6.7.9 Overige wijzigingen

Overige wijzigingen geven de wijzigingen weer in de voorziening vanwege sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties. Bij sterfte is sprake van een toename door toevoeging aan de voorziening voor ingegaan nabestaandenpensioen en een afname door verval van de voorziening bij overlijden. Arbeidsongeschiktheid bestaat uit een toename door nieuwe arbeidsongeschikten en verhoging van arbeidsongeschiktheid, en een afname door revalidatie. De post mutaties bestaat uit onder andere flexibilisering bij pensionering en incidentele mutaties.

6.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	2022	2021
Schulden uit beleggingen	1.099	546
Belastingen en premies sociale verzekeringen	279	251
Schulden aan Bedrijfsomgeving	11	0
Overige schulden en overlopende passiva	218	87
Stand per 31 december	1.607	884

Overige schulden hebben een resterende looptijd van minder dan 1 jaar.

Specificatie beleggingscrediteuren

Beleggingscrediteuren	2022	2021
Ontvangen collateral	621	260
Overige schulden uit beleggingen	478	286
Stand per 31 december	1.099	546

6.9 Risicobeheer

Bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan worden wij geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Onvoldoende solvabiliteit is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds. We beschikken over een aantal beleidsinstrumenten voor het beheersen van dit risico, namelijk:

- beleggingsbeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid

De keuze voor en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. In 2022 heeft het bestuur van Stichting Pensioenfonds Randstad een risicoanalyse uitgevoerd met behulp van een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor ons beleid en de toelichting hierna. Dit beleid is verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Pensioenkring Randstad Groep. Het wordt jaarlijks geëvalueerd met behulp van een haarbaarheidstoets en in het kader van het beleggingsplan.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de beleggingsrichtlijnen die we jaarlijks vaststellen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten gaan uit van verantwoord passief vermogensbeheer.

Om het risico op onvoldoende solvabiliteit te beheersen zijn wij verplicht om buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de in het Besluit FTK voorgeschreven solvabiliteitstoets (de zogenaamde S-toets). Deze toets is een kwantificering van de onze visie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Specificatie vereist eigen vermogen versus aanwezig eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
S1 Renterisico	36.028	19.594
S2 Risico zakelijke waarden	70.457	89.573
S3 Valutarisico	20.046	41.013
S4 Grondstoffenrisico		0
S5 Kredietrisico	26.126	46.908
S6 Verzekeringstechnisch risico	28.403	45.641
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheer risico	0	2.681
Diversificatie-effect	-68.021	-101.462
Vereist eigen vermogen (b)	113.039	143.948
Aanwezig eigen vermogen (a)	39.025	6.972
Tekort (a - b)	-74.014	-136.976

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

6.9.1 Marktrisico (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Onze strategie met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door onze beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de fiduciair manager in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

In onderstaande toelichtingen is, tenzij anders aangegeven, uitgegaan van de clean-valuwwaardering van de beleggingen. De gegevens zijn opgesteld op basis van lookthrough, tenzij anders aangegeven. Waar gebruik gemaakt is van look-through gegevens zijn de dirty-valuwwaarderingen van de onderliggende beleggingen gebruikt en zijn de schulden en vorderingen uit de look-through verantwoord onder de liquide middelen.

In de tabel hieronder is een specificatie weergegeven van de effecten van het toepassen van look-through.

Look-through effect op beleggingsportefeuille

2022	Balanswaarde	Toepassen lookthrough	Verschil	2021 Toepassen look-through
Vastgoed	78.588	82.603	-4.015	85.718
Aandelen	188.998	205.330	-16.332	262.957
Vastrentende waarden	665.883	643.572	22.311	519.633
Derivaten	-191.511	-190.169	-1.342	45.387
Overige beleggingen	1.473	2.095	-622	435.870
Totaal	743.431	743.431	0	1.349.565

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en die van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ontwikkelingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de modified duration. De modified duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het renterisico bij Pensioenkring Randstad Groep is per ultimo 2022 voor 70% afgedekt (op basis van marktrente). We realiseren afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen. Daarnaast maken we via beleggingsfondsen gebruik van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Bij het afsluiten van een swap wordt de 'duratiemismatch' verkleind, maar ontstaan nieuwe risico's zoals tegenpartij-, liquiditeits- en juridische risico's.

De modified duration en het effect van de renteafdekking kunnen als volgt worden samengevat:

Effect renteafdekking

2022	Marktw waarde	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	819.546	4,7
Rentederivaten	-192.524	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	627.022	21,4
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	887.696	20,7

Effect renteafdekking

2021	Marktwaaarde ¹	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	952.887	3,8
Rentederivaten	44.364	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	997.251	18,5
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	1.342.277	23,3

¹ Vergelijkende cijfers zijn aangepast zodat deze overeenstemmen met de presentatie voor het verslagjaar

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 4,7 jaar (2021: 3,8 jaar) bedraagt, zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duratie is verlengd. De totale duratie van de vastrentende waarden komt hiermee op 21,4 jaar (2021: 18,5 jaar). De duratie van de nominale pensioenverplichtingen bedraagt 20,7 jaar (2021: 23,3 jaar), waardoor het fonds gevoelig is voor verandering in de hoogte van de rente. Overigens kan de duratie van de vastrentende waarden niet een-op-een worden vergeleken met de duratie van de verplichtingen, omdat ook rekening gehouden moet worden met de omvang van de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

In de solvabiliteitstoets ter vaststelling van de buffer voor het renterisico wordt de rentecurve waartegen de verplichtingen worden verdisconteerd met een looptijdafhankelijk percentage omhoog en omlaag geschokt. Deze schokken zijn een vast percentage van het renteniveau. Het renterisico volgens de solvabiliteitstoets zal daardoor kleiner zijn bij een lage rente dan bij een hoge rente. De afgelopen jaren was sprake van een relatief lage rente.

De gevoeligheidsanalyse van de rente is opgenomen in de paragraaf Financiële risico's op pagina 205 van het bestuursverslag.

6.9.2 Risico zakelijke waarden (S2)

Het risico van zakelijke waarden is het prijs(koers)risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie zoals vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het Pensioenkring Randstad Groep.

Naast de strategische mix hebben wij in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld voor het maximumpercentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd.

Sectorverdeling vastgoedbeleggingen

2022	EUR	In verhouding	2021
Participaties in vastgoedmaatschappijen	82.603	100%	16%
Woningen	0	0%	84%
Totaal	82.603	100%	100%

Beurstypering aandelenbeleggingen

2022	Aandelen	In verhouding	2021
Opkomende markten	31.390	15%	25%
Ontwikkelde markten	173.940	85%	75%
Totaal	205.330	100%	100%

Sectorverdeling aandelenbeleggingen

2022	EUR	In verhouding	2021
Basismaterialen	9.556	5%	5%
Communicatie diensten	16.623	8%	9%
Cyclische consumptiegoederen	21.714	11%	14%
Defensieve consumptiegoederen	12.566	6%	7%
Energie	2.228	1%	3%
Financiële dienstverlening	32.047	16%	16%
Gezondheidszorg	34.245	17%	13%
Industrie	39.954	19%	9%
Nutsbedrijven	3.801	2%	2%
Technologie	32.233	16%	22%
Overig	363	0%	0%
Totaal	205.330	100%	100%

In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers voor het risico van zakelijke waarden (en grondstoffen) is rekening gehouden met deze samenstelling. We beleggen in deze producten met als doel diversificatie en risicoafdekking.

Soorten vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding	2021
Bedrijfsobligaties	170.141	26%	37%
Hypotheken	132.348	21%	31%
Staatsobligaties	341.083	53%	32%
Totaal	643.572	100%	100%

Categorieën derivaten

2022	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo	2021 (Saldo)
Aandelen derivaten	1	1	0	1	1
Rente derivaten	1.056.398	37.022	229.546	-192.524	44.364
Valuta derivaten	119.717	2.611	256	2.355	1.089
Krediet derivaten	1.203	3	4	-1	-67
Stand per 31 december	1.177.319	39.637	229.806	-190.169	45.387

Geografische verdeling alle beleggingen (exclusief derivaten)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	Totaal	2021
Azië ex Japan	416	28.402	7.317	36	36.171	49.542
Europa EU	79.046	59.780	533.986	-2.848	669.964	941.298
Europa niet-EU	456	21.116	25.041	2.356	48.969	48.193
Midden- en Zuid-Amerika	4	2.795	6.809	-5	9.603	12.019
Noord-Amerika	1.875	75.954	45.042	2.636	125.507	195.171
Pacific	120	4.000	5.478	8	9.606	43.138
Overig	686	13.283	19.899	-88	33.780	14.817
Totaal	82.603	205.330	643.572	2.095	933.600	1.304.178

De kolom met overige beleggingen heeft betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder vorderingen en overige activa.

6.9.3 Valutarisico (S3)

Onder valutarisico verstaan wij het risico dat ontstaat op activa in een buitenlandse valuta door wijzigingen in wisselkoers.

Van de totale beleggingsportefeuille is ultimo 2022 ongeveer 77% (2021: 74%) belegd in beleggingen met een notering in euro's. De belangrijkste valuta van de niet in euro genoteerde beleggingen zijn de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen. In 2022 dekten we 75% van het valutarisico af van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

De valutapositie per 31 december vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

Valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten (afdekking)	Overig	Totaal	2021
AUD	295	2.708	0	0	-21	2.982	3.850
CAD	0	3.468	0	0	-22	3.446	4.516
CHF	0	6.787	0	12	57	6.856	11.103
DKK	0	6.440	0	15	10	6.465	4.127
EUR	78.977	27.770	615.356	-96.551	-2.848	622.704	1.165.491
GBP	456	13.272	335	-3.161	2.261	13.163	1.925
HKD	320	11.766	0	0	-2	12.084	21.865
ILS	0	148	0	0	2	150	138
JPY	251	8.756	0	-6.675	-59	2.273	3.843
NOK	0	448	0	0	6	454	799
NZD	0	154	0	0	3	157	203
SEK	308	24.159	11.430	-13	71	35.955	5.213
SGD	31	3.962	0	10	-9	3.994	841
USD	98	616	0	0	-9	705	55.148
Andere valuta	1.867	94.876	16.451	-83.806	2.655	32.043	70.503
Totaal	82.603	205.330	643.572	-190.169	2.095	743.431	1.349.565

De kolom overig heeft onder meer betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder vorderingen en overige activa.

Wijzigingen in de valutakoersen zijn van invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad voor zover deze niet zijn afgedekt. Een wijziging van de koers van de US dollar met 10% levert na afdekking een wijziging van de dekkingsgraad met ca 0,3% (2021: ca 0,4%) op.

Een restrisico betreft de categorie overige valuta. Dit zijn valuta's waarvan we besloten hebben het valutarisico niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

6.9.4 Grondstoffenrisico (S4)

Aangezien we niet beleggen in grondstoffen is dit risico niet van toepassing en wordt hiervoor geen buffer aangehouden.

6.9.5 Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico (ook wel: tegenpartijrisico). Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. We beheersen dit risico door het stellen van limieten aan tegenpartijen, het vragen van extra zekerheden zoals onderpand bij derivatenposities, en het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij fondsbeleggingen in hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico beleggen we enkel in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel is. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, werken we enkel met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat onze posities adequaat worden afgedekt door onderpand.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2022 gepubliceerd door S&P, Moody's en Fitch is als volgt:

Verdeling vastrentende waarden naar rating

2022	EUR In verhouding		2021
AAA	51.857	8%	6%
AA	52.653	8%	18%
A	67.896	11%	10%
BBB	39.004	6%	14%
Lager dan BBB	9.857	2%	3%
Geen rating	413.041	64%	49%
Niet gespecificeerd	9.264	1%	0%
Totaal	643.572	100%	100%

Voor de beleggingen zonder rating geldt dat hiervan € 132.741 duizend (2021: € 162.202 duizend) betrekking heeft op hypothecair gedekte leningen in beleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen hebben een kredietwaardigheid vergelijkbaar met AA.

Inzake concentratie van risico's kunnen we melden dat, afgezien van staatsobligaties van eurolanden en posities in beleggingsfondsen, ultimo 2022 (2021: idem) geen sprake is van beleggingen groter dan 2% van het balanstotaal van het pensioenfonds. Als onderdeel van de toelichting op het concentratierisico hebben we in de in paragraaf Concentratierisico (S8) op pagina 419 een tabel opgenomen met de details van deze posities.

Herverzekeringsovereenkomsten gaan wij alleen aan met onder toezicht staande Nederlandse verzekeraars.

In de solvabiliteitstoets van eind 2022 is rekening gehouden met het kredietrisico zoals blijkt uit bovenstaande gegevens.

6.9.6 Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte).

Op 31 december bedraagt de reële dekkingsgraad 77,0% (2021: 78,7%).

We hebben deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2022.

6.9.7 Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor we op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen. We beheersen het liquiditeitsrisico door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maken we gebruik van een liquiditeitsprognose waarin we rekening houden met de inkomsten (zoals directe beleggingsopbrengsten) en uitgaven (zoals uitkeringen en kosten).

6.9.8 Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat we grote (veelal financiële) gevolgen ondervinden van veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële). Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maken we gebruik van diversificatie en limieten voor beleggingen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten hebben we vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders. We monitoren op kwartaalbasis de naleving daarvan.

Ultimo 2022 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende posities met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

Uitgevende instellingen met waarde groter dan 2% van balanstotaal

2022	EUR	Omvang t.o.v. balanstotaal	2021
Uitgevende instelling			
Duitsland	99.094	13,3%	0,0%
Nederland	66.514	8,9%	< 2%
Frankrijk	55.344	7,4%	2,9%

Naast deze beleggingen beleggen we fonds in elf (2021: zestien) beleggingsfondsen met een omvang van ten minste 2% van het balanstotaal. Bij deze beleggingsfondsen afzonderlijk en ook op look-throughbasis bij de beleggingen in de beleggingsfondsen is geen sprake van een concentratierisico.

In het standaardmodel is het concentratierisico gelijk gesteld aan nul. Ook op grond van het gevoerde beleid oordelen we dat er geen sprake is van een verhoogd risico waarvoor een aanvullende opslag noodzakelijk is.

6.9.9 Operationeel risico (S9)

Het operationele risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's beheersen we door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Van Lanschot Kempen Investment Management B.V. houdt als fiduciair manager toezicht op het totale vermogensbeheer en de risicoposities van het fonds. In dat kader selecteert en monitort de fiduciair manager beleggingsfondsen en vermogensbeheerders. Met zulke partijen hebben we overeenkomsten en, waar van toepassing, service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt door ons beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij afzonderlijke custodians zoals CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder a.s.r. Met a.s.r. hebben we een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement gesloten.

Jaarlijks beoordelen we de kwaliteit van de uitvoering van de fiduciair manager, bewaarder en pensioenuitvoeringsorganisatie door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste rapportages over de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, houden we hiervoor geen buffers aan in de solvabiliteitstoets.

6.9.10 Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de benchmark die voor de (deel)portefeuille is vastgelegd. Voor dit risico houden we geen buffer aan (2021: € 2.681 duizend).

6.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

6.10.1 Investeringsverplichtingen

Per 31 december bestonden geen toezeggingen (2021: € 10 miljoen) tot het doen van investeringen in beleggingen op of na 1 januari 2023.

6.10.2 Weerstandsvermogen

Indien bij het fonds een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaats heeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de overgedragen aanspraken en rechten. In de paragraaf Stichtingskapitaal en reserves op pagina hebben we het weerstandsvermogen nader gespecificeerd.

6.11 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met Het Nederlandse Pensioenfonds. Dit betreffen onder meer de relaties tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn deelnemingen, de bestuurders en de directie van het bestuursbureau. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Voor de beloning van bestuurders verwijzen we naar toelichting 6.17 Pensioenuitvoeringskosten op pagina 423. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

6.12 Ontvangen premies

Pensioenkring Randstad Groep is een pensioenkring waarin aanspraken voor niet-actieven (slapers) en rechten voor uitkeringsgerechtigden worden geadministreerd. Omdat er geen opbouw voor actieven plaatsvindt, worden in deze pensioenkring geen premies in rekening gebracht en ontvangen.

6.13 Overdracht van rechten

Specificatie overdracht van ontvangen rechten

Omschrijving	2022	2021
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	0	1
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	-7.695	0
Totaal	-7.695	1

6.14 Beleggingsresultaten voor risico fonds

In onderstaande tabellen worden de beleggingsresultaten van beleggingen voor risico fonds gespecificeerd, met een onderscheid naar directe en indirecte opbrengsten en de aan de beleggingen verbonden kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Dividend	1.097	834	2.977	0	0	4.908	6.209
Rente	0	0	1.567	3.634	211	5.412	1.391
Overig	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	1.097	834	4.544	3.634	211	10.320	7.600

Indirecte beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal	2021
Gerealiseerd	3.284	-15.770	-156.499	53.977	0	-115.008	6.292
Ongerealiseerd	-6.928	-22.559	-73.068	-193.851	0	-296.406	-47.186
Koersresultaat liquide middelen	0	0	0	0	-80	-80	-46
Totaal	-3.644	-38.329	-229.567	-139.874	-80	-411.494	-40.940

Verdeling beleggingskosten

2022	EUR	In verhouding	2021
Administratiekosten	193	12%	14%
Bankkosten	92	5%	1%
Beheerskosten	899	80%	70%
Bewaarloon	55	3%	8%
Transactiekosten	8	1%	0%
Overig	0	0%	7%
Totaal	1.247	100%	100%

Beleggingskosten zijn betrokken in het overzicht Kosten vermogensbeheer op pagina 201. Daarin zijn kosten waar mogelijk toegerekend aan de relevante beleggingscategorie.

6.15 Overige baten**Specificatie overige baten**

Omschrijving	2022	2021
Vrijval weerstandsvermogen	821	70
Overige baten	3	3
Totaal	824	73

6.16 Pensioenuitkeringen**Specificatie pensioenuitkeringen**

Omschrijving	2022	2021
Ouderdomspensioen	9.706	8.773
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	2.182	2.182
Wezenpensioen	61	31
Arbeidsongeschiktheidspensioen	173	147
Afkopen	16	18
Totaal	12.138	11.151

6.17 Pensioenuitvoeringskosten

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Belanghebbendenorgaan	65	36
Administratiekostenvergoeding	565	576
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	23
Certificerend actuaaris	27	38
Adviserend actuaaris	34	50
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	216	270
Toezichtskosten (DNB/AFM)	74	76
Overige	87	16
Totaal	1.098	1.085
Berekening kosten per deelnemer:	2022	2021
Aantal arbeidsongeschikten	141	147
Aantal pensioengerechtigden	1.139	1.012
Totaal aantal deelnemers	1.280	1.159
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	858	936

In het verslagjaar zijn aan de kring door toezichthouders geen dwangsommen of bestuurlijke boetes aangezegd of opgelegd.

Aantal personeelsleden

Bij de kring zijn geen werknemers in dienst. Voor werkzaamheden die ten behoeve van de kring worden uitgevoerd door het bestuursbureau van Het Nederlandse Pensioenfonds is een vergoeding overeengekomen die afhankelijk is van de omvang van het beheerde pensioenvermogen.

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

2022	Honoraria	Vacatie gelden	Totaal	2021
Belanghebbendenorgaan	0	27	27	27
Totaal	0	27	27	27

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

6.18 Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Een specificatie van de mutatie staat vermeld in paragraaf [6.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen](#) op pagina [410](#).

6.19 Saldo herverzekering

Omschrijving	2022	2021
Uitkeringen uit herverzekering	0	0
Totaal	0	0

6.20 Overige lasten

Overige lasten

Omschrijving	2022	2021
Afdracht weerstandsvermogen	0	0
Overige lasten	0	4
Totaal	0	4

De afdracht weerstandsvermogen is gerelateerd aan beleggingen rendement, pensioenuitvoeringskosten en uitkeringen.

6.21 Actuariële analyse

Actuariële analyse resultaat

Omschrijving	2022	2021
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-402.421	-34.247
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	6.426	7.761
Wijziging marktrente	437.325	108.611
Subtotaal	41.330	82.125
Premieresultaat		
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers – exclusief herstelbijdrage)	0	0
Benodigde premie	0	0
Subtotaal	0	0
Waardeoverdrachten		
Collectieve waardeoverdrachten	-121	-83
Individuele waardeoverdrachten	387	0
Subtotaal	266	-83
Kosten		
Vrijval voor kosten uit technische voorzieningen	1.098	1.085
Kosten verslagjaar (excl kosten vermogensbeheer)	-1.098	-1.085
Subtotaal	0	0
Uitkeringen¹		
Mutatie technische voorzieningen uhv uitkeringen	12.167	11.229
Feitelijke uitkeringen	-12.138	-11.151
Subtotaal	29	78
Resultaat op kanssystemen	-737	450
Incidentele wijzigingen		
Actualisering overlevingskansen	-12.495	0
Actualisering grondslagen (niet kostenvoorziening)	2.836	0
Saldo baten en lasten	824	69
Subtotaal	-8.835	69
Totaal saldo van baten en lasten	32.053	82.639

¹ In dit resultaat zit ook een vrijval van het weerstandsvermogen.

Specificatie resultaat op kanssystemen

Omschrijving	2022	2021
• Sterfte	-662	115
• Arbeidsongeschiktheid	112	305
• Mutaties	-187	105
Andere oorzaken	0	-75
Totaal	-737	450

Gebeurtenissen na balansdatum

De Voorziening pensioenverplichtingen bij deze dekkingsgraad is berekend met een RTS op basis van een UFR die geldt voor 2022. Deze is o.b.v. 50% oude UFR- en 50% nieuwe UFR-methodiek. De UFR zou vanaf 2021 in vier jaar overgaan van oude naar nieuwe UFR. Door de DNB is echter, op advies van de commissie parameters, een nieuwe UFR methode vastgesteld die per 1 januari 2023 is ingegaan. Indien de dekkingsgraad o.b.v. deze nieuwe UFR wordt uitgerekend zou deze 0,4% lager zijn en uitkomen op 104,0%.

7 Financiële verantwoording Pensioenkring Sweco

Alle bedragen zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Balans

Balans

Na bestemming van saldo van baten en lasten	Toelichting	2022	2021
Activa			
Vastgoedbeleggingen		73.918	86.263
Aandelen		212.077	316.120
Vastrentende waarden		613.462	753.154
Derivaten	<u>7.2</u>	69.768	177.860
Subtotaal beleggingen voor risico fonds	<u>7.1</u>	969.225	1.333.397
Vorderingen en overlopende activa	<u>7.4</u>	15.651	19.443
Overige activa	<u>7.5</u>	1.656	4.534
Totaal activa		986.532	1.357.374
Passiva			
Reserves	<u>7.6</u>	120.117	111.121
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	<u>7.7</u>	791.314	1.066.936
Derivaten	<u>7.2</u>	50.082	7.080
Overige schulden en overlopende passiva	<u>7.8</u>	25.019	172.237
Totaal passiva		986.532	1.357.374
Actuele dekkingsgraad (in %)	<u>7.6</u>	115,2%	110,4%

Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten heeft betrekking op de periode 1 januari t/m 31 december 2022.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Baten			
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	7.12	17.157	16.401
Ontvangen waardeoverdrachten	7.18	1.986	454
Beleggingsresultaten risico fonds	7.13	-245.416	11.547
Overige baten	7.20	508	0
Totaal baten		-225.765	28.402
Lasten			
Pensioenuitkeringen	7.14	29.447	28.820
Pensioenuitvoeringskosten	7.15	1.378	1.300
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	7.16	-275.622	-93.409
Saldo herverzekering	7.17	4.443	3.063
Uitgaande waardeoverdrachten	7.18	5.593	846
Overige lasten	7.20	0	14
Totaal lasten		-234.761	-59.366
Saldo van baten en lasten	7.19	8.996	87.768
Bestemming saldo van baten en lasten			
Overige reserves	<u>7.6</u>	8.996	87.768
Totaal		8.996	87.768

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Omschrijving	Toelichting	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen premies		17.213	16.433
Ontvangen waardeoverdrachten		1.888	1.473
Ontvangen uitkeringen herverezekeraars		648	0
Betaalde pensioenuitkeringen		-29.481	-28.867
Betaalde waardeoverdrachten		-5.463	-883
Betaalde premies herverzekering		-1.399	0
Betaalde uitvoeringskosten en overige lasten		-1.224	-1.398
Saldo overige kasstromen uit hoofde van pensioenactiviteiten		-103	851
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-17.921	-12.391
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		1.138.409	835.482
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		14.393	14.943
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-1.136.508	-832.585
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-2.340	-1.792
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten		1.089	-180
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		15.043	15.868
Mutatie liquide middelen		-2.878	3.477
Stand per 1 januari		4.534	1.057
Stand per 31 december	<u>7.5</u>	1.656	4.534

Algemene toelichtingen

Algemene grondslagen

Overeenstemmingsverklaring

Onze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. We presenteren onze jaarrekening in euro's, de functionele valuta van het pensioenfonds. De jaarrekening heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen. We nemen een verplichting op in de balans wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar is vast te stellen.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten komen in de staat van baten en lasten wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting zijn gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen. Bovendien moet de intentie bestaan om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten nemen we eveneens gesaldeerd op.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat we ons oordelen vormen en schattingen en veronderstellingen maken die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen nemen we op in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Over de rapportageperiode hebben schattingswijzigingen plaatsgevonden bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze wijziging beschrijven we nader in de paragraaf Technische voorzieningen in het hoofdstuk Specifieke grondslagen op pagina 432.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

We maken geen onderscheid tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Foutenherstel

Als een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, herstellen we deze middels een retrospectieve verwerking. Dit houdt in dat we het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekenen alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, verwerken we vervolgens als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout verwerken we in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

We hebben in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Specifieke grondslagen

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfondsen bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

We nemen een financieel instrument in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. We nemen een verplichting in de balans op wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder nemen we activa en verplichtingen niet meer in de balans op vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat we transacties verwerken op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname waarderen we vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen als volgt:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Dividenden verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers die uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen verantwoorden we in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde ontleen we aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Collateral

Activa die in het kader van een collateral worden gestort, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Baten en lasten die uit beleggingen voortvloeiend, worden onder de (in)directe beleggingsopbrengsten geboekt.

Als uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen, dan worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken.

Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa waarderen we bij eerste verwerking op actuele waarde. Na eerste verwerking, waarderen we vorderingen op geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten en deze is onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door dat we hiervoor een voorziening in aftrek brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Onze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Algemeen

De reserves zijn gelijk aan het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn verwerkt.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen wordt bepaald als de som van de reserves en de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

We bepalen de contante waarde met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds zijn we uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks besluit het bestuur of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2022.

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 (2021: AG2020) waarbij de kringspecifieke correctiefactoren worden gehanteerd gebaseerd op het Towers Watson 2018 Ervaringssterfmodel. Als gevolg van deze wijziging zijn de technische voorzieningen gestegen met € 8.801 duizend, hetgeen een daling van de aanwezige dekkingsgraad betekent van 0,7%.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen hanteren we een partnerfrequentie van 1 voor alle leeftijden (2021: idem).

Leeftijdsverschil man/vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat het leeftijdsverschil tussen man en vrouw twee jaar bedraagt met een opslag van 4,1% op het latent partnerpensioen (2021: drie jaar zonder opslag latent partnerpensioen). Als gevolg van deze wijziging zijn de technische voorzieningen gedaald met € 6.266 duizend, hetgeen een stijging van de aanwezige dekkingsgraad betekent van 0,5%.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

Er is geen sprake van een voorziening voor het uitgesteld wezenpensioen. Deze dekking is verzekerd tegen risicopremie.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De kostenopslag ter grootte van 2,50% (2021: idem) van de technische voorziening houdt verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de waardering houden we geen rekening met revalidatiekansen.

IBNR (incurred but not reported)

Voor zieke deelnemers houden wij rekening met de premievrijgestelde pensioenopbouw (en met uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioen). Hierbij gaan we uit van het verwachte arbeidsongeschiktheidspercentage zoals dat door de werkgever wordt doorgegeven. Bij de waardering houden we geen rekening met revalidatiekansen, noch met de WIA-wachttijd.

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert (niet-opgevraagd pensioen) houden we de reservering vijf jaar volledig in stand (2021: idem).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op actuele waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Het boekjaar heeft betrekking op de periode 1 januari t/m 31 december 2022. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen, onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Zowel directe als indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening maken we onderscheid tussen gerealiseerde en

ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoorden we als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend verantwoorden we op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de opbrengsten verrekend die gerelateerd zijn aan transactiekosten, provisies, valutaverschillen, et cetera.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdoms- en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen op risicobasis en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin ze ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop de opbouw betrekking heeft.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging van de marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premies herverzekering

De premies voor herverzekering worden toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Onder geldmiddelen verstaan we alle liquide middelen conform de definitie in RJ360 over het kasstroomoverzicht. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. We maken onderscheid tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten enerzijds en beleggingsactiviteiten anderzijds.

Toelichting op de balans

7.1 Beleggingen voor risico fonds

Verdeling beleggingen naar actief- en passiefzijde balans

Omschrijving	2022	2021
Activa	969.225	1.333.397
Passiva	50.082	7.080
Beleggingen voor risico fonds	919.143	1.326.317

Onder de passiefzijde van de balans zijn de negatieve derivaatposities opgenomen. Als gevolg van de herbelegging van uit hoofde van collateral ontvangen onderpanden zijn de beleggingen voor risico fonds hoger dan het pensioenvermogen.

Verloopstaat beleggingen per categorie

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten	Totaal	2021
Stand per 1 januari	86.263	316.120	753.154	170.780	1.326.317	1.407.126
Inbreng	0	0	0	0	0	0
Aankopen / verstrekkingen	72.430	138.490	925.588	0	1.136.508	832.585
Verkopen / aflossingen	-83.226	-198.574	-1.015.081	11.489	-1.285.392	-911.918
Herwaardering	-1.549	-43.959	-50.440	-161.560	-257.508	-725
Mutatie opgelopen rente	0	0	241	-1.023	-782	-751
Stand per 31 december	73.918	212.077	613.462	19.686	919.143	1.326.317

De overige mutaties hebben betrekking op de overdracht van verplichtingen naar het fonds die deels in-kind heeft plaatsgevonden.

Voor de meerderheid van de beleggingen zijn objectief vast te stellen frequente marktnoteringen beschikbaar. Voor bepaalde beleggingen geldt dat niet. De waardering daarvan vindt plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige actuele waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.
- Niveau 3: De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met behulp van de netto contante waarde. Daarnaast vallen derivaten onder deze categorie die gewaardeerd zijn op basis van waarneembare marktdata.
- Niveau 4: Op funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt is een andere geschikte methode toegepast. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Samenvatting beleggingsportefeuille op basis van bovenstaande indeling

2022	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal	2021
Vastgoed	0	0	0	73.918	73.918	86.263
Aandelen	212.077	0	0	0	212.077	316.120
Vastrentend	518.246	0	0	95.216	613.462	753.154
Derivaten	0	0	19.686	0	19.686	170.780
Subtotaal	730.323	0	19.686	169.134	919.143	1.326.317
Overig	1.189	0	0	0	1.189	3.963
Totaal	731.512	0	19.686	169.134	920.332	1.330.280

Het Nederlandse Pensioenfonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

De categorie vastgoed heeft betrekking op vastgoedbeleggingsfondsen (2021: idem) en aandelen op aandelenbeleggingsfondsen (2021: idem). De categorie vastrentend heeft 9% (2021: 3%) betrekking op directe obligaties en 91% (2021: 97%) op vastrentende beleggingsfondsen. Vastrentende waarden worden gewaardeerd inclusief het bedrag aan rente dat sinds de meest recente coupondatum is opgebouwd. Per verslagdatum belooft dit bedrag € 2.375 duizend (2021: € 3.157 duizend). De vastrentende waarden onder niveau 4 hebben betrekking op twee hypotheekfondsen waarvoor geen actieve marktnoteringen zijn geconstateerd.

De categorie overig (niveau 1) heeft betrekking op liquide middelen. Dit betreft aan beleggingsportefeuilles toegewezen en voor belegging beschikbare liquide middelen.

7.2 Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maken we gebruik van financiële derivaten voor zover dit passend is. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen door ons vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Wij gebruiken derivaten hoofdzakelijk om marktrisico's af te dekken. Een van de belangrijkste risico's voortvloeiend uit het gebruik van derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Het kredietrisico wordt beperkt doordat wij alleen transacties aangaan met kredietwaardige partijen. Ook worden contracten zo veel mogelijk afgesloten op basis van standaardvoorwaarden (bijvoorbeeld conform de ISDA), zodat onze posities adequaat worden afgedekt door verkregen onderpanden en zekerheden.

We hebben verschillende maatregelen getroffen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stellen we limieten aan tegenpartijen op totaalniveau en worden extra zekerheden bij repotransacties gevraagd. Bij een wijziging van de marktrente verandert de waarde van de afgesloten derivaten. Hierdoor kan het recht of de verplichting ontstaan om aanvullend onderpand te ontvangen of te moeten storten.

Specificatie balansposities derivaten

2022	Activa	Passiva	Saldo	2021 (Saldo)
Rente derivaten	68.548	49.852	18.696	169.895
Valuta derivaten	1.220	230	990	885
Stand per 31 december	69.768	50.082	19.686	170.780

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

In verband met de waardeontwikkeling van derivaten zijn de volgende zekerheden ontvangen en verstrekt in de vorm van stukken en geld:

Ontvangen zekerheden

Ontvangen zekerheden:	2022	2021
In stukken	0	0
In geld	23.706	170.639
Totaal	23.706	170.639

Ontvangen of gestort collateral in de vorm van liquiditeiten die ten gunste of ten laste gaan van de beleggingsrekeningen van het fonds worden verantwoord op die geldrekeningen waarbij tegelijkertijd een schuld of een vordering op de balans wordt opgenomen om de geldmutatie voor het fonds vermogensneutraal te verwerken. Indien uit hoofde van collateral activa zijn ontvangen (zgn. collateral held) worden deze activa en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. De baten en lasten die uit deze beleggingen voortvloeien, worden niet verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

We hebben mutaties in ontvangen en verstrekte zekerheden in geld verantwoord in het kasstroomoverzicht onder de post verkopen en aflossingen van beleggingen.

7.3 Securities lending

We participeren niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan wel sprake zijn van securities lending.

7.4 Vorderingen en overlopende activa**Specificatie vorderingen en overlopende activa**

Omschrijving	2022	2021
Beleggingsdebiteuren	538	468
Herverzekerde verplichtingen	14.925	18.953
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	74	0
Overige overlopende activa	114	22
Stand per 31 december	15.651	19.443

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan 1 jaar.

Specificatie beleggingsdebiteuren

Omschrijving	2022	2021
Te vorderen dividend	0	234
Te vorderen dividendbelasting	538	168
Overige vorderingen uit beleggingen	0	66
Stand per 31 december	538	468

7.5 Overige activa**Specificatie overige activa**

Omschrijving	2022	2021
Liquide middelen	1.656	4.534
Stand per 31 december	1.656	4.534

De liquide middelen zijn direct beschikbaar.

7.6 Reserves

Specificatie reserves Pensioenkring Sweco

2022	Bestemmings-reserve	Reserves	Totaal	2021
Stand per 1 januari	0	111.121	111.121	23.353
Uit bestemming saldo van baten en lasten	0	8.996	8.996	87.768
Stand per 31 december	0	120.117	120.117	111.121

7.6.1 Solvabiliteit

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maken we gebruik van het standaardmodel. We achten het gebruik van dit standaardmodel passend bij de risico's van het fonds.

Dekkingsgraad

Omschrijving	2022	2021
Aanwezige dekkingsgraad (in %)	115,2%	110,4%
Beleidsdekkingsgraad (in %)	116,8%	106,8%
Reële dekkingsgraad (in %)	89,5%	86,9%

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (pensioenvermogen / technische voorziening) * 100%. Het pensioenvermogen bedraagt € 911.431 duizend (2021: € 1.178.057 duizend). De technische voorziening bedraagt € 791.314 duizend (2021: € 1.066.936 duizend).

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt de kring zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel ten minste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt de kring zich in een situatie van reservetekort.

De actuele dekkingsgraad houdt geen rekening met de verwachte inflatie, maar de reële dekkingsgraad wel. Die meet of we voldoende vermogen hebben om niet alleen aan de nominale toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen, maar ook om de toekomstige pensioenuitkeringen jaarlijks te kunnen indexeren (verhogen) met de kosten van levensonderhoud.

Op basis van het standaardmodel bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(Minimaal) vereist eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
Aanwezig eigen vermogen	120.117	111.121
Minimaal vereist eigen vermogen	33.009	44.487
Vereist eigen vermogen	121.984	118.856

7.6.2 Herstelplan

Ontwikkeling in 2021 van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan

Omschrijving	Werkelijk	Herstelplan ¹
Stand 1 januari	110,4%	110,7%
Premiebijdragen (regulier)	0,0%	-0,1%
Uitkeringen	0,3%	0,3%
Toeslagverlening	-4,8%	0,0%
Aanpassing RTS	43,4%	0,0%
Beleggingsresultaten	-22,6%	2,6%
Overige oorzaken en kruiseffecten	-11,5%	0,0%
Stand 31 december	115,2%	113,5%

¹ Het verschil tussen beginstanden herstelplan en aanwezige dekkingsgraad wordt veroorzaakt doordat het herstelplan ten tijde van het opstellen ervan gebaseerd is op de op dat moment beschikbare gegevens.

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 115,2% (2021: 110,4%). Daarmee liep de dekkingsgraad voor op het herstelplan, dat uitgaat van 113,5% op die datum.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft in 2022 geleid tot een stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is uitgegaan van een ongewijzigde rentetermijnstructuur in het boekjaar 2022 waardoor de bijdrage van de verandering van de rentetermijnstructuur nihil was. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan. Deze was belangrijk hoger dan de rentetermijnstructuur primo verslagjaar.

Het rendement op beleggingen heeft -22,6% bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Dit wordt verklaard doordat de resultaten op beleggingen belangrijk slechter waren dan de benodigde interest (eerste jaars rente primo verslagjaar).

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten is dit jaar relatief groot. Dit komt voornamelijk doordat de rente en rendementen sterk zijn veranderd, waardoor er een groot kruiseffect is ontstaan. Overige oorzaken wordt onder andere veroorzaakt door de wijziging van grondslagen. Daarnaast hebben overige mutaties, zoals mutaties voor overlijden, arbeidsongeschiktheid en herverzekering, ook een effect op op deze post.

Op basis van het FTK is per 1 januari 2023 geen sprake meer van een reservetekort. Op 31 december was de beleidsdekkingsgraad 116,8% (2021: 106,8%) en lag daarmee boven de grens van het vereist eigen vermogen van 115,4% (2021: 111,2%). We zijn daarmee uit herstel en we hebben geen herstelplan ingediend bij de DNB. De beleidsdekkingsgraad voldeed ultimo op 31 december ook aan de eis van het minimaal vereist eigen vermogen van 104,2% (2021: idem). Hierdoor is er geen sprake van een dekkings- of reservetekort (2021: reservetekort).

7.7 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

7.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen

Mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen

Omschrijving	2022	2021
Stand 1 januari	1.066.936	1.160.345
Pensioenopbouw	15.512	16.203
Toeslagverlening	48.120	0
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-4.984	-6.067
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-30.241	-29.591
Wijziging marktrente	-301.319	-74.776
Wijziging actuariële uitgangspunten en actualisering overlevingskansen	2.535	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-3.533	-374
Overige wijzigingen	-734	-915
Stand 31 december	792.292	1.064.825
Mutatie IBNR	-978	2.111
Totaal	791.314	1.066.936

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening.

Verdeling voorziening pensioenverplichtingen naar deelnemerscategorieën

Omschrijving	2022	2021
Actieve deelnemers	167.018	258.008
Gewezen deelnemers	230.236	335.220
Pensioengerechtigden	373.408	445.379
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	19.267	25.965
IBNR	1.385	2.364
Stand 31 december	791.314	1.066.936

7.7.2 Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van maximaal 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks besluit het bestuur van het fonds over de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd.

Nadere toelichting op mutaties

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

We hebben de belangrijkste kenmerken van de regeling opgenomen in de paragraaf [Kenmerken regeling](#) op pagina 213.

7.7.3 Toeslagverlening

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen per 1 januari. De toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. Voor alle deelnemers is de toeslagverlening maximaal gelijk aan de stijging van de consumentenprijsindex (CPI), reeks alle bestedingen tussen september van twee kalenderjaren vóór de toekenning en september van het kalenderjaar vóór de toekenning. We hebben geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Onder het FTK worden strikte eisen gesteld aan de toeslagverlening door pensioenfondsen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen we naar het bestuursverslag (paragraaf [Financiële positie en herstelplan](#) op pagina).

Overzicht van de opgelopen achterstand in de toeslagverlening voor actieven

Omschrijving	Toegekend	Volledige toeslag	achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2022	0,00%	2,70%	2,70%	2,70%
2023	6,50%	14,53%	8,03%	10,95%

Overzicht van de opgelopen achterstand in de toeslagverlening voor inactieven

Omschrijving ¹	Toegekend	Volledige toeslag	Achterstand jaar	Achterstand cumulatief
2012	0,00%	2,47%	2,47%	2,47%
2013	0,00%	2,10%	2,10%	4,62%
2014	0,50%	1,10%	0,60%	5,25%
2022	0,00%	2,70%	2,70%	8,09%
2023	6,50%	14,53%	8,03%	16,77%

¹ Gedurende de periode van 2015 tot en met 2021 heeft geen recht op inhaaltoeslag bestaan. Voor inactieve deelnemers tellen de jaren 2012-2014 wel mee.

7.7.4 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitvoeringskosten in de verslagperiode.

7.7.5 Wijziging markttrente

Jaarlijks berekenen we per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur inclusief UFR. De effecten worden verantwoord onder het hoofd 'Wijziging markttrente'.

7.7.6 Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij maken we gebruik van interne en externe

actuariële deskundigheid. Het gaat daarbij onder meer om de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij wij gebruikmaken van schattingen en oordelen. Het effect van deze wijzigingen verantwoorden we in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

7.7.7 Actualiseren overlevingskansen

Voor het boekjaar 2022 wordt gebruikgemaakt van de prognosetafel AG2022 (2021: iAG2020) en kring specifieke ervaringssterfte gebaseerd op het Towers Watson 2018 Ervaringssterftemodel (2021: idem). Recente publicaties van nieuwe informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking waren voor ons geen aanleiding voor verdere actualisering van de gebruikte schattingen bij het berekenen van de technische voorzieningen.

7.7.8 Overige wijzigingen

De post overige wijzigingen geeft de wijzigingen weer in de voorziening vanwege sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties. Bij sterfte is sprake van een toename door toevoeging aan de voorziening voor ingegaan nabestaandenpensioen en een afname door verval van de voorziening bij overlijden. Arbeidsongeschiktheid bestaat uit een toename door nieuwe arbeidsongeschikten en verhoging van arbeidsongeschiktheid, en een afname door revalidatie. De post mutaties bestaat uit onder andere flexibilisering bij pensionering en incidentele mutaties.

7.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

Omschrijving	2022	2021
Schulden uit beleggingen	24.245	171.301
Belastingen en premies sociale verzekeringen	576	572
Waardeoverdrachten	0	7
Rekening-courant Bedrijfsomgeving	0	24
Overige schulden en overlopende passiva	198	333
Stand per 31 december	25.019	172.237

Overige schulden hebben een resterende looptijd van minder dan een jaar. Vergelijkende cijfers zijn aangepast overeenkomstig de specificatie voor 2021.

Specificatie beleggingscrediteuren

Omschrijving	2022	2021
Ontvangen onderpanden	23.706	170.638
Overige schulden uit beleggingen	539	663
Stand per 31 december	24.245	171.301

7.9 Risicobeheer

Bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan worden wij geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Onvoldoende solvabiliteit is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds. We beschikken over een aantal beleidsinstrumenten voor het beheersen van dit risico, namelijk:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid

- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid

De keuze uit en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. In 2022 hebben we een risicoanalyse uitgevoerd met behulp van een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor ons beleid en de toelichting hierna. Dit beleid is verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Pensioenkring Sweco. Het wordt jaarlijks geëvalueerd met behulp van een haarbaarheidstoets en in het kader van het beleggingsplan.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de beleggingsrichtlijnen die we jaarlijks vaststellen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten gaan uit van verantwoord passief vermogensbeheer.

Om het risico op onvoldoende solvabiliteit te beheersen zijn wij verplicht om buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de in het Besluit FTK voorgeschreven solvabiliteitstoets (de zogenaamde S-toets). Deze toets is een kwantificering van onze visie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Specificatie vereist eigen vermogen versus aanwezig eigen vermogen

Omschrijving	2022	2021
S1 Renterisico	26.514	12.270
S2 Risico zakelijke waarden	97.790	92.000
S3 Valutarisico	16.831	21.942
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	13.299	24.799
S6 Verzekeringstechnisch risico	21.395	30.874
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheer risico	6.280	5.871
Diversificatie-effect	-60.125	-68.900
Vereist eigen vermogen (b)	121.984	118.856
Aanwezig eigen vermogen (a)	120.117	111.121
Tekort (a - b)	-1.867	-7.735

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

7.9.1 Marktrisico (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Onze strategie met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door onze beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de fiduciair manager in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

In onderstaande toelichtingen is, tenzij anders aangegeven, uitgegaan van de clean-valuewaardering van de beleggingen. De gegevens zijn opgesteld op basis van look-through, tenzij anders aangegeven. Waar gebruik gemaakt is van lookthrough gegevens zijn de dirty-valuewaarderingen van de onderliggende beleggingen gebruikt en zijn de schulden en vorderingen uit de look-through verantwoord onder de liquide middelen.

In de tabel hieronder is een specificatie weergegeven van de effecten van het toepassen van look-through.

Look-through effect op beleggingsportefeuille

2022	Balanswaarde	Toepassen lookthrough	Vershil	2021 (Toepassen lookthrough)
Vastgoed	73.918	77.588	-3.670	92.591
Aandelen	212.077	205.639	6.438	307.568
Vastrentende waarden	613.462	617.848	-4.386	772.875
Derivaten	19.686	19.631	55	170.775
Overige beleggingen	1.189	-374	1.563	-13.529
Totaal	920.332	920.332	0	1.330.280

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en die van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ontwikkelingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de modified duration. De modified duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het renterisico bij Pensioenkring Sweco is per ultimo 2022 voor 60% afgedekt (op basis van marktrente). We realiseren afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen. Daarnaast maken we gebruik van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Bij het afsluiten van een swap wordt de 'duratiemismatch' verkleind, maar ontstaan nieuwe risico's zoals tegenpartij-, liquiditeits- en juridische risico's.

De modified duration en het effect van de renteafdekking kunnen als volgt worden samengevat:

Effect renteafdekking

2022	Marktwaaarde	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	556.086	3,9
Rentederivaten	18.696	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	574.782	13,3
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	791.314	16,2

2021	Marktwaaarde ¹	Modified duration (jaren)
Duratie beleggingen (exclusief rentederivaten)	508.505	4,8
Rentederivaten	169.895	
Duratie beleggingen (inclusief rentederivaten)	678.400	16,7
Duratie pensioenverplichtingen (nominaal)	1.066.936	18,5

¹ Vergelijkende cijfers zijn aangepast zodat deze overeenstemmen met de presentatie voor het verslagjaar

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 3,9 jaar bedraagt (2021: 4,8 jaar), zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duratie is verlengd. De totale duratie van de vastrentende waarden komt hiermee op 13,3 jaar (2021: 16,7 jaar). De duratie van de nominale pensioenverplichtingen bedraagt 16,2 jaar (2021: 18,5 jaar), waardoor het fonds gevoelig is voor verandering in de hoogte van de rente. Overigens kan de duratie van de vastrentende waarden niet een-op-een worden vergeleken met de duratie van de verplichtingen, omdat ook rekening gehouden moet worden met de omvang van de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

In de solvabiliteitstoets ter vaststelling van de buffer voor het renterisico, wordt de rentecurve waartegen de verplichtingen worden verdisconteerd met een looptijdafhankelijk percentage omhoog en omlaag geschokt. Deze schokken zijn een vast percentage van het renteniveau. Het renterisico volgens de solvabiliteitstoets zal daardoor kleiner zijn bij een lage rente dan bij een hoge rente. De afgelopen jaren was sprake van een relatief lage rente. De gevoeligheidsanalyse van rente is in de paragraaf Financiële risico's op pagina 235 in het bestuursverslag opgenomen.

Inflatierisico

De toeslag is voorwaardelijk, zodat er geen inflatierisico bestaat ten opzichte van de pensioentoezeggingen.

7.9.2 Risico zakelijke waarden (S2)

Het risico van zakelijke waarden is het prijs(koers)risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie zoals vastgelegd in de strategische beleggingsmix van Pensioenkring Sweco.

Naast de strategische mix hebben wij in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld voor het maximumpercentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd

Sectorverdeling vastgoedbeleggingen

2022	EUR	In verhouding	2021
Kantoren	0	0%	3%
Participaties in vastgoedmaatschappijen	70.233	91%	7%
Winkels	7.355	9%	20%
Woningen	0	0%	63%
Overige	0	0%	7%
Totaal	77.588	100%	100%

Beurstypering aandelenbeleggingen

2022	Aandelen	In verhouding	2021
Opkomende markten	35.875	17%	15%
Ontwikkelde markten	169.764	83%	85%
Totaal	205.639	100%	100%

Sectorverdeling aandelenbeleggingen

2022	EUR	In verhouding	2021
Basismaterialen	10.882	5%	5%
Communicatie diensten	16.232	8%	8%
Cyclische consumptiegoederen	21.909	11%	13%
Defensieve consumptiegoederen	12.146	6%	7%
Energie	2.096	1%	2%
Financiële dienstverlening	33.864	16%	15%
Gezondheidszorg	43.366	21%	14%
Industrie	25.367	12%	11%
Nutsbedrijven	4.730	2%	2%
Technologie	34.428	17%	21%
Overig	619	0%	0%
Totaal	205.639	100%	100%

In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers voor het risico van zakelijke waarden (en grondstoffen) is rekening gehouden met bovenstaande samenstelling. Wij beleggen in deze producten met als doel diversificatie en risicoafdekking.

Soorten vastrentende waarden

2022	EUR	In verhouding	2021
Bedrijfsobligaties	416.391	68%	58%
Hypotheken	94.477	15%	15%
Staatsobligaties	106.980	17%	27%
Totaal	617.848	100%	100%

Categorieën derivaten

2022	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo	2021 (Saldo)
Aandelen derivaten	1	1	0	1	29
Rente derivaten	474.740	68.548	49.852	18.696	169.895
Valuta derivaten	102.559	1.242	308	934	889
Krediet derivaten	0	0	0	0	-38
Stand per 31 december	577.300	69.791	50.160	19.631	170.775

Geografische verdeling alle beleggingen (exclusief derivaten)

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	Totaal	2021
Azië ex Japan	447	32.088	6.461	39	39.035	38.661
Europa EU	74.374	47.141	428.333	-1.396	548.452	772.340
Europa niet-EU	467	25.057	70.579	92	96.195	97.111
Midden- en Zuid-Amerika	5	3.012	69	2	3.088	4.764
Noord-Amerika	1.585	81.021	53.099	935	136.640	175.187
Pacific	581	12.777	59.086	-64	72.380	61.584
Overig	129	4.543	221	18	4.911	9.858
Totaal	77.588	205.639	617.848	-374	900.701	1.159.505

De kolom “Overige beleggingen” heeft betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder Vorderingen en overige activa.

7.9.3 Valutarisico (S3)

Onder het valutarisico verstaan wij het risico dat ontstaat op activa in een buitenlandse valuta door wijzigingen in wisselkoers. Van de totale beleggingsportefeuille is ultimo 2022 ongeveer 80% (2021: 79%) belegd in beleggingen met een notering in euro's. De belangrijkste valuta van de niet in euro genoteerde beleggingen zijn de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen. In 2022 dekten we 75% van het valutarisico af van de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Verdeling beleggingsportefeuille per valuta

2022	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Derivaten	Overig	Totaal	2021
AUD	248	3.222	0	0	-17	3.453	3.964
CAD	0	2.927	0	0	-18	2.909	5.179
CHF	0	7.661	0	13	64	7.738	18.276
DKK	0	10.162	0	17	22	10.201	8.760
EUR	74.308	32.058	616.872	103.303	-1.731	824.810	1.196.475
GBP	467	15.634	108	-10.922	331	5.618	815
HKD	337	12.419	0	0	0	12.756	13.750
ILS	0	125	0	0	2	127	232
JPY	212	8.001	0	-7.232	-41	940	4.391
NOK	0	969	0	0	8	977	1.221
NZD	0	130	0	0	2	132	221
SEK	26	3.939	0	11	-6	3.970	8.333
SGD	83	520	0	0	-7	596	706
USD	1.577	80.964	868	-65.560	950	18.799	31.109
Andere valuta	330	26.908	0	1	67	27.306	36.848
Totaal	77.588	205.639	617.848	19.631	-374	920.332	1.330.280

De kolom overig heeft onder meer betrekking op saldi van bankrekeningen die gebruikt worden voor de beleggingen. Deze zijn op de balans verantwoord onder vorderingen en overige activa.

Wijzigingen in de valutakoersen zijn van invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad voor zover deze niet zijn afgedekt. Een wijziging van de koers van de US dollar met 10% levert zonder afdekking een wijziging van de dekkingsgraad met circa 0,3% (2021: 0,3%) op.

Een restrisico betreft de categorie overige valuta. Dit zijn valuta's waarvan we hebben besloten om het valutarisico niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

7.9.4 Grondstoffenrisico (S4)

Aangezien we niet beleggen in grondstoffen is dit risico niet van toepassing en wordt hiervoor geen buffer aangehouden.

7.9.5 Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico (ook wel: tegenpartijrisico). Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. We beheersen dit risico door het stellen van limieten aan tegenpartijen, het vragen van extra zekerheden, zoals onderpand bij derivatenposities, en het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij fondsbeleggingen in hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico beleggen we enkel in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, werken we enkel met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat onze posities adequaat worden afgedekt door onderpand.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2022 gepubliceerd door S&P, Moody's en Fitch is als volgt:

Verdeling vastrentende waarden naar rating

2022	EUR In verhouding		2021
AAA	49.207	8%	6%
AA	65.957	11%	13%
A	210.650	34%	33%
BBB	61.999	10%	7%
Lower than BBB	2.590	0%	0%
Geen rating	190.069	31%	41%
Niet gespecificeerd	37.376	6%	1%
Totaal	617.848	100%	100%

Voor de beleggingen in de categorie 'Geen rating' geldt dat hiervan € 95.216 duizend (2021: € 117.350 duizend) betrekking heeft op hypothecair gedekte leningen in beleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen hebben een kredietwaardigheid vergelijkbaar met AA.

Inzake concentratie van risico's kunnen wij melden dat, afgezien van posities in beleggingsfondsen, ultimo 2022 geen sprake is van beleggingen groter dan 2% (2021: idem) van ons balanstotaal.

Herverzekeringsovereenkomsten gaan wij alleen aan met onder toezicht staande Nederlandse verzekeraars.

In de solvabiliteitstoets van eind 2022 is met het kredietrisico zoals blijkt uit bovenstaande gegevens rekening gehouden.

7.9.6 Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De belangrijkste risico's in dit kader zijn het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

We verzekeren alleen risico's die we niet zelf kunnen dragen. De behoefte is dan het grootst op het gebied van nabestaandenpensioen (NP) en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVA). Dat geldt niet voor de herverzekering van het ouderdomspensioen (OP). Ter dekking van de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's hebben we een gecombineerde herverzekering op stoplossbasis afgesloten. De herverzekeraar keert alleen uit indien de totale gecombineerde schade over de eenjarige contractperiode het eigen behoud te boven gaat. Het eigen behoud in dezen bedraagt 230% van de premie die gedurende de contractperiode verschuldigd zou zijn geweest indien de herverzekering zou zijn afgesloten op proportionele basis met winstdeling.

We schatten het bruto risico in als hoog, maar met beheersmaatregelen als beheersbaar en acceptabel.

Het toeslagrisico omvat het risico dat onze ambitie om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten). Dit is echter afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds. Hierbij benadrukken we dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte).

Per 31 december bedraagt de reële dekkingsgraad 89,5% (2021: 86,9%).

We hebben deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2022.

7.9.7 Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor we op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen. We beheersen het liquiditeitsrisico door in ons beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maken we gebruik van een liquiditeitsprognose waarin rekening wordt gehouden met directe beleggingsopbrengsten, inkomsten (zoals premies) en uitgaven (zoals uitkeringen en kosten).

Voor de korte tot middellange termijn is voorzien dat de premie-inkomsten van het fonds lager zijn dan de uitgaven (zoals uitkeringen en kosten). Er dienen ook voldoende liquiditeiten te zijn om te kunnen voldoen aan onderpandsverplichtingen van de derivaten. Periodiek toetsen we de omvang van deze illiquide beleggingen in relatie tot de toekomstige verplichtingen.

Voor het beheersen van het kortetermijnliquiditeitsrisico wordt een stresstest uitgevoerd om te inventariseren of wij bij een zwaarweerscenario voldoende cash of ander onderpand kunnen leveren. In dit kader hebben we binnen de renteafdekking een beperking gesteld aan het maximale risico (exposure) van derivaten.

Voor de liquiditeitsbehoefte in het zwaarweerscenario rekenen we met een rentestijging van 2% en een 0,20 lagere euro. Bij een zwakkere euro ontwikkelen de valutatermijncontracten zich negatief en moet er onderpand (collateral) worden gestort. Indien bij zo'n schok minder dan 125% aan benodigde liquiditeit en onderpand beschikbaar is, wordt een waarschuwing afgegeven. Indien minder dan 75% van de benodigde liquiditeit en onderpand bij zo'n schok beschikbaar is, zal het beleggingsbeleid worden aangepast.

Hieruit blijkt dat er op dit moment geen liquiditeitsrisico's voor het fonds bestaan. In de solvabiliteitstoets houden we hier dan ook geen buffers voor aan.

7.9.8 Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat we grote (veelal financiële) gevolgen ondervinden van veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico). Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maken we gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten hebben we vastgesteld op basis van de ALM-studie. Ze zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met vermogensbeheerders. We monitoren op kwartaalbasis de naleving daarvan.

Ultimo 2022 is in de beleggingsportefeuille één post (2021: geen) aanwezig met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal.

2022	EUR	Omvang t.o.v. balans- totaal	2021
Uitgevende instelling			
Nederland	27.074	2,80%	< 2%

Naast deze beleggingen beleggen we in twaalf (2021: tien) beleggingsfondsen met een omvang van ten minste 2% van het balanstotaal. Bij deze beleggingsfondsen afzonderlijk en ook op look-throughbasis voor de beleggingen in de beleggingsfondsen is geen sprake van een concentratierisico.

In het standaardmodel is het concentratierisico gelijkgesteld aan nul. Ook op grond van het gevoerde beleid oordelen we dat er geen sprake is van een verhoogd risico waarvoor een aanvullende opslag noodzakelijk is.

7.9.9 Operationeel risico (S9)

Het operationele risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's beheersen we door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Van Lanschot Kempen Investment Management B.V. houdt als fiduciair manager toezicht op het totale vermogensbeheer en de risicoposities van het fonds. In dat kader selecteert en monitort de fiduciair manager beleggingsfondsen en vermogensbeheerders. Met zulke partijen hebben we overeenkomsten en, waar van toepassing, service level agreements gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt door ons beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij afzonderlijke custodians zoals CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder a.s.r. Met a.s.r. hebben we een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement gesloten.

Jaarlijks beoordelen we de kwaliteit van de uitvoering van de fiduciair manager, bewaarder en pensioenuitvoeringsorganisatie door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste rapportages over de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, houden we hiervoor geen buffers aan in de solvabiliteitstoets.

7.9.10 Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief

beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de benchmark die voor de (deel) portefeuille is vastgelegd. We houden hiervoor een buffer aan.

7.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

7.10.1 Investeringsverplichtingen

Per 31 december 2022 bestonden geen toezeggingen (2021: idem) tot het doen van investeringen in beleggingen op of na 1 januari 2023.

7.10.2 Weerstandsvermogen

Indien bij het fonds een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaats heeft, valt het aan die collectieve waardeoverdracht gerelateerde weerstandsvermogen vrij ten gunste van de overgedragen aanspraken en rechten. In de paragraaf Stichtingskapitaal en reserves op pagina hebben we het weerstandsvermogen nader gespecificeerd.

7.11 Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met het Nederlandse Pensioenfonds. Dit betreffen onder meer de relaties tussen Het Nederlandse Pensioenfonds en zijn deelnemingen, de bestuurders en de directie van het bestuursbureau. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Voor de beloning van bestuurders verwijzen we naar toelichting 7.15 Pensioenuitvoeringskosten op pagina 457. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

De vergelijkende cijfers over 2022 hebben betrekking op de periode 1 januari t/m 31 december.

7.12 Ontvangen premies

Feitelijke, kostendekkende en gedempte kostendekkende premie

Omschrijving	2022	2021
Feitelijke premie	17.157	16.401
Kostendekkende premie	17.884	18.962
Gedempte kostendekkende premie	16.669	16.175

We hebben de aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

Specificatie samenstelling premies 2022

Omschrijving	Kostendekkende premie	Gedempte kostendekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	14.342	8.548	
Risicopremie overlijden	791	463	
Premie Arbeidsongeschiktheidspensioen en PVI	378	382	
Inkoop voorwaardelijke opbouw	0	5.586	
Opslag instandhouding VEV	1.732	1.049	
Kostenopslag pensioenbeheer	641	641	
Totaal premiebijdragen	17.884	16.669	17.157

Specificatie samenstelling premies 2021

Omschrijving	Kostendekkende premie	Gedempte kostendekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	15.417	9.104	
Risicopremie overlijden	914	871	
Premie Arbeidsongeschiktheidspensioen en PVI	398	381	
Inkoop voorwaardelijke opbouw	0	4.217	
Opslag instandhouding VEV	1.655	1.024	
Kostenopslag pensioenbeheer	578	578	
Totaal premiebijdragen	18.962	16.175	16.401

Ons beleid met betrekking tot de premiestelling is nader beschreven in de paragraaf [Premiebeleid](#) op pagina 214.

7.13 Beleggingsresultaten voor risico fonds

In onderstaande tabellen specificeren we de beleggingsresultaten van beleggingen voor risico fonds, met een onderscheid naar directe en indirecte opbrengsten en de aan de beleggingen verbonden kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Derivaten	Overige beleg- gingen	Totaal	2021
Dividend	1.199	1.521	1.777	0	0	4.497	2.759
Rente	0	0	241	8.160	287	8.688	11.358
Overig	0	0	0	0	0	0	19
Totaal	1.199	1.521	2.018	8.160	287	13.185	14.136

Indirecte beleggingsopbrengsten

2022	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Derivaten	Overige beleg- gingen	Totaal	2021
Gerealiseerd	4.886	-23.146	-5.235	-11.490	0	-34.985	40.534
Ongerealiseerd	-6.435	-20.813	-45.205	-150.070	0	-222.523	-41.259
Koersresultaat liquide middelen	0	0	0	0	690	690	-69
Totaal	-1.549	-43.959	-50.440	-161.560	690	-256.818	-794

Verdeling beleggingskosten

2022	EUR In verhouding		2021
Administratiekosten	161	7%	8%
Bankkosten	55	3%	2%
Beheerskosten	1.499	87%	85%
Bewaarloon	29	1%	2%
Transactiekosten	3	0%	3%
Overig	36	2%	0%
Totaal	1.783	100%	100%

Beleggingskosten hebben we opgenomen in het overzicht Kosten vermogensbeheer op pagina 231. Daarin zijn kosten waar mogelijk toegerekend aan de relevante beleggingscategorie.

7.14 Pensioenuitkeringen

Specificatie pensioenuitkeringen

Omschrijving	2022	2021
Ouderdomspensioen	24.529	24.033
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	4.735	4.642
Wezenpensioen	32	40
Arbeidsongeschiktheidspensioen	104	97
Afkopen	38	16
Bijdrage ZKV	9	-8
Totaal	29.447	28.820

7.15 Pensioenuitvoeringskosten

Specificatie pensioenuitvoeringskosten

Omschrijving	2022	2021
Administratiekostenvergoeding	763	720
Certificerend actuaaris	32	38
Adviserend actuaaris	76	26
Accountant (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	30	24
Belanghebbendenorgaan	62	90
Verkiezing belanghebbendenorgaan	0	0
Toezichtkosten	59	64
Ondersteuning BO en werkgever (doorbelast vanuit bedrijfsomgeving)	32	31
Kosten governance bestuur en bestuursbureau	247	290
Overige	77	17
Totaal	1.378	1.300
Actieve deelnemers	1.529	1.534
Pensioengerechtigden	1.845	1.816
Totaal	3.374	3.350
Administratieve uitvoeringskosten in euro per deelnemer	408	388

In het verslagjaar zijn aan de kring door toezichthouders geen dwangsommen of bestuurlijke boetes aangezegd of opgelegd.

Aantal personeelsleden

Bij de kring zijn geen werknemers in dienst. Voor werkzaamheden die ten behoeve van de kring worden uitgevoerd door het bestuursbureau van Het Nederlandse Pensioenfonds is een vergoeding overeengekomen die afhankelijk is van de omvang van het beheerde pensioenvermogen.

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

Bezoldiging leden belanghebbendenorgaan

2022	Honoraria	Vacatie gelden	Totaal	2021
Belanghebbendenorgaan	0	50	50	71
Totaal	0	50	50	71

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

7.16 Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Een specificatie van de mutatie staat vermeld in paragraaf [7.7.1 Mutatieoverzicht technische voorzieningen](#) op pagina [443](#).

7.17 Herverzekering

Omschrijving	2022	2021
Premie herverzekering	1.192	207
Uitkeringen uit herverzekering	-777	-744
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening	4.028	3.600
Totaal	4.443	3.063

7.18 Overdracht van rechten

Specificatie overdracht van rechten

Omschrijving	2022	2021
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	0	-15
Inkomende individuele waardeoverdrachten	1.986	469
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	-5.593	-846
Totaal	-3.607	-392

7.19 Actuariële analyse

Actuariële analyse resultaat

Omschrijving	2022	2021
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	-245.417	11.547
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	4.984	6.067
Wijziging marktrente	301.319	74.776
Subtotaal	60.886	92.390
Premieresultaat		
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)	17.157	16.401
Betaalde premie herverzekering ¹	-1.192	-207
Benodigde premie	-16.152	-16.782
Subtotaal	-187	-588
Waardeoverdrachten		
Inkomende waardeoverdrachten	-170	38
Uitgaande waardeoverdrachten	96	-56
Subtotaal	-74	-18
Kosten		
In premie begrepen bedrag kosten	990	954
Toevoeging aan technische voorzieningen ivm kostenvoorziening	-350	-376
Vrijval voor kosten uit technische voorzieningen	738	722
Kosten verslagjaar (excl kosten vermogensbeheer)	-1.378	-1.300
Subtotaal	0	0
Uitkeringen²		
Mutatie technische voorzieningen uhv uitkeringen	29.503	28.869
Feitelijke uitkeringen	-29.447	-28.820
Subtotaal	56	49
Resultaat op kanssystemen	1.712	-1.092
Toeslagresultaat	-48.120	0
Incidentele wijzigingen		
Actualisering overlevingstafel en leeftijdsverschil	-2.535	0
Saldo baten en lasten	0	0
Herverzekering	-2.742	49
Subtotaal	-5.277	49
Totaal saldo van baten en lasten	8.996	87.768

1 De premie herverzekering betreft de jaren 2020 t/m 2022.
2022; 555
2021; 513
2020; 124
Totaal 1.192

2 In dit resultaat zit ook een vrijval van het weerstandsvermogen.

Specificatie resultaat op kanssystemen

Omschrijving	2022	2021
• Sterfte	1.151	161
• Arbeidsongeschiktheid	427	-1.712
• Mutaties	163	285
Andere oorzaken	-29	174
Totaal	1.712	-1.092

7.20 Overige baten en lasten**Specificatie van overige baten en lasten**

Omschrijving	2022	2021
Mutatie weerstandsvermogen	508	-14
Totaal	508	-14

De afdracht weerstandsvermogen is gerelateerd aan beleggingsrendement, pensioenuitvoeringskosten, premies en uitkeringen.

Gebeurtenissen na balansdatum

De Voorziening pensioenverplichtingen bij deze dekkingsgraad is berekend met een RTS op basis van een UFR die geldt voor 2022. Deze is o.b.v. 50% oude UFR- en 50% nieuwe UFR-methodiek. De UFR zou vanaf 2021 in vier jaar overgaan van oude naar nieuwe UFR. Door de DNB is echter, op advies van de commissie parameters, een nieuwe UFR methode vastgesteld die per 1 januari 2023 is ingegaan. Indien de dekkingsgraad o.b.v. deze nieuwe UFR wordt uitgerekend zou deze 0,3% lager zijn en uitkomen op 114,6%.

Ondertekening jaarrekening

Badhoevedorp, 13 juni 2023

Het bestuur van Stichting
Het Nederlandse Pensioenfonds

José Suarez Menendez, voorzitter

André van Vliet, secretaris

Mila Hoekstra, bestuurslid

Raad van toezicht van Stichting
Het Nederlandse Pensioenfonds

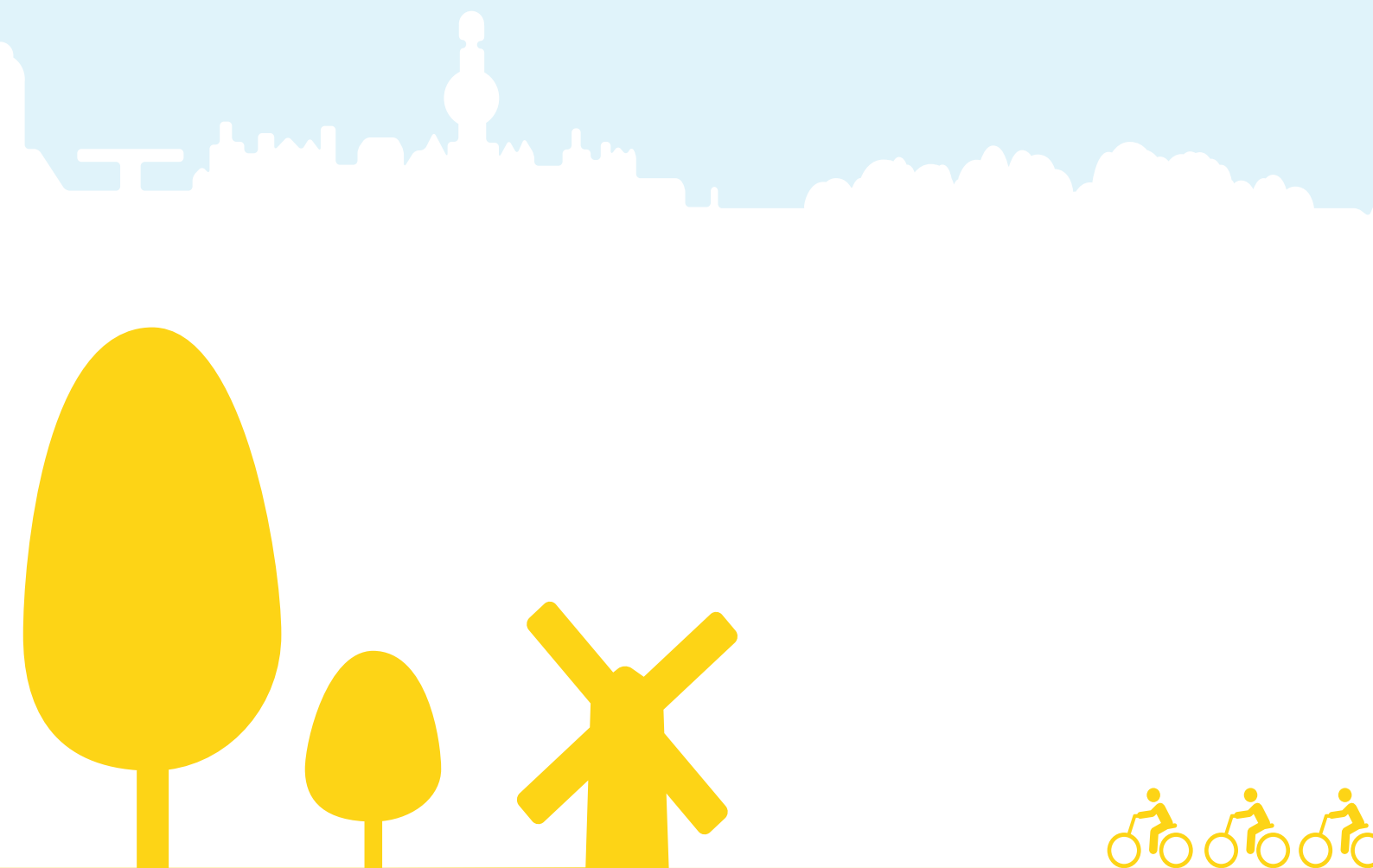
Nery Anderson, voorzitter

Frank Kusse

Cis Marring

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is per kring nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten lasten over 2022 is opgenomen onder de respectievelijke toelichtingen op de jaarrekening.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds te Utrecht is voor Collectiviteitskring 1 aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.139.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 64.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds voor Collectiviteitskring 1 verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds voor Collectiviteitskring 1 is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 13 juni 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds te Utrecht is voor Collectiviteitkring Flexibele Regeling aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 39.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds voor Collectiviteitkring Flexibele Regeling verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 129 (premiëkorting) en 131 (minimaal vereist eigen vermogen).

De ontvangen premie is lager dan de kostendeckende premie, daarmee is impliciet premiekorting verleend zonder dat aan de voorwaarden uit artikel 129 is voldaan. Het aanwezig eigen vermogen is lager dan het minimaal vereist eigen vermogen. Daarmee is niet voldaan aan artikel 131. Wij merken in relatie tot het niet voldoen aan deze artikelen op dat de gehanteerde solvabiliteitsopslag in de feitelijke premie lager is dan het huidig niveau van het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. De gehanteerde solvabiliteitsopslag in de feitelijke premie zal in de nabije toekomst echter naar verwachting wel toereikend zijn, aangezien het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen naar verwachting in komende jaren (relatief fors) zal afnemen vanwege de verwachte toename van de pensioenkapitalen. Dat zal er naar verwachting ook toe leiden dat het aanwezig eigen vermogen boven het minimaal vereist eigen vermogen zal uitstijgen zonder dat aanvullende maatregelen hiervoor nodig zijn.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, maar lager dan dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds voor Collectiviteitkring Flexibele Regeling is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Purmerend, 13 juni 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds te Utrecht is voor Pensioenkring Arcadis aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.304.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 129.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds voor Pensioenkring Arcadis verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds voor Pensioenkring Arcadis is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 13 juni 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds te Utrecht is voor Pensioenkring Owase aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.634.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 139.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds voor Pensioenkring Owase verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds voor Pensioenkring Owase is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 13 juni 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds te Utrecht is voor Pensioenkring Randstad Groep aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.545.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 136.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds voor Pensioenkring Randstad Groep verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds voor Pensioenkring Randstad Groep is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methode zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 13 juni 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds te Utrecht is voor Pensioenkring Sweco aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 5.613.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 168.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds voor Pensioenkring Sweco verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds voor Pensioenkring Sweco is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 13 juni 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Watermanweg 80
Postbus 23123
3001 KC Rotterdam
T: 088 277 15 76
kees.harteveld@mazars.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur en de raad van toezicht van
Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds

Verklaring over de jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds (hierna ook: "het pensioenfonds") te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2022 en van het saldo van baten en lasten over 2022 van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds, die bestaat uit de verantwoordingen van de Bedrijfsomgeving, Collectiviteitkring 1, Collectiviteitkring Flexibele Regeling, Pensioenkring Arcadis, Pensioenkring OWASE, Pensioenkring Randstad Groep en Pensioenkring Sweco, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans van de Bedrijfsomgeving per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten van de Bedrijfsomgeving over 2022;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen van de Bedrijfsomgeving; en
4. de financiële verantwoordingen van Collectiviteitkring 1, Collectiviteitkring Flexibele Regeling, Pensioenkring Arcadis, Pensioenkring OWASE, Pensioenkring Randstad Groep en Pensioenkring Sweco (hierna ook: "de pensioenkringen") bestaande uit:
 - de balans per 31 december 2022;
 - de staat van baten en lasten over 2022;
 - de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij voor de Bedrijfsomgeving en voor de pensioenkringen de materialiteit bepaald zoals is weergegeven in onderstaande tabel.

Onderdeel	Benchmark	Materialiteit %	Materialiteit (€*1.000)	Rapportagegrens (€*1.000)
Bedrijfsomgeving	Totale lasten	circa 2,0%	49	1
Collectiviteitkring 1	Pensioenvermogen	circa 0,5%	2.139	64

Onderdeel	Benchmark	Materialiteit %	Materialiteit (€*1.000)	Rapportagegrens (€*1.000)
Collectiviteitkring Flexibele Regeling	Pensioenvermogen	circa 0,5%	39	1
Pensioenkring Arcadis	Pensioenvermogen	circa 0,5%	4.304	129
Pensioenkring OWASE	Pensioenvermogen	circa 0,5%	4.634	139
Pensioenkring Randstad Groep	Pensioenvermogen	circa 0,5%	4.545	136
Pensioenkring Sweco	Pensioenvermogen	circa 0,5%	5.613	168

De materialiteit van de Bedrijfsomgeving is vastgesteld op basis van de totale lasten. Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit een belangrijk kengetal is in het kader van de kostenefficiëntie van de uitvoering. De materialiteit van de pensioenkringen is vastgesteld op basis van het pensioenvermogen per 31 december 2022 van de betreffende pensioenkring. Het pensioenvermogen is het totaal van het eigen vermogen en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met de risk- en auditcommissie overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven onze rapportagegrens per onderdeel rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet naleven van wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en de omgeving waarin zij opereert, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezichthoudend orgaan het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

In paragraaf integriteitsrisico en fraude van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking

tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording is weerlegd, gezien de aard van de opbrengsten. De opbrengsten bestaan uit premiebijdragen die per deelnemer over de pensioengrondslag met een vastgesteld tarief wordt berekend en daardoor op objectieve wijze zijn vast te stellen. Daarnaast bestaan de opbrengsten uit beleggingsopbrengsten die eveneens op objectieve wijze zijn te bepalen.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door het bestuur. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hoge schattingonzekerheid, waaronder de technische voorzieningen. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor het frauderisico

Ten aanzien van het risico op doorbreking van de interne beheersing door het bestuur hebben wij werkzaamheden uitgevoerd zoals het toetsen van de aanvaardbaarheid van de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomsten van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en toezichthoudend orgaan.

Onze specifieke controleaanpak voor het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en het toezichthoudend orgaan om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) doorgenomen. Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van het bestuur dat alle bekende aangelegenheden van vermoede non-compliance aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet

voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat de vermogenspositie van de bedrijfsomgeving en de pensioenkringen toereikend wordt geacht. Hierbij hebben wij kennis genomen van herstelplannen die voor een deel van de verantwoordingen aan de orde zijn. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
Waardering van beleggingen De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten. In de toelichting Specifieke grondslagen op de balans per 31 december 2022 van de Bedrijfsomgeving en de pensioenkringen zijn de gehanteerde	Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het: • Beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de beleggingsadministrateur (CACEIS); • Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage van de beleggingsadministrateur; • Versturen van instructies aan de accountant die door CACEIS is aangesteld om het door CACEIS opgestelde vermogensbeheerverslag te controleren;

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet. De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, omdat de waardering deels gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.	- Het evalueren van de uitgevoerde werkzaamheden van de door de beleggingsadministrateur aangestelde accountant met name ten aanzien van de waardering op basis van kennisname van zijn rapportages, verstrekte toelichtingen en onderliggende dossiers; - Toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is in de context van het van toepassing zijnde stelsel van financiële verslaggeving.
Waardering van de technische voorzieningen De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds. In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderinggrondslagen weer. In het onderdeel 'risicobeheer' (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.	Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorzieningen, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerende actuaire. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerende actuaire en zijn de bevindingen en de certificeringsrapporten per pensioenkring door ons met hem besproken. Door ons is tevens nagegaan of de: - administratieve basisgegevens per pensioenkring van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerende actuaire worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregelingen door de uitvoeringsorganisatie zijn opgesteld; - toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening per pensioenkring aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; - door het bestuur gebruikte aannames en schattingen per pensioenkring in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; - interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit de kerncijfers, het bestuursverslag, de overige gegevens en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht inzake de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het pensioenfonds.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de

relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur en de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

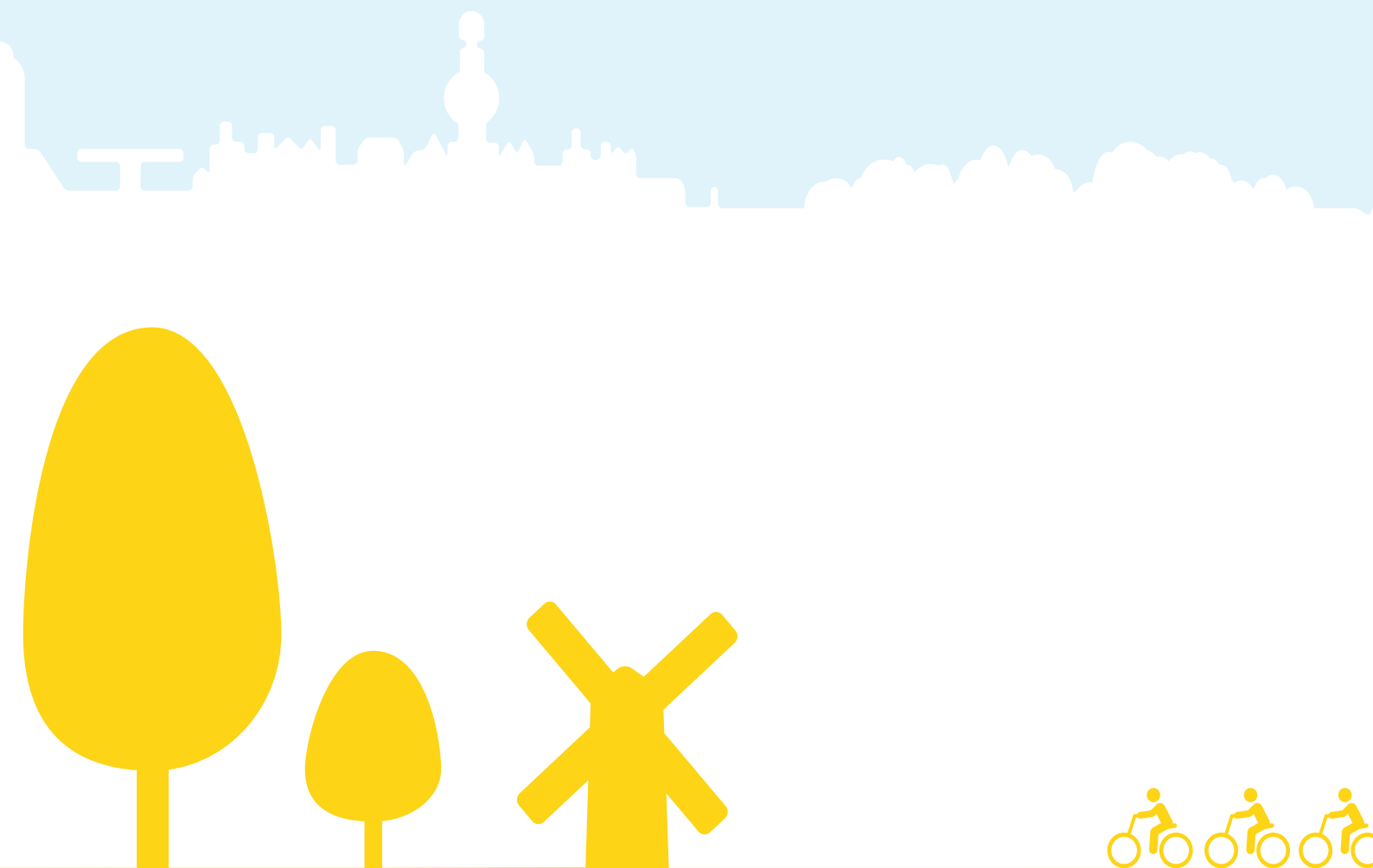
Rotterdam, 13 juni 2023

Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. C.A. Harteveld RA

Bijlagen

Personalia bedrijfsomgeving

Bestuur

Naam	Functie	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Nevenfuncties
José Suarez Menendez	voorzitter	2 ^e	31-12-2023	▪ directeur bestuursbureau BPF Wonen ▪ directeur bestuursbureau BPF Levensmiddelenbedrijf
André van Vliet	secretaris	2 ^e	31-12-2023	▪ niet uitvoerend bestuurslid Stichting Pensioenfonds ABP ▪ bestuurslid Van Ravesteyn Fonds ▪ lid raad van commissarissen Woningcorporatie Havensteder ▪ bestuurslid Pensioenfederatie ▪ lid Financiële Commissie VTW
Mila Hoekstra	bestuurslid	2 ^e	30-9-2024	▪ voorzitter raad van toezicht BPF Koopvaardij ▪ voorzitter raad van toezicht Pensioenfonds Heineken ▪ lid raad van toezicht Pensioenfonds TNO ▪ lid raad van toezicht Pensioenfonds DSM tot 1 juli 2022 ▪ bestuurslid Vitp

Raad van toezicht

Naam	Functie	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Nevenfuncties
Gérard Aben	voorzitter tot 1-3-2023	2 ^e	afgetreden op 1-3-2023	
Nery Anderson	lid sinds 20-1-2022 voorzitter vanaf 1-3-2023	1 ^e	1-1-2026	▪ niet uitvoerend bestuurslid ABN AMRO pensioenfonds ▪ lid raad van toezicht BPF Foodservice ▪ lid raad van commissarissen Groenbank ABN AMRO ▪ voorzitter van de raad van toezicht van pensioenfonds Akzo Nobel vanaf juni 2022
Frank Kusse	lid sinds 13-03-2023	1 ^e	1-1-2027	
Cis Marring	lid sinds 9-2-2023	1 ^e	1-1-2027	▪ directeur eigenaar Marlijn Consultancy ▪ lid raad van toezicht Stichting Antonius Ziekenhuis ▪ lid raad van commissarissen Woning Stichting Eigenhaard ▪ lid raad van commissarissen Westpoort Warmte B.V. ▪ lid raad van commissarissen Quantum Delta NL ▪ lid raad van commissarissen The Next Gen High Tech ▪ lid raad van toezicht Stichting De Noordzee ▪ bestuurslid Nederlandse Vereniging van Financial Executives ▪ voorzitter Stichting van Panhuys ▪ bestuurslid CV Bungalowpark De Monnik
Piet Molenaar	Lid tot 1-9-2022	2 ^e	afgetreden op 1-9-2022	

Directie bestuursbureau

Naam	Functie	Nevenfuncties
Francis van Berghenhenegouwen	directeur	▪ vice-voorzitter Stichting Pensioenfonds Unirobe Meeus Groep tot oktober 2022 ▪ bestuurslid Stichting Welzijn Castricum

Personalia Collectiviteitkring 1

Belanghebbendenorgaan

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Daan van Baarsen	vice-voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2024	1961	m
Eva Bakker	lid namens pensioengerchtigden sinds 23 juni 2022	1 ^e	1-7-2026	1972	v
Valerie van den Berg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2025	1964	v
Jan-Hendrik Gualthérie van Weezel	lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2025	1976	m
Bas van Tilborg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1971	m
Jacob de Vries	voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2026	1990	m

Personalia Collectiviteitkring Flexibele regeling

Belanghebbendenorgaan

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Daan van Baarsen	vice-voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2024	1961	m
Eva Bakker	lid namens pensioengerchtigden sinds 23 juni 2022	1 ^e	1-7-2026	1972	v
Valerie van den Berg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2025	1964	v
Jan-Hendrik Gualthérie van Weezel	lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2025	1976	m
Bas van Tilborg	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1971	m
Jacob de Vries	voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-7-2026	1990	m

Personalia Pensioenkring Arcadis

Belanghebbendenorgaan

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Sandra Bolder	lid namens werkgever tot 1 maart 2023	1 ^e	1-7-2024	1974	v
Breun Breunissen	voorzitter en lid namens pensioengerechtigden	2 ^e	1-7-2026	1950	m
Fer Saelman	plaatsvervangend lid namens pensioengerechtigden	2 ^e	1-7-2025	1944	m
Gwenn van der Schee	lid namens deelnemers tot 31 december 2022	1 ^e	1-7-2024	1970	v
Marcel Stuart	lid namens werkgever	2 ^e	1-7-2025	1963	m
Gabe van Wijk	lid namens deelnemers	2 ^e	1-7-2026	1989	m

Personalia Pensioenkring OWASE

Belanghebbendenorgaan

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
René Brookhuis	lid namens werkgevers	1 ^e	1-1-2024	1963	m
Aalt Doppenberg	lid namens deelnemers sinds 14 februari 2022	1e	1-1-2026	1962	m
Jan Willem Floor	vicevoorzitter en lid namens pensioengerechtigden	2 ^e	1-1-2026	1957	m
Truus Horstra	lid namens werkgevers	2e	1-1-2027	1972	v
Henk Lubbers	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-1-2024	1956	m
Henk Meijerink	voorzitter en lid namens werkgevers	1 ^e	1-1-2024	1958	m
vacature	lid namens deelnemers				
vacature	lid namens werkgevers				
Maria Malinowski	aspirant-lid namens pensioengerechtigden	n.v.t.	n.v.t.	1953	v
Dick de With	aspirant-lid namens pensioengerechtigden	n.v.t.	n.v.t.	1954	m

Personalia Pensioenkring Randstad Groep

Belanghebbendenorgaan

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Albert Beutick	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-1-2026	1945	m
Peter Feld	lid namens gewezen deelnemers	1 ^e	1-1-2026	1960	m
Simone Nijssen	lid namens deelnemers	2 ^e	1-1-2027	1962	v
Jan Hendrik Ockels	voorzitter namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-1-2024	1952	m
Robert te Riet	lid namens gewezen deelnemers	2 ^e	1-1-2027	1968	m
Raimond Schikhof	vicevoorzitter namens voormalig aangesloten ondernemingen	1 ^e	1-1-2024	1965	m

Personalia Pensioenkring Sweco

Belanghebbendenorgaan

Naam	Functie/ geleding	Termijn	Huidige termijn eindigt op	Geboortejaar	Geslacht
Jan Bosman	lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-7-2024	1953	m
Dik Doornbosch	lid namens werkgever tot 1 juli 2022	1e	1-7-2022	1969	m
Miriam van Dullemen	voorzitter en lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2024	1961	v
Karst Jan van Esch	lid namens deelnemers	2e	1-7-2026	1961	m
Wim Groenevelt	vicevoorzitter en lid namens pensioengerechtigden	1 ^e	1-7-2023	1954	m
Ronald Janssen	aspirant-lid namens werkgever	1 ^e	1-7-2024	1979	m
Alex Rombout	lid namens werkgever tot 1 maart 2023	1 ^e	1-7-2023	1966	m
Emma Strang	lid namens deelnemers	1 ^e	1-7-2023	1983	v

Sleutelfunctiehouders, adviseurs, actuaris en onafhankelijk accountant

Sleutelfunctiehouder Interne Audit

De heer J.W. Herder RA CPE, bestuursbureau Het Nederlandse Pensioenfonds, te Badhoevedorp

Sleutelfunctiehouder Risicobeheer

De heer drs. B. Hulshof CIPP/ CIPM, bestuursbureau Het Nederlandse Pensioenfonds, te Badhoevedorp

Certificerend actuaris/ Sleutelfunctiehouder Actuariaat

De heer B.A. Weijers AAG, Towers Watson, te Apeldoorn

Actuarieel Adviseur

Mevrouw L. Thissen AAG, Sprenkels B.V. te Amsterdam

Compliance officer

De heer mr. drs. R. Ory RMFI, bestuursbureau Het Nederlandse Pensioenfonds, te Badhoevedorp

Externe onafhankelijk accountant

De heer drs. C.A. Harteveld RA, Mazars Accountants N.V., te Rotterdam

Rapportagenormen Code Pensioenfondsen

Conform de aanbevelingen van de Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen (MCPF) rapporteren we hieronder over acht normen (van de 65) die altijd om een toelichting vragen, de zogenoemde ‘rapportagenormen’).

Hieronder is een tabel opgenomen met daarin verwijzingen naar de vindplaatsen van deze normen in het jaarverslag. Het gaat om de normen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65.

Norm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats in dit jaarverslag
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert over het beleid in de paragraaf <u>Bedrijfsomgeving</u>, over • <u>Uitbesteding</u> • <u>Vermogensbeheer</u> • <u>Communicatie</u> • <u>Wet- en regelgeving</u> Per kring wordt het kringbeleid toegelicht: • Pensioenbeleid in <u>Pensioenparagraaf CK1</u>, <u>Pensioenparagraaf CKF</u>, <u>Pensioenparagraaf PKA</u>, <u>Pensioenparagraaf PKO</u>, <u>Pensioenparagraaf PKRG</u> en <u>Pensioenparagraaf PKS</u> • Beleggingsbeleid in <u>Vermogensbeheer CK1</u>, <u>Vermogensbeheer CKF</u>, <u>Vermogensbeheer PKA</u>, <u>Vermogensbeheer PKO</u>, <u>Vermogensbeheer PKRG</u> en <u>Vermogensbeheer PKS</u> De risico's worden toegelicht: • <u>Integraal risicomanagement</u> Per kring worden de risico's toegelicht: • Risicomanagement in <u>Risicomanagement CK1</u>, <u>Risicomanagement CKF</u>, <u>Risicomanagement PKA</u>, <u>Risicomanagement PKO</u>, <u>Risicomanagement PKRG</u> en <u>Risicomanagement PKS</u>
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang	Ja	Het bestuur rapporteert over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden in paragraaf <u>Het bestuur</u>, <u>Raad van toezicht</u> en in paragraaf <u>Governance en compliance</u> onder Thema 5, <u>Zorgvuldig Benoemen</u>.

Norm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats in dit jaarverslag
van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.		In paragrafen <u>Belanghebbendenorgaan CK1</u> , <u>Belanghebbendenorgaan CKF</u> , <u>Belanghebbendenorgaan PKA</u> , <u>Belanghebbendenorgaan PKO</u> , <u>Belanghebbendenorgaan PKRG</u> en <u>Belanghebbendenorgaan PKS</u> komen de belanghebbendenorganen van kringen aan de orde.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Deels	Het bestuur rapporteert over de samenstelling van bestuur en belanghebbendenorganen in paragrafen <u>Het bestuur</u> , <u>Belanghebbendenorgaan CK1</u> , <u>Belanghebbendenorgaan CKF</u> , <u>Belanghebbendenorgaan PKA</u> , <u>Belanghebbendenorgaan PKO</u> , <u>Belanghebbendenorgaan PKRG</u> en <u>Belanghebbendenorgaan PKS</u> . Daar komt ook (de bevordering van) diversiteit aan bod. Het bestuur en nog niet alle belanghebbendenorganen voldoen op dit moment volledig aan de norm.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in zijn rapportage intern toezicht in paragraaf <u>Verslag van de raad van toezicht over 2022</u> .
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In de paragraaf <u>Missie, visie en strategie</u> beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht de overwegingen omtrent maatschappelijk verantwoord beleggen toe, eerst het algemeen beleid in paragraaf <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen</u> en dan de invulling per kring in paragrafen <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen CK1</u> , <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen CKF</u> , <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen PKA</u> , <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen PKO</u> , <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen PKRG</u> en <u>Maatschappelijk verantwoord beleggen PKS</u> . Het MVB-beleid is gepubliceerd op de website.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen	Ja	In paragraaf <u>Governance en compliance</u> onder 'Gedragscode' rapporteert het bestuur over de naleving van de interne gedragscode en onder 'Werkwijze bestuur' en

Norm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats in dit jaarverslag
15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.		‘Geschiktheidsbevordering en zelfevaluatie’ over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65	Ja	In de paragraaf <u>Klachten- en geschillencommissie</u> rapporteert het bestuur over de behandeling van klachten en geschillen.
Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.		De klachten- en geschillenregeling is gepubliceerd op de website.

Bijlage IV SFDR Collectiviteitkring 1

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds Collectiviteitkring 1
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 549300MF6V172NVVOC39

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☒ ☐ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken via het MVB-beleid, maar heeft zich niet gecommitteerd aan een duurzame beleggingsdoelstelling volgens Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR). Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen binnen de brede context van het MVB specifieke aandacht te geven aan het thema klimaat, duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, duurzame steden en gemeenschappen en praktijken van goed bestuur.

Het pensioenfonds hanteert duurzaamheidsindicatoren per MVB-thema om te beoordelen of de ecologische en sociale kenmerken in lijn met het MVB-beleid zijn gerealiseerd. De indicatoren zijn weergegeven in de volgende sectie. Voor de realisatie van de ecologische kenmerken kijkt het pensioenfonds naar de omzet behaald uit de extractie van controversiële oliewinning en kolen. Het fonds sluit bedrijven uit die meer dan 10% van hun omzet halen uit de winning van bepaalde fossiele brandstoffen. Het gaat daarbij om bedrijven die zich bezighouden met thermische koolwinning (kolenmijnen) en bedrijven die via teerzanden olie winnen. Voor de realisatie van de sociale kenmerken kijkt het pensioenfonds naar het aantal ondernemingen dat niet handelt naar onderschreven internationale standaarden zoals UNGC en OESO. In beide gevallen is er beperkte blootstelling en voldoet dit financiële product aan het promoten van ecologische en sociale kenmerken. Om de overige indicatoren te beoordelen is informatie over het voorgaande jaar gewenst. Dit is het geval vanaf de volgende periodieke rapportage (over 2023).

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Scope 1-BKG-emissies	tCO ₂ e	12.255,52	43%
Scope 2-BKG-emissies	tCO ₂ e	4.185,26	43%
Scope 3-BKG-emissies	tCO ₂ e	99.980,50	43%
Totale BKG-emissies (Scope 1,2,3)	tCO ₂ e	116.094,95	43%
Koolstofvoetafdruk	tCO ₂ e per miljoen EUR van belegging	251,68	43%
BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde tCO ₂ e per miljoen EUR omzet	701,14	44%
Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen	2%	45%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel beleggingen	75%	39%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code B	GWh per miljoen EUR omzet	1,96	37%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code C	GWh per miljoen EUR omzet	0,70	37%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code D	GWh per miljoen EUR omzet	2,77	37%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code E	GWh per miljoen EUR omzet	1,42	37%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code H	GWh per miljoen EUR omzet	0,72	37%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen	0%	45%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen	15%	44%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde	1%	45%

Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen	0%	45%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen	22%	44%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	32%	44%

Betrokkenheid	Parameter	2022	% Dekking
Entertainment voor volwassenen	Aandeel beleggingen	0%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	1%	40%
Alcohol	Aandeel beleggingen	0%	3%
Controversiële wapens	Aandeel beleggingen	0%	0%
Conventionele wapens	Aandeel beleggingen	0%	1%
Gokken	Aandeel beleggingen	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel beleggingen	1%	4%
Thermische kolen	Aandeel beleggingen	0%	41%
Tabak	Aandeel beleggingen	0%	0%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	0%	40%

- **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
N.v.t	N.v.t

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In het MVB-beleid zijn specifieke factoren, tolerantiegrenzen en beheersingsmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste ongunstige duurzaamheidsfactoren voor het pensioenfonds zijn opgenomen in de eerder besproken tabel met duurzaamheidsindicatoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	Activa
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	1%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	1%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	1%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	0%
Tencent Holdings Limited	Communicatie- diensten	China	0%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	0%
AbbVie Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Prologis, Inc.	Vastgoed	Verenigde Staten	0%
Indonesia	Overige	Indonesië	0%
Mexico	Overige	Mexico	0%
SAP SE	Informatie- technologie	Duitsland	0%
Eli Lilly and Company	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
South Africa	Overige	Zuid-Afrika	0%

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2022 t/m 31 december 2022.

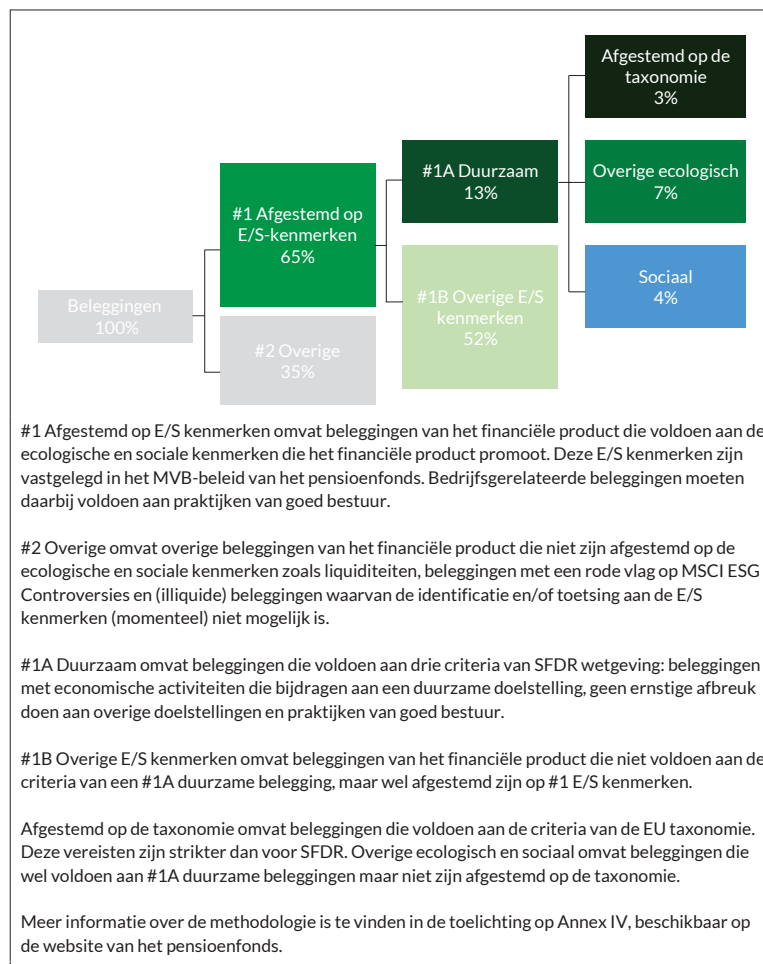
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	65 %	13 %	52 %	3 %	7 %	4 %	35 %
Communicatiediensten	3 %	0 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Duurzame consumentengoederen	3 %	1 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Niet-duurzame consumentengoederen	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Energie	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Financiële dienstverlening	9 %	1 %	8 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gezondheidszorg	7 %	4 %	2 %	0 %	2 %	3 %	0 %
Industrie	4 %	1 %	3 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Informatietechnologie	5 %	2 %	3 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Basisindustrie	2 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vastgoed	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Overige	27 %	1 %	25 %	0 %	1 %	0 %	35 %
Nutsvoorzieningen	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %

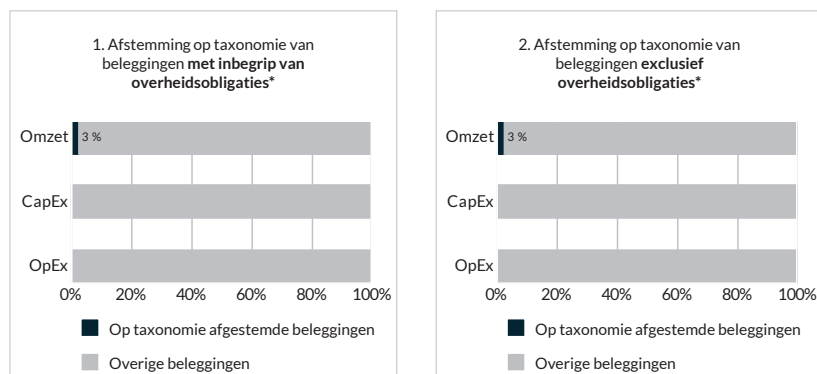
Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Informatie over het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten is op dit moment niet beschikbaar. We zijn in gesprek met onze dataleverancier over de kwaliteit en beschikbaarheid. De verwachting is dat de informatie beschikbaar is in de volgende periodieke rapportage (over 2023).

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

Niet van toepassing.

Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen

Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Onder "Overige" vallen beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is. Liquiditeiten lenen zich in principe niet om ecologische en sociale kenmerken te promoten. In het geval van liquiditeiten zijn wel ecologische en sociale minimumwaarborgen geïntegreerd door uitsluitingen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO₂-intensieve sectoren weergegeven.
- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Platform Living Wage Financials.
- Stemmen: via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2022.
- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). In 2022 heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.

Bijlage IV SFDR Collectiviteitkring Flexibele regeling

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds Collectiviteitkring Flexibele Regeling
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 549300JIZLPIYKLUK61

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☐ ☒ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen	

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken via het MVB-beleid, maar heeft zich niet gecommitteerd aan een duurzame beleggingsdoelstelling volgens Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR). Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen binnen de brede context van het MVB specifieke aandacht te geven aan het thema klimaat, duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, duurzame steden en gemeenschappen en praktijken van goed bestuur.

Het pensioenfonds hanteert duurzaamheidsindicatoren per MVB-thema om te beoordelen of de ecologische en sociale kenmerken in lijn met het MVB-beleid zijn gerealiseerd. De indicatoren zijn weergegeven in de volgende sectie. Voor de realisatie van de ecologische kenmerken kijkt het pensioenfonds naar de omzet behaald uit de extractie van controversiële oliewinning en kolen. Het fonds sluit bedrijven uit die meer dan 10% van hun omzet halen uit de winning van bepaalde fossiele brandstoffen. Het gaat daarbij om bedrijven die zich bezighouden met thermische koolwinning (kolenmijnen) en bedrijven die via teerzanden olie winnen. Voor de realisatie van de sociale kenmerken kijkt het pensioenfonds naar het aantal ondernemingen dat niet handelt naar onderschreven internationale standaarden zoals UNGC en OESO. In beide gevallen is er beperkte blootstelling en voldoet dit financiële product aan het promoten van ecologische en sociale kenmerken. Om de overige indicatoren te beoordelen is informatie over het voorgaande jaar gewenst. Dit is het geval vanaf de volgende periodieke rapportage (over 2023).

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Scope 1-BKG-emissies	tCO2e	152,01	78%
Scope 2-BKG-emissies	tCO2e	52,68	78%
Scope 3-BKG-emissies	tCO2e	1.151,07	78%
Totale BKG-emissies (Scope 1,2,3)	tCO2e	1.353,08	78%
Koolstofvoetafdruk	tCO2e per miljoen EUR van belegging	237,44	78%
BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde tCO2e per miljoen EUR omzet	651,54	78%
Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen	3%	79%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel beleggingen	76%	66%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code B	GWh per miljoen EUR omzet	2,32	68%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code C	GWh per miljoen EUR omzet	0,80	68%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code D	GWh per miljoen EUR omzet	2,49	68%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code E	GWh per miljoen EUR omzet	0,87	68%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code H	GWh per miljoen EUR omzet	0,82	68%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen	0%	79%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen	25%	78%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde	1%	79%

Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen	0%	79%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen	34%	78%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	31%	79%

Betrokkenheid	Parameter	2022	% Dekking
Entertainment voor volwassenen	Aandeel beleggingen	0%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	1%	77%
Alcohol	Aandeel beleggingen	0%	6%
Controversiële wapens	Aandeel beleggingen	0%	0%
Conventionele wapens	Aandeel beleggingen	0%	2%
Gokken	Aandeel beleggingen	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel beleggingen	1%	5%
Thermische kolen	Aandeel beleggingen	0%	77%
Tabak	Aandeel beleggingen	0%	0%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	0%	77%

- **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
N.v.t	N.v.t

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In het MVB-beleid zijn specifieke factoren, tolerantiegrenzen en beheersingsmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste ongunstige duurzaamheidsfactoren voor het pensioenfonds zijn opgenomen in de eerder besproken tabel met duurzaamheidsindicatoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	Activa
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	2%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	2%
France	Overige	Frankrijk	2%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	2%
Germany	Overige	Duitsland	1%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	1%
Prologis, Inc.	Vastgoed	Verenigde Staten	1%
Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Limited	Informatie- technologie	Taiwan	1%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	1%
SAP SE	Informatie- technologie	Duitsland	1%
Eli Lilly and Company	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	1%
AbbVie Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	1%
Schneider Electric S.E.	Industrie	Frankrijk	1%

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel** beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2022 t/m 31 december 2022.

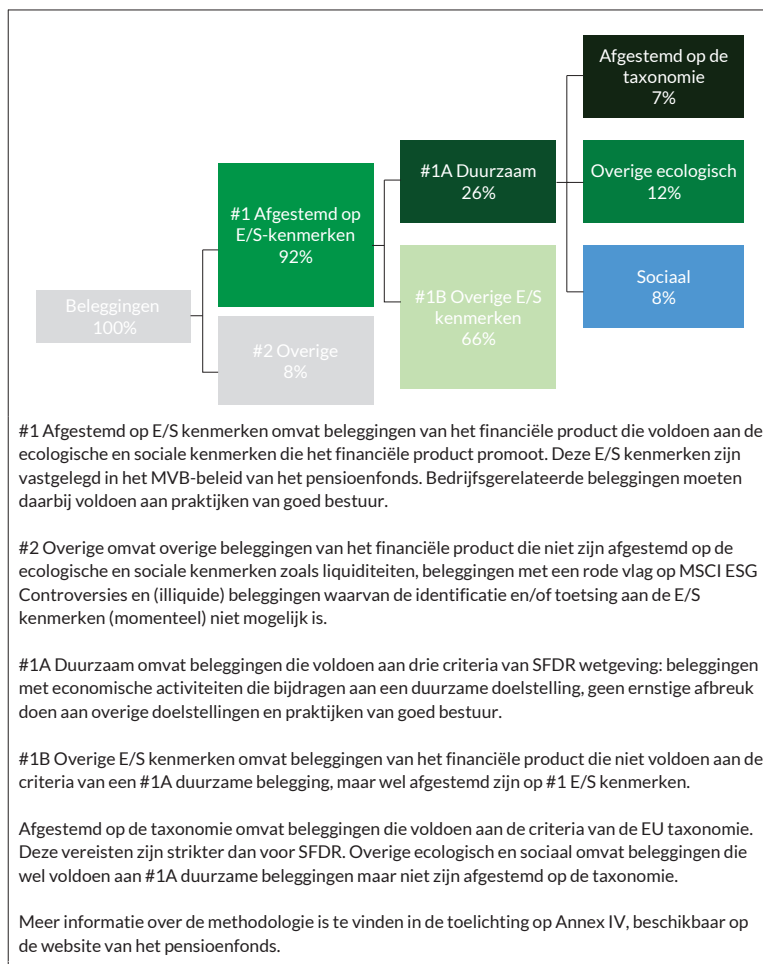
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	92 %	26 %	66 %	7 %	12 %	8 %	8 %
Communicatiediensten	5 %	0 %	5 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Duurzame consumentengoederen	7 %	2 %	5 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Niet-duurzame consumentengoederen	4 %	1 %	2 %	0 %	1 %	1 %	0 %
Energie	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Financiële dienstverlening	12 %	1 %	11 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gezondheidszorg	13 %	8 %	5 %	0 %	3 %	5 %	0 %
Industrie	7 %	2 %	5 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Informatietechnologie	11 %	4 %	7 %	1 %	3 %	0 %	0 %
Basisindustrie	3 %	1 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vastgoed	14 %	6 %	8 %	2 %	2 %	2 %	0 %
Overige	13 %	1 %	12 %	0 %	1 %	0 %	8 %
Nutsvoorzieningen	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %

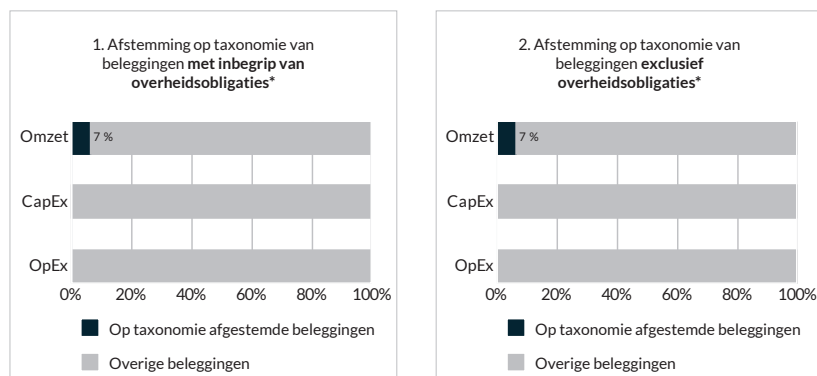
Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Informatie over het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten is op dit moment niet beschikbaar. We zijn in gesprek met onze dataleverancier over de kwaliteit en beschikbaarheid. De verwachting is dat de informatie beschikbaar is in de volgende periodieke rapportage (over 2023).

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

Niet van toepassing.

Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen

Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Onder "Overige" vallen beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is. Liquiditeiten lenen zich in principe niet om ecologische en sociale kenmerken te promoten. In het geval van liquiditeiten zijn wel ecologische en sociale minimumwaarborgen geïntegreerd door uitsluitingen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille.
- Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO2-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO2-intensieve sectoren weergegeven.
- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Platform Living Wage Financials.
- Stemmen: via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2022.
- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). In 2022 heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.

Bijlage IV SFDR Pensioenkring Arcadis

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds Pensioenkring Arcadis
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493006YKJK0ZZDKIC74

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☒ ☐ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen	

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken via het MVB-beleid, maar heeft zich niet gecommitteerd aan een duurzame beleggingsdoelstelling volgens Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR). Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen binnen de brede context van het MVB specifieke aandacht te geven aan het thema klimaat, duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, duurzame steden en gemeenschappen en praktijken van goed bestuur.

Het pensioenfonds hanteert duurzaamheidsindicatoren per MVB-thema om te beoordelen of de ecologische en sociale kenmerken in lijn met het MVB-beleid zijn gerealiseerd. De indicatoren zijn weergegeven in de volgende sectie. Voor de realisatie van de ecologische kenmerken kijkt het pensioenfonds naar de omzet behaald uit de extractie van controversiële oliewinning en kolen. Het fonds sluit bedrijven uit die meer dan 10% van hun omzet halen uit de winning van bepaalde fossiele brandstoffen. Het gaat daarbij om bedrijven die zich bezighouden met thermische koolwinning (kolenmijnen) en bedrijven die via teerzanden olie winnen. Voor de realisatie van de sociale kenmerken kijkt het pensioenfonds naar het aantal ondernemingen dat niet handelt naar onderschreven internationale standaarden zoals UNGC en OESO. In beide gevallen is er beperkte blootstelling en voldoet dit financiële product aan het promoten van ecologische en sociale kenmerken. Om de overige indicatoren te beoordelen is informatie over het voorgaande jaar gewenst. Dit is het geval vanaf de volgende periodieke rapportage (over 2023).

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Scope 1-BKG-emissies	tCO ₂ e	36.834,72	44%
Scope 2-BKG-emissies	tCO ₂ e	11.502,81	44%
Scope 3-BKG-emissies	tCO ₂ e	303.909,92	44%
Totale BKG-emissies (Scope 1,2,3)	tCO ₂ e	351.076,41	44%
Koolstofvoetafdruk	tCO ₂ e per miljoen EUR van belegging	290,57	44%
BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde tCO ₂ e per miljoen EUR omzet	739,01	45%
Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen	3%	46%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel beleggingen	74%	40%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code B	GWh per miljoen EUR omzet	1,83	39%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code C	GWh per miljoen EUR omzet	0,64	39%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code D	GWh per miljoen EUR omzet	2,63	39%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code E	GWh per miljoen EUR omzet	1,39	39%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code H	GWh per miljoen EUR omzet	0,71	39%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen	0%	46%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen	17%	45%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde	1%	46%

Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen	0%	46%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen	24%	45%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	32%	46%

Betrokkenheid	Parameter	2022	% Dekking
Entertainment voor volwassenen	Aandeel beleggingen	0%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	1%	52%
Alcohol	Aandeel beleggingen	0%	3%
Controversiële wapens	Aandeel beleggingen	0%	0%
Conventionele wapens	Aandeel beleggingen	0%	1%
Gokken	Aandeel beleggingen	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel beleggingen	1%	7%
Thermische kolen	Aandeel beleggingen	0%	52%
Tabak	Aandeel beleggingen	0%	0%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	0%	52%

- **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
N.v.t	N.v.t

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

- ☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In het MVB-beleid zijn specifieke factoren, tolerantiegrenzen en beheersingsmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste ongunstige duurzaamheidsfactoren voor het pensioenfonds zijn opgenomen in de eerder besproken tabel met duurzaamheidsindicatoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	Activa
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	1%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	1%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	1%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	0%
AbbVie Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Tencent Holdings Limited	Communicatie- diensten	China	0%
SAPSE	Informatie- technologie	Duitsland	0%
Eli Lilly and Company	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Limited	Informatie- technologie	Taiwan	0%
Thermo Fisher Scientific Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Schneider Electric S.E.	Industrie	Frankrijk	0%
Indonesia	Overige	Indonesië	0%

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2022 t/m 31 december 2022.

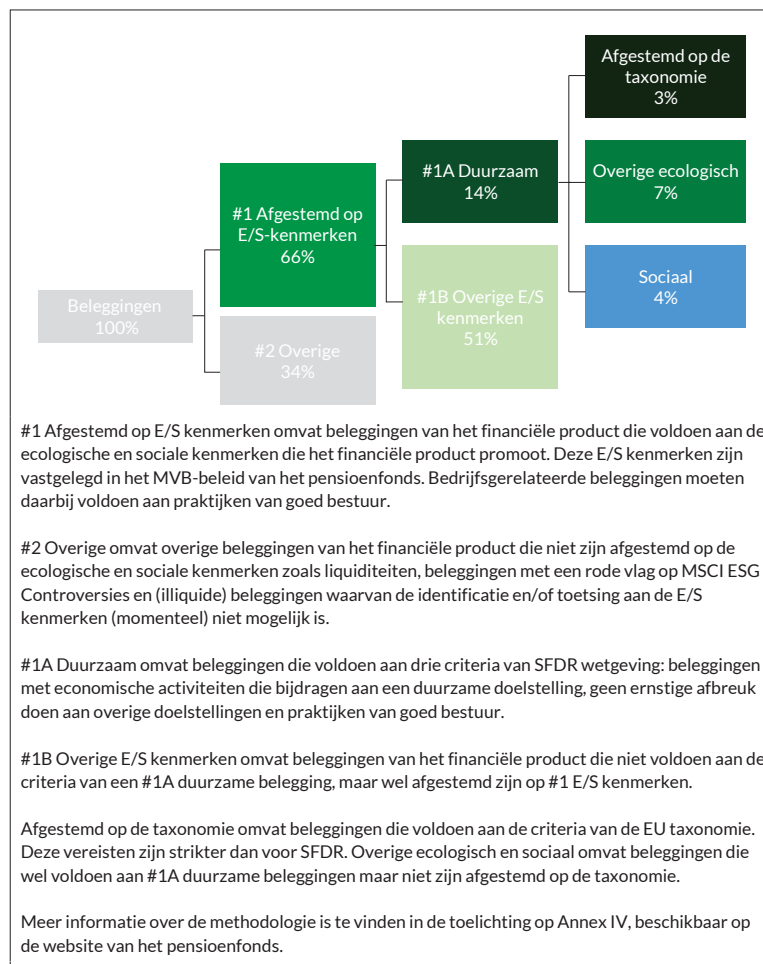
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	66 %	14 %	51 %	3 %	7 %	4 %	34 %
Communicatiediensten	3 %	0 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Duurzame consumentengoederen	4 %	1 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Niet-duurzame consumentengoederen	2 %	1 %	2 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Energie	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Financiële dienstverlening	10 %	1 %	9 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gezondheidszorg	8 %	5 %	3 %	0 %	2 %	3 %	0 %
Industrie	4 %	1 %	3 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Informatietechnologie	6 %	2 %	4 %	1 %	2 %	0 %	0 %
Basisindustrie	2 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vastgoed	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Overige	23 %	1 %	22 %	0 %	1 %	0 %	34 %
Nutsvoorzieningen	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %

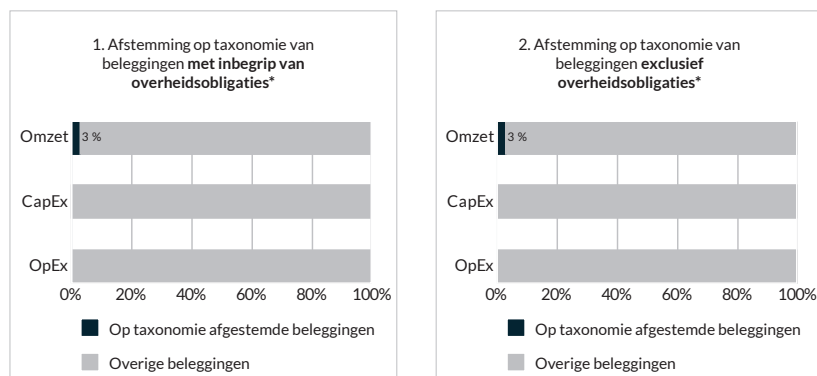
Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Informatie over het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten is op dit moment niet beschikbaar. We zijn in gesprek met onze dataleverancier over de kwaliteit en beschikbaarheid. De verwachting is dat de informatie beschikbaar is in de volgende periodieke rapportage (over 2023).

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

Niet van toepassing.

Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen

Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Onder "Overige" vallen beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is. Liquiditeiten lenen zich in principe niet om ecologische en sociale kenmerken te promoten. In het geval van liquiditeiten zijn wel ecologische en sociale minimumwaarborgen geïntegreerd door uitsluitingen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO₂-intensieve sectoren weergegeven.
- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Platform Living Wage Financials.
- Stemmen: via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2022.
- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). In 2022 heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.

Bijlagen IV SFDR Pensioenkring OWASE

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds Pensioenkring OWASE
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493001THWNTW3TQ5M49

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☐ ☒ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen	

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken via het MVB-beleid, maar heeft zich niet gecommitteerd aan een duurzame beleggingsdoelstelling volgens Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR). Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen binnen de brede context van het MVB specifieke aandacht te geven aan het thema klimaat, duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, duurzame steden en gemeenschappen en praktijken van goed bestuur.

Het pensioenfonds hanteert duurzaamheidsindicatoren per MVB-thema om te beoordelen of de ecologische en sociale kenmerken in lijn met het MVB-beleid zijn gerealiseerd. De indicatoren zijn weergegeven in de volgende sectie. Voor de realisatie van de ecologische kenmerken kijkt het pensioenfonds naar de omzet behaald uit de extractie van controversiële oliewinning en kolen. Het fonds sluit bedrijven uit die meer dan 10% van hun omzet halen uit de winning van bepaalde fossiele brandstoffen. Het gaat daarbij om bedrijven die zich bezighouden met thermische koolwinning (kolenmijnen) en bedrijven die via teerzanden olie winnen. Voor de realisatie van de sociale kenmerken kijkt het pensioenfonds naar het aantal ondernemingen dat niet handelt naar onderschreven internationale standaarden zoals UNGC en OESO. In beide gevallen is er beperkte blootstelling en voldoet dit financiële product aan het promoten van ecologische en sociale kenmerken. Om de overige indicatoren te beoordelen is informatie over het voorgaande jaar gewenst. Dit is het geval vanaf de volgende periodieke rapportage (over 2023).

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Scope 1-BKG-emissies	tCO2e	26.462,29	53%
Scope 2-BKG-emissies	tCO2e	8.150,70	53%
Scope 3-BKG-emissies	tCO2e	206.236,51	53%
Totale BKG-emissies (Scope 1,2,3)	tCO2e	240.261,56	53%
Koolstofvoetafdruk	tCO2e per miljoen EUR van belegging	260,13	53%
BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde tCO2e per miljoen EUR omzet	685,51	54%
Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen	3%	55%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel beleggingen	73%	48%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code B	GWh per miljoen EUR omzet	1,90	47%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code C	GWh per miljoen EUR omzet	0,68	47%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code D	GWh per miljoen EUR omzet	2,76	47%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code E	GWh per miljoen EUR omzet	1,33	47%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code H	GWh per miljoen EUR omzet	0,73	47%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen	0%	55%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen	19%	54%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde	1%	55%

Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen	0%	55%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen	28%	55%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	32%	55%

Betrokkenheid	Parameter	2022	% Dekking
Entertainment voor volwassenen	Aandeel beleggingen	0%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	1%	57%
Alcohol	Aandeel beleggingen	0%	4%
Controversiële wapens	Aandeel beleggingen	0%	0%
Conventionele wapens	Aandeel beleggingen	0%	1%
Gokken	Aandeel beleggingen	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel beleggingen	1%	4%
Thermische kolen	Aandeel beleggingen	0%	57%
Tabak	Aandeel beleggingen	0%	0%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	0%	57%

- Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
N.v.t	N.v.t

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

- ☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In het MVB-beleid zijn specifieke factoren, tolerantiegrenzen en beheersingsmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste ongunstige duurzaamheidsfactoren voor het pensioenfonds zijn opgenomen in de eerder besproken tabel met duurzaamheidsindicatoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	Activa
Germany	Overige	Duitsland	3%
Netherlands	Overige	Nederland	3%
Finland	Overige	Finland	1%
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	1%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	1%
Vonovia SE	Vastgoed	Duitsland	1%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	1%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	1%
Tencent Holdings Limited	Communicatie- diensten	China	0%
SEGRO Plc	Vastgoed	Verenigd Koninkrijk	0%
AbbVie Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
SAP SE	Informatie- technologie	Duitsland	0%

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel** beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2022 t/m 31 december 2022.

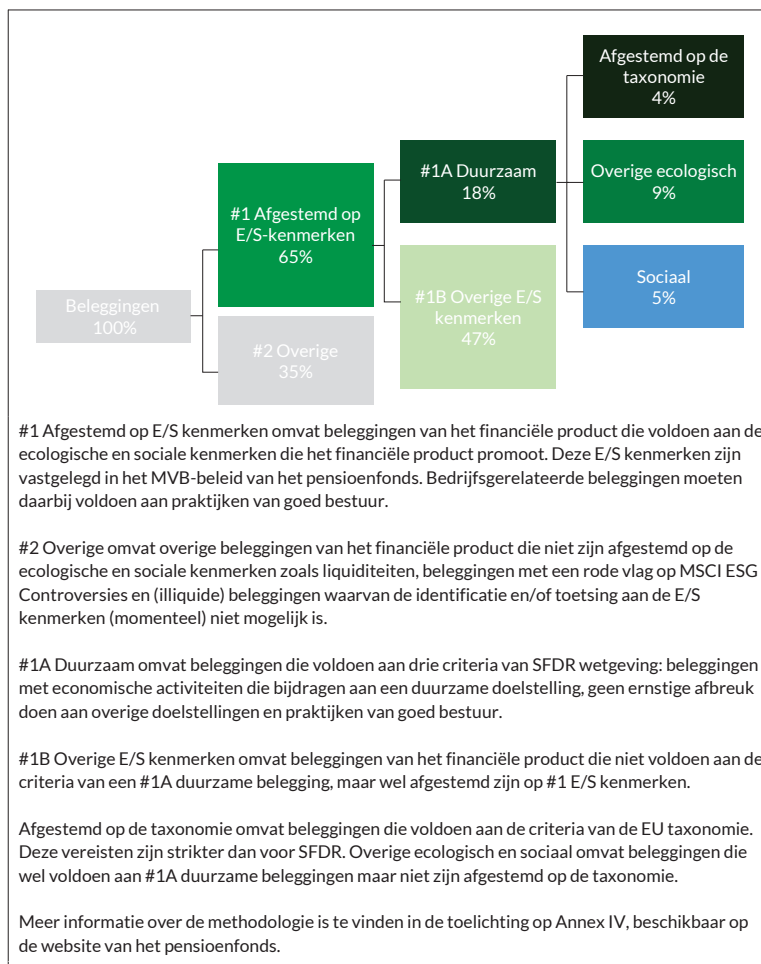
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	65 %	18 %	47 %	4 %	9 %	5 %	35 %
Communicatiediensten	4 %	0 %	4 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Duurzame consumentengoederen	4 %	1 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Niet-duurzame consumentengoederen	3 %	1 %	2 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Energie	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Financiële dienstverlening	10 %	1 %	9 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gezondheidszorg	9 %	6 %	3 %	0 %	2 %	3 %	0 %
Industrie	5 %	2 %	4 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Informatietechnologie	7 %	3 %	4 %	1 %	2 %	0 %	0 %
Basisindustrie	2 %	1 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vastgoed	6 %	3 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0 %
Overige	14 %	1 %	13 %	0 %	1 %	0 %	35 %
Nutsvoorzieningen	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %

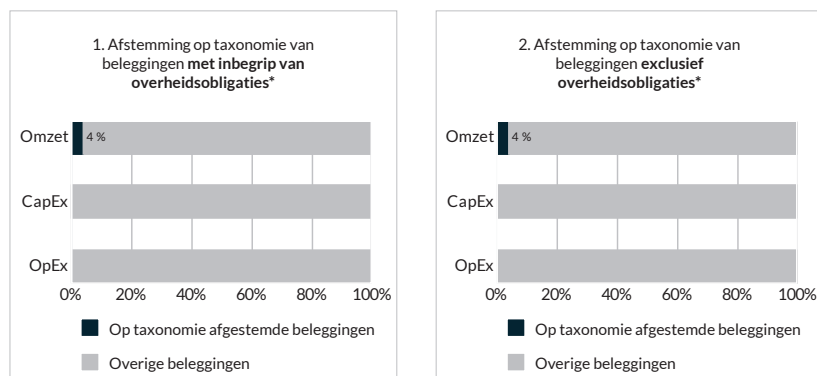
Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Informatie over het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten is op dit moment niet beschikbaar. We zijn in gesprek met onze dataleverancier over de kwaliteit en beschikbaarheid. De verwachting is dat de informatie beschikbaar is in de volgende periodieke rapportage (over 2023).

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

Niet van toepassing.

Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen

Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Onder "Overige" vallen beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is. Liquiditeiten lenen zich in principe niet om ecologische en sociale kenmerken te promoten. In het geval van liquiditeiten zijn wel ecologische en sociale minimumwaarborgen geïntegreerd door uitsluitingen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO₂-intensieve sectoren weergegeven.
- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Platform Living Wage Financials.
- Stemmen: via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2022.
- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). In 2022 heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.

Bijlage IV SFDR Pensioenkring Randstad Groep

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverstrekking voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds Pensioenkring Randstad Groep
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493007SM7ZF1T847736

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☐ ☒ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen	

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken via het MVB-beleid, maar heeft zich niet gecommitteerd aan een duurzame beleggingsdoelstelling volgens Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR). Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen binnen de brede context van het MVB specifieke aandacht te geven aan het thema klimaat, duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, duurzame steden en gemeenschappen en praktijken van goed bestuur.

Het pensioenfonds hanteert duurzaamheidsindicatoren per MVB-thema om te beoordelen of de ecologische en sociale kenmerken in lijn met het MVB-beleid zijn gerealiseerd. De indicatoren zijn weergegeven in de volgende sectie. Voor de realisatie van de ecologische kenmerken kijkt het pensioenfonds naar de omzet behaald uit de extractie van controversiële oliewinning en kolen. Het fonds sluit bedrijven uit die meer dan 10% van hun omzet halen uit de winning van bepaalde fossiele brandstoffen. Het gaat daarbij om bedrijven die zich bezighouden met thermische koolwinning (kolenmijnen) en bedrijven die via teerzanden olie winnen. Voor de realisatie van de sociale kenmerken kijkt het pensioenfonds naar het aantal ondernemingen dat niet handelt naar onderschreven internationale standaarden zoals UNGC en OESO. In beide gevallen is er beperkte blootstelling en voldoet dit financiële product aan het promoten van ecologische en sociale kenmerken. Om de overige indicatoren te beoordelen is informatie over het voorgaande jaar gewenst. Dit is het geval vanaf de volgende periodieke rapportage (over 2023).

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Scope 1-BKG-emissies	tCO2e	27.972,36	26%
Scope 2-BKG-emissies	tCO2e	9.644,23	26%
Scope 3-BKG-emissies	tCO2e	253.972,93	26%
Totale BKG-emissies (Scope 1,2,3)	tCO2e	290.904,44	26%
Koolstofvoetafdruk	tCO2e per miljoen EUR van belegging	279,29	26%
BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde tCO2e per miljoen EUR omzet	741,43	28%
Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen	2%	28%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel beleggingen	74%	25%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code B	GWh per miljoen EUR omzet	1,89	23%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code C	GWh per miljoen EUR omzet	0,68	23%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code D	GWh per miljoen EUR omzet	2,67	23%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code E	GWh per miljoen EUR omzet	1,36	23%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code H	GWh per miljoen EUR omzet	0,80	23%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen	0%	28%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen	11%	28%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde	1%	28%

Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen	0%	28%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen	15%	28%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	32%	28%

Betrokkenheid	Parameter	2022	% Dekking
Entertainment voor volwassenen	Aandeel beleggingen	0%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	1%	44%
Alcohol	Aandeel beleggingen	0%	2%
Controversiële wapens	Aandeel beleggingen	0%	0%
Conventionele wapens	Aandeel beleggingen	0%	1%
Gokken	Aandeel beleggingen	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel beleggingen	1%	3%
Thermische kolen	Aandeel beleggingen	0%	44%
Tabak	Aandeel beleggingen	0%	0%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	0%	44%

- **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
N.v.t	N.v.t

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

- ☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In het MVB-beleid zijn specifieke factoren, tolerantiegrenzen en beheersingsmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste ongunstige duurzaamheidsfactoren voor het pensioenfonds zijn opgenomen in de eerder besproken tabel met duurzaamheidsindicatoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	Activa
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	1%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	0%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	0%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	0%
AbbVie Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Eli Lilly and Company	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Tencent Holdings Limited	Communicatie- diensten	China	0%
Sumitomo Mitsui Banking Corp. (Brussels Branch)	Overige	België	0%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	0%
Svenska Handelsbanken AB (publ)	Financiële dienstverlening	Zweden	0%
Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Limited	Informatie- technologie	Taiwan	0%
SAP SE	Informatie- technologie	Duitsland	0%
Thermo Fisher Scientific Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2022 t/m 31 december 2022.

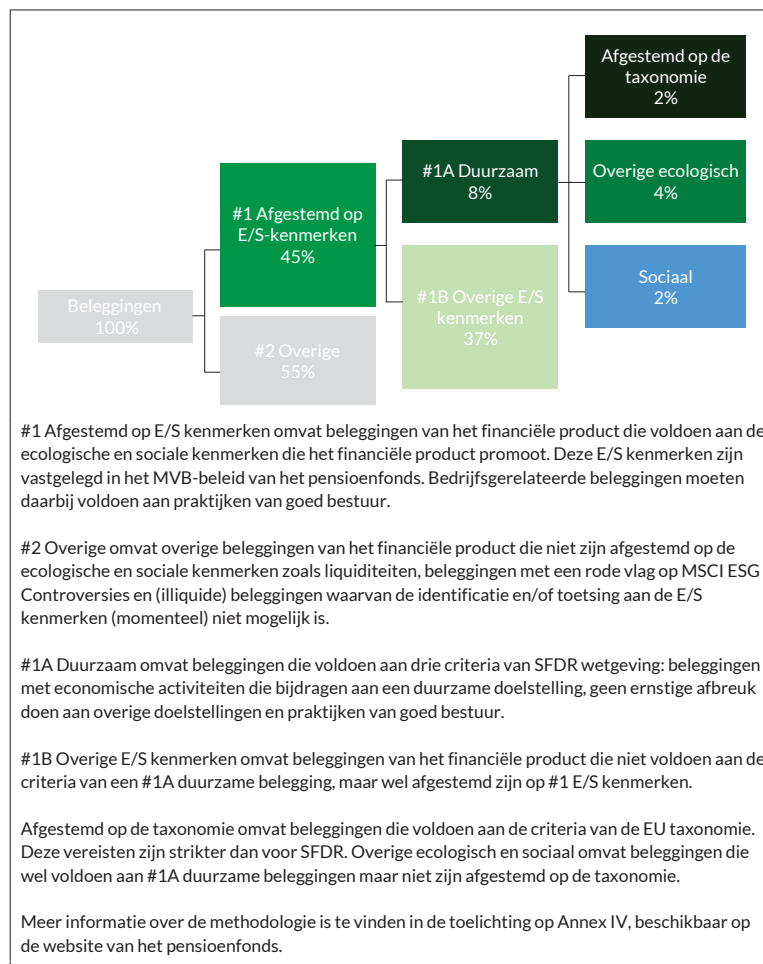
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	45 %	8 %	37 %	2 %	4 %	2 %	55 %
Communicatiediensten	2 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Duurzame consumentengoederen	2 %	1 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Niet-duurzame consumentengoederen	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Energie	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Financiële dienstverlening	6 %	0 %	6 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gezondheidszorg	4 %	3 %	1 %	0 %	1 %	2 %	0 %
Industrie	2 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Informatietechnologie	4 %	2 %	2 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Basisindustrie	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vastgoed	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Overige	20 %	1 %	19 %	0 %	1 %	0 %	55 %
Nutsvoorzieningen	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

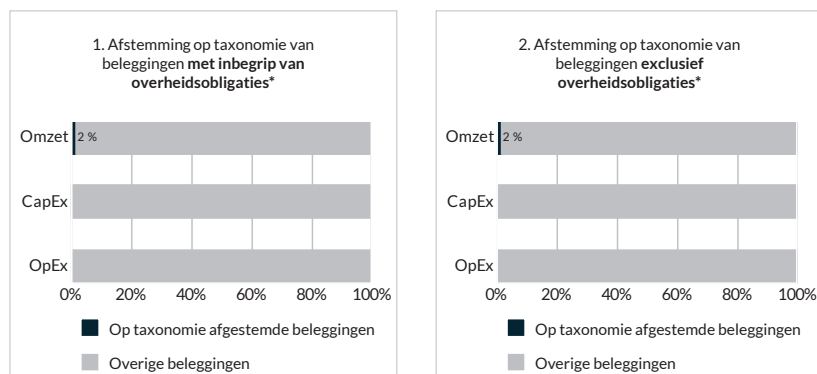
Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Informatie over het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten is op dit moment niet beschikbaar. We zijn in gesprek met onze dataleverancier over de kwaliteit en beschikbaarheid. De verwachting is dat de informatie beschikbaar is in de volgende periodieke rapportage (over 2023).

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

Niet van toepassing.

Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen

Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Onder "Overige" vallen beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is. Liquiditeiten lenen zich in principe niet om ecologische en sociale kenmerken te promoten. In het geval van liquiditeiten zijn wel ecologische en sociale minimumwaarborgen geïntegreerd door uitsluitingen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO₂-intensieve sectoren weergegeven.
- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Platform Living Wage Financials.
- Stemmen: via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2022.

Bijlage IV SFDR Pensioenkring Sweco

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Stichting Het Nederlandse Pensioenfonds Pensioenkring Sweco
Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 549300NKEXNWGIWG4S95

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van ecologisch duurzame economische activiteiten is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja ☒ ☐ Nee	
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken via het MVB-beleid, maar heeft zich niet gecommitteerd aan een duurzame beleggingsdoelstelling volgens Regulation (EU) 2019/2088 (SFDR). Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen binnen de brede context van het MVB specifieke aandacht te geven aan het thema klimaat, duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, duurzame steden en gemeenschappen en praktijken van goed bestuur.

Het pensioenfonds hanteert duurzaamheidsindicatoren per MVB-thema om te beoordelen of de ecologische en sociale kenmerken in lijn met het MVB-beleid zijn gerealiseerd. De indicatoren zijn weergegeven in de volgende sectie. Voor de realisatie van de ecologische kenmerken kijkt het pensioenfonds naar de omzet behaald uit de extractie van controversiële oliewinning en kolen. Het fonds sluit bedrijven uit die meer dan 10% van hun omzet halen uit de winning van bepaalde fossiele brandstoffen. Het gaat daarbij om bedrijven die zich bezighouden met thermische koolwinning (kolenmijnen) en bedrijven die via teerzanden olie winnen. Voor de realisatie van de sociale kenmerken kijkt het pensioenfonds naar het aantal ondernemingen dat niet handelt naar onderschreven internationale standaarden zoals UNGC en OESO. In beide gevallen is er beperkte blootstelling en voldoet dit financiële product aan het promoten van ecologische en sociale kenmerken. Om de overige indicatoren te beoordelen is informatie over het voorgaande jaar gewenst. Dit is het geval vanaf de volgende periodieke rapportage (over 2023).

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?...en in vergelijking tot voorgaande perioden?

Milieu-indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Scope 1-BKG-emissies	tCO2e	31.573,64	30%
Scope 2-BKG-emissies	tCO2e	9.887,09	30%
Scope 3-BKG-emissies	tCO2e	250.039,59	30%
Totale BKG-emissies (Scope 1,2,3)	tCO2e	290.717,55	30%
Koolstofvoetafdruk	tCO2e per miljoen EUR van belegging	301,46	30%
BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde tCO2e per miljoen EUR omzet	753,73	31%
Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen	2%	31%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel beleggingen	73%	28%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code B	GWh per miljoen EUR omzet	1,76	26%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code C	GWh per miljoen EUR omzet	0,65	26%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code D	GWh per miljoen EUR omzet	2,79	26%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code E	GWh per miljoen EUR omzet	1,46	26%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten NACE sectie code H	GWh per miljoen EUR omzet	0,67	26%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen	0%	31%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen	12%	31%
Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde	1%	31%

Sociale indicatoren	Parameter	2022	% Dekking
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen	0%	31%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen	17%	31%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	33%	31%

Betrokkenheid	Parameter	2022	% Dekking
Entertainment voor volwassenen	Aandeel beleggingen	0%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	1%	35%
Alcohol	Aandeel beleggingen	0%	2%
Controversiële wapens	Aandeel beleggingen	0%	0%
Conventionele wapens	Aandeel beleggingen	0%	1%
Gokken	Aandeel beleggingen	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel beleggingen	1%	4%
Thermische kolen	Aandeel beleggingen	0%	36%
Tabak	Aandeel beleggingen	0%	0%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel beleggingen	0%	35%

- **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen**

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
N.v.t	N.v.t

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

- ☒ Ja
☐ Nee

Belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding corruptie en omkoping.

Het pensioenfonds heeft rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In het MVB-beleid zijn specifieke factoren, tolerantiegrenzen en beheersingsmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste ongunstige duurzaamheidsfactoren voor het pensioenfonds zijn opgenomen in de eerder besproken tabel met duurzaamheidsindicatoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	Activa
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	1%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	0%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	0%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	0%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	0%
AbbVie Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Tencent Holdings Limited	Communicatie- diensten	China	0%
SAP SE	Informatie- technologie	Duitsland	0%
Thermo Fisher Scientific Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Eli Lilly and Company	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	0%
Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Limited	Informatie- technologie	Taiwan	0%
Schneider Electric S.E.	Industrie	Frankrijk	0%
BNP Paribas SA	Financiële dienstverlening	Frankrijk	0%

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2022 t/m 31 december 2022.

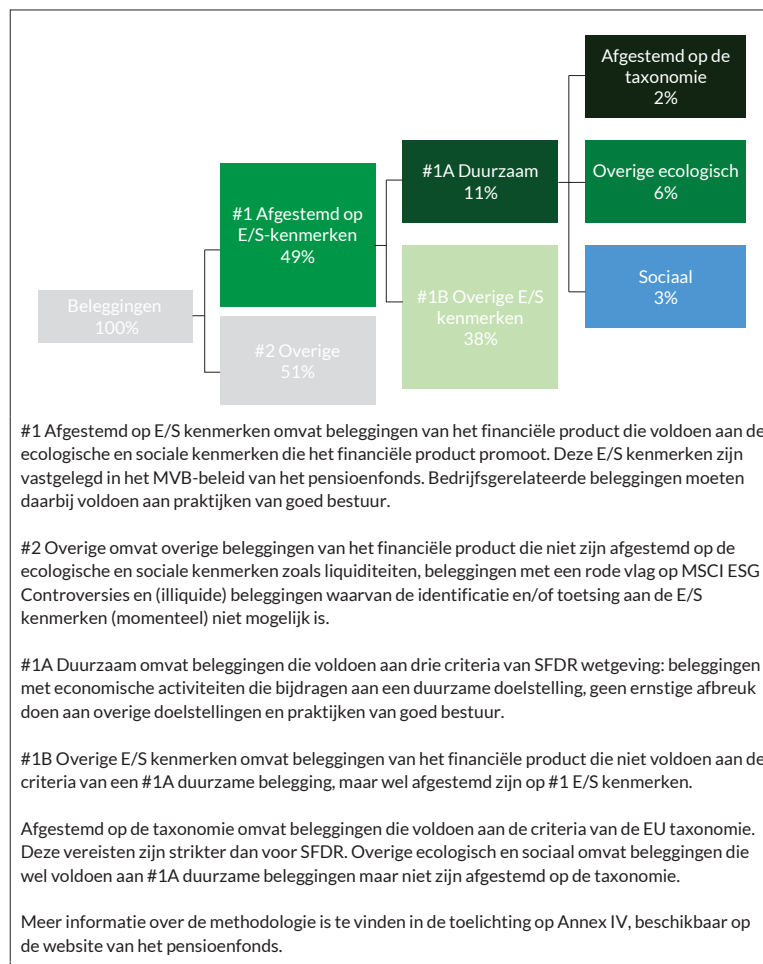
De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op E/S-kenmerken	Duurzaam	Overige E/S kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	49 %	11 %	38 %	2 %	6 %	3 %	51 %
Communicatiediensten	2 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Duurzame consumentengoederen	3 %	1 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Niet-duurzame consumentengoederen	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Energie	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Financiële dienstverlening	8 %	1 %	7 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gezondheidszorg	5 %	3 %	2 %	0 %	1 %	2 %	0 %
Industrie	3 %	1 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Informatietechnologie	4 %	2 %	3 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Basisindustrie	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vastgoed	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Overige	18 %	2 %	16 %	0 %	1 %	0 %	51 %
Nutsvoorzieningen	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

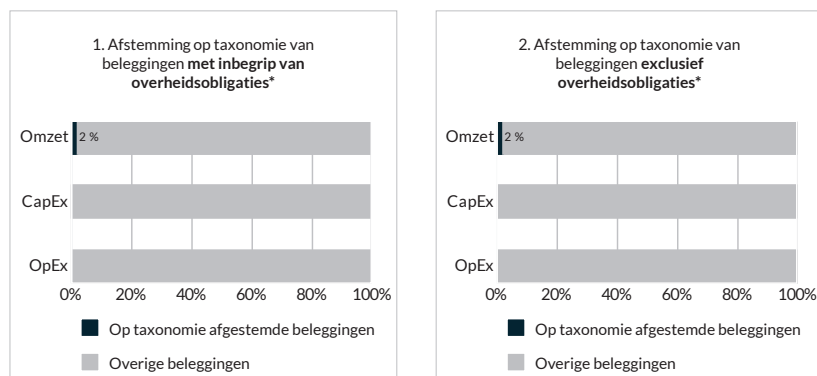
Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product anders dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Informatie over het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten is op dit moment niet beschikbaar. We zijn in gesprek met onze dataleverancier over de kwaliteit en beschikbaarheid. De verwachting is dat de informatie beschikbaar is in de volgende periodieke rapportage (over 2023).

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?

Niet van toepassing.

Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen

Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Onder "Overige" vallen beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is. Liquiditeiten lenen zich in principe niet om ecologische en sociale kenmerken te promoten. In het geval van liquiditeiten zijn wel ecologische en sociale minimumwaarborgen geïntegreerd door uitsluitingen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.
- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO₂-intensieve sectoren weergegeven.
- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.
- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Platform Living Wage Financials.
- Stemmen: via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.
- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet in 2022.
- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). In 2022 heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.

Toelichting op de SFDR rapportage

Toelichting op de periodieke rapportage van SFDR (Annex IV):

De periodieke rapportage (Annex IV van [SFDR](#)) is een verplicht onderdeel voor financiële producten met een artikel 8-categorisatie onder de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) wetgeving van de Europese Unie. Deze wetgeving verplicht aanbieders van financiële producten en financiële marktdelnemers jaarlijks informatie te verschaffen over de duurzaamheidsaspecten van financiële producten die ecologische en/of sociale kenmerken promoten. Het beleid ten aanzien van deze kenmerken heeft het pensioenfonds uiteengezet in de precontractuele informatie, oftewel Annex II, wat op de website hnpf.nl is te vinden.

Precontractuele informatie - Annex II SFDR:
beleid van het pensioenfonds

Periodieke rapportage - Annex IV SFDR:
resultaten van het gevoerde beleid

In de periodieke rapportage (Annex IV) geeft het pensioenfonds verantwoording over de duurzaamheidsprestaties van het financieel product en welke acties en maatregelen het pensioenfonds heeft ondernomen om te voldoen aan de gepromote duurzaamheidskenmerken. De Europese duurzaamheidswetgeving, EU Taxonomie, is gerelateerd aan SFDR maar richt zich specifiek op beleggingen in een economische activiteit die substantieel bijdragen aan een “ecologisch duurzame doelstelling”. Dit wordt later toegelicht.

Dit document geeft toelichting op de periodieke rapportage, opgesteld door Van Lanschot Kempen IM (VLK IM). Annex IV wordt door het pensioenfonds en onder diens verantwoordelijkheid gepubliceerd. Deze toelichting bestaat uit een overzicht van de belangrijkste aspecten van de periodieke rapportage op de volgende pagina aan de hand van vragen en antwoorden. De volgende vragen worden in dit document geadresseerd:

Beleid en algemene toelichting

- Welke duurzaamheidskeuzes heeft het pensioenfonds gemaakt in de precontractuele informatie (Annex II)?
- Wat is de periodieke rapportage (Annex IV)? Waarom moet het pensioenfonds deze rapportage aan de deelnemers beschikbaar stellen, terwijl het pensioenfonds momenteel geen duurzame doelstelling volgens SFDR hanteert?
- Wat zijn de verschillen tussen de periodieke rapportage (Annex IV) van het pensioenfonds en de template van de Europese wetgever? Is het mogelijk verdere veranderingen aan te brengen?

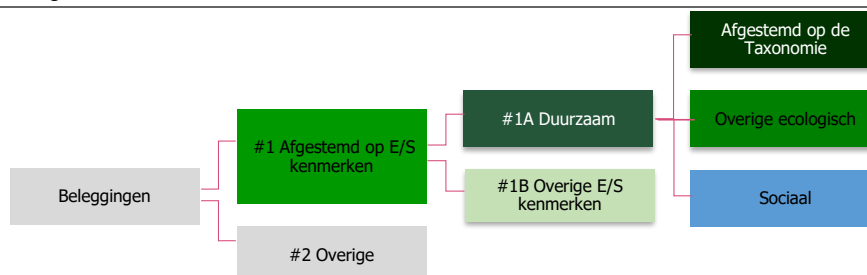
Definitie en implementatie

- Over welke duurzaamheidsindicatoren wordt gerapporteerd in de periodieke rapportage?
- Wat is een duurzame belegging?
- Hoe worden de duurzaamheidskenmerken gemeten van financiële producten die ecologische en of sociale kenmerken promoten?
- Wat is het onderscheid tussen de definitie voor duurzame beleggingen volgens SFDR en die van ecologisch duurzame doelstelling volgens de EU Taxonomie?
- Waarom bevat onderdeel #1B Overige E/S kenmerken van de activa-allocatie beleggingsproducten met een artikel 8 en 9 SFDR categorisatie?
- Is het mogelijk dat er wel duurzame beleggingen gedaan zijn zonder dat dit gerapporteerd wordt?
- Duurzaamheidsfactor 6, onderdeel van het overzicht van duurzaamheidsindicatoren, geeft de intensiteit van het energiegebruik weer van sectoren met grote klimaat effecten. Hoe heeft VLK IM de top 5 sectoren vastgesteld om over te gaan rapporteren?

Dataleverancier en toepassing

- Van welke dataleverancier en data maakt VLK IM gebruik?
- Wat is het verschil tussen de getoonde CO2-data afkomstig van dataprovider ISS en MSCI ESG Research?
- Hoe monitort én waarborgt VLK IM de kwaliteit van de dataset van MSCI?
- Wat gebeurt er als er (nog) geen data beschikbaar is?
- Wat is de referentieperiode?
- Hoe wordt de klant-specifieke rapportage opgesteld?

Samenvatting

Onderdeel	Criterium	Implementatie																
#1 Afgestemd op E/S kenmerken	Het percentage in de portefeuille dat bijdraagt aan de door het product gepromote E/S kenmerken, zoals opgenomen in het MVB-beleid van het pensioenfonds. Dit zijn bijvoorbeeld uitsluitingscriteria, een best-in-class beleid en CO2-reductiedoelstellingen. Daarnaast is praktijken van goed bestuur een randvoorwaarde voor bedrijfsgerelateerde beleggingen van financiële producten met artikel 8-categorisatie.	De E/S kenmerken die het pensioenfonds promoot zijn vastgelegd in het MVB-beleid en onderdeel van de implementatiecriteria in de investment case. De wetgever heeft geen expliciete eisen gedefinieerd voor het promoten van E/S kenmerken. De afstemming op E/S kenmerken is geïntegreerd in het beleggingsproces en zodanig gewaarborgd via de manager selectie, monitoring en verantwoording. Praktijken van goed bestuur heeft alleen betrekking op bedrijfsgerelateerde beleggingen. Deze beleggingen worden gescreend op een schending van de UN Global Compact en /of OESO-richtlijnen (zogenaaemde 'rode vlaggen') met de MSCI ESG Research methodologie: MSCI ESG Controversies . (Groene) obligaties worden gescreend op sancties, schending van mensenrechten en de naleving van het Klimaatakkoord. Bij obligaties en aandelen worden praktijken van goed bestuur dus expliciet getoetst. Voor illiquide beleggingen, waaronder Nederlandse hypotheken en vastgoed, en LDI-producten vindt de beoordeling van goed bestuur plaats in manager selectie en reguliere monitoring, maar is het (nog) niet altijd mogelijk de individuele beleggingen te identificeren en/of de E/S kenmerken te toetsen. Deze beleggingen vallen dan (voorlopig) onder onderdeel #2 Overige.																
#1A Duurzaam	De definitie van een duurzame belegging volgens SFDR is kort samengevat: - beleggingen in economische activiteiten die bijdragen aan een E/S duurzame doelstelling; - geen ernstige afbreuk aan overige E/S doelstellingen; en, - praktijken van goed bestuur.	De SFDR definitie bevat geen specifiek percentage over de vereiste bijdrage aan een duurzame doelstelling. In afwachting van meer duidelijkheid vanuit regelgeving of toezichthouders en op basis van beschikbare data is gekozen voor de volgende aanpak: Voor duurzame bedrijfsgerelateerde beleggingen geldt dat minimaal 20% van de omzet afkomstig is uit activiteiten die positief bijdragen aan ecologische of sociale doelstellingen. Wanneer voldaan is aan het minimum van 20% en aan criteria 2 en 3, wordt volgens het 'pass or fail'-principe, het volledige belang in de belegging meegerekend als duurzame belegging. Het percentage activiteiten met een positieve bijdrage is afkomstig van dataleverancier MSCI ESG Research . Voor het criterium "Geen ernstige afbreuk aan de duurzame doelstellingen" worden bedrijven gescreend op eventuele betrokkenheid bij ernstige controversies (rode vlaggen) overeenkomstig met PAL-indicatoren 4, 10 en 14 en op diverse ethische criteria, gemeten via drempelwaardes als percentage van de omzet: <table><tr><td>- controversiële wapens</td><td>0%</td><td>nucleaire wapens</td><td>0%</td></tr><tr><td>- thermische kolen (mijnbouw)</td><td>10%</td><td>gebruik kolen bij energieopwekking</td><td>10%</td></tr><tr><td>- teerzand</td><td>0%</td><td>olie- en gaswinning</td><td>10%</td></tr><tr><td>- tabaks-productie</td><td>0%</td><td>tabaks-distributie</td><td>20%</td></tr></table> Praktijken van goed bestuur zijn automatisch gewaarborgd voor bedrijfsgerelateerde beleggingen aangezien dat een minimumvereiste is bij stap #1. Volgens SFDR is het criterium niet van toepassing op staatsobligaties, illiquide beleggingen en LDI-producten. Groene obligaties worden gecategoriseerd als duurzaam vanwege de waarborging bij uitgifte. Deze obligaties moeten voldoen aan de European Green Bond Standard (EU GBS) die vereist dat 100% van de opbrengst naar economische activiteiten gaat die voldoen aan de voorwaarden van de EU Taxonomie.	- controversiële wapens	0%	nucleaire wapens	0%	- thermische kolen (mijnbouw)	10%	gebruik kolen bij energieopwekking	10%	- teerzand	0%	olie- en gaswinning	10%	- tabaks-productie	0%	tabaks-distributie	20%
- controversiële wapens	0%	nucleaire wapens	0%															
- thermische kolen (mijnbouw)	10%	gebruik kolen bij energieopwekking	10%															
- teerzand	0%	olie- en gaswinning	10%															
- tabaks-productie	0%	tabaks-distributie	20%															
Afgestemd op de Taxonomie	De definitie van een duurzame belegging volgens de Taxonomie: - beleggingen in een economische activiteit die substantieel bijdraagt aan de verwezenlijking van één van de "ecologisch duurzame doelstellingen" uit artikel 9 Taxonomie; - geen ernstige afbreuk doet aan de overige doelstellingen uit artikel 9 Taxonomie; - voldoet aan specifieke technische screeningcriteria; en, - wordt verricht met inachtneming van minimum garanties op sociaal gebied.	De EU Taxonomie richt zich alleen op activiteiten die een bijdrage leveren aan één van de ecologisch duurzame doelstellingen. Op dit moment zijn de criteria alleen vastgesteld ten aanzien van de ecologisch duurzame doelstellingen zoals genoemd onder a) en b). Voor de implementatie van de EU Taxonomie wordt gebruik gemaakt van MSCI ESG Research. De implementatie van minimum garanties op sociaal gebied is vergelijkbaar met praktijken van goed bestuur bij SFDR. De Taxonomie is zelf nog in ontwikkeling wat ruimte laat in de implementatie. Momenteel is gekozen om aansluiting te zoeken bij huidige methodes in de praktijk. Door nieuwe richtlijnen, data beschikbaarheid en verdere marktontwikkelingen kan de aanpak mogelijk veranderen. Tenslotte wordt voor de Taxonomie enkel het werkelijke percentage van de omzet meegerekend dat afkomstig is uit activiteiten die positief bijdragen aan de ecologisch duurzame doelstellingen (zonder drempelwaarde).																

Overig ecologisch	Beleggingen in een economische activiteit die bijdraagt aan de verwezenlijking van een duurzame milieudoelstelling, maar niet is afgestemd op de Taxonomie.	Een duurzame belegging met een ecologische doelstelling volgens #1A maar niet is afgestemd op de Taxonomie. Hieronder valt het percentage van de omzet dat volgens het 'pass or fail'-principe onder duurzaam valt, bijdraagt aan ecologische doelstellingen, maar niet afgestemd is op de Taxonomie.
Sociaal	Beleggingen in een economische activiteit die bijdraagt aan de verwezenlijking van een sociale duurzame doelstelling. Aangezien de Taxonomie enkel criteria heeft vastgesteld voor ecologisch duurzame doelstellingen, zijn beleggingen met een sociale doelstelling per definitie niet afgestemd op de Taxonomie.	Een duurzame belegging met een sociale doelstelling. Hieronder valt het percentage van de omzet dat volgens het 'pass or fail'-principe onder duurzaam valt en bijdraagt aan sociale doelstellingen. De Taxonomie is voor beleggingen met een sociale doelstelling nog in ontwikkeling.
#1B Overige E/S kenmerken	Beleggingen die wel E/S kenmerken promoten, maar niet als "duurzame beleggingen" kwalificeren volgens bovenstaande definitie of ernstige afbreuk doen aan E/S duurzame doelstellingen.	Alle beleggingen die wel voldoen aan de criteria van onderdeel #1 maar niet aan #1A. Deze beleggingen voldoen aan praktijken van goed bestuur, maar hebben geen duurzame doelstelling, voldoen niet aan het criterium Geen ernstige afbreuk aan de duurzame doelstellingen en/of deze data is (nog) niet voorhanden.
#2 Overige	Bedrijfsgerelateerde beleggingen die niet voldoen aan praktijken van goed bestuur, alsmede andere beleggingen die niet bijdragen aan voornoemde gepromote kenmerken.	Het promoten van E/S kenmerken zoals vastgelegd in het MVB-beleid wordt gewaarborgd in het beleggingsproces. Dit is integraal onderdeel van het manager selectieproces, de monitoring en de verantwoording. Daarom vallen onder #2 Overige beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG Controversies, cash en (illiquide) beleggingen waarvan de identificatie en/of de toetsing aan de E/S kenmerken (voorlopig) niet mogelijk is.

Beleid en algemene toelichting

- Welke duurzaamheidskeuzes heeft het pensioenfonds gemaakt in de precontractuele informatie (Annex II)?

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?	
☒ ☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Er zal een minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling worden gedaan: ____% ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promoot ecologische/sociale (E/S) kenmerken , en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling heeft, zal het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ____% behelzen ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Er zal een minimaal aandeel duurzame beleggingen met een sociale doelstelling worden gedaan: ____%	☒ Het product promoot E/S-kenmerken, maar zal geen duurzame beleggingen doen

- **Wat is de periodieke rapportage (Annex IV)? Waarom moet het pensioenfonds deze rapportage aan de deelnemers beschikbaar stellen, terwijl het pensioenfonds momenteel geen duurzame doelstelling volgens SFDR hanteert?**

SFDR verplicht financiëlemarktparticipanten **duurzaamheidsinformatie te verschaffen** over hun financieel product. Hieronder valt de **precontractuele informatie** van een financieel product, oftewel Annex II in het geval van SFDR artikel 8, en gaat in op het duurzaamheidsbeleid en eventuele (gedeeltelijke) duurzame doelstellingen. Dit is ook van toepassing voor het pensioenfonds. Annex IV is een **periodieke rapportage** voor SFDR artikel 8 over de resultaten van het gevoerde beleid. Het is verplicht voor alle financiëlemarktparticipanten. De wetgever gebruikt de term periodieke rapportage als aanduiding voor Annex IV die jaarlijks wordt gepubliceerd. Wij hanteren dezelfde terminologie voor consistentie en ter voorkoming van onduidelijkheid met andere rapportages zoals jaarverslagen en kwartaalrapportages.

Het pensioenfonds heeft gekozen momenteel **geen (gedeeltelijke) duurzame doelstelling** te hanteren. Deze keuze is ook onderdeel van het duurzaamheidsbeleid van het financiële product en leidt niet tot een uitzondering op de verplichting om deze documenten te publiceren. De vragen in de periodieke rapportage over de duurzame beleggingen zijn door deze keuze niet van toepassing. In dit geval is bij de antwoorden "Niet van toepassing." vermeld. Als op enig moment het pensioenfonds wel een duurzame doelstelling gaat hanteren blijft dezelfde rapportageverplichting van toepassing, maar wordt de beantwoording uitgebreid. Alle vragen zijn dan van toepassing. In dat geval moet ook Annex II bijgewerkt worden.

- **Wat zijn de verschillen tussen de periodieke rapportage (Annex IV) van het pensioenfonds en de template van de Europese wetgever? Is het mogelijk verdere veranderingen aan te brengen?**

De Europese wetgever heeft als onderdeel van **SFDR, templates** gepubliceerd die financiëlemarktparticipanten moeten gebruiken met als doel vergelijkbaarheid van duurzaamheidsinformatie tussen financiële producten te vergroten. De wetgever stelt strikte eisen aan het document en biedt vrijwel **geen ruimte tot aanpassingen**. Wij raden het dan ook af om verdere veranderingen aan te brengen om te voorkomen dat het document niet meer aan de vereisten voldoet. In de periodieke rapportage zijn de volgende aanpassingen ten opzichte van het template van de wetgever gemaakt. Deze aanpassingen zijn toegestaan volgens de richtlijnen van de wetgever.

- Het document bevat **geen informatie over de referentiebenchmark** omdat deze informatie niet van toepassing is voor dit financieel product. Deze toelichting is onderdeel van de precontractuele informatie (Annex II). Een referentiebenchmark is alleen relevant voor financiële producten die een bredere marktindex volgen zodat deze vergeleken kunnen worden;
- Er wordt **niet gerapporteerd over de duurzaamheidsindicatoren voor de vorige referentieperiode**. De eerste rapportage heeft betrekking op de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022. Voor deze rapportage is dus geen vorige referentieperiode beschikbaar. De volgende rapportage over 2023 zal 2022 gebruiken als vorige referentieperiode.
- Het document bevat **geen informatie over fossiele gas en kernenergie**. Deze informatie heeft de wetgever aan het eind van 2022 aan de template van Annex II en Annex IV toegevoegd. In 2023 ondersteunt VLK IM het pensioenfonds in de beleidskeuzes over dit onderwerp en wordt door ons deze informatie opgenomen in de periodieke rapportage. De periodieke rapportage over 2023 is de eerste rapportage die deze informatie gaat bevatten.

- **Over welke duurzaamheidsindicatoren wordt gerapporteerd in de periodieke rapportage?**

Het pensioenfonds hanteert meerdere duurzaamheidsindicatoren waarover in de periodieke rapportage wordt gerapporteerd. De set aan ecologische en sociale indicatoren bestaat uit **duurzaamheidsfactoren van SFDR**, de zogenaamde **Principle Adverse Indicators (PAI)**, en uit **indicatoren die onderdeel zijn van het MVB-beleid** van het pensioenfonds (uitsluitingscriteria). Een voorbeeld hiervan is het uitsluitingscriterium voor betrokkenheid bij de productie of verkoop van tabak. De indicatoren worden gemeten aan de hand van specifieke parameters die zijn vermeld in Annex IV. Daarnaast bevat de periodieke rapportage ook andere indicatoren waar geen beleid op gevoerd wordt door het pensioenfonds. Deze extra indicatoren zijn opgenomen voor de monitoring van duurzaamheidsrisico's. De volgende indicatoren worden gerapporteerd in Annex IV:

Ecologische indicatoren	Sociale indicatoren	Overige indicatoren (betrokkenheid)
- PAI 1: Broeikasgasemissies (BKG) Scope 1, 2 en 3 - PAI 2: Koolstofvoetafdruk - PAI 3: BKG-intensiteit (omzetgewogen) - PAI 4: Ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen - PAI 5: Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie - PAI 6: Energieverbruik per sector met grote klimaateffecten (sector D, C, B, H en E) - PAI 7: Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	- PAI 10: Schending van UNGC beginselen en OESO richtsnoeren - PAI 11: Ontbreken van procedures en compliance-mechanismen voor het monitoren van de naleving van UNGC beginselen en OESO richtsnoeren - PAI 13: Genderdiversiteit raad van bestuur - PAI 16: Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	- PAI 14: Blootstelling aan controversiële wapens (anti-personeelsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens) (>0%) - Tabak - Alcohol - Gokken - Nucleair opgewekte energie - Opgewekte energie uit CO2 intensieve sectoren - Opgewerkte energie uit kolen

Definities en implementatie

• Wat is een duurzame belegging?

SFDR en de EU Taxonomie hanteren verschillende definities van duurzame beleggingen. Daarbij stelt de EU Taxonomie strengere eisen dan SFDR. Onder de SFDR definitie kan zowel een belegging die bijdraagt aan het bereiken van een **milieudoelstelling** als een belegging die bijdraagt aan het bereiken van een **sociaal duurzame doelstelling** als “duurzame belegging” worden beschouwd. Een dergelijke belegging dient te voldoen aan de volgende criteria:

- De belegging is in een onderliggende economische activiteit die **positief bijdraagt** aan het bereiken van een duurzame **milieudoelstelling** of sociale **doelstelling**. SFDR stelt **geen expliciete, specifieke eisen** ten aanzien van de materialiteit van die bijdrage. SFDR bevat ook **geen vaste lijst** van “SFDR duurzame doelstellingen”, maar omvat zowel “E” als de “S” (in tegenstelling tot de Taxonomie criterium ii) dat slechts de “E” omvat).
- Daarbij mag de belegging (lees: de onderliggende economische activiteit) **geen ernstige afbreuk doen** aan “*die doelstellingen*” (geen verdere uitwerking van deze definitie); en
- Tot slot moeten (uitsluitend) ondernemingen voldoen aan de **praktijken van goed bestuur**.

Hoewel dit niet expliciet blijkt uit SFDR, maar wel uit de precontractuele informatie (Annex II), moet voor het tweede criterium “geen ernstige afbreuk” gebruik worden gemaakt van de PAI-indicatoren uit Annex I van SFDR. Deze Annex I bevat informatie over de screening op een groot aantal duurzaamheidsindicatoren. Ook hier wordt echter geen duidelijkheid verschaft ten aanzien van de vraag wanneer sprake is van “ernstige afbreuk”.

Om in aanmerking te komen voor een SFDR artikel-8 categorisatie (promoten van E/S kenmerken), moeten beleggingen in ieder geval voldoen aan **praktijken van goed bestuur**. Dit heeft alleen betrekking op bedrijfsgelateerde beleggingen. Volgens SFDR is het criterium niet van toepassing op staatsobligaties, illiquide beleggingen en LDI-producten. Groene obligaties worden als duurzaam gecategoriseerd vanwege de waarborging bij uitgifte. Deze obligaties moeten voldoen aan de European Green Bond Standard (EUGBS) die vereist dat 100% van de opbrengst naar economische activiteiten gaat die voldoen aan de voorwaarden van de EU Taxonomie.

Onder de definitie van de **Taxonomie** moet een “ecologisch duurzame belegging” voldoen aan **vier** criteria.

- De belegging is in een onderliggende economische activiteit die **substantieel positief bijdraagt** aan het bereiken van een **duurzame doelstelling** van de EU Taxonomie. Er zijn zes milieudoelstellingen en drie (voorgenomen) sociale doelstellingen:

Milieudoelstellingen:

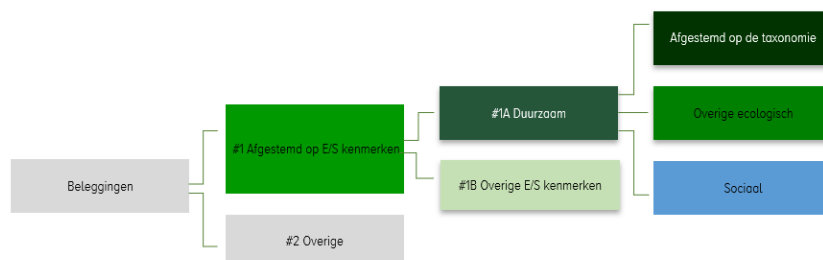
- Mitigatie van klimaatverandering
- Adaptatie van klimaatverandering
- Duurzaam gebruik en de bescherming van water en marine hulpbronnen
- Transitie naar een circulaire economie
- Preventie en bestrijding van verontreiniging
- Bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen

Sociale doelstellingen (deze zijn nog in ontwikkeling):

- Waarborgen van fatsoenlijk werk (inclusief waardeketen)
 - Adequate levensstandaard en welzijn voor eindgebruikers
 - Inclusieve en duurzame gemeenschappen en samenlevingen
- ii) Daarbij mag de belegging (lees: de onderliggende economische activiteit) **geen ernstig afbreuk doen** aan de overige Taxonomie ecologisch duurzame doelstellingen;
- iii) Tevens dient de onderneming de activiteit te verrichten met inachtneming van specifieke “technische screeningcriteria”;
- iv) Tot slot moet die onderneming “minimum garanties” op sociaal gebied in acht te nemen.

• Hoe worden de duurzaamheidskenmerken gemeten van financiële producten die ecologische en of sociale kenmerken promoten?

Het **promoten** van ecologische en sociale kenmerken betekent dat in het beleggingsproces **enige vorm van duurzaamheid is geïntegreerd** en hierover wordt **gecommuniceerd** naar de eindbelanghebbenden. De exacte integratie is toegelicht in de precontractuele informatie van ieder financieel product en publiekelijk toegankelijk via de website van het pensioenfonds.

In de periodieke rapportage worden de specifieke duurzaamheidskenmerken van het financiële product inzichtelijk gemaakt en daarnaast alle beleggingen **gecategoriseerd** op basis van definitie volgens SFDR en de EU Taxonomie. Het verschil tussen SFDR en de Taxonomie wordt expliciet behandeld in de volgende vraag. De categorisatie bestaat uit drie onderdelen. In het eerste deel wordt getoetst of individuele beleggingen bijdragen aan **de gepromote E/S kenmerken** en of ondernemingen waarin belegd is voldoen wordt **praktijken van goed bestuur (#1)**. In het tweede (#1A) en derde deel wordt inzicht gegeven in het **percentage duurzame beleggingen** volgens respectievelijk SFDR en de EU Taxonomie.

SFDR geeft **geen** duiding over de vertaling van deze definities naar meetbare factoren zoals minimum criteria of drempelwaardes. Bij de gekozen aanpak is rekening gehouden met deze beperkingen en **aansluiting gezocht bij de huidige methodes in de praktijk**. In die zin is die aanpak aan potentiële verandering onderhevig als gevolg van verwachte nieuwe richtlijnen vanuit de (Europese en nationale) toezichthouders, data beschikbaarheid en verdere marktontwikkelingen. De uitwerking zoals door VLK IM toegepast bij het ondersteunen van pensioenfondsen bij hun SFDR verplichtingen, wordt hieronder nader toegelicht:

- Hoe wordt het criterium ‘Beleggingen met economische activiteiten die bijdragen aan een duurzame doelstelling’ volgens SFDR gemeten?

Voor duurzame bedrijfsgerelateerde beleggingen geldt dat **minimaal 20% van de omzet** afkomstig is uit activiteiten die **positief bijdragen aan ecologische en sociale doelstellingen**. Wanneer voldaan is aan de minimale drempelwaarde van 20% op criterium 1 en daarnaast ook aan criteria 2 en 3 is voldaan, mag volgens het ‘*pass or fail*’-principe, de **volledige omzet als duurzame belegging** worden gerekend. Als het percentage onder de drempelwaarde ligt, is de **belegging in zijn geheel niet duurzaam**.

De Europese wetgever heeft **zelf geen minimum percentage vastgesteld** van activiteiten die moeten bijdragen aan de duurzame doelstellingen en **biedt ruimte voor eigen discretie**. VLK IM maakt gebruik van de MSCI Sustainable Impact Solutions van MSCI ESG Research. Vanwege de huidige richtlijnen van de wetgever en de beschikbaarheid van data, deelt VLK de mening van MSCI ESG research dat een drempelwaarde van 20% van de omzet een goede intentie weerspiegelt om bij te dragen aan de duurzame doelstellingen. Het percentage activiteiten met een positieve bijdrage is afkomstig van MSCI ESG research en dus niet vanuit de wetgever aangezien deze hierover geen duiding heeft gegeven.

De screening van reguliere staatsobligaties, illiquide beleggingen en LDI-producten op de criteria voor #1A Duurzaam is nog ontwikkeling. Deze beleggingen vallen daarom in deze rapportage onder #1B Overige E/S kenmerken wanneer identificatie en toetsing aan E/S kenmerken van de individuele beleggingen wel mogelijk is en anders onder #2 Overige. Groene obligaties worden als duurzaam gecategoriseerd vanwege de waarborging bij uitgifte. Deze obligaties dienen te voldoen aan de European Green Bond Standard (EUGBS) die vereist dat 100% van de opbrengst naar economische activiteiten gaat die voldoen aan de voorwaarden van de EU Taxonomie.

- Hoe wordt het criterium 'Beleggingen met economische activiteiten die substantieel bijdragen aan een ecologisch duurzame doelstelling' volgens de EU Taxonomie gemeten?

De EU Taxonomie stelt **striktere eisen** aan de definitie van een duurzame belegging dan SFDR. Voor de implementatie van de EU Taxonomie wordt gebruik gemaakt van **MSCI ESG Research**. De implementatie van minimum garanties op sociaal gebied is vergelijkbaar met praktijken van goed bestuur bij SFDR. De Taxonomie is zelf nog in ontwikkeling en daarom de implementatie ook. Momenteel is gekozen om aansluiting te zoeken bij huidige methodes in de praktijk. Door nieuwe richtlijnen, data beschikbaarheid en verdere marktontwikkelingen kan de aanpak mogelijk veranderen.

Volgens de EU Taxonomie mag alleen gebruik gemaakt worden van het omzet principe. Dat betekent dat alleen het **werkelijke percentage van omzet** mag worden meegeteld als duurzame belegging uit activiteiten die positief bijdragen aan de ecologische doelstellingen. Wanneer bijvoorbeeld 25% van de omzet van een onderneming bijdraagt aan ecologische of sociale doelstellingen, mag volgens SFDR derhalve 100% worden meegerekend als duurzame belegging, maar volgens de Taxonomie slechts 25%.

- Hoe wordt het criterium 'Geen ernstige afbreuk aan de overige doelstellingen' gemeten?

VLK IM hanteert verschillende methodologieën voor bedrijfsgerelateerde beleggingen en staatsobligaties om het criterium "Geen ernstige afbreuk aan overige doelstellingen" te meten. Voor bedrijfsgerelateerde beleggingen voert VLK IM **twee** screenings uit. Ten eerste worden bedrijven gescreend op **betrokkenheid bij ernstige controversies** (rode vlaggen) volgens de MSCI ESG Controversies methodologie van MSCI ESG Research. Deze screening overlapt met het criterium Praktijken van goed bestuur. Ten tweede worden bedrijven gescreend op activiteiten die de volgende **drempelwaardes overschrijden als percentage van de omzet**, conform de methodologie van MSCI ESG Research:

Controversiële wapens	0%	Nucleaire wapens	0%
Thermische kolen (mijnbouw)	10%	Gebruik kolen bij energieopwekking	10%
Teerzand	0%	Olie- en gaswinning	10%
Tabaks-productie	0%	En distributie	20%

- Hoe wordt het criterium 'Praktijken van goed bestuur' gemeten?

Bedrijven die voldoen aan praktijken van goed bestuur mogen **niet betrokken zijn bij ernstige controversies op het gebied van milieu, sociaal en bestuur** waar de MSCI ESG Controversies methodologie van MSCI ESG Research voor wordt gebruikt. Aan de hand van deze methodologie wordt gescreend of bedrijven betrokken zijn bij ernstige schendingen van de UN Global Compact en OESO-richtlijnen. Dit heeft alleen betrekking op bedrijfsgerelateerde beleggingen. Volgens SFDR is het criterium niet van toepassing op staatsobligaties, illiquide beleggingen en LDI-producten.

• Wat is het onderscheid tussen de definitie voor duurzame beleggingen volgens SFDR en die van ecologisch duurzame doelstelling volgens de EU Taxonomie?

De EU Taxonomie stelt strengere eisen aan duurzame beleggingen, zoals toegelicht in de twee bovenstaande vragen. De Taxonomie heeft **de meest relevante ecologische duurzame doelstellingen geformuleerd** waar beleggingen substantieel aan moeten bijdragen, terwijl SFDR zowel "E" als "S" doelstellingen omvat maar deze **niet heeft gedefinieerd**. Daarnaast verschilt ook de methodologie welk percentage duurzame beleggingen bijdraagt aan een duurzame doelstelling. Voor de definitie volgens SFDR wordt het '*pass or fail*'-principe gebruikt om het percentage duurzame beleggingen in de beleggingsportefeuille te meten. Als het percentage van economische activiteiten die positief bijdragen aan de doelstellingen boven de drempelwaarde van 20% ligt, wordt de belegging volledig als duurzame belegging meegerekend. Voor de EU Taxonomie geldt een nauwere definitie. Volgens de Taxonomie wordt het omzet principe gebruikt en **telt alleen de omzet uit economische activiteiten die een positieve bijdrage leveren aan de duurzame doelstellingen**. Waar het percentage volgens SFDR 0% of 100% is, wordt volgens de EU Taxonomie alleen het specifieke percentage van de omzet meegerekend (tussen 0% en 100%).

- **Waarom bevat onderdeel #1B Overige E/S kenmerken van de activa-allocatie beleggingsproducten met een artikel 8 en 9 SFDR categorisatie?**

In het onderdeel #1B Overige E/S kenmerken vallen alle beleggingen die wel voldoen aan de criteria van onderdeel #1 en dus in enige mate bijdragen aan de E/S kenmerken van het product, maar niet aan #1A Duurzaam. Deze beleggingen voldoen bijvoorbeeld (voor ondernemingen) aan praktijken van goed bestuur, maar kwalificeren niet als duurzame belegging, omdat zij niet voldoen niet aan het criterium “Geen ernstige afbreuk aan duurzame doelstellingen” en/of deze data is (nog) niet voorhanden.

De screening op #1A Duurzaam is echter nog niet voor alle beleggingscategorieën mogelijk. Alle bedrijfsgerelateerde beleggingen en groene obligaties worden getoetst aan #1A. Voor de andere beleggingscategorieën zoals reguliere staatsobligaties, illiquide beleggingen en LDI-producten, waaronder Nederlandse hypotheke en vastgoed, kan het zijn dat de identificatie en toetsing aan E/S kenmerken van de individuele beleggingen niet mogelijk is, en dan onder #2 Overige vallen. Als dit wel kan, maar ESG-data ontbreekt voor de toetsing aan #1A zijn deze beleggingscategorieën ingedeeld in #1B Overige E/S kenmerken.

Sommige beleggingsproducten in deze categorieën voldoen simpelweg niet aan de vereisten. Andere beleggingsproducten in deze categorieën komen in de toekomst mogelijk wel in aanmerking als duurzame belegging (onderdeel #1A Duurzaam). Dit betekent dat het percentage in #1A Duurzaam lager kan uitvallen dan de verwachting op voorhand is. De verwachting is dat de periodieke rapportage over 2023 een betere weergave wordt. Deze rapportage bevat dan ook informatie aangeleverd door de beheerders, als aanvulling op MSCI data. Dit is nu nog niet het geval zoals toegelicht wordt in vraag “Van welke dataleverancier en data maakt VLK IM gebruik?” onder sub “Duurzaamheidsinformatie”.

- **Is het mogelijk dat er wel duurzame beleggingen gedaan zijn zonder dat dit gerapporteerd wordt?**

Een duurzame beleggingsdoelstelling betekent dat het financieel product een bepaald minimumpercentage zal investeren in duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft aangegeven in de precontractuele informatie (Annex II) geen duurzame beleggingsdoelstelling volgens SFDR te hebben. Het is echter wel mogelijk dat het pensioenfonds belegt in duurzame beleggingen. Daarnaast is het ook mogelijk dat het pensioenfonds naar verwachting belegt in duurzame beleggingen, maar dit niet naar voren komt in de beschikbare data. Duurzaamheidsdata is namelijk in ontwikkeling en voor bepaalde beleggingscategorieën zoals illiquide beleggingen en LDI-producten is data beperkt beschikbaar.

- **Duurzaamheidsfactor 6, onderdeel van het overzicht van duurzaamheidsindicatoren, geeft de intensiteit van het energiegebruik weer van sectoren met grote klimaateffecten. Hoe heeft VLK IM de top 5 sectoren vastgesteld om over te gaan rapporteren?**

VLK IM heeft op basis van een brede marktindex, de MSCI ACWI index, geïdentificeerd welke vijf sectoren verantwoordelijk zijn voor het grootste energieverbruik. Deze sectoren vormen vanuit het perspectief van energieverbruik het grootste brutorisico. In de periodieke rapportage screenen we het risico na eventuele beheersingsmaatregelen van het pensioenfonds; ofwel het nettorisico.

Het energieverbruik wordt gemeten in GWh (gigawattuur) per miljoen euro aan inkomsten per sector. De sectoren zijn geclassificeerd volgens de *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community* (NACE).

De volgende vijf sectoren hebben het hoogste energieverbruik:

1. Electricity, gas, steam and air conditioning (D)
2. Manufacturing (C)
3. Mining and quarrying (B)
4. Transportation and storage (H)
5. Water supply, sewerage, waste management, and remediation activities (E)

Dataleverancier en toepassing

• Van welke dataleverancier en data maakt VLK IM gebruik?

➤ Dataleverancier

VLK IM maakt gebruik van data van **MSCI ESG Research**. In 2021 zijn wij de selectie van een dataprovider gestart voor onze SFDR- en EU Taxonomie data met zeven dataleveranciers via een Request for proposal (RPF). Daar is een eerste vergelijking gemaakt op basis van **data kwaliteit en beschikbaarheid, toegankelijkheid, rapportage en kosten**. Vervolgens zijn drie dataleveranciers verder onderzocht aan de hand van een uitvraag over het brede spectrum van sustainable finance regelgeving en rapportage, de SFDR, de EU Taxonomie en ook de inpasbaarheid met de huidige ESG-integratieprocessen binnen VLK IM.

Na een uitvoerige testfase en bespreking is gekozen voor MSCI ESG Research als onze dataleverancier. Doorslaggevende factoren waren: de data beschikbaarheid in het algemeen, de beschikbaarheid van data over de indicatoren en parameters voor de (belangrijkste) ongunstige effecten op duurzaamheid (vooral ook op broeikasgasemissie Scope 3), de bredere klimaatdatabehoefte, de link met huidige ESG-datasets (o.a. de MSCI ESG-ratingsmodule), de datakwaliteit en methodologie (o.a. voor schattingen), de wijze van ontsluiting van de data en flexibiliteit voor het importeren van de data in onze infrastructuur en de rapportagemogelijkheden richting onze klanten en andere stakeholders.

➤ Holdings in de portefeuille

De beleggingsportefeuille bestaat uit beleggingsfondsen en mandaten. Deze financiële producten bevatten directe beleggingen in individuele bedrijven en landen. Voor de toetsing van de beleggingsportefeuille aan de criteria van duurzame beleggingen is het nodig om al deze directe beleggingen inzichtelijk te hebben. In dit geval kijken we naar de portefeuille op **individueel beleggingsniveau ('lookthrough')**.

Om een totaaloverzicht van alle directe beleggingen in de beleggingsportefeuille te maken, wordt voor beleggingsfondsen informatie geïmporteerd uit **Morningstar**. Morningstar verzamelt deze data vanuit alle fondsbeheerders. Voor mandaten wordt de informatie opgevraagd bij de **vermogensbeheerder** of de **custodian** van het pensioenfonds. Deze data wordt verwerkt in het data management systeem van VLK IM. Vervolgens worden de wegingen van individuele beleggingen berekend ten opzichte van de totale beleggingsportefeuille.

De data van iedere belegging wordt **verrijkt met ESG-data** als de identificatie en koppeling aan ESG-data van individuele belegging mogelijk is. Voor de periodieke rapportage is de ESG-data afkomstig van MSCI ESG Research. Na de verrijking is het mogelijk om de beleggingsinformatie te aggregeren om de duurzaamheidsinformatie van de totale beleggingsportefeuille inzichtelijk te maken.

➤ Duurzaamheidsinformatie

VLK IM maakt voor de periodieke rapportage gebruik van de **Sustainable Finance Module van MSCI ESG Research**. Deze module bevat alle benodigde datapunten gerelateerd aan SFDR en de EU Taxonomie. De module bestaat uit twee datasets voor meer dan 10.000 bedrijven:

1. **MSCI SFDR Adverse Impact Metrics:** deze informatie wordt gebruikt voor de screening op duurzaamheids-indicatoren.
2. **MSCI EU Taxonomy Alignment:** deze informatie wordt gebruikt om de procentuele bijdrage van economische activiteiten aan de duurzame doelstellingen te meten.

Voor de beleggingen waar geen duurzaamheidsinformatie in deze datasets beschikbaar is, wordt gebruik gemaakt van de duurzaamheidsinformatie van de vermogensbeheerders. Deze informatie verstrekken de beheerders via de standaardtemplate voor financiëlemarktparticipanten, de zogenaamde **EET-files**. Voor de periodieke rapportage over de eerste referentieperiode (1 jan 2022 – 31 december 2022) is deze informatie niet voorhanden, omdat de aanleverperiode van de vermogensbeheerders op hetzelfde moment is als de aanlevering van de periodieke rapportage door VLK IM. Tijdige integratie is daardoor niet mogelijk.

Het is mogelijk dat in andere rapportages van VLK IM data van andere dataleveranciers gebruikt wordt voor vergelijkbare duurzaamheidsindicatoren als gepubliceerd in deze periodieke rapportage. VLK IM evalueert periodiek haar dataleveranciers

en selecteert de leverancier die de **hoogste kwaliteit** levert per segment waaronder klimaatdata en data over de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties (SDG's).

- Overige informatie: sectorclassificatie

De sectoren zijn geclassificeerd op basis van de **Global Industry Classification Standard (GICS)**. Deze classificatie is beschikbaar op individueel beleggingsniveau.

• Wat is het verschil tussen de getoonde CO2-data afkomstig van dataprovider ISS en MSCI ESG Research?

De eerder getoonde CO2-data in het jaarverslag 2022 betreffen data over de gezamenlijke portefeuille aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd onroerend goed. Deze getoonde data zijn per ultimo 2021 en afkomstig van Institutional Shareholder Services (ISS). Er zit derhalve een jaar vertraging in de data van de onderliggende ondernemingen. De CO2-data in de Annex IV-rapportages betreffen data over de gehele beleggingsportefeuille, afkomstig van MSCI ESG Research. Deze getoonde data uit Annex IV hebben betrekking op 2022 en zijn afkomstig van de onderliggende ondernemingen per 2021 en 2022.

Deze periode is bepaald door de Europese wetgever en reflecteert het (gemiddelde) resultaat over de vier kwartalen van het afgelopen kalenderjaar. Dit betekent dat de informatie over onder andere de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (de zogenaamde PAI's), de grootste beleggingen, de activa-allocatie en de sectorallocatie geen weergave is van de status per ultimo '22, maar van het gewogen gemiddelde per indicator over de afgelopen vier kwartalen.

• Hoe monitort VLK IM de kwaliteit van de dataset van MSCI?

De monitoring van de kwaliteit van de externe (ESG) data vindt plaats over meerdere schakels binnen het dataproces. Hierbij zijn onder meer de afdelingen Investment Management Technology & Analytics en het Sustainability Centre betrokken als vakinhoudelijke experts. De stappen die in het datakwaliteitsproces genomen worden hebben onder meer betrekking op een toets op **consistentie** (zijn er tegenstrijdigheden in de dataset ten aanzien van rapportage in eerdere periodes, of na een vergelijking met soortgelijke issuers, controle op outliers), **accuraatheid**, **volledigheid** (hoeveel waarden missen we in de dataset en hoe is de verhouding gerapporteerde data versus schattingen door onze externe ESG data leveranciers), **ordelijkheid** (staan de data in het juiste format en met de juiste factor), **tijdigheid** (zijn de meest recente door issuers gerapporteerde datapunten opgenomen in de dataset).

Behalve de datakwaliteitsmonitoring is er ook een terugkoppeling naar de externe dataleveranciers om duidelijkheid te verschaffen over bepaalde datapunten en de wijze van rapportage. Dit heeft zowel betrekking op de dataset MSCI SFDR Adverse Impact Metrics voor (belangrijkste) ongunstige effecten) als de MSCI EU Taxonomy Alignment voor duurzame beleggingen.

• Wat gebeurt er als er (nog) geen data beschikbaar is?

Op dit moment is duurzaamheidsinformatie in ontwikkeling. Zowel de kwaliteit als de beschikbaarheid neemt toe. Het is echter mogelijk dat er nog **geen informatie** is voor een aantal duurzaamheidsindicatoren. Dit is het geval voor illiquide beleggingen en LDI-producten. De verwachting is dat de kwaliteit en de beschikbaarheid de komende jaren zal toenemen.

De duurzaamheidsinformatie voor (belangrijkste) ongunstige effecten wordt in het uitgangspunt direct gekoppeld aan de beleggingen. Indien deze koppeling niet gemaakt kan worden omdat voor bijvoorbeeld een onderneming duurzaamheidsinformatie ontbreekt, wordt stapsgewijs bekeken of een koppeling op een niveau hoger (met de zogenaamde **moederonderneming**) mogelijk is. Als er uiteindelijk geen koppeling gemaakt kan worden wordt in lijn met SFDR uit prudentie **geen waarde** (oftewel '0') gehanteerd.

• Wat is de referentieperiode?

De periodieke rapportage heeft betrekking op de afgelopen referentieperiode. Deze periode is bepaald door de Europese wetgever en reflecteert het **(gemiddelde) resultaat over de vier kwartalen van het afgelopen kalenderjaar**. Dit betekent dat de informatie over onder andere de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (de zogenaamde PAI's), de grootste beleggingen, de activa-allocatie en de sectorallocatie geen weergave is van de status aan het eind van de referentieperiode, maar van het **gewogen gemiddelde per indicator** over de afgelopen vier kwartalen.

De rapportage bevat naast de nieuwe referentieperiode ook informatie over de vorige referentieperiode (indien er sprake is van een vorige periode). De informatie over de vorige referentieperiode wijkt mogelijk af van de informatie in de desbetreffende periodieke rapportage over die periode. In alle gevallen wordt in lijn met SFDR gewerkt met de meeste actuele data over een referentieperiode, ook als de data geüpdatet is na het opstellen van de rapportage.

- **Hoe waarborgt VLK IM de datakwaliteit binnen de keten?**

De controles op de datakwaliteit binnen de dataketen van VLK IM kunnen verdeeld worden in twee onderdelen. Aan het begin van de keten voert VLK IM controles uit op de input data, en aan het einde van de keten voert het controles uit op de output. Deze controles bestaan uit **gate-keeping, kwalitatieve en inhoudelijke controles**. Gate-keeping omvat het controleren en valideren van de data aan het begin van het proces. Dit zijn controles op de technische inhoud van de data, zoals de opmaak van getallen, data en codes. Een ISIN code moet bijvoorbeeld 12 karakters bevatten en percentages moeten altijd tussen de 0 en 100 liggen. Vervolgens worden kwalitatieve controles uitgevoerd waarbij wordt gekeken naar grote afwijkingen in de data. Dit wordt vaak gedaan aan de hand van trendanalyses en vergelijkbare bedrijven. Tenslotte worden inhoudelijke controles gedaan of de data in lijn ligt met de aannames en verwachtingen van de managers binnen VLK IM. Wanneer incorrecte of inconsistente data worden ontdekt, wordt dit teruggekoppeld naar de dataprovider om het probleem bij de bron aan te pakken. Daarnaast kan VLK IM zelf interventies in de data doen zodat deze in lijn met de verwachtingen komen te liggen.

Met deze data worden de berekeningen voor de SFDR rapportages opgesteld, zoals de PAI-indicatoren en activa-allocatie. VLK IM heeft een specifieke SFDR oplossing geïmplementeerd zodat de berekeningen van verschillende rapportages consistent uitgevoerd worden. Op de output worden wederom de bovengenoemde gate-keeping, kwalitatieve en inhoudelijke controles uitgevoerd om de kwaliteit van de rapportages te waarborgen.

VLK IM is voortdurend bezig de SFDR dataketen te optimaliseren. Komend jaar zal **een uitgebreide SFDR procesevaluatie plaatsvinden** waarin gereflecteerd wordt op bijvoorbeeld databeheer, verhogen data beschikbaarheid, procesoptimalisatie en nieuwe eisen vanuit de SFDR wetgeving.

- **Hoe wordt de klant-specifieke rapportage opgesteld?**

In de laatste stap van de SFDR rapportage worden drie verschillende databronnen in een rapport samengevoegd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen **klant-specifieke data, kwalitatieve data en kwantitatieve data**.

De periodieke rapportage bevat unieke klant-specifieke informatie van het pensioenfonds zoals het type pensioenregeling, de LEI-code (Legal Entity Identifier) en de gekozen PAI. Het pensioenfonds heeft deze informatie vastgelegd in de precontractuele informatie. VLK IM heeft deze data opgeslagen in het CRM systeem zodat de consistentie tussen de rapportages wordt gewaarborgd. De input op kwalitatieve vragen wordt geleverd door VLK IM en vervolgens in de database opgeslagen. De kwantitatieve data zoals de PAI-tabel, grootste beleggingen, activa- en sector-allocatie zijn opgeslagen in de database. Deze database is eerder toegelicht in de vraag over de dataleverancier en data van VLK IM. Bij het opstellen van Annex IV wordt een koppeling gemaakt naar deze drie databronnen. Vervolgens worden verschillende toetsingen gedaan op kwaliteit en consistentie zodat de juiste klant-specifieke data in het rapport aanwezig zijn.

Het Nederlandse
Pensioenfonds

Postbus 85481
3508 AL Utrecht

HN
PF